

SIRLAR HAZİNESİ

SEYYİD MUHAMMED HAKKI HAZRETLERİ

MÜTERCİM : CELÂL YILDIRIM

DEMİR KİTABEVİ

خزينة الأسرار

SIRLAR HAZİNESİ

NAZİLLİLİ SEYYİD MUHAMMED HAKKI HAZRETLERİ

Hazînetü'l - Esrâr

Tercemesi

ÜÇÜNCÜ BASKI

Arapça aslından çeviren :
Celâl Yıldırım

Satış ve dağıtım yeri :

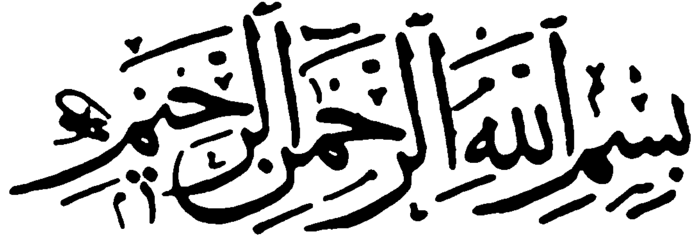
DEMİR KİTABEVİ
Beyazsaray No : 4
Beyazıt/İSTANBUL
Tel. : 26 84 71

DEMİR KİTABEVİ YAYINLARI NO: 41.

Eser	:	*Hazinetü'l-Esrâr - Celiletü'l-Ezkâr*
Te'lif	:	*Seyyid Muhammed Hakkı*
Terceme	:	*Celâl Yıldırım*
Tashih, tanzim	:	*İsmail Demir*
Sayfa tertibi	:	*İhsan Baktaal*
Neşir	:	*Süleyman Demir*
Tarih	:	*Nisan 1981*

Ressam	:	*Haşim Vatandaş*
Hattatlar	:	*İhsan Bulgur - Ali Selçuk Erkurt - Yusuf Tavaslı*
Operatörler	:	*Ali Sümbül - Hüseyin Talaz*
Makinistler	:	*Cevat Başaran - Haşim Sümbül*

Dizgi	:	*YAYLACIK MATBAASI*
Cilt	:	Kahraman Cilt Sanayi
Klişeler	:	*SERDAR KLİŞE*
Baskı,		Bayrak Yayımcılık - Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Tel: 528 39 53 — İstanbul/1990

Eser ve Müellif Hekkında

Birkaç Söz

Osmanlı İmparatorluğu'nun hızlı adımlarla gerilemeye yüz tuttuğu, yükseldiği cihan hâkimiyeti zirvesinden kademe kademe aşağıya doğru indiği on dokuzuncu asrın başlarında medreselerde de bir gerileme göze çarpıyordu. Artık ne yüzlerce eser yazan âlimler, ne de ilim ve medeniyete geniş kapı açan yüksek dehâlar yetişiyordu. Avrupa ortaçağın derin uykusundan uyanıp hayata hızlı adımlarla atılmış ve müslümanların asırlarca hazırlayıp temelini attıkları ilim ve fenne sarılarak bu mirasa sâhip çıkmasını becermişti. İslâm âlemi eski güç ve kudretini yitirmiş, duraklama bir yana, her geçen gün biraz daha geriye doğru kendini itiyor, dede ve babalarından intikal eden ilim ve medeniyet mirâsına bile sâhip çıkamıyordu.

İşte bu yürekler acısı devirde kendini ilme-irfana veren hevesliler eksik değildi. Osmanlı topraklarında dinî ilimlerde kendini tatmin edemiyenler Mısır'a, Medine'ye kadar uzanıyor ve böylece dinî tahsilini ikmâle çalışıyordu. Elinizdeki kitabın müellifi de bu heveslilerden biri idi. Türkiye'de eski özelliğini kaybeden medreselerde yedi-sekiz yıl tahsil gördükten sonra boşluğunu doldurmak ve memlekete daha çok yararlı olmak maksadiyle bu zât-ı muhterem soluğu Mısır'da almış ve kısa zamanda kendisini ilim çevresine sevdirmişti.

Diyebiliriz ki eserin yazarı **Seyyid Muhammed Hakkı Efendi** islâmi ilimlere sarılmış, yıllarca Mısır'da Câmiü'l-Ezher'de tahsil hayatını sürdürmüştü. Memleket hasretine rağmen ilme olan aşkı ona her şeyi unutturmuş, Mısır'a kadar gelme imkânını elde ettiği için sık sık Cenâb-ı Hakk'a şükretmiştir.

Müellif çevredeki ilim adamlarından her vesileyle yararlanmasını bilmiş, ilimde şöhret yapan zevât-ı kirâmı ziyâret ederek çöze-

mediği mes'eleleri onlara arzetmiştir. Zâhirî ilimlerde iyice gelişdikten ve Câmiü'l-Ezher hatîbinin iltifatına mazhar olduktan sonra kendisini bir taraftan da tasavvufa vermiş, böylece ruhen arınmak ve tehzib-i ahlâk yapmanın, tezkiye-i nefs ile insân-ı kâmil olmanın yollarını araştırmıştır.

Müellif tasavvuf erbabından hayli zatlarla tanışma imkânı elde etmiş, çoğundan kendi konusunda icâzet alma basîretini göstermiş ve böylece yavaş yavaş zâhirî ve bâtınî ilimlerde söz sâhibi olabilmiştir. İşte bu arada önce tercemesini yaptığımız HAZÎNETÜ'L-ESRÂR — CELÎLETÜ'L-EZKÂR adlı kitabını hazırlamış, bunu hicrî 1284 yılında ilmiyle, irfaniyle, hüsn-ü ahlâkıyle isim yapmış el-Ezher hatîbine takdim etmişti. El-Ezher hatibi kitabı büyük bir dikkatle okuyup tedkik ettikten sonra şu cümleleri kullanmıştı:

«Hazinetü'l-Esrâr kitabını araştırıcı gözüyle okudum. Bu kıymetli eseri, eşine az rastlanan kadri yüce imam, Allah'ın tevfikına mazhar olan muhakkik müdekkik Seyyid Muhammed Hakkı derleyip toplamış, halkın istifadesine sunulacak duruma getirmiştir. Evet, bu kitabı meyveleri gelişmiş bir bahçe, oldukça geniş bir bağ olarak buldum. Nasıl böyle olmasın ki Kur'ân-ı Kerîm'in itibarını arttırmak için bir nice sahîh ve hasen hadisler toplamış, bu kitab-ı mübine itina edilmesini sağlamış ve gereğince amel edilmesine kapı açmıştır.»

el-Ezher hatîbi İbrâhim Saka'nın takrizini yukarıda özetlerken müellifin himmet ve gayretine bir atıf yapmak istiyoruz: Seyyid Muhammed Hakkı, altı yıl sonra yine Mısır'da ikinci eserini yazmış; cihadın, mücahidlerin faziletlerini rivâyet yollarıyla toplayıp izaha çalışmış ve böylece İslâm'da cihadın önemini, lâyık olduğu değeri ifâde etmiştir. Bu ikinci eserinde de birçok esrar ve havass'dan bahsetmiş, cihadın kudsiyyetini esrarının kudsiyyetiyle meczetmeye gayret etmiştir.

Ancak ne var ki müellifin bu ikinci eseri birincisi kadar meşhur olmamış ve halk tarafından o nisbette rağbet görmemiştir. Belki eserin bir defa basılması ve mevcudunun azalması, mahdut ellerde kalması buna sebep olmuş olabilir. Dileriz ki aynı yayınevi bu büyük Türk âliminin adı geçen ikinci eserini de terceme ettirip kültür hayatımıza bir katkıda daha bulunsun..

Müellif Seyyid Muhammed Hakkı özbeöz Anadolu çocuğudur. Nazilli'nin GÜZELHİSAR köyündendir. Eskiden bu isim Aydın livası için de ikinci bir isim olarak kullanılırdı. İşte Nazillili olan Seyyid Muhammed Hakkı bu iki eserinden başka birkaç Arapça eser daha yazmış ve bu suretle İslâm kütüphanelerini kendi ilmiyle, kalemiyle zenginleştirmesini bilmiştir.

Bursalı Muhammed Tahir Efendi, Osmanlı Müellifleri adlı kıymetli eserinin AYDIN vilâyetine mensup meşâyih, şuarâ, müverrihin ve etıbbânın terâcim-i ahvâli bölümünde Muhammed Hakkı Efendi'den şu cümlelerle bahsetmektedir:

«Nakşibendi tarikatı ulemâ ve meşâyihından zâhid ve müttaki bir zât olup NAZİLLİ'dendir. Nakşibendi ileri gelenlerinden Abdah Dehlevi Hazretleri'nin en has halifelerinden olup 1267'de Mekke-i Mükerreme'de vefat eden Hindi Muhammed CAN Efendi'nin müstahliflerinden, 1285 tarihlerinde memleketi olan ÖDEMİŞ'te vefat eden Hacı Halil Hilmi Efendi'den müstahliftir. Yâni ondan halifelik almıştır. Bu zât ise 1215 tarihlerinde Mekke-i Mükerreme'de rahmet-i Yezdan'a mukarin oldu.

İşte bu zâtlara halef olan Nazilli'li Seyyid Muhammed Hakkı'nın HAZİNETÜ'L-ESRÂR VE CELİLETÜ'L-EZKÂR isminde Arapça yazılan matbu bir eseri vardır. Bu eserin nihayetinde matbaacı hatası olarak ŞEYHÜ'L-EKBER MUHYİDDİN ARABİ Hazretleri'nin RİSÂLETÜ'L-ENVÂR ismindeki eserleri, adı geçenin kıymetli eserlerinden olan TEDBİRAT-İ İLÂHİYYE'si ismi verilerek ilâve edilmiştir.

NUSRETÜ'L-CÜNÛD UMDETÜ'Ş-ŞÜHÛD, MİFRAU'L-HALÂİK, SÜNUHÂT-İ MEKKİYE, TIBBÜ'L-KUR'AN HUBBÜ'R-RAHMÂN, TEFHİMÜ'L-İHVÂN Fİ TECVİDİ'L-KUR'ÂN, AHKÂMÜ'L-MEZÂHİB Fİ ETVARİ'L-LİHÂ VE'Ş-ŞEVÂRİB isimlerinde Arapça yazılı eserleri de bir arada basılmıştır.»

Böylece müellifin ikisi büyük hacimde olmak üzere yedi eser yazdığı ve bunların beşinin bir arada basıldığı, ikisinin de müstakil halde yazılıp basıldığı anlaşılmış ve başka eserlerinin bulunduğuna dair başka bir kayda ya da tesbite rastlanmamıştır.

Tercemesini gerçekleştirdiğimiz HAZİNETÜ'L-ESRÂR adlı eseri memleketimizde hem çok tanınan, hem de çok rağbet bulan klâsikler arasında bulunuyor. Müellif bu eserinde Kur'ân-ı Kerim'e geniş yer ayırmış, Kitabullah'ın esrar ve havassı üzerinde durmuş, konuyla ilgili birçok hadis nakletmiştir. Ancak gerek hadisleri toplayıp naklederken, gerekse birtakım görüş ve nakillere yer verirken bazen zayıf haberleri nakletmekten kendini alamamış ve hattâ bazen aslı olmayan rivâyetlere de yer vermiştir. Bunu müellifin samimiyetine hamlediyor, daha çok sahih rivâyetlere yer ayırdığı için eserini takdirle karşılıyoruz.

Manevi tedavide Kur'ân sûre ve âyetlerinin te'sirlerini büyük bir ustalıkla işlemiş, tarihi misallerle bunu değerlendirmeğe çalışmış, asr-ı saadetten, sahabe ve tâbiîn devrinden kapılar açmak suretiyle mevzuun daha iyi anlaşılmasına imkân sağlamıştır. Mütercim ola-

rak biz, maddî ve mânevî tedavinin birlikte yürütülmesine dikkatleri çektik ve böylece İslâm'ın bu konudaki görüşünün daha iyi anlaşılmasına yardımcı olduk. Yer yer müellifin görüşlerini dipnotlarımızla tavzih ve tefsir etmeğe çalıştık, tenkid edilecek yerlere bilhassa parmak bastık.

Müellif geniş bilgisine ve Arapçaya olan vukufuna rağmen aslen Türk olduğu için akıcı bir ifâde kullanmakta zorluk çekmiştir. Biz tercemesini yaparken ona akıcılık vermeye gayret ettik ve daha kolay bir ifade kullanarak orta tabakaya hitâb etmeğe çalıştık.

Tekrar belirtelim ki kitapta manevi tedâviyle ilgili âyet ve sûrelerden yardım beklerken maddi tedâvi yollarını unutmamak gerektir. Hazret-i Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in hayatında bunun birkaç örneğine rastlamak mümkün.

Müellif Nakşibendî tarikatına sülûk ettiği ve bu vadide halifelik pâyesine eriştiği için, eserini daha çok tasavvuf havası içinde işlemiş ve bu suretle, suretten ziyâde mânâya, bedenden ziyâde ruha hitap etmiştir. Bunun içindir ki meşâyih-ı kirâmın görüşlerine geniş yer vermiş, onların nâil oldukları ilhamları nakletmiş, görüşlerini değerlendirmiştir.

Eserinde çeşni olsun diye bazen ibâdete kapı açmış, farz ve sünnetlerden bahsetmiş, ibâdetin ruhlar üzerindeki geniş te'sirini misallerle ifâde etmiş, esrar ve hikmetine atıflar yapmıştır. Bu arada daha çok Medine-i Münevvere'de kaldığı süre içinde İslâm âleminden oraya ziyâret için gelen birçok meşâyih ve ulemâ ile tanışma imkânı elde etmiş, Kur'ân'ın esrarı hakkında, duâlarının te'sirleri konusunda geniş bilgi almış ve hemen her konuda görüştüğü yetkili zattan icâzet almayı ihmâl etmemiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in aşkıyla tutuşan kalbini sık sık harekete geçirmek suretiyle şefâat-i Resûlüllah'a nâil olma yollarını araştırmış, O'na olan sevgi ve aşkının bir tezâhürü olarak birçok defalar mânada Resûlüllah'a mülâki olmuş, füyûzât-ı Muhammediyeye erişmiştir. Okuyucularına yapmış olduğu tavsiyeler her türlü takdirin üstündedir.

Müellife gönül dolusu şükran ve minnet duygularımızı arzederken ruhunun ebediyyen şâd olmasını, eserinin tercemesinde koymuş olduğum dipnotlarımdan dolayı beni afvetmesini dilerim.

DEMİR KİTABEVİ'nin ısrarı üzerine işbu nefîs eserin tercemesini Allah'ın izniyle 30 Ramazan 1397 (14 Eylül 1977) tarihinde bitirmiş bulunuyorum. Cenâb-ı Hak işbu gayretimizi kendi rızasına uygun kılarken günahlarımızın bağışlanmasına vesile eylesin!

Celâl YILDIRIM
İZMİR

بسم الله الرحمن الرحيم

Hamd o Allah'a ki, Kur'ân'ı öğretti, insanı yarattı, ona açık konuşmayı belletti. Habîbi Muhammed'i, kendisine Kur'ân'ı indirmek suretiyle diğer peygamberlerden üstün kıldı.. Onun ümmetini, Kur'ân okumaları sebebiyle diğer ümmetlere karşı saygıdeğer mevki'e yükseltti..

Salât u selâm, Efendimiz Muhammed'e (S.A.V.) ve Onun hânedan ve yârânına olsun, Kur'ân'ın esrarı sayısınca..

Kur'ân-ı Kerîm hiç şüphe yok ki fesâhat ve belâğatin en son tabakasında, en yüksek derecesinde bulunuyor. Bu husus Cenâb-ı Hakk'ın şu beyânlarıyla sübut bulmuş oluyor :

a) **«Kur'ân'ı durup düşünmüyorlar mı? Eğer o Allah'tan başkasından gelseydi, onda bir nice aykırılıklar bulurlardı.»**[1]

b) **«De ki: İnsanlar ve cinler birbirine yardımcı olarak bu Kur'ân'ın bir benzerini ortaya koymak için bir araya gelseler, and olsun ki, yine de benzerini ortaya koyamazlar.»**[2]

c) **«And olsun ki, bu Kur'ân'da insanlar için her türlü misâli vermişizdir.»**[3]

d) **«Biz bu misalleri insanlara veriyoruz, onları ancak ilim sâhipleri akledebilir.»**[4]

Böylece Kur'ân-ı Kerîm en yüksek seviyede ve en büyük yarar düzeyinde ve en güzel incelikler dizisinde, en mükemmel

---

(1) Nisâ sûresi, âyet: 82
(2) İsrâ sûresi, âyet: 88
(3) Rûm sûresi, âyet: 58
(4) Ankebût sûresi, âyet: 43

kapalılık biçiminde, en üstün özelliklerde, en çok menfaat bahşetmede ve en gönül çekici meziyetler doruğunda bulunuyor. Hiç bir kimse Onun hayret dolu esrarının künhüne ve çok anlamlı kelime kalıplarına, çokca yararlarına ve büyük faziletlerine erişemez, bunun sonucuna varamaz.. Nitekim Cenâb-ı Hak buyuruyor ki :

«De ki: Rabbimin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa ve bir o kadarını da katsak, Rabbimin sözleri tükenmeden denizler tükenirdi.»[5]

«Eğer yeryüzündeki ağaçlar kalem olsa, denizler mürekkep olsa —ve yedi misli deniz de yedekte bulunup yazılsa— yine de Allah'ın sözleri bitmezdi.. Doğrusu Allah çok güçlüdür ve sonsuz hikmet sahibidir..»[6]

Sözüne güvenilir ilim adamlarının icmâiyle, Kur'ân sûreleri sayısı 114'dür.. Bazılarına göre 113 sûredir. Bunlar Enfâl sûresi ile Berâat sûresini tek sûre olarak kabul edenlerdir. Sûrelerin en üstünü ve en kadri yüce olanı: Fâtiha ve İhlâs sûreleridir. Bu, tahkik ehli ile tanınmış imamlara göredir. (Allah hepsini de en yüce makamlara eriştirsin ve onları Cennetin en yüce makamlarında eğleştirsin!)

Fâtiha ve İhlâs sûrelerinin daha üstün olduğu Cenâb-ı Hakk'ın şu beyâniyle de sübût bulmuştur :

«And olsun ki, sana daima tekrarlanan yedi âyetli Fâtiha'yı ve Kur'ân-ı Azîm'i verdik.»[7]

Bu hususta Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ise şöyle buyuruyor :

«Canımı kudret elinde bulunduran Cenâb-ı Hakk'a and olsun ki, Allahü Teâlâ ne Tevrat'ta, ne İncîl'de, ne Zebûr'da, ne de Kur'ân'da Fâtiha'nın bir benzerini indirmemiştir. Fâtiha tekrarlanan yedi âyettir ve Kur'ân-ı Azîm'dir ki o bana verilmiştir.»[8]

---

(5) Kehf sûresi, âyet: 109
(6) Lukman sûresi, âyet: 37
(7) Hicr sûresi, âyet: 87
(8) Kütüb-i Sitte'den

Bir adam Peygamber Efendimiz'e gelerek sordu :

— Kur'ân'da hangi sûre daha büyüktür?

— Kul hüvallahü ehad... sûresi, diye cevap verdi.

Sonra devam etti :

— Kur'ân'da hangi âyet daha büyüktür?

— Âyetü'l-Kürsî (Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm...)

Diye cevap verdiler.

Meşhûr olan tesbîte göre Kur'ân'daki âyet sayısı: 6660'-dır. Bu âyetlerin en üstünü, en şereflisi ve en büyüğü, **ÂYETÜ'L-KÜRSÎ**'dir. Az ileride bu husustaki hadîs-i şeriflere yer verilecektir, inşâallah...

Araştırma neticesinde Fâtiha'nın, Âyetü'l-Kürsî'nin ve İhlâs sûresinin daha büyük, daha yüce, daha üstün, yararlarının daha çok, sırlarının daha hayret uyandırıcı, özelliklerinin daha şerefli, bereketlerinin daha fazla olduğunu, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den vârid olan sahîh hadîslerle tesbit ettim ve bunları okuyanlar için büyük müjdeler bulunduğunu Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in haberlerinde buldum. (En olgun salât ve en kâmil selâm ve saygı O'na olsun!) Ayrıca, Yâsîn, Fetih, Vâkıa, Mülk, Nebe', Duhâ, Elem Neşrah, Kadir, Lem Yekün, İzâ Zülzilet, Kevser, Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn, İzâ Câe, Muavvazeteyn sûreleri ve Âmene'r-Resûl, En'âm sûresinin ilk üç âyeti, Berâat sûresinin son iki âyeti, Haşir sûresinin son âyeti ve Kur'ân âyetlerinden bir çok âyetler hakkında bir nice fezâili tesbit ettim. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in sabah, akşam, geceleri ve gündüzleri bunların fazîletleri, esrarı üzerinde devam ettiğini, bunları öğrenmeyi ve öğretmeyi emrettiğini, erkek ve kadınlara, çocuk ve komşulara duyurulmasını tavsıyede bulunduğunu, bunlara çokca devam etmelerini söylediğini; Peygamber'den (S.A.V.) sonra ashâb ve âlimlerin bunları okumayı kendilerine gerekli bulduklarını, gece gündüz devam ettiklerini ve bunları okumanın keyfiyetini açıkladıklarını, kaçar def'a okunacaklarını, hangi vakitlerde nasıl okunma-

sı gerektiğini, yararlarını ve çoluk çocuklarıyla din kardeşlerini bu sûre ve âyetleri çokca okumaları için tahrîk ve teşvikte bulunduklarını araştırıp haberlerden çıkardım. Bu nedenle imkân nisbetinde bunlara yönelmem vâcib oldu.. Bu hususda vârid olan hadîs-i şerîfleri toplayabilmem için Allah'a yönelip istiharede bulundum.. Her ne kadar bu konuya ehil değilsem de, istekli olanlara bir kolaylık sağlamak için mevcut tefsir ve hadîs kitaplarından ve İLM-İ HAVVÂS'da imam olanların sözlerinden derleyip bir kitap meydana getirmeyi uygun buldum. Tâ ki istekli olanlar bu konuda iki dünya yararı elde etsinler, büyük sevaplara erişsinler ve ilâhî ğufrâna nâil olmak gibi en üstün feyze ulaşsınlar. Şüphesiz ki, insanı en çok ilâhî mağfirete mazhar kılan ve Cennete ulaştıran şey, Allah'ın kitabını okumaktır. O kitap ki, en belirgin kanıtları içinde taşımaktadır o Arapçadır, içinde hiç bir eğrilik yoktur.

Evet, Kur'ân okumak, zikirlerin kirvesi, hayırlı kişilerin en üstün ibâdetidir. İşte böylece Allah'ın bana kolaylaştırdığı şeyleri şu sahifelerde topladım ve ismine HAZÎNETÜ'L-ESRÂR CELÎLETÜ'L-EZKÂR dedim. En yüksek hilm sâhibi olan ve kusurları çokca gizleyen Allah'ın tevfîkıyle ve O'nun Habîbi, yaratılmışların efendisi Hazret-i Muhammed'in (S.A.V.) himmetiyle bu kitabı meydana getirdim. Halbuki hem sermayem az idi, hem fesahat ve san'atım da bu hususta yok idi.. Kalbim de böyle bir tertibde bulunmaktan beni men'ediyordu.. Çünkü zamanın kınamasından, ayıplamasından korkuyordu.. Ama bunca fazîlet ve esrarı kardeşlerime ulaştırmak için beni ileriye iten bir güç vardı: «İşlerimi düzenleyip yoluna koymakta Allah benimle beraberdir» dedim. Çünkü kim Allah için ise, Allah da onun içindir..

Yanılma ve hatamda beni ma'zur gören kimseden bağışlanma ve düzeltme rica ediyorum; kim de afveder ve düzeltirse onun mükâfatı Allah'a aittir. Hem Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz :

«Alçak adam kusurları arayıp rüsvay eder; şahsiyetli kim

se ise kusur ve ayıpları düzeltir!» buyurmamış mı? Çünkü insan hata ve yanılmanın vasatıdır.

Bu hususta da benim muvaffakıyetim ancak Allah iledir. Ancak O'na dayanır ve sadece O'na yönelirim..

Bilmiş ol ki kardeşim, (Allah beni de, seni de basîret nuruyla aydınlatsın!) bir çok din kardeşlerimi Arap ve Rûm ülkelerinde gördüm, Kur'ân okumayı terketmişler, şeyhlerin tertipledikleri birtakım virdler üzerine kapanıp kalmışlar ki bu tertipler, terbiye ve sülûk başka idi.. Onlardan bir kısmı o tertibin müellifinin kerâmetlerine itimad ederek okuyor; bir kısmı zamanın şeyhlerinin tenbihlerine kulak ve gönül vererek ona devam ediyor; bir kısmı da Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in rü'ya hakkındaki haberini dikkate alarak o tertiplerin müellifinin rü'yasına bağlanarak okuyor. Bunlar, yakutlar arasında boncuğu seçip alanlara benzerler..

Azamet sâhibi Allah'a hamdolsun ki zamanımızda Kur'ân garip kalmıştır. Şeyhlerin tertipledikleri virdlerin fazîleti hakkında ne Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den bir hadîs vârid olmuştur, ne de bu hususta bir icma' vâki' olmuştur.. Rü'yada Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i görüp O'ndan bir şeyler nakledenlerin bu husustaki haberi ne bu konuya, ne de başkasına delil ve hüccet olamaz. Hem okunan tertiplerin mânası bilinmedikçe bir sevab da ifâde etmez.. Nitekim Hâfız İbn Hacer de aynı görüştedir.

Kur'ân okumanın sevâbına gelince: Onun mânasını bilene de, bilmeyene de sevâb ve mükâfat vardır. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'in lâfzını okumak da bir ibâdettir. Diğer şeyler (zikirler, duâlar) böyle değildir; az da olsa mânasını bilen sevâba erer, bilmeyen ise değil. İlim adamlarının çoğu bu görüştedir. Bazısına göre, bu mes'ele üzerinde durmak gerek.. Ama bize gereken en üstün, en büyük ve en şerefli vird olan Kur'ân'ı okumaktır.. Çünkü Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz:

«Allah kelâmının diğer kelâmlar (sözler) üzerine olan üs-

tünlüğü Allah'ın yaratıkları üzerine olan üstünlüğü gibidir.»[9] buyurmuştur.

Diğer hadislerinde de :

«Allah ile konuşmak isteyen kimse, Kur'ân okusun!»[10]

«Sizden kim Rabbisiyle konuşmak istiyorsa, Kur'ân okusun!.»[11]

«Eğer Allah'ın (Andolsun ki biz Kur'ân'ı düşünmek için kolaylaştırmışızdır. O halde bir düşünen var mı?) meâlindeki beyânı olmamış olsaydı, diller Kur'ân'ı okumaya güç getiremezdi

Çünkü onun azâmet ve mahabbeti oldukça yüksektir..»[12]

«Kur'ân okuyan kimse benimle dudak dudağa konuşmuş gibi olur.»[13]

«Bütün namazların sevâbı toplanacak olursa, Kur'ân'dan bir harfin sevâbına karşılık olamaz!»[14]

«Kur'ân okuyan kimse peygamberliği (onun nurunu) iki yanı arasına yerleştirmiş olur; ancak ne var ki kendisine vahiy inmez»[15] buyurmuşlardır.

Bu husustaki âyetler :

«Ona levhalarda herşeyden bir öğüt yazdık ve her şeyi uzun uzadıya açıkladık; onlara sıkıca sarıl, milletine de emret, en güzel şekilde tutsunlar.»[16]

«Size ansızın, farkına varmadan azâb gelmeden önce Rabbinizden size indirilen en güzel söze, Kur'ân'a uyun!»[17]

«Dinleyip de en güzel söze uyan kullarımı müjdele.. İş-

---

(9) Deylemî: İbni Abbas'dan (R.A.)
(10) İbn Kesîr..
(11) Deylemî, Müsned-i Firdevs'te..
(12) Hâkim Müstedrekte.. Deylemî..
(13) Deylemî
(14) Deylemî
(15) Hâkim
(16) A'raf sûresi, âyet: 145
(17) Zümer sûresi, âyet: 55

te Allah'ın doğru yola eriştirdiği onlardır. İşte onlar akıl sâhipleridir.»[18]

Şüphesiz ki bu âyetler ve hadîsler, Kur'ân'ın esrarı ile ilgili beyânlardır; tahrîk ve teşvîklerdir; uyarma ve ta'lîmlerdir. Onun kırâetine devam eden herkese.. İkazdır, gafillere.. Kınamadır, azardır, ondan başka şeyle meşgûl olanlara..

Bu konuda İmam Dînurî, Keşfü'l-Künûz adlı eserinde diyor ki :

«— Ey akıl ve zekâ sâhipleri ve ey düşünebilen insanlar! Zamanımızda halkın daha çok meşgûl olduğu zikirlere ve virdlere bakın.. Bunlar şeyhlerin tertipledikleri birtakım sözlerdir Bunlara devam edenleri Kur'ân okumaya tahrik ve teşvik ettiğinde, virdlerimi zamanında yerine getirmekten fazla vaktim kalmıyor ki Kur'ân okuyabilelim, diye cevap verirler. Onların vird ve zikirlerinin fazîleti, Kur'ân'ın fazîleti karşılığında ne olabilir? Eğer şeyhlerin bu tertipleri, Peygamberlik devrinde mevcut olsaydı veya hilâfet çağında bulunsaydı, herhalde onları yakar ya da suya atarlardı. Çünkü belirtilen tertipler, Kur'ân'ın fazîletlerini bilmeyen kimselerin gönlünü süslemiştir. onları Kur'ân okumaktan alıkoymuş, bir nev'i hapsetmiştir.»

İmam Dînurî'nin bu iddiası hakkın şahidi ve müşahididir, insafı olanlar bunu böyle kabul eder. Çünkü o sözleriyle Kur'ân'ın şu beyânına işâret etmek istemiştir :

«Kendilerine okunan bir Kitab'ı sana indirmiş olmamız onlara yetmiyor mu? Bunda, inanan topluluk için rahmet ve ibret vardır.»[19]

Adamın biri İmam Şiblî (Rahmetü'llahi aleyh) Hazretleri'ne geldi ve bana tavsiyede bulun, dedi.

İmam ona şu tavsiyeyi yaptı :

«— Allah'ın Kelâmına (Kur'ân) sarıl, gerekli ol, ondan başkasını terket!. Kur'ân'la beraber ol, diğerleri bırak!. Bırak da kendi sapıklıkları içinde bocalayıp dursunlar..»

---

(18) Zümer sûresi, âyet: 18
(19) Ankebût sûresi, âyet: 51

eş-Şihab adlı kitapta da bu husus belirtilen şekilde anlatılmıştır..

Bunun için denilmiş ki :

«— Mürid, Kur'ân'da arzuladığı her şeyi bulmadıkça mürid olamaz.. Kur'ân ölçüsüyle noksanı artıktan fark edip bilmeli; Allah sözüyle doymalı, başka sözleri terketmeli, böylece gerçek mürid olmalıdır.»[20]

Hârun bin Ma'rûf diyor ki :

«— Hadîs ile meşgul oldum, Kur'ân okumayı terkettim. Bir gece rü'yamda bir şahıs gördüm, şöyle diyordu: Kim Kur'ân okur ve fakat hadîsi Kur'ân'a tercîh ederse, azâba uğrar.. Nitekim çok geçmeden gözümü kaybettim..»

Yahya bin Muâz da diyor ki :

«— Kendisinde üç haslet bulunmayan kimse Allah dostu değildir: 1. Allah Kelâmını başka sözlere, 2. O'na kavuşmayı başkasına kavuşmaya, 3. O'na ibâdeti başkasına hizmete tercîh eder.»[21]

Büyük sahabî İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki :

«— Bir şey okumak istediğinizde, Kur'ân'ı tercîh edin!. Çünkü onda önce gelenlerle sonra gelenlerin ilmi mevcuttur.»

Meşâyih-ı kirâmdan bâzısı diyor ki :

«— Virdini, Kitab ve Sünnette geçen virdlerden başkası yapma ki âlimlerden ve ediplerden olasın! Çünkü öyle yaptığın zaman yani Kur'ân ve Sünnet'e uyduğun zaman zikirle tilâvet arasını birleştirmiş, ikisini bir arada yapmış olursun; böylece sana hem tilâvet edenin, hem zikredenin sevâbı verilmiş olur.»

«Kitab ve Sünneti terketmek, insanın arzuladığı bir mertebe olmasa gerek; dünya ve âhiret hayrını uman kimse için ancak bu ikisine uymak gerek.. Kim Sünnette vârid olmayan bir virdi fakirlerin önüne koyarsa, Allah ve Resûlüllah'a karşı edebini bozmuş olur.»[22]

---

(20) *İhyâu Ulûmi'd-Din: Âdâbu't-Tilâve...*
(21) *İhyâu Ulûmi'd-Din: Muhabbetullah bahsi..*
(22) *Rûhu'l-Beyân: Hadîd sûresi tefsiri..*

Nitekim meşâyihdan bir kısmı demiş ki :

«— **Kim içerdeki yaygı üzerinde edebini bozarsa, kapıya sürülür. Kapıda edebini bozan ahıra kovulur.**»

Mânevî alanda ilerledikten ve artırdıktan sonra gerilemek ve noksanlaşmaktan Allah'a sığınırız.[23]

Ben fakir de diyorum ki: (Kudreti yüce Allah ona yardımcı olsun!) «**Allah kelâmından başka bir vird arzu eden kimse, kıymetli yakut dururken boynuna boncuk takan kadına benzer...**»

***

NİYETLERİ TASHÎH ETMENİN FAZÎLETLERİ HAKKINDA SAHÎH HADÎSLER VE İMAMLARIN SÖZLERİ

Bilmiş ol ki ibâdet iki kısma ayrılır: Bir kısmı katıksız bir yakınlık ifâde eder ki onda aslâ vesîle mânası yoktur; namaz zekât, hacc, Kur'ân, oruç, tehlîl ve benzeri ibâdetler gibi.. Bir kısımlarda, sıhhatli olabilmeleri için niyet şarttır; âlimlerin bu hususta ittifakı vardır. O kadar ki niyet olmazsa, o da sahîh olmaz.. Bunlardan niyetsiz yapılan farzları, vâcibleri kazâ etmek vâcibdir.

Bir kısmı da içinde vesîle mânası vardır; abdest, gusül, ikamet, ezân, Kur'ân öğretmek ve benzeri ibâdetler gibi. Bu kısım hakkında Hanefîlerle Şâfiîler arasında görüş farkı vardır: Hanefîlere göre niyet şart değildir, yani sıhhatinin şartı değildir, belki sevâbı gerektiren bir ibâdet olduğu için şarttır. Çünkü niyetsiz ibâdet vasfının kalkması, vesîlenin kalkmasını gerektirmez. Zirâ bu vasfın niyete ihtiyacı yoktur. Ama birinci kısım böyle değildir; onda ancak ibâdet vasfı vardır; bu vasıf niyet olmayınca kalktığı zaman, aslında hükümsüz olur. Çünkü bu ibâdet, sadece Allah'a yaklaşmak için şeriatte konulmuştur. Şâfiîlere göre, niyet bu kısımda sıhhat için de şarttır, birinci kısımda olduğu gibi.. Nitekim Peygamber

---

(23) Vasâya'l-Kudsî

(S.A V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Ameller ancak niyetlere göredir.»**[24]

Hazret-i Ömer'in (R.A.) yapmış olduğu sahîh rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Ameller ancak niyetlere göredir; herkese ancak niyet ettiği vardır: Kimin hicreti Allah ve Resûlüllah'a ise, şüphesiz onun hicreti Allah ve Resûlünedir. Kimin de hicreti bir şey elde etmek için dünyaya ise veya evleneceği bir kadına ise, onun da hicreti, hicret ettiği şeydir..»

O halde Kur'ân okuyana, okutana ve alâkalı diğer kimselere gereken, bu fiilleriyle Allah rızâsı kasdetmektir. Cenâb-ı Hak buyuruyor ki :

«Halbuki onlar, doğruya yönelerek, dini yalnız Allah'a has kılarak O'na kulluk etmek, namazı kılmak ve zekâtı vermekle emrolunmuşlardı..»[25]

Yukarıda meâlini yazdığımız âyetle hadis, İslâm'ın temel prensibidir.

İbni Abbas (R.A.) diyor ki :

«**Kişi niyeti oranında korunmuş** olur.»

Başkası ise: **«İnsanlara niyetleri ölçüsünde verilir»** diyerek mânalandırmıştır. Nitekim aynı hususu İmam Nevevî «Kur'-ân'ı ezberleyenlerin âdâbı» bahsinde belirtmiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz amel ile ilgili hadîslerini şu sözleriyle açıklayarak buyurmuştur ki :

«Allah bir sözü ancak amel ile kabul eder ve hiç bir sözü ve ameli de niyetsiz kabul etmez.»[26]

«Niyeti olmayanın hiç bir sevâbı (mükâfatı) da yoktur.»[27]

Ebû Hüreyre (R.A.) bu hadîslerin ışığı altında diyor ki :

«İnsanlar kıyâmet günü niyetlerine göre haşrolunacaklardır..»

---

(24) Sahîh-i Buhârî, Sahîh-i Müslim.
(25) Beyyine sûresi, âyet: 5
(26) Taberânî: İbni Ömer'den (R.A.)
(27) İbnü'l-Mübârek - Müsned-i Firdevs..

Diyebiliriz ki: İşlenen her amel dört şeye muhtaçtır :

1. Başlanmadan önce o hususta bilgiye.

Aksi halde bozduğu düzelttiğinden çok fazla olur.

2. Başlarken niyete.

Aksi halde sevap elde edemez. Nitekim Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Niyeti olmayana hiç bir ecir yoktur.»**[28]

3. Başladıktan sonra sabretmeye.

Aksi halde hürmet edeceği yerde hürmetsizlik etmiş olur..

4. İhlâsa...

Amelini Allah'a teslim ederken, onu yalnız O'nun rızâsı için yaptığını düşünecek. Aksi halde işlediği amel geri çevrilir de kendisinden kabul olunmaz..

Nitekim Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz kudsî hadîste buyurdular ki :

«İhlâs (gösterişsiz amel) benim sırlarımdan bir sırdır ki onu kullarımdan sevdiğim kimsenin kalbine emanet olarak bırakırım.»[29]

Seyyid Ali'de de böyle belirtilmiştir.

İmam Süyûtî İTKAN adlı eserinde diyor ki :

«Kur'ân okumak sair zikir ve virdler gibi niyete muhtaç değildir. Ancak namaz dışında bunu adayacak olursa, o takdirde adadığı şeye niyet getirmesi gerekir. Sadece zaman ta'yîn eder de niyeti terkederse, kâfi gelmez.»

Kutu'l-Kulûb'da deniliyor ki :

«Kur'ân-ı Kerîm'i aşikâr okumakta yedi âdâb vardır :

a) Emredildiği şekilde dane dane ve [illegible]kli okumak.

b) Sesi güzelleştirmek.

Böyle yapmak menduptur. Nitekim Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin!.»** Di-

---

(28) Müsned-i Firdevs

(29) Taberâni

ğer bir hadîsde de: «**Kur'ân'ı güzel sesle makam üzere okumayan bizden değildir!**»[30]

c) Kulaklarına duyurmak ve kalbiyle öğüt almak.

Bu da Kelâmullah üzerinde derinden derine düşünmek ve mânasını anlamaya çalışmakla olur. Bütün bunlar ancak aşikâr okunurken mümkünleşir.

d) Sesini yükseltmek suretiyle uykuyu kaçırmak.

e) Allah'ı anmasını sağlamak için uykuda olanı uyandırmak.

Böyle yapmak, o adamı ihyâ etmeye sebep olur.

f) Tembel oturanı, gaflet içinde bulunanı harekete geçirmek, hevesini getirmek ve böylece Rabbin hizmetine kalkmasını sağlamak.

Böylece onun iyilik yapmasına ve takvâya yönelmesine yardımcı olmuş olur.

g) Aşikâr okumakla Kur'ân'ı çok okumaya yol açmak ve bunu âdet haline getirip devam etmek.

Böyle yapmakta çokca amelde bulunmak vardır.

İşte Kur'ân 'okuyan kimse bu niyetler üzere bulunursa, aşikâr okuması efdâldir. Çünkü bunda bir çok ameller mevcuttur. Ameller ise niyetin çokluğuyla üstün değer taşır. Nitekim ashâb-ı kirâm (Allah hepsinden razı olsun!) bir yerde toplandıklarında aralarından birine, Kur'ân'dan bir sûre okuması için emrederlerdi.»[31]

Akabe bin Âmir'den (R.A.) yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki: «**Kur'ân'ı aşikâr okuyan, aşikâr sadaka veren gibidir. Kur'ân'ı gizli okuyan, sadakayı gizli veren gibidir.**»[32]

İmam Rabbânî (K.S.) Hazretleri diyor ki :

«**Kim Kur'ân okumanın veya namazın veya sadakanın se-**

---

(30) Buhârî: Ebû Hüreyre'den (R.A.) Ahmed bin Hanbel - Ebû Dâvud - İbni Hibbân..

(31) Rûhu'l-Beyân -

(32) Mesâbîh

vâbını ölülerinden bir şahsın ruhuna bağışlamayı niyet eder ve diğer mü'minlerden de buna ortak olmayı kasdederse, Allah her birinin ruhuna kâmil sevâp verir, o şahsın sevâbından da hiç bir şey eksilmemiş olur.» Çünkü Cenâb-ı Hak buyuruyor ki: **«Şüphesiz Rabbim mağfiretin çok geniştir..»**

ALLAH'I ZİKRETMENİN SÜNNETLERİ

Kalb huzuru ve hâlis bir niyetle yapmak.. Aynı zamanda mümkün olduğu nisbette gizli zikretmek.. Çünkü gizli yapılan zikrin âşikâr yapılan zikir üzerine yetmiş derece üstünlüğü vardır. Nitekim Cenâb-ı Hak (C.C.) buyuruyor ki :

«Rabbinize gönülden ve gizlice yalvarın. Doğrusu O aşırı gidenleri sevmez.»[33]

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz de: **«Zikrin hayırlısı, gizli olanıdır»** buyurmuştur.

Çünkü gizli yapılan zikir, Allah için gösterişten uzaktır, yararı da o nisbette çoktur. Bu tecrübeyle sâbit olmuştur.[34]

Ebû Musâ el-Eş'arî (R.A.) diyor ki :

«Bir seferde idik, yani Hayber savaşından dönerken, bir vadiye geldik, ashâb-ı kirâmdan bir çoğu tekbîr getirerek seslerini yükselttiler. Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) Efendimiz onlara dedi ki: «Ey insanlar! Kendinize gelin, yavaş olun; çünkü siz ne sağıra, ne de gâibe sesleniyorsunuz; her şeyi işiten ve çok yakın olan Rabbinize duâ ediyorsunuz.. O hep sizinledir..»

Bu ve benzeri hadîsler zikri gizli yapmanın müstehab olduğuna delâlet etmektedir.

Ama Keşşâf Şârihı, bunun zaman ve zemine göre değişebileceğini söylüyor. İrşad makamında olan şeyh, bazen mübtedi olan müridine sesini yükseltmesini emreder. Tâ ki böyle yapmakla onun gönlündeki düşünceler kalkmış olsun.[35]

Müzhir kitabında yazılan husus da buna uygun düşmek-

(33) A'râf sûresi. âyet: 55
(34) Hadâiku'l-Ahbâr
(35) Şerhü'l-Meşârik

tedir. Şöyle ki: Sesi yükselterek zikretmek câizdir, belki müstehabdır. Şu kadar ki böyle yapmakta riyâ bulunmasın.. Çünkü böyle yapmakla din halk arasında güçlenmiş olur ve zikrin bereketinin dinleyenlerin evlerde, dükkânlarda gönlüne ulaşmasını sağlar.

Aynı zamanda aşikâr okumakla, dinleyenleri kıyâmet günü kendi lehine şâhit tutmuş olur. Onun sesini işiten yaş kuru ne varsa hepsi onun için şehadette bulunurlar.

Meşâyihtan bir kısmı zikri gizli yapmayı ihtiyâr etmiştir. Çünkü böyle yapmak gösterişten çok uzaktır. Ancak ne var ki bu kişinin niyetine bağlıdır: Niyeti doğru ise, sesini zikir ve kırâet ile yükseltmesi daha iyidir. Gösteriş yaparım endişesi taşıyan kimsenin ise gizli okuması daha iyidir..

KALBÎ ZİKİR

Bilmiş ol ki, kalbî zikir, içinde dilin payı bulunmayan zikirdir. O sadece zevke dayalı bir mânadır, onu açıklamak mümkün değildir; kalem onu ifâde edemez, dil onu anlatamaz..

Âlimler, kalbî zikrin melekler tarafından tesbit edilip yazıldığı hakkında görüş ayrılığı izhar etmişlerdir: Bazısına göre melekler onu yazar, bu tarz zikrin melekler tarafından bilinmesi için Allah ona bir alâmet koyar; güzel koku gibi. Bazısına göre melekler onu yazmaz. Çünkü Allah'tan başkası ona muttalî olamaz. Birincilerin görüşünün daha sahîh olduğu söylenir. Şerhü'l-Meşârik'de de böyle denilmektedir. Mesâbîh şârihı diyor ki: Tehlîl, tesbîh ve benzeri zikirlerin mücerred kalb ile yapılması veya dil ile anılması arasında görüş farkı doğmuştur .Hangisinin efdâl olduğu üzerinde ihtilâf vardır. Birinci görüşü tercîh edenler şunu hüccet olarak göstermektedirler: Kalbin ameli, dilin amelinden daha üstündür. Çünkü onda gösteriş yoktur. İkinci görüşü tercîh edenler ise şunu hüccet olarak göstermektedirler: Dil ile yapılan amel daha çoktur, bu bakımdan fazla sevap kazandırır. Sahîh olan, ikincilerin görüşüdür.

Nitekim İmam Nevevî Hazretleri bu hususu Müslim'in şerhinde belirtmiştir.

Sofî tâifesinin efendisi Cüneyd-i Bağdâdî (K.S.) diyor ki: «Ey fakirler cemaati! Sizler Allah ile tanınıyor ve O'nun için ikram olunuyorsunuz.. Yalnız kaldığınızda Allah ile nasıl bulunduğunuza dikkat ediniz: Kulun bütün vakitleri ilâhî tâate çevrilebilir. İsterse yemek ve içmek anında olsun, isterse yatakta bulunsun, isterse karısıyla cinsî yaklaşma halinde olsun.. Konuşurken, bazı hareketlerde bulunurken de durum aynıdır. Çünkü ameller niyetlere göre değer kazanır. Yemek yerken bununla ibâdete güç kazanmayı yardım görmeyi niyet eder, bir şey içerken de aynı şeyi düşünür, lezzet almayı bir tarafa iter, uyurken yorgunluğu, bitkinliği, üzüntüyü atıp daha neşeli ibâdete hazırlanmayı hatırından geçirirse bunların hepsi sevâp kazandıran birer ibâdet olur. Karısıyla yatarken onun hakkını ödemeyi, münasebette bulunurken şehvetini teskin etmeyi düşünür, günaha düşmemek için böyle niyet eder. Allah'a ibâdet eden bir evlâd dünyaya getirir fikri içinde hareket eder, sadece lezzet almak için bu işe başlamaz; el attığı her iş ve sanatta helâl lokma kazanmayı ve onunla ibâdet ve tâate güç ve yardım bulmayı tasarlarsa, bunların hepsi iyi niyetlerle olduğu için ibâdete dönüşmüş olur, âdet olmaktan çıkmış bulunur. Kişi bunları işlediğinden dolayı me'cur olur. Terazisi ağır gelir. kıyâmet günü iyilikleri çoğalmış olur.

Belirtilen bu âdetlerde adâba riâyet edilir de sünnet vasfına uygun düşer ve ilim ile takvâyı gerektiren mütabaatı sağlarsa hepsi de nura boyanmış olur ve bu nur ibâdet-i tâat nuruna izafe edilerek kemâl vasfı üzere gerçekleşmiş olur. Bu durumda kalb nurlanır, salâha kavuşur, böylece kalbin nuru nefse sirayet eder, nefis tezkiye edilmiş olur, ahlâkî rüsvaylık ve rezaletler yavaş yavaş nefisten ayrılmış olur ve sonra tertemiz tezkiye olunmuş nefsin bu nuru tabiata sirâyet eder de beşerî karanlıklar zâil olmuş olur. Böylece durmadan kalb nuru atmaya başlar, nefse doğru akış yapar, ordan da tabiata yö-

nelir. O kadar ki beşer tabiatı melek tabiatı gibi olur. Bu tabiatıyla tâatten başka bir şey sevmez, günah ve isyandan sakınır ve bütünüyle tabiat kalb gibi olur. Kalbiyle Allah'ı sevdiği gibi tabiatıyla da sever.

Allahü Teâlâ buyuruyor ki :

«Allah îmân edenlerin dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır; inkâr edenlerin ise dostları azgın putlardır. Onları aydınlıktan karanlıklara sürüklerler. İşte onlar cehennemlikdirler.»[36]

«Allah doğru yolda olanların doğruluğunu artırır. Bâki kalacak yararlı işler, Rabbinin katında sevâb olarak da daha iyidir, sonuç olarak da daha iyidir.»[37]

Aynı husus Vasâya'l-Kudsî'de de belirtilmiştir.

PEYGAMBER (S.A.V.) EFENDİMİZ'İN «DİN NASİHATTIR» SÖZLERİNİN AÇIKLANMASI

Yapılan sahîh rivâyete göre Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Din, Allah'a, O'nun Kitabına, Peygamberine ve Müslüman imamlarına, Müslümanların hepsine NASİHATTIR.»**[38]

Bunun gibi künyesi Ebû Rakabe olan Temîm-i Dâri (R.A.) Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den şu hadîsi rivâyet ediyor: Peygamber (S.A.V.) **«Din nasihattır..»** buyurdu. Biz ona: **«Kimler için nasihattır?»** diye sorduk. Buyurdu ki: **«Allah'a, Kitabına, Peygamberine, Müslüman imamlarına ve umum Müslümanlara...»**

Hattabî bu hadîsi tefsir ederek diyor ki :

Allah'a Nasihat :

O'na îmân etmek, eş ve ortaklığı O'ndan nefyetmek, sıfatlarında ilhad'ı (inkâr etmeyi) terketmek, isimlerinde inkâr

---

(36) Bakara sûresi, âyet: 257
(37) Meryem sûresi, âyet: 76
(38) Ahmed bin Hanbel, Müslim, Nesâi, Tirmizi

ve inada sapmamak, O'nu Kemâl ve Celâlin bütün sıfatlarıyla vasfetmek O'nu bütün noksanlıklardan, beşerî sıfatlardan tenzîh etmek, ibâdetiyle kaim olmak, günah saydığı şeylerden kaçınmak, O'nun için sevmek, O'nun için sevmemek, O'na itâat edene dost ve yâr olmak, O'na düşman olana düşmanlık etmek, O'nu inkâr edenlerle cihad etmek, nîmetlerini itirafla dile getirmek, nîmetlerine karşı şükretmek, her işte ihlâs üzere bulunmak, bütün bunlara dâvet etmek, tahrîk ve teşvîkte bulunmak, insanlara karşı lütufkâr davranmaktır. Bütün bu vasıfların hakikatı kula raci'dir kendi nefsine nasihatta.. Allah ise nasihatçıların nasihatından ganîdir, hiç bir öğüde muhtaç değildir.

Allah'ın Kitabına Nasihat :

Hattabî diyor ki: Kur'ân'ın Allah Kitabı olduğuna inanmak onun Allah katından indiğine, insan sözlerinden hiç birinin ona benzemiyeceğine ve hiç bir kimsenin onun bir benzerini getirmeye güç bulamıyacağına gönülden îmân etmek, ona saygılı bulunmak, onu hakkıyla okumak, güzel sesle tilâvet etmek, okurken tam bir gönül alçaklığı içinde olmak, tilâvetinde harflerini yerli yerinde telâffuz etmek, onu değiştirmek isteyenleri men'etmek, içindeki her hükmü tasdîk etmek, hükümlerini anlamak, ilme ve ahkâma açılan kapılarını bilmek, misallerine dikkat etmek, öğütlerini ganimet edinmek, hayret uyandırıcı bölümlerinde inceden inceye düşünmek, muhkem âyetleriyle amel etmek, müteşâbih olan âyetlerini aynen kabul ve teslîm etmek, onun umum, husus, nâsih ve mensuhundan söz etmek, ilmî verilerini yaymak, halkı ona dâvet etmektir.. Bütün bu vasıfların hakikatı kulun kendi nefsine nasihatçı olmasına raci'dir.. Yoksa, Allah'ın Kitabı nasihatçıların nasihatına muhtaç değildir..

Allah'ın Peygamberlerine Nasihat :

O'nur risâletini tasdîk etmek, getirmiş olduğu bütün şeylere inanmak, emir ve yasaklarına uymak, sünnetinin korunup yaşanmasında kendisine yardımcı olmak, O'na düşman-

lık edenlere düşman olmak, O'na dost olanları dost kabul etmek, O'nun hakkını saygıdeğer bir düzeye çıkarmak. Kendisine hudutsuz hürmet beslemek, açmış olduğu nurlu yolunu, sünnet-i seniyyesini ihyâ etmek, dâvetini yaymak, Sünnetini neşretmek, her türlü suçlama ve töhmeti O'ndan nefyetmek, ilmini yaygın hale getirmek, ilminin anlamını kavramaya çalışmak, O'nun ilmine, sünnetine başkalarını dâvet etmek, sünnet belirtilerini bilip çok ince davranmak, sünnetinin kadrini yüceltmek, okunduğu zaman tam edep üzere bulunmak, bilmeden sünneti hakkında konuşmamak, sünnetini bilen âlimlere saygı göstermek, onların kadrini yüceltmek, O'nun ahlâkıyla ahlâklanmak, O'nun edebiyle edeplenmek, ehl-i beytini sevmek, ashâbına geniş sevgi beslemek, sünnetindeki bid'atlere yer verenlerden kaçınmak, ashâbına dil uzatanlardan uzaklaşmak ve her hususta O'na bağlı kalmaktır..

Müslüman İmamlarına Nasihat :

Haklı dâvalarında onlara yardımcı olmak, hak ile emrettiklerinde onlara uymak, uyarılarına kulak vermek, yumuşamak ve tatlı bir dil ile gerektiğinde onları uyarmak, önemli hususları kendilerine hatırlatmak, gafil bulundukları mes'elelerde onlara yol göstermek, müslümanların haklarıyla ilgili hususlarda unutkanlık içinde bulunurlarsa hatırlatmak, onlara karşı çıkmamak, itâat etmeleri için halkın kalbini te'lîf etmektir Hattabî diyor ki :

«Müslüman imamlarına (lider ve önderlerine) nasihatın bir anlamı da şudur: Arkalarında namaz kılmak, onlarla birlikte cihâda çıkmak, zekâtı seve seve onlara (beytülmâle) vermek adâlet sâhibi oldukları müddetçe belirtilen hususlarda onlara itâat etmektir. Adâletle iş görmedikleri zaman o görevi onlardan alıp ehline ve müstahak olanına vermek gerekir. Ancak bu, mümkün olduğu, kargaşalığa meydan verilmediği zaman böyledir. Onları yalan yere övmemek, sağlam bir düzen getirmeleri için duâcı olmak da bu cümledendir.»

Endülüs'lü İbn-i Ferec diyor ki :

«Müslüman imamlarından maksad halîfelerdir ve bir de

müslümanların işleriyle meşgul olan liderlerdir. Meşhur olan da budur. Hattabî de bunu böyle naklediyor ve sonra şunu ilâve ediyor: Bundan bazen din âlimleri kastedilir, yâni böyle de yorumlanır. Onlara nasîhat; rivâyet ettiklerini kabul etmek, dinî hükümlerde onları taklîdde tereddüt göstermemek, onlar hakkında iyi zan beslemektir.»

Umum Müslümanlara Nasihat :

Maslahatlarıyla ilgili hususlarda onları irşâd etmek, dünya ve âhiret işlerinde onlara doğru yolu göstermek, söz ve davranışla onlara bu hususlarda yardımcı olmak, kusur ve günahlarını gizlemek, zararlı şeyleri onlardan def'etmek, yararlı şeyleri onlara sevketmek, iyilikle emretmek, fenalıktan men'etmek, yumuşak ve nezih bir ifâdeyle onları kötülüklerden alıkoymak, iyi olan şeyleri telkine çalışmak, onlara şefkatli davranmak, büyüklerine saygılı, küçüklerine merhametli olmak, onlara güzel öğütlerde bulunmak, kınamaları, hasedde bulunmaları görülünce terketmelerini sağlamak, kendimiz için sevdiğimiz şeyleri onlar için de sevip arzu etmek, hoş görmediğimiz şeyleri onlar için de hoş görmemek, onların malından ırzından el ve eteğimizi çekmek, söz ve davranışlarımızla onların hakkında yan bakmamak, belirtilen bütün bu hususları ahlâk edinmelerini sağlamak, ibâdet ve tâate onları teşvîkte bulunmaktır.

Selef-i sâlihînden nasihat hususunda öylesi vardı ki, işi bu dünyasına zarar verecek bir dereceye vardırırdı. İbn-i Battal diyor ki: Şu hadîs, nasihatın «din» olduğuna delâlet etmektedir. Aynı zamanda ona İslâm da denilebilir. Nitekim Ziyâü'l-Kulûb şerhi Cilâü'l-Kulûb adlı kitapta da böyle belirtilmiştir.

Bazısına göre, Allah'a, Peygamberine, müslüman imamlarına ve umum müslümanlara nasîhatta bulunmak vâcibdir, yâni her müslümana farz-ı ayndır. Bazısı da diyor ki: «Belirtilen nasîhat, farz-ı kifâyedir; bir kısmının onu yapmasıyla diğerleri

üzerinden farziyeti kalkmış olur. Nitekim bu hususu Aliyyü'l-Kaari Şifâ Şerhi'nde belirtmişti..

KUR'ÂN'IN ŞEREFİ

Kur'ân'ın şerefine delâlet eden belgelerden biri de, Allah'ın onu elli beş isimle anması ve adlandırmasıdır. Bütün bu isimler delâili ile birlikte Kitabullah'da belirtilmiştir :

Kitâb-ı Mübîn, Kur'ân-ı Kerîm, Nur, Hüdâ, Rahmet, Furkan, Şifâ, Mev'ıza, Zikir, Mübârek, Âlî, Hikmet, Hakîm, Müheymin, Habl, Sırat-ı Müstakîm, Kayyim, Fasıl, Nebe-i Azîm, Ahsenü'l-Hadîs, Müteşâbih, Mesnî, Tenzîl, Ruh, Vahiy, Arab, Basâir, Beyân, İlim, Hak, Hâdî, Acâba, Tezkire, Urvetü'l-Vüska, Sıdk, Adil, Emir, Münâdî, Büşrâ, Mecîd, Zebur, Beşîr, Nezîr, Azîz, Belâğ, Kasas. Ve bunlardan başka bir âyette ise onu dört isimle anmıştır: **«Fî suhufin mükerrametin, merfûatin, mutahharatin.»**[39]

Bu konuda İmâmı Gazâlî (rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Bilmiş ol ki, Allahü Teâlâ Kur'ân'ı kendisine ait on isimle adlandırmıştır ki bunların hepsi de esmâü'l-hüsnâdandır. Allah kendini **Azîz, Hakîm, Azîm, Nur, Müheymin, Mecîd, Kerîm Hakk, Leyse Kemislihi Şey'ün, Küllü Men Aleyha Faan... Kul Lev Kâne'l-Bahru Midâden Likelimâti Rabbî...** isimlendirirken, muhtelif âyetlerde Kur'ân-ı Kerîm'i de bu isimlerle adlandırmıştır.»[40]

(Bütün bu isim ve sıfatlarla ilgili âyetler Kur'ân-ı Kerîm'de mevcuttur. Arzu eden okuyucularımız Kur'ân fihristine bakmak suretiyle tesbît edebilir ve hangi sûrelerde yer aldığını görebilir. Biz kitabı lüzumundan fazla uzatmamak için alâkalı âyetleri buraya nakletmedik..) (Mütercim)

(39) İtkan Li's-Süyûti
(40) İhyâ'dan özetlenmiştir.

ALLAH İLE PEYGAMBER ARASINDAKİ VAHYİN KEYFİYETİ, KUR'ÂN'IN İNMESİ VE ESRARININ HAKİKATI

Şeyh Şihâbüddin (Rahmetullahi aleyh), tahkîk ehli için hazırladığı tefsirlerinde diyor ki: Kur'ân'ın indirilmesi hakkında iki görüş vardır. Birincisine göre Kur'ân'ın tamamı önce levh-i mahfuzdan dünya semâsındaki meleğe indirilmiştir. Bu melek, AKL-I FA'AL'dır. Bu iniş, Kadir gecesinde meydana gelmiştir. İkincisine göre, önce bir defada ihtiyaca göre Levh'ten Akl'e indirilmiştir; şöyle ki: Bir senede ihtiyaç duyulacak nisbette indirilmiş ve her sene bu hal tekrar ederek devam etmiştir.

Birinci görüşe göre, Kur'ân'ın indirilmesi Akıl'dan Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in kalbine yirmi ya da yirmi üç senede devam etmiştir. İkinciye göre, indirilme, levh-i mahfuzdan Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in kalbine yirmi veya yirmi üç sene devam etmiştir. Yirmi veya yirmi üç kaydı, ashâb arasındaki görüş farkından ileri gelmektedir.

Kur'ân'ın Cibrîl-i Emîn vasıtasıyla Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in kalbine ilka edilmesi ve böylece zuhur etmesi hakkında ise iki yol vardır: Birinci yol, Peygamber'in (S.A.V.) bu durumda beşerî suretten melekiyet suretine intikal edip böylece Kur'ân'ı Cebrâil'den (A.S.) aldığıdır. Bu en zor bir yoldur. İkincisi, melek kendi suretinden sıyrılıp beşer suretine girdikten sonra Resûlüllah Efendimiz'e takdîm etmesi ve Resûlüllah'ın onu (kalbî yolla) almasıdır. Melek bu kudsi görevi yerine getirirken ekseriya Dihyetü'l-Kelbî suretine girerdi; tâ ki veren alan arasında münasebet kurulmuş olsun.. Nitekim bu husus Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat-ı şerîfe getirme babında belirlenmiştir.

Bazılarına göre ise, Allah kendi kelâmını semâda Cibrîl-i Emîn'e belletmiş, Cibrîl de semâdan yere inip bellediğini Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e öğretmiştir. Semâdan maksat,

Cibrîl'e zarf olan âlemdir, yoksa Cenâb-ı Hak her türlü mekândan münezzehtir. Böylece Allah'ın kelâmında asla intikal yoktur.

Bu iki yola, VAHİY MAKAMI denir. Cenâb-ı Peygamber'in ise bu iki makamdan daha yüce olan cezbe ve velâyet makamı ve yolu vardır ki, Resûlüllah bu makama işâret ederek buyurdular ki :

«Benim Allah ile öyle (özel) **bir vaktim var ki, o vakte ne mukarrıb bir melek, ne mürsel olan bir peygamber girebilir.»**[41]

İTİKADÎ BİR MES'ELE

Allah kelâmı olan Kur'ân mahlûk değildir. Kur'ân hakkında bu hüküm verilirken «ALLAH» kelâmı kaydı konulmuştur. Bunun sebebi, ses ve harflerden meydana gelen şeklinin öncesiz olduğu anlaşılmasın diyedir. Nitekim Hanbelîlerden bazı bilgisizler cehil ve inad yollu böyle bir iddiada bulunmuş ve demişlerdir ki: «Kim Allah kelâmı mahlûktur derse, o kâfir olur.» Bununla onun harf ve sesinin de mahlûk olmadığını ifâde etmek istemişlerdir. Böyle bir iddiadan ve küfre düşmekten Allah'a sığınırız.. Bu iddia Mu'tezîle görüşüne benzemekte oldukça yakındır. Ve Mu'tezîleye daha kuvvetli benzeme, sizin şu hususta görüş birliğine varmanızdır: «Kur'ân, mushafın iki kapağı arasından bize tevâtüren nakledilen şeyin ismidir». Bu ta'rîfe göre, Kur'ân'ın mushaflarda yazılı olması, dil ile okunması, kulak ile işitilmesi gerekir. Bunların hepsi sonradan olmanın alâmetidir ve böyle olması zarûridir.

Buna cevap verilerek deniliyor ki: Kur'ân, Allah kelâmı olan Kur'ân, mushaflarımızda yazılıdır, yâni yazı ve ona delâlet eden harf şekilleriyle yazılıdır; kalblerimizde muhayyel lâfızlarla mahfuzdur, telâffuz edilen ve işitilen harflerle dilimiz vasıtasiyle okunmaktadır, yâni kulaklarımız onu işitmek-

---

(41) Mişkâtü'l-Envâr, el-İtkan

tedir. Bununla beraber Kur'ân ne mushafa, ne kalblerimize, ne de kulaklarımıza hulûl etmiş değildir. Belki öncesi olmayan bir mânadır, Allah'ın zâtıyla kaimdir, bu mânaya delâlet eden nazım ile telâffuz olunur ve işitilir. Muhayyel olan nazımla da korunur, muhafaza edilir. Birtakım nakış, sûret ve mânaya delâlet eden harfler için konulmuş şekillerle yazılır. Nasıl ki, ateş yakıcı bir maddedir, dediğimiz zaman, bunu lâfız ile anıyoruz, kalem ile yazıyoruz. Bununla ateşin hakikatının ses ve harf olduğu gerekmez.

MES'ELENİN TAHKİKİ :

Bir şeyin şüphesiz ki zihin dışında vücudu vardır, zihinlerde de bir vücudu vardır, ibârede de bir vücudu (yâni mevcudiyeti) vardır, yazıda da bir mevcudiyeti vardır.. Yazı ibâreye, ibâre zihinlerde olana, zihinde olan zihin dışında olana delâlet eder. Ne zaman Kur'ân öncesizliğin levazımı ile vasfedilirse, ondan maksad, Halik'da olan mevcudiyetin hakikatıdır. Ne zaman da mahlûkatın levazımı ile vasfedilirse, onunla konuşulan lâfızlar kasdedilmiştir. «Kur'ân'ın yarısını okudum» dememiz gibi. Veya muhayyile olarak, «Kur'ân'ı ezberledim» dememiz gibi. Nakşedilmiş şekil olarak, «Abdestsize Kur'ân'a el dokundurma haramdır» dememiş gibi..[42]

Bütün bunlardan, Kur'ân için üç zuhurat ve üç nüzulât söz konusudur. Birincisi: Nakşının Levh-i Mahfuz'da İsrâfîl'(A.S.)'in yazmasıyla belirmesi. İkincisi: Kıymetli, saygıdeğer, takvâ sâhibi kâtiplerin eliyle Beytülmâ'mur'a inmesi, semâi dünyaya yönelmesi veya dördüncü semâya inmesi. Üçüncüsü: Ceste ceste Cebrâil vasıtasıyla Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz'e inmesi...

Bu açıklamamızla, ŞEHRÜ RAMADANELLEZÎ ÜNZİLE FİYHİL KUR'ANU âyetiyle, İNNÂ ENZELNÂHU Fİ LEYLETİ'L-KADRİ âyeti arasındaki zıddiyet ve itişme giderilmiş oluyor. Aynı zamanda İNNA ENZELNAHU Fİ LEYLETİ'L-KADRİ

---

(42) Şerhü'l-Akaaid, metniyle birlikte

âyeti ile İNNÂ ENZELNÂHÜ Fİ LEYLETİN MÜBÂREKETİN âyeti arasında —ki çoğu tefsircilere göre mübarek geceden maksad, Şaban'ın on beşinci gecesidir— zıddiyet de kalkmış oluyor. Şöyle ki; inişlerden birinin Ramazan ayında ve Kadir gecesinde meydana geldiğine, diğerinin de Şaban ayının yarısında meydana geldiğine hamletmek uygun olur. Çünkü ilk iki âyet arasını birleştirmek mümkündür. Şöyle ki; Kadir gecesi Ramazan ayında mevcud olmuş oluyor. Zıddiyet itişme ise, Fİ LEYLETİN MÜBÂREKETİN Şaban ayının yarısıyla tefsîr edilince meydana gelmiş oluyor. Bu âyet, Kadir gecesiyle tefsîr edilecek olursa, o takdirde arada bir zıddiyet kalmıyor.[43]

Bilmiş ol ki, bu ihtilâf (görüş ve tefsîr farkı), Kur'ân'ın sadece mânaya isim olması ya da hem nazım, hem de mânaya isim olması halindedir. Kur'ân'ın sadece mânaya isim olduğunu söyliyenler Allah'ın şu beyânıyla delîl göstermişlerdir: VE İNNEHÛ LEFÎ ZÜBÜRİ'L-EVVELÎN.. Kur'ân öncekilere inen kitaplarda Arap diliyle değildi. O halde Arap diliyle olmayana da Kur'ân ismi verilemez. Fakat bu tefsîr üzerinde durmak gerekir. Çünkü Allah'ın Musâ Peygamber'e indirdiği Tevrat'a da Kur'ân denilmektedir, Tevrat ise Arap diliyle yazılı değildi.. İncil ve Zebur da böyle... Çünkü Kur'ân Allah kelâmıdır ve Allah'ın zatıyla kaimdir. Ne tecezzî eder, ne de ondan ayrılabilir. Ancak ne var ki Arap dili üzerine indirildiğinde ona Kur'ân denilmiştir. Allah kelâmı Musâ Peygamber'e indirildiğinde ona Tevrat adı verilmiştir. İsâ Peygamber'e indirildiğinde ona İncil adı verilmiştir. Dâvud Peygamber'e indirildiğinde ona Zebur adı verilmiştir. İbârelerin çeşitli olması, itibarların farklı olmasındandır.[44]

Başka bir rivâyette Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e indirilen Kelâm hakkında üç görüş vardır :

1 — Bu hem lâfız, hem mânadır. Cibrîl-i Emîn Kur'ân'ı Levh-i Mahfuz'dan alıp hafızasına nakşederken her harfi Kaf

(43) El-Mev'ızetü'l-Hasene, Seyyid Abdülehad Efendi
(44) Aynî Şerh-i Buhârî

Dağı kadarmış ve her harf altında bir nice mânalar varmış ki onları ancak Cenâb-ı Hakk'ın ilmi kapsayıp kuşatabiliyormuş..

2 — Cebrâil (A.S.) özel olarak mâna ile inmiştir; Peygamber (S.A.V.) Efendimiz o mânaları bilip kavramış ve onlara Arap diliyle tabir vermiştir.

Bu görüşü savunan Allah'ın şu beyânına dayanıp delil göstermiştir: **«Ey Muhammed! Apaçık Arap diliyle, uyaranlardan olman için Kur'ân'ı Cebrâil senin kalbine indirmiştir. O daha öncekilerin kitabında da zikredilmiştir.»**[45]

3 — Cebrâil (A.S.) mânayı Hazret-i Muhammed'in (S.A.V.) kalbi üzere ilka etmiş ve buna Arap lûgatiyle tabir verilmiştir. Nitekim aynı görüşü, İbn-i Ebî Hâtim, Süfyân-ı Sevrî'den nakletmiştir. Süfyân-ı Sevrî diyor ki: **«Vahiy ancak Arapça inmiştir. Sonra her peygamber onu Arapçadan kendi kavminin diline terceme etmiştir. Aynı zamanda gök ehli de Kur'ân'ı veya vahyi Arapça okurlar ve o ölçüde inmiştir.»**

Taberânî'nin Nevvas bin Sem'an'den (R.A.) yapmış olduğu rivâyette deniliyor ki: **Allah vahiy ile konuşmaya başladığında gök Allah korkusundan şiddetle titremiştir. Gök ehli onun titremesini ve vahyin sesini duyunca secdeye kapanmışlardır. Onlardan ilk başını kaldıran Cebrâil (A.S.) olmuş, Allah vahiy yoluyla onunla konuşmuş, irâde ettiği gibi ona Kelâmıyla hitab etmiş, Cebrâil de aldığını uğradığı her semâda meleklere ulaştırmak istemiş, meleklerden her guruba uğradıkça ona sormuşlar :**

— Rabbiniz ne buyurdu?

Cebrâil (A.S.) da :

«Hakkı ve gerçeği buyurdu» diye cevap vermiştir.. Böylece Cebrâil ilâhî vahyi emredildiği yerlere kadar götürmüştür.

---

(45) Şuarâ sûresi, âyet: 193-195.

VAHYİN İNİŞ TÜRLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN HADÎSLER

Şüphesiz ki Fahr-i âlem Efendimiz vahyin bütün çeşitleriyle konuşmuş, onların hepsine mazhar olmuştur. Ebû Nuaym'in naklettiği hadîste deniliyor ki :

«Cebrâîl ile Mikâîl, Resûlüllah'ın (S.A.V.) mübarek göğsünü yarıp yıkadılar ve sonra Ona: Rabbin adıyla oku! dediler.. Hadise, tarih ve siyer kitaplarında geçtiği gibi anlatılıyor. Durum Varaka bin Nevfel'e intikal ediyor. Bunun üzerine Varaka diyor ki: «Müjdeler sana!. Meryem oğlu İsâ'nın müjdeleyip haber verdiği Peygamberin sen olduğuna şehâdet ederim.. Musâ'ya gelen Namus sana da gelmiştir. Şüphesiz ki sen mürsel bir peygambersin..»

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in göğsünün yarıldığı böylece rivâyet edilmiştir. Tayalisî ile el-Hars kendi müsnedlerinde buna yer vermişlerdir. Bundaki hikmet, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in temizliğin en mükemmel halinde kendisine vahyedileni sağlam bir kalb ile telâkki etmesidir..

Bu konuda İbn-i Kayyim el-Cevzî ve diğer ilim adamları diyorlar ki: Cenâb-ı Hak, Peygamber'i (S.A.V.) vahyin bir nice mertebelerini telâkki etmeye müvekkel kılmıştır.. Meselâ :

a) Sadık rü'ya.

Cenâb-ı Peygamber hiç bir rü'ya görmez ki sabah aydınlığı gibi çıkmasın.

b) Görmeden meleğin vahyi getirip onun kalbine ilka etmesi Nitekim Efendimiz bu hususta buyurdular ki: **»Şüphesiz ki Ruhü'l-kuds kalbime ilka etti ki, hiç bir can rızkını tastamam almadan ölmez. O halde Allah'tan korkunuz, rızık talebinde en güzel ve doğru yolu ve yöntemi seçiniz!»**[46]

c) Melek vahiy getirdiğinde bir insan sûretine girerdi de öylece Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e hitab ederdi. Böylece onun ne dediğini anlar, gönlünün kulağına onu yerleştirirdi.

---

(46) İbni Ebi Dünyâ, Hâkim

Bazen melek ona Dıhyetü'l-Kelbî sûretine girerek gelirdi. Çünkü Dıhye güzel yüzlü ve güzel endamlı bir adamdı.[47]

Bu konuda şöyle bir soru soracak olursan: Cebrâil (A.S.) vahyi Peygamber'e ilka ederken Dıhye'nin sûretine giriyordu, o sırada Cibrîl'in ruhu nerede idi? Eğer ruhu altıyüz kanadı olan cesedinde bulunuyordu denilse, o zaman Peygamber'e gelenin Cibrîl'in ruhu olmadığı sonucuna varılır. Aynı zamanda cesed de onun cesedi değildir. Eğer Dıhye'nin sûretindeki cesedde ise bu büyük cesed ölüyor mu? Yoksa Dıhye'nin cesedine benzeyen cesede intikal eden ruhtan boş mu kalıyor o büyük cesed?

Buna, Aynî'nin de belirttiği gibi şu cevap verilmiştir: Ruhun büyük cesedden intikali onun ölümüne sebep olmayabilir. Böylece cesed diri olarak kalabilir. Onun maarifinden hiç bir şey de noksan olmayabilir. Cibrîl'in ruhunun ikinci bir cesede intikali, şehîdlerin ruhlarının yeşil kuşların içine intikali gibidir. Ruhların ayrılması sonucu cesedlerin ölmesi aklen vâcib değildir; ancak Allah'ın icra kıldığı bir âdettir. Bu da insanlara mahsustur, başka varlıklarda olmayabilir.

d) Vahiy Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e çıngırak sesi gibi bir ses vererek gelirdi. Bu, vahyin inişinin en ağır olanı idi. O kadar ki, çok soğuk günde bile bunun ağırlığından Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz terler, şakaklarından şapır şapır ter dökülürdü. Pâk ve temiz ruhları ilâhî vahye mazhar olurken mübarek cisimleri ağırlaşır, yere yapışır gibi olurdu. Bir defasında mübarek dizleri Zeyd bin Sâbit'in dizi üzerinde bulunurken çıngırak sesi gibi ses veren vahyin bu çeşidi indiğinde, Resûlüllah (S.A.V.) o kadar ağırlaşıyor ki neredeyse Zeyd'in dizi ve kemikleri kırılacak gibi oluyordu.

Olayı, Taberânî, Ahmed bin Hanbel ve Beyhakî, Zeyd bin Sâbit Hazretleri'nden şöyle nakledİyorlar:

«Ben, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e inen vahyi yazıyordum. Zaman zaman terler, inci daneleri gibi ter dökerdi. Bazen de ben vahyi yazarken Resûlüllah (S.A.V.) bana doğru meyl

---

(47) Nesâî, İbni Ömer'den (R.A.)

ederdi de yazılacak vahyi henüz bitirmeden ayağım kırılır gibi olurdu. Şüphesiz ki bu Kur'ân-ı Kerîm'in nüzûlünde onun mânevî ve kudsî ağırlığı idi. Bazen öyle bir durum olurdu ki, bu ayakla artık bir daha yürüyemem sanırdım.. Mâide sûresi indiğinde kendileri deve üzerinde bulunuyorlardı. Vahyin ağırlığı altında neredeyse devenin bacakları kırılır gibi oldu.»

e) Bazen Peygamber (S.A.V.) Efendimiz vahiy getiren meleği asıl sûretinde görürdü ki üzerinde altı yüz kanadı bulunurdu Melek bu sûrette Allah'ın dilediği kadar vahiy ilka ederdi. Necm sûresinde de belirtildiği gibi vahyin bu şekli ilk defa vâki olmuştur.

f) Göklerin ve madde âleminin fevkında bulunurken, Allah ona namazın farziyeti ve başka hususlarla ilgili vahiyde bulunmuştur

g) Allah kelâmı, Allah'tan Resûlüllah'a vasıtasız olarak tecelli etmiştir; Hazret-i Mûsa ile konuştuğu gibi.

Bazı âlimler vahyin çeşitleri hakkında sekizinci bir mertebe daha belirtmişlerdir: Allah Peygamberle arada hiç bir hicap olmaksızın yüzyüze konuşmuştur.

Mevâhib'de bir diğer mertebeden fazla olarak bahsedilmiştir; o da, Allah kelâmının uykuda Peygamber'e gelmesidir. Nitekim Zührî'nin rivâyet ettiği hadîste Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususa işâretle buyurdular ki :

«Rabbim bana en güzel sûrette geldi ve buyurdu ki: Ya Muhammed! Melekü'l-A'lâ'nın ne hakkında dâvacılık (veya kıskançlık) ettiğini biliyor musun?»

Halimî veya Huleymî'nin belirttiğine göre ise, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e vahiy kırkaltı çeşit üzere gelmiştir. Huleymî bunları bir bir anlatmıştır. Ama çoğu —Fethü'l-Bârî'de de belirtildiği gibi— vahyi hamledenin sıfatlarından alınmadır. Ve hepsi de belirttiğimiz türlerin kapsamına girmektedir.

İbn-i Münîr diyor ki :

«Hâl ve durum vahiyde farklı olurdu. İktiza ettiği duruma göre değişirdi:, Va'd ve müjde ile indiğinde melek âdem

sûretinde inerdi ve hiç bir zorluk olmadan Peygamber'e hitab ederdi. Vaîd ve inzâr ile indiğinde, çıngırak sesi gibi ses ile gelir ve böylece vahiy inmiş olurdu.»

İbn-i Merdveyh'in İbn-i Mes'ud'dan (R.A.) merfûan yapmış olduğu rivâyete göre: **Allah vahiy ile konuştuğunda onun sesini gök ehli çıngırak sesi gibi duyar, bir düz kayaya şiddetle çarpan zincir sesi çıkarır ve böylece gök ehli fazlasıyle korkar ve bunun kıyâmetle ilgili bir emir olduğunu bilirler idi.**

Buhârî'de de bu hususa temas edilerek deniliyor ki: **Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e bazen vahiy çıngırak sesi gibi bir ses vererek gelirdi.**

Ahmed bin Hanbel'in Abdullah bin Ömer'den (R.A.) yaptığı rivâyette, Hz. Abdullah diyor ki: **Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e sordum :**

— Vahyin indiğini hissediyor musunuz?

— Büyük halkalı zincirin birbirine sürtünmesi ve çarpması neticesinde çıkan ses gibi bir ses alıyorum ve işte o zaman susup bekliyorum. Bir nice defalar bana vahiy geldiğinde onun şiddetinden canımın alınacağını zannettim.

İbn-i Âdil kendi tefsirinde diyor ki :

«Cebrâil (A.S.) Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz üzerine yirmi dört bin defa inmiştir. Âdem Peygamber'e ise on iki defa, İdris Peygamber'e dört defa, Nûh Peygamber'e elli defa, İbrâhim Peygamber'e kırk iki defa, İsâ Peygamber'e on defa inmiştir.»

Taberânî'nin rivâyetine göre :

«Cibrîl (A.S.) Âdem Peygamber'e on dört defa, Nûh Peygamber'e iki defa küçük yaşında iken, kırk sekiz defa yaşlandıktan sonra olmak üzere elli defa, İsâ Peygamber'e üç defası küçüklüğünde, yedi defası büyüdüğü zaman olmak üzere on defa, Efendimiz Muhammed'e (S.A.V.) küçük yaşta iken yirmi dört defa inmiştir. (Allah daha iyisini bilir).»

Yapılan rivâyetlere göre :

Cebrâil (A.S.) bir gün çölde en güzel surette ve en güzel

kokular yayarak Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e görünüyor ve diyor ki: Ya Muhammed! Allah sana selâm ediyor ve buyuruyor ki: Sen, insanlara ve cinlere gönderilen benim peygamberimsin. İnsanları ve cinleri LÂ İLÂHE İLLÂLLAH sözüne dâvet et! Sonra Cebrâil ayağını yere vurdu; oradan bir pınar fışkırdı. Cebrâil (A.S.) o sudan abdest aldı ve Peygamber'e (S.A.V.) de abdest alması için emretti. Sonra Cebrâil (A.S.) kalkıp namaz kıldı. Peygamber'e de kendisiyle birlikte namaz kılmasını buyurdu. Böylece Cebrâil (A.S.) Resûlüllah Efendimiz'e abdest ve namazı öğretmiş oldu. Sonra da göğe doğru çıkıp gitti. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz evine dönmek üzere yürüdü. Yolda ne kadar bir taşa, bir ağaca rastladıysa hepsi ona, ESSELÂMÜ ALEYKE YA RESÛLELLAH diyerek selâm verdi. Eve gelince durumu Hazret-i Hadîce'ye (R. Anhâ) haber verdi ve sevincinden yerlere kapanır gibi oldu. Sonra Hadîce'ye abdest almayı öğretti. Cebrâil (A.S.) ile birlikte namaz kıldıkları gibi Hz. Hadîce ile beraber namaz kıldılar.

Namaz bu sırada iki rek'at olarak farz kılınmıştı. Sonra bu sefere has bir sayı olarak kaldı.

Mukatil diyor ki :

«Namaz ilk farz kılındığında iki rek'at sabahleyin, iki rek'at de akşamleyin kılınıyordu. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de buna işâret edilerek buyuruluyor ki: «Rabbini akşam sabah hamdederek tesbîh et.»[48]

Taberânî'nin İbn-i Ömer'den (R.A.) yaptığı rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Daha önce hiç bir peygambere inmeyen bir melek gökten bana indi ki, bu melek benden sonra da hiç kimseye inmeyecektir. O İsrâfil'dir. Bana dedi ki: Ben Rabbin elçisiyim, sana geldim. Rabbim sana şu hususu haber vermem için bana emretti: İstersen peygamber olan bir kul olursun, istersen hükümdar olan bir peygamber olursun! Bunun üzerine Cebrâil'e (A.S.) dönüp baktım. Tevâzu göstermemi işaret etti. Eğer hü-

(48) Mü'min sûresi, âyet: 55

kümdar olan bir peygamberlik isteseydim, dağların da benimle birlikte altın olmasını isterdim.»[49]

KUR'ÂN SÛRELERİNİN İNİŞ TERTİBİ

İbn-i Abbas (R.A.) Hazretleri diyor ki :

— Bir sûrenin ilk âyetleri Mekke'de inince, o sûreye Mekkî deniliyordu. Sonra Cenâb-ı Hak o âyetleri dilediği kadar artırıyordu. Kur'ân'dan ilk inen âyetler: **(İkra' bismi rabbike)** idi. Sonra **(Nûn velkalem)**, sonra **(Yâ eyyühel müzzemmilü)**, sonra da **(Yâ eyyühel müddessirü)**, sonra da **(Tebbet yedâ ebî lehebin)** ve sırasıyla **(İzeşşemsü küvviret), (Sebbihısme rabbike), (Velleyli izâ yağşâ), (Velfecri), (Vedduhâ), (Elem neşrah leke), (Vel'asri), (Vel âdiyâti), (İnnâ a'taynâke el-kevsere), (Elhâkümüt-tekâsürü), (Eraeytellezî yükezzibü), (Kul yâ eyyühel kâfirûn), (Elem tere keyfe feale rabbüke), (Kul eûzü birabbil felâkı), (Kul eûzü birabinnâsi), (Kul hüvallahü ehad), (Vennecmi), (Abese vetevellâ), (İnnâ enzelnâhü fî leyletil kadri), (Veşşemsi), (Vessemâi zâtil bürûci), (Vettiyni), (Liîlâfi kureyşin), (El-kariatü), (Lâ uksimü biyevmil kıyâmeti), (Veylün likülli hümezetin), (Velmürselâti urfen), (Kaaf velkur'ânil meciyd), (Lâ uksimü bihâzel beledi), (Vessemâi vettârikı), (İkterebetissâa), (Saad), (el-A'raf), (Kul ûhiye ileyye), (Yâ-Sin), (el-Fürkan), (el-Melâike), (Kâf - Hâ - Yâ - Ayn - Sad), (Tâ-Hâ), (el-Vâkıa), (Tâ-Sîn-Mîm), (eş-Şuarâ), (Tâ-Sîn), (el-Kasas), (Benî İsrâil) (Yûnus), (Hûd), (Yûsuf), (el-Hicir), (el-En'âm), (es-Sâffât), (Lukman), (Sebe'), (Zümer), (el-Mü'min), (Hâ-Mîm), (es-Secde), (Hâ-Mîm-Ayn-Sîn-Kaaf), (Hâ-Mîm), (ez-Zuhruf), (ed-Duhan), (el-Câsiye), (el-Ahkâf), (ez-Zâriyât), (el-Ğaşiye), (el-Kehf), (en-Nahl), (İnnâ erselnâ Nûhan), (Sûre-i İbrâhim), (el-Enbiyâ), (el-Mü'minûn), (Tenzîl), (es-Secde), (et-Tûr), (Sûre-i Mülk), (el-Hâkka), (Seele sâilün), (Amme Yetesâelûn), (en-Nâziat), (İzessemâün - Feterat), (İzessemâün - Şakkat), (er-Rûm), (el-Ankebût), (Veylün**

---

(49) *Mevâhib-i Ledünniyye*

lil mutaffifîn).. İşte bunlar sırasıyle Mekke'de nâzil olan sûrelerdir

Medîne-i Münevvere'de nâzil olan sûreler ise :

(el-Bakara), (el-Enfâl), (Âl-i İmrân), (el-Ahzâb), (el-Mümtahine), (en-Nisâ), (İzâ Zülzilet), (el-Hadîd), (el-Kıtâl), (er-Ra'd), (er-Rahmân), (el-İnsan), (et-Talâk), (Lev yekünillezîne keferû), (el-Haşr), (İzâ câe nasrullah), (en-Nûr), (el-Hacc), (el-Münâfikun), (el-Mücâdele), (el-Hucürât), (et-Tahrîm), (es-Saff), (el-Cum'a), (et-Teğâbün), (el-Feth), (el-Mâide), (Berâa).

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki :

Medine'de Bakara, Âl-i İmrân, Nisâ, Mâide, Enfâl, Tevbe, Hacc. Nûr, Ahzab, Vellezîne keferû, Feth, Hadîd, Mücâdele, Haşr Mümtehine, Saff, Teğâbün, Talâk, Tahrîm, Fecir, Leyl, İzâ Yağşâ, İnnâ enzelnâhü, Lem yekünillezîne keferû, İzâ zülzilet. İzâ câe nasrullahi sûreleri nâzil olmuştur. Bunlardan başka olan sûreler Mekke'de inmiştir.

Katâde diyor ki :

Medîne'de Kur'ân'dan Bakara, Âl-i İmrân, Nisâ, Mâide, Berâe, Ra'd, Nahl, Hacc, Nûr, Ahzab, Muhammed, Fetih, Hucürât Hadîd, Rahmân, Mücâdele, Haşr, Mümtahine, Saff, Cumua, Münâfikun, Teğâbün, Talâk, Yâ eyyühennebiyyü (onuncu âyetin başına kadar), İzâ zülzilet, İzâ câe nasrullah sûreleri inmiştir. Kur'ân'ın geri kalan sûreleri Mekke'de nâzil olmuştur.

Ebû Hasan bin el-Hisar, Nâsih ve Mensûh adlı kitabında diyor ki: **Medîne'de nâzil olan sûreler, âlimlerin ittifakıyle yirmi tanedir. İhtilâflı olan sûreler ise on ikidir. Geri kalan sûreler ise Mekke'de nâzil olmuştur.**[50]

(50) El-Itkan'da da aynı husus belirtilmiştir.

PEYGAMBER (S.A.V.) DEVRİNDE KUR'ÂN'IN TE'LÎFİ, EBÛBEKİR SIDDÎK ZAMANINDA BİR ARAYA GETİRİLMESİ VE Hz. OSMAN DEVRİNDE İSTİNSAH EDİLMESİ

Kur'ân-ı Kerîm, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz devrinde yazılmıştır. Ebûbekir Sıddîk (R.A.) devrinde bir araya getirilip mushaf haline sokulmuştur. Hz. Osman (R.A.) zamanında ise nüshaları çoğaltılmıştır. Resûlüllah (S.A.V.) zamanında inen âyet ve sûreler günü gününe tesbit edilip yazılıyor ve bir çok ashâb tarafından ezberleniyordu. Ancak vahyin sonu gelmediği için inen âyet ve sûreleri —yerleri belli olmakla beraber— bir araya getirilmemişti. Yâni henüz mushaf hâline sokulmamıştı. Ebûbekir Sıddîk (R.A.) ilk iş olarak yerleri ve tertibi belli olan dağınık âyet ve sûreleri bir araya getirip mushaf haline soktu. Bu bakımdan Kur'ân'a ilk (Mushaf) adımı veren ve onu ilk toplayıp bir araya getiren Ebûbekir Sıddîk'dır (R.A.) Nitekim İbn-i Sa'd ve İbn-i Ebî Şeybe de aynı hususu rivâyetle kaydetmişlerdir.[51]

Ebûbekir Sıddîk'ın (R.A.) hilâfet müddeti iki yıl dört aydır. Hz. Ömer'in (R.A.) hilâfet müddeti on yıl altı aydır. Hz. Osman'ın (R.A.) hilâfet müddeti, on yıldan birkaç gün noksandır. Hz. Ali'nin (R.A.) hilâfet müddeti ise, dört yıl dokuz ay ve birkaç gündür. Bir rivâyete göre altı aydır. (Allah hepsinden razı olsun!)[52]

Buhârî ve Tirmizî'nin Zeyd bin Sâbit'den (R.A.) yaptıkları rivâyete göre: Ebûbekir (R.A.) Yemâme üzerine bir ordu tertipleyip göndermişti. Alınan haberler biraz üzücü mahiyette idi. O sırada Hz. Ömer (R.A.), Ebûbekir Sıddîk'ın (R.A.) yanında bulunuyordu. Yalancı peygamber Müseyleme'nin tenkilinde bir hayli hâfızu'l-Kur'ân'ın şehîd verilmiş olması Ömer'i derin derin düşündürüyordu. Düşündüklerini şöyle ifâde etti:

---

(51) Kastalânî'de de aynı konuya yer verilmiştir.
(52) Câmiu'l-Usûl.

«Korkarım ki daha çeşitli bir çok yerlerde hâfız-ı Kur'ân olanlardan bir nice kişileri kaybedebiliriz. Böylece Kur'ân ehli azalmaya başlar. Bu sebeble Kur'ân'ın bir araya getirilmesini emretmenizi çok uygun görüyorum.»

Bunun üzerine Ebûbekir Sıddîk ona dedi ki :

— Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in yapmadığı bir şey'i biz nasıl yaparız?

Ömer (R.A.) cevap verdi :

— Vallahi böyle yapmakta hayır vardır!.

Ebûbekir Sıddîk (R.A.) diyor ki: «Bu konuda Ömer durmadan bana müracaat etti, tâ ki Cenâb-ı Hak, Ömer'in kalbini (fikrini) bu konuya açtığı şeyle benim kalbimi de açtı (anlayışımı bu konuya çevirdi). Ömer'in bu hususta gördüğü hayrı görmeye başladım.»

Râvî Zeyd bin Sâbit devamla diyor ki :

Ebûbekir Sıddîk (R.A.) bana yönelerek dedi ki: Sen akıllı bir gençsin. Bugüne kadar kimse seni şüphe altında tutmadı. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz için vahiy kâtipliği yaptın. Kur'ân'ın âyet ve sûrelerini bir bir tâkip edip ezberledin. Şimdi onu toplayıp bir araya getir, mushaf hâline sok!

Bu teklif bana öylesine ağır geldi ki dağlardan birini yüklenip taşımamı bana teklif etselerdi bundan daha kolay gelirdi. Ebûbekir'e (R.A.) dedim ki :

— Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in yapmadığı bir şey'i siz nasıl yapacaksınız?

Bunun üzerine Ebûbekir (R.A.) :

— Vallahi böyle yapmamız hayırlıdır, diye cevap verdi.

Böylece Ebûbekir (R.A.) durmadan bu hususta bana müracaat etti. O kadar ki, Allah onun kalbini, fikrini açtığı gibi benim de kalbimi ve fikrimi bu konuya açtı. Kur'ân'ın âyet ve sûrelerini bir araya getirmeye başladım. Benim ezberimde olanlarla, başkasının yanında bulunan parçaları topladım. Deri, kemik, hurma kabuğu ve benzeri şeyler üzerinde yazılı bulunanla göğüslerde hıfzedilenleri derledim. Tevbe sûresinin

son kısmını da Huzeyme'nin yanında buldum; veya Ebû Huzeymetü'l-Ansârî'nin yanında... Bu kısmı başka hiç bir kimsenin yanında bulamadım. Böylece hazırladığım mushaf Ebûbekir Sıddîk Hazretleri'nin yanında muhafaza edildi. Onun vefatından sonra Ömer (R.A.) onu muhafaza etti. Ömer'in vefatından sonra Hazret-i Hafsa'nın yanında muhafaza edildi. (Allah hepsinden râzı olsun!)

Buhârî'de de buna yakın rivâyetler yer almıştır. Ebû Dâvud'un tesbitine göre ise, Hz. Ömer (R.A.) ayağa kalkıp şöyle seslendi: **Kimin yanında Kur'ân'dan bir şey varsa getirsin!.**

Çünkü Kur'ân âyet ve sûreleri o gün için deri, kemik, hurma yaprağı ve kabuğu üzerinde yazılıp herkesin evinde muhafaza ediliyordu. Hz. Ömer (R.A.) iki şâhid getirmeden hiç kimseden ne bir âyet ne de bir sûre kabul ediyordu. Bundan da anlaşılıyor ki, Hz. Zeyd kendi kalbinde mahfuz bulunanla yetinmiyor, başkasının göğsünde olanı, evinde bulunanı istiyor ve onları şahidlerle tevsik etmedikçe kabul etmiyordu. Kendisi kuvvetli hâfız bulunmasına rağmen fazla ihtiyatlı davranmak için bu yola başvuruyordu.

Yine Ebû Dâvud'un Hişam bin Urve'nin tarîkıyle yapmış olduğu rivâyette deniliyor ki:

— **Ebûbekir Sıddîk (R.A.) Hz. Ömer ile Zeyd bin Sâbit'e dedi ki: İkiniz Mescid-i Saâdet'in kapısına oturun. Size iki şâhidle birlikte Allah'ın kitabından bir şey getirenin (doğruluğuna inanıp) getirdiği âyet veya sûreyi yazın!**

Bu hadîsin râvilerinin hepsi de güvenilirdi. Ancak arada inkıta' vardır. İbn-i Hacer diyor ki; burada iki şâhidden maksad, ya ezbere bilmek, ya da yazılı olarak tesbit etmektir. Sahavî diyor ki: Maksad, getirilen âyet veya sûrenin Resûlüllah'ın (S.A.V.) huzurunda yazıldığını isbattır. Veya iki şâhidin, getirilen âyetin Kur'ân'ın indiği vücuhtan olduğuna şâhidlik etmektir.

Hepsinin murad ve maksadı, ancak Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in huzurunda yazılanın aynını tesbit edip yazmaktır. «Göğüslerinde hıfzedenler»den maksad ise, Resûlüllah

(S.A.V.) Efendimiz zamanında Kur'ân'ı kâmil bir şekilde ezberleyenlerdir; Ubeyy ibni Kâ'b ve Muaz bin Cebel gibi...

Bunun gibi Buhârî ve Tirmizî'nin Zührî'den, onun da Enes bin Mâlik'den (R.A.) yaptığı rivâyete göre: **Şam dolaylarında Ferec-i Ermeniyye bölgesinde ve Iraklılarla birlikte Azerbaycan'da savaşan Huzeyfe bin Yemân (R.A.) bir ara Hazret-i Osman'a (R.A.) gelerek şehîd düşen kurrâ'lar hakkında endişesini dile getirdi. Ayrıca Iraklıların kurrâ'lar hakkında görüş ayrılığına düştüklerini anlatarak bu ümmetin Kitab (Kur'ân) hakkında, Yahudî ve Hıristiyanların düştükleri ihtilâfa düşmeden önce yanınızda muhafaza ettiğiniz Mushaf'ı bize ver de istinsah edelim ve aslını yine size geri verelim, diye ricada bulundu Bunun üzerine Hazret-i Osman (R.A.) Zeyd bin Sâbit, Abdullah bin Zübeyr, Saîd bin Âs, Abdullah bin Hars bin Hişam** (Allah hepsinden razı olsun!) **gibi Kur'ân'a vâkıf kişileri istinsah için görevlendirdi ve Kureyşlilerden üç zata şu tavsiyeyi yaptı:** «Siz ve Zeyd bin Sâbit Kur'ân'dan bir şey üzerinde ihtilâfa düşerseniz, onu Kureyş dili (lehçesi) üzerine yazınız. Çünkü Kur'ân Kureyş lehçesi üzerine inmiştir.» **Bu emir ve tavsiyeye uydular ve Mushaf'ı istinsah ettikten sonra Hazret-i Osman'a (R.A.) iâde ettiler. O da ilk yazılan bu Mushaf'ı Hazret-i Hafsa'ya teslim etti. İstinsah edilen nushaları İslâm ülkelerine gönderdi. Bunun dışında kalan mevcut bütün sahife ve mushafların yakılmasını emretti.**

Zeyd bin Sâbit (R.A.) bu konuda ayrıca şunu ilâve ediyor :

«Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in okuduğunu işittiğim Ahzâb sûresinden bir âyeti kaybettim, bulamadım. Sordum, soruşturdum, onu da Huzeyme bin Sâbit el-Ansarî Hazretleri'nin yanında buldum. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu zâtın şehâdetini iki adamın şehâdeti yerine kabul ettiğinden biz de onun yanındaki (MİNEL MÜ'MİNÎNE RİCÂLÜN SADAKU MÂ AHEDULLAHE ALEYHİ...) âyetini sadece onun şehâdetiyle kabul edip hazırladığımız mushafa yazdık.»

İbn-i Hacer (Rahmetullahi aleyh) diyor ki :

— Zeyd bin Sâbit'in bu faaliyeti, Hicrî yirmi beşinci senede vuku bulmuştur.

İbn-i Şihâb (Rahmetullahi aleyh) diyor ki :

— Mushafı toplayıp hazırlama faaliyeti devam ederken, (TABUT) kelimesi üzerinde görüş farkları doğmuştu. Zeyd bin Sâbit (R.A.) bu kelimeyi TABUH şeklinde okuyor; İbn-i Zübeyr ile Saîd bin Âs (R.A.) ise TABUT şeklinde okuyorlardı. Bu görüş farkı, Hazret-i Osman'a (R.A.) aksettirildi. Hz. Osman bunun TABUT olarak yazılmasını emretti. Çünkü Kureyş lehçesinde böyle telâffuz olunurdu.

Böyle bir tesbite gidilmenin sebebini İbn-i Esir TA-RİH-İ KÂMİL'inde şöyle nakleder: Hicrî otuzuncu yılda Huzeyfe bin Yemân (R.A.) REYY üzerine görevlendirilmişti. Oradan Bâb-ı Meded üzerine yürümüş, Abdurrahman bin Rabîa ile Saîd bin el-Âs (R.A.) da ona refakat etmişlerdi. Azerbaycan üzerine de gittiler. Hazret-i Huzeyfe de arkadan onlara yetişti. İslâm ülkelerini dolaşan Huzeyfe bir çok şeyler görmüş ve bir çok şeyler öğrenmişti. Bu iki savaş arkadaşına şunları söylemekten kendini alamamıştı: Bu seferimizde çok önemli bir husus tesbit ettim: Eğer halk kendi haline bırakılacak olurlarsa, Kur'ân hakkında ihtilâflar çoğalacak, görüşleri değişik ölçülerde olacak, sonra da bunu düzeltmek çok zorlaşacaktır. Bunun sebebi kendisinden sorulduğunda da şu cevabı vermiştir :

— Humus'lulardan bazısını gördüm. Kendi kırâetlerinin başkalarınkinden hayırlı olduğunu iddia ediyorlar, delil olarak da, onu Mikdad'dan (R.A.) alıp öğrendiklerini ileri sürüyorlardı. Dımeşk'lilerden bazısının kendi kırâetlerinin hayırlı olduğunu, Kûfe'lilerin de kendi kırâetlerinin hayırlı olduğunu iddia ettiklerine şâhid oldum. Kûfeliler iddialarına mesned olarak da, Kur'ân'ı İbn-i Mes'ud'dan (R.A.) alıp öğrendiklerini gösteriyorlardı. Basra halkı da Ebû Mûsâ'dan alıp öğrendiklerini ileri sürerek kendi kırâetlerinin daha hayırlı olduğunu iddia ediyorlardı. Aynı zamanda Ebû Mûsâ'nın Mushafına **LÜBABÜ'L-KULÛB = Kalblerin Özü** adını veriyorlardı. Kûfe'ye ulaştıklarında Hazret-i Huzeyfe (R.A.) durumu halka anlat-

tı ve endişe ettiği husustan sakınmalarını tenbîhte bulundu. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in ashâbı ve tâbiînden bir çok kimseler ona muvafakat ettiler. İbn-i Mes'ud'un arkadaşları, talebesi ona: «Bizi neden inkâr ediyorsun, biz Kur'ân'ı İbn-i Mes'ud'dan (R.A.) öğrenmedik mi ki?» dediler. Hz. Huzeyfe ve arkadaşları onların bu sözüne üzüldüler ve dediler ki: «Bâri siz konuşmayın. Çünkü çoğunuz bedevîsiniz, görülür bir hatâ üzerinde bulunuyorsunuz!» Sonra Hazret-i Huzeyfe şunu ilâve etti: Eğer sağ kalırsam Emîre'l-Mü'minîn'e giderim, İbn-i Mes'-ud ile şu halk arasına bir engel koymasını söylerim.

Bunun üzerine İbn-i Mes'ud (R.A.) kırıcı mahiyette konuştu ve Huzeyfe Hazretleri'ni üzdü. Kalkıp dağıldılar. Hz. Huzeyfe Medîne'ye giderek Hazret-i Osman'la (R.A.) bu durumu görüştü, olup bitenleri haber verdi ve dedi ki :

— Ey mü'minlerin emîri! Ben Arapları uyaran bir kimseyim. Bu ümmet henüz Yahudî ve Hıristiyanların Tevrat ve İncîl'de düştükleri ihtilâfa düşmeden onlara elini uzat, ihtilâfı önle!

Bu sözler Hazret-i Osman'a da çok te'sir etti. O da endişelendi ve derhal Resûlüllah'ın (S.A.V.) ashâbını toplayarak durumu onlara arzetti. Hepsi de bu fikri beğendiler ve Hazret-i Huzeyfe'nin görüşüne katıldıklarını söylediler. Hazret-i Osman zaman kaybetmeden Hazret-i Hafsa'ya, yanındaki Mushafı göndermesini haber saldı. Onu esas kabul edip istinsah yapacaklarını da ilâve etti. Aynı husus Metâli-i Mısriyye'de de nakledilmiştir.

Buhârî, Müslim ve Tirmizî'nin de Enes bin Mâlik'den (R.A.) yaptıkları rivâyette de buna yakın bir ifâdeyle deniliyor ki :

— **Kur'ân-ı Kerîm'i Resûlüllah (S.A.V.) devrinde dört kişi toplamıştı ki hepsi de ensârdan idi: Ubeyy bin Kâ'b, Muaz bin Cebel, Zeyd bin Sâbit ve Ebû Zeyd...** Râvi diyor ki: **Enes bin Mâlik'e sordum: Şu Ebû Zeyd dediğiniz kimdir? Amcazâdelerimden biridir, diye cevap verdi.**

Buhârî'nin İbn-i Abbas'dan (R.A.) yapmış olduğu rivâyet-

te İbni Abas diyor ki: «**Kur'ân'dan muhkem-i mufassal olan âyetleri ben Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz zamanında toplamıştım.**» Kastalâni de aynı rivâyeti nakletmiştir.

Ahmed bin Hanbel, Tirmizi ve Ebû Dâvud'un İbni Abbas'dan (R.A.) yaptıkları rivâyete göre ise, İbni Abbas diyor ki: Hazret-i Osman'a sordum: Mesânîden olduğu halde Enfâl sûresinin başına besmele koydunuz, miînden olduğu halde Tevbe sûresinin başına koymadınız? İkisini âdeta birleştirdiniz!. Tevbe sûresini seb'-i tivâl arasına koydunuz!?

Bunun üzerine Hazret-i Osman (R.A.) şu cevabı verdi :

— Resûlüllah (S.A.V.) bulunduğu zaman içinde sûreler iniyordu, ama tamamen değildi.. Âyetler inince kâtipleri çağırıyor ve onlara «şu âyeti şu sûreye koyunuz» diye emrediyordu. Her sûre ve âyetin yerini, sayısını o belirliyordu. Enfâl sûresi Medine'de ilk inen sûredir. Berâat ise nüzûl bakımından en son inendir. Enfâl'de geçen kıssalar, Tevbe sûresinde geçen kıssalara çok benzer. Resûlüllah Efendimiz aramızdan ayrılıncaya kadar bir şey açıklamadı. Berâat sûresinin Enfâl'den olup olmadığına dair bir şey söylemedi. Bunun için ikisini besmeleyle ayırmadık ve bunu seb'-i tivâl arasına soktuk.

Aynı konuda İbni Ebî Dâvud'un el-Mesâhif'de Yahya bin Abdurrahman bin Hâtıb'dan yaptığı rivâyette deniliyor ki: Hazret-i Ömer (R.A.) Kur'ân'ı bir araya toplamak istiyordu. Bu sebeple ayağa kalkıp Ashâb-ı kirâma şöyle seslendi: Sizden her kimin yanında Kur'ân'dan bir şey varsa getirsin! Zaten müslümanlar inen vahyi birtakım sahifeler, levha, kürek kemiği, hurma yaprağı ve benzeri şeyler üzerine yazıyorlardı. Hz. Ömer, Kur'ân'dan bir şey getiren kimseden iki şâhid göstermedikçe hiç bir şey kabul etmiyordu. Böylece gelen âyetler Hazret-i Ömer'in yanında toplanmış oldu. Bu kerre Hazret-i Osman (R.A.) kalkıp: Kimin yanında Kur'ân'dan bir şey varsa getirsin! dedi. O da iki şâhid gösterilmedikçe gelen âyet ve sûreleri kabul etmiyordu. Huzeyme bin Sâbit (R.A.) Hazret-i Osman'a gelerek dedi ki: Görüyorum, iki âyeti terkedip onu Mushafa yazmadınız!. «Hangi iki âyet?» diye sorulunca da, şu ce-

vabı verdi: Ben bizzat Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den Tevbe sûresinin şu iki âyetini telâkki ettim: LEKAD CÂEKÜM RESÛLÜN MİN ENFÜSİKÜM...'ü sonuna kadar okudu. Bunun üzerine Hz. Osman (R.A.): Ben bu iki âyetin Allah katından indirildiğine şâhidlik ederim, dedi ve ilâve etti: Ya Huzeyme! Bu iki âyeti nereye koyalım? Huzeyme dedi ki: Onu en son inen Berâet sûresinin sonuna koyunuz. Böylece Berâet sûresi bu iki âyetle son bulmuş oldu.

Bâzı zayıf rivâyet ve görüşte deniliyor ki: Ebûbekir Sıddîk'ın (R.A.) topladığı Mushafta hem mensûh olan âyetler, hem de tevâtür etmeyen kırâetler bulunuyordu. Ve onun topladığı Mushaf'da tehzîb ve tertip de yoktu. Hazret-i Osman mensûh olan âyetleri çıkardı, mütevâtir olanlarını bıraktı, kelimelerin yazılış şeklini tahrîr etti, sûreleri ve âyetleri Levh-i Mahfuz'dan Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e indiği tertip üzere tertipledi.. Bunların hal ve makam (hâdise, zaman ve mekân) itibariyle parça parça inmesi farklı olmuşsa da Levh-i Mahfuz'a uygun tertibe sokulması sağlanmıştır. Bunun için Bakıllânî diyor ki: Hz. Osman, Ebûbekir Sıddîk gibi sadece nefs-i kırâeti kasdetmedi, belki Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den mâruf olan kırâet-i tâmme üzere olmasını kasdedip topladı; böyle olmayanlarını çıkardı ve içinde takdîm ve te'hir bulunmayan bir Mushaf meydana getirdi.

Bütün bu rivâyetleri bir tarafa koyacak olursak, rahatlıkla diyebilirz ki: **Şimdi elimizde bulunan Mushaf içindeki tertip ölçü ve kırâet-i tâmmesiyle Allah kelâmıdır. Mütevatiren geldiğinde saygı değer ilim adamlarının ittifakı vardır. Artık kim buna bir şey ilâve eder, ya da bir şey ondan noksanlaştırırsa, derhal küfre girer.**

Çünkü ilim adamlarımız âyetlerin belirtilen tertibinin tevkifî olduğunda görüş birliğine varmışlardır. Nitekim en son inen VETTEKU YEVMEN TÜRCE'ÛNE FİYHİ İLÂLLAH âyetinin ribâ ile müdayene âyetleri arasına konulmasını Cibrîl-i Emîn bizzat emretmiştir. Bu bakımdan bunun aksine bir tertib haram kılınmıştır. Sûrelerin tertibi ise böyle değildir; onla-

rın tertibinde görüş farkı bulunduğu için aksini yapmanın kerâhet olduğu kabul edilmiştir. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in Nisâ sûresini Âl-i İmran sûresinden önce okuduğu rivâyet edilir. Bu, ya böyle yapmanın câiz olduğunu beyân etmek içindir, ya da bir unutma vardır. Tâ ki böyle bir tertibin de sahîh olduğuna işâret edilmiş olsun. Bütün bunlarla beraber sûrelerin de tertibi tevkifîdir; ashâbın mushafları bu hususta farklı olsa bile... Kimi iniş tertibine ve sırasına göre tertiplenmiştir, ki Hazret-i Ali'nin mushafı böyledir. Bu mushafın başlangıcı İKRA' BİSMİ RABBİKE ile başlar ve bunu MÜDDESSİR ve NÛN VEL KALEMİ tâkip eder. Sonra da TEBBET YEDÂ ile TEKVÎR sûreleri yer alır..

Sûrelerin tertibinin tevkifî olduğuna delâlet eden hususlardan biri: HÂ-MÎM'lerin peşpeşe, TÂ-SÎN'lerin de peşpeşe sıralanması; müsebbehat'ın ise peşpeşe sıralanmamasıdır.. Bunun gibi Mekkî ve Medenî olan âyetlerin de sûreler içinde karışık konulması da sûrelerin tevkifî olduğunu göstermektedir.[53]

KADRİ YÜCE MUSHAFA İLK NOKTALAMA İŞARETİ VE İ'RAB KOYANLAR

Bilindiği üzere Mushaf-ı Osmaniyye (Hazret-i Osman tarafından istinsah edilip İslâm ülkelerine dağıtılan mushaflar) nokta ve i'rab şeklinden mücerred idi. Hiçbir kelimede i'rab yoktu. Bunun sebebi ise, —Allah daha iyi bilir— Ashâb-ı kirâmın Kur'ân'a olan âşinalıkları idi. Yâni onların ne noktalamaya, ne de i'rablamaya ihtiyaçları yoktu. Hepsi de Arapçayı iyi bilen, yanlışlık yapmayan kimselerdi. Hem onlar devrinde NAHİV ilmi yoktu. Nahiv ilmini ilk tedvîn edip Kur'ân'ı i'rablıyan Ebû Esved ed-Düelî'dir. Kendisi Basralı olup tâbiîn-i kirâmdandır. Rivâyet edildiğine göre **müslümanlardan biri İN-**

(53) *Aynı hususu Aliyyü'l-Kaari Şerh-i Mişkât'da nakletmiş ve belirtmiştir.*

NELLAHE BERÎÜN MİNEL MÜŞRİKÎNE VE RESÛLEHU âyetinde geçen (resûlehû)yu (lâm) harfinin esresiyle okuyor. Ebû Esved bunu işitince nasıl bir hatâ yapıldığını üzülerek anlıyor ve «Allah'ın kendi resûlünden yüz çevirmesi olur şey değil. Allah bu mânadan berîdir» diyor ve Kur'ân'daki kelimeleri i'rablıyor, tâ ki yanlış okunmasın.

Ebû Esved, noktalama işâretlerini ve i'rabı kırmızı kalemle koyuyor. Fethenin alâmeti, harfin üzerine konulan bir nokta; zammanın alâmeti, harfin önüne konulan bir nokta; esrenin alâmeti harfin altına konulan bir nokta olmuş oluyor. Gunnenin alâmeti ise, iki nokta olarak belirleniyor. Sonra sarf ve nahiv ilimlerinde üstad sayılan Halil Ahmed bin el-Ferahidî gördüğümüz şedde, medde, alâmet-i sükûn, alâmet-i vaslı koyuyor İ'rablar ise nokta olmaktan çıkarılıp bugün gördüğümüz şekle sokuluyor.

Rivâyetlerden bir kısmına göre; mushafa ilk noktalama işaretini koyan Nasr bin Âsım el-Leysî'dir. Irak emîri Haccac bin Yusuf'un emriyle bunu yapmıştır. Bunun sebebi, halk kırk küsur yıl tâ Abdülmelik bin Mervan zamanına kadar Hazret-i Osman'ın mushafını okuyor, İslâm ülkeleri genişleyip çoğalınca mushaflar da çoğaltılıyor ve etrafa gönderiliyor; böylece Kur'ân'a iyi vâkıf olmayanlar birtakım hatâlar yapıyor, Irak'da bile bu her gün duyuluyordu. Haccac, birbirine benzeyen kelimelere birtakım alâmetler konulmasını emretti. Bu görevi ise Nasr bin Âsım yerine getirdi. Noktaları tek ve çift olarak koymak suretiyle kelimeler arasındaki farkı belirledi.

(Y) ve (T) harflerine ilk nokta koyan ise, yine bu zat ve arkadaşları olduğu söylenir. Sonra âyetlerin sonuna nokta konuldu Sonra da her âyetin başına ve sonuna noktalar ihdâs edildi. Ama bunu ilk ele alıp uygulayan Ebû Esved ed-Düelî'dir. Sonra da Nasr bin Âsım'dır. Ondan sonra da Halil bin Ahmed gelir.

Böylece bu noktalama ve i'rablama ile mushaflar hazırlandı Buna başka hileler arayanlar olduysa da hiçbir netice

alamadılar. Ümmetin ileri gelen büyük din âlimleri bu hususta bütün himmet ve gayretlerini sarfederek harfleri ve kırâetleri topladılar. Sevab olanını açıkladılar, şübheleri kökünden giderdiler. Allah hepsinden râzı olsun!

Mushaf'a ilk aşirleri koyan ise Abbasî halifelerinden Me'mun'dur. Bazılarına göre bunu da Haccac düşünüp yapmıştır. Aynı zamanda yapılan rivâyete göre, Kur'ân'ı otuz cüz'e ayıran da Haccac'dır. Rûhu'l-Beyân tefsirinde de bu hususa yer verilmiştir.

ARAPÇA HATTI İLK YAZANLAR, KÛFÎ HATTINI İLK İCAD EDENLER

Kâ'bü'l-Ahbâr (R.A.) diyor ki: Arapça ve Süryânîce yazıyı ilk icâd eden ve kitap yazan Âdem (A.S.) olmuştur. Bunu ölümünden üçyüz yıl önce yaptığı söylenir. Önce çamur üzerine yazmış, sonra o çamuru ateşte pişirmiştir. İdris (A.S.) onun bu yazdıklarını meydana çıkarmış. En sahîh olan rivâyet de budur. Remil hattını ilk yazanın ise, İdris Peygamber olduğu söylenir. Farsçayı ilk yazan, Pers hükümdarlarının üçüncüsü Tahmurus'dur. Kâğıdı ilk kullanan ise, Hazret-i Yûsuf'tur. Arapça hattı ilk icad eden ise, Ya'rab bin Kahtan'dır. Ya'rab'ın hem Arapça, hem Süryânîce konuştuğu söylenir. Nesih yazısını ilk yazan, İbn-i Makle (Muktedir Billâh'ın veziri)'dir. Kûfî hattını Arapça üslûba nakleden de bu zattır. Sonra İbn-i Bevvab hat ta'rîbini ilâve etmiş, İbn-i Makle'nin tarikını tehzîbe çalışmış ve ona bir güzellik getirmiştir. Ondan sonra da bu vasıtadide Yakut el-Musta'sımî yürümüş ve böylece hat fennini tamamlamıştır. Sonra Şeyh Hamdullah hattın son şeklini icâd etmiş ve ondan sonra buna ilâvede bulunan olmamıştır. Allah hepsinden râzı olsun!

Şâir şu dört mısraıyla bunu ne güzel dile getirmiştir:

«Kişinin güzelliği, güzel hattı ile bilinir,
Bu bir âlimde bulunursa daha güzel sayılır.

İnci, kızlardan yana bir tatlılık arzeder,
Ama onlarla birlikte olursa daha da süsler.»

Rûhu'l-Beyân'da da bu konuya ve dört mısraa yer verilmiş, birtakım izahlar yapılmıştır.

∴

HARF VE KELİME ŞEKİLLERİNİN TAHRİRİ, HARFLERİN MAHREÇLERİNİN TARİFİ, SÛRE VE ÂYETLERİN TERTÎBİ VE MÜTEVATİR OLAN KIRÂETLER HAKKINDA VÂRİD OLAN HADÎSELER İLE İSLÂM BÜYÜKLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Buhârî, Müslim, Tirmizî, Nesâî'nin İbni Abbâs'dan (R.A.) yaptıkları rivâyetlere göre: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz hayır konusunda insanların en cömerdi idi. Ramazan ise O'nun cömertliğine bir sınır yoktu. Cibrîl-i Emîn Ramazan ayının her gecesi Peygamber'e iner, karşılıklı Kur'ân okurlardı. Bugünkü tabirle mukabele okurlardı. Böylece Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Ramazan'da esen rüzgârdan daha cömert olurdu.

Yine Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud, İbni Mâce'nin Ebû Hüreyre'den (R.A.) yaptıkları rivâyette, Cebrâil (A.S.) her sene Kur'ân'ı bir defa Peygamber'e okuyup arzederlerdi. Resûlüllah'ın (S.A.V.) vefat ettiği sene Cibrîl-i Emîn bu ameliyeyi iki defa yapmıştır. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz her yıl on gün i'tikâf yapardı. Vefât edeceği sene 20 gün yapmıştır.

Buhârî'nin Mesrûk'dan, onun da Hazret-i Âişe Vâlidemiz'den, onun da Hazret-i Fâtıma'dan (R. Anhâ) yapmış olduğu rivâyete göre Hz. Fâtıma (R. Anhâ) diyor ki: «Peygamber (S.A.V.) Efendimiz bana gizlice, Cebrâil'in (A.S.) Kur'ân'ı mukabele şeklinde arzettiğini, bunu her sene bir defa, bu sene ise iki defa okuduğunu söyledi ve bunu ecelinin yaklaştığına yorumladı.»

Rivâyete göre: Sevgili Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz

Kur'ân-ı Kerîm'i Cebrâil'e (A.S.) başından sonuna tecvîd, tashîh, mehâric-i hurûfa riâyet ederek okurdu. Tâ ki böyle okumak ümmetine sünnet olsun diye. Nitekim ümmet arasında bu sünnete riâyet edilmektedir. Talebe hocasının huzurunda tecvîde, tashîh-i hurûfa ve mehârice riâyet ederek okur. Bu kırâet öğrenmenin yollarından biridir. Diğeri ise, hocanın okuması, talebenin dikkatle dinlemesidir. İbni Hacer bunu karşılıklı okuyup dinleme şeklinde ifâde etmiştir. Nitekim başka bir rivâyette bu husus şöyle açıklanmıştır: Senin başkası huzurunda bir miktar okuman, sonra o miktarı o başkasının sana okumasıdır. Veya okunan miktardan sonraki âyetleri o nisbette okumasıdır. Böylece her iki yol ve kaide elde edilmiş olur. (Allah daha iyisini bilir).

Tayyibî bu konuda diyor ki: Belirtilen hadis, Kur'ân-ı Kerîm'in mukabele şeklinde Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e arzedilmesi hem vefât ettiği yıl, hem de diğer yıllarda vuku' bulduğuna delâlet etmektedir. Rivâyet edildiğine göre Zeyd bin Sâbit (R.A.) Resûlüllah'ın (S.A.V.) son tilâvet arzına şâhid olmuş ki bu, Fahr-i Âlem Efendimiz'in içinde vefat ettiği senede meydana gelmiştir. Bu bakımdan Ebûbekir ile Ömer (Allah ikisinden de râzı olsun!) Zeyd bin Sâbit'e Kur'ân'ı toplamasını emretmişlerdir. Çünkü Zeyd (R.A.) son arzedilmeye kemâliyle şâhid olmuş bulunuyordu.

Bazılarına göre, belirtilen hadîs Kalb'e arzedilme anlamına hamledilir; tâ ki bu rivâyet yukarıdaki hadîse uygun düşmüş olsun.

İki hadîs arasını birleştirmede en açık yorum şöyledir: Kur'ân'ın okunması Cebrâîl (A.S.) ile Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz arasında karşılıklı arzetme ve müdarese yoluyla olmuştur. Bir defa biri okumuş diğeri dinlemiş, bir defa öbürü okumuş diğeri dinlemiştir. Bu da iki ihtimal taşımaktadır: Birincisi —ki bu en zâhir olanıdır— Cebrâîl (A.S.) önce Kur'ân'dan bir miktar okur, Peygamber (S.A.V.) de onu aynen tekrar ederdi. Böylece ezberlenmesi, hafızada iyi kalması için ihtiyatlı davranılırdı. İkincisi, önce birincisi bir aşir miktarı

okur, sonra diğeri onu takip eden kısımdan bir aşir miktarı okuyarak Kur'ân'ın tamamını böylece baştan sonuna kadar karşılıklı okumuş olurlardı. Bu şekil, kurrâ'lar arasında bilinen bir müdarese (ders alıp verme) yöntemi idi. Bunu kuvvetlendirir ölçüde bazı rivâyetler vardır ki en-Nihâye'de buna yer verilmiştir: Kur'ân'ı mukabele yollu okurlardı. Buna Arapçada daha çok (Muaraza) tâbiri verilmiştir. (Araztü'l-Kitabi) denildiğinde, «Kitabı kitapla karşılaştırdım» mânası anlaşılır. (Allah daha iyisini bilir.)

Ahmed bin Hanbel, Ebû Dâvud, Tirmizî ve Nesâî'nin Abdullah bin Ömer'den (R.A.) yaptıkları rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«İnsanlar makam ve mertebelerine göre cennete yönelip girecekleri sırada Kur'ân'ı göğsünde taşıyana ve onunla amel edene denilecek ki: Oku ve mertebelerine göre düzenle, dane dane telâffuz et. Nasıl ki dünyada iken öyle dane dane okurdun! Çünkü senin makam ve menzilin okuyacağın en son âyetin makam ve derecesindedir.»**

Bundan da anlaşılıyor ki mükâfat amellere uygunluk içindedir. Dünyada Kur'ân-ı Kerîm'i hakkını vererek kemâl-i edeble okuyan ve onu dane dane telâffuz etmek suretiyle yücelten kimse, âhirette bu yüceliğe erişecektir.[54]

ÖZETLİYECEK OLURSAK

Harflerin şekillerinin yazılışı, kelimelerin kendine has biçimde düzenlenmesi, harflerin mahreçlerine ve sıfatlarına dikkat edilmesi, sûre ve âyetlerin düzenlenmesi, bir diziye konulması, mütevatir olan kırâet şekilleri hep tevkifîdir, değiştirilemez. Çünkü Cibrîl-i Emîn en son mukabelesinde belirtilen bu hükümleri Cenâb-ı Peygamber'e haber verip öğretmiştir; tâ ki ümmet içinde bu alanda yetişen bilginler, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e uyarak Kur'ân'ı okusunlar ve onlardan Kur'ân'ı öğrenenler de dikkat edip peygamberden gelen tertip ve şekilden ayrılmasınlar... Böylece onlara ilâhî feyiz ulaşmış ve Kur'-

(54) *Şerh-i Mişkât Li Aliyyi'l-Kaari*

ân'ın esrarına, Fürkan'ın bereketine nâil olmuş olsunlar. Zira Cenâb-ı Hakk, bir üstaddan öğrenmeden kendiliğinden Kur'ân okuyana bir sevâp yazmaz. Bilâkis, açıktan yanlış okur, hatâ yaparsa ona azâb bile eder[55].

Bilinmeli ki, insan çoğu zaman sadece harflerin mahreçlerini ve bazı eserlerden onların sıfatlarını bilmekle harflerin hakkını ödemiş olmaz. Zaman zaman bundan âciz kalır. Bir üstadın ağzından dinlemedikçe bu vadide geri kalır. Ancak ne var ki, aradan asırlar geçince bir çok üstadlar birbirini takip etmiş ve bir nice hocalar meydana çıkmış, böylece bu konuya hakkıyle vâkıf olanlar Kibrîd-i Ahmer gibi azalmışlardır. Bazı şeyhlerden alınagelen usûllere birtakım tahrifatlar da karışmamış değil... Evet bugün diyebiliriz ki rivâyet ve dirâyet yollarını toplayan, mahreçlerin inceliklerini bilen, harflerin sıfatlarına yeteri kadar vâkıf olanlar, yemekteki tuz gibi azalmıştır. O halde bize gereken her üstada tamamen itimad etmemektir. Âlimlerin kendi kitaplarına koymuş oldukları mes'eleler üzerinde durmak ve onların fevkinde olan üstadların görüş ve mes'elelerine kıyas etmek suretiyle gerçek olanı bulmak, hak olanı tesbit edip almak, gerisini terketmektir.[56]

Bilgisizliğimizin çokluğuna rağmen, fesahat ve belâğatımızın da yokluğunu dikkate alarak nasıl olur da tecvîd ilminde mâhir olan üstadlardan Kur'ân'ı öğrenmeye çalışmayız?!. Çünkü Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz fesahat ve belâğatindeki üstünlüğüne ve bu hususta doruğa yükselmesine rağmen Kur'ân'ın tilâvetini, kırâetini Cebrâil'den (A.S.) senelerce, özellikle içinde vefat ettiği sene öğrenmiştir. Halbuki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Cibrîl'den daha üstündür. Zamanımızın âlimleri, yüksek mertebede olan bir öğretici bulurlarsa ondan öğrenmeye çalışırlar; alçak mertebede olan ehil kişilerden ise öğrenmeyi gururlarına yediremezler. Nitekim tehzîb sâhibi diyor ki :

---

(55) Rûhu'l-Beyân

(56) Saçaklızade el-Beyân'da belirtmiştir.

— Biz her bakımdan mükemmel olduğu söylenen öyle kimseler gördük ki namaz câiz olacak kadar Kur'ân okumayı bilmiyorlar. Halbuki bunlar takvâ ile şöhret bulmuşlardır. Bilâkis takvâyı kökünden yıkmışlardır. Şüpheli şeylerden son derece kaçarlar; fakat günde beş defa namaz ifsad ederler. Kur'ân'dan bazı bölümleri vird edinirler; fakat Allah'a birtakım günahlar içinde ibâdet ederler. Bunlar büyük sarıklarıyla, ilim kisvesiyle Kur'ân ehlinin önünde oturmaktan utanırlar. Bunun Kur'ân'a yeni başlayanların vazifesi olduğunu sanırlar. Kendilerini ise üstün, fazîletli müderrislerden kabul ederler.

Bazılarının da dediği gibi, zamanımızın âlimleri daha çok yararlı olmayan bilgilerle uğraşırlar, daha lüzumlu ve önemli olanını terkederler. Bütün ömürleri boyunca teknik bilgilerle iştigâl edip bir ömür tüketirler de bununla övünür ve gurur duyarlar, iyi bir iş yaptıklarını zannederler. Bir ilim ki neticesi ve semeresi gurur ve bencillik olursa, artık onun hakkında ne demeli? Allah bizi de sizi de söz dinleyen ve fakat en güzeline uyan kullarından eylesin![57]

∴

KUR'ÂN ÖĞRENMEK KONUSUNDA PEYGAMBER'İN (S.A.V.) HER MÜSLÜMANA OLAN EMİRLERİ HAKKINDAKİ HADÎSLER

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: «**Kur'ân'ı öğrenin ve okuyun! Çünkü Kur'ân'ı öğrenip okuyan ve onun hükümleriyle amel edip yaşayanın misâli, içi misk dolu bir keseye benzer; kokusu her yana yayılır. Kur'ân'ı okuyup onu sadece içinde tutan, ağzı düğümlü misk torbasına benzer.**»[58] Mesâbîh'te de böyle nakledilmiştir.

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in «okuyunuz» emri, onu

(57) Burada teknik bilgilerin kıymeti küçümsenmiyor, dinî hiç bir bilgi öğrenmeden sadece pozitif ilimlerle uğraşmanın arzu edilen sonucu vermiyeceğine dikkatler çekiliyor (Mütercim)

(58) Tirmizî, Nesâî, İbni Mâce Ebû Hüreyre'den (R.A.)

öğrendikten sonraya işârettir. Çünkü ilim ancak öğrenmekle, (öğretimle) elde edilir. Ve tecvîdin vâcib olduğu hadisten anlaşılıyor. Aynı zamanda tecvîd, o konuda yetişmiş üstadların ağzından öğrenilebilir. Hadîsin mânası bu açıklamaya göre şöyle oluyor: Kur'ân'ı öğrenin, tilâvetine devam edin ve bunu hakkıyle yerine getirin, gereğiyle amel edin!

Aliyyü'l-Kaari de aynı izahı yapmıştır.

Sahîh rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Ferâizi ve Kur'ân'ı öğrenin ve bunları insanlara öğretin. Çünkü bir gün aranızdan ayrılacağım.»**[39]

Bunun içindir ki Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) biliyordu ki, farz namazların hükümleri, tecvîdin hüküm ve kaideleri, harflerin mahreç ve sıfatları, mütevatir kırâet ancak kendisinden alınabilir, yâni O'ndan öğrenilebilir. Peygamber (S.A.V.) bununla şunu ifâde ediyordu: Bunları, aranızda bulunduğum müddetçe benden öğrenin. Çünkü ben de bir gün aranızdan ayrılacağım. Aynı açıklamaya Mecâlis-i Rumî'de de yer verilmiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir gün Ubeyy bin KÂ'b'a dedi ki:

— **Allah şüphesiz ki sana Kur'ân'ı okumamla bana emretti! Yâni sana Kur'ân öğretmekle emrolundum.**

Bunun üzerine Hz. Ubeyy (R.A.):

— **Allah mı benim ismimi sana andı?**

Diye sordu. Peygamber (S.A.V.):

— **Evet, Allah senin ismini andı.**

Bu müjdeyi duyan Ubeyy Hazretleri sevincinden ağladı.

Tefsirciler diyor ki: Allah, Resûlüne, Ubeyy bin KÂ'b'a harflerin mahreçleri, sıfatları ve mütevatir Kur'ân ahkâmı gibi tecvîd kaidelerini öğretmesi hususunda emretmiştir. Peygamber (S.A.V.) nasıl bunları Cibrîl-i Emin'den öğrenip aldıysa, Ubeyy de Resûlüllah'dan (S.A.V.) öğrenip alsın diye... Nitekim Hz Ubeyy de bütün gayretini ve azmini en yüksek mânada sarfederek Kur'ân'ı hıfzetti ve üzerinde o kadar titizlik

(39) Tirmizi ve Ebû Dâvud Ebû Hüreyre'den (R.A.)

gösterdi ki bu hususta imam oldu. Onun ulaştığı müsbet sonucu gören Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurdu: **«Kur'ân'ı en uygun okuyanınız Ubeyy'dir!»**

Böylece halef selefen bu ölçü ve tertip üzere Kur'ân'ı alıp öğrendi. Tâbiînden bir çok zat Kur'ân'ı Ubeyy'den teallüm edip aldı. Başkaları da tabiînden öğrenip aldılar. Ve bu sırr-ı Kur'ân devam edip geldi, günümüze kadar ulaştı.

Tabakatü'l-Kurrâ'da deniliyor ki :

— Ebû Hüreyre, İbni Abbas, Abdullah bin Sâib gibi büyük sahâbîler Ubeyy'den çok şeyler öğrendiler. İbni Abbas ayrıca Hazret-i Zeyd'den de kırâet usûlünü aldı. Ve bunlardan da tabiînlerden bir çok zâtlar öğrenip aldılar.

Bunun için şâir dört mısraında üstaddan öğrenmenin önemine değinerek diyor ki :

«İlmi üstadın ağzından alan kimse,
Kayıp değişikliğe uğramaktan Harem'de olur.
İlmi sahifeden alıp bununla yetinen,
Onun ilmi, ehl-i ilim yanında yok sayılır.»

Büyük sahâbî Abdullah bin Amr bin Âs rivâyet ediyor: **«Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den şöyle buyurduğunu işittim: «Kur'ân'ı dört kişiden alın (öğrenin) : Abdullah bin Mes'ud, Sâlim, Muaz bin Cebel, Ubeyy bin Kâ'b...»** (Allah hepsinden râzı olsun!)

Bu dört zattan ikisi muhâcirlerden, ikisi de ensârdandır. Sâlim, Ma'kal'in oğlu ve Ebû Huzeyfe'nin azâdlı kölesidir. Bu dördü de Kur'ân tecvîdinde asr-ı saâdette temâyüz etmiş zatlardır. Sâlim Yemame savaşında şehîd düşmüş, Muaz bin Cebel Hazret-i Ömer'in hilâfet yıllarında vefât etmiş, Ubeyy bin Kâ'b ve İbni Mes'ud da Hazret-i Osman'ın hilâfeti yıllarında vefât etmişlerdir. Zeyd bin Sâbit onlardan sonra baş vurulacak tek merci' olarak kalmış ve uzun yıllar daha yaşamıştır.[60]

Yapılan sahîh rivâyete göre İbni Mes'ud (R.A.) şöyle de-

---

(60) Buhârî, Abdullah bin Amr'den (R.A.)

miştir: **«Kur'ân'ı tecvîd üzere okuyun. Çünkü tecvîd Kur'ân'ın süsüdür.»**

Tecvîd: Harflerin hakkını vermek, onların tertip ve sıfatlarını bilmek, harfleri mahreçlerine çevirerek okumaktır. Aslı ise: Konuşmayı inceliğiyle yapmak, israfa kaçmadan, külfete katlanmadan telâffuz edip dane dane kelimeleri telâffuz etmektir. Buna işâretle Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

«Kim yarın Kur'ân'ı indiği gibi okumak istiyorsa, İbni Mes'ud'un okuduğu gibi okusun!»

Çünkü İbni Mes'ud Hazretleri'ne Kur'ân'ı tecvîd üzere okumakta büyük bir pay verilmişti.[61]

İmam Bağavî, MEALİMU'T-TENZİL adlı tefsirinin önsözünde diyor ki :

«Bilinmeli ki, din büyükleri Kur'ân'ın mânasını anlamakla yükümlü bulundukları gibi, onun hududunu (cezâî müeyyidelerini) yerine getirmek ve kelimelerini tashîh etmek ve Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den nakledilegelen, imamlar tarafından muhafaza edilen harflerinin sıfatlarını ve mahreçlerine uygunluğunu yerine getirmekle de yükümlüdürler. Diğer konularda olduğu gibi bu konuda da Resûlüllah'a muhalefet etmek, O'nun koymuş olduğu prensip ve âdâbları aşmak câiz değildir. Halk ise bu mevzuda me'cur olan iyi, günahkâr olan kötü arasında bulunuyor veya ma'zur sayılıyordu. Allah kelâmını dosdoğru Arapçasıyla tashîhe güç getirebilen kimse böyle yapmayıp da başka bir dil üzerine döner, kendini bu konuda müstağni sayıp görüşünü benimser, ona Kur'ân'ın kırâetini ölçülü öğretecek olan âlime gitmez, bildiklerini düzeltmez ve böyle yapmayı gururuna yediremezse, şüphesiz ki o kusur içindedir ve günahkârdır. Ama dili bir türlü fasîh Arapçaya yatmayan ve kendisini doğruya götürecek kimse bulamayan ise ma'zur sayılır. Allah ise kişiye ancak gücünün yetebileceğini yükler. Ne var ki onun da bu hususta elinden gelen gayreti sar-

---

(61) El-İtkan: Li's-Suyûtî

fetmesi gerekir. Belki Allah ona kolay gelen bir durum meydana getirir.»[62]

Bazısına göre: İlim malûmata tâbi'dir. O takdirde bu ilmin farz-ı ayn olması gerekiyor. Şöyle ki: Malûmat farz ise ona olan ilim de farzdır, o vâcibse bu da vâcib, o sünnetse bu da sünnet, o müstehabsa bu da müstehab, o mübahsa bu da mübah, o haramsa bu da haramdır... Bu nedenle sihir öğrenmek haram kılınmıştır. Ama haramdan sakınmayı öğreten ilim farzdır. Mekrûhtan insanı kurtaran ilim ise, vâcibdir.

Şeyhülislâm Ebû Suud Efendi diyor ki :

«Tecvîd ilmini öğrenmek, Kur'ân okuyan herkese farz-ı ayndır.»

Şeyh İmam Ebû Abdillah Nasr bin Ali bin Muhammed eş-Şirâzî, vücûhu'l-Kur'ân hakkındaki el-Muvazzah adlı kitabında diyor ki :

«Kırâeti güzelce yerine getirmek farzdır. Kur'ân okuyana vâcib olan, Kur'ân'ı hakkını vererek okumak, onu her türlü yanlış ve hatâdan korumaktır.»

Bazısı da diyor ki: Kur'ân okuyan herkese —nasıl olursa olsun— tecvîd öğrenmek vâcibdir. Çünkü Kur'ân'ın elfâzını değiştirmeye ruhsat yoktur, zarurî haller müstesnâ.

Allah buyuruyor ki: **«O eğriliği olmayan, Arapça bir Kur'ân'dır. Belki sakınırlar.»**[63]

en-Neşrü'l-Kebîr adlı kitapta da bu hususa yer verilmiştir.

Meşâyihtan bir kısmı diyor ki :

— Kur'ân'ın bir bölümünü veya ondaki ilâhî esmâyı vird edinen kimseye gerekir ki, önce harflerin mahreçlerini ve sıfatlarını tashîh ede.. Böyle yapmazsa kırâetinde te'sir görmez ve matlûb olan neticeye ulaşamaz. Çünkü Kur'ân'ın özellikleri ve sırları ancak mânalarının sıhhatiyle oluşur. Mânalar ise ancak kelimelerin sıhhatiyle meydana gelir. Kelimeler ise ancak harflerin sıhhatiyle vücûd bulur. Harfler de ancak mah-

---

(62) En-Neşrü'l-Kebîr'de de böyle belirtilmiştir.
(63) Zümer sûresi, âyet: 28

reçlerinin sıhhatiyle hâsıl olur, sıfatlarının bilinmesiyle gerçekleşir. Harfler için lüzumlu olan sıfatlar değişince, lûgat değişir. Lûgat değişince ve bu değişme ölçüyü aşınca mânalar değişir, esrar-ı Kur'ân kaybolur. Bu yüzden namaz fâsid olur. Vasayâ-i Kudsî'de de böyle belirtilmiştir.

Bunun içindir ki Muhammed el-Cezerî bir nazmında diyor ki :

«Tecvîdi alıp öğrenmek kesinlikle lâzımdır,
Kur'ân'ı tecvîd ile okumayan kimse günahkârdır.»

Çünkü Kûr'ân Allah'tan tecvîd ile inmiş ve bize o ölçüde ulaşmıştır.

Cezerî bu mısra'larıyla şunu ifâde etmek istiyor: Tecvîd kaidelerine riâyet etmek ve Kur'ân'ı tecvîdle öğrenmek farz-ı ayındır ve Kur'ân okuyan herkese lâzımdır. Çünkü Cenâb-ı Hak onu tecvîd ile indirmiş ve o Levh-i Mahfuz vasıtasiyle Cebrâîl'e, ondan da Resûlüllah'a, O'ndan da sahâbeye, sahâbeden de sonra gelenlere böyle ulaşmıştır. O halde Kur'ân'ı indiği ölçüde okumayan kimse Allah'a muhalefet etmiş sayılır. Resûlüllah'ı (S.A.V.) bu konuda taklîd etmemiş olur. Allah ve Resûlüne muhalefet eden âsi ve günahkâr sayılır. Âsi ve günahkâr kimse ise cezâ görecektir. O halde işlendiğinde sevâb, terkedildiğinde cezâ gerektiren bir fiili terketmek haramdır Bu takdirde tecvîdi terketmek de haramdır.

Hazret-i Ali'den (R.A.) soruldu :

«Ve rettili'l-Kur'âne tertîlen...» **âyetinin mânası nedir?**

İmam Ali (R.A.) şu cevabı verdi :

— Harflerin tecvîdi, vakfelerin bilinmesi (kelimelerin sonunda durulması)dır.

Allah peygamberine tecvîd ile emretmiştir. Peygamber de (S.A.V.) kendisine indiği gibi Kur'ân'ı okumuştur. Âyetteki hitap her ne kadar Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'eyse de, maksad ve murad onun ümmetidir.[64]

İbni Abbas (R.A.) diyor ki :

---

(64) Taşköprüzâde Fi Şerh-i Cezerî

— **Kur'ân'ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz gibi tertîl üzere okuyun! Ben, bir sûreyi tertîl üzere okumamı, bütün Kur'ân'ı tertîlsiz okumama tercîh ederim.**

İbni Hacer (rahmetullahi aleyh) diyor ki :

— **Harflerin mahreçlerine riâyet eden, med ve iddigamı, ihfâ ve izhârı ve diğer tecvîd kaidelerini bilen kurrâ'dan öğrenmek vâcibdir, ona muhalefet etmek ise haramdır.**[65]

***

KUR'ÂN ÖĞRETEN VE ÖĞRENENİN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Allâme Şeyh İbni Cezerî, en-Neşrü'l-Kebîr adlı eserinin önsözünde diyor ki: İnsan ancak bildiği nisbette şereflenir ve aklettiği ölçüde üstünlük sağlar, fazîlete erişir. Sâhip olduğu şey nisbetinde ve arkadaşlık kurduğu kimse değerinde soylu sayılır. Kur'ân Allah'ın en büyük kitabı olduğu ve indiği peygamberin en üstün peygamber olarak bulunduğu, ümmetinin de en üstün ümmet olduğu ve insanlar arasında insanların hayrına çıkarılmış bir ümmet özelliğini taşıdığı için, Kur'ân'ı kalbinde, dimağında taşıyanlar da bu ümmetin en şereflileri ve Kur'ân okuyanlar bu milletin en üstünü sayılır.

Bu konuda Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Sizin hayırlınız Kur'ân'ı öğrenen ve öğretenizdir.» Diğer bir hadîste ise: **«Sizin en üstününüz, Kur'ân'ı öğrenen ve öğreteninizdir.»**[66]

Yine bu konuyla ilgili diğer bir hadîste şöyle buyuruluyor: **«Sizden hanginiz her sabah Bethân veya el-Akîk'a gider de büyük hörgüçlü gelişken iki deve beraberinde getirir, günah işlemeden merhamet bağlarını kesmeden?»**

Bunun üzerine ashâb-ı kirâm :

— **Hepimiz bunu arzu ederiz, ya Resûlellah!** diye cevap verdiler.

---

(65) Aliyyi'l-Kaari

(66) Buhârî, Ebû Dâvud, Tirmizî: Osman bin Affân'dan (R.A.)

Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz:

— **Sizden biriniz sabahleyin kalkıp Mescid'e giderek Kur'ân öğrenmiyor mu veya Allah'ın Kitabından iki âyet okumuyor mu? İşte bu ona üç deveden hayırlıdır. Dört âyet öğrenmesi ya da okuması dört deveden hayırlıdır...**[67] buyurdu.

Abdullah bin Mes'ud'dan (R.A.) yapılan sahîh rivâyette ise Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Sizin hayırlınız, Kur'ân'ı okuyan ve okutandır.»**[68]

Ayrıca İbni Düreys ve İbni Merdeveyh'in İbni Mes'ud'dan (R.A.) rivâyet ettikleri hadîste, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdular ki:

«Sizin en şerefli ve en hayırlılarınız, Kur'ân'ı okuyan ve okutandır.»

Diğer bir hadîste de: **«Sizin en hayırlılarınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir.»**[69]

Hadîslerden çıkan sonuç şudur: Sözlerin en hayırlısı Allah sözüdür. İnsanların hayırlısı, peygamberlerden sonra, Kur'ân'ı öğrenen ve öğreten kimsedir. Kur'ân okumayı diğer şeyleri okumaya tercîh edenler hayırlılarınızdır.[70]

Kudsî hadîste ise şöyle buyurulmuştur:

«Kur'ân kimi beni zikretmekten ve benden bir şey istemekten meşgul edip alıkoyarsa, dilekte bulunanlara verilenin en üstününü ona veririm.»[71]

Hâfız İbni Alâ' el-Hemedânî bu hadîsin rivâyet yollarını bir araya getirip şu neticeyi çıkarmıştır: «Kur'ân öğrenmek ve öğretmek kimi bana duâ etmekten ve benden bir şey istemekten alıkoyarsa...» Allah onun muradını en güzel şekilde verir, istekte bulunanlara verilenin çok üstünü ona sunulur.

O halde Kur'ân ile meşgul olan zannetmesin ki, Allah'tan

(67) *El-Mesâbih'de de aynı hadise yer verilmiştir.*
(68) *Taberânî bi-isnâdin ceyyidin.*
(69) *İbnı Mâce: Sa'd'den (R.A.): Câmiu's-Sağîr.*
(70) *Şerhü'l-Mesâbih*
(71) *Tirmizî: Ebû Said el-Hudrî'den. Hadisün hasenün, garibün.*

bir şey istemediği zaman kendisine bir şey verilmiyecektir. Bilâkis kendisine en mükemmeli verilecektir. Çünkü kim Allah içinse, Allah da onun içindir.[72]

Ebû Ümâme'nin yapmış olduğu rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdular ki: **«Allah kitabından bir âyet öğrenen kimseyi kıyâmet günü, yüzünde tebessüm olduğu halde ben karşılarım!»**[73]

Ebû Zerr'in (R.A.) yapmış olduğu rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdular ki: **«Sabahlayıp Allah'ın kitabından bir âyet öğrenmen sana yüz rek'ât (nâfile) namaz kılmandan hayırlıdır.»**[74]

Konumuzla ilgili diğer hadîsleri sıralıyoruz :

«Allah'ın kitabını öğrenen ve sonra Kitab'da olana uyup amel eden kimseyi Allah sapıklıktan kurtarıp doğru yola kavuşturur ve kıyâmet günü onu kötü bir hesaptan korur.»[75]

«Ya Ebâ Hüreyre! Kur'ân'ı öğren ve öğret. Ölüm sana gelinceye kadar buna devam et. Bu halde bulunduğunda ölüm sana gelecek olursa, mü'minler Beytullah'ı tavâf ettiği gibi, melekler de senin kabrine haccedeceklerdir.»[76]

«Kur'ân'ı yeteri kadar bilen kimse, şerefli saygıdeğer yazıcı meleklerle beraberdir. Kur'ân'ı okuyan ve onda zorluk çeken kimseye iki sevâp vardır.»[77]

«Allah'ın insanlardan iki ehli (yakını) vardır!» Soruldu: **«Onlar kimlerdir yâ Resûlellah?»** Cevap verdi: **«Kur'ân ehli Allah'ın ehli ve hassesidirler.»**[78]

İmam Ebû Abdirrahman es-Sülemî (tabiîn-i kirâmdandır) diyor ki: Hazret-i Osman'dan (R.A.) rivâyet edilen «Sizin hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğreten kimsedir» meâlindeki hadîsdir ki beni şu bulunduğum yerde oturttu.» Bununla Kûfe'deki

---

(72) Şerhü'l-Mesâbîh
(73) Taberânî: Ebû Ümâme'den
(74) İbni Mâce: Ebû Zer'den
(75) Taberânî, El-İtkan
(76) Şerh-i Şâtıbiyye: Ebû Hüreyre'den
(77) Sahîh-i Müslim: Ebû Hüreyre'den
(78) İbn-i Mâce: Enes bin Mâlik'den

câmii gösteriyordu. Orada Kur'ân öğretiyor ve saygıdeğer mevkiiyle birlikte Kur'ân okuyordu. Ebû Abdirrahman geniş ilmine ve halkın da o ilme olan ihtiyacına rağmen Kur'ân ile meşgul oluyordu. Tam kırk yıl Kûfe camiinde bu hizmeti yaptı. Hasan ile Hüseyn (R.A.) ona karşı Kur'ân okudular.

Evet, selef de böyle idi, hiç bir şeyi Kur'ân okumaya denk tutmazlardı.

Şekik bin. Ebî Vâil'in yaptığı rivâyete göre, Abdullah bin Mes'ud'a (R.A.) denildi ki :

— **Siz az oruç tutuyorsunuz?**

Cevap verdi :

— **Oruç tuttuğum zaman zayıflıyorum, bu yüzden fazla Kur'ân okuyamıyorum; halbuki Kur'ân okumak bana daha sevimlidir.**

en-Neşrü'l-Kebîr'de de aynı hususa yer verilmiştir.

Bu iki hadîsten anlaşılıyor ki: Kur'ân okumak, iyi amellerin en üstünüdür. Çünkü Kur'ân öğrenen ve öğreten kimse insanların en üstünü, ya da en hayırlısı olduğu buna delâlet etmektedir.

Kur'ân öğrenmek mi, fıkıh tahsîl etmek mi daha üstündür? diye soracak olursanız, şu cevabı veririz: İbni Cevzî bu hususta diyor ki: Kur'ân'dan ve fıkıhtan lüzumu kadar öğrenmek farz-ı kifâyedir. Bir kısım müslümanların bunu yerine getirmesiyle diğerlerinden sâkıt olur. Lüzumundan fazla öğrenmek ise, ileri gelenler hakkında vâcibdir ve bu ölçüyle, fıkıh bile meşgul olmak, Kur'ân okumaktan efdaldir. Bu efdaliyyet şüphesiz ki insan ihtiyacına nisbetledir. Resûlullah (S.A.V.) Efendimiz devrinde ise, Kur'ân okuyanlar aynı zamanda dinde çok bilgili kimseler idiler. Bu bakımdan Kur'ân'ı iyi bilen namazda takdîm ediliyordu.[79]

(79) Aynî, Şerhü'l-Buhârî

ÇOCUĞUNA KUR'ÂN ÖĞRETEN KİMSENİN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN HADÎSLER

Abdullah bin Semurete'den (R.A.) yapılan rivâyete göre bir adam Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek şunu sordu :

— **Ya Resûlellah! Çocuğuna Kur'ân öğreten kimsenin sevâp ve mükâfatı nedir?**

— **Allah Kelâmı, O'nun için bir sınır yoktur..** buyurdu. Az sonra Cibrîl-i Emîn geldi. Peygamber (S.A.V.) ona sordu :

— **Ya Cibrîl! Çocuğuna Kur'ân öğreten kimsenin sevâp ve mükâfatı nedir?** Cebrâil şu cevabı verdi :

— **Allah Kelâmı, O'nun için bir sınır yoktur.**

Ve sonra Cibrîl-i Emîn yukarı çıktı, İsrâfîl'e (A.S.) sordu. İsrâfîl ona şu cevabı verdi: **«Ya Cebrâil! Kur'ân Allah Kelâmıdır; O'nun için bir had yoktur..»**

Sonra Cibrîl-i Emîn yeryüzüne inerek Resûlüllah Efendimiz'e geldi ve **«Ya Muhammed!»** dedi. **Rabbin sana selâm ediyor ve buyuruyor ki: Çocuğuna Kur'ân öğreten kimse on bin defa (nâfile) haccetmiş gibi olur. Aynı zamanda on bin ömre yapmış sayılır. On bin köle (Hz. İsmâil soyundan) hürriyetine kavuşturmuş gibi olur. On bin defa savaşa girmiş, gâzilik pâyesine ulaşmış sayılır. On bin aç müslümanı yedirmiş gibi olur. On bin çıplak müslümanı giydirmiş sayılır. Kur'ân onunla birlikte kabirde olur; kalkıncaya kadar onun yakınlığı devam eder Terazisi ağır gelir, Sırat'ı şimşek hızıyla geçer. Arzu ettiği kerâmetlerin en üstününe erişinceye kadar Kur'ân ondan ayrılmaz.»**

Fâtiha-i şerîfenin tefsîrinde de bu hadîse yer verilmiştir.

Bu konuda diğer hadîsler ise şöyledir :

«Çocuğuna Kur'ân'dan bir âyet öğreten kimseye bu, gecesi namaz, gündüzü oruçla geçirilen bin senelik ibâdetten

(nâfile ibâdetten) **hayırlıdır. Fakir ve miskînlere sadaka olarak dağıtacağı bin dînardan da hayırlıdır.**[80]

Enes bin Mâlik'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, Peygamber (S.A.V.) buyurdular ki :

«Çocuğuna Kur'ân öğreten kimsenin boynuna Allah öyle nurdan bir gerdanlık takar ki önce gelenlerle sonra gelenler hayretler içinde kalırlar!»

«Kur'ân okuyup onunla amel eden kimsenin ana babasına kıyâmet günü öyle bir taç giydirilir ki, ziyâsı, güneşin dünya evlerine vuran ziyâsından daha güzeldir. Ya bir de onunla amel eden kimse hakkında ne dersiniz?»[81]

Bunun için hikmet erbabı demişler ki: **Çocuğun babası üzerinde üç hakkı vardır: Doğduğunda ona güzel bir isim koyması, ona Kur'ân ve edep öğretmesi, sünnet etmesi.**

Çocuğuna Kur'ân öğretmeyen kimse kıyâmet günü kötü bir cezâ ile karşılaşır.

Nitekim sevgili Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Âdem oğullarına babalarından yazıklar olsun! Onlara Kur'ân öğretmezler, edep ve terbiye vermezler; böylece çocuklar câhil olarak yetişir.. Ben böylelerden berîyim (ilgim onlardan kesiktir).»[82]

«Bir millet ya da topluluk üzerine Allah kesinleşip hükme bağlanmış azâb gönderir de onların çocuklarından biri mektepte «El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn..» okur, Allah onun sesini işitir ve bu sebeple o millet ya da topluluk üzerinden kesinleşen azâbı kırk yıl kaldırır.»[83]

«İçinde Kur'ân'dan bir şey bulunmayan kimse yıkık ev gibidir.»[84]

et-Tecrîd'de de aynı hadîs rivâyet edilmiştir.

---

(80) Yukarıda meâlini yazdığımız her iki hadisin sened ve ricalini tesbit etmek mümkün olmamıştır (Mütercim).

(81) Ebû Dâvud - Hâkim: İsnadı sahihtir.

(82) Mecâlis-i Mısriyye: Hadis zayıftır.

(83) Tefsir-i İbni Âdil: Huzeyfe bin Yemân'dan (R.A.)

(84) Tirmizi· İbni Abbas'dan (R.A.)

KUR'ÂN'I ÂHENKLE VE KAİDEYE UYGUN OLARAK OKUMAK HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE İMAMLARIN BU HUSUSTAKİ SÖZLERİ

Bu konuyla ilgili hadisler :

«Kur'ân'ı Arap kaidesine ve ses uyumuna göre okuyun. Açıktan günaha sapmış kimselerin âhenk ve kuralından sakının! Kitâb ehlinin âhenk ve kaidesinden uzaklaşın! Çünkü benden sonra Kur'ân'ı şarkı ve türkü edâsiyle, rahbâniyyet kaidesiyle sesini yükselterek okuyanlar ortaya çıkacaktır. Ağlar şekilde okumaları gırtlaklarını geçmiyecektir. Kalbleri fitneye uğramış ve onları hayranlıkla dinleyenlerin de kalbleri öyle olmuştur.»[85]

Aynı rivâyete el-Ca'beri'de ve Mişkâtü'l-Mesâbih'te de yer verilmiştir.

«Son zamanda Kur'ân okuyanların kendine has birtakım havaları ve âdetleri olacaktır. O zamana yetişen kimse onlardan sakınsın.»[86]

«Ümmetimden birtakım topluluklar çıkacak, süt içer gibi Kur'ân'ı içeceklerdir.»[87]

«Altı şey gelip çatmadan güzel amelleri işlemekte acele ediniz! Beyinsizlerin devlet kademesinde iş başına geçmesi, polis ve bekçilerin çoğalması (hükümdarların, devlet büyüklerinin katında sürü halinde yer alması ve halka zulmetmesi), **rüşvet ile alım satımda bulunulması, kan dökmenin küçümsenmesi** (kısas yapılmaması), **akrabalar arasındaki ilginin kopması, Kur'ân'ı çalgı âletleriyle** (veya ona benzer bir âhenkle) **okuyanlar çıkacak, aralarından birini —dinî bilgisi hepsinden az bile olsa— öne sürüp Kur'ân'ı şarkı-türkü gibi okumasını isteyecekler..»**[88]

---

(85) Tirmizi, Beyhaki: Ebu Huzeyfe'den.
(86) Ebu Nuaym Hilye'de Ebu Ümâme'den (R.A.)
(87) Taberâni Akabe bin Amir'den
(88) Taberâni Âbis : Gaffâri'den. Hadis zayıftır.

«Benden sonra ümmetimden bir millet Kur'ân okurlar, dinî bilgiler edinirler; şeytan onlara gelip der ki: Hükümdara gitseydiniz sizin dünyanızı düzeltirlerdi ve siz de dininizle bir köşeye çekilip (rahat) otururdunuz!. Halbuki bu mümkün değildir. Katad (diken ağacı) dan dikenden başka bir şey toplanmıyacağı gibi hükümdarlara yaklaşmaktan da ancak birtakım hatalar devşirilebilir!»[89]

İmam Kastalânî diyor ki :

— Selef-i sâlihîn arasında Kur'ân'ı sonradan uydurulan âhenk ve makamla okumanın câiz olup olmadığı hakkında görüş farkı vardır. Sesi güzelleştirmek hakkında ise —az yukarıda da belirtildiği gibi— hiç bir ihtilâf olmamıştır.

Bazıları demişler ki: Kur'ân'ı sonradan uydurulan âhenk ve makamla okumak haramdır. Bazısı da bunun mekrûh olduğunu söylemiştir. Bunların sonuncularından biri, Zahîre sâhibidir bu zat Hanefîlerdendendir. Biri İmam Gazâlîdir ki bu zat Şâfiîlerdendendir. Biri Kaadı Iyâz'dır ki bu zat Mâlikîlerdendendir. Biri de İbni Ukayl'dir ki bu zat Hanbelîlerdendendir Tabiî bu kerahetin ve mevcut ihtilâfın haddi şudur: Harflerin mahreçleri bozuk çıkarılır, sıfatları değiştirilir, fazla uzatılır, hareketler işbâ' yapılır ve bunun neticesi fethaden elif, zammeden vav, kesreden yâ harfi doğar, veya yeri olmadığı halde iddiğam yapılırsa o takdirde kerahet vardır. Bu duruma varmadıkça kerahet yoktur.

Nevevî diyor ki :

— Belirtilen şekillerde ifrat yapılırsa, haram olur. Bunda icmâ' vardır. el-Hâvî sâhibi diyor ki: Böyle yapmak haramdır; bu tarz okuyan kimse ise fâsıktır, dinleyen ise günahkârdır. Çünkü böyle okumakla kaari', kırâetin en sağlam ve doğru yolundan çıkmış oluyor. Âhenk ve makamla okumak, çalgı âletleriyle kırâet yapmak, şarkı türkü havasında okumak, kendine has ölçüler ve vuruşlarla olur ve sonradan icad edilmiş vezinlerle bestelenir ki bu Allah Kelâmında en şenî bir bid'attir ve en kötü bir icaddır. Dinleyenlerin buna engel ol-

---

(89) İbni Asâkir, İbni Abbas'dan (R.A.) (Hadis zayıftır).

ması, engel olamıyorlarsa, meclisi terkedip ayrılmaları ve okuyanın da ta'zîr edilmesi gerekir.

Bezzazî de diyor ki :

— Sonradan icâd edilmiş bir makamla Kur'ân okumak, görüş farkı olmaksızın haramdır.

Ebülberekât Şerh-i Nafi'de diyor ki :

— Tegannî bütün dinlerde haramdır.

Kastalânî'nin bu husustaki görüşü ve sözü, Buharî'nin şerhinin Tefsîr bölümünün son kısmındadır.

Zehirü'd-dîn-i Merğînânî'den yapılan rivâyette, diyor ki :

— Zamanımızın Kur'ân okuyanlarına, «güzel okudun!» diyen kimse küfre girer. Çünkü kari'lerin çoğu meclis ve mahfellerde tegannî ile okumaktan geri kalmazlar. Kur'ân'ı böyle bir havaya sokmak elbette ki haramdır. Bunda icmâ' vardır. Bunun içindir ki Zahîre sâhibi ile Hidâye sâhibi demişler ki: Böyle olan kari'lerin, yani cemaate tegannî ile Kur'ân okuyanların şâhidliği kabul olunmaz. Çünkü onları büyük bir günah üzerinde toplamış oluyorlar. Bundan anlaşılan şudur: Tegannîyi dinlemek büyük günahtır. Bunun neticesi olarak da, cum'a ve cemaate gelen kimse büyük bir günah irtikâb etmekten kendini kurtaramaz. Çünkü hatiblerin ve kari'lerin, aynı zamanda müezzinlerin çoğu tesliye, terdiye, te'mîn ve intikal tekbirlerinde bu günahı işlerler. Onları dinleyenler ve orada hazır bulunanlar da aynı günahı irtikâb etmiş olurlar. Çoğu kimseler bilâkis böyle okuyan hâfızları, kari'leri takdir ederler, nefisleri buna daha çok meyleder ve sünnet ölçüsüne galib gelir de dinin bu husustaki emrine aldırış bile etmezler. Zehirüddîn'e göre böylelerinin küfre düştüğü âşikârdır. Yâni bunlar tekfîr edilebilirler!..

Özet olarak diyebiliriz ki :

Kur'ân, Allah'ın isimleri, ezan ve ikamet tevkifîdir. Fazlalık ve noksanlık kabul etmezler bunlar.. Bu bakımdan dinleyenlerin böyle bir okuyuşu inkâr etmeleri, (reddetmeleri), okuyanın da ta'zîr görmesi gerekir. Mecâlis-i Rumî'de de bu husus belirtilmiştir.

Kur'ân namazda ilhân (âhenk ve kelimesi değiştirilerek) ile okunursa, namaz bozulur. Eğer bu hatâ med ve lîn harflerinde olursa, namazı bozmaz; meğer ki onda da fâhiş hata işlenmiş ola... Namaz dışında böyle okumak hakkında meşâyih ihtilâf etmiştir: Genel olarak bunu mekrûh görmüşlerdir, aynı zamanda böyle bir kırâeti dinlemenin de mekrûh olduğu sonucuna varılmıştır. Hulâsa kitabında da aynı husus belirtilmiştir. Fetevâ-i Hindiyye'de de buna yer verilmiştir.

Ancak, Firdevs'in İbni Abbas'dan (R.A.) yapmış olduğu rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdular ki :

«Kur'ân okuyan onu hatalı okur veya uydurma bir makamla tilâvet ederse, (vazifeli) **melek onu** (tamamlayıp) **yazar; indiği gibi muhafaza eder.»**

Ebû Leys (Rahmetullahi aleyh) : **«Eğer Muhammed, bize karşı, Kur'ân'a bazı sözler katmış olsaydı, biz onu kuvvetle yakalardık, sonra da O'nun şah damarını koparırdık; hiç biriniz de onu koruyamazdınız..»**[90] meâlindeki âyeti şöyle mânalandırıyor: **Eğer Muhammed (S.A.V.) kendisine vahyedilen (Kelâmullah'a) bir tek harf katmış ya da noksan etmiş olsaydı, o insanların en saygı değeri bulunduğu halde yine de ona kötü bir cezâ verirdim.**

Böylece âyet-i kerîmede Kur'ân öğretme ve öğrenme hususunda son derece dikkatli olmak, O'nu okurken tecvîd kaidelerine riâyet etmek tenbîh ediliyor ve riâyet etmiyenlere de tehdîd kapısı açılıyor.

Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususa işâretle buyurdular ki: **«Kim Kur'ân'a bir harf ilâve eder, ya da ondan bir harf eksiltirse, küfre girmiş olur!»**[91]

Takiratla ilgili eserlerin bazı şerhlerinde deniliyor ki :

— Köylülere, çöldekilere, yaşlı kadınlara, köle ve câriyelere tecvîdsiz namaz kılmak câiz değildir, demek, bir çeşit fitnedir; çünkü bunların çoğu tecvîd öğrenmeye güç getiremezler de sonra doğrudan doğruya namazı terkederler. Bu husus-

(90) El-Hâkka sûresi, âyet: 44
(91) Hadisin senedini tesbit mümkün olmamıştır.

ta vâcib olan, nazım ve mânanın sahîh olacağı kadar öğrenmek; ihlâs ve kalb huzuruyla namazı edâ etmektir. Nitekim Rûhu'l-beyân tefsîrinde de bu husus belirtilmiştir. Gücü yettiği halde sırf gevşeklik ve tembellik göstererek Kur'ân öğrenmeyen kimsenin namazı câiz olmaz. Ama ümmî (okur-yazar olmayan) böyle değildir; çünkü o Kur'ân okuyamaz. Nitekim aynı husus Mevâhid-i Ledünniye'de de ifâde edilmiştir.

Hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki :

«Allahü Teâlâ kıyâmet günü ümmîlere açacağı af kapısı nisbetinde âlimlere af kapısı açmayacaktır.»[92]

«Topluluğa, aralarında en iyi okuyan kimse imamlık eder.»[93]

Aynı hadîs Câmiu's-Sağîr'de de nakledilmiştir.

Kur'ân okumasını bilenin ümmî bir kimse (okumasını bilmeyen) arkasında namaz kılması câiz olmaz. Ancak âlimler, bir harfi başka bir harf ile değiştiren —bu harfler ister mütecanis olsun, ister müteğayir bulunsun— kimsenin namazı (ya da imâmeti) hakkında ihtilâf etmişlerdir. En sahîh görüş bunun sıhhatli olmadığıdır. Meselâ: EL-HAMDÜ-LİLLÂHİ'nin (H) harfini (AYN) şeklinde, DİN kelimesinin (D) harfini (T) şeklinde, MAĞDUB kelimesinin (Ğ) harfini (H) şeklinde, veya (Zİ) şeklinde okumak gibi.. Bunun içindir ki âlimler tecvîdsiz bir kırâeti lahn (uydurma bir tilâvet, hatâlı bir okuyuş) olarak saymışlardır. Böyle okuyana da lahhan demişler. Nitekim Neşr-i Kebîr'de de böyle denilmektedir.

Mes'ele:

Mânayı değiştirmeksizin bir harfi başka bir harf yerine okursa ve bu şekli de Kur'ân'da bulunursa, meselâ: MÜSLİMÎN'i MÜSLİMÛN yerine okumak gibi. Bütün âlimlere göre namazı bozmuş olmaz. Ama mâna değişmese bile kullanılan kelimenin misli Kur'ân'da yoksa HAYYİ'L-KAYYUM gibi, yine de namaz fesada gitmiş olmaz. Mâna değişir ve aynı za-

---

(92) Ebû Nuaym, Hilye'de Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(93) Ahmed bin Hanbel, Enes bin Mâlik'den (R.A.)

manda Kur'ân'da da benzeri bulunmazsa, bütün ilim adamlarına göre fesada gitmiş olur. Mahreçlerin yakınlığına burada itibar edilmez. Ancak mânanın uygunluğuna itibar edilir. Bu imameyne göredir. İmâm-ı A'zam'a göre, benzerlerinin bulunmasına itibar edilir.

Mes'ele:

(DÂD) yerine (ZI) okursa, yâni dilin ucunu üst ön dişlerinin etrafına dokundurarak telâffuz ederse veya (ZI) yerine (DÂ) okur veya (SİN) yerine ya istif'al sıfatıyla ya da itbak sıfatıyla (SAD) okur, veyahut (ZE) yerine hems sıfatıyla (SİN) okursa namazı bozmuş olur, bütün âlimlere göre.. el-Hulâsa kitabının Zelletü'l-Kaari' bahsinde de bu husus belirtilmiştir.

Mes'ele:

İNNÂ A'TAYNÂKEL KEVSERE'de geçen peltek (S) harfini (SİN) şeklinde hems sıfatıyla okur veya peltek (S) yerine sefir şeklinde (ıslık sesine benzer bir şekilde) okursa namaz bozulmuş olur. Nitekim Fetevâ-i Behce'de de bu husus belirtilmiştir.

KUR'ÂN'I HAFİFE ALAN VEYA ONA DİL UZATAN YA DA ONDAN BİR ŞEY İNKÂR EDEN VEYA ONA BİR ŞEY FAZLA YAPAN, Bİ'L-İCMÂ KÂFİR OLUR. HAKKINDAKİ ÂYET VE HADİSLER

Kur'ân-ı Kerîm'i konulduğu esasiyle ya da mânasiyle veya ehliyle veyahut Mushaf olma itibariyle küçümseyen kimse kâfir olur.[94]

Nitekim Emevî halifelerinden Velîd'in Mushaf'a ihânet ettiği için küfre düştüğü bilinmektedir. Rivâyete göre, Velîd bir gün Mushaf-ı şerîfi açmış, gözü şu âyete ilişip kalmış: «Pey-

(94) Çünkü Kur'ân ehlinin, ehlullah ve hassetullah oldukları hakkında sahih hadis vârid olmuştur.

(MUSHAF) MİM harfinin ötürü ve esresiyle okunur. Ama ötürü ile okunması daha meşhur olanıdır.

gamberle. hep fütuhat istediler, (buna kavuştular. Hakk'a karşı alabildiğine) inâd eden her zorba ise (nihâyet) hüsrâna uğradı.»[95]

Bu âyet onun inâd ve kinini artırdı. Derhal emretti, bir Mushaf getirtip karşısına hedef olarak astı ve eline aldığı ok yay ile onu delik deşik etti ve sonra da şu mısra'ları söyledi :

«İnadçı zorbalıkla vaîdde mi bulunuyorsun?
İşte ben o inadçı zorbalardan biriyim!..
Haşr günü Rabbine vardığın zaman,
De ki, ya Rabbi! Velîd beni yırtıp parçaladı..»

Adı geçen bu Velîd hakkında «**Bu ümmetin fir'avni**» denilmiştir.

Kur'ân'ı küçümseyenler, onu hafife alanlar hakkında yerici ve azâb ile müjdeleyici mahiyette birçok hadîsler vârid olmuştur. Bunun gibi, Kur'ân'dan bir yaprak ya da bir levhayı, ya da üzerinde âyet yazılı bir altın ya da gümüşü küçümseyen, ona dil uzatan ya da onu inkâr eden kimse, bütün Kur'ân'ı küçümsemiş ve inkâr etmiş sayılır. Kırâet-i seb'a'da geçen bir harfini inkâr etmek veya onu yalanlamak, tamamını ya da bir kısmını beğenmemek veya âyet ile açıklığa kavuşmuş bir şeyi (hükmü) yalan saymak, onun emir ve nehiylerinden, haberlerinden birini inkâr etmek, onun nefyettiği bir şeyi isbat etmek, isbat ettiği bir şeyi nefyetmek, hata ve unutma olmaksızın onun herhangi bir hüküm ve haberinde şübheye düşmekle insan kâfir olur. Bu kesin olarak ilim ehli yanında böyledir. Küfründe kimse görüş farkı izhar etmemiştir.

Cenâb-ı Hakk, kendi kitabının her türlü noksan ve şüpheden uzak olduğunu beyânla buyuruyor ki :

«Kitab kendilerine gelince, onlar, onu inkâr etmişlerdir. Halbuki O, çok değerli bir Kitab'dır. Geçmişte ve gelecekte onu bâtıl kılacak yoktur. O, son derece hikmet sâhibi ve övülmeğe lâyık olan Allah katından indirilmedir.»[96]

---

(95) İbrâhîm sûresi, âyet: 15
(96) Fussılet sûresi, âyet: 42

Muttasıl senedle Ebû Hüreyre'den (R.A.) yapılan rivâyette, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kur'ân hakkında itiraz etmek, başkasıyla cedelleşmek küfürdür.»**[97]

Diğer bir hadîste ise şöyle buyuruluyor:

«Kur'ân'da itirazcı olup cedelleşmeyin; çünkü bu hususta cedelleşmek küfürdür.»

Biz burada (m i r â ') kelimesini cedelleşmek anlamına alıp terceme ettik. Ancak bazı âlimlere göre bu ş e k ve ş ü p h e mânasınadır. Cedel de şüphe izhâr edip bir havaya girmektir ki böylece aynı yoruma doğru kapı açılmış oluyor.

Diğer bir âyette ise mücâdele kelimesiyle bu konuya temas edilerek buyuruluyor ki: **«Allah'ın âyetleri üzerinde, inkâr edenlerden başkası tartışmaya girişmez.»**[98]

İbnü'l-Esîr bu hususta Herevî'ye uyarak diyor ki: «Mümarat; şek ve şüphe yollu bir mücâdele (çekişme) dir. Bu nedenle bâzen m ü n a z a r a y a (mümarat) da denir. Çünkü diyalektikte bulunanlardan her biri karşıdakinin düşündüklerini meydana çıkartıp şüphesini göstermektedir; tıpkı süt sağanın memeden sütü çıkardığı gibi.

Ebû Ubeyd diyor ki: Hadîsin vechesi, bize göre yorumda ihtilâf değil, lâfızda ihtilâftır. Şöyle ki: Biri âyeti bir harf üzere okur, diğeri ona, öyle değildir o, böyledir, der. Her iki şekilde de okunmuş ve o şekillerde indiği de vâki olmuştur. Her birinin diğerinin kırâetini inkâr etmesi, kendisini küfre sokacağına inanmaması halinde cereyan eder. Ancak burada Allah'ın Peygamberine indirdiği bir harf vardır. Hadîste (mirâ') kelimesinin nekre getirilmesi, Kur'ân'dan bir şey hakkında bile çekişmenin, şüphe izhâr etmenin küfür olduğunu bildirmek içindir.

Bazı âlimlere göre: Hadîste geçen mirâ' (çekişme), kaderle ilgili olan âyetler hakkındadır. Kelâm ehline göre ve onların mezhebinde kader ve ona benzer âyetler üzerindeki tartışmayla ilgili bir husustur. Ahkâm, helâl ve haram ile ilgili

---

(97) Hâkim
(98) Gaafir (Mü'min) sûresi, âyet: 4

âyetler üzerinde öyle değil... Çünkü bu husustaki görüş farkları ashâb-ı kirâm ve onlardan sonra gelen meşhur ilim adamları arasında cereyan etmiştir. Çünkü bundan maksatları hakkı meydana çıkarmak, hakikata uymayı sağlamaktı, karşıdakini acze düşürmek, ona üstün gelmek için değildi.

İbni Abbas'ın (R.A.) yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki: **«Müslümanlar! Kim Allah'ın kitabından bir âyeti inad yollu inkâr ederse, boynunun vurulması helâl olur onun...»**[99]

Bunun gibi Tevrat ve İncil'i de tüm olarak inkâr edenlerin de boynu vurulur. Ancak bu iki kitaptan bir âyeti inkâr etmek bu hükmün dışında kalır. Çünkü o âyetin muharrer olma ihtimali mevcuttur veya âyet olmadığı, bilâhare sokulduğu da ihtimal dahilindedir. Çünkü Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

«Kendisinden önceki Kitabları tasdîk eden Hak Kitab'ı sana indirdi. Önceden insanlara yol gösterici olarak Tevrat ve İncil'i de indirmişti. O, Furkan'ı (doğruyu yanlıştan ayıran) **da indirdi.»**[100]

Burada Zebûr'u da dikkate almak gerek. Çünkü Cenâb-ı Hak, **«Dâvud'a da Zebur'u verdik...»** buyurmuştur. Zebur, Dâvud'a verilen bir kitap olmakla beraber bazı yerlerde Kur'ân ile de tefsîr edilmiştir. Bunların bütününe iman etmek vâcibdir. Bunların tamamını ya da bir kısmını inkâr eden veya bunlara dil uzatan, bunları küçümseyen kimse küfre girmiş olur. Ama Tevrat ve İncil'den bir âyeti inkâr etmekte de tehlike vardır; çünkü inkâr edilen âyetin onlardan olma ihtimali vardır; tahrîfe uğradıkları için olmama ihtimali de vardır. Bu bakımdan insanı küfre düşürmez. Bunun içindir ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kitap ehlini ne tasdîk edin, ne de yalanlayın!.»**

---

(99) İbni Mâce, İbni Abbas'dan (R.A.)
(100) Âl-i İmrân sûresi, âyet: 4

Kur'ân-ı Kerîm'de de bu hususa işâret edilerek buyuruluyor ki :

«Kitap ehlinden zulmedenler bir yana, onlarla en güzel şekilde mücâdele edin, şöyle deyin: Bize indirilene de, size indirilene de inandık; bizim ilâhımız da, sizin ilâhınız da birdir, biz ona teslîm olmuşuzdur...»[101] Yâni ona boyun eğmiş ve doğruya uymuşuzdur.

Dünyanın bir çok ülkelerinde bulunan müslümanların dilinde okunan Kur'ân, Mushaf'ta müslümanların elleriyle yazılı bulunan ve EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN ile başlayan ve KUL EÛZÜ Bİ-RABBİ'N-NÂSİ ile son bulan iki kapak arasındaki kitabın Allah kelâmı olduğunda ve vahiy yoluyla Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'e indirildiğinde ve içinde bulunan her şeyin hak olduğunda; ondan kasden bir harf noksanlaştıranın veya ona bir harf ilâve edenin küfre gireceğinde müslümanların icmâ'ı vardır. Ancak bunu yanılarak ya da unutarak yapacak olursa, o müstesnâ.. Ve bir de şaz (kıyas ve kurala aykırı) olup rivâyet itibariyle sâbit olan ve fakat elimizde bulunan Mushaf'ta yazılmayan değişik harf ve kelimeler de bir yana.. Yâni rivâyet yoluyla sâbit şazlar insanı küfre sokmaz.

Ebû Osman el-Haddad diyor ki: Tevhîdle ilgili olan ve itikad edilmesi iddia olunan âyetler ve harfler hakkında âlimlerin şu ittifakı vardır: Bunlardan tenzîlden gelen bir harfi inkâr etmek küfürdür. Kırâet imamlarından Ebû'l-Âliye'nin yanında biri maruf olmayan kırâetlerden birini okuduğunda, ona «senin okuduğun gibi değildir» demez, «ben öyle değil şöyle okuyorum» derdi. Bu hususta büyük bir ihtiyât gösterir ve çok dikkatli söz söylerdi. Çünkü Ebû'l-Âliye takvâ sâhibi bir zattı.

Ebû'l-Âliye'nin bu sözü, İbrâhim Nahaî'ye ya da İbrâhim Temîmî'ye ulaştığında, İbrâhim dedi ki: «Kim Kur'ân'dan bir harf inkâr ederse, kâfir olur» hükmünü onun duyduğunu sanırım Çünkü Kur'ân'ın bir kısmını bilerek inkâr tümünü in-

(101) *Ankebût sûresi, âyet: 46*

kâı etmek demektir. Bir kısmına iman böyle değildir, bu tamamına imân etme yerine geçmez.

İbni Mes'ûd (R.A.) diyor ki: Kur'ân âyetlerinden birini inkâr eden kimse, tamamını inkâr etmiş olur. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i inkâr eden kimsenin bütün peygamberleri inkâr etmiş sayılması gibi. Abdürrezzak'ın Musannef'inde de aynı husus belirtilmiştir..

Asbağ bin Ferec el-Mısrî diyor ki :

«Kur'ân'ın bir kısmını yalanlayan, Kur'ân'ı inkâr etmiş olur. Kur'ân'ı inkâr eden, Allah'ı inkâr etmiş olur. Yâni Allah Kelâmını inkâr etmekle Allah'ı inkâr etmiş sayılır.»

Ebû Muhammed İbni Ebî Zeyd diyor ki :

«Peygamberlere indirilen sahifelere lânet eden kimse (bunu açık bir ifadeyle yapıyorsa) **bi'l-icmâ'** öldürülür. Şifâ kitabının sonunda da bu husus belirtilmiştir. Aliyyü'l-Kaari'nin şerhinde de buna yer verilmiştir.[102]

∴

KUR'ÂN EHLİNE İKRAMDA BULUNMAK HAKKINDA VÂRİD OLAN ÂYET VE HADÎSLER

Âyetler:

«İşte böyle; Allah'ın yasaklarına kim saygı gösterirse, bu, Rabbinin katında onun iyiliğinedir..»[103]

«İnananları kanatlarının altına al!»[104]

«Kim yanılır veya suç işler de sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, şüphesiz iftira etmiş apaçık bir günah yüklenmiş olur..»[105]

Hadîsler:

«Saçı sakalı ağarmış müslümana, hıyanet ve haksızlık et-

---

(102) Sahifelerden maksad, Kur'ân sahifeleri de olabilir. Müellif bunu belirli bir ölçüyle ifade ettiğinden her ikisini ya da birini kasdetmiş olabilir.

(103) Hacc sûresi, âyet: 30

(104) Hicr sûresi, âyet: 88

(105) Nisâ sûresi, âyet: 112

meyen hâmil-i Kur'ân'a ve saltanat sâhibine ikrâmda bulunmak, Allah'a olan saygı ve ta'zimden bir bölümdür..»[106]

Âişe Vâlidemiz (R. Anhâ) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, insanları lâyık oldukları mevki ve mertebede tutmamızla emretti. (Yâni herkese mevki ve mertebesine göre saygı göstermemizi buyurdu).»[107]

Hazret-i Câbir (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Uhud'da şehid düşenlerden iki taneyi bir araya getirip soruyordu: «Hangisi daha fazla Kur'ân'ı biliyor?» Onlardan birine «Bu..» diye işâret edilince, önce onu defnediyordu.[108]

«Benim dostlarımdan birine kim eziyet ederse, gerçekten ben onunla harp ilân ederim.»[109]

«Sabah namazını kılan kimse, Allah'ın ahd ü emânındadır. Allah ise ahd ü emânından dolayı sizden bir şey istemez.»[110]

Kadri yüce iki imâmımız Ebû Hanîfe ile Şâfiî Hazretleri şöyle demişlerdir: «Eğer âlimler Allah'ın dostları değilse, Allah'ın başka dostu yoktur, demektir.» Nitekim Nevevi Hazretleri bu sözü ÂDÂBU HAMELETİ'L-KUR'AN bölümünde belirtmiştir.

«Kur'ân'ı yüklenenler Allah'ın dostlarıdır. Onlara düşmanlık eden, Allah'a düşmanlık etmiştir. Onları dost edinen, Allah'ı dost edinmiştir.»[111]

«Kur'ân'ı taşıyan (kalbinde ve kafasında onu muhafaza eden), İslâm sancağını taşıyandır. Ona ikramda bulunan Allaha saygı göstermiş olur; ona ihanet eden, Allah'a ihanet etmiş olur. Allah'ın lâneti böylesine olsun!»[112]

«Allah'ın insanlarda iki ehli (yakını) vardır!»

---

(106) Ebû Dâvud: İbni Abbâs'dan (R.A.)
(107) Ebû Dâvud, Bezzâr
(108) Kastalânî, Şerh-i Buhari
(109) Buhârî, Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(110) Buhârî, Müslim.
(111) Buhârî, Firdevs, İbni Abbâs'dan (R.A.)
(112) Firdevs, Ebû Ümâme'den (R.A.)

Bunun üzerine soruldu :

— **Onlar kimlerdir? Ya Resûlâllah!..**

Cevap verdi :

«Kur'ân ehli, Allah'ın ehli ve hassesidir (yâni Allah'ın yakını ve onun has dostudur).»[113]

«Allah rızasını gözetmiyerek ilim öğrenen ve onunla dünyalıktan bir şey elde etmek için tahsîl yapan kimse, kıyâmet günü cennet kokusu alamaz!»[114]

«Beyinsiz sefih kişilerle tartışmak için ilim elde etmeyi arzulayan veya onunla âlimlere karşı büyüksenmek isteyen ya da halkın yüzünü kendine doğru çevirmeyi talep eden kimse cehennemdeki yerine hazırlansın!» Diğer bir rivâyette: **«Allah onu cehenneme sokar»** denilmektedir.[115]

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki :

«Ey Kur'ân'ı (göğsünde) **taşıyanlar! Kur'ân ile amel edin! Çünkü âlim ancak bildiğiyle amel edendir. Aynı zamanda ilmi ameline uygun gelendir. İleride bazı milletler** (topluluklar) **gelecek, ilim sâhibi olacaklar ama ilim onların boğazından aşağı geçmiyecektir. Amelleri ilimlerine uymayacak, içleri dışlarından başka olacak; halk ile beraber oturacaklar ama birbirleriyle övünüp iftihar edecekler. O kadar ki** (aklı başında bir) **adam onlarla oturmaktan sinirlenecek, başkasıyla oturup onların o meclisteki amelleri Allahü Teâlâ'ya yükselmiyecektir.»**

NÂFİLE NAMAZLAR, KUR'ÂN OKUMAK, DİL, KALB VE MURAKABE YOLUYLA ZİKİRLERDE BULUNMAK GİBİ İBÂDETLERİN TERTİBİ VE İSTİKAMETİN ANLAMI

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Namazda Kur'ân okumak, başka yerlerde Kur'ân okumaktan (fazîlet ve sevâp bakımından) **daha üstündür. Nama**

---

(113) İbni Mâce, Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(114) Ebû Dâvud, Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(115) Taberânî, Enes bin Mâlik'den (R.A.)

dışında okunan Kur'ân tekbîr, tesbîhten daha üstündür. Tekbîr ile tesbîh sadakadan üstündür. Sadaka oruçtan üstündür. Oruç ise cehennem ateşine karşı bir kalkandır.»[116]

«Mi'rac gecesi cehenneme yukardan baktım, çoğu ehlinin fakirler olduğunu gördüm!.»

Bunun üzerine soruldu :

— Ya Resûlâllah! Mal fakirleri mi?

Cevap verdiler :

«Hayır, ilim fakirleri...»[117]

Evet, ilim ögrenmeyen ve dinlemeyen, âlimlere, onların meclislerine katılmayan kimse ibâdet hükümlerini elde edemez ve ibâdeti gerektiği şekilde yapamaz.. Bir adam, gökteki meleklerin ibâdeti kadar Allah'a ilimsiz olarak ibâdet etse yine de o zararda kalanlardan sayılır.

İbâdetin tertibine gelince :

Heves ve aşkı olduğu, nefsi istekli bulunduğu müddetçe namaz kılmak, ibâdetlerin en üstünü sayılır. Çünkü namaz mü'minlerin Allah'a yükselmesini sağlayan mânevî bir merdivendir. Nitekim ileride bu hususa geniş yer verilecektir. İnşaallahü teâlâ..

Namaz sıkmaya başlayınca onu bırakıp (farz namazlar müstesnâ, çünkü onlar bırakılmaz) Kur'ân okumak uygun olur. Çünkü mücerred tilâvet nefse daha kolay ve hafif gelir. Kur'ân okumak da sıkınca Allah'ı kalb ve dil ile anmaya başlamak uygun olur. Böyle yapmak Kur'ân okumaktan daha hafiftir. Dil ile zikretmek sıkmaya başlayınca, mürakabe yoluyla Allah'ı anmak uygun olur. Çünkü mürakabe kalb ilmidir. Bu ilim de kalbde bulunduğu müddetçe Cenâb-ı Hak oraya nazar kılar. Bu da zikrin tâ kendisi sayılır. Bundan da âcizlik duyarsa, birtakım vesveseler onu sarar ve iç âlemini sıkacak olursa, uyuması uygun olur. Uykuda selâmet vardır. Aksi halde yeni yeni şeyler hatıra getirmesi kalbi katılaştırır; çok konuşmak

(116) Taberânî, Dâre Kutnî, Hz. Âişe'den (Radıyallahü anhâ)
(117) Taberânî

gibi. Çünkü nefsin yeni yeni şeyler hatıra getirmesi, dilsiz bir nev'i konuşmaktır ki bundan kaçınmak gerekir. Böyle anlarda ya iç âlemi mürakabe ile bağlamak, ya da uyumak uygun olur. Nasıl ki dış âlemimizi amel ile bağlıyoruz, çeşitli zikirlerle, tesbîh ve tehlîllerle onu meşgul ediyoruz. Böylece Allah'a yönelme imkânı bulunmuş olur ki buna devam etmek lâzımdır. Kalb ve dil ile de zikre devam etmek suretiyle kalbi ZİKR-İ ZAT mertebesine yükseltmiş olur. Ve işte o zaman kalb, Arş mesâbesinde olur. Arş, kâinatın kalbidir. Halk ve hikmet âleminde bu böyledir. Kalb de âlem-i emirde, kudret alanında arştır. Kalb ZİKR-İ ZAT'ın nuruyla kendini süsleyince, kurbiyyet nesiminde dalga dalga yükselen bir deniz olur. Böylece nefis ahlâkına ait ırmaklarda sıfatların safâsı cereyan etmeye yüz tutar. Ve bu makamda Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanma imkânı tahakkuk etmiş olur. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir hadislerinde buna işaretle buyurdular ki: **«Allahü Teâlâ'nın ahlâkıyla ahlâklanın ve böylece istikamet elde etmiş olun!.»**

Kur'ân-ı Kerîm'de bu husus belirtilirken buyuruluyor ki:

«Ey Muhammed! Sen, beraberindeki tevbe eden lerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Aşırı gitmeyin. Doğrusu Allah yaptıklarınızı görür.»[118]

Ebû Ali el-Cürcânî (rahmetullahi aleyh) bu âyetin tefsirinde diyor ki: **«İstikamete talip ol, kerâmete talip olma!. Çünkü nefsin seni kerâmet talep etmen için harekete getiriyor ve senden istikamet bekliyor. Asıl kerâmet, Yaradan'ın hizmetinde olmaktır; olağan şeyleri göstermekte değildir..»**

Şeyh-i Şehîr (K.S.) NEFÂİSÜ'L-MECÂLİS'te diyor ki:

«İstikamet kolaylaşmaz, şeriat mertebelerinin hakkı yerine getirilmedikçe. Ve yine istikamet elde edilmez, şeriat mertebeleriyle birlikte tarikat, ma'rifet ve hakikat mertebelerinin hakkı ödenmedikçe.. Şeriat hakkına riâyet: Hükümlerde adâlettir. Tabiat mertebesinde istikamet ise, şeriate riâyetle olur. Nefis mertebesinde ise, tarikate riâyetle gerçekleşir. Ruh mer-

(118) Hûd sûresi, âyet: 112

tebesinde ise, ma'rifete riâyetle mümkündür. Sır mertebesinde ise, ma'rifet ve hakikat mertebelerine riâyetle olur. Şüphesiz ki bütün bu hususlara riâyet etmek oldukça zordur. Bunun içindir ki sevgili Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: «Hûd sûresi saçlarımı ağarttı!» Bu bakımdan insanın kemâli, bu hususlara doğdoğru ve kâmil biçimde riâyetle olur; harikulâde şeyleri izhar etmekle değil..»

Rivâyete göre, Şeyh Ebû Saîd Hazretleri'ne denilmiş ki

— Falan adam su üzerinde yürüyor..

Şeyh cevap vermiş :

— Balıkla kurbağa da öyle yapıyor.

— Falan adam da havada uçuyormuş

— Kuşlar da öyle yapıyor.

— Falan adamın da bir anda doğu ve batıda bulunduğu söyleniyor

— Şeytan da öyle yapıyor.

Bunun üzerine soran kimse devamla dedi ki

— Peki sizce kemâl nedir?

Şeyh Ebû Saîd (K.S.) buna da şu cevabı vermiş

— Zâhirde halk ile, bâtında Hakk ile beraber olmandır.

Bahru'l Ulûm adlı kitapta denilivor ki

«Allah'ın koymuş olduğu bütün sınırlarda istikamet, yine O'nun emrettiği şekilde olabilir. Böylece insan boynundaki beşerî tasmayı çıkarmış olur. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buna işaretle buyurdu ki: «Hûd sûresi saçımı sakalımı ağarttı.» Şüphesiz ki bu tür bir istikamete ancak sağlam müşahedelerle kuvvetlendirilen, sadık âsâr ile güçlendirilen kişiler güç getirebiliyor. Sonra da sebat ile mümkün olur. Nitekim Cenâb-ı Hak buyuruyor ki: «Sana sebât vermemiş olsaydık and olsun ki, az da olsa onlara meyledecektin»[119]

Bütün bunlardan sonra müşahede vaktini muhafaza etmesini ve hitabta karşı karşıya konuşma yollarını bilmek lâzımdır Eğer bu mukaddimeler olmamış olsaydı, hıtab ötesi her şey bozulup dağılırdı. Dikkat et, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz

(119) İsrâ sûresi, âyet 74

ümmetine ne buyuruyor: **«Müstakîm olun, fakat buna güç getiremezsiniz!.»** Yâni bana emredilen istikamete takatiniz yetmez

Bilmiş ol ki: Nefisler istikamet yolunda zikzak çizmek huyu üzere yaratılmışlardır. Yâni onların yaratılışında bu tür eğriliklere sapma temâyülü vardır. Ancak Allah'ın inâyetine has olmuş kimseler müstesnâ. Ezelî inâyete, ilâhî cezbeye mazhar olanlar, eğri çizmekten kurtulmuş olurlar. Nitekim Rûhu'l-Beyân'da da bu husus belirtilmiştir.

FARZ NAMAZLARIN ESRARI VE Mİ'RAC'DAN ÖNCE NAMAZIN KEYFİYETİ

İmam Mukatil diyor ki: **Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Mekke'de iki rek'at sabahleyin, iki rek'at de akşamleyin namaz kılardı. Mi'rac olayı ile göklere yükselince beş vakit namazla emrolundu.**

Ravzu'l-Ahbar'da deniliyor ki: **«Mi'rac gecesi namazın farz kılınmasının sebebi, çünkü o gece vakitlerin en efdali ve hallerin en şereflisi idi ve münâcat edilen vakitlerin en azîzi olarak bulunuyordu..»**

İmândan sonra en üstün ibâdet ve tâat, namazdır. Kulluk görevini yerine getirmede en güzel hey'ettir. (Yâni kulluk görevinde namaz şekli en güzel şekildir.) Aynı zamanda Allah'a yakınlıktır.

Namazın farz kılınmasındaki hikmete gelince: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Mi'rac gecesi yolculuk yaparken göklerin melekûtüne şâhid oldu ve bütün bunları ardarda görüp geçti. Göklerin sakinlerinin ibâdetlerini müşahede etti. Onlara gıpta duygusu uyandı. Onların çokca ibâdetine özendi. Bunu ümmeti için de arzu etti. Allah böylece bütün meleklerin tüm ibâdetlerini beş vakit namazda topladı. Çünkü meleklerden bir kısmı sadece ayakta durup ibâdet eder, bir kısmı rükû'da bu-

lunur, bir kısmı sadece secde yapar. Bir kısmı da hamd eder, tesbîhte bulunur ve daha benzeri ibâdet şekilleri.. Allah gök ehlinin ibâdetlerinin sevâbını Peygamber Efendimiz'in ümmetine verdi. Şu şartla ki, kalkıp beş vakit namazı edâ ettiklerinde..

Namazın iki, üç ve dört rek'at şeklinde olmasındaki hikmet; Mi'rac gecesi Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e verilen kerametlere, ikili, üçlü ve dörtlü kanatlara sâhip melekler şâhid olmuşlardı. Cenâb-ı Hak bu sayıları namazların nurlu suretlerinde toplayıp birleştirdi. Melekler ibâdetlerin ruh ve mânasını melekût âlemine doğru yükseltirken her ibâdet nurdan bir heykele temessül ederek yükselir.. Ve sâlih amellerden bir takım melekler yaratılır. Nitekim bu hususta haber vârid olmuştur. Bunun gibi Cenâb-ı Hak meleklerin kanatlarını üç mertebe üzere düzenlemiştir. Senin de Allah'a yükseldiğin kanatlarını meleklerin kanatlarına uygun bir düzende tutmuştur. Tâ ki melekler bu ölçüler içinde senin için istiğfar edeler.. Nitekim bu husus Rûhu'l-Beyân'da da belirtilmiştir. **«Onlar namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden de** (Allah için) **harcarlar»** meâlindeki âyetin tefsîrinde belirtilen konu üzerinde durulmuştur.

Hazret-i Ali'den (R.A.) yapılan rivâyette, şöyle anlatıyor: **«Bir ara Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz muhâcirîn ve ensâr arasında otururken yahudilerden bir cemâat çıkageldi ve dediler ki: Ya Muhammed! Allah'ın Mûsâ Peygamber'e verdiği, fakat hiç bir peygambere ve mukarrıp bir meleğe vermediği birkaç kelimeden sormak istiyoruz..»**

Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) Efendimiz onlara :

«Sorabilirsiniz...» dedi.

Yahudiler :

«Öyle ise, bize Allah'ın senin ümmetine farz kıldığı şu beş vakit namazdan haber ver?»

Peygamber (S.A.V.) onlara şu cevabı verdi :

«Öğle namazı, güneş gök kubbenin ortasından batıya doğru meyledince varlık âleminde bulunan her şey Allah'ı tesbih

eder. İkindi namazı, Âdem Peygamber, o saatte memnu' meyve ağacından yemiştir.. Akşam namazı, Allah bu saatte Âdem Peygamber'in tevbesini kabul buyurmuştur. Yatsı namazı, bütün resûllerin namaz kıldığı bir vakittir.. Sabah namazı, güneş doğunca şeytanın iki boynuzu arasında doğar, Allah'ı inkâr edenler ona secde götürürler..»

Yahudiler bu cevabı alınca:

«Doğru söyledin» dediler ve sonra sormaya devam ettiler:

«Öğle namazını kılanın sevâbı nedir?»

«Öğle vakti cehennemin iyice kaynadığı saattir. Herhangi bir mü'min o saatte bu namazı kılarsa, herhalde Cenâb-ı Hak ona cehennem azâbını haram kılar. İkindi namazı, Âdem Peygamber'in memnu meyve ağacından yediği saattir; herhangi bir mü'min bu saatte bu namazı kılarsa, günahlarından, annesinden doğduğu gündeki gibi sıyrılıp çıkar..» buyurdu ve sonra şu âyeti okudu: «NAMAZLARA VE ORTA NAMAZA DEVAM EDİN; GÖNÜLDEN BOYUN EĞEREK ALLAH İÇİN NAMAZA DURUN..»[120] Akşam namazı, Âdem Peygamber'in tevbesinin kabul olunduğu saattir; herhangi bir mü'min bu saatte akşam namazını kılar, sevâbını da yalnız Allah'tan bekler ve sonra Allah'tan bir şey isterse, herhalde kendisine verilir. Yatsı namazı; kabir âlemi karanlıktır, kıyâmet günü de karanlıktır; herhangi bir mü'min gece karanlığında yatsı namazına gitmek üzere adım atarsa, herhalde cehennem karanlığı ona haram olur ve Sırat üzerinden geçme nuru kendisine verilir.. Sabah namazı, öyle bir namazdır ki, herhangi bir mü'min kırk gün bu namazı cemaatle kılacak olursa, herhalde Allah ona biri cehennemden, diğeri nifaktan olmak üzere iki beraat (kurtuluş belgesi) verir.»

— Doğru söyledin, dediler ve sonra tekrar sordular:

— Allah niçin sana ve ümmetine otuz gün oruç tutmayı farz kıldı? Diğer ümmetlere ise niçin daha fazla farz kıldı?

---

(120) Bakara sûresi, ayet: 238

Peygamber (S.A.V.) onlara şu cevabı verdi :

— **Âdem Peygamber memnu meyve ağacından yediğinde onun midesinde bu meyve otuz gün kalmıştı** (meyvenin gıda te'siri bu müddet onun içinde devam etmişti). **Bunun için onun zürriyetine otuz gün aç kalmak farz kılındı.. Geceleyin yemeleri Allah'ın ümmetime olan bir lûtfudur.**

— **Doğru söyledin**, dediler ve :

— **Ümmetinden otuz gün oruç** tutanın **sevâbı nedir? Bundan bize haber ver**, diye sordular.

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz :

— **Herhangi bir kul, sevâbını yalnız Allah'tan bekleyerek Ramazan ayında oruç tutarsa, herhalde Allah ona altı haslet bahşeder** :

1 — Cismindeki cüzzam etini eritir.

2 — Onu rahmetine yaklaştırır.

3 — Ona amellerin en hayırlısını verir.

4 — Kıyâmet günü onu açlık ve susuzluk tehlikesinden güven **içinde bırakır.**

5 — Kabir azâbını ona oldukça kolaylaştırır, önemsiz duruma **getirir.**

6 — Cennette ona bir nice kerametler ihsân eder.

Yahudiler bu cevabı alınca :

— **Doğru söyledin**, dediler ve devamla sordular: **Senin diğer peygamberler üzerindeki üstünlüğün nedir?**

Peygamber (S.A.V.) onlara şu cevabı verdi :

— **Her peygamber ümmetinin helâk olması için bedduâda bulunmuştur; ben ise ümmetime şefâatte bulunmayı seçip sakladım.**

— **Doğru** söyledin... Ya **Resûlâllah!. Biz şehâdet ediyoruz ki, Allah'tan başka ibâdete lâyık hiç bir ilâh yoktur ve yine şehâdet ediyoruz ki, sen, Allah'ın hak Resûlüsün!..** dediler ve hep birden müslüman oldular.[122]

---

(122) Hazret-i Ali'den nakledilen bu kıssanın senedini tesbit edemedik (Mütercim)

Yapılan sahîh rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Namaz Allah'ın rızâsına, meleklerin sevgisine yol açar. Aynı zamanda namaz, peygamberlerin sünneti, mârifetin nuru, îmanın aslı, duânın kabûlü, amellerin hüsnü kabulüdür. Rızıkta berekettir, düşmana karşı silâhtır, şeytanın nefret ettiği bir ibâdettir. Sahibiyle ölüm meleği arasında şefaatçidir. Kabrinde ona nurdur. Ve altında bir yaygıdır. Münker ve Nekîr'in cevabıdır. Kabir âleminde gönül dostudur. Kıyâmet kopuncaya kadar kabirde sahibini ziyaret edicidir. Kıyâmet günü olunca da namaz, sahibinin başı üstünde bir gölgedir, başında bir taçdır. Bedenini örten bir elbisedir. Önünde ışık saçan bir nurdur. Sâhibiyle cehennem arasında bir sitredir. Mü'minler için hüccettir, Allah'ın huzurunda onlar için bir delil ve şâhiddir. Terazide bir ağırlıktır. Sırat'ı geçmeyi sağlayıcıdır. Cennetin anahtarıdır.»**[123]

Çünkü namaz; tesbîh, temcîd, takdis, kırâet, duâ ve tahmîddir. Hem amellerin en üstünü, vaktinde kılınan namazdır.

el-Hasen'den yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kıyâmet günü kulun ilk hesaba çekildiği şey, namazı olacaktır.** Namazını tastamam kılmışsa, hesabı **oldukça kolay geçecektir.** Namazını noksan bırakmışsa, **Allahü Teâlâ meleklerine der ki, «kulumun nâfile olarak namazı var mıdır? Varsa noksan kalan farzlarını onlarla tamamlayın.» Namaz tamamlanınca diğer amellerin hesabı ona göre cereyan edecektir.»**

Hasan Basri Hazretleri'nden muttasıl senedle yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Namaz kılan için üç haslet vardır: Melekler onu ayak seviyesinden gökler seviyesine kadar çepeçevre kuşatırlar. İyilik ve ihsân gökler seviyesinden onun tepesine kadar yayılır. Ve

---

(123) İbni Dâvud, Muhammed bin Ahmed el-Hatib el-Şâmi'den, o da Amr'-dan, o da Ahmed bin Hâlid el-Huyi'den, o da Yakub bin Yusuf'tan, o da Muhammed bin Ma'ın'dan, o da Cafer bin Muhammed'den, o da babasından, o da dedesinden rivâyet etmişlerdir.

bir melek şöyle seslenir: Eğer namaz kılan kimse kime münâcat ettiğini bilmiş olsaydı, yerinden ayrılmazdı..»

Diğer bir hadîste de buyuruluyor ki :

«Üzerinde namaz kılınan ya da Allah anılan bir ülke, nihayetine varıncaya kadar yedi katında bunu müjdeler ve kendi çevresindeki diğer ülkelere bununla iftihar eder. Herhangi bir kul, namaz kılmak için ayakkabılarını yere bırakacak olursa, mutlaka o yer ona merhaba der.»[124] Aynı hususu Ebû Leys, Tenbihü'l-Ğafilîn'de belirtmiştir.

BEŞ VAKİTTE TERTİPLENEN MÜEKKED VE GAYR-İ MÜEKKED NÂFİLE NAMAZLAR HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Nâfile namazlar farz namazlarda noksan ve eksik kalan kısımları yamayıp kapadığı için onları terketmek uygun olmaz. Diyebiliriz ki: Farz ana sermaye, nâfileler ise elde edilen kârlardır.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buna işaretle buyurdular ki :

«**Bana yakın olmak isteyenler, üzerlerine farz kıldığım ibâdetleri yerine getirmek gibi hiçbir şeyle daha çok yaklaşamazlar. Kulum durmadan nâfile ibâdetlerle bana yakınlık elde eder, o kadar ki onu sevmeye başlarım, onu sevince de, onun bakan gözü, işiten kulağı olurum. Kulum artık benimle işitir ve benimle görür..»** [125]

Başka bir kudsî hadîste ise şöyle buyuruluyor :

Cenâb-ı Hak buyuruyor ki: **«Kulum farz ibâdetlerle benim (azâbımdan) kurtuldu. Nâfile ibâdetlerle bana yaklaşmış oldu..»**[126]

(124) Enes bin Mâlik'den (R.A.) Ebû Şeyh rivâyet etmiştir. Câmiu's-Sağîr aynı hadîsi naklettikten sonra zayıf olduğunu belirtmiştir.

(125) Hadîs, en sahîh kitaplarda nakledilmiştir. Ancak değişik ibârelerle rivâyet farkları vardır. (Mütercim)

(126) Taberânî, Ebû Şeyh

«Nâfile ibâdetinizi güzelleştirin, çünkü ancak farz ibâdetler onlarla tamamlanır..»

Merfu' bir hadîste de buyuruluyor ki :

«Nâfile, mü'minin Rabbine olan hediyesidir. Bu bakımdan hediyenizi güzelleştirin, süsleyip çekici hale getirin. Çünkü hediye mahabbete sebep olur.»

Bu hususu daha açık bir ifâdeyle dile getiren Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Hediyeleşin ki birbirinizi sevmiş olasınız..»**[127]

Bilmiş ol ki: Nâfile namazlar, ilgili bulundukları hususlar itibariyle dört kısma ayrılır :

1 — Günlerin ve ayların tekrarlanmasıyla tekrarlananlar. Bunlar sekiz tanedir: Beşi, beş vakit içinde olanlardır. Üçü ise bunların dışındadır: Kuşluk, akşamla yatsı arasını ihyâ ve teheccüd namazı.. Beş vakit namazla birlikte kılınan nâfilelere gelince: Birincisi, sabahın iki rek'at sünnetidir. Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) bu sünnet hakkında buyurdu ki: **«Bu iki rek'ati, at sizi atıp tekmelese bile kılın!.»**

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den sordum :

«Geceleyin ve yıldızlar kaybolurken de O'nu tesbîh et!» âyetinden murad nedir?

— Sabah farzından önce kılınan iki rek'at sünnettir. Herhangi bir mü'min sabahleyin bu iki rek'ati kılar, birinci rek'atinde bir defa Fâtiha-i Şerîfe ve bir defa da KUL YÂ EYYÜHE'L-KÂFİRÛN'u, ikinci rek'atinde bir defa Fâtiha-i Şerîfe ve üç defa da KUL HÜVELLAH sûresini okursa, dünya dolusu altın sadaka etmiş gibi olur.»

Diye cevap verdiler.

Öğle sünnetleri bunun ikincisi oluyor. Bunlar, dördü farzdan önce, ikisi sonra olmak üzere altı rek'attir. Diğer bir rivâyette dördü sonra olmak üzere sekiz rek'attir.

---

(127) Taberânî Evset'de, Askerî, Emsâl'de zikretmiştir. Hadis sahihtir. Hz. Âişe'den merfûan rivâyet olunmuştur. (Mütercim)

Yapılan rivâyete göre Mekhûl Hazretleri diyor ki:

«Öğle farzından önce dört rek'ât sünnet kılıp her rek'atinde Fâtiha-i Şerîfe ile Âyetü'l-Kürsî okuyan kimseyi korumak üzere Allah otuz melek görevlendirir.»[128]

Bu hususta Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki:

«Öğle farzından önce dört, sonra da dört rek'ât sünnete devam eden kimseyi Allah cehennem ateşine haram kılar.»[129]

Üçüncüsü, ikindi sünnetidir. Bu, dört rek'attir. Ebû Derdâ'dan (A.S.) yapılan rivâyette, diyor ki: **«İkindi farzından önce kim dört rek'ât kılar; her rek'âtte Fâtiha-i Şerîfe ve Asr sûresini;** diğer bir rivâyette Hz. Muâviye bin Ebî Süfyân diyor ki: **Kim ikindi farzından önce dört rek'âte devam eder, birinci rek'âtte Fâtiha ve İzâ Zülzile sûresini, ikinci rek'âtte Fâtiha ve Ve'l-Âdiyat, üçüncü rek'âtte Fâtiha ve el-Karia, dördüncü rek'âtte Fâtiha ve Tekâsür sûresini okursa, eti cehenneme haram kılınır..»**

Dördüncüsü, akşam farzının iki rek'ât sünnetidir. Hz. Âişe (R. Anhâ) Vâlidemiz'den yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki: **«Ne güzeldir o iki sûre ki, sabahın iki rek'ât sünnetinde ve akşamın iki rek'ât sünnetinde okunurlar. Onlar: KUL YÂ EYYÜHE'L-KÂFİRÛN ve KUL HÜVELLAHÜ EHAD sûreleridir.»**

Beşincisi, yatsı vaktinin sünnetleri sekiz rek'âttir. Bunun altı rek'ât olduğunu söyliyenler de var. Dört rek'âti farzdan önce Bunun iki rek'ât olduğunu da kabul edenler var. İbni Ömer'den (R.A.) yapılan rivâyette, diyor ki: **«Kim son işâ (yatsı) dan sonra dört rek'ât kılacak olursa, Allah ona, Kadir gecesini ihyâ eden kimsenin sevâbı kadar sevâp verir.»** Aynı husus İhyâu Ulûmi'd-Dîn'de de belirtilmiştir.

Ümmü Habîbe'nin (R. Anhâ) rivâyetine göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Günde on iki rek'ât nâfile**

---

(128) İmam Gazâli aynı hususu İhyâ'da Mekhul'den naklen kaydetmiştir.
(129) Câmiu's-Sağîr, Hâkim, İbni Adiy, Ümmü Habîbe'den.

namaz kılana, Allah cennette bir ev yapıp hazırlar.»[130]

Tirmizî ve Nesâî, «öğle farzından önce dört, iki rek'ât de farzdan sonra, akşam farzından sonra iki ,yatsıdan sonra da iki ve sabah namazından önce iki rek'ât» şeklinde bir ibareyi de nakletmişlerdir.

Diğer bir rivâyette ise, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki:

«Kim sünnet namazdan on iki rek'âte devam ederse, Allah ona cennette bir ev yapıp hazırlar.»

EVİ NÂFİLE NAMAZLARLA SÜSLEMEK

İçinde namaz kılınmayan bir ev kabre benzetilmiştir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bunu beyanla buyuruyor ki :

«Namazınızdan bir kısmını evliniz için ayırın! Evlerinizi kabirler gibi (ölgün, ibâdetsiz, tâatsiz) tutmayın..»[131]

«Evlerinizi zikrullah ile nurlandırın. Kur'ân okumakla aydınlatın. Onları kabirler gibi (ibâdetsiz, tâatsiz, zikirsiz) tutmayın. Nasıl ki yahudî ve hıristiyanlar evlerini öyle (ölgün bıraktılar, ibâdetlerini sadece kilise ve havralarda yapmaya koyuldular).»[132]

Yine nâfile namazlarla ilgili olarak buyuruluyor ki :

«Kim öğle farzından önce dört ve öğle namazından sonra dört rek'ât sünnete devam ederse, Allah onu cehennem ateşine haram kılar.»[133]

«Öğle farzından önce dört rek'ât sünnet kılan kimse, gecenin bir bölümünde teheccüd etmiş gibi olur. Yatsıdan sonra dört rek'ât kılan kimse ise, Kadir gecesinde bir o kadar sünnet kılmış gibi olur.»[134]

El-Mebsut'da deniliyor ki: «Yatsıdan sonra dört rek'ât kılınacak olursa, bu daha iyidir. İbni Ömer'in (R.A.) merfu' ve maktu'an naklettiği hadîste, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki :

---

(130) Müslim, Tirmizi, Ebû Dâvud, Nesâî, İbni Mâce.
(131) Buhârî, İbni Ömer'den (R.A.)
(132) Taberânî, Abdurrahman bin Sâbit'den, o da babasından.
(133) Ebû Dâvud, Nesâî, Tirmizi, İbni Mâce, Ümmü Habîbe'den (R. Anhâ)
(134) Said bin Mansur, Berâ bin Âzib'den (R.A.)

«Yatsı farzından sonra dört rek'ât nâfile kılan kimse, bunun bir mislini Kadir gecesinde kılmış gibi olur.»[135]

Hazret-i Sevbân'ın (R.A.) rivâyetine göre, Resûlüllah Efendimiz şu saatlerde namaz kılmayı severdi: Zevâlden sonra... Bu saatte göklerin kapısının açıldığını, Allah'ın kullarına rahmetle nazar ettiğini söylerdi. Ve ilâve ederdi: **«Bu öyle bir namazdır ki, Âdem, İbrâhim, Musâ ve İsâ** (salât ü selâm hepsine olsun!) **buna devam etmişlerdir.»**[136]

Abdullah bin Sâib'in (R.A.) naklettiğine göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz öğle farzından önce, güneş batıya doğru meylettiğinde dört rek'ât sünnet kılar ve şöyle buyururdu: **«Bu öyle bir saattir ki, göklerin kapısı açılır bu saatte. Böyle bir saatte amelimin göklere doğru yükselmesini arzu ediyorum..»**[137] Diğer bir rivâyette: **«Sâlih amelin yükselmesini arzu ediyorum»»** denilmiştir.

«Zevâlden sonra öğle farzından evvel dört rek'ât namaz, bunun bir benzeri seher vaktinde (sevâp ve fazilet bakımından) **hesaplanabilir. İşte bu vakitte her şey Allah'ı tesbih eder»** buyurdu ve sonra şu âyeti okudu: **«Allah'ın yarattığı şeylerin, gölgeleri sağa sola vurarak, Allah'a boyun eğip secde etmekte olduklarını görmüyorlar mı?»**[138]

Bu dört rek'ât, başlıbaşına bir virddir. Sebebi ise, günün ortası, güneşin batıya meyletmesidir. Sır ve hikmeti ise, —Allah daha iyisini bilir— günün ortası, gecenin ortasına karşılıktır. Göklerin kapısı güneş batıya hafif meylettiği zaman açılır; gece yarısında ise ilâhî rahmetin dalgalanması hâsıl olur. Böylece bu iki vakit, yakınlık ve rahmettir; birinde göklerin kapısı açılır, birinde Cenâb-ı Hak rahmetiyle tecelli eder, dünya semasına doğru iner. Bu, cismanî bir hareket değildir. Çünkü Cenâb-ı Hak bu tür iniş ve hareketlerden münezzehtir. Nitekim el-Mevahib kitabında da bu husus nakledilmiştir.

---

(135) Aynî, Şerh-i Buhârî
(136) Bezzâr, Sevbân'dan (R.A.)
(137) Tirmizî
(138) Tirmizî, Abdullah bin Ömer'den (R.A.)

«İkindi farzından önce dört rek'ât kılan kişiye Allah merhamet etsin!.»[139]

Amr bin Âs (R.A.) diyor ki: Geldiğimde Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i ashâbından bir topluluk arasında oturuyor gördüm. Ömer bin Hattab da (R.A.) oturanlar arasında bulunuyordu. Hadîsin son bölümüne yetiştim. Peygamber (S.A.V.) şöyle diyordu: **«İkindi farzından önce dört rek'ât namaz kılan kimseye cehennem ateşi dokunmaz.»**[140]

«İkindi farzından önce dört rek'ât kılan kimseyi Allahü Teâlâ azmedilen bir mağfiretle bağışlar..»[141]

«İkindi farzından evvel kim dört rek'ât namaza devam ederse, Allah ona cennette bir ev yapıp hazırlar.»[142]

«İkindi farzından önce dört rek'ât namaz kılan kimsenin bedenini Allah cehenneme haram kılar.»[143]

Şeyhimiz diyor ki: Bu rivâyetlerden, ikindi farzından önce dört rek'ât namaz kılmanın müstehab olduğu anlaşılıyor. Gerçek de budur. Müzhib'e göre, ikindiden önce dört rek'ât kılmanın efdâl olduğu ifade edilmiştir. İmam Nevevî kendi Şerh'inde diyer ki: Bu dört rek'ât sünnettir. Görüş farkı, onun müekked olup olmadığındadır. Hanefî imamları yanında onun müstehab olduğunda farklı bir görüş yoktur. Aynî'de aynı husus belirtilmiştir.

İŞRAK VE DUHÂ NAMAZLARININ FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN HADÎSLER

Hadîsler:

«Ey âdemoğlu! Günün evvelinde iki rek'ât namaz kılacağına ve buna devam edeceğine bana söz ver; ben sana günün sonunda kâfi olayım..» (Sana şefaatçi olayım..)[144]

---

(139) Ebû Dâvud, İbni Ömer'den (R.A.) Tirmizi
(140) Taberânî, Amr bin Âs'dan (R.A.)
(141) Ebû Nuaym, Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(142) Ebû Ya'lâ, Ümmü Habîbe'den (R. Anhâ)
(143) Taberânî, Ümmü Seleme'den (R. Anhâ)
(144) Taberânî, İbni Ömer'den (R.A.)

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz kudsî hadîste buyuruyor ki :

«Ey âdemoğlu! Günün evvelinde benim için dört rek'at namaz kıl ki, ben de günün sonunda sana yeterli (rahmet ve mağfiretimle nazar kılmış) olayım!.»[145]

«Ey âdemoğlu! Günün evvelinde âcizlik gösterip benim için dört rek'at namaz kılmamazlık etme ki, ben de sana günün sonunda (rahmet ve mağfiretimle) yeterli olayım..»[146]

«Sabah namazını cemaatle kıldıktan sonra oturup güneş doğuncaya kadar Allah'ı zikreden ve sonra (kerahet vakti çıktığında) iki rek'at (kuşluk) namazı kılan kimseye tastamam bir hac ve ömre sevâbı verilir.»[147]

«Sonra oturup»tan maksad, içinde namaz kıldığı mesciddе bulunduğu yerden kalkmayıp zikre başlaması demektir. Ancak bu arada tavâf, ilim meclisi için, va'z dinlemek için kalkması, buna aykırı düşmez. Hattâ evine dönüp zikre devam etse bile, yine de bu tavsiyeye uymuş sayılır.

Bu sebepledir ki iyi edep görmüş sofiler sabah namazından sonra kerahet vakti çıkınca toplanıp kuşluk vaktine kadar zikir ederler. Buna işrak vakti denir ki, DUHÂ namazının evveli demektir.

Nevvas bin Sem'an diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu işittim: Azîz ve Celîl olan Allah buyuruyor ki: **«Ey âdemoğlu! Günün evvelinde benim için dört rek'at namaz kılmakta âcizlik gösterme ki ben günün sonunda sana (rahmet ve mağfiretimle) yeterli olayım!.»**[148]

Bu konuda bazı hususlara işâret etmek gerekir :

1 — Duhâ namazının sayısı.

Bu konuda vârid olan hadîslerden iki rek'atten on iki rek'ate kadar kılınabileceğini anlıyoruz.

---

(145) Taberânî. Ebû Ümâme'den (R.A.)
(146) Ebû Dâvud, Nesaî
(147) Tirmizî, Taberânî, Ebû Ümâme'den (R.A.)
(148) Taberânî

2 — Duhâ namazı müstehabdır.

Bunun vâcib olduğunu söyliyenler de var. Ancak bu vücûbun sadece Hazret-i Peygamber'e has olduğunu unutmamak gerekir. Hazret-i Âişe Vâlidemiz'den rivâyet edilen şu haber bunu kuvvetlendirmektedir: **«Hazret-i Peygamber'i (S.A.V.) Duhâ vaktinde yapmış olduğu tesbîh gibi başka zamanda tesbîh eder görmedim.»**

Bu vakitte tesbîh ve namaz gibi zikir ve ibâdetle meşgul olmanın Resûlüllah'a has olduğunu söyliyenler de var. Hem Allah katında amellerin en sevimlisi (değerlisi) az da olsa sahibinin devam ettiği ameldir.

Abdullah bin Ömer (R.A.) diyor ki: Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz bir bölük askeri bir tarafa gönderdi. Askerler gerekli ganimeti elde edip acele dönüp geldiler. Halk onların gaza ettikleri yerin yakınlığından, elde ettikleri ganimetin çokluğundan ve acele döndüklerinden bahsedip durdu. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki:

«Bundan daha yakın bir gazadan ve daha çok ganimetten ve daha çabuk dönmekten size haber vereyim mi? : Kim abdest aldıktan sonra Duhâ namazı ve tesbihi için mescide çıkarsa, işte o daha yakın bir gaza ve daha çok bir ganimet ve daha sür'atli bir dönüş sağlamış olur..»[149]

3 — Duhâ namazının vakti.

Günün evvelinde güneş doğmakta ilk vakti başlar. (Ancak kerahet vaktini burada dikkatten uzak bulundurmamak gerekir.)

Çünkü kudsî hadîste: **«Günün evvelinde benim için dört rek'at namaz kılmakta âcizlik gösterme!»** buyurmuştur.

Nevevî'nin Ravza'da anlattığına göre, Duhâ vakti, güneşin doğmasıyla girmiş olur. Güneşin yükselmesine kadar te'hiri müstehab değildir. Şerh-i Mühezzeb'de bu görüşe muhalefet edilmiştir. Mâverdî'ye göre: Duhâ'nın muhtar olan vakti, günün dörtte biri geçincedir. Tahkîk'te bu görüşün daha kesin olduğu belirtilmiştir.

---

(149) Ahmed bin Hanbel, Taberânî

Zeyd bin Erkam (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Kubâ ehline uğramıştı. Onlar da tam bu sırada güneş iyice doğup etrafı aydınlattığı için Duhâ namazı kılıyorlardı. Buyurdu ki: **«Gönülden Allah'a yönelenlerin namazı! Deve yavruları kumun sıcağından çöktüğünde.»**

Bu rivâyet Duhâ namazının işrak vaktinde kılınabileceğinin cevâzına delâlet etmektedir. Çünkü Resûlüllah (S.A.V.) onları bu vakitte namaz kılmaktan men'etmedi. Ancak «REMEDETİ'L-FİSAL» cümlesiyle bu namazın şiddetli sıcak vaktine geciktirilmesinin evvâbîn namazı sayılacağını bildirmiş oldu.[150]

Yine kuşluk —duhâ— namazıyla ilgili şu hadîslerin rivâyet edildiğini görmekteyiz :

«Münâfık, Duhâ namazını kılmaz ve «Kul yâ eyyühe'l-Kâfirûn!.» sûresini okumaz.»[151]

«Duhâ namazı sekiz rek'attir; onları uzatabildiğin kadar uzat!.»[152]

Akabe bin Âmir (R.A.) diyor ki: **«Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bize Duhâ namazını VE'Ş-ŞEMSİ VE DUHÂHÂ ve VE'D-DUHÂ sûreleriyle kılmamızı emretti.»**[153]

«Cennette DUHÂ adında bir kapı vardır. Kıyâmet günü olunca, «Duhâ namazına devam edenler nerede?» diye bir ses gelecek ve onlara: «İşte bu sizin kapınızdır; Allah'ın rahmetiyle buradan içeri giriniz!» denilecek.»[154]

«Duhâ namazını dört rek'at olarak kılan kimse için Allah cennette bir bina (ev) yapar.»[155]

Ashâbdan Âiz bin Amr (R.A.) diyor ki: **«Resûlüllah (S.A.V.)**

---

(150) REMEDETİ'L-FİSAL'den maksad, güneşin hararetinden kumun iyice ısınması ve onun hararetinden deve yavrularının yere çöküp kalmasıdır.

(151) El-Firdevs, Abdullah bin Cerad'dan (R.A.)

(152) İbni Ebî Şeybe, Ebû Huzeyfe'den (R.A.)

(153) Hâkim, Akabe bin Âmir'den (R.A.)

(154) Taberânî, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

(155) Taberânî, Ebû Mûsa'dan (R.A.)

Efendimiz gelip abdest aldı, sonra bize namaz kıldırdı.»[156]

Utban bin Mâlik (R.A.) diyor ki: **«Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz duhâ vaktinde bizim evde bize iki rek'at namaz cemaatle kıldırdı.»**[157]

Ebû Hüreyre (R.A.) diyor ki: «Gönül dostum **Peygamber (S.A.V.) Efendimiz bana üç şeyi tavsiye buyurdular: Her ay üç gün oruç tutmayı, duhânın iki rek'at namazını, uyumadan önce vitir namazını kılmamı.»**[158]

İbni Ömer'e (R.A.) muttasıl senedle ulaştırılan hadîste, Resûlülla h(S.A.V.) Efendimiz bir bölük asker bir tarafa göndermişti. Giden askerler işlerini çabuk bitirip büyük bir ganimetle hemen döndüler. Bunun üzerine ashâb-ı kirâmdan bir kısmı dediler ki :

— **Ya Resûlâllah! Biz bu askerlerden daha çabuk dönen ve daha çok ganimet toplayıp getiren kimse görmedik!?**

Resûlüllah (S.A.V.) onlara buyurdu ki :

«Bundan daha çabuk döneni ve daha çok ganimeti edineni haber vereyim mi?»

— **Evet, ya Resûlâllah!** dediler.

— **Sabah namazını kıldıktan sonra bulundukları yerde oturup güneş doğuncaya kadar Allah'ı zikreden ve sonra iki rek'at namaz kılıp çoluk çocuğuna dönen kimseler yok mu? İşte onlar daha çabuk dönenler ve daha çok ganimet elde edenlerdir..**[159]

Hadîsleri nakletmeye devam ediyoruz :

«Sabah namazını cemaatle kılıp bulunduğu yerde Allah'ı güneş doğuncaya kadar zikreden, sonra da iki rek'at (duhâ)

---

(156) Bu hadisin nakil ve tesbitinde küçük bir hatâ vardır. Belirtilen namazdan maksad duhâ namazıdır; cemâatle kılındığını ifade içindir. (Mütercim)

(157) Buhârî. Hadis haber-i vâhidle geldiği için nâfile namazların cemâatle kılınmasının meşrûiyetine delil sayılmamıştır. (Mütercim)

(158) Müslim. Ebû Hüreyre'den (R.A.) aynı rivâyeti Aynî de kendi kitabına almıştır.

(159) Ebû Leys. İbni Ömer'den (R.A.)

namazı kılan kimse tastamam bir hac ve ömre sevâbı elde etmiş olur.»[160]

Beyhakî'nin yapmış olduğu rivâyette **«Allah onu cehenneme haram kılar»** kaydı da var. Ahmed bin Hanbel, Ebû Dâvud, Leylâ ve diğer bir hadîsçinin rivâyet ve tesbitine göre **«Cennet ona vâcib olur»** kaydı vardır.

Taberânî ve Ebû Ya'lâ'nın rivâyetinde ise Hazret-i Âişe'den merfûan, **«annesinden doğduğu gündeki gibi günahlarından çıkıp kurtulmuş olur»** cümlesi yer almaktadır. Aynı cümleye et-Tergîb ve't-Terhîb'de de rastlanmaktadır.

Şeyh Abdurrahman Bestâmi (K.S.) TERVÎHİ'L-KULÛB adlı kitabında diyor ki: «İşrak namazı niyetiyle dört rek'at namaz kılınır. Sünnette vârid olduğu üzere birinci rek'atinde Fâtiha'dan sonra VE'Ş-ŞEMSİ sûresi, ikinci rek'atte VE'L-LEYLİ sûresi, üçüncü rek'atte VE'D-DUHÂ sûresi, dördüncü rek'atte ELEM NEŞRAH LEKE sûresi okunur.

Nitekim aynı rivâyete, Rûhu'l-Beyân tefsîrinde (SAD) sûresi tefsîrinde yer verilmiştir.

DUHÂ NAMAZI İLE İLGİLİ HADÎSLER

«Duhâ'nın iki rek'atine devam eden kimsenin, (kul hakkı ve millet hakkı) müstesnâ, diğer bütün günahları deniz köpüğü kadar bile olsa (pişmanlık duyup bir daha dönmemesiye tevbe ettiği takdirde) bağışlanır.»[161]

«Cennette DUHÂ denilen bir kapı vardır; kıyâmet günü olunca bir çağrıcı şöyle seslenir: Duhâ namazına devam edenler nerede? İşte bu sizin kapınız, oradan içeri giriniz!.»[162]

«Yâ Ebâ Zerr! Duhâ namazını iki rek'at olarak kılacak olursan, muhsinîn (iyiler) den yazılırsın. Altı rek'at kılacak olursan, o gün için hiç bir günah senin peşine düşmez. Sekiz

---

(160) Şerhü'l-Mesâbîh, Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(161) Ahmed bin Hanbel, Tirmizî, İbni Mâce, Ebû Hüreyre'den.
(162) Ebû Leys, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

rek'at kılacak olursan, âbidlerden yazılırsın. On ya da on iki rek'at kılacak olursan, Allah senin için cennette bir köşk yapıp hazırlar.»[163]

«İnsanda üçyüz altmış mafsal (kemik) vardır, her kemik üzerine her gün bir sadaka gerekir.»

Bunun üzerine soruldu :

— Ey Allah'ın Peygamberi, kim buna güç getirebilir?

Buyurdular ki :

«Duhânın iki rek'ati buna kâfi gelir: Her rek'atinde bir Fâtiha ve on «Kul hüvallahü ehad» okuyarak kılınır.»[164]

«Güneş doğuncaya kadar bir şey yemiyen ve güneş doğup «kerahet vakti» çıktıktan sonra her rek'atinde bir Fâtiha ve bir de Muavvezeteyn'i okuyarak iki rek'at namaz kılan kimsenin (kul hakkı, millet hakkı hâriç) diğer kırk senelik günahları (içten pişmanlık duyup bir daha dönmemesiye tevbe ederse) afvolunur.»[165]

Ümmü Seleme (R. Anhâ), Hazret-i Âişe Vâlidemiz'den (R. Anhâ) şöyle dediğini rivâyet ediyor :

«Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Duhâ namazını on iki rek'at olarak kılar, her rek'atinde Fâtiha'yı bir defa, Kul Hüvallahü'yü üç defa okur, bitirince uzun bir secde yapar, çokca ağlar. Allah'a senâda bulunurdu..»[166]

«Duhâ namazını on iki rek'at kılıp her rek'atinde bir defa Fâtiha'yı ve üç defa Kul Hüvallahü sûresini okuyan kimse için, gökten yetmiş bin melek iner de SÛR üfürülünceye kadar onun adına iyilik ve sevâp yazarlar. Kıyâmet günü olunca bu melekler ona gelir ve her birinin yanında bir hulle bulunur, onun kabri üzerinde dururlar ve şöyle seslenirler: Ey kabrin sâhibi, kalk, çünkü sen güvende olanlardansın!.»[167]

«Duhâ namazını dört rek'at olarak kılan ve birinci rek'atinde on defa Fâtiha, on defa Âyetü'l-Kürsî; ikinci rek'atinde on defa Fâtiha, on defa KUL YÂ EYYÜHE'L-KÂFİRÛN; üçün-

---

(163 - 166) kadar meâli nakledilen hadislerden (163 - 164) numaralı olanlar et-Tergîb ve't-Terhîb'de Duhâ Namazı bahsinde mevcuttur. Diğer ikisinin Taberânî'de nakledildiği söylenir.

(167) Amr bin Şuayb. Hadisin kaynağı tesbit edilememiştir. (Mütercim)

cü rek'atinde on defa Fâtiha, on defa Muavvezeteyn; dördüncü rek'atinde ise, on defa Fâtiha, on defa da Kul Hüvallahü Ehad okuyan ve sonra et-Tehiyât'a oturup selâm veren ve yetmiş defa istiğfarda bulunan; sonra da yetmiş defa: Sübhânallâhi ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illâllahü vallahü ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm diyen kimseden Cenâb-ı Hakk göklerin ve yer ehlinin şerrini def'eder, yetmiş ihtiyacını yerine getirir (dünya ve âhiret ihtiyacından)..»[168]

«Duhâ namazını dört rek'at olarak kılan, birinci rek'atinde Fâtiha'dan sonra Hadîd sûresinin baş kısmını Âlimün bizati's-Sudûr'a kadar, ikinci rek'atinde Haşr sûresinin son üç âyetini; üçüncü rek'atinde Ve'ş-Şems'i ve Duhâhâ'yı; dördüncü rekatinde Ved-Duhâ sûresini okuyan kimse için sayılmıyacak kadar sevâp vardır.»[169]

EVVÂBÎN NAMAZI VE AKŞAMLA YATSI ARASINI İHYÂ ETMEK HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Evvâbîn (gönülden Hakk'a yönelip tâat ü ibâdette bulunan sâlih kulların) namazının fazîleti pek büyüktür. Bu hususta bir çok sahîh haberler rivâyet edilmiştir.

1 — «İçinde cemaatle namaz kılınan mescidde kim akşamla yatsı arasında namaz ve Kur'ân'dan başka hiç bir söz söylemiyerek (ibâdet için) bulunursa, onu cennete sokmak Allah üzerinde (va'd-i sübhânîsi gereği) vâcib olur.»[170]

2 — «Akşam namazından sonra altı rek'at namaz kılıp bu arada kötülük ifade eden bir şey konuşmazsa, bu on iki senelik (nâfile) ibâdete denk olur onun için.»[171]

---

(168) Mücâhid, İbni Abbas'dan (R.A.)
Kinâni (vefatı: 963) Tenzihü'ş-Şeria adlı kitabında bu haberi daha uzun şekliyle nakletttikten sonra diyor ki: Râvileri arasında mecâhil vardır. Mevzu' (uydurma) olduğunda da şüphe yoktur. Ebû Nuaym de bunu naklettikten sonra içinde uydurma cümlelerin ve mevzu' haberlerin bulunduğunu kaydeder (Mütercim)
(169) İhyâu Ulûmi'd-Dîn
(170) Sevbân'dan (R.A.) rivâyet edilmiştir.
(171) İbni Mâce, Tirmizi, İbni Hüzeyme, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

3 — «Akşam namazından sonra on iki rek'at namaz kılıp her rek'atinde bir defa Fâtiha ve üç defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan kimsenin Cenâb-ı Hakk (kul hakkı, millet hakkı hâriç) bütün günahlarını bağışlar.»[172]

4 — «Akşamla yatsı arasında yirmi rek'at namaz kılıp her rek'atinde bir defa Fâtiha, bir defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan kimsenin ehli, malı, çocuğu, canı ve dini; dünya ve âhireti; komşusu ve evi; çevresindeki bayındır yerleri korunmuş olur. Allah ölüm sekeratını ona kolaylaştırır, kıyâmet korkusundan güven içinde bırakır, Sırat üzerinden yıldırım gibi geçirir. Sıddîklarla birlikte onu cennete koyar.»[173]

TEHECCÜD NAMAZI HAKKINDA VÂRİD OLAN ÂYETLER VE SAHÎH HADÎSLER — TEHECCÜDDE BULUNAN KİMSEYE VÂKİ OLAN TECELLÎLERLE İLGİLİ KUDSÎ HABERLER

Geceleri uykudan kalkıp herkesin uyuduğu bir sırada Allah'a yönelerek ibâdet etmek, zamanın bir kısmını ihyâ etmeye çalışmak kaçırılmayacak fırsatlardan biridir. Bunun fazîleti hakkında âyetler inmiştir :

1 — «Ey Muhammed! Şüphesiz Rabbin, senin ve beraberinde bulunanlardan bir topluluğun gecenin üçte ikisinden biraz az, yarısı ve üçte biri kadar vakit içinde kalktığını bilir.»[174]

2 — «Şüphesiz gece kalkışı daha te'sirli ve o zaman okumak daha elverişlidir. Çünkü gündüz seni uzun uzun alıkoyacak işler vardır.»[175]

---

(172) Taberânî rivâyet etmiştir. Hadis garibdir.

(173) Bu hadisi az değişik ibareyle Tirmizi ve İbni Mâce rivâyet etmişlerdir. Rivâyet zincirinde Yakub'un yalancı olduğunu Ahmed bin Hanbel kaydeder. (Mütercim)

(174) Müzzemmil sûresi, âyet: 20

(175) Müzzemmil sûresi, âyet: 6

3 — **»Vücudlarını yataklardan uzak tutup korkarak ve umarak Rablerine yalvaranlar ve verdiğimiz rızıklardan sarfedenler âyetlerimize inanırlar.»**[176]

4 — **«Geceleyin secde ederek ve ayakta durarak boyun büken, âhiretten çekinen, Rabbin rahmetini dileyen kimse inkâr eden kimse gibi midir?»**[177]

5 — **«Onlar, gecelerini Rableri için kıyâme durarak ve secdeye vararak geçirirler. Onlar, «Rabbimiz! Bizden cehennem azâbını uzaklaştır; doğrusu onun azâbı sürekli ve acıdır.»**[178]

6 — **«Ey Muhammed! Geceleyin uyanıp, yalnız sana mahsus olarak fazladan namaz kıl. Belki de Rabbin seni övülecek bir makama yükseltir.»**[179]

Gece namazının Peygamber Efendimiz'e mahsus olmasının mânası nedir? Halbuki bu bütün müslümanlar için fazladan bir namazdır. Bazılarına göre: Buradaki hususiyet, nâfile ibâdetlerin günahlara keffâret oluşudur. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in ise geçmiş ve gelecek günahları bağışlanmıştır. Bu bakımdan O'nun kılacağı nâfileler günahların keffâreti sayılmamaktadır. Böylece derecelerinin yükselmesine vesîledir. Nitekim el-Maalim'de de bu husus böyle yorumlanmıştır. Ama O'nun ümmetinin durumu böyle değildir; onların öyle günahları var ki hepsi de temizlenmek için tâat u ibâdete muhtaçtır. Gerçekte ümmetin kılacağı namaz nâfile (fazla) değildir. Tefsîr-i Kebîr'de de bu husus belirtilirken aynı yorum yapılmıştır.

Cenâb-ı Hakk'ın, **«Ey örtünüp bürünen! Gecenin yarısında, istersen biraz sonra, istersen biraz bir müddet için kalk ve ağır ağır, dane dane Kur'ân oku!.»** meâlindeki âyetle her örtünüp bürünerek yatan kimseyi uyarıyor, gece ibâdetine dikkatini çekiyor. Çünkü fiilden müştak olan (türetilen) her isim-

---

(176) Secde sûresi, âyet: 16
(177) Zümer sûresi, âyet: 9
(178) Furkan sûresi, âyet: 64
(179) İsrâ sûresi, âyet: 79

de muhatabla birlikte o fiili işleyen herkes ortak olur, o sıfatla vasıflanır.

Fethu'r-Rahmân adlı kitapta deniliyor ki: Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e has olan hitab —yukarıdaki âyette olduğu gibi— ümmet için genel bir mâna ve hüküm taşır. Meğer ki sadece peygambere has olduğuna dair bir delil bulunmuş olsun. Bu, Ahmed bin Hanbel'in, Hanefî ve Mâlikî imamlarının ve bazı Şâfiîlerin görüşüdür. Çoğu Şâfiîlere göre ise, Peygamber'e has olan hitabı delil olmadıkça ümmet için umumılandırmazlar. Hazret-i Peygamber'in (S.A.V.) ümmetinden bir kişiye hitabı, bütün ümmete umumlandırılabilir mi? Şâfiî ve Hanefî imamlarına göre çoğu zaman başkasına şâmil gelmez, hitab edilen şahsa has olarak kalır. Ebülhattab diyor ki: Bir soruya cevap olarak söylenmişse, başkası için de umumlanır, böyle değilse, umumlanmaz. Nitekim Rûhu'l-Beyân'da da aynı husus belirtilmiştir.

Ebû Hüreyre'nin (R.A.) yaptığı rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Azîz ve Celîl olan Rabbimiz her gece vaktin üçte biri kalınca dünya semasına (rahmet ve inâyetiyle) iner de şöyle buyurur: Kim bana duâ ederse ona cevap veririm. Kim benden bir şey isterse veririm. Kim benden bağışlama dilerse, onu afvederim.»**[180]

Bu husustaki diğer hadislerde ise şöyle buyuruluyor:

«Şüphesiz Cenâb-ı Hak her cuma gecesi gecenin evvelinden sonuna kadar dünya semâsına iner, diğer gecelerde ise, gecenin üçte biri kalınca iner ve bir meleğe şöyle seslenmesini emreder: Bir isteyen yok mudur, kendisine vereyim; tevbe eden bir kimse yok mudur, tevbesini kabul edeyim; günahlarının bağışlanmasını dileyen yok mudur onu bağışlayayım?!. Ey hayra istekli olan, yönel! Ey şerre istekli olan! Kısıl da kal!.»[181]

---

(180) Sahih-i Buhârî, Sahih-i Müslim
(181) Ahmed bin Hanbel, Dâre Kutnî

«Cenâb-ı Hak, gecenin son bölümünden üç saat kala, (rahmet ve mağfiretiyle) iner: Birinci saatte kendisinden başkasının bakamadığı Kitab'a (Levh-i Mahfuz) bakar, dilediği şeyi siler, dilediği şeyi tesbît eder. İkinci saatte Cennet-i Adn'e nazar kılar; bu cennette ancak peygamberler, şehidler ve sıddîklar vardır. Aynı zamanda onda hiç kimsenin görmediği ve hiç bir kalbin düşünmediği, içinden geçirmediği şeyler vardır. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur: «Bağışlanmasını isteyen yok mudur, kendisini bağışlayayım?. Bir şey isteyen yok mudur, istediğini vereyim?. Duâ eden yok mudur, kendisine cevap vereyim (duâsını kabul edeyim)?. Bu hal fecir doğuncaya kadar devam eder.»[182]

Buna işâretle Kur'ân'da buyuruluyor ki:

«Güneşin batıya yönelmesinden gecenin kararmasına kadar namaz kıl; sabah vakti de namaz kıl, zirâ sabah namazı meşhûddür.»[183] Yâni Allah ve melekleri bu namaza şâhid olurlar

«Gecenin son bölümünün üçte biri olunca, Cenâb-ı Hak (rahmet ve mağfiretiyle) dünya semâsına iner. Sonra göklerin kapılarını açar, sonra da (rahmet ve kudret) elini açıp şöyle buyurur: «Bir istekte bulunan yok mu, istediği kendisine verilsin..» Bu hal fecir doğuncaya kadar devam eder.»[184]

İlim adamları «Allah dünya semâsına iner» cümlesinin mânası üzerinde görüş farkı izhar etmişlerdir. Bu husus Ebû Hanîfe'den sorulduğunda, «keyfiyetsiz olarak iner..» diye cevap vermiştir. Hammad bin Zeyd diyor ki: «O'nun inmesi, rahmetiyle yönelmesidir. Çünkü nüzûl, yukarıdan aşağıya doğru bir cismin inmesi demektir. Allah ise bu mânada olan inişten münezzehtir. Nüzûlle ilgili vârid olan haberlerin hepsi müteşabihattandır. Âlimler bu hususta ikiye ayrılmıştır: Birinci kısma dahil olan âlimler, bunun te'vilini (yorumunu) Allah'a bırakıp tefsîrinden kaçmışlardır. Aynı zamanda Allah'ın noksan sıfat-

---

(182) Taberânî, Ebû Derdâ'dan (R.A.)

(183) İsrâ sûresi, âyet: 78

(184) İmam Ahmed bin Hanbel. İbni Mes'ud'dan (R.A.)

lardan münezzeh olduğunu kesinlikle ifâde etmişlerdir. İkinci kısma dahil olanlar, Allah'a lâyık olduğu ölçüde yorumunu yapmışlardır. Bu da duruma göre değişir: «Allah dünya semâsına iner»i, emrinin ve meleklerinin inmesiyle te'vîl etmişlerdir. Bunda bir istiare vardır; mânası ise, duâ edenlerin duâlarının kabul olunacağına lütufkâr bir iltifattır.

Hattabî diyor ki: Bu hadîs, sıfat hadîslerindendir. Selef mezhebine göre, buna îmân etmek vâcibdir; zâhiri üzere bırakıp keyfiyyeti nefyetmek gerektir. Çünkü Allah'ın benzeri yoktur. O her türlü noksan sıfatlardan, beşerî niteliklerden münezzehtir. O, her şeyi hakkıyle işitir ve her şeyi gereği gibi bilip görür.

Gecenin son bölümünün üçte birinin tahsis edilmesindeki hikmet nedir? Aynı zamanda bir cemaat bu rivâyeti diğerleri üzerine tercîh etmişlerdir. Cevap olarak diyebiliriz ki: Buradaki tahsîsten maksad, Allahü Teâlâ'nın rahmet nefhalarının arz-ı endâm ettiği vakittir. İhlâs ehlinin ibâdet ettiği vakit çoğu zaman bu kesime tesadüf eder.

Bazı rivâyetlere göre: Gecenin son bölümü, duâ ve istiğfar için en üstün vakittir. Nitekim İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki: «Yâkub Peygamber (A.S.) oğlu hakkında yapacağı duâyı seher vaktine bırakmış ve şu sözüyle bunu ifâde etmiştir: Sonra sizin için istiğfar edeceğim.»

Rivâyete göre, Dâvud Peygamber (A.S.), Cebrâil'e (A.S.) sordu :

— Hangi gece daha duyarlıdır?

— Bilmiyorum, ancak Arş-ı A'lâ seher vaktinde titrer.

Diye cevap vermiştir.

Sonra bilmiş ol ki: Teheccüd namazı hakkında âlimlerin görüşleri farklıdır :

a) Bu namaz mendûptur.

b) Vâcibdir.

c) Yalnız Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e farzdı.. Bu husus İbni Abbas'dan (R.A.) rivâyet edilmiştir. Hasan el-Basrî ve İbni Sirîn (R.A.) Hazretleri ise, bu namazın her müslüma-

na farz olduğunu söylemişlerdir. Bu farz bir süt sağma müddeti içinde bile olsa yerine getirilmelidir. Çünkü Cenâb-ı Hak, «Kur'ân'dan size kolay geleni okuyun!» buyurmuştur. Nitekim aynı husus el-Aynî'de de belirtilmiştir.

Büyük sahâbî Muğîre bin Şu'be (R.A.) diyor ki :

«Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in ayakları, çok namaz kılmaktan ve fazlaca namazda ayakta durmaktan dolayı şişmişti. Ashâbdan biri ona dedi ki: «Ya Resûlâllah! Sizin geçmiş ve gelecek günahlarınız bağışlanmıştır. Bununla beraber kendinize bu kadar sıkıntı neden veriyorsunuz?» Bunun üzerine Efendi'miz (S.A.V.) o adama dedi ki: «Şükreden bir kul olmayayım mı?»

Gaalib el-Kattan anlatıyor :

— Ticârî bir gaye için Kûfe'ye gittim. A'meş Hazretleri'ne yakın bir yerde konakladım. Fırsat buldukça ona gider, sohbetine iştirak ederdim. Bir gece yine onun meclisinde bulunurken Basra'ya dönmeyi arzuladım. O gece A'meş Hazretleri kalkıp teheccüd namazı kıldı ve sonra şu âyeti okudu: «Allah, melekler ve adâleti yerine getiren ilim sâhipleri, O'ndan başka ilâh olmadığına şâhidlik etmişlerdir. O'ndan başka ilâh yoktur.. O, güçlüdür, yegâne hikmet sâhibidir. Allah katında dîn, şüphesiz İslâmiyet'tir.»[185]

Ve sonra şöyle dedi: «Allah'ın kendi nefsine şâhidlik ettiği şeyle ben de şâhidlik ediyorum ve bu şâhidliği Allah'a emanet ediyorum. Bu benim için Allah katında bir emanettir!..» Dikkatle dinledim, bu sözü birkaç defa tekrar etti. Sonra onunla birlikte namaz kıldık ve kendisine Allah'a ısmarladık derken şunu da söylemeyi ihmal etmedim :

— Yukarıdaki âyeti birkaç defa tekrar ettiğinizi işittim. Bu hususta size gelen bir haber mi vardır?

Bu sorum üzerine A'meş Hazretleri dedi ki :

— Vallahi bu hususu sana bir seneye kadar anlatmıyacağım!.

Bunun üzerine onun kapısı önünde yüzükoyun yerlere ka-

(185) Âl-i İmrân sûresi, âyet: 18

dar kapandım ve bir sene oradan ayrılmadım. İkamet müddetim olan bir sene dolunca hazretin huzuruna çıktım ve:

— Yâ Ebâ Muhammed! Andolsun ki bir sene geçti.

Benim ne demek istediğimi anladı ve şu cevabı verdi:

— Ebû Vâil bana haber verdi. O da Abdullah'tan rivâyet etmiştir: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Kıyâmet günü bu âyeti ,okuyanı ile birlikte getirirler. Cenâb-ı Hak şöyle hitab eder: Benim şu kulumun nezdimde bir emaneti vardır ve benim ona vermiş olduğum bir va'dim mevcuttur. Ben ise ahdini yerine getirenlerin en önde olanıyım ve en haklı bulunanıyım; şu kulumu cennete koyun!»** el-Maalim kitabında da bu husus aynen nakledilmiştir.[186]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, Cenâb-ı Rabbü'l-Âlemîn'den naklen kudsî hadîste buyurdu ki: **«Azîz ve Celîl olan Allah buyuruyor: Kendimi kendi nefsime şâhid edindim ki, benden başka hakikî hiç bir ilâh yoktur. Bir'im, eşim ortağım yoktur. Muhammed benim kulum ve Resûlümdür. Kim benim hükmüme (kaza ve kaderime) razı olmazsa, verdiğim belâya sabretmez ve nîmetlerime şükretmezse, Ben'den başka bir rabbe kulluk etsin..»**[187]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şükrün fazîleti hakkında da derin bilgisi vardı. Bu bakımdan şükür hususunda bir hayli ileri gitmiş ve lâyık olanını yapmaya çalışmıştı. Yapılan rivâyetlere göre, gece kalkıp ibâdette bulunduğu için ayakları şişip yürüyemez hale gelince, Hazret-i Âişe Vâlidemiz buna dayanamayarak O'na dedi ki:

— **Ey Allah'ın Peygamberi! Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamadı mı?** (Bu kadar sıkıntı niye?)

Cevaben buyurdular ki:

— **Şükreden bir kul olmayayım mı? Yâni Rabbime bolca şükretmeyeyim mi?**

Bu haberde, gece kalkıp ibâdet etmenin fazîleti ve kemâli

---

(186) Hadisin kaynağını tesbit edemedim. (Mütercim)

(187) Ahmed bin Hanbel'e göre, Gaalib el-Katan, güvenilir râvilerdendir. İbni Muin de aynı görüştedir. Ebû Hâtim, onun doğru ve sâlih bir kimse olduğunu kaydediyor. (Mütercim)

üzerine tenbîh vardır. Nitekim Cenâb-ı Cenâb-ı Peygamber (S A.V.) gece kalkmayı, Allah'ın nîmetine karşı şükür saymıştır Açıktır ki, Allah'ın nîmeti pek büyüktür. O halde O'na karşı şükretmek de o nisbette büyük olmalı değil midir? Peygamber (S.A.V.) Efendimiz gece kalkıp ibâdet etmeyi bu büyük nîmete şükür sayınca, gece ibâdetinin ne büyük bir ibâdet olduğu anlaşılmış oluyor.

Bir hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki :

«Benim şu mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hâriç diğer mescidlerde kılınan on bin namazdan efdâldir. Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz, başka mescidlerde kılınan yüz bin namazdan efdâldir.»

Ve sonra devamla buyurdular ki :

«Size bundan daha üstün bir ibâdetten haber vereyim mi?»

Ashâb-ı kirâm :

— **Evet, ya Resûlâllah,** dediler.

Buyurdu ki :

— **Gecenin karanlığında kalkıp güzelce abdest alan ve sırf Allah rızasını düşünerek iki rek'at namaz kılan kimsenin ibâdeti.**[188]

Âişe Vâlidemiz'den (R. Anhâ) yapılan rivâyette, diyor ki:

— **Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz gece kalkıp ibâdet etmeyi kaçırdığı zaman, kuşluk vaktinde onu acele kaza etmeye çalışırdı**

Bunu kaza etmek vâcib değildi; belki ihtiyat yollu bir kaza idi. Çünkü devam edilegelen vird vaktinde yapılmayınca, onu başka bir vakitte telâfi etmek gerekir; tâ ki ecir ve sevâp kopmayıp devam etmiş olsun. İlâhî feyiz inkıtâa uğramasın ve teveccüh sürüp gitsin. İlâhî bahşiş devam etsin..

Muttasıl senedle İbni Mes'ud'dan (R.A.) yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Rabbimiz, döşeğinden ve yorganından, yatağına ve âilesine olan sevgisi arasında (sıyrılıp) fırlayarak namaza kalkan

---

(188) Taberânî, Ahmed bin Hanbel, İbni Huzeyme, Müslim, İbni Mâce, Nesâî, İbni Ömer'den (R.A.), Tirmizî, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

adama hayret eder (onun bu hareketini üstün tutar) ve meleklerine der ki: «Kuluma bakın, yatak ve yorganından —bunlara ve âilesine olan sevgisine rağmen— sırf benim katımdakine rağbet ederek ve ondan endişe duyarak fırlayıp namaza kalktı!..»

Ve Rabbimiz, Allah yolunda savaşan, arkadaşları bu savaşta hezimete uğrayan ve o da başına geleceğini bilerek geri dönüp kanı dökülünceye kadar savaşan kimseye de hayret etmiş (onun kadrini yüceltmiştir.) Allah meleklerine buyurur ki: Kuluma bakın, benim katımdakine rağbet ederek ve ondan korkarak, kanı dökülünceye kadar savaştı!..»[189]

Diğer hadîslerde ise şöyle buyuruluyor :

«Gece kalkıp ibâdete gerekli olun! Çünkü bu, sâlih kişilerin âdetidir. Allah'ınıza yakınlıktır. Günahları temizleyicidir. Bedendeki hastalığı def'edicidir.. Aynı zamanda insanı günahtan alıkoyucudur.»[190]

«Cennette, içi dışından, dışı içinden görünen köşkler vardır. Cenâb-ı Hak bunları yumuşak söz söyleyen, Allah için muhtaçlara yediren, oruç tutan, halk uyurken gece kalkıp namaz kılan kimselere hazırlamıştır.»[191]

Aynı hadîs el-Maalim kitabında Secde sûresinin tefsîrinde nakledilmiştir.

«Gecenin ortalarında iki rek'at namaz, hataları temizler.»[192]

«Âdemoğlunun gecenin ortalarında kıldığı iki rek'at namaz ona dünyadan ve dünyada olan şeylerden hayırlıdır. Ümmetime meşakkat olmamış olsaydı, gece kalkıp namaz kılmayı onlara farz kılardım.»[193]

Sa'lebî'nin İbni Abbas'dan (R.A.) yapmış olduğu rivâyette

---

(189) Ebû Dâvud, İbni Mes'ud'dan (R.A.) Feyzü'l-Kadir (Aceb) maddesinde nakletmiştir. (Mütercim)

(190) Ebû Ümâme, el-Bahilî'den. Sened-i muttasılla rivâyet edilmiştir.

(191) Ebû Mâlik el-Eş'arî'den sened-i muttasıl ile

(192) Deylemî, Câbir bin Abdullah'dan (R.A.)

(193) İbni Nadir, Hassan bin Atiyye'den mürselen rivâyet etmiştir. Câmiu's-Sağîr

deniliyor ki: «**Gece kalkıp iki rek'at namaz kılan kimse, Allah'a secde edip O'nun huzurunda el bağlayarak yatağına uzanmış olur.**»

Yine İbni Abbas'ın (R.A.) yapmış olduğu rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki:

«Gecenin karanlığında iki rek'at namaz kılıp her rek'atinde bir defa Fâtiha-i Şerîfe ve on defa Âyetü'l-Kürsi okuyan, namazı bitirince de, «Ey dâima diri olan, ey kendi nefsiyle kaaim olup hiç bir şeye muhtaç bulunmayan Allah'ım! Sana sığınıp, Sen'den yardım bekliyorum..» derse, henüz seccadesinden kalkmadan Allah, onu her türlü şer ve kötülükten koruyacak melekleri görevlendirir.»[194]

İlim ve irfan sâhibi bazı zatlar diyorlar ki: Kur'ân'ın kalbi, Yâsîn'dir. Gecelerin kalbi seher vaktidir ki bu vakit ilâhi tecellîlere sahne olur. İnsanın kalbi ise, malûmdur. O halde seher vakti Yâsîn sûresini okuyan kimse —ister bunu namazda okusun, ister namaz dışında— üç kalbi aynı anda bir araya getirmiş olur. Allah onun duâsını kabul eder.

Bunun içindir ki meşâyihtan bir kısmı, müridlerine halvette kaldıkları zaman Yâsîn sûresini okumalarını emretmiş, özellikle bunu seher vaktinde yapmalarını telkîn etmişlerdir. Nitekim aynı hususa Münteha'l-Ğaayat adlı eserde de yer verilmiştir.

Bu konuda rivâyet edilen diğer hadîsler ise şöyledir:

«Gecenin son bölümünde kalkıp iki rek'at namaz kılan kimsenin bu ameli hem dünyadan, hem de dünyada olan her şeyden hayırlıdır.»[195]

«(Allah için) yedirin, selâmı yaygınlaştırın, insanlar uyurken geceleyin namaz kılın.»

Bu, hadîsin ön kısmıdır ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Medîne'ye geldiklerinde buyurmuşlardı[196]

---

(194) İhyâu Ulûmi'd-Dîn
(195) İbni Nasr: Hassan bin Atiyye'den mürsel olarak. Câmiu'
(196) Et-Tergîb ve't-Terhîb: Ebû Hüreyre'den.

«Geceleri çokca namaz kılanın gündüzleri yüzü çok güzel ve câzip olur.»[197]

«Hayır ve iyiliği, güzel yüzlülerin yanında arayın!»

Meâlindeki hadîsi, Ebülkaasım el-Hakîm şöyle mânalandırıyor: Gece kalkıp teheccüd namazı kılanların yanında arayın; çünkü onlar geceleyin çok namaz kıldıklarından yüzlerinde ayrı bir güzellik ve çekicilik vardır.

Biri, Hasan el-Basrî (Rahmetullahi aleyh) Hazretleri'nden sordu dedi ki:

— Ey Ebâ Saîd, neden gece teheccüd yapanların yüzü daha güzel oluyor?

Hasan Basrî (R.A.) şu cevabı veriyor:

— **Çünkü onlar gecenin karanlığında Allah ile başbaşa kalmışlardır, Allah onları kendi nurundan giydirmiştir. Bu bakımdan yüzleri çok güzel oluyor.**

Sevgili Peygamberimiz (S.A.V.) buyuruyor ki:

«Allah şu adama rahmet etsin ki, geceleyin kalkıp namaz **kılar, sonra karısını uyandırır, o da namaz kılar;** karısı kalkmayacak **olursa, yüzüne hafif su serper.. Allah şu kadına da rahmet etsin ki, geceleyin kalkıp namaz kılar, sonra kocasını uyandırır, o da namaz kılar; kalkmayacak olursa, yüzüne hafif su serper.»**[198]

«Çokca secde etmeye bak! Çünkü Allah'a bir secde edecek olursan, mutlaka O, senin bir dereceni yükseltir ve bir günahını afveder.»[199]

Büyük sahâbî Ebû Bekrete (R.A.) diyor ki: **Peygamber (S.A.V.) Efendimiz kendisini sevindirecek bir haber aldığında yerlere kapanıp secde eder, şükür borcunu yerine getirirdi.**[200]

Hz. Âişe Vâlidemiz (R. Anhâ) diyor ki: **«Resûlüllah (S.A.V).**

---

(197) İbni Mâce, Câbir'den (R.A.)

(198) Ahmed bin Hanbel, Ebû Dâvud, Nesâî, İbni Hibbân, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

(199) Ahmed bin Hanbel, Müslim, Tirmizî, Nesâî, İbni Mâce.

(200) Ebû Dâvud, İbni Mâce, Hâkim, Ebû Bekre'den.

Efendimiz abdest aldıktan sonra iki rek'at namaz kılar, sonra Mescid'e giderdi.»[201]

«Döşeğine geldiğinde geceleyin kalkıp namaz kılmak üzere niyet eden kimse, uyku ağır gelir de bu sebeple sabaha kadar uyanmazsa, kendisine niyet ettiği (amelin sevâbı) yazılır. Onun uykusu, Rabbinden kendisine bir sadaka olur.»[202]

Bu mevzuyla ilgili diğer rivâyetler de şöyledir :

Süfyân-ı Sevrî (Rahmetullahi aleyh) bir akşam yemeğini doyasıya yemişti. Biraz ağırlık hissedince kendi kendine dedi ki: «Merkep fazla yem yiyince fazla çalışır.» Ve sonra o gece fecir doğuncaya kadar uyumadı; namaz, zikir ve duâ ile meşgul oldu.

el-Hasen (Rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Günah işleyen kişi, bununla kendini gece kalkıp ibâdet etmekten mahrum bırakmış olur.» Yâni günah, gece uyanıklığına engel olur.

Fudayl bin Iyaz (Rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Gece kalkıp namaz kılmaya, gündüzleri de oruç tutmaya muktedir olamadığın zaman, bil ki sen mahrûmsun; hatâ ve günahların da çoğalmıştır.»

Ebû Cerîre (Rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Ebû Hanîfe Hazretleri gecenin yarısını (ibâdet ve ilimle) ihyâ ederdi. Bir gün bir topluluğa uğradığında, onu görenler dediler ki: «Bu zat bütün geceyi ihyâ eder.» Ebû Hanîfe kendi hakkında söylenen bu sözleri duyunca üzüldü ve yapmadığım bir amelle vasıflanıyorum, dedi; sonra da gecenin tamamını ihyâ etmeye çalıştı.»

Rivâyete göre, Ebû Hanîfe Hazretleri uyumak için kendine hiç bir zaman bir yatak hazırlamamıştır.

Ali bin Ebî Ebcer'in rivâyetine göre, Yahya Peygamber (A.S.) bir akşam doyasıya arpa ekmeği yemiş ve o gece sabaha kadar uyuyakalmış, gece virdini yapamamış. Bunun üzerine Allahü Teâlâ ona şöyle vahyetmiş: «Ya Yahya! Benim evimden

---

(201) İbni Mâce, Âişe'den (R. Anhâ)
(202) Tirmizi, İbni Mâce, Ebû Derdâ'dan (R.A.)

daha hayırlı bir ev mi buldun ve benim komşuluğumdan daha hayırlı bir komşuluk mu elde ettin?.»

Yusuf bin Mahrân (Rahmetullahi aleyh) diyor ki :

Bana kadar gelen rivâyetlere göre, Arş'ın altında bir melek vardır. Gecenin üçte biri geçince seslenir: «Gece kalkanlar kalksınlar!.» Gecenin yarısı geçince, tekrar seslenir: «Teheccüd ibâdeti yapanlar kalksınlar!.» Gecenin üçte ikisi geçince tekrar seslenir: «Namaz kılanlar kalksınlar!.» Fecir doğunca şöyle seslenir: «Gafil olanlar kalksınlar, günahları kendilerine aittir..»

ŞEYTANLARIN UYUYAN KİMSENİN KULAĞINI ÜÇ BAĞLA BAĞLAMASI VE GECENİN SEKİZ MERTEBE ÜZERİNE TAKSİMİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Ebû Hüreyre'nin Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyette Sevgili Peygamberimiz buyurdular ki :

«Sizden biriniz uyuduğu zaman şeytan onun başı üzerine üç düğüm vurur ve her düğümü üzerine de şunu fısıldar: Senin için gerekli olan uzun bir gece.. Artık olduğun yerde uyuyakal!. O adam gece uyanıp Allah'ı zikrederse o düğümlerden biri çözülür; abdest alacak olursa diğer bir düğüm daha çözülür; namaz kılarsa diğer düğüm de çözülür de neş'eli, şen ve şatır olarak sabahlar. Aksi halde tembellik ve asap bozukluğu içinde sabahlar.»[203]

«Uyuyan her kulun mutlaka başı üzerinde üç düğüm vardır. Gecenin bir bölümünden sıyrılıp (uyanır da) Allah'ı tesbîh ve tahmîd eder, tehlîl ve tekbîr getirecek olursa o düğümlerden biri çözülür. Allah'ı kasdedip kalkar da abdest alır, iki rek'at namaz kılacak olursa, diğer bütün düğümler çözülür. Bunlardan hiçbirini yapmayacak olur da sabah vaktine girecek bulunursa, düğümler olduğu gibi kalır..»[204]

(203) Sahîh-i Buhârî, Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(204) İbn-i İyas el-Askalânî, el-Hasen'den.

Hazret-i Abdullah (R.A.) diyor ki: **Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in yanında bir adamdan bahsettiler. Sabaha kadar hiç uyanmadan derin bir uyku çektiğini ve böylece sabah namazına kalkmadığını söylediler. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: «Şeytan onun kulağına işemiştir.»**[205]

Şimdi de sekiz mertebeyi sıralıyalım.[206]

İlk beş mertebe :

BİRİNCİSİ: Bütün geceleri akşamdan sabaha kadar ihyâ etmek. Bu, ancak kendini Allah'a ibâdete gereğince hazırlamış akviyânın şanındandır. Bunlar kendilerini ibâdete ayırmış, münâcattan lezzet almış ve bunun onlar için mânevî gıda olduğu kişilerdii. Tabiîn-i kirâmdan Ebû Hanîfe, Saîd bin Müseyyeb, Fudayl bin Iyaz, Ebû Süleyman-i Darânî, Mâlik bin Dînar, Rabî' bin Haysem ve benzeri kişilerin yolu böyle idi. Bunlar yatsı abdestiyle sabah namazını kılarlardı.[207]

İKİNCİSİ: Gece yarısı kalkmak. Bu tür ibâdete devam eden selef-i sâlihînin sayısı belli değildir. Yâni yapanlar bir hayli çoktur. Bu hususta en güzel yol: Gecenin ilk üçte birini uyku ile geçirdikten sonra kalkıp ibâdet etmek ve son üçte birinde yine uyumaktır. Böylece tam gece yarısı ibâdet yapılmış olur Efdâl olan ölçü de budur.

ÜÇÜNCÜSÜ: Gecenin üçte birinde kalkmak. İlk yarıda uyumak ve son altıda biri de uyku ile geçirmek en uygun olanıdır

Her bakımdan diyebiliriz ki: Gecenin son bölümünü uyku ile geçirmek müstehabdır. Çünkü böyle yapmak sabahleyin

---

(205) Sahih-i Buhârî, Hz. Abdullah'dan (R.A.)

(206) Müellif burada beş mertebeden ve sekiz de esbâb-ı müyesserden bahsedecektir. Ayrıca zâhiri dört sebepten, bâtını de dört sebepten söz edecektir. Biz bunların tümünü «sekiz mertebe» başlığını koyarak özetledik.

(207) Bu zatların fazilet ve takvâsı anlatılırken biraz mübalâğa edilmiştir. Yatsı abdestiyle sabah namazını kılmaya tahrik ve teşvik eden bir hadis mevcut değildir O halde gerektiği zaman abdest tazelemek suretiyle geceyi abdestli olarak geçirdikleri söylenebilir. (Mütercim)

uyuklamayı önler, yüzün sarılığını azaltır, ona ayrı bir güzellik verir. Ve bu vakitte uyumak birtakım keşiflere sebep olur.

DÖRDÜNCÜSÜ: Belli bir ölçü ve zaman kullanmamak. Böyle yapmak Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in ahlâkı ve İbni Ömer gibi azîm sâhibi ashâb-ı kirâmın ve tabiînden bir cemaatin yolu idi. Bu büyükler gecenin evvelinde kalkar, uyku basınca uyurlar, tekrar uyanır kalkarlar, yine uykuları gelince uyurlardı. Böylece bunların bir gecede iki uykuları, iki kalkıp ibâdet etmeleri olurdu.

BEŞİNCİSİ: Bu en az olan kalkıştır ki dört ya da iki rek'at miktarı kalkmak, kıbleye yönelip zikir ve duâ ile meşgul olmaktır. Böyle yapanlara, bütün geceyi ibâdetle geçirenlerin sevâbı gibi sevâp yazılır ve böylece Allah'ın rahmetiyle ve faziletiyle me'cur olurlar. Nitekim haberde vârid olmuştur ki: **«Bir koyunu sağacak kadar bir zaman bile olsa geceleyin kalkıp namaz kıl!»**

Esbâb-ı müyessereden sekiz mertebenin dördü zâhir, dördü bâtındır. Zâhir olan dört mertebe :

1 — Fazla yiyip içmemek: Çünkü fazla yiyip içmekten dolayı uyku ağırlaşır ve gece kalkıp ibâdet etmek zorlaşır.

2 — Gündüz bedeni fazla yormamak, organları bîtâb düşürecek, asab bozacak ağır işlerden kaçınmak. Çünkü böyle yapmak ağır bir uyku getirir.

3 — Gündüzleyin sabahla öğle arasında uyumayı terketmemek. Böylece gece kalkıp ibâdet etmeğe bu uykudan yardım görmek uygun olur.

4 — Gündüzleyin birtakım günahları işlemeyi terketmek. Mümkün olduğu nisbette kalbi kirletmemeye dikkat etmek gerekir. Çünkü gündüz işlenen günahlar kalbi katılaştırır, kalble rahmet sebepleri arasında bir perde ve engel olur.

Bâtınî olan dört mertebe :

1. Kalbi kin ve intikam duygusundan selâmette tutmak, hiç bir müslümana karşı kin ve düşmanlık gütmemek, bid'atlerden kaçınmak, dünyanın lüzumsuz gam ve kederlerinden

gönlü temiz tutmak gerekir. Dünya işlerini yoluna korken bir takım üzüntü ve kederlere kapılmak, geceleyin kalkıp ibâdet etmeye engel olur. Gece kalksa bile, namazını düşünmez, ancak önemli mes'eleleri arasında onu da hatırlayabilir. Böylece kendi vesvese ve kuruntuları içinde dönüp dolaşır. Böylesine denilir ki: Sen uyandığın zaman da yine uykudasın!.

2. Dünya ile ilgili arzu ve emeli çok kısa tutmak, kalbi buna alıştırmak lâzımdır. Çünkü insan âhiret korkularını, cehennem çukurlarını düşününce uykusu kaçar. Nitekim Tâvus (Rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Cehennem anılınca, âbidlerin uykusu kaçar.»

3. Gece kalkıp ibâdet etmenin fazîletini, kadr u kıymetini âyet ve hadîslerle bilmek, bunlara gönül kulağını açık tutmak gerekir. Tâ ki, umut ve şevki bunun sevâbına doğru yönelip perçinleşe.

4. Allah'ı gönülden sevmek —ki bu sebeplerin en şereflisidir— ve O'na içten bağlanmak gerekir. Kul Allah'ı sevince, onunla kimselerin bulunmadığı zaman başbaşa kalmayı da sever, dostuna münâcatta bulunmaktan büyük bir zevk duyar.

Nitekim İhyâu Ulûmi'd-Dîn'de de aynı husus belirtilmiştir.

HAFTANIN GÜN VE GECELERİNDE YAPILAN NÂFİLE NAMAZLARIN FAZÎLETİ VE BUNLARIN SAYISI HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Bilmiş ol ki her geceye mahsus bir namaz vardır. Pazar gecesinin namazı dört rek'attir. Hazret-i Enes'in Resûlüllah (S.A V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki: «**Pazar gecesi dört rek'at namaz kılan ve her rek'atinde bir defa Fâtiha ve üç defa Kul Hüvallah okuyan: namazı bitirdikten sonra da yetmiş defa Allah'a istiğfarda bulunan kimseye Allahü Teâlâ bin melek gönderir; bu melekler Sûr'a üfürülünceye kadar onun için duâ ve istiğfarda bulunurlar; aynı zaman-**

da ona bir şehîd sevâbı yazılır, günahları silinir. İsterse bu günahlar gökteki yıldızlar sayısında olsun ve denizdeki köpükler kadar bulunsun.»

Pazar gününün namazı da dört rek'attir. Bu da Ebû Hüreyre'den (R.A.) rivâyet edilmiştir. Her rek'atinde bir defa Fâtiha bir defa ÂMENE'R-RESÛLÜ okunur ve namazdan sonra da on bir defa KUL HÜVALLAH sûresi okunur.

Pazartesi gecesi namazı iki rek'attir.. Ebû Ümâme'den yapılan rivâyete göre, her rek'atinde bir defa Fâtiha, on beş defa ÂYETÜ'L-KÜRSÎ, on beş defa KUL HÜVALLAH ve on beş defa MUAVVAZATEYN okunur. Bunun sevâbının çokluğu hesaplanamaz. Pazartesi gününün namazı da iki rek'attir. Bu, Ömer'den (R.A.) rivâyet edilmiştir. Her rek'atinde bir defa Fâtiha bir defa Âyetü'l-Kürsî, bir defa da Kul Hüvallah ve Muavvazateyn okunur. Selâm verildikten sonra on defa Allah'a istiğfarda bulunulur, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e on defa salâvat getirilir. Böylece (kul hakkı, millet hukuku hâriç) diğer bütün günahları bağışlanır.

Salı gecesi namazı altı rek'attir. Bu, Semure bin Cündeb'den (R.A.) rivâyet olunmuştur. Her rek'atinde bir defa Fâtiha, bir defa İhlâs ve bir defa da Muavvazateyn okunur. Namazdan sonra yetmiş defa: «Lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şerîke leh lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü yuhyî ve yümît ve hüve Hayyün lâ yemût, bi-yedihi'l-hayru ve hüve alâ külli şey'in kadîr.»

Salı günü (gündüzü) ne ait namaz on rek'attir. Bu, Hazret-i Enes'den (R.A.) rivâyet olunmuştur. Gün yükselince kılınır; her rek'atinde bir defa Fâtiha. bir defa Âyetü'l-Kürsî, üç defa İhlâs okunur.

Çarşamba gecesi namazı dört rek'attir. Bu, Hz. Enes'den (R.A.) rivâyet olunmuştur. Her rek'atinde bir defa Fâtiha, kırk defa İhlâs okunur. Namazdan sonra yetmiş defa istiğfar edilir Çarşamba gününün (gündüzü) namazı on iki rek'attir. Gün yükselince kılınır. Bu, Muaz bin Cebel'den (R.A.) rivâyet olunmuştur. Her rek'atinde bir defa Fâtiha, bir defa Âyetü'l-Kürsî, üç defa İhlâs ve bir defa Muavvazateyn okunur.

Perşembe gecesi namazı sekiz rek'attir. Hazret-i Enes'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, her rek'atinde bir Fâtiha, on ihlâs okunur ve namazdan sonra yüz defa LÂ İLÂHE İLLÂLLAH MELİKÜ'L-HAKKU'L-MÜBÎN denilir. Perşembe gündüzünün namazı ise dört rek'attir. Bu, Muaz bin Cebel'den (R.A.) rivâyet olunmuştur. Her rek'atinde bir Fâtiha, elli İZÂ CÂE NASRULLAH ve elli İNNÂ A'TAYNÂKE EL-KEVSERE sûreleri okunur. Namaz bittikten sonra da yetmiş def'a Allah'a istiğfar edilir.

Cuma gecesi namazı iki rek'attir. Bu, Enes bin Mâlik (R.A.) Hazretleri'nden rivâyet olunmuştur. Her rek'atinde bir Fâtiha, on beş İZÂ ZÜLZİLETİ'L-ERDU sûresi okunur. Cuma gündüzü namazı ise öğle ile ikindi arasında iki rek'attir. Bu, İbni Abbas'dan (R.A.) rivâyet olunmuştur. Birinci rek'atinde bir Fâtiha ve bir Âyet-i Kürsî ve on beş KUL EÛZÜ Bİ-RABBİ'L-FELÂKİ sûresi okunur. İkinci rek'atinde bir Fâtiha bir İhlâs ve on beş KUL EÛZÜ Bİ-RABBİ'N-NÂSİ sûresi okunur. Namazdan sonra elli defa LÂ HAVLE VELÂ KUVVETE İLLÂ Bİ'LLÂHİ'L-ALİYYİ'L-AZÎM denilir.

Cumanın adâbından biri de: Gündüzü ile gecesinde dört rek'at nâfile namazı, EN'AM, KEHF, TÂ-HÂ, YÂ-SÎN sûreleriyle kılmaktır. Buna güç getirilmediği takdirde YÂ-SÎN, SECDE, DUHÂN ve MÜLK sûrelerini cuma gecesi okumak tavsiye olunmuştur.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den yapılan sahih rivâyette, buyuruluyor ki: «**Birinci rek'atinde YÂ-SÎN, ikinci rek'atinde MÜLK sûresini okuyarak iki rek'at namaz kılan kimseye her harf karşılığı bir nur verilir ki bu nur onun önünü aydınlatır. Amel defterini sağ eliyle alır ve kendisine cehennemden kurtulduğuna dair berat verilir; kendi hanedanından yetmiş kişiye şefaat etme lûtfuna mazhar olur. Haberiniz olsun ki bu böyledir. Kim bu hususta şüphe ederse münâfık olur.**»

Cuma günü câmi'e girdiğinde dört rek'at namaz kılması müstehabdır. Her rek'atinde bir Fâtiha ve elli İhlâs sûresi okur. Bu hususta vârid olan hadîste buyuruluyor ki: «**Kim bu**

namazı kılarsa Allah onu, malını, çocuğunu, dünya ve âhiretini korur.»

Aynı zamanda cuma gündüzü ve gecesi Peygamber (S.A.V.) Efendimize çokca salâvat getirmek de müstehabdır. Nitekim hadîste buyuruluyor ki: **«Kim cuma gecesi seksen defa salâvat getirirse, Allah onun seksen yıllık günahlarını (kul hakkı, millet hukuku hâriç) bağışlar.»**

Bunun üzerine soruldu :

— **Ya Resûlâllah! Size nasıl salâvat getirilir?**

Buyurdular ki :

— **Allahümme salli alâ Muhammed'in abdike ve Resûlike'n-Nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ âlihi ve sellem, deyin..**

Meşâyıhtan bir kısmı şöyle söylemesini tavsiye etmişlerdir: **«Allahümme sallâ alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammedin bi-adedi külli ma'lûmin leke..»**

Bu salâvatın kelimesi az, sayısı çok ve anlamı geniştir. Aklını kullanan kimseye gereken, gece ve gündüz bununla meşgul olmaktır, tâ ki bir çok fazîletlere nâil olmuş ola.. Ayrıca cuma gecesi ya da gündüzü KEHF sûresini okumak da müstehabdır.. Nitekim Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Cuma gecesi ya da gündüzü KEHF sûresini okuyan kimseyi Allah mağfiret eder, günahlarını bağışlar (kul hakkı müstesnâ).. Bu bağışlama ikinci cumaya kadar devam eder. Yetmiş bin melek onun için istiğfarda bulunur, sabahlayıncaya kadar bu istiğfarlar devam eder. Hastalıktan, zatü'l-cenbden, miskinlikten, cüzzamdan ve deccal fitnesinden âfiyet bulup kurtulur.»**

Cuma günü TESBÎH NAMAZI kılmak da müstehabdır. Bu namaz dört rek'attir. Her rek'atinde bir Fâtiha ve yirmi âyet miktarında bir zamm-ı sûre, diğer bir rivâyette ise on bir defa KUL HÜVALLAHÜ EHAD sûresi okunur. Kırâetten sonra birinci rek'atte henüz ayakta iken on beş defa SÜBHÂNALLAHİ VE'L-HAMDÜ LİLLÂHİ VE LÂ İLÂHE İLLÂ'LLAHÜ VALLAHÜ EKBER der. Aynı tesbihi rükû'da on, rükû'dan kalkıldığında on, secdeye vardığında on, secdeden başını kaldırdığın-

da, on, ikinci secdede on, ikinci secdeden kalkıp oturduğunda on defa söyler. Böylece dört rek'ati kılıp her rek'atte yetmiş beş defa belirtilen tesbîh söylenmiş olur.

Şüphesiz ki bu namazda büyük bir fazîlet ve sevâp vardır.

Tesbîh namazı bittikten sonra hiç konuşmadan FÂTİHA, MUAVVAZETEYN ve KUL HÜVALLAHÜ EHAD sûreleri yedişer defa okunur. Nitekim Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim bunları okursa, o hafta korunmuş olur.»**

Cuma namazından sonra yetmiş defa: ALLAHÜMME YA GANİY, YA HAMÎD, YA MÜBDİ, YA MUÎD, YA RAHÎM, YA VEDÛD, AĞNİNÎ Bİ HALÂLİKE AN HARAMİKE VE FAZLİKE AMMEN SİVÂKE söylemek de müstehabdır. Bunun anlamı: «Allah'ım!. Ey hiç bir şeye muhtaç olmayan ganiy!. Ey övülmeye lâyık!. Ey her şeyi başlatıp meydana getiren!. Ey her şeyi belli vaktine doğru çeviren!. Ey kıyâmet günü mü'minlere geniş merhamette bulunan!. Ey çok sevilmeye lâyık olan ve çok seven!. Beni haramdan kurtar, helâl rızkınla doygun kıl.. Kendi fazl u kereminle beni kendinden başkasıyla meşgul etme!.»

Bunu söyliyen kimse ebediyen fakir düşmez...

Cumartesi gecesi namazı altı rek'attir. Bu, Muaz bin Cebel'den (R.A.) rivâyet olunmuştur:

Her rek'atinde bir Fâtiha, üç İhlâs okunur. Cumartesi gündüzü namazı dört rek'attir. Bu ise, Ebû Hüreyre'den (R.A.) rivâyet olunmuştur. Her rek'atinde bir Fâtiha, üç Kâfirun sûresi okunur. Namazdan sonra ise bir defa Âyet-i Kürsî okunur.

İşte haftanın gün ve gecelerindeki nâfile namazlar bunlardır.[208]

(208) Haftanın gündüz ve gecelerinde nâfile olarak kılınması müstehab görülen ve bu hususta ashâb-ı kirâmdan yapılan rivâyetler, nakledilen hadislerin hepsi İhyâu Ulûmi'd-Dîn'den aktarılmıştır. (Mütercim)

AYLARIN MUKADDES GÜN VE GECELERİNDE KILINAN NÂFİLE NAMAZLARIN FAZÎLETLERİ VE BUNLARDA OKUNAN ÂYETLER HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Bu aylar altı tanedir :

1. MUHARREM. Bu ayın bir çok fazîletleri vardır. Aynı zamanda nâfile namazlarının olduğu da bildirilmiştir. Muharremin birinci gecesi ya da zilhiccenin son gecesi bunlardan biridir. Bu gecede on rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha, on Âyet-i Kürsî ve on İhlâs okunur. Sonra da eller kaldırılarak kendi nefsine, ana babasına ve bütün erkek kadın mü'minler için istiğfarda bulunulur. Ve sonra da şu duâ yapılır :

«Allah'ım! Bu sene içinde senin men'ettiğin ve hoşnud olmadığın herhangi bir amel işledim ve bunlardan benim unuttuğum, senin ise unutmadığın vardır. Kudretin yettiği halde bana cezâ olarak bir azâb indirmedin, hilminle muamelede bulundun; işte onlardan dolayı sana yönelip istiğfar ediyorum. Ey bağışlaması çok olan! Beni afvet!.. Senin hoşnud olduğun ve sevâp ile va'dettiğin herhangi bir amel işledimse, onu da benden kabul buyur; umudumu kesme!.»

Kim bu duâyı bir defa söylerse, onunla Allah arasında bulunan günahlar bağışlanır, ameli makbul tutulur. Şeytan ise şöyle hayıflanır: Ah yazıklar olsun bize! Bunca yorgunluğumuz zay'oldu, bir senelik uğraşımız boşuna gitti.

2. Muharrem'in birinci günü iki rek'at namaz kılınır. Bunda istediği kadar kırâette bulunabilir. Namazdan sonra eller kaldırılıp duâ okunur :

«Allah'ım! Sen öncesizsin, bu sene ise daha yeni başladı. Bu senenin hayrını bereketini senden istiyorum; şerrinden kötülüğünden sana sığınıyorum. Bu senenin zahmet ve meşguliyetine karşılık sen bana yetersin. Seninle yetiniyorum, ey celâl ve ikrâm sâhibi!.»

«Allah'ım! Sen sonsuz ve öncesizsin. Bu sene ise daha ye-

ni başladı. Bu sene içinde şeytandan korunmamı istiyorum. Nefs-i emmârenin kötülüklere olan temâyülüne boyun eğmemem için senden yardım bekliyorum. Beni sana yaklaştıran meşguliyetler, işler ve ameller nasib eyle. Ey celâl ve ikrâm sâhibi!.»

Bu duâyı okuyana Allah bir melek müvekkel kılar ki şeytanı ondan def'eder, nefsine karşı ona yardımcı olur, ilâhî hoşnudluğa ermesini kolaylaştırır ve bütün işlerinde ona kolaylık sağlar .

3. Âşurâ gecesi yüz rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha, üç ihlâs okunur ve namazdan sonra şu tesbîh yetmiş kere tekrarlanır: SÜBHÂNALLAH VE'L-HAMDÜ LİLLÂH..

Bazılarına göre bu tesbîh sonuna kadar söylenir. Sonra yetmiş kere istiğfar edilir. Bu, Hazret-i Ali'den (R.A.) rivâyet olunmuştur. İbni Mes'ud (R.A.) Hazretleri'nin rivâyetinde ise, iki rek'at namaz kılınır, her rek'atinde bir Fâtiha, üç İhlâs okunur ve namazdan sonra şu tesbîh yapılır: SÜBHÂNALLAHİ VE'L-HAMDÜ LİLLÂHİ VELÂ İLÂHE İLLÂLLAHÜ VALLAHÜ EKBER.. Ve bu yetmiş defa tekrarlanır ve ayrıca yetmiş defa da salâvat-ı şerîfe getirilir.

4. Âşurâ günü ise sekiz rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde istenildiği kadar Kur'ân'dan okunur. Böylece Allah katında kendine bir sevap hazırlamış ve çoluk-çocuğunun rızkının geniş tutulmasını talep etmiştir. Hazret-i Âişe (R. Anhâ) Vâlidemiz'den yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim Âşurâ günü çoluk-çocuğuna geniş imkân tanırsa, Allah o sene içinde ona geniş imkânlar hazırlar..»**

Süfyân (rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Biz elli seneden beridir bunu deneriz, genişlikten başka bir şey görmedik..»

Âşurâ günü sürme çekmek sünnettir. Yahya bin Kesîr diyor ki: «Kim içinde misk bulunan sürmeyi Âşurâ günü gözlerine çekerse, gelecek seneye kadar göz ağrısına yakalanmaz..»

Âşurâ günü kim Âyet-i Kürsî ile İhlâs sûresini yüz defa okur, sonra da ana babasına duâ ederse, Allah onların azâbını —müşrik bile olsalar— hafifletir.

Altı ayın ikincisi RECEB'dir. Bu ayın bir nice fazîletleri ve kılınacak nâfile namazları vardır :

a) Receb'in ilk gecesinde on rek'at namaz kılınır; her rek'atinde bir Fâtiha, üç İhlâş sûresi okunur. Bu, Selmân-ı Fârisî (R.A.) Hazretleri'nden rivâyet olunmuştur. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta şöyle buyurmuşlardır :

«Gecelerin en büyüğü ve saygıdeğeri dörttür: Receb'in ilk gecesi. Şaban'ın on beşinci gecesi, Ramazan bayramı gecesi ve Kurban bayramı gecesi..»

Hazret-i Enes (R.A.) bu konuda diyor ki: Receb ayı girince Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle duâ ederdi: **«Allah'ım! Receb ve Şaban'da bizi mübarek kıl, üzerimize bereketini indir; ve bizi Ramazana eriştir..»**

b) Regâib Namazı.. Bu, on iki rek'attir. Receb'in ilk perşembesi oruç tutulur, yatsı ile gecenin ilk üçte biri arasında on iki rek'at namaz kılınır. Her iki rek'atinde bir selâm verilir Ve bu namazın her rek'atinde bir Fâtiha, üç İnnâ enzelnâ ve on iki İhlâs sûresi okunur. Namazdan sonra şöyle denilir: «Allah'ım! Senin salât u selâmın ümmî olan peygamberin Muhammed'e ve O'nun hanedân ve yâranına olsun!.. O'nu ve yâranını dünya ve âhiret esenliğine kavuştur!.» Sonra secdeye varılır ve şöyle denilir: «Sübbûhun, Kuddûsün Rabbü'l-melâiketi ve'r-rûh». Bu cümleyi yetmiş defa tekrarlar.. Sonra da başını secdeden kaldırıp şu duâyı okur: «Rabbim! Mağfiret buyur, merhamet eyle, bildiğin (kusurlarımızı) bağışla.. Çünkü sen çok azîz ve çok kerîmsin..»

Bu duâdan sonra tekrar secdeye varır ve secdesinde yine «Sübbûhun, Kuddûsün...»ü sonuna kadar söyler. Sonra Cenâb-ı Hak'dan hâcetini diler. Çünkü Allah dilerse, kulunun o anda bütün hâcetlerini karşılar..

c) Receb'in ilk cuması.. Öğle ile ikindi arasında dört rek'at namaz kılınır; her rek'atinde bir Fâtiha, yedi Âyet-i Kürsî; İhlâs ve Muavvazeteyn de beşer defa okunur. Selâm verdikten sonra yirmi beş defa: LÂ HAVLE VELÂ KUVVETE İLLÂ BİL-

LÂHİL ALİYYİL AZÎM EL-KEBÎRİ'L-MÜTEÂL der, sonra Allah'a istiğfar edip on def'a tevbede bulunur.

d) Receb'in onbeşinci gecesi, yüz rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha, on İhlâs okunur. Namazdan sonra Allah'a bin defa istiğfarda bulunulur.. Receb'in on beşinci gündüzü ise, elli rek'at namaz kılınır, her rek'atinde Fâtiha ve İhlâs sûreleri okunur..

e) Mi'rac gecesi namazı.. Bu, Receb'in yirmi yedinci gecesine tesadüf eder.. Bu gecede on iki rek'at namaz kılınır ve her rek'atinde Fâtiha ve İhlâs sûreleri okunur.. Sonra şu tesbîh yüz defa söylenir: SÜBHÂNALLAHİ VE'L-HAMDÜ LİLLÂHİ VELÂ İLÂHE İLLÂLLAHÜ VALLAHÜ EKBER.. Yüz defa istiğfar edilir, yüz defa Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat-ı şerîfe getirilir. Sonra kendisi için dilediği kadar duâ eder.. Ve oruçlu olarak sabahlar.. Yâni gecesini namaz ve duâ ile, gündüzünü de oruçlu geçirir..

Altı aydan üçüncüsü ŞABAN'dır.. Bu ayın bir nice fazîletleri vardır. Bu ayda kılınacak nâfile namazlar hakkında haber vârid olmuştur.

1 — Şaban'ın birinci günü.. Hazret-i Enes'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, iki rek'at namaz kılınır, her rek'atinde bir Fâtiha ve on Âyet-i Kürsî ve on defa Şehidallahü âyeti okunur. Bu günü ihyâ edene Allah cennette öyle nîmetler hazırlar ki hiç bir göz o nîmetleri görmemiş, hiç bir kulak onları işitmemiş ve hiç bir kimsenin hatırından öylesi geçmemiştir. Ayrıca Cenâb-ı Hak o kimseyi, dünya hile ve kötülüklerinden korur, rızkını genişletir ve onu en korkunç günün tehlikesinden güven içinde bırakır.

2 — Şaban'ın on beşinci gecesi.. Yüz rek'at namaz kılınır. Mücâhid'in İbni Abbas'dan (R.A.) yaptığı rivâyete göre, bu namazın her rek'atinde bir Fâtiha, on İhlâs sûresi okunur. Her iki rek'atinde bir selâm verilir.

Hazret-i Enes'den (R.A.) yapılan bir rivâyette ise, bu gece on rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha ve yüz İhlâs okunur.

Selef-i sâlihîn, bu namaza «Hayır Namazı» demişlerdir. Bazen bu namazı cemaatle de kıldıkları olmuştur.[209]

Tâvus'un Hz. Vâsile bin Eska'dan (R.A.) yapmış olduğu rivâyete göre, bu gece boy abdesti alıp iyice temizlendikten sonra dört rek'at namaz kılınır; her rek'atinde bir Fâtiha, on beş İhlâs okunur.

3 — Şaban'ın yirmi yedinci gecesi, dört rek'at namaz kılınır Her rek'atinde bir Fâtiha ve yirmi beş İzâ zülzile sûresi okunur. Veya bir Fâtiha, bir İzâ zülzile ve yirmi beş defa İhlâs sûresi okunur.. Selâm verildikten sonra secdeye varılır ve secdede yedi defa Fâtiha, bir İhlâs ve bir de Muavvazeteyn okunur, yüz defa Allah'a istiğfar edilir ve yüz defa da Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat getirilir. Ve sonra yüz defa: LÂ HAVLE VELÂ KUVVETE İLLÂ BİLLÂHİL ALİYYİ'L-AZÎM denilir..

Altı aydan dördüncüsü, RAMAZAN ayıdır.. Bu ayın bir nice fazîletleri vardır. Hazret-i Enes'in (R.A.) Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyete göre: Fahr-i Kâinat Efendimiz, Ramazan hilâli kendini gösterince kıbleye yönelir ve şöyle duâ ederdi :

«Allah'ım, bu hilâli üzerimize emniyet ve uğurla getir. Bunu üzerimizde imân, selâmet, İslâm, âfiyet, güzel rızık, hastalıkları def'edici, namaz kılmaya yardımcı, oruç tutmaya güç verici, Kur'ân okumaya tahrîk edici bir âtıfet ile bulundur..»

Ramazan hilâli belirince cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır, şeytanlar bağlanır..

Cenâb-ı Hakk'ın her iftar zamanında cehennemden bir nice inanmışları azâd etmesi vardır. Ramazan'da cuma gecesi olunca ve cuma gündüzü gelince iftar vaktinde azâd edilenlerin bir çok katları sayısınca azâd edilir. Ramazan'ın son gü-

---

(209) *Nâfile namazların cemâatle kılınması mekrûh sayılmıştır. Ancak tahrik, teşvik ve ta'lîm için buna bazen cevâz verilmiştir. Selef-i sâlihîn de bu maksatla bazen nâfile namazları, özellikle Şaban'ın on beşinci gecesi kılınan on rek'at nâfile namazı cemâatle kılmışlardır. (Mütercim)*

nü gelince, ay'ın başından sonuna kadar cehennemden azâd edilenler sayısınca insan azâd edilir.

Ramazan'da kılınacak nâfile namazlar hakkında da bazı haberler vârid olmuştur.

a) Ramazan'ın ilk gecesinde kim İNNÂ FETAHNÂ sûresini kılacağı nâfile namazda okursa, Allahü Teâlâ onu bu yıl korur Tabii yardım Allah'tandır.. Nitekim İbni Mes'ud (R.A.) Hazretleri de böyle rivâyet etmiştir.

Ramazan'ın birinci günü dört rek'at namaz kılınır; her rek'atinde bir Fâtiha, beş Âyet-i Kürsî okunur. Namazdan sonra da bir defa yine Âyet-i Kürsî okunur. Ebû Saîd el-Hudrî'den (R.A.) yapılan rivâyette ve Ebû Hüreyre'den (R.A.) yapılagelen nakillerde, deniliyor ki: Ramazan'ın ilk gecesinde iki rek'at namaz kılınır; her rek'atinde Fâtiha ve İnnâ Fetahnâ sûreleri okunur. Sonra selâm verilir ve on defa İNNÂ ENZELNÂHÜ sûresi okunur; on defa da Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat getirilir.

b) Ramazan'ın onuncu gecesinde gece yarısı iki rek'at namaz kılınır; her rek'atinde bir Fâtiha, yedi Âyet-i Kürsî, beş İhlâs, beş de Muavvazeteyn okunur. Selâm verdikten sonra yedi defa Âyet-i Kürsî okunur ve yedi defa da Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat-ı şerîfe getirilir.

Ramazan'ın onuncu gündüzü ise, dört rek'at namaz kılınır; her rek'atinde bir Fâtiha, on Kul Yâ Eyyühe'l-K firûn ve on defa da İhlâs sûresi okunur..

c) Ramazan'ın on beşinci gecesi dört rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha, on İhlâs sûresi okunur. Ramazan'ın on beşinci gündüzü ise on iki rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha, bir Âyet-i Kürsî ve üç İnnâ Enzelnâhü sûresi okunur. Namazdan sonra da on defa Âyet-i Kürsî okunur..

d) Ramazan'ın yirminci gecesi, iki rek'at namaz kılınır. Her rek'atte bir Fâtiha, bir Yâ-sîn sûresi okunur. Namazdan sonra da üç defa Âyet-i Kürsî okunur ve Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e üç defa salâvat-ı şerîfe getirilir. Yirminci gündü-

zü ise iki rek'at namaz kılınır; her rek'atte birer defa Fâtiha, Âyet-i Kürsî, Kul Yâ Eyyühe'l-Kâfirûn ve İhlâs sûreleri okunur. Namazdan sonra da on İhlâs okunur ve Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e on defa salâvat-ı şerîfe getirilir..

e) Kadir gecesi namazı.. İbni Abbas'ın (R.A.) Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki: **«Kadir gecesi iki rek'at namaz kılan ve her rek'atinde bir Fâtiha, yedi İhlâs sûresi okuyan ve selâm verdikten sonra «Estağfirullahe ve etûbü ileyh» istiğfarını yetmiş defa söyleyen kimse, henüz yerinden kalkmadan Allah onun ana babasını ve kendisini —kul hakkı hâriç olmak üzere— afveder. Ayrıca onun için ağaçlar dikmek, saraylar yapmak ve nehirler akıtmak üzere bir meleğini cennete gönderir. Bu kimse dünyadan ayrılmadan önce bütün bunları görür.»**[210]

İmam Ebû Leys (Rahmetullahi aleyh) diyor ki: Kadir gecesinin en az namazı iki rek'attir. En çoğu ise bin rek'attir. Ortalaması yüz rek'attir. Her rek'atinde ortalama olarak Fâtiha'dan sonra bir defa İnnâ enzelnâhü, üç defa İhlâs okunur. Her iki rek'atte bir selâm verilir. Selâmdan sonra Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat getirilir.

Kadir gecesinin namazı hakkında, onun kadr ü kıymetini yüceltir mahiyette olan Allah Kelâmı ve Resûlüllah (S.A.V.) sünneti kâfidir..

NÂFİLE NAMAZLARIN CEMAATLE KILINMASI

Nâfile namazların —ezan ve ikaamet— olmadan cemaatle kılınması câizdir. Farz namazlarda ise ezan ve ikaamet okunur. Birçok ilim adamları bu hususu böyle açıklamışlardır. Nikaye Şerhi'nde ve başka eserlerde deniliyor ki: Nâfile namazların cemaatle kılınması —ezan ve ikaametsiz— câizdir. el-Muhît kitabında deniliyor ki: Nâfile namazlarda imama uymak mutlaka mekruh değildir. Meselâ: Kadir gecesi, Regaib

---

(210) İhyâu Ulûmi'd-Dîn. Bu ve benzeri hadislerin zayıf olduğu tesbit edilmiştir. Mevzu' olduğunu söyliyenler de var.

gecesi, Berat gecesi ve benzeri mübarek gecelerde kılınan nâfile namazların cemaatle kılınması bu cümledendir. Çünkü mü'minler bir şeyi güzel görüp kabul ediyorlarsa, Allah da o şeyi güzel görüyor demektir. Mü'minlerin güzel gördüğü mübah bir şey, Allah katında güzeldir. Artık bu hususta zevk-i selîmi olmayan kimselerin sözüne iltifat etme.. Çünkü onlar cinsî iktidarı olmayan kimseler gibidirler; ne münâcatın zevkini, ne tâatin tatlılığını, ne de vakitlerin fazîletlerini bilirler.[211]

Kudsî hadîste: Cenâb-ı Peygamber (S.A..V) Allah'tan hikâye ederek buyuruyor ki: **«Dostlarım, kaftanımın altındadırlar, benden başkası onları tanımaz..»**

«Günahkârların inlitisi benim katımda, mukarribların tesbîhinden daha sevimlidir.»[212]

f) Ramazan'ın otuzuncu gecesinde on iki rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha, on Âyet-i Kürsî, on İnnâ enzelnâhü ve yirmi beş defa İhlâs sûresi okunur. Namazdan sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e yirmi beş defa salâvat-ı şerîfe getirilir.

Belirttiğimiz altı ay'ın beşincisi ŞEVVAL'dir.

Bu mübarek ayda iki namaz vardır: Birincisi Fıtır bayramı gecesidir. Bu gecede on rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha, on İhlâs sûresi okunur. Rükû'da tesbîhlerden sonra SÜBHÂNALLAHİ VE'L-HAMDÜ LİLLÂHİ VE LÂ İLÂHE İLLÂLLAHÜ VALLAHÜ EKBER tesbîhi on defa söylenir. Namaz bittikten sonra Allah'a bin defa istiğfarda bulunulur. İstiğfar bitince secde edilir ve secdede şu duâ okunur: «Ey Allah!. Ey Rahmân!. Ey Rahîm!. Ey hep diri olan!. Ey kendi nefsiyle kaaim olup hiç bir şeye muhtaç olmayan!. Ey Celâl ve İkrâm Sâhibi! Günahlarımı bana bağışla, orucumu kabul buyur. namazımı da kabul buyur..»

Bu duâdan sonra Cenâb-ı Hak'tan hâcetinin yerine getirilmesi istenilir..

---

(211) *Rûhu'l-Beyân: Kadir sûresi tefsiri bölümü.*
(212) *el-Maalim.*

İkincisi, bayram gününde bayram namazından sonra dört rek'at namaz kılmaktır. Birinci rek'atinde bir Fâtiha, bir Sebbih İsme Rabbike'l-A'lâ; ikinci rek'atte bir Fâtiha, bir Ve'ş-Şemsi ve Duhâhâ, üçüncü rek'atte bir Fâtiha, bir Ve'd-Duhâ, dördüncü rek'atte bir Fâtiha, yedi İhlâs sûresi okunur.. Bayram namazından sonra da şöyle denilir: LÂ İLÂHE İLLÂLLAHÜ VAHDEHÛ LÂ ŞERÎKE LEHÛ LEHÜ'L-MÜLKÜ VE LEHÜ'L-HAMDÜ YUHYÎ VE YÜMÎT VE HÜVE HAYYÜN LÂ YEMÜT Bİ-YEDİHİ'L-HAYR VE HÜVE ALÂ KÜLLİ ŞEY'İN KADÎR.. Ve bu tehlîl ve tesbîh dört yüz kere tekrar edilir.

Abdülkadir Geylânî (K.S.) Hazretleri Ğunye adlı kitabında, senedini Hz. Enes'e ulaştırarak, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu naklediyor: **«Şevval ayında sekiz rek'at namaz gece ya da gündüz kılan ve her rek'atinde bir Fâtiha, yirmi beş İhlâs okuyan ve namazı bitirdikten sonra da yetmiş defa tesbîh ve yetmiş defa Peygamber Efendimiz'e salâvat getiren kimse için şunu va'dediyorum: Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki herhangi bir kul bu namazı kılarsa, mutlaka Allah onun kalbinde hikmet pınarları akıtır da dili bu hikmetlerle konuşur (veya Allah onun dilini bu hikmetlerle konuşturur). Hem dünyayı, hem de onun davasını ona gösterip öğretir.. Beni hak ve hakikatle gönderen Allah'a yine yemîn ederim ki, bu namazı vasfettiğim şekilde kılan kimse en son secdeden başını kaldırmadan Allah kendisini mağfiret eder. Bu vaziyette ölürse, bağışlanmış bir şehîd olarak ölmüş olur. Herhangi bir kul bu namazı yolculukta kılarsa, mutlaka Allah onun gidiş ve dönüşünü kolaylaştırır ve onu arzu ettiği yere rahatlıkla ulaştırır. Borçlu bulunuyorsa, Allah onun borcunu karşılar (ödeme imkânlarını hazırlar).. Bir ihtiyacı varsa, Allah onu yerine getirir.. Beni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, herhangi bir kul bu namazı kılacak olursa, Allah onun her harfine bedel cennette bağ ve bahçeler verir..»**

Peygamber Efendimiz bağ ve bahçe diye tercemesini ver-

diğimiz MAHREFE kelimesini söylediğinde, kendilerine soruldu :

— **Mahrefe nedir, ya Resûlâllah?!.**

Buyurdular ki :

— **Cennetteki bağ ve bahçelerdir ki bir süvari onun bir ağacının gölgesinde yüz sene gider de yine onu bitiremez..**

Altı aydan altıncısı, ZİLHİCCE'dir.. Bu ayda da iki namaz vardır: Birincisi, Arefe gecesinde kılınır. Bu, yüz rek'attir. Her rek'atinde bir Fâtiha ve üç İhlâs sûresi okunur.. İkincisi, Arefe günü kılınır. Bu da iki rek'attir. Her rek'atinde besmeleyle birlikte ve sonunda ÂMÎN denilerek üç Fâtiha okunur Fâtiha'dan sonra ise üç KÂFİRÛN ve yüz İHLÂS sûresi okunur.

∴

ÂRIZ OLAN SEBEPLER MEYDANA GELDİĞİNDE KILINAN NÂFİLE NAMAZLAR HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Bu namazlar, cenâze, güneş tutulma, yağmur isteme, tahiyyetü'l-mescid, abdestten sonra iki rek'at namaz ve eve girildiğinde, ordan çıkıldığında kılınan namaz, hayır namazı, hacet namazı, fakirlik başa geldiğinde kılınan namaz, anne-babaya iyilikte bulunma namazı, çok tevbe edenlerin namazı, ölüm sekeratı namazı, idrar akıntısının keffâreti olan namaz, diş ağrısı namazı, yağmur yağdığında namaz, yola çıkmak isterken kılınan namaz, tesbîh namazı, kazaya kalmış namazları kılmak için kılınan namaz, borç ödemek için kılınan namaz gibi namazlardır.

Bunun yirmi kadar olduğu söylenir. Bunlardan beşi fıkıh kitaplarında geçtiği için meşhur olanlarıdır: Cenâze namazı, güneş tutulma namazı, yağmur istek namazı, tahiyyetü'l-mescid namazı, istihâre namazı.

Bunun altıncısı, abdestten sonra kılınan iki rek'at namazdır. Bunu kılarken iki rek'at abdest namazı şeklinde niyet edil-

mez, belki nâfile namaz olarak niyet edilir. Bu namaz sünnettir. Bu hususta Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir :

«Allahü Teâlâ buyurdu ki: Abdestsiz olduktan sonra abdest almayan kimse bana eziyet etmiş olur. Abdest aldıktan sonra iki rek'at namaz kılmayan kimse de bana cefâ etmiş olur.»

Bu iki rek'at namazın birinci rek'atinde bir Fâtiha ve Âl-i İmrân sûresinden (VELLEZÎNE İZÂ FAALÜ FAHİŞETEN...) Tâ (VE Nİ'ME ECRÜ'L-ÂMİLÎN)'e kadar okunur. İkinci rek'atinde bir Fâtiha, Nisâ sûresinden de VE MEN YA'MEL SÛEN EV YAZLIM NEFSEHÛ YECİDİ'LLÂHE GAFUREN RAHÎMA kısmı okunur. Sonra secde edilerek: «Ey mağfireti çok geniş olan! Beni bağışla. Ey rahmet ellerini açan! Bana merhamet eyle!» Ve sonra dilediği şekilde dilediği kadar duâ edebilir.

Yedincisi, eve girildiğinde kılınan namazdır. Bu da iki rek'attir. Her iki rek'atinde de Kur'ân'dan kolay gelen kısımlar okunur. Namazdan sonra şu duâ yapılır: «Beni yaradan, barındıran, rızıklandıran Allah'a hamdolsun. Bütün bunları o yaparken benim hiç bir güç ve katkım olmamıştır..»

Eve girdiğinde ise şu âyet okunur: «RABBÎ ADHİLNÎ MUDHALE SIDKIN VE AHRİCNÎ MUHRACE SIDKIN VEC'AL Lİ MİN LEDÜNKE SULTANEN NASİRA = Rabbim! Beni dahil edeceğin yere hoşnudluk ve esenlikle dahil et; çıkacağım yerden de hoşnudluk ve esenlikle çıkar. Katından beni destekliyecek bir kuvvet ver!»[213]

Sonra şu duâ okunur: «Allah'ım! Girilecek yerin hayırlısını senden istiyorum. Çıkılacak yerin de hayırlısını senden istiyorum. Allah'ın ismiyle girdik, Allah'ın ismiyle çıktık Rabbimiz!. Ancak Allah'a dayanıyoruz, O'na bağlanıyoruz..»

Sonra çoluk-çocuğuna selâm verir ve Peygamber (S.A.V.)

---

(213) İsrâ sûresi, âyet: 80

Efendimiz'e üç defa salâvat getirir. Çıkarken de böyle yapar.[214]

Sekizincisi, hâcet namazıdır. Bu, iki rek'attir; her rek'atinde sekiz Fâtiha ve yedi İhlâs okunur. Namazdan sonra secde edilerek şu duâ okunur: «Ey izzet ve satvet sâhibi!. Ey çok bağışlayan!. Ey en çok merhamet eden Rabbim! Beni yalnız başıma bırakma! Şüphesiz ki sen vârislerin hayırlısısın. Dilersen hayırlı vâris ihsân edersin.» Bu duâ sekiz defa tekrarlanır.

Bu duâyı okuyan ve bu namazı kılan kimse ölüm sekeratının acısını çekmez.

Dokuzuncusu, fakirlik başa geldiği zaman kılınan namazdır. Bu, dört rek'attir. Ali bin Hüseyn'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, Ali kendi oğluna şu tavsiyeyi yapmıştır: «Oğulcağızım! Sana bir belâ dokunduğunda ya da size bir dert ve fakirlik geldiğinde abdest alıp dört rek'at namaz kılın, sonra da şu duâyı okuyun: «Ey bütün şikâyetlerin arz olunacağı tek makam! Ey bütün gizli görüşmeleri ve gönülden geçenleri işiten!. Ey her türlü gizli ve kapalı şeyleri bilen!. Ey dilediği şeyi meydana çıkaran!. Her türlü belâyı keşfedip kaldıran!. Ey Musâ'yı, Muhammed Mustafa'yı ve İbrâhim Halîl'i kurtaran!. Dert ve fakirliği şiddetlenen kimsenin duâsıyla sana yönelip duâ ediyorum.. Kuvveti zayıflayan, çaresi azalan fakirin, fakirlik içinde boğulanın, garip kalanın duâsıyla sana yalvarıyorum.. Bunların başına gelen dert ve fakirliği senden başkası keşfedip kaldıramaz. Ey merhamet edenlerin en çok merhamet edeni!. Senden başka ilâh yoktur.. Seni her türlü noksanlıktan tenzîh ederim. Şüphesiz ki ben kendine zulmedenlerdenim.»

Ali bin Hüseyn (R.A.) devamla diyor ki: Kendisine belâ ve dert dokunan kimse bu duâyı okuyacak olursa, mutlaka Allah onun üzerinden o dert ve belâyı kaldırır.

Onuncusu, anne-babaya iyilikte bulunma namazıdır. Bu, iki rek'attir. Perşembe akşamı, akşamla yatsı arasında kılınır.

---

(214) Sünen-i Ebû Dâvud.

Her rek'atinde bir Fâtiha, beş Âyet-i Kürsî, beş Muavvazateyn okunur. Namazdan sonra Allah'a on beş defa istiğfar edilir; Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e de on beş defa salâvat getirilir. Hâsıl olan sevabı ana-babasına bağışlar.

Ebû Hüreyre (R.A.), Peygamber'in (S.A.V.) şöyle buyurduğunu rivâyet ediyor: **«Kim bu namazı kılarsa, cidden o, ana-babasının hakkını ödemiş olur.. Onlara karşı yapacağı iyiliği tamamlamış sayılır..»**

On birincisi, çokca tevbe edenlerin namazıdır. Bu, on iki rek'attir. Bu namaz cuma günü öğleyle ikindi arasında kılınır. Her rek'atinde bir defa Fâtiha, bir defa Âyet-i Kürsî, bir defa İhlâs ve birer defa da Muavvazateyn sûreleri okunur.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Herhangi bir erkek ya da kadın cehâlet günlerinde namazı terketmiş, sonra pişmanlık duyarak tevbe etmişse; kılmadığı namazları kaza etsin. Artık Cenâb-ı Hakk, kıyâmet günü onu bundan dolayı hesaba çekip kınamaz. Ve onun kötülükleri yazılı amel sahifesini iyiliklere çevirir.»**[215]

Yine yapılan sahîh rivâyete göre, Peygamber Efendimiz buyurdular ki: **«Sizden biriniz namazdan uyuyakaldığı ya da gaflete düştüğü zaman** (ümitsizliğe kapılmasın), **onu hatırlayınca hemen kılsın.. Çünkü Cenâb-ı Hak, «namazı, beni hatırlamak için kıl!» buyurmuştur..»**[216]

Diğer bir rivâyette ise, Hz. Enes bin Mâlik (R.A.), Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir :

«Bir namazı unutup kılmayan kimse, onu hatırlayınca kılsın. O namazın bundan başka bir keffâreti yoktur.»

Diğer sahîh bir hadîste de buyuruluyor ki :

«Kişiyle şirk (Allah'a eş koşma) arasında (en yakın mesafe), namazı terketmektir.»[217]

Tirmizî'nin rivâyetinde ise: «Kişiyle küfür» arasındaki (en

---

(215) İhyâu Ulûmi'd-Din / Li'l-İmami'l-Gazâlî.
(216) Buhârî. Müslim. Ebû Dâvud. Tirmizî. Nesâî. İbni Ömer'den (R.A.)
(217) Müslim. Ebû Dâvud. Tirmizî. Câbir'den (R.A.)

yakın mesafe), ya da «Küfürle imân» arasındaki (en yakın mesafe), şeklinde belirtilmiştir.

Ebû Dâvud'un tesbit ettiği ibârede ise, «Kul ile küfür» arasında (en yakın mesafe)... şeklindedir.

Hazret-i Büreyde'nin (R.A.) yapmış olduğu sahîh rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Bizimle müşrikler arasındaki ahid, namazdır. Onu terkeden derin bir inkâra sapmış olur.»**[218]

Sahîh bir rivâyette, Ebû Mulayh (R.A.) diyor ki: Bir kutsal savaşta Hazret-i Büreyde ile birlikte bulunuyorduk. Hava kapalı idi. Hz. Büreyde bizlere dönerek dedi ki: İkindi namazını geciktirmeden hemen kılın! Çünkü Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«İkindi namazını terkeden kimsenin ameli boşa çıkar.»**[219]

Büyük sahâbî İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki: Hendek savaşı günü müşrikler, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i dört vakit namazını kılmaktan meşgul ettiler, (Resûlüllah o gün dört vakit namazını kılmaya fırsat bulamadı). Geceden epey vakit geçmişti ki, Resûlüllah (S.A.V.), Bilâl'e ezan okuması için emretti. Sonra Peygamber (S.A.V.) ikamet getirerek öğle namazını kıldı. Sonra tekrar ikamet getirerek ikindi namazını kıldı. Sonra yine ikamet getirerek akşam namazını kıldı. Sonra da ikamet getirip yatsı namazını kıldı. el-Maalim kitabında da böyle nakledilmiştir.[220]

Yine yapılan sahîh rivâyete göre, Resûlüllah'ın (S.A.V.) şöyle buyurduğu tesbît edilmiştir: **«Çocuk yedi yaşına girince namaz ile kendisine emredin!. On yaşına girince, (kılmadığı takdirde) onu dövün!»**[221]

Tirmizî'den yapılan diğer bir rivâyette ise, **«Çocuk yedi yaşına girince ona namaz kılmayı öğretin!. On yaşına girince (kılmıyorsa) dövün!..»** buyurulmuştur.

---

(218) Tirmizi, Nesâi, Büreyde'den (R.A.)
(219) Buhâri. Nesâi, İbni Mes'ud'dan (R.A.)
(220) Tirmizi, Nesâi.
(221) Tirmizi, Ebû Dâvud, Sebure'den (R.A.)

Ebû Dâvud'un yapmış olduğu bir başka rivâyette: **«Çocuklarınız yedi yaşına girdiğinde onlara namaz kılmaları için emredin!. On yaşına girdiklerinde (kılmaktan kaçındıkları takdirde) dövün!. Ve bu yaştaki çocukların yatağını birbirinden ayırın..»** buyurulmuştur.

Ebû Dâvud'un yapmış olduğu rivâyette ise: **«Çocuk sağını solundan ayırd edecek duruma geldiğinde ona namaz ile emredin!.»** buyurulmuştur. et-Tecrîd kitabında da aynı husus nakledilmiştir.

Ebû Hüreyre'den (R.A.) yapılan rivâyette Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Âdemoğlu secde âyetini okuyup secdeye vardığında şeytan ondan uzaklaşıp ağlar ve şöyle der: Yazıklar olsun bana! Âdemoğlu secde ile emrolundu; emre uyup secde yaptığı için ona cennet vardır. Ben secde ile emrolundum; bu emre uymadığım için bana cehennem vardır.»**[222] Aynı hadîse Tefsîr-i Kebîr'de de yer verilmiştir.

el-Müdmerat kitabında belirtildiğine göre: Resûlüllah (S.A V.) Efendimiz, kızı Hz. Fâtıma'ya (R. Anhâ) şöyle demiştir: «Herhangi bir mü'min erkek ya da kadın vitir namazından sonra üç defa SÜBBÛHÜN KUDDÛSÜN RABBÜNÂ VE RABBÜ'L-MELÂİKETİ VE'R-RÛH der, sonra secdeye varır ve secdede iken beş aynı şeyi söyledikten sonra başını kaldırıp bir defa Âyet-i Kürsî'yi okur ve beş defa yine aynı şeyi söylerse, canımı kudret elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, o henüz bulunduğu yerden kalkmadan Allah onu bağışlar ve kendisine yüz hacc, yüz umre sevâbı ile şehîdler sevâbı verir ve ona bin melek gönderir de hepsi onun iyiliklerini yazar. Böylece o kimse bin köle azâd etmiş gibi olur. Allah onun duâsını kabul buyurur. Kıyâmet günü cehennem ehlinden yetmiş kişiye şefâatte bulunma müsaadesi kendisine verilir; bu durumda ölecek olursa, şehîd olarak ölmüş olur.»[223]

---

(222) Sahih-i Müslim, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

(223) Bu hadis Tatarhaniyye'de nakledilmişse de zayıftır. Arada kizb ile itham edilen râviler vardır. Aynı zamanda, hadisin mânasını işlerken «Kul hakkı millet hukuku müstesnâ» kaydını unutmamak gerekir. (Mütercim)

On ikincisi: Ölüm sekerat namazıdır. Bu, iki rek'attir. Akşamla yatsı arasında kılınır. Her rek'atinde bir Fâtiha, üç İhlâs okunur. Bu namazı kılan kimseye Allah ölüm sekeratını kolaylaştırır.

On üçüncüsü: İdrar dokunma keffâreti namazıdır. Bu, iki rek'attir. Kuşluk namazından sonra kılınır. Birinci rek'atinde bir Fâtiha ve yedi Kevser sûresi okunur. İkinci rek'atinde bir Fâtiha, yedi İhlâs okunur.

İdrar dokunmasına keffâret niyetiyle bu namazı kılan kimsenin Allah bedenine, elbisesine dokunan idrardan dolayı günahlarını bağışlar.

On dördüncüsü: Diş ağrıları için kılınan namazdır. Bu da iki rek'attir. Akşamla yatsı arasında kılınır. Her rek'atinde birer defa Fâtiha, Kâfirûn, İzâ câe nasrullah, İhlâs ve muavvazeteyn sûreleri okunur. Bu namazı kılan kimse diş ağrısı görmez. Bu, Ebû Zer'den (R.A.) rivâyet olunmuştur.[224] Kendileri diş ağrısından Resûlüllah (SA.V.) Efendimiz'e şikâyette bulunduğunda Resûlüllah (S.A.V.) ona bu namazı öğretmiş ve: «**Bu namazı her gece kıldığın takdirde bir daha diş ağrısından şikâyetin olmaz**» buyurmuş; o da böyle yapınca, bir daha diş ağrısı görmediğini söylemiştir.

On beşincisi: Yağmur yağdığında kılınan namazdır. Bu da iki rek'attir. Ebû Ümâme'nin (R.A.) Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki: «**Kim yağmur indiğini görür de o sırada iki rek'at namaz kılar, bunun rükû ve secdelerini lâyıkıyla yapar, tam bir huşû içinde yerine getirirse, Allah ona her katra için on sevap verir ve bu yağmurdan yeşeren her yaprak başına ona on sevab bahşeder.**»

On altıncısı: Yola çıkmak isteyen (sefer yapmak üzere bulunan) kimsenin kıldığı namazdır. Seferin âdâbından biri de, yola çıkmadan önce istihâre (hayır umma) namazı kılmak ve yola çıkarken de dört rek'at namaz kılmaktır. Her rek'atinde bir Fâtiha ve bir İhlâs okunur. Sonra şu duâ yapılır: «Allah'-

(224) Hadis zayıftır. Mevzu' olduğunu söyliyenler var.

ım! Bu namazla sana yaklaşmak istiyorum. Bu namazları benim çoluk çocuğuma ve malıma halef yap (ben dönünceye kadar çoluk çocuğum ve malım bu namazlar hürmetine korunmuş olsun)..»

Böylece bu namaz sefere çıkan adamın yerine onun çoluk çocuğuna ve malına vekil olarak koruyucu olur.

On yedincisi: Tesbîh namazıdır. Bu, yukarıdaki bahiste geçti. Cuma günü kılınır.

On sekizincisi: Kazaya kalmış namazlar için kılınan namazdır. Rivâyete göre, akşam namazından sonra iki rek'at namaz kılan ve her rek'atinde bir Fâtiha, bir Âyet-i Kürsî ve üç İhlâs okuyan kimsenin kırk yıllık kazaya kalmış namazı yerine getirilmişçesine kendisinden kabul olunur.[225]

On dokuzuncusu: Borç ödemek için kılınan namazdır. İbni Ömer'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, bir adam Hazret-i Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek —ki bu adamın Üveys adında bir bedevî olduğu söylenir— «Yâ Resûlâllah! dedi, üzerimde bir hayli borç vardır.» Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) şöyle buyurdu ona: «Dört rek'at namaz kıl, birinci rek'atte bir Fâtiha. on Felâk sûresi oku. İkinci rek'atte bir Fâtiha, on Kâfirûn sûresi oku. Bu iki rek'ati bitirince selâmdan sonra otur ve su tesbîhi yap :

«Sübhâne'llahi'l-ebediyyi'l-ebed, el vâhidi'l-ehad, Sübhâne'llahi'l-ferdi's-samed, ellezî refaas-samed bi-ğayri amed, el-müteferridi bilâ sâhibetin ve lâ veled..»

Bu duâdan sonra kalk, iki rek'at daha namaz kıl, birinci rek'atinde bir Fâtiha, üç Elhâkümü't-tekâsür, üç ve'l-asri, üç İzâ zülzile ve üç de İhlâs sûresini oku.. Namazı bitirince selâmdan sonra secdeye var ve yedi defa şu duâyı oku :

«Allah'ım, her zor işte senden kolaylık istiyorum. Çünkü

(225) *Bu, kırk yıllık kaza namazı kılınmış sayılır, şeklinde bir anlam taşımamaktadır. Çünkü kazaya kalmış namazlar ancak kaza edilmekle kılınmış sayılır. Yukarıdaki rivâyet, namazını kazaya bırakıp da bunun üzüntüsünü duyanlara bir teselli mahiyetindedir. (Mütercim)*

her zor işte kolaylık meydana getirmek senin için çok kolaydır!»

Sonra secdeden kalkıp otur ve on defa şunu oku: «Göklerin, yerin ve bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun! Büyüklük ve yücelik göklerde de, yeryüzünde de ancak O'na mahsustur. O çok güçlü ve yegâne hikmet sâhibidir.»

İşte bunu yerine getirecek olursan Allahü Teâlâ borcunu ödeme imkânlarını sana lûtfeder.

Yirmincisi: Uyumaya hazırlanırken kılınan namazdır. Bu da iki rek'attir. Birinci rek'atinde bir Fâtiha, bir Âmene'r-Resûlü ve on İhlâs okunur. İkinci rek'atinde aynı sûrelere devam edilir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: «Kim bu namazı kılarsa şüphesiz ki ona bin altın Allah yolunda harcamaktan daha hayırlı olur. Aynı zamanda bin çıplağı giydirmekten de daha sevaplıdır.»[226]

KUŞLUK VE TEHECCÜD NAMAZI, KUR'ÂN OKUMAK VE BENZERİ İTİYAD EDİNİLEN VİRDLER HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE İMAMLARIN BU HUSUSTAKİ SÖZLERİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki:

«İnsan hastalanınca ya da bir yolculuğa çıkınca, sıhhatli iken evinde amel ettiğinin bir benzeri (sevâb olarak) kendisine yazılır.»[227]

«Hizbini okumadan uyuyan kimse, onu fecirle öğle namazı arasında okursa, gece okumuş gibi kendisine (sevâbı) yazılır.»[228]

Muhammed bin Fadl —diğer bazı nüshalarda ise Muhammed bin Fudayl— diyor ki: Başkasını görmesin diye ameli

(226) *İhyâu Ulûmi'd-Dîn.*
(227) *Buhârî, Ebû Mûsa el-Eş'arî'den (R.A.) rivâyet etmiştir.*
(228) *Müslim, Ömer bin Hattâb'dan (R.A.) rivâyet etmiştir.*

terketmek de riyâdır. İnsanlar görsün diye bir amelde bulunmak ise şirktir. O halde her amelde, ihlâsa, evet ihlâsa gerekli ol! Gösterişten kendini uzak tut. Kim Hakk'ı isteyerek ibâdet etmezse, halka ister istemez ibâdet eder. Böylece Hakk'ın hizmetinden kendini çekip alır, halkın hizmetine vermiş olur.

İşte bu mânayla deniliyor ki: Kim Allah'a ibâdette bulunmaya azmeder de onu halk görmesin diye terkederse, o riyâkârdır. Çünkü ameli Allah için olduktan geri halkın onu görmesi bir zarar vermez. Halk görsün diye amel eden kimse ise, Allah'a kullukta başkasını O'na eş-ortak koşmuş sayılır.

Ancak bu konudan bir mes'eleyi ayırmak uygun olur. Şöyle ki: Halkın bulunduğu yerde ne zaman Allah'a ibâdet ederse kendisine eziyet edilir veya gıybeti yapılır; o takdirde ameli halk görmesin diye terketmek riyâ sayılmaz. Bilâkis insanlara karşı bir şefkat ve merhamet sayılır.[229]

Tarikat-ı Muhammediyye'nin şerhinde deniliyor ki :

«Şeytanın hîlelerinden biri de şudur: Bir şahıs belli vird sâhibi olur, kuşluk namazı, teheccüd namazı, Kur'ân okumak ve me'sur olan duâları okumak gibi, bunu, bu tür amellerde bulunmayan bir topluluk arasına katılınca, riyâ olmasın diye terkeder. Şüphesiz ki böyle yapmak fahiş bir hatâdır. Çünkü virdine devam etmesi ihlâsın delîlidir. Ancak riyâ fikrinin kalbinde doğması, elde olmayarak bunun içinden geçmesi bir zarar vermez. Riyâ olur endişesiyle virdi bu durumda terketmek şeytana uymak olur, onun maksadını gerçekleştirmek gibi bir durum meydana getirir. Yalnız ne var ki burada virdini yaparken mutad olanından fazlasını yapmamaya dikkat eder. Kendisine mürâî denilmesin diye virdini terkediyorsa ve halk arasında itibarı sarsılmasın diye yapmıyorsa, böyle yapmasında da müslümanlar hakkında sû'-i zan beslemiş oluyor. Halkın yermesinden kurtulmak için değil de onları gıybetten korumak için terketmeyi düşünüyorsa, bu da halk hakkında kötü zan beslemek demektir.' Çünkü başkasını günaha düşmekten

(229) Fethü'l-Karîb.

korumak ancak mübah olan şeyleri terketmekte olur; sünnet ve müstehabları terketmekte değil..[230]

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruluyor ki :

«Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta hiç bir ortak koşmasın!.»[231]

Âyette geçen ve yararlı iş ile terceme edilen «amel-i sâlih» riyâdan uzak olanıdır. Bazısına göre, amel-i sâlih, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e uymak ve O'nun sünnetiyle zâhiren ve bâtınen amel etmektir. Sünnetin bâtınıyla amel, kalbi bütünüyle Allah'a çevirmek, O'ndan başkasından ilgiyi kesmektir. Kur'ân'da bu hususta şöyle buyuruluyor: **«Ve lâ yüşrik bi-ibâdeti rabbihî ehadâ..»**

İbni Abbas'dan (R.A.) yapılan rivâyette deniliyor ki: **«Ve lâ yüşrik bihi»** denilmemiş de **«Ve lâ yüşrik bi-ibâdeti»** buyurulmuştur. Çünkü bununla, yaptığı amel karşılığında övülme hususu belirtiliyor. El-Hasen (R.A.) diyor ki: Bu, yapmış olduğu bir amelle hem Allah'ı, hem de halkın övgüsünü arzulayan kimse hakkındadır. Nitekim Cündeb bin Züheyr'den (R.A.) yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e dedim ki: Yâ Resûlâllah! Ben Allah için yararlı bir iş işliyorum. Bu sırada biri benim bu amelimi görecek olursa, beni sevindirmiş oluyor.. Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) buyurdu ki: «Allah kendisine ortak koşulan bir ameli kabul etmez.» Ve sonra Peygamber'in (S.A.V.) bu sözünü doğrulamak maksadiyle yukarıdaki âyet indi.

Diğer bir rivâyette, Cündeb'e şöyle de buyurulmuştu: «Biri gizli diğeri âşikâr olmak üzere sana iki sevâp vardır.»

Evet, şüphesiz ki bu, kişinin niyetine göredir. Kendisine uyulsun diye âşikâr amel etmesi —ki bu kâmil, muhlis olup Allah'dan başkasından ilgisini kesen kişilerin yolu ve meşrebidir— veya kendisinden kötü zannın kalkması niyetini taşıyorsa ve bu amel de vâcib olan umurdan ise, ona iki sevâp vardır. Ama bu ameliyle sadece halkın övgüsüne mazhar olma-

(230) *Rûhu'l-Beyân: Hûd sûresinin tefsiri bölümü.*
(231) *Kehf sûresi, âyet: 110*

yı, isminin yayılmasını, nâmının yâd edilmesini düşünüyorsa, bu riyânın tâ kendisidir, içinde şirk (Allah'a ortak koşma) kokusu vardır. Bu bakımdan, virdine ilk başlayan kimse, ameli fesada uğramasın diye onu gizler. Ona uyan kimsenin ise, diğer kimselerin de kendisine uymasını kasdederek amelini veya virdini açık şekilde yapması câiz olur. Tabii ki bu durumda kendisini fitneye uğramaktan güven içinde hissediyorsa.. Aksi halde gizli yapması daha iyi olur.

Bahru'l-Ulûm adlı kitapta deniliyor ki: Riyânın mânası nedir? Bu soruya şu cevabı veriyor: Aşağıdaki hadîsin delâletiyle derim ki, riyâ, Allah'tan başkası için amel etmektir.

«Ümmetim hakkında en çok korktuğum husus, Allah'a eş —ortak— koşmalarıdır. Ama ben onların güneşe veya ay'a ya da ağaç ve putlara ibâdet edeceklerini söylemiyorum; ancak Allah'tan başkası için amel edeceklerini anlatmak istiyorum..»

el-Eşbah kitabında, riyânın oruca girmiyeceği belirtiliyor. Ancak yüzünde açlığın eseri belirgin hale gelsin diye veya bu durumda olduğunu halka söyleyip arzetsin diye oruç tutuyorsa, bu riyâ sayılır. Nitekim Ubâde bin Sâmit'den (R.A.) yapılan rivâyette, Ubâde diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den duydum, buyurdular ki :

«Kim gösteriş olsun diye namaz kılarsa, gerçekten o Allah'a eş koşmuştur. Bunun gibi gösteriş olsun diye oruç tutarsa, o da Allah'a eş koşmuştur.» Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz böyle buyurduktan sonra şu âyeti okumuşlardır: **«Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta hiç bir ortak koşmasın..»**

Aynı hususa el-Haddadî'de de yer verilmiştir. Artık sen haccı, sadaka vermeyi ve diğer hayırlı işleri buna kıyas et.

Hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki: **«Allah şüphesiz cenneti her müraîye haram kılmıştır. Gerçek iyilik elbise güzelliğinde değil, bilâkis gönül yatışkınlığı ve ağırbaşlılıktadır.»**

Diğer bir hadîste, ise şöyle buyuruluyor: **«Allah kıyâmet günü önce gelenlerle sonra gelenleri bir araya topladığında, bir çağırıcı şöyle seslenecektir: Kim Allah için işlediği bir amel-**

de başkasını ona ortak koşmuşsa, amelinin sevâbını Allah'tan başkasından talep etsin. Çünkü Cenâb-ı Hak, ortaklık konusunda ortaklardan doygundur, hiç bir ortağa muhtaç değildir.»

Ve bu konuyla ilgili diğer hadîsler :

«Cehennemde bir vâdi vardır ki cehennem o vâdiden her gün yüz defa (Allah'a) sığınır; bu vâdi mürailere (amelini gösteriş için yapanlara) hazırlanmıştır.»

«Küçük şirk (ortak koşmaklık)tan sakının!»

Bunun üzerine soruldu :

— Küçük şirk nedir?

Buyurdular ki :

— Riyâdır.

«Ümmetim hakkında en çok korktuğum şey, gizli şirktir. Şirkten sakının; çünkü şirk, gece zifiri karanlıkta kaygan düz bir kaya üzerinde yürüyen karıncanın ayak sesinden daha gizlidir.»

Bu beyânın taşıdığı mâna ashâba ağır geldi. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz devamla buyurdular ki: «Şirkin küçüğünü de büyüğünü de gideren şeyden haber vereyim mi?»

Ashâb: Evet, dediler.

Peygamber: «Allah'ım, sana bir şeyi ortak koşmaktan yine sana sığınırım. Bildiğim böyle bir ortak koşmamdan sana iltica ederim. Bilmediğim bir ortak koşmamdan dolayı sana istiğfar ederim» deyin..

Diye buyurdu.

Ali bin Ebû Tâlib (R.A.) diyor ki: «Şirki daha çok riyâ kapsamına al!. Abdeste de Allah'dan yardım dile!. (Ameline tâ ki riyâ karışmasın)..

Cündeb'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki: «Kim başkasını işitsin diye amel ederse, Allah ona (dünyada bunun) karşılığını verir. Kim de gösteriş için yaparsa, Allah ona da dünyada bunun karşılığını verir. (Âhirette onun için bir nasîb yoktur).»

Bu hadîsi tefsîr edenlerden bir kısmı da şöyle mâna ver-

mektedirler: Kim halk işitsin diye amel ederse, Allah kıyâmet günü onun bu fâsid niyetini meydana çıkarır ve onu bir nice şâhidlerin (hafaza meleklerinin) huzurunda rezil ve rüsvay eder.[232]

Ahmed bin Hanbel'in Nefî'den, onun da bir sahâbîden yapmış olduğu rivâyete göre, başkasını alaya alanlardan biri Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e sordu.

— **Yarın için kurtuluş yolu nedir?**

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz cevap verdi :

— **Allah'a karşı hilekâr davranma!**

— **Allah'a nasıl hile yapabiliriz?**

— **Allah'ın sana emrettiği şeyi yaparken Allah'tan başkasını arzular, gösterişte bulunursan, hile yapmış olursun. Riyâdan sakının. Çünkü riyâ Allah'a bir çeşit ortak koşmaktır. Hem riyâkâr kimse kıyâmet günü mahşer ehlinin gözleri önünde dört isimle çağrılır: Ey kâfir!. Ey fâcir!. Ey zararda kalan!. Ey sözünü yerine getirmeyen!.**

Ve sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şu âyeti okudular:

«Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta hiç bir ortak koşmasın!.»[233]

«Doğrusu münâfıklar Allah'ı aldatmağa çalışırlar. Oysa O, onlara aldatmanın ne olduğunu gösterecektir.»[234]

Bu husus ayrıca İmam Süyûtî'nin ed-Dürrü'l-Mensûr adlı kitabında da belirtilmiştir.

SİVAK'IN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE İMAMLARIN BU HUSUSTAKİ GÖRÜŞ FARKLARI

İlim adamları SİVAK hakkında birtakım farklı görüşler meydana koymuşlardır. Bazısına göre sivak, dinî sünnetlerden biridir. Bazısına göre ise, namaz ve orucun sünnetlerin-

(232) Rûhu'l-Beyân Tefsiri, Kehf sûresi bölümü.
(233) Kehf sûresi, âyet: 110
(234) Nisâ sûresi, âyet: 142

dendir. Dinî sünnetlerdendir diyenlerin görüşü daha kuvvetlidir. Nitekim bunun böyle olduğu İmam Ebû Hanîfe'den (R.A.) rivâyet edilmiştir. Ayrıca buna delâlet eden bir nice hadîsler de vardır. Bunlardan bir kısmını naklediyoruz :

«Dört husus var ki peygamberlerin sünnetlerindendir: Sünnet olmak, sivak kullanmak, güzel koku sürünmek ve evlenmek.»[235]

«On husus doğuştan insana lüzumludur..» Bu hadîsi rivâyet eden Hazret-i Âişe (R. Anhâ) bu on şey arasında sivak'i de zikretti.[236]

«Temizlik dörttür: Bıyıkları (ağız içine girmiyecek) şekilde kesmek, koltuk altlarını traş etmek, tırnakları kesmek, sivak kullanmak.»[237]

Buhârî'nin kendi tarihinde Muğayre el-Asbahî'den (R.A.) yapmış olduğu rivâyette, Hz. Muğayre diyor ki: Öncü ya da keşif kolu arasında bulunuyordum, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bize sivak takdîm ederek buyurdu ki: Bununla dişlerinizi temizleyin!

«Ne güzeldir zeytin ağacından olan sivak! Çünkü o mübarek bir ağaçtır; ağzın kokusunu güzelleştirir, kötü kokuyu giderir. O hem benim, hem de benden önceki peygamberlerin sivakidir.»[238]

«Sizden biriniz gece kalktığında sivak kullansın. Çünkü gece kalkıp namaz kılmak istediğinde bir melek ona gelip ağzını onun ağzına dayar, onun ağzından ne çıkarsa mutlaka meleğin ağzına girer.»[239]

Evzaî (R.A.) diyor ki: Sivak, abdestin yarısıdır. Onun en çok arzulandığı zaman namaza kalkılmak istenildiğindedir. Abdeste kalkılırken de durum yine böyledir. Kur'ân okurken, uykudan kalkarken de sivake ihtiyaç vardır.

---

(235) İmam Ahmed bin Hanbel, Tirmizi, Taberânî, Ubeyy bin Kâ'b ve İbni Abbâs'dan (R.A.) rivâyet etmişlerdir.

(236) Sahih-i Müslim.

(237) Bezzâr, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

(238) Taberânî, Muaz bin Cebel'den (R.A.)

(239) Ebû Nuaym, Câbir'den (R.A.)

Muhit sâhibi ve başka ilim adamları, sivakin vaktinin, abdest alınacak vakit olduğunu söylemişlerdir. Çünkü Ebû Hüreyre'den (R.A.) nakledildiğine göre: Sivak dinin sünneti olarak belirlenmiştir. Bu bakımdan sivak kullanmak için her vakit ona uygun ve eşittir. Kifâyetü'l-Müntehî'de, abdestten önce sivak yapılması belirtilmiştir. İmam Şâfiî'ye göre, namaza kalkındığında, abdest alındığında ve ağız tadının değiştiği hallerde sivak kullanmak sünnettir.

Buhârî'nin Ebû Hüreyre'den (R.A.) yaptığı rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Ümmetime zorluk ve sıkıntı getirmemiş olsaydı, sivak ile emrederdim.»** Diğer bir rivâyette: **Her namaz için sivak ile emrederdim..** buyurulmuştur. Nesâî'nin yapmış olduğu rivâyette ise, **«Her abdest alınırken sivak ile emrederdim..»** buyurulmuştur. Aynı rivâyeti el-Hâkim ve İbni Huzeyme de yapmışlardır.

Ebû Huzeyfe'nin (R.A.) anlattığına göre; Resûlüllah (S.A.V.) **Efendimiz gece ibâdete kalkınca** ağzını iyice yıkardı.

Kuşeyrî'nin Ebû Derdâ (R.A.) Hazretleri'ne isnad ederek naklettiği hadîste ise şöyle buyuruluyor :

«Sivak'e gerekli olun! Çünkü sivak'te yirmi dört haslet vardır; bu hasletlerin en üstünü Allah'ı hoşnud etmek ve namazın fazîletini yetmiş kat artırmaktır.»

Diğer bir hadîste şöyle buyuruluyor :

«Sivak ile kılınan namaz, sivaksiz kılınan namazdan yetmiş kat üstündür.»[240]

İmam Nesâi, sivakin oruçluya zeval vaktinden sonra müstehab olduğuna şu hadîsin umum ifâde eden mânasıyla istidlâl etmiştir: **«Ümmetime zahmet, sıkıntı olmamış olsaydı, her namaz için sivak ile emrederdim.»** Her namazdan maksad, farz, vâcib ve nâfile olan bütün namazlardır. Aynî'de de aynı hususa yer verilmiştir. Hidâye sâhibi diyor ki: Sivak müstehabdır. Şeyh Kemalüddîn bin Hümam sivakin müstehab olduğuna, sünnet olmadığına, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in buna ab-

---

(240) Ahmed bin Hanbel, İbni Huzeyme, Hâkim, Ebû Nuaym, Urve'den (R.A.)

destte devam ettiğine dair bir hadîsin vârid olmadığını delil getirmiştir. Buhârî'de bunu ta'likan zikretmiş ve sivakin abdest alırken müstehab olduğu görüşünü daha hak bulduğunu söylemiştir.

Diyebilirim ki: Sivakin vücûbuna mani', meşakkattir. O halde bu husus onun sünnet olduğuna bir işâret sayılır. Nitekim Hazret-i Âişe Vâlidemiz (R. Anhâ) diyor ki: Biz Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in sivakini, abdestini, temizliğini sayar dururduk. Allah dilediğini ona gönderir, o da sivak kullanır, abdest alırdı. Sonra namaz kılardı. Bu da belirtilen hususların Resûlüllah'ın âdetlerinden olduğunu gösterir. Ancak denilebilir ki: Bu O'nun uykudan uyandığındaki âdetidir, her abdest aldığındaki âdeti değildir. Bütün bu görüşlerle beraber konuyu işleyenler bunu âdâbdan saymışlardır ki bunda tesamüh vardır. Meğer ki bu âdâbdan müstehabbı içine alan bir mâna kasdedilmiş olsun. Nitekim Şerh-i Kebîr'de de bu husus böyle belirtilmiştir.

Hanefî imamlarına göre zevâlden sonra oruçluya sivak mekruhtur. Ama daha sahîh olan tesbîte göre İmâm-ı A'zam yanında mekrûh olmadığıdır. İmam Mâlik'e göre de böyledir. Nitekim Şir'a adlı kitapta da bu husus belirtilmiştir. İmam Ahmed ve Taberânî'nin naklettiklerine göre, üç şey Peygamber (S.AV.) Efendimiz'e vâcib iken O'nun ümmetine tetavvu' olmuştur: Vitir namazı, sabahın iki rek'at sünneti ve iki rek'at kuşluk namazı. Ayrıca Resûlüllah'a has olan hususlardan biri gece namazı, diğeri sivak idi. Gece namazı hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruluyor ki: **«Ey Muhammed! Geceleyin uyanıp, yalnız sana mahsus olarak fazladan namaz kıl. Belki de Rabbin seni övülecek bir makama yükseltir.»**[241]

Şöyle ki bu namaz ya farz namazlar üzerine bir fazlalık, ya da vâcib olarak bir fazîlettir. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e..

Sivake gelince: Âlimler, bunun için Ebû Dâvud'un Abdul-

(241) İsrâ sûresi, âyet: 79

lah bin Ebî Hanzele'den rivâyet ettiği şu hadîsle istidlâl etmişlerdir: **«Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz her namaz için —abdestli bulunsun bulunmasın— bir abdest almayı emretti. Bu külfetli olunca, her namaz için sivak kullanmayı emretti..»** Sivakin Peygamber Efendimiz'e vâcib olmadığını iddia edenler ise İbni Mâce'nin Ebû Ümâme'den (R.A.) rivâyet ettiği şu hadîsle istidlâl etmişlerdir: **«Cebrâîl (A.S.) ne kadar bana geldiyse mutlaka sivak ile tavsiyede bulundu. O kadar ki hem bana, hem de ümmetime farz kılınmasından endişe ettim..»**

Ahmed bin Hanbel'in Vâsile bin Aska'dan (R.A.) yapmış olduğu rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki:

«Sivak ile emrolundum. O kadar ki üzerime farz kılınacağından endişe ettim!.»

Bu hadîsin isnadı hasendir. Aynı husus Mevâhib-i Ledünniyye'de de nakledilmiştir.

NAMAZIN DAHA ÖNCE MEKKE'DE FARZ KILINMASI İLE ABDESTİN DAHA SONRA MEDİNE'DE FARZ KILINMASI HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU KONUDAKİ BAZI SORU VE CEVAPLAR

Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruluyor ki: **«Ey imân edenler! Namaza kalkmayı dilediğinizde yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi, —başlarınızı meshedip— topuk kemiklerine kadar ayaklarınızı yıkayın.»**[242]

Denilebilir ki, bu âyetin Medine'de nâzil olduğu icmâ' ile sabit olmuştur. Namaz ise Mekke'de farz kılınmıştır. Bundan anlaşılıyor ki namaz abdestsiz olarak farz kılınmış ve bu hal abdest âyeti ininceye kadar devam etmiştir. Buna cevap olarak diyebiliriz ki: Bunun böyle olması gerekmez, abdestin met-

(242) Mâide sûresi, âyet 6

luv olmayan vahiy yoluyla sâbit olunabileceği düşünülebilir. Şöyle ki daha önceki şeriatlara uyulmuş ve onlarla bu hususta amel edilmiştir. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şu hadîsleri bu hususa delâlet etmektedir:

Efendimiz (S.A.V.) abdest aldıklarında üçer defa azâsını yıkarken, **«Bu benim ve benden önceki peygamberlerin abdestidir!»** buyurmuşlardır.

Denilebilir ki, abdestin farziyyeti bu yolla sâbit olduğunda daha sonra ilgili âyetin inmesindeki fayda ne olabilir? Bu soruya şu cevabı verebiliriz: Bu âyetin abdest emrini takrir ve tesbit için olması mümkündür. Abdest başlıbaşına bir ibâdet olmayıp namaza bağlı bulunduğu cihetle ümmetin bu hususta şüpheye düşmemesi ve bir gaflet ve ihmal göstermemeleri, şartlarında ve rükünlerinde bir yanlışlığa meydan vermemeleri için daha sonra âyet inmesi gerekmiştir. Çünkü asr-ı saâdet çok gerilerde kalmış, hadîsleri nakledenler günden güne azalmış ve böylece sarih bir nasla beyân edilmeyen farzların unutulma tehlikesi başgöstermiş olabilirdi. Ama mütevatir bir nasla sâbit olan farzlar böyle değildir. Onlar her zaman herkesin dilinde varlığını hissettirir. Nitekim aynı husus Halebî'nin Şerh-i Kebîr'inde de belirtilmiştir.

Yine denilebilir ki: Bu husustaki delil Medine'de inmiştir. Bunda görüş birliği vardır. Namaz ise Mekke'de farz kılınmıştır. Âlimlerin ittifakıyla Peygamber'in (S.A.V.) abdestsiz namaz kılmadığı sâbit olmuştur ki, o zaman henüz abdest hakkındaki âyet inmemişti. Buna cevap olarak diyebiliriz ki: Abdestin daha önce farz kılındığını kabul etmek mümkün değildir. Nitekim İbni Cehm diyor ki: İslâmdan önceki devirlerde sünnet idi. Sonra farziyeti vahiy yoluyla inmiştir. Bunun aksi kabul edilecek olursa; o zaman hükmü, deliline takdîm etmek gerekir, Cuma âyetinde olduğu gibi. O halde abdestin farziyetinin daha önce metlûv olmayan vahiyle sâbit olduğu kendiliğinden sübût bulmuş oluyor. Meselâ: Cebrâil'in (A.S.) bunu Hazret-i Peygamber'e öğretmesi olabilir. Nitekim İbni Rebîa'nın Esved'den mürsel olarak yaptığı rivâyet —ki bu Ah-

med bin Hanbel'in İbni Ebî Lehîa tarîkıyla tesbitiyle sağlanmıştır— abdestin âyetle farz kılınmadan önce şeriatlardan alınarak işlendiğini göstermektedir. Sahîh hadîste, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in abdest alıp üçer defa azâsını yıkarken **«Bu hem benim, hem de benden önceki peygamberlerin abdestidir»** buyurduğu kesinlik kazanmıştır. Bu rivâyet, İmam Nevevî'nin **«Abdest bu ümmetin hasaisindendir»** sözünün zayıf olduğunu meydana koymaktadır. Nitekim aynı hususa Mülteka Şerhi el-İzmirî'de de yer verilmiştir.

Abdestle ilgili diğer hadîsler :

«Müslüman bir kimse abdest aldığında günahları kulağından, gözünden, ellerinden ve ayaklarından çıkar; oturacak olursa mağfirete erişmiş olarak oturmuş olur.»[243]

«Abdestli bulunduğun halde ölüm meleği sana gelecek olursa, kelime-i şehâdeti kaçırmış olmazsın. Çünkü abdest imânın yarısı, namazın anahtarı, bedenin temizleyicisidir günahlardan.»[244] Nitekim el-Bostan adlı kitapta da bu rivâyete yer verilmiştir.

«Sizden herhangi biriniz abdest alır, abdestini fazlasıyla ya da tastamam yapar, sonra «Eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû» derse, kendisine herhalde sekiz cennet kapısı açılır; hangisinden arzu ederse oradan içeri girebilir.»[245]

«Kim abdest aldıktan sonra İnnâ enzelnâhü sûresini bir defa okursa, gecesi namazla, gündüzü oruçla geçirilen elli sene sevâbı kendisine verilir. Kim iki defa okursa, Allahü Teâlâ İbrâhim ve Musâ peygamberlere verdiğini ona verir. Kim üç defa okursa, Allahü Teâlâ ona sekiz cennet kapısı açar, hiçbir hesap vermeden, bir azâba tâbi tutulmadan istediği kapıdan girebilir.»[246]

Diğer bir rivâyette: **«Kim bu sûreyi bir defa okursa, Al-**

---

(243) Ebû Ümâme, el-Bahilî'den (R.A.)
(244) Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(245) Sahîh-i Müslim, İbni Ömer'den (R.A.)
(246) Kul hakkı, millet hakkı hariç. Bunlar ancak ölmeden önce ödenmekle affolunur.

lah onu sıddîklerden yazar. İki kere okuyanı şehîdlerden yazar. Üç defa okuyanı Allah peygamber zümresinde haşreder.»[247]

«Kim abdest alır, abdestini güzelleştirir, sonra şu duâyı okursa, cennetin sekiz kapısı kendisine açılır, hangisinden dilerse girebilir.»

DUÂ: Eşhedü en lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şerike leh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû. Allahümmec'alnî mine'l-mutatahhirîn vec'alnî mine't-tevvâbîn..»[248]

MÂNASI: Allah'tan başka ilâh olmadığına, O'nun tek olduğuna, eşi ortağı bulunmadığına ve Muhammed'in de (S.A.V.) Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şehâdet ederim. Allah'ım! Beni çokca tevbe edenlerden ve çokca temizlenenlerden eyle!.

«Kim abdest aldıktan sonra: Sübhâneke allahümme ve bihamdike, eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etûbü ileyk, derse, Allah bu duâyı öyle bir mühürle mühürler ki artık bir daha kırılmaz ve kıyâmet gününe kadar Arş'ın altına kaldırılıp (korunur).»[249]

Diğer bir hadiste ise şöyle buyuruluyor :

«Kul abdest alıp temizliğini bitirince, Sübhâneke allahümme ve bi-hamdike, eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etûbü ileyke derse, o hayırlı bir mühürle mühürlenip Arş'ın altına konulur. Bu duânın mührü, kıyâmet günü sâhibine verilinceye kadar kırılmaz.»[250]

(247) Mişkâtü'l-Envâr.
(248) Tirmizi, Ömer'den (R.A.)
(249) Tirmizi, Ömer'den (R.A.)
(249) Nesâi, Ebû Saîd el-Hudri'den (R.A.)
(250) Tenbihü'l-Gaafilîn, Ebû Leys Semerkandî.

ABDESTİN SÜNNET NAMAZI VE ABDEST İLE GUSÜLDE KULLANILACAK SU MİKTARI HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU HUSUSTA İMAMLARIN GÖRÜŞLERİ

Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) sabah namazı esnasında Bilâl Hazretleri'ne şöyle buyurdu :

«Ya Bilâl! İslâmiyette işlediğin en umut verici amelinden bana haber ver. Çünkü ben senin ayakkabılarının takırdısını Cennette hemen önümde duydum..»

Bunun üzerine Hz. Bilâl dedi ki :

«Ben ister gece, ister gündüz ne kadar abdest aldımsa, mutlaka o abdestle namaz kıldım ki, o namaz bana farz kılınmamıştır. Kanaatımca en umut verici amelim bu olsa gerek.»[251]

Başka bir rivâyette ise :

«Ya Bilâl! Cennette hangi amelinle önüme geçmiş oldun? Çünkü ben geçen gece Cennete girdiğimde senin ayak tıkırdını önümde duydum..»[252]

İmam Ahmed ve Tirmizî'nin rivâyetlerinde ise, son cümle şöyledir: **«Çünkü ben senin ayakkabılarının tıkırdısını işittim.»**

Diğer bir rivâyette bu hadîs şöyle ifâde edilmiştir :

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz sabahlayınca, Bilâl'i çağırtmış ve «Ya Bilâl! Cennette ne ile benim önüme geçmiş oldun?» Diye sormuş ve şunu ilâve etmişti: «Çünkü ben ne kadar Cennete girdimse, mutlaka senin ayak seslerini önümde işittim. Geçen gece de Cennete girdiğimde yine senin ayak patırdını önümde duydum ve sonra kare şeklinde bir saraya geldim, sarayın tarasası altından indi. Bu saray kime aittir? diye

---

(251) Buhârî, Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(252) Buhârî, Müslim.

sorduğumda, Araplardan bir kişiye aittir, diye cevap verdiler. Bunun üzerine tekrar sordum:

— Ben de Arabım, bu saray kime aittir?

— Kureyş'ten bir kişiye..

— Ben de Kureyşliyim. Bu kime aittir?

— Muhammed ümmetinden bir kişiye.

— Ben Muhammed'im, kime aittir bu?

— Hattab'ın oğlu Ömer'e...

Bunun üzerine Hz. Bilâl (R.A.) dedi ki:

— Ya Resûlâllah! Ne kadar ezan okudumsa, mutlaka ezanı müteâkip iki rek'at namaz kıldım. Bana ne kadar abdestsizlik ârız olduysa, mutlaka hemen abdest aldım ve bildim ki bundan dolayı Allah'ın benim üzerimde iki rek'at namaz (tavsiyesi) vardır.

Hazret-i Peygamber (S.A.V.) ona:

— İşte bu iki amelinden dolayı Cennette önüme geçmiş bulunuyorsun!.[253]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in bu beyânı temsilî mahiyettedir ki rü'yasında kendisine gösterilmiştir. Bundan, Bilâl'in hakikaten Cennette Resûlüllah'ın önüne geçtiği hükmü çıkarılamaz.

Bazısına göre, Bilâl'in Cennete girmesi ve bu menkıbenin onun hakkında meydana gelmesi, sırf abdesti bozulduğunda vakit kaybetmeden abdest alması ve her abdestten sonra iki rek'at namaz kılması sebebiyledir. Bilindiği gibi sahîh rivâyetlerde, hiç kimsenin kendi ameliyle Cennete giremiyeceği bildirilmiştir.

Biz buna cevap olarak deriz ki:

Cennete girmek Allah'ın rahmetiyle olur. Fazlalık derecelerde, farklılık amellerin durumuna göre olur. Nitekim Cenâb-ı Hakk'ın: **«İşlediğiniz (iyi) ameller karşılığında Cennete giriniz!»** meâlindeki beyânın tefsîrinde de bu husus belirttiğimiz şekilde açıklanmıştır.

(253) Tirmizi, Abdullah bin Büreyde'den (R.A.)

İmam Nevevî (R.A.) diyor ki: Abdest aldıktan sonra iki rek'at namaz kılabilmek için kerahet vakitlerinden biri girmemiş olmalıdır. Aksi halde kılınmaz. Meşhur olan görüş de budur. Hanefî imamlarından bir kısmına göre, kerahet vakti bile olsa iki rek'at namaz kılınır. Özellikle ihrâm giyen kimsenin, kerahet vakti bile olsa iki rek'at namaz kılması uygun olur. Çünkü bu namazın sebebi, ihrâm giymeyi arzu etmektir. O vakitte bu arzu tahakkuk edince, namaz da kılınır. Cami'e saygı namazı, abdest sünneti namazı da kerahet vakitlerinde böyledir.[254]

Evet, tetavvu' namazlar kerahet vaktinde câiz de olabilir, mekrûh da olabilir.[255]

İmamın arkasında Fâtiha ya da zamm-ı sûre okumak, İmam Ebû Yusuf ve İmam A'zam'a göre mekrûhtur.[256]

Fecir doğduktan sonra hayırlı bir söz müstesna, konuşmak da mekrûhtur.[257]

Fakîh olan kimse kendisi Kur'ân okuyorsa, efdâl olanı, kendi kırâetiyle namaz kılması, başkasına uymasıdır.[258]

İmam A'zam diyor ki: Öne geçip namaz kıldırmak isteyen imam yanlış Kur'ân okuyorsa, o camii terkedip başka bir cami'e gidip namaz kılmakta bir beis yoktur. Bunun gibi diğer cami'lerdeki imamlar o cami'deki imamdan daha hafif kıldırıyor ve sesi daha güzel bulunuyorsa, camii terkedip diğer cami'lere gitmekte bir vebâl görülmemiştir.[259]

Ashâb-ı kirâmdan Amr bin Anbese'nin (R.A.) naklettiğine göre, Amr diyor ki: Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e :

— **Ya Resûlâllah! Abdestten bana haber ver,** dedim.

Buyurdular ki :

«Sizden herhangi biriniz Allah için abdest almaya başlar, ağzını çalkalar, sonra burnuna su verir ve sümkürürse; mut-

---

(254) *el-Aynî, Şerh-i Buhârî.*
(255) *el-Kâfî, Şerh-i Tahavî.*
(256) *el-Hidâye.*
(257) *Muhît-i Sarahsî.*
(258) *Fetevâ-i Kaadîhan.*
(259) *el-Muhît, Fetevâ-i Hindiyye.*

laka hataları ağzından ve burnundan akan su ile çıkar. Yüzünü, Allah'ın emrettiği şekilde yıkarsa, mutlaka yüzündeki hatalar su ile birlikte çıkıp gider. Sonra ellerini ve kollarını Allah'ın emrettiği şekilde dirseklerine kadar yıkarsa, mutlaka hataları parmak uçlarından akan su ile birlikte çıkıp gider. Başını Allah'ın emrettiği şekilde meshedince, mutlaka hataları başından çıkar. Sonra iki ayağını Allah'ın emrettiği şekilde topuklarına kadar yıkayınca, mutlaka hataları ayaklarının etrafından çıkıp gider. Sonra kalkıp lâyık olduğu şekilde Allah'a hamdedip O'na senâda bulunur, sonra da iki rek'at namaz kılacak olursa, mutlaka anasından doğduğu gündeki gibi günâhlardan temizlenmiş olur (kul hakkı, millet hukuku müstesna)..»[260]

Muttasıl bir senedle Ebû Hüreyde'den yapılan rivâyette Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Allah'ın ne ile hataları sildiğini, dereceleri yükselttiğini size haber vereyim mi?

Ashâb-ı kirâm :

— **Evet**, ya **Resûlâllah**, dediler.

Buyurdular ki :

— **Soğuk günlerde tastamam abdest almak, kötülüklere karşı sabretmek, mescidlere çokca adım atmak, bir namazdan sonra diğer bir namazı (dört gözle) beklemek... İşte bunlar ribattır, yâni düşmana karşı koruyucu kaledir (veya Allah yolunda nöbet tutup gözetleme yapmanın sevâbıdır).»**

Abdurrahman bin Selâm, kendisinden yapılan muttasıl bir senedle diyor ki: Allah'ın indirdiği bazı kitaplarda rastladım: Kim her abdestsizlik vâki olduktan sonra abdest alır, bu arada kadınların yanına çokca girip çıkmaz, haksız yere mal edinmezse; kendisine hesapsız şekilde dünyalıktan rızık verilir.

Bu konuyla iligli diğer hadîslere gelince :

«Kim abdestli, tertemiz olarak temiz bir elbise içinde yatağına uzanır da yatarsa, mutlaka onun o temiz elbisesi içinde

---

(260) Sened-i muttasıl ile Ebû Ümâme el-Bahilî'den.

bir melek de geceler. Gecenin hangi saatinde uyanırsa, o melek onun için şöyle istiğfarda bulunur: «Allah'ım, bu kulunu bağışla; çünkü o tertemiz olarak geceledi.»[261]

«Dosdoğru olun, (amellerinizi) sayıp dökmeyin! Bilmiş olun ki, amellerinizin en hayırlısı namazdır. Abdesti de ancak mü'min olan muhafaza eder.» (Abdesti bozulunca vakit kaybetmeden abdest alır).[262]

O halde mü'mine yakışan, bütün gündüz abdestli olmaktır. Akşamleyin de abdestli olarak yatağına uzanmaktır. Kul böyle yapınca Allah onu sever. Melekler ona değer verip koruyucu olurlar. Devamlı olarak da o kul Allah'ın himayesinde bulunur. Abdestli iken bir şey yiyecek ya da içecek olursa, yemek ve içmek onun midesinde zikreder. Ve onun midesinde bulundukları sürece onun için istiğfar ederler.[263]

Hazret-i Osman (R.A.) abdest alırken azâsını üçer defa yıkadıktan sonra şöyle dedi: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu işittim: **«Kim benim bu abdestim gibi abdest alırsa, mutlaka hataları, yüzünden, ellerinden ve ayaklarından çıkıp gider.»**[264]

Konuyla ilgili diğer hadîsler :

«Herhangi bir kişi abdest alır, güzel bir abdestte bulunur, sonra namaz kılarsa, mutlaka Cenâb-ı Hak onu o namazla ondan sonra kılacağı namaz arasında bağışlar.»[265]

«Abdestli bulunduğu halde abdest alan kimseye Cenâb-ı Hak on iyilik yazar.»[266]

Hazret-i Enes bin Mâlik'den (R.A.) yapılan sahîh rivâyete göre: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir sâ' (3334 gr.) su ile ve bundan biraz fazlası ile gusleder; bir avuç su ile de abdest

---

(261) Ebû Hüreyre'den (R.A.), Taberânî.
(262) Taberânî, Sevbân'dan (R.A.). Ahmed bin Hanbel.
(263) Tenbîhü'l-Gafilîn.
(264) Buhârî, Müslim; Osman bin Afvan'dan (R.A.)
(265) Ahmed bin Hanbel.
(266) Ebû Dâvud, Tirmizî, İbni Mâce; İbni Ömer'den (R.A.)

alırdı. Diğer bir rivâyette ise beş mekkûk ile gusleder, bir mekkûk ile abdest alırdı.[267]

Hazret-i Âişe (R. Anhâ) vâlidemizden yapılan rivâyette, deniliyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz sâ' ile gusleder, bir avuç su ile de abdest alırdı.

NAMAZDA AYAKTA DURMAYI UZATMAK, KIRÂETLE ÇOK RÜKÛ' VE SECDE YAPMAK HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Abdullah bin Ömer (R.A.) diyor ki: **«Bir gece Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'le birlikte namaz kıldım. O kadar ayakta durdu ki kötü bir şey yapmayı tasarladım.»**[268]

Bunun üzerine kendisine soruldu :

— **Ne gibi kötü bir şey?**

— **Bir ara oturmayı ve Peygamber'i bulunduğu hal üzere terketmeyi..**

Diye cevap verdi.

İbni Battal diyor ki: Bu rivâyette, gece namazında ayakda fazla durmak hakkında delil vardır. Ancak âlimler tetavvu' (nâfile) namazlarda daha üstün sevaplı olan, ayakta durmayı uzatmak mıdır, yoksa az oturup rükû' ve secdeleri uzatmak mıdır?.. hususunda görüş farkı izhâr etmişlerdir. Bazısına göre rükû' ile secdeleri çoğaltmak daha sevâplıdır. Onlar bu hususta Müslim'in Hazret-i Sevbân'dan (R.A.) yaptığı şu rivâyeti delil olarak göstermişlerdir: Rabîa bin Kâ'b —ki bu zat Cennette Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e refik olacaktır— Peygamber Efendimiz'den soruyor: **Amellerin hangisi daha üstündür?** Peygamber (S.A.V.) ona şu cevabı veriyor: **«Fazla secde yapmakla bu hususta kendine yardımcı ol!.»** Ayrıca

(267) Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud. Bir mekkûk, bir buçuk sâ'dır, bazılarına göre bin beşyüz altmış dirhemdir.

(268) Buhârî, Abdullah bin Ömer'den (R.A.)

onlar şu hadîs ile de istidlâl etmişlerdir: **«Herhangi bir kul Allah'a secdede bulunursa Allah mutlaka o secde ile onun bir günahını siler, bir sevap yazar, bir derecesini yükseltir.. O halde siz secdelerinizi çoğaltın!.»**[269]

Ebû Fâtıma (R.A.) bir gün Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den soruyor :

— **Bana bir amelden haber ver ki o amel üzerine doğrulayım ve onu işleyeyim?**

Peygamber (S.A.V.) ona şu cevabı veriyor :

«Secde etmeğe gerekli ol! Çünkü sen ne kadar Allah'a bir secde yapsan, O mutlaka onunla senin bir dereceni yükseltir, bir günahını siler.»[270]

Bu konuyla ilgili diğer rivâyetler de şöyledir :

Tahavî'nin rivâyetine göre, Ebû İshâk bin Muharik diyor ki: Haccetmek üzere yola çıkmıştık. Rebze denilen bölgeye vardığımızda orada büyük sahâbî Ebû Zer el-Gıffârî Hazretleri'yle karşılaştık —ki bu sahâbînin asıl adı, Cündeb bin Cenâde'dir ve Rebze'de medfundur— namaz kılıyordu. Ayakta durmayı uzatmıyor, fakat rükû ve secdeleri çoğaltıyordu. Kendisine bunun sebebini sorduğumda şu cevabı verdi: Daha güzel (bir ibâdet) yapmak için kusur işlememeye çalıştım. Çünkü Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den duydum, buyurdular ki: **«Kim bir rükû ve bir secde yaparsa, mutlaka Allah onun bir derecesini yükseltir ve bir günahını da siler.»**[271]

Yine Tahavî'nin Abdullah bin Ömer'den (R.A.) yapmış olduğu rivâyette, İbni Ömer namaz kılan bir gence rastlıyor ki bu genç namazını hayli uzatıyor.. Namazını bitirip selâm verince, İbni Ömer ,bu genci tanıyanınız var mı? diye soruyor. Adamın biri ayağa kalkıp, ben tanıyorum, diyor. Bunun üzerine İbni Ömer (A.S.) o adama diyor ki: «Eğer onu tanıyorsan, kendisine rükû ve secdeleri uzatmasını söyle. Çünkü ben Re-

(269) İbni Mâce, Ûbâde bin Sâmit'den (R.A.)
(270) İbni Mâce, Kesîr bin Merre'den.
(271) Ahmed bin Hanbel, Beyhakî, Muharik'den (R.A.)

sûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den işittim; buyurdular ki: **«Kul namaz kılmak üzere ayağa kalkınca, günahları ona getirilir de başı üzerine konulur. Ne kadar rükû ve secdeye varırsa, o günahlar üzerinden dökülür..»**

Beyhakî aynı rivâyeti tesbit ettikten sonra Evzaî, Şâfii, Ahmed bin Hanbel ve Muhammed bin Hasen'in de aynı görüşte olduklarını ilâve etmiştir.

Diğer bazısına göre, namazda (gece kılınan nâfile namazlarda) ayakta durmayı uzatmanın daha sevaplı olduğu belirlenmiştir. Tabiîn-i kirâmın cumhuru da aynı görüştedir. İbrahim Nehaî, Hasan Basrî, Ebû Hanîfe de bu görüşü tasvip edenlerdendir. Ebû Yûsuf, Şâfiî ve Ahmed bin Hanbel'in de böyle söyledikleri rivâyet olunur.[272]

el-Eşheb diyor ki: Ayakta durmayı uzatmak, daha sevaplıdır. Çünkü böyle yapmakla fazla Kur'ân okunmuş olur. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den sorulmuş:

— **Ya Resûlâllah! Hangi namaz efdâldir?**

— **Kunûtu uzun olan..**

Diye cevap vermiştir. Bununla, ayakta durmaklığı uzun olan nâfile namazı kasdetmişlerdir.[273]

Diğer bir rivâyette aynı husus belirtilerek buyurûluyor ki: **«Kıyâmı uzun olan (gece nâfile) namaz efdâldir..»** Bu, hangi namaz efdâldir? sorusuna cevap olarak Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz tarafından verilmiştir.[274]

Belirtilen hadîsten elde edilen sonuç şudur: Bu konuda da büyük imamların görüşüne katılmak gerekir. Çünkü onlara muhalefet hiç de iyi bir yol sayılmaz. Cenâb-ı Hak buyuruyor ki: **«Onun emrine aykırı hareket edenler, başlarına bir be-**

---

(272) Beyhakî.
(273) Sahîh-i Müslim, Câbir'den (R.A.)
(274) Ebû Dâvud; Abdullah bin Habeşî el-Haşamî'den.

lânın gelmesinden veya can yakıcı bir azâba uğramaktan sakınsınlar!.»[275]

∴

SECDENİN FAZÎLETİ VE SECDEDEKİ TESBÎHİN FAYDALARI HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Secde, lûgatta tevâzu ile eğilmektir. Şeriatte ise, ibâdet kasdiyle alnı yere koymaktır. Aynı husus, Ebû Suûd Efendi'nin tefsirinde Bakara sûresinin baş kısımlarında ifade edilmiştir.

Bu secdenin şartları, tahrîm müstesnâ, namazın şartlarının kendisidir. Rüknü, alnı veya onun yerine geçebileni (rükû' ımâ' gibi) yere koymaktır. Nitekim hasta olan baş işâretiyle, hayvan üzerinde namaz kılan da kezâ baş işâretiyle secdesini yapar. Ancak hayvan üstünde seferî olan kimse hakkındadır bu cevâz.. Yere yapılması vâcib olan secdeyi hayvan üzerinde yapmak câiz olmaz. Ama hayvan üzerinde yapılması vâcib olan secdeyi yere yapmak câiz olur.[276]

Rükû veya secdede secde âyetini okuyacak olursa, tilâvet secdesi gerekmez. Bahr-i Râik sâhibi diyor ki: Bu bana vâcibdir; ama yapılan rükû ve secde ile edâ edilmiş oluyor. Fetevâ-i Hindiye'de de aynı husus belirtilmiştir.

Konuyla ilgili hadîsler :

«Yedi kemik üzerine secde etmekle emrolunduk: Alın, (böyle derken eliyle burnunun üzerine işâret etti), iki el, iki diz, ayaklarının kenarları.. Elbisemizi ve saçımızı da (namazda) toplamayız.» Yâni bununla da emrolunduk.[277]

Ma'da İbni Ebî Talha diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efen-

---

(275) Nûr sûresi, âyet: 63. Bu âyet büyük imamlara muhalefetin sakıncalarını değil, Resûlüllah'ın emrine aykırı hareket etmenin mahzurlarını beyân ediyor. (C.Y.)

(276) Bahr-i Râik.

(277) Sahîh-i Buhârî, İbni Abbâs'dan (R.A.)

dimiz'in azâdlı kölesi Sevbân Hazretleri'ne rastladım; ona dedim ki :

— Bana öyle bir amelden haber ver ki onu işlediğimde Allah beni o amel sebebiyle cennete soksun?

Sevbân Hazretleri sustu, cevap vermedi. Sonra aynı soruyu ikinci ve üçüncü defa sordum. Yine susup cevap vermediyse de ısrar edeceğimi anlayınca dedi ki :

— Allah'a çokca secde et!. Çünkü Allah'a bir secde edecek olursan, mutlaka O senin bir dereceni yükseltir ve bir günahını da bağışlar.

Ma'dan Hazretleri devamla diyor ki: Sevbân'dan (R.A.) ayrıldım. Bu defa Ebû Derdâ Hazretleri'yle karşılaştım. Aynı soruyu ondan da sordum. Sevbân Hazretleri'nin dediğini aynen o da söyledi. (Allah hepsinden razı olsun!)

Âişe (R. Anhâ) Vâlidemiz anlatıyor: Bir gece Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i yatağında bulamadım; aradım, el yordamıyla etrafı taradım. Derken elim O'nun ayaklarının alt kısmına dokunuverdi. Dikkat ettim, secdede bulunuyorlardı. Ayaklarının ikisi de dikili vaziyette kıbleye dönük idi. Secdesinde şöyle diyordu: **«Allah'ım! Gazabından hoşnudluğuna sığınırım. Azâbından afvına iltica ederim. Senden yine sana sığınırım. Sana gerektiği ölçü ve sayıda senâ (övgü) da bulunamıyorum. Sen kendini övdüğün gibisin.»**[278]

Ebû Hüreyre'nin (R.A.) yapmış olduğu rivâyette ise şöyle buyuruluyor: **«Âdemoğlu secdeyi okuyup secdeye vardığında şeytan ondan uzaklaşıp ağlar ve der ki: (Bana yazıklar olsun ki âdemoğlu secde ile emrolundu; secde etti, ona cennet verildi; ben secde ile emrolundum; yapmadım, cehennem yerim oldu.»**[279]

«Haberiniz olsun ki, rükû' ve secdelerde Kur'ân okumaktan men'olundum. Rükû'a gelince, onda Rabbinize ta'zimde bulunun. Secdeye gelince, onda duâ etmeye gayret edin ki sec-

---

(278) Sahîh-i Müslim, Âişe Vâlidemiz'den (R. Anhâ)
(279) Sahîh-i Müslim, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

deden kalktığınızda duânız kabul olunmuş bulunsun.»[280]

«Kul namaza kalkınca, hayır ve iyilik başına saçılır. Rükû'a gidinceye kadar devam eder. Rükû'a varınca ilâhî rahmet onun üzerinden yükselip durur. Bu hal secdeye varıncaya kadar devam eder. Secde eden kimse ise ancak Allah'ın rahmet kademi üzerine secde etmiş olur. Artık bu durumda istesin ve Rabbine rağbet eylesin!.»[281]

«Cenâb-ı Hak cehennem ehlinden kime merhamet etmeyi murad ederse, meleklerine emreder de Allah'a ibâdet edenleri çıkarırlar. Cehennemden çıkan bu kimseler alınlarındaki secde izleriyle tanınırlar. Cenâb-ı Hak secde izlerinin bulunduğu kısmı cehennem ateşine haram kıldığı için ateş o kısımları yiyemez. Böylece o kimseler ateşten çıkarılırlar. Âdemoğlunun her tarafını cehennem ateşi yer, ancak secde izlerinin bulunduğu yeri değil..»[282]

Özetlediğimiz bu hadîsten de anlaşılıyor ki, amellerin en üstunü namazdır; çünkü namazda secde vardır. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kulun Rabbine en yakın olduğu hal, secdede bulunduğu zamandır.»** Diğer bir rivâyette ise: **«Kulun Rabbine en yakın bulunduğu zaman secde ettiği zamandır.»**

Bu rivâyetten, secdenin diğer ibâdetler üzerinde bir üstünlüğü olduğunu anlıyoruz.

Tilâvet secdesi hakkında istidlâl edilen hadîslerden, rükûun secde yerine geçmiyeceği sonucu çıkarılmıştır. İmam Mâlik, İmam Şâfiî, İmam Ahmed bin Hanbel aynı görüştedirler. İmam Ebû Hanîfe ise, rükûun secde yerine geçeceğini söylemiştir. Bunda istihsan yapmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'de de şöyle buyuruluyor: **«Dâvud, kendisini denediğimizi sanmıştı da Rabbinden mağfiret dileyerek eğilip secdeye kapanmış, tevbe etmiş, Allah'a yönelmişti.»**[283]

---

(280) Müslim. Ahmed bin Hanbel. İbnı Abbâs'dan (R.A.)
(281) Câmiu's-Sağîr. Sa'd bin Mensûr'dan (R.A.)
(282) Sahîh-i Buhârî. Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(283) Sâd sûresi, âyet: 24.

Bütün bu görüşlerle beraber tilâvet secdesinin secdede edâ edilmesi efdâldir. Aynî şerhinde de bu husus belirtilmiştir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz secde halini överken buyurdular ki :

«Kulun Allah katındaki en sevimli hali, secdede görüldüğü ve yüzünü toprağa buladığı haldir.»[284]

«Kul, secdesinden daha üstün bir şeyle Allah'a yaklaşamaz (veya yaklaşamadı).»[285] İbni Mübârek bu hadîsi Dübre bin Habib'den rivâyet etmiştir.

Ayakta durduktan sonra secdeye varmanın sır ve hikmeti şu olsa gerek: Böyle yapmakta fazla ölçüde tevazu' ve küçülme vardır. Secde yapılırken meydana gelen derunî zevkten daha belirgin ne olabilir? Akıl bu zevki idrâkten âcizdir. İşte bu mânaya işâretle Kur'ân'da buyuruluyor ki: **«Secdeye var, (Rabbine) yaklaş!»**[286]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz de bu hususa işâretle buyuruyor ki: **«Secde eden, Allah'ın kademi üzerine secde eder.»**

Açıklama :

Allah'tan başkasına secde etmek câiz değildir. Nitekim İmam Ahmed bin Hanbel ve Tirmizî'nin yapmış oldukları rivâyette Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Eğer bir kimsenin başka bir kimseye secde etmesini emretmiş olsaydım, herhalde kadının kocasına secde etmesini emrederdim.»**[287]

SECDEDE YAPILAN TESBÎHİN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE İMAMLARIN BU HUSUSTAKİ SÖZLERİ

Rivâyete göre, **«Sebbih isme Rabbike'l-Azîm»** âyeti indiğinde Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Bunu rükûunuzda yapın!»** Sonra da **«Sebbih isme Rabbike'l-A'lâ»** âyeti inin-

---

(284) *Taberânî, Ebû Huzeyfe'den (R.A.)*
(285) *Câmiu's-Sağîr.*
(286) *Alâk sûresi. âyet: 19.*
(287) *Ahmed bin Hanbel. Tirmizî. Ebû Hüreyre'den (R.A.)*

ce, Resûlüllah (S.A.V.) **«Bunu secdenizde söyleyin!»** buyurdu. Nitekim Peygamber (S.A.V.) rükûunda **«Sübhâne Rabbiye'l-Azîm»**, secdelerinde **«Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ»** derdi.. Azîm sıfatının rükû'da, A'lâ sıfatının secdede söylenmesinin sır ve hikmeti şudur: Birincisi hayvaniyet mertebesine işarettir. İkincisi nebatiyet mertebesine işarettir.

İmamlar namazda yapılagelen bu tesbîhler hakkında görüş farkı izhar etmişlerdir. Ahmed bin Hanbel'e göre vâcibdir. Kasden terkedildiği takdirde namaz hükümsüz kalır. Unutularak terkedildiği takdirde, yanılma secdesi (secde-i sehv) gerekir. Bir defa söylenmesi vâcibdir. Kemâl mertebesinin en aşağısı üç defadır. İmam Şâfiî'ye göre sünnettir. İmam Mâlik'e göre bunu lüzumlu görmek mekrûhtur. Çünkü bu durumda vâcib farz sayılabilir.[288]

İmamlar rükû'da «Allahümme leke reka'tu» secdede «Allahümme leke secedtü» derlerdi. (Ancak sünnet olan yukarıda belirtilen tesbîhin yapılmasıdır.)

İlk «Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ» diyen Mikâîl (A.S.) olmuştur. Şöyle ki: Mikâîl'in (A.S.) gönlüne Rabbinin azameti dolunca «Yâ Rab demiş, bana öyle bir güç ver ki onunla senin azametine bakabileyim, saltanatına nazar kılayım. Bunun üzerine Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemîn ona gök ehlinin kuvvetini vermiş. O da beşbin sene bu kuvvetle uçmuş. O kadar ki kanadı Arş'ın nurundan yanmış. Sonra Cenâb-ı Hak ona bunun kat kat kuvvetini vermiş. O da bu kuvvetle on bin sene uçmuş. O kadar ki kanatları yanmış ve bir kuş yavrusu haline dönmüş. İşte bundan sonra hicab ve Arş'ı görmeğe başlamış ve bu hal üzere secdeye kapanmış «Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ» demiş ve Rabbinden, yine eski yerine döndürülmesini istemiş, ilk haline dönmesini dilemiş.[289]

Rivâyete göre, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz bir gün Cibrîl-i Emîn'e:

— Ya Cibrîl! Namaz kılarken **«Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ»**

---

(288) Tefsîr-i Rûhu'l-Beyân. Vâkıa sûresi açıklaması.
(289) Ebû Leys kendi tefsîrinde bu hususu belirtmiştir.

diyen kimsenin elde edeceği sevâbdan bize haber verir misin? diye sorduğunda, Cibrîl (A.S.) ona :

— Ya Muhammed! Herhangi bir mü'min (erkek olsun kadın olsun) secdesinde ya da secde dışında bu tesbîhi söylerse, mutlaka onun terazisinin (sevap kefesi) Arş'tan, Kürsî'den ve dünyadaki dağlardan ağır olur. Cenâb-ı Hak, «Kulum doğru söyledi, ben en yüceyim, benim üstümde hiç bir şey yoktur. Ey meleklerim, sizler şâhid olun ki, ben o kulumu bağışladım ve onu cennetime lâyık gördüm» buyurur. O kul vefat edince Mikâil (A.S.) onun kabrini ziyâret eder ve bu ziyâreti her gün sürdürür. Kıyâmet günü olunca, Mikâil (A.S.) onu kanadının üstünde taşır da Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna yükseltip bırakır ve sonra şu dilekte bulunur: «Ya Rabbî! Bu kuluna şefâat etmem için bana müsaade et..» Bunun üzerine Cenâb-ı Hak ona, «Kuluma şefâat etmen için sana izin veriyorum» buyurur ve «Onu al cennete götür» diye emreder.[290]

NAMAZ RÜKÛ' VE SECDELERİNDE HIRSIZLIK YAPAN KİMSE HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Henüz içki, zinâ ve hırsızlık hakkında âyet inmemişti. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir gün ashâbına şöyle sordu :

— İçki içen, zinâ eden ve hırsızlık yapan kimse hakkında ne gibi bir hüküm düşünüyorsunuz?

Ashâb-ı kirâm :

— Allah ve Peygamberi daha iyi bilir, bunlar birtakım hayâsızlıklardır, diye cevap verdiler.

Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

— Evet, bunlar birtakım hayâsızlıklardır ve bunlar hak-

(290) *Tefsir-i Rûhu'l-Beyân, A'lâ sûresinin açıklaması bölümü.*

kında cezâ ve azâb vardır. Ama hırsızlığın en kötüsü, namazda yapılanıdır.

Ashâb-ı kirâm sordu :

— **Bu nasıl olur, namazda nasıl hırsızlık yapılır?**

Buyurdular ki :

— **Rükû' ve secdelerini tastamam yapmayan kimsenin bu hali bir çeşit hırsızlıktır, namazda.**[291]

Diğer bir hadîste ise şöyle buyuruluyor :

«İnsanların hırsızlıkta en kötüsü, namazında hırsızlık yapanıdır!.»

Bunun üzerine Ashâb-ı kirâm sordu :

— **Ey Allah'ın Resûlü! Namazda nasıl hırsızlık yapılır?**

Buyurdular ki :

— **Rükû' ve secdelerini tastamam yapamayan kimse, namazında hırsızlık yapar.**[292]

Diğer bir rivâyette ise bunun cevabı şöyle belirtilmiştir: **«Çünkü o kimse Allah'ın hakkını, kendi hakkını çalmış, kendini sevâptan mahrum bırakmış, onu azâba çevirmiştir.»**[293]

Sahîh rivâyete göre: Bir gün Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Mescid-i Saâdet'e girdi. Hemen sonra bir adam da girip namaz kıldı ve sonra Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e gelip selâm verdi. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz onun selâmını alıp karşılık verdikten sonra buyurdu ki :

«Dön yeniden namaz kıl; çünkü sen namaz kılmadın!.»

Bunun üzerine adam dönüp yeniden namaz kıldı ve tekrar Peygamber Efendimiz'e geldi, Peygamber (S.A.V.) ona yine:

«Dön namaz kıl, çünkü sen namaz kılmadın!.» diye uyarıda bulundu. Adam dönüp namaz kıldı ve huzura geldi. Peygamber (S.A.V.) yine ona :

«Dön namaz kıl, çünkü sen namaz kılmadın!.» buyurdu.

---

(291) İmam Mâlik. Ahmed bin Hanbel, Dâremi; Nu'mân bin Mürre'den.
(292) İmam Ahmed, Ebi Katâde'den.
(293) Taberânî, Hâkim, İbni Huzeyme; Ebû Katâde'den.

Bunun üzerine o adam mahcup bir edâ ile dedi ki :

— **Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a andolsun ki bundan daha iyisini bilemiyorum.. Siz bana öğretin ey Allah'ın Resûlü!**

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz ona şöyle buyurdu :

— **Namaza kalktığın zaman önce tekbir getir, sonra Kur'ân'dan sana kolay gelen kısmı oku, sonra rükû' yap. O kadar ki her azân sükûnet buluncaya kadar rükû'da kal; sonra başını kaldır, dimdik dur. Sonra azân sükûnet bulacak şekilde secde yap. Sonra başını kaldır; yine azân sükûnet buluncaya kadar iki secde arasında dur. Sonra yine secdeye var; azân sükûnet buluncaya kadar secdede kal ve sonra bunu namazın her rek'atinde yerine getir.**[294]

Diğer hadisler :

«Ey müslüman cemaati! Rükû ve secdelerde belini doğrultmayanın namazı, (namaz) değildir.»[295]

Zeyd bin Vehb'den yapılan rivâyete göre: Hz. Huzeyfe (R.A.) rükû ve secdelerini dosdoğru yapmayan bir adama rastlıyor Üzülüyor ve ona şu uyarıyı yapıyor: **«Aslında sen namaz kılmadın. Eğer bu hal üzere devam edip ölecek olursan, fıtrat üzere ölmüş olmazsın. O fıtrat ki Allah, Muhammed peygamberi o fıtrat üzere göndermiştir.»**[296]

Teymî, bunu açıklarken diyor ki: **«Yani sen kâmil bir namaz kılmadım.»**

Bu takdirde, nehiy, kemâle râci' olmuş oluyor; namazın hakikatine değil... Nitekim İmam Ebû Hanîfe ile İmam Muhammed de aynı görüştedirler. Çünkü onlara göre, rükû ve secdelerde tuma'nine (azânın sükûnet bulmasını sağlamak) farz değildir, sadece vâciblerdendir. Ebû Yûsuf ile İmam Şâfiî'ye göre, farzdır.

«Bu hal üzere ölecek olursan, fıtrat üzere ölmüş olmaz-

---

(294) Buhârî. Ebû Hüreyre'den (R.A.) (Câmiu's-Sağîr'in dipnotu.)
(295) Ebû Dâvud, Ali bin Şeybân'dan.
(296) Buhârî, Zeyd bin Vehb'den (R.A.)

sın» cümlesinin açıklamasını yapan Hattabî diyor ki: Buradaki fıtrattan maksad, Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) böyle buyurmakla o adamı kötü fiiline karşılık kınamıştır, tâ ki ileride namazını bu kabil ölçüsüzlüklerden kurtarmış ola.. Buna benzer Peygamber (S.A.V.) buyurdular ki: **«Namazını terkeden küfre düşer..»** Bu, sadece kınamadır; böyle yapanı huy ve alışkanlığından vazgeçirmeye çalışmaktır ve küfre düşmemesi için uyarmaktır. Yoksa dinden çıktığını ifâde etmek değildir.[297]

AMELLERİN YEDİ MERTEBE ÜZERE OLDUĞUNA DAİR İNEN ÂYETLER VE VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Şüphesiz ki bizim dinimiz, Muhammedî olan dindir. Nefis bir cevher olarak Allah tarafından gönderilmiştir. Diyebiliriz ki dinimiz Allah'ın esrarında büyük bir sır, O'nun çok değerli hediyesidir. Allah'ın şerefiyle şereflenen bir incidir. O'nun tevfîkiyle tecelli eden ilâhî ihsânıdır. Ne yerde ne de göklerde hiçbir şey bu dine denk olamaz. Allah ona inanmış kullarının kalbine yerleştirmiştir; tâ ki kulları o dinle şereflensinler, beden ve ruhları onunla olgunlaşsın.. Sonra Cenâb-ı Hak bu nefis cevherin çevresinde imanı bir kale olarak inşa etti; tâ ki düşmanlar ona el uzatmasın, âfetler ona erişmesin.. Şüphesiz bu kal'a, farzları yerine getirmektir. Cenâb-ı Hak ikinci bir kale daha inşa etti; bu da vâcibleri yerine getirmektir. Sonra üçüncü bir kale inşa etti; bu da haram nesneleri terketmektir. Sonra dördüncü bir kale inşa etti; bu da sünnetleri yerine getirmektir.. Bunun çevresinde beşinci bir kale inşa etti; bu da müstehab olan şeyleri yerine getirmektir.. Bunun da çevresinde altıncı bir kale inşa etti; bu da mendub olan şeyleri yerine getirmektir. Bunun çevresinde yedinci bir kale inşa etti; bu da mekrûh olan şeyleri terketmektir... Böylece imânı koruyan tekmil koruyucu kaleler yedi tanedir; buna amellerin yedi mertebesi diyoruz.

---

(297) el-Aynî, Şerh-i Buhârî.

Şeytan'ın ilk arzu ettiği şey, bu nefis cevheri imândan soyup almaktır. Ömrün sonunun kötüye gitmesinden ve şeytanın şerrinden Allah'a sığınırız. Tâ ki şeytan bizi rüsvaylık içinde cehennem çukurunda bırakma imkânını bulamamış olsun. Sevâp konusunda nasibimizi noksanlaştıramasın. İlâhî vergilerden ve cennet derecelerinden nasibimizi kesemesin. Mekrûh şeyleri bize hoş göstermek için vesveselerinde başarılı olamasın Mendûpları terketme umursamazlığını içimize yerleştiremesin. Müstehab, sünnet ve vâcibleri terketme bedbahtlığına bizi düşüremesin. Haramları irtikâb etme basîretsizliğine bizi sevkedemesin. Farzları terketme felâketine uğratamasın. Bunların hepsini yerli yerince edâ etmekten bizi gafil bırakamasın. Vakit girmeden önce ya da vakit girdikten sonra ta'cil ve te'hîr yapma ,sünnet çerçevesi içinde yapmaktan alıkoyma, ya da gevşeklik ve gaflet içinde bunları yerine getirmemeyi telkînde bulunma vesvesesinde başarılı olamasın. Gösteriş için bunları yapma budalalığına düşürmesin. Tam bir tevâzu ve gönül ürpertisi içinde yerine getirmemizi önleyemesin. Dünya işlerini hatırımızdan geçirerek ibâdeti hedefinden saptırmamıza güç bulamasın.

Allah'tan kendim için ve sizin için bizi ihlâs üzere amel eden kullarından eylemesini dileriz. Cenâb-ı Hak, şeytandan hikâye ederek onun inanmışları nasıl aldatmaya, saptırmaya azimli bulunduğunu beyân ediyor: **«İblis; Rabbim! Beni saptırdığın için, and olsun ki yeryüzünde fenâlıkları onlara güzel göstereceğim; İhlâs üzere bulunan kulların bir yana, onların hepsini saptıracağım, dedi..»**[298]

Cenâb-ı Hak bir diğer âyette de şeytanın açıktan açığa bir düşman olduğunu bildirerek kullarını şöyle uyarıyor: **«Şeytan şüphesiz sizin düşmanınızdır; siz de onu düşman tutun. O kendi taraftarlarını çılgın alevli cehennem yârânı olmaya çağırır.»**[299]

«Ey imân edenler! şeytana ayak uydurmayın. Kim şey-

---

(298) Hıcr sûresi, âyet: 39.
(299) Fâtır sûresi, âyet: 6.

tanın ardına takılırsa, bilsin ki o, hayâsızlığı ve fenalığı emreder.»[300]

Şüphesiz ki şeytan ve onun yandaşları, yârânları, hizmetçileri bizimle devamlı surette savaş halindedirler. İbâdeti terketmemiz, dinimizin yasakladığı şeyleri işlememiz için aralıksız bizimle mücadele etmekte ve bizi sapıtmaya çalışmaktadırlar. Bu savaş, kâfirlerle yapılan savaştan daha büyük ve daha üstündür. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Cihadın en üstünü, kişinin kendi nefsiyle mücadele etmesidir.»**[301]

Bu hususta da Allah'tan başarı ve bizi korumasını istiyoruz

Bilmiş ol ki, bizim bahsettiğimiz bu yedi mertebeli ibâdet amelî konuda Muhammed'in (S.A.V.) getirmiş olduğu dinin usulüdür. Kadın erkek her mü'min bu ibâdetlerden her birini yerine getirmeğe gayret eder. Her ibâdeti fakîhlerin belirttiği vakitlerde edâ etmeğe çalışır. Çünkü her makam için ayrı bir söz vardır. Her ibâdet için de bir kemâl. Meşrû' olan her şey için birtakım fiiller, her nîmet için bir soru vardır. Cenâb-ı Hak buna işaretle buyuruyor ki :

«Sizi boşuna yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?»[302]

Özellikle şeriat-ı Muhammediyye'de; hiç kimse bu şeriatten bir şeyi ta'yin edildiği yerden başka bir yerde kullanmaya, yapma yetkisine sâhip değildir. Ne ileri alabilir, ne geri. Ve ne de bundan daha kuvvetli bir şeriat düşünülebilir.. Çünkü bu dinde ve şeriatte her amelin fazîleti olan bir yeri vardır. Başka yer ondan daha kuvvetli olsa bile. Meselâ, abdestin adâbına riâyet etmek. Yanıbaşında adâb terkedilmez. Bunun gibi sünnet kılmakta olan bir kimse, farza yetişmek, farzı edâ etmek için sünnetin adâbını terketmez. Diğer ibâdetler de böyledir. Nitekim bu husus fıkıh kitaplarında, Şihab'da, Şifâ şerhinde, el-Hısn adlı kitabın şerhinde belirlenmiştir. O halde bu ibâdet-

---

(300) Nûr sûresi, âyet: 21.
(301) Buhârî, Ebû Zerr-i Giffarî'den (R.A.)
(302) Mü'minûn sûresi, âyet: 115.

leri yerli yerince edâ etmek, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in sünnetine kemâliyle uymak olur. Ümmet olma durumundakilere de yakışan budur. Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

«De ki: Allah'ı seviyorsanız bana uyun. Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.»[303]

«Peygambere itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur.»[304]

«Peygamber size ne verirse onu alın, sizi neden men'ederse ondan geri durun. Allah'tan korkun; doğrusu Allah'ın cezâlandırması çetindir.»[305]

Ashâbdan Vâsile bin Eska' (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i Mescid-i Hayf'de gördüm. Onun ashâbı bana hitapla «Senden bize yana..» Yâni Resûlüllah'ın (S.A.V.) yüzüne karşı durmuş, görmemize engel oluyorsun, biraz uzaklaş, demek istediler. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) onlara buyurdu ki: **«Bırakın onu, çünkü o bir şey sormak için gelmiştir.**

Ben, Yâ Resûlâllah! Bize fetvâ vermek durumunda bulunuyorsunuz. Emir buyur, söylediklerinizi alıp kabul edelim. Helâl ve haram hakkındaki beyânlarınızı söyleyin, yerine getirelim..

Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) buyurdu ki:

«Senin nefsin sana elbette fetvâ verir.»

«Bu nasıl olabilir?» dedim.

«Seni şüpheye düşüren şeyi terket, şüpheye düşürmeyen şeye yönel!.» (Her ne kadar müftîler sana fetvâ verse de bir de o fetvâyı vicdanından sor.)

Bu husustaki diğer hadîsler:

«Müftîler sana fetvâ verse de bir de sen fetvâyı kalbinden al!» Bu hadîsi rivâyet eden sahâbî diyor ki: Bunun mânasını kavrayamadım, sordum:

— **Kalbimden nasıl fetvâ alabilirim?**

«Elini kalbinin üzerine koy.. Çünkü helâl ile sükûnet bu-

---

(303) Âl-i İmrân sûresi, âyet: 31.
(304) Nisâ sûresi, âyet: 80.
(305) Haşr sûresi, âyet: 7.

lur. haram ile kararsız olur. **Müslümanın haram ve şüpheli şeylerden sakınması, büyük günahlara düşerim endişesiyle küçük günahları terketmesiyle gerçekleşir.»**

Diyerek cevap verdiler.

«Kişi, mahzurlu şeye düşerim endişesiyle mahzurlu olmayan şeyleri terketmedikçe müttakîler seviyesine erişemez.»[306]

İslâm büyükleri demişler ki:

«İslâm, çevresi yedi hisarla çevrili olan ve içi cevher ve yâkutlarla dolu bulunan bir şehre benzer. Birinci hisar altından ikincisi gümüşten, üçüncüsü bakırdan, dördüncüsü demirden, beşincisi taştan, altıncısı tuğladan, yedincisi kerpiçtendir. Hisar ehli sözleşip hisarı korudukları müddetçe düşman onları kasdetmez. Ama sözlerini bozup hisarı korumadıkları takdirde birinci hisar yıkılacak olursa, düşmanlar ikinci hisara göz dikerler. İkinci hisar yıkılınca, üçüncü hisara göz dikerler. Sırasıyla dördüncü hisar, derken hisarların hepsi yıkılır ve böylece şehrin içindeki mücevheratın hepsi alınıp yağma edilir. İşte imân ve İslâm da böyledir; bunların da çevresinde yedi kale vardır: Birincisi yakîn (şüpheden uzak inanç ve itikad), sonra ihlâs, sonra farzların yerine getirilmesi, sonra haram nesneleri terketmek, sonra vâcibleri yerine getirmek, sonra sünnetleri. Sonra da adâbı muhafaza etmektir. Kul adâbı muhafaza ettiği müddetçe, şeytan ona göz dikmez. Adâbı terkettiği gün şeytan sünnetlere göz diker, sırasıyla vâciblere, haram nesneleri irtikâb etmeğe, farzları terketmeğe, sonra da ihlâs ve yakîni bırakmaya göz diker ve böylece kulun imânsız kalmasını sağlayıncaya kadar şeytanın arzu ve tasallutu devam eder. Şeytanın şerrinden Allah'a sığınırız. Ömrümüzün sonunun kötüye gitmesinden de Allah'a iltica eder, merhametine dayanırız.

İmân: Allah'ı bilmek, O'nun Resûlünü tasdîk etmektir. Bu bakımdan imân nefis bir cevherdir; mü'min olan kişi onunla en yüksek derecelere erişir. Cennetin doruğuna yükselir, böy-

---

(306) Tirmizi, Hâkim, İbni Mâce, İbni Mes'ud'dan (R.A.)

lece Allah'ın cemâlini görür. Bizim ve sizin için imân üzere sebât etmekliği Allah'tan dileriz.

Büyük âlimler, seçkin velîler diyorlar ki :

Âdâbı terketme hastalığına mübtelâ olan kimse, sünnetleri terketme ibtilâsına uğrar. Sünnetleri terketme ibtilâsına uğrayan kimse, vâcibleri terketme ibtilâsına düşer. Vâcibleri terketme ibtilâsına uğrayan kimse haramları irtikâb etme ibtilâsına düşer. Haramları irtikâb etme ibtilâsına uğrayan kimse, farzları terketme ibtilâsına düşer. Farzları terketme ibtilâsına uğrayan kimse, şeriati küçümseme hastalığına yakalanır; bu hastalığa yakalanan kimse küfre düşer. (Pundan da Allah'a sığınırız)..

O halde insana yaraşan, âdâbı muhafaza etmektir. Her işte ve her yerde ona riâyette kusur etmemektir. Gücü ve imkânı yettiği nisbette âdâba bağlı kalmaktır. İmam Şâfiî diyor ki: «Resûlüllah'ın (S.A.V.) sünnetinde sadece ona uymaklık vardır.» Mü'min kimsenin Resûlüllah'a olan sevgisinin belirtisi, ahlâkında, fiillerinde, davranışlarında, yeme ve içmesinde Resûlüllah'a uymasıdır. Helâl yemekte, uykuda, ayakta dururken, susarken, konuşurken hep Resûlüllah'a uymaya çalışmaktır Nitekim aynı husus Büstanü'l-Ârifîn'de de anlatılmıştır.

İKİ NAMAZI BİR ARADA KILMAK HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU HUSUSU İŞLEYEN ASHÂB VE TABİİNİN GÖRÜŞLERİ

Seferî olan kimsenin iki namazı birleştirip aynı vakitte kılması hakkında sahîh rivâyetler vardır. Nitekim büyük sahâbî Hazret-i Enes (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz seferde öğle ile ikindi, akşam ile yatsı namazlarını birleştirip bir arada kılardı.[307]

Sâlim bin Abdullah (R.A.) diyor ki: Hazret-i Ömer'den (R.A.) yapılan sahîh rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'-

(307) İmam Ahmed bin Hanbel, Buhârî, Enes'den (R.A.)

in akşam ile yatsı namazları arasını birleştirip aynı vakitte kıldığı; fakat bunu ciddî bir yolculuk yaptığı zaman uyguladığı tesbit edilmiştir.[308]

Hazret-i Ali (R.A.) sefere çıkmak istediği zaman, güneş battıktan sonra çıkar, ortalık iyice karardıktan sonra inip önce akşam namazını kılar, yemek yer ve sonra yatsı namazını kılar ve şöyle derdi: «Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in böyle yaptığını gördüm.»[309]

Yine Hazret-i Ali'den (R.A.) yapılan rivâyette deniliyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz güneş batıya doğru yönelirken yolculuğa çıkınca öğle ile ikindi namazlarını birleştirirdi. Yolculuk ciddî bir durum alınca, öğle namazını geciktirir, ikindi namazını acele edâ eder, böylece iki namazı birleştirirdi.[310]

İbni Abbas (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Tebük gazasında yapmış olduğu yolculukta iki namazı birleştirip ayni vakitte edâ etmişlerdi. Aynı yolculukta öğle ile ikindi, akşam ile yatsı namazlarını birleştirip kılmışlardı.[311]

Tirmizî de bu hadîslerin bir kısmını alıp rivâyet etmiştir Ayrıca bu konuda bir çok hadîsler vardır. Ancak bütün bu rivâyetler karşısında mezhep imamlarının görüşleri farklıdır.

a) Bir kısmı bu hadîslerin ve rivâyetlerin zâhirini dikkate alarak iki namaz araşını birleştirmeğe (öğle ile ikindi, yatsı ile akşam namazlarının arasını birleştirip aynı vakitte kılmaya) seferde cevâz vermişlerdir. İmam Şâfiî, Ahmed bin Hanbel ve İshak bu görüştedirler.

b) İbni Battal diyor ki: Cumhura göre, öğle ile ikindi, akşam ile yatsı namazlarının arasını birleştirip iki namazı bir vakitte kılmaya mutlaka cevâz vermiştir.

---

(308) Buhârî, Müslim.

(309) Ebû Dâvud.

(310) Bu rivâyetleri İmam Şâfiî sened olarak almış ve seferde iki namazı bir arada kılmaya cevâz vermiştir. Hanefî imamları ise buna cevâz vermemişlerdir Sadece hacda, Arafat'da ve Müzdelife'ye varıldığında bunun meşrû olduğuna kaail olmuşlardır.

(311) Müslim İbni Abbas'dan (R.A.)

Şeyhimiz Zeynüddin Hazretleri bu mes'elede altı görüş bulunduğunu söylemiştir:

1. İbni Battal'ın dediği gibi iki namaz arasını birleştirmenin câiz olduğu.

Bunu, içlerinde Ali bin Ebî Tâlib, Saîd bin Ebî Vakkas, Saîd bin Zeyd, Usâme bin Zeyd, Muaz bin Cebel, Ebû Musâ, İbni Ömer ve İbni Abbas gibi büyük zatların bulunduğu bir sahâbe topluluğu kabul etmişlerdir. Tabiînden de içlerinde Atâ' bin Ebî Rebbah, Tâvus, Mücâhid, İkrime, Câbir ve Zeyd, Rabî'a, Ebû Zennad, Muhammed bin Münkedir ve Safvân bin Selîm bulunduğu halde bir cemaat bu görüşü desteklemişlerdir. İmamlardan da Süfyân-ı Sevrî, Şâfiî, Ahmed bin Hanbel, İshak, Ebû Sevr ve İbni Münzir bu görüşe dayanmışlardır. Mâlikîlerden Eşheb de aynı görüştedir. İbni Kudame Mâlik'den de bu görüşe uygun bir görüş rivâyet etmiştir. Ama İmam Mâlik'den meşhur olan rivâyette, iki namaz arasını birleştirmeyi ciddî bir yolculuğa tahsisle belirlemiştir.

2. İki namaz arasını birleştirmek ancak, yolculuk ciddiyet kesbeder, yolcu bunun ağırlığını hissederse câiz olur. Bu, Usâme bin Zeyd, İbni Ömer'den (R.A.) rivâyet olunmuştur. İmam Mâlik'den meşhur rivâyet bu yoldadır.

3. Yolu bitirmeyi arzu ettiği zaman iki namaz arasını birleştirmek câiz olur. Bu, Mâlikîlerden Habib'in görüşüdür. İbni Arabî diyor ki: Habib'in bu görüşü, Şâfiî'nin görüşünün tâ kendisidir. Çünkü yolculuk bizzat yolu bitirmek, arzulanan konağa erişmek içindir.

4. İki namaz arasını birleştirmek mekrûhtur. Bu, Mısırlıların İmam Mâlik'den yapmış oldukları rivâyettir.

5. Geciktirmek suretiyle iki namaz arasını birleştirmek câizdir. Öne almak suretiyle câiz değildir. (Fıkhî tabir olarak: Cem'-i te'hîr câizdir, cem'-i takdîm câiz değildir). Bu İbni Hazm'in beğendiği bir görüştür.

6. Sefer sebebiyle iki namaz arasını birleştirmek mutlaka câiz değildir; ancak Arafat ile Müzdelife'de câizdir. Bu, el-Hasen'in, İbni Sirîn, İbrâhim Nahaî, Esved, Ebû Hanîfe ve arka-

daşlarının görüşleridir. İbni Kasım'dan da böyle bir rivâyet yapılmıştır. Telvîh kitabında bu görüş beğenilmiştir. Ebû Hanîfe ile arkadaşları Arafat ile Müzdelife'den başka yerlerde iki namaz arasını birleştirmeyi men'etmişlerdir. Bu, İbni Mes'ud, Saîd bin Ebî Vakkas'ın kavlidir. Nitekim bunu İbni Şeddad, Delâilü'l-Ahkâm adlı kitabında anlatmıştır. Ebû Dâvud'un, İbni Sirîn, Câbir bin Zeyd ve Mekhûl'ün, Amr bin Dînar, Sevri ve Esved'in, Ömer bin Abdülâziz, Sâlim Leys bin Sa'd'in, İbni Ömer'den yaptıkları rivâyet de bu ölçüdedir.

İbni Ebî Şeybe Musannef'inde Ebû Musâ el-Eş'arî'den yapmış olduğu rivâyette, Ebû Musâ'nın şöyle dediğini anlatıyor: «Özürsüz iki namaz arasını birleştirmek büyük günahlardandır.»

Bu konuda Telvîh sâhibi şöyle diyor :

Nevevî'nin, Ebû Yûsuf ile Muhammed'in İmam A'zam'a bu mevzuda muhalefet ettikleri ve bu ikisinin görüşü, Şâfii ile İmam Ahmed'in görüşü düzeyinde bulunduğu hakkındaki sözünü el-Gaye sâhibi Hidâye şerhinde reddediyor ve bunun aslının olmadığını ilâve ediyor.

Buna göre de el-Gaye sâhibinin bu tesbiti yerindedir. Çünkü bizim fıkıh ekolündeki arkadaşlarımız üç imamın durumunu daha iyi bilirler. Arkadaşlarımız bu konuda Buharî ve Müslim'in rivâyet ettikleri Abdullah bin Mes'ud haberiyle istidlâl etmişlerdir: İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in vakit dışında ne kadar namaz kıldığını gördümse, mutlaka cem' yaptığını, yani iki namazı birleştirip kıldığını müşâhede ettim. Akşamla yatsı namazını cem' ettiler.

Müslim'in Katâde'den rivâyet ettiğine göre Peygamber (S.A V.) buyurdular ki: **«Uykuda tefrît yoktur; ancak uyanıklık halindedir ki başka bir vakit girinceye kadar namazı geciktirmektir.»** el-Aynî'de de aynı husus belirtilmiştir.

Biz Hanefîlere göre, iki namazı bir vakitte cem' etmek câiz değildir. Ancak öğle ile ikindi namazını Arafat'ta, akşam ile

yatsı namazını Müzdelife'de cem' etmek müstesnâ.. Diğer üç mezhep imamına göre ise, sefer ya da yağmur sebebiyle öğle ile ikindi, akşam ile yatsı namazını cem' etmek, takdîm ya da te'hîr yoluyla câizdir. Şöyle ki: İkindi namazını öğle namazı vaktine takdîm edip iki namazı öğle vaktinde, ya da öğle namazını ikindi vaktine te'hîr edip iki namazı ikindi vaktinde kılmak.. Bu husus Halebî-i Sağîr kitabında yeteri kadar açıklanmıştır; oraya bakabilirsiniz..

TİLÂVETİN ÂDÂBI VE EN FAZÎLETLİ VAKTİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU KONUDAKİ MES'ELELER

İlim adamlarından bir kısmı diyor ki: Kur'ân okumak, Allah'ın Âdemoğullarına ikram ettiği bir kerâmettir. Meleklere böyle bir ikramda bulunmadığı vârid olmuştur. Aynı zamanda meleklerin insanlardan Kur'ân dinlemeğe çok hevesli bulundukları da bilinmektedir.

İmam Nevevî (R.A.) diyor ki: Kur'ân okumaya en elverişli ve en fazîletli vakitler, namazda okunanıdır. Beyhaki'nin eş-Şa'b kitabında Kâ'b'den (R.A.) tesbit ettiğine göre: Allah beldelerden seçip beğendi; O'na en sevimli belde Beledü'l-Haram'-dır Zamanların en sevimlisi ise, haram aylarıdır. Ayların en sevimlisi, Zilhicce'dir. Zilhicce'nin en sevimli bölümü ise, ilk on günüdür. Allah günlerden de seçip beğendi; O'na en sevimli gün cuma'dır. Gecelerin en sevimlisi ise Kadir gecesidir. Allah gece ve gündüzün bölümlerinden de seçip beğendi; bölümlerin en sevimlisi farz namazların vakitleridir. Allah sözlerden de seçip beğendi; sözlerin en sevimlisi O'nun katında LÂ İLÂHE İLLÂLLAHÜ VALLAHÜ EKBER VE SÜBHÂNALLAHİ VE'L-HAMDÜ LİLLÂH'dır. Nitekim Dürrü'l-Mensûr adlı kitabın Beraat sûresi tefsîri bölümünde bu konu açıklanmıştır.

Namaz vakitlerinden sonra Kur'ân okumaya en elverişli ve en fazîletli vakit, gecenin bir bölümüdür. Nitekim Kur'ân-ı

Kerîm'de bu hususa işâret edilerek buyuruluyor ki: **«Kitab ehli-nin hepsi bir değildir: Onlardan geceleri secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okuyup duranlar vardır; bunlar Allah'a ve âhiret gününe inanır, kötülükten men'eder, iyiliklere koşarlar. İşte onlar iyilerdendir.»**[312]

Çünkü gece, kalbi daha toplayıcı, meşguliyetlerden daha uzak tutucu, gösterişten daha güven içinde bulundurucudur. Gecenin faziletine delâlet eden haberler vardır. Gecenin son yarısı duâların kabul olduğu zamandır. Bu bakımdan ilk yarısından hayırlıdır ve daha sevimlidir. Akşam ile yatsı arasında da Kur'ân okumak sevimli sayılmıştır.

Sabah vaktinden sonra gündüzün en fazîletli vakti, fecir doğduktan sonraki vakittir. Belirtilen vakitlerden hiç birinde Kur'ân okumak mekrûh değildir. İbni Ebî Dâvud'un Muaz bin Rıfaa'den, onun da şeyhlerinden yapmış olduğu rivâyet makbul tutulmamıştır. Mezkûr rivâyet şöyledir: «İkindi ve sabah namazlarından sonra Kur'ân okumak mekrûhtur.» Bunun sebebini de şöyle açıklamışlardır: Çünkü bu vakitlerde Yahudiler kendi kitaplarını okuturlar. Gerek bu rivâyetin, gerekse belirtilen sebebinin aslı yoktur..

Günlerden, Arefe günü, sonra cuma, sonra pazartesi, sonra da perşembe günü seçilmiştir. On günlerden ise, ramazanın son on günü ile zilhiccenin ilk on günü seçilmiştir. Aylardan ramazan seçilmiştir. Ayların en fazîletli başlangıcı, cuma gecesi, en fazîletli sonucu perşembe gecesidir. Yapılan rivâyete göre Hazret-i Osman (R.A.) ay'ın böyle bir başlangıç ve böyle bir sonucuna önem vermiştir.

Hatimlerin en fazîletlisi, günün evvelinde yapılanıdır. Gecenin evvelinde yapılan hatim bundan sonra gelir. Nitekim Sa'd bin Ebî Vakkas (R.A.) demiştir ki: «Kur'ân'ın hatmi gecenin evveline rastlarsa, hatmeden sabahlayıncaya kadar melekler kendisi için istiğfar eder. Gecenin sonuna rastlıyacak olursa, akşamlayıncaya kadar melekler kendisi için istiğfar eder. Nitekim aynı rivâyeti, Ebû Nuaym, Peygamber (S.A.V.)

(312) *Âl-i İmrân sûresi, âyet: 113.*

Efendimiz'den tesbit etmiştir. el-İtkan'da da bu husus belirtilmiştir.

Bu konuda İmam Gazâlî, İhyâ adlı kitabında diyor ki:

«Hatim gündüzün başlangıcında sabah sünnetinde ve gecenin başlangıcında akşamın iki rek'at sünnetinde olur.» İbni Mübârek'den ise şöyle dediği rivâyet olunmuştur: «Kış mevsiminde gecenin başlangıcında, yaz mevsiminde ise gündüzün başlangıcında hatim yapmak müstehabdır.»

Hatim yapılan gün oruç tutmanın müstehab olduğunu İbni Ebî Dâvud, tabiînden bir cemaatten rivâyet etmiştir. Bezzar'ın Ebû Huzeyfe'den (R.A.) yapmış olduğu rivâyette Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim hatmini oruçla (değerlendirirse) cennete girer.»**

Hatim yapılırken çoluk çocuğun, dost ve yakınların hazır bulunması müstehabdır. Taberânî'nin yapmış olduğu rivâyete göre, Hazret-i Enes (R.A.) Kur'ân-ı Kerîm'i hatmederken çoluk çocuğunu toplar ve öylece duâsını yapardı.

Kur'ân hatmedilirken yapılan duâ kabul olunur.

Yapılan rivâyete göre, Mücâhid (R.A.) diyor ki: Selef-i sâlihîn Kur'ân hatmedilirken toplanırlardı. Çünkü o anda rahmet iner.

Kur'ân okurken ya da onu dinlerken, önce abdest almak müstehabdır. Çünkü Kur'ân okumak ya da dinlemek en faziletli zikirdir. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, abdestsiz Allah'ı zikretmeyi pek hoş karşılamazdı. Bu hususta İmam-ı Haremeyn'den sahîh hadîs sâbit olmuştur. Ancak abdestsiz kimsenin Kur'ân okuması (el dokundurmadığı takdirde) mekrûh değildir. Çünkü Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in abdestsiz Kur'ân okuduğu rivâyet yoluyla sübût bulmuştur. Hazret-i Ali'den (R.A.) yapılan rivâyette, deniliyor ki: Peygamber (S.A.V.) Efendimiz helâdan çıkınca Kur'ân okurdu ve bizimle birlikte et yerdi. Cünüplükten başka hiçbir şey onu Kur'ân okumaktan alıkoyamazdı.

Muhezeb Şerhi'nde deniliyor ki: Kur'ân okurken yellen-

mek ârız olursa, okumayı keser, yellenme tamamlanıncaya kadar beklerdi.

Aybaşı halinde bulunan kadın ve cünüp kimsenin Kur'ân okuması haramdır. Ancak Kur'ân'a bakmaları ve onu kalblerinden (hafızalarından) geçirmeleri câizdir. Ağzı necis olanın (içkili kimse gibi) de Kur'ân okuması mekrûhtur. Bazısına göre, haramdır; necaset bulaşık olan elle mushafa dokunmak gibi...

Cünüp kimsenin zikir ve tesbîhte bulunması, duâ yapması, Peygamber Efendimiz'e salâvat getirmesi câizdir. Aybaşı halinde bulunan, loğusa olan kadın bu konuda cünüp gibidir. Nitekim bu hususlar Rûhu'l-Beyân tefsirinde «LÂ YEMESSÜHÛ İLLÂ'L-MUTAHHARÛN» âyetinin açıklamasında belirtilmiştir.

Temiz bir yerde Kur'ân okumak :

Kur'ân-ı Kerîm'i temiz bir yerde okumak sünnettir. En fazîletli yer ise mescidlerdir. İlim adamlarından bir cemaat, hamamda, yolda Kur'ân okumanın mekrûh olduğunu söylemişlerdir. İmam Nevevî diyor ki, bizim mezhebimize göre bu iki yerde Kur'ân okumak mekrûh değildir.

Fetvâ kitaplarından bir kısmında, yaya yürüyenin ve sanatiyle meşgul olanın Kur'ân okuması câizdir. Ancak sanatı veya yürümesi onu fazla meşugl ediyorsa, o takdirde okumaması uygun olur. Sokak ve çarşılarda, bir soruya cevapta, temiz olmayan yerde Kur'ân okunmaz. Nitekim Halebî kitabında bu husus belirtilmiştir. Helâda ve çalışır halde olan değirmende okumanın mekrûh olduğunu Şa'bî söylemiş ve bunun mezheplerinin iktizası olduğunu ilâve etmiştir.

Kur'ân okurken kıbleye yönelmek, kalbi tevâzu ile toplamak, sekînet ve vakar içinde bulunmak, başı hafif öne eğmek müstehabdır. Bu arada misvak kullanmak da saygı ve ta'zîm yönünden müstehabdır. Aynı zamanda ağzı temiz tutmak için uygun bir davranıştır. Nitekim bir hadîs-i şerîfte buyuru-

luyor ki: **«Ağızlarınız şüphesiz ki Kur'ân yoludur. O halde onları mişvak kullanarak güzelleştirip temiz tutun!»**[313]

Kur'ân okurken bir ara okumayı keser ve az sonra tekrar okumak isterse, EÛZÜ çekmesi müstehab olduğu gibi, buna iktizâen sivak kullanmak da müstehab olur.

Kur'ân'ı geçim vasıtası yapmak :

Kur'ân-ı Kerîm'i geçim vasıtası olarak okumak mekrûhtur. Bir hadîs-i şerîfte bu hususa temas edilerek buyuruluyor ki: **«Kim Kur'ân okursa, (bunun karşılığını) Allah'tan istesin; çünkü gelecekte bir millet ortaya çıkacak, Kur'ân okuyup halktan bir şeyler isteyecekler.»**[314]

Bize kadar gelen rivâyetlerde, Hazret-i Ömer'in (R.A.) şöyle dediği tesbit edilmiştir: «Ey Kur'ân okuyanlar! Başlarınızı kaldırın! Çünkü yol size açıklanmıştır. Hayırlı işlerde yarışın. İnsanlara yük olmayın.»

Bir hadîste de buyuruluyor ki: **«Kim yükselmek için bir zâlimin yanında Kur'ân okursa, onun her harfine karşılık on lânet ile lânetlenir.»**[315]

Diğer bir hadîs-i şerîfte de :

«Kim, insanları (soyup) yemek için Kur'ân okursa, kıyâmet günü yüzü, üstünde hiç et bulunmayan bir kemik halinde gelir.»[316]

Birisiyle konuşmak için Kur'ân okumayı kesmek :

Kur'ân okunurken konuşmak mekrûhtur. Birisiyle konuşmak için okumayı kesmek de böyledir. Halîmî diyor ki: Başkasının sözünü Allah sözüne tercîh etmek hiç de uygun değildir. Bunun için, Kur'ân okurken —babası ve hocası müstesnâ— bir başka kimsenin önünden kalkmak mekrûh sayılmıştır. Hulâsa kitabında deniliyor ki: «Mushaftan okuyan bir cemaat veya bir tek kimse, bu vaziyette iken eşraftan bir kimse

(313) İbni Mâce, Hz. Ali'den (R.A.), Bezzâr ise merfûan.
(314) Acurî, İmran bin Hasîn'den merfûan rivâyet etmiştir.
(315) Hâkim, sened-i sâlih ile.
(316) Beyhakî, Büreyde'den (R.A.)

içeri girer, o da veya onlar ayağa kalkarsa, kerahet işlemiş olur ya da olurlar. Ancak içeriye bir âlim veya okuyanın babası ya da hocası girerse, o takdirde ayağa kalkması câiz olur. Beyhakî'nin sahîh senedle tesbitine göre: İbni Ömer (R.A.) Kur'ân okurken, bitirinceye kadar konuşmazdı.

Bunun gibi, Kur'ân okurken gülmek, oynamak, okumayı engelliyecek ölçüde başka şeylere bakmak da mekrûhtur.

Mushaftan okumak :

Kur'ân'ı mushaftan okumak daha fazîletlidir. Çünkü mushafa bakarak okumak matlûb bir ibâdettir. Hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki: **«Kişinin mushafa bakmadan Kur'ân okumasında bin derece (sevap) vardır; mushafa bakarak okumasında ise bu sevap kat kat olur, iki bine yükselir.»**[317]

Bir başka hadîste ise :

«Mushafa bakarak okuman, bakmadan okumandan (sevap bakımından) kat kat üstündür. Farz namazın nâfile namaz üzerine olan üstünlüğü gibidir.»[318]

Kur'ân-ı Kerîm'i dane dane ve âhenkli okumak :

Kur'ân-ı Kerîm'i dane dane ve âhenkli bir ölçüde okumak sünnettir. Nitekim Cenâb-ı Hak buyuruyor ki: **«Kur'ân'ı dane dane ve âhenkli oku!»**[319]

Neşr-i Kebîr kitabında bu konuya temas edilerek deniliyor ki: Dane dane ve âhenkli okuyup az tilâvet mi, yoksa sür'atli okuyup çok tilâvet mi daha faziletlidir? Bu hususta görüş farkı vardır. Bizim imamlarımızdan bir kısmı, dane dane ve âhenkli okumak elbette ki üstün bir kıymet ifade eder; ama çok okumanın da sevabı o nisbette fazladır, diyerek en güzel yolu seçmişlerdir. Çünkü Kur'ân'ın her harfine on sevap verilir.

Kur'ân'ı düşünerek, anlayarak okumak sünnettir. Çünkü Allah kelâmını okumakta en büyük maksad ve en önemli arzu

---

(317) Taberânî, Beyhakî, Evs es-Sakafî'den. Merfûan.
(318) İbni Merdveyh, Amr bin Evs'den (R.A.)
(319) Müzzemmil sûresi, âyet: 4.

budur. Böyle okumakla gönüller inşirâh duyar, kalbler aydınlanır. Nitekim Cenâb-ı Hak bu hususa işaretle buyuruyor ki: «**Sana indirdiğimiz bu Kitap mübârektir; âyetlerini düşünsünler, aklı olanlar da öğüt alsınlar.**»[320]

Diğer bir âyet-i kerîmede de buyuruluyor ki :

«**Kur'ân'ı derinden derine düşünmüyorlar mı? Eğer o, Allah'tan başkasından gelmiş olsaydı, onda çok ayrılıklar, farklılıklar bulurlardı.**»[321]

Kur'ân okurken derinden düşünmenin niteliği, okunan kelime ve cümleler üzerinde ayrı ayrı durup mânasını anlamaya çalışmak ve kalbi bununla meşgul etmektir. Geçen emir ve nehiylerin maksad ve hedefini ta'yine çalışmak ve hepsine de gönülden inanıp itikad etmek gerekir.

Kur'ân okunurken ağlamak, ağlaşmak müstehabdır. Özellikle okumaya kudreti yetmiyen, ya da mânasını anlamaya tahsili müsait olmayanların üzülmesi ve tam bir gönül mahviyeti içinde dinlemesi... Kur'ân'da bu hususa işâretle buyuruluyor ki: «**Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman, onlara karşı kör ve sağır davranmazlar.**»[322]

«**Kur'ân'ı, insanlara ağır ağır okuman için, bölüm bölüm indirdik ve onu gerektikçe indirdik. De ki: «Kur'ân'a ister inanın, ister inanmayın. O'ndan önceki bilginlere o okunduğu zaman, yüzleri üzerine secdeye varırlar ve: «Rabbimiz münezzehtir. Rabbimizin sözü şüphesiz yerine gelecektir» derler..**»[323]

«**Kur'ân okunduğu zaman ağlayarak yüz üstü yere kapanırlar. Bu onların gönüllerindeki saygıyı artırır.**»[324]

Hadîs-i şerîfte bu konuya temas edilerek buyuruluyor ki:

---

(320) Sâd sûresi, âyet: 29.
(321) Nisâ sûresi, âyet: 82.
(322) Furkan sûresi, âyet: 73.
(323) İsrâ sûresi, âyet: 106-107.
(324) İsrâ sûresi, âyet: 109.

«Şüphesiz ki bu Kur'ân hüzünle inmiştir; onu okuduğunuz zaman ağlayın, eğer ağlayamıyorsanız, ağlaşın!.»[325]

Abdülmelik bin Umeyr'in mürselen rivâyet ettiği diğer bir hadîste ise şöyle buyuruluyor :

«Size bir sûre okuyorum. Kim onu dinlerken ağlarsa, kendisine cennet verilecektir. Eğer ağlamıyorsanız, ağlaşın!.»[326]

Muhazzeb şerhinde ağlamanın yolu şöyle belirtiliyor: «Kur'ân'dan okuduğu tehdid, şiddetli vaîd, verilen sözde durmak gibi âyetlerin üzerinde düşünecek ve sonra bu konularda kusurlu bulunduğunu içinden geçirecek; bu arada üzüntü ve ağlamak hususunda duygulanmıyorsa, bu duygusuzluğuna ağlayacak ve bunu kendisi için bir musîbet sayacaktır. İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki: «Kur'ân okuyana yaraşan şu olmalıdır. İnsanlar uykuda iken o gecesini bilmeli; insanlar iftar ederken o gündüzünü idrâk etmeli, (bu vakitleri fırsat saymalı) insanlar gülerken o ağlamalı, insanlar ileri geri konuşurken o susmalı, insanlar pervasızca davrandığında o gönül ürpertisi içinde Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda eğilmeli, insanlar sevinç içinde eğlenirken o mahzun olmalı ve bütün bu belirtilenleri en uygun şekilde bilmelidir. Aynı husus Kurtubî tefsirinde de belirtilmiştir.

Bir âyeti tekrarlamak, dönüp tekrar tekrar okumakta bir sakınca yoktur. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in gece kalkıp bir âyeti tekrar tekrar okuduğu ve buna fecir doğuncaya kadar devam ettiği bilinmektedir.[327] Sahîh rivâyete göre, Resûlüllah Efendimiz'in tekrarladığı âyet şudur: **«Onlara azâb edersen, doğrusu onlar senin kullarındır; onları bağışlarsan, güçlü olan, hakîm olan şüphesiz ancak sensin.»**[328]

---

(325) Beyhakî, Saîd bin Mâlik'den merfûan rivâyet etmiştir.
(326) Abdülmelik bin Ümeyr, mürselen rivâyet etmiştir.
(327) Nesâî, Ebû Zerr el-Gıffârî'den (R.A.)
(328) Mâide sûresi, âyet: 118.

Kur'ân'ın sevâbının ölülere ulaşması :

Üç mezhep imamı (Ebû Hanîfe, İmam Ahmed bin Hanbel, İmam Mâlik) Kur'ân okumaktan elde edilen sevâp, bağışlandığı takdirde ölülere ulaşır, görüşündediler. İmam Şâfii bu hususta onlara muhalefet etmiştir. Çünkü ona göre, insan için ancak kendi sa'y u gayretinin karşılığı vardır. Bu konuya İtkan adlı kitapta geniş yer verilmiştir.

Kur'ân okurken nasıl bir vaziyet alınır?

Kur'ân abdest ile okunur; kıbleye yönelinir; bu ya ayakta, ya da oturarak yerine getirilebilir. Bağdaş kurmaksızın, bir yere yaslanmaksızın tam bir edep üzere oturmalı, hocasının huzurunda edep ve terbiyeyle oturduğu gibi kendisini kontrol etmelidir. Bununla beraber abdestsiz olarak veya uzanarak okuyacak olursa, yine de kendisine bir fazîlet ve sevâp vardır. Ne var ki yukarıda belirtilen edep üzere okunandan hâsıl olan sevâbın altındadır.

Bu hususta en fazîletli durum, namazda ayakta iken okumaktır. Bunun mescidde olması daha fazîletlidir. Bunu en üstün amel olarak niteleyenler de vardır. Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki: «Kim namazda ayakta iken Kur'ân okursa, kendisine her harf karşılığında elli sevâp vardır. Namazın dışında abdestli olarak okuyan kimseye her harf karşılığı yirmi beş sevâp vardır. Abdestsiz bir vaziyette okuyan kimseye her harf karşılığı on sevâp vardır.» Nitekim bu mevzu İhyâ kitabında da yeteri kadar açıklanmıştır. (Oraya müracaat tavsiye olunur).

İmam Nevevî (R.A.) diyor ki: «Fâtiha'dan başka diğer âyet ve sûrelerden ezberlemek nâfile ibâdetten hayırlıdır. Çünkü bu farz-ı kifâyedir. Müteahhirînden bir kısmı, Kur'ân ezberlemekle meşgul olmak farz-ı kifâye olan ilimleri ezberlemekten ve onlarla meşgul olmaktan efdâldir, farz-ı ayn olanlardan efdâl değildir, demişlerdir.

Meşhur hadîste buyuruluyor ki: **«Ümmetimin günahları arzolundu; kendisine bir âyet verilip onu ezberledikten sonra**

unutan kimsenin günahından daha büyük bir günah görmedim!.»[329]

Kur'ân'ı unutmak, bizim Hanefî fukahasına göre, artık yüzünden de okuyamayacak kadar unutmuş olmak anlamında tefsir edilmiştir. Bu hususta hafız olanla olmayan arasında fark yoktur. Allah daha iyisini bilir. Fukaha bunu şu âyetten istidlâl edip çıkarmışlardır: **«Allah, böyledir, âyetlerimiz sana gelmişti de sen onları unutmuştun, bugün de öylece unutulursun.»**[330]

Nitekim bu mevzuu, Aliyyü'l-Kaari Şerh-i Mişkât'de belirtmiştir.

Kur'ân okurken Peygamber Efendimiz'in ismi geçtiğinde, O'na salât u selâm vermesi gerekmez. Çünkü Kur'ân'ı bulunduğu nazım üzere okumak, Peygamber Efendimiz'e salâvat getirmekten efdâldir. Ancak okuması bitince salât u selâm getirecek olursa, iyi olur. Getirmiyecek olursa bir şey gerekmez. Kaadihan'da da aynı husus belirtilmiştir.

«ÜÇ GECEDEN AZ BİR ZAMANDA KUR'ÂN'I HATMEDEN, ONDAN TASTAMAMEN ANLAYAMAMIŞTIR» MEÂLİNDEKİ HADÎSLE İLGİLİ GÖRÜŞLER VE MES'ELELER

Abdullah bin Ömer (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.) Efendimizin şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: **«Üç geceden az bir zamanda hatmeden kimse, Kur'ân'ı tastamam anlayamamıştır.»**

İbni Hacer bunu açıklarken ya da yorumunu yaparken diyor ki, «Günlerden bir şey anlayamamıştır..» Ancak bu konu üzerinde durmak gerekir. Üç geceden az bir zamanda okuyan kimse, gerektiği şekilde düşünememiş ve mânanın derinliğine inememiştir, demektir. Çünkü acele okuması buna engel olmuştur. Seleften bir cemaat ise, Kur'ân'ı üç günde ya da üç gecede hatmetmişler, bundan az bir zamanda hatmedilmesini

(329) Ebû Dâvud, Tirmizî, Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(330) Tâ-Hâ sûresi, âyet: 126.

mekrûh saymışlardır. Diğer bir cemaat bu görüşe katılmamış, sayı mefhûmunun bu konuda hüccet olamıyacağını iddia etmişlerdir. Usûlciler yanında da en sahîhi olan budur. Bu bakımdan başka bir cemaat bir hatmi bir gün bir gecede, bir başkası da iki hatmi bir gün bir gecede yapmışlardır. Başka bir cemaat de aynı zaman içinde üç hatim yapmıştır. Bir rek'atte bir hatim yapanların sayısı ise hayli kabarıktır. Başka bir cemaat ise belirtilen zaman içinde üçten fazla hatim yapmışlardır. Başka bir cemaat iki ayda bir hatim yapmış, bir başkası da ayda bir hatim yapmıştır. Başka bir cemaatin ise on günde bir, bir başkasının haftada bir hatim yaptığı bilinmektedir. Haftada bir yapılmasında çoğu sahâbî ve başka ilim adamları birleşmişlerdir. Onlardan Osman bin Afvan (R.A.), Zeyd bin Sâbit, İbni Mes'ud ve Ubey bin Kâ'b Hazretleri'ni gösterebiliriz.. (Allah hepsinden razı olsun!) Bu zatlar cuma günü Kur'ân'ın başından okuyup En'âm sûresine kadar tilâvette bulunurlardı. Cumartesi günü ise En'âm'dan Yûnus'a kadar; pazar günü Yûnus sûresinden Tâ-Hâ sûresine kadar; pazartesi günü Tâ-Hâ sûresinden Ankebût sûresine kadar; salı günü Ankebût sûresinden Zümer sûresine kadar; çarşamba günü Zümer sûresinden Vâkıa sûresine kadar; perşembe günü Vâkıa sûresinden sonuna kadar okur ve böylece bir haftada bir hatim yapmış olurlardı. Hatim duasını yapar, hâsıl olan sevâbı taleb edilen yerlere bağışlarlardı.

Yapılan bir rivâyette Hazret-i Ali (R.A.) demiş ki: «Femî bi-şevk..» Bununla şunu kasdettiği söylenir: (F) harfiyle Fâtiha —ki buna cuma günü başlanılır—, (Mîm) harfiyle Mâide, (Y) harfiyle Yûnus, (B) harfiyle Benî İsrâil, (Şın) harfiyle Şuarâ, (Vav) harfiyle Ve's-Saffat, (Kaf) harfiyle Kur'ân'ın sonuna kadar olan kısım...

Böylece yedi günde bir hatim yaptığını, ağzının bununla şevk ve heyecan duyduğunu anlatmak istemiştir.

Sahîh rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, Abdullah bin Amr'e (R.A.) buyurdu ki: **«Kur'ân'ı yedi günde okuyup hatmet; bunun üzerine bir fazlalık yapma (yâni daha az**

günde hatmetmeye çalışma ya da daha çok günlerde uzatma..) Buna hatm-i ahzab, yani hizibler hatmi denir. İmam Nevevî diyor ki: «Bu hususta muhtar olan, hatmin farklı zamanlarda olması şahısların farklılığıyla ilgilidir. Kim ince düşünmekle Kur'ân'ın letâifine mazhar olur, maarifine kapı açarsa, o okuduğunun mânasını bu ölçüde kavrayacak şekilde kendisine bir zaman seçsin. İlim ve irfan yaymakla meşgul olan ya da hükûmet işleriyle uğraşan veya buna benzer konularla ilgili bulunan kimse, işine engel olmayacak şekilde hatim için kendisine bir zaman ölçüsü seçmelidir. Bu durumda olmayan kimse ise mümkün olduğu nisbette hatimleri çoğaltsın, kendisine bıkkınlık vermiyecek şekilde zaman ölçüsü kullansın.. Ve bütün bunları yaparken fazla sür'atli okumamaya dikkat etsin!.»

İmam Nevevî (R.A.) diyor ki: Seyyid Celil İbn Kâtip Sofî gündüzleyin dört hatim, geceleyin de dört hatim yapardı Bunu, tayy-i lisan ve bast-i zaman lûtfuna hamletmek gerekir Yoksa bu kadar kısa zamanda dört hatim yapmak mümkün değildir. Yâni dil, âyet ve sûreleri katlayıp sür'at göstermiş, zaman da o nisbette uzamış, zaman içinde zaman yaratılmış...

Ebû Medyen el-Mağribî Hazretleri'nin ashâbından Şeyh Mûsâ es-Sederânî Hazretleri bir gün ve bir gecede yetmiş bin hatim yapardı. Kendisinden yapılan rivâyete göre hacda Hacer-i Esved'i öpüp Kâbe'nin kapısına varıncaya kadar bir hatim indirdiği bilinmektedir. O kadar ki onun dost ve yârân yapmış olduğu bu hatmi harf harf işitmişlerdi. Aynı rivâyet Gazâlî İhyâ'da, Aliyyü'l-Kaari Şerh-i Mişkât'de nakletmişlerdir.

Amr bin Şuayb'in kendi babasından yapmış olduğu sahîh rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdular ki: **«Kul, Kur'ân'ı hatmedince bu esnada altmış bin melek onun için istiğfarda bulunur.»**[331]

Ebû Leys, el-Bostan adlı kitabında diyor ki: «Kur'ân oku

---

(331) Firdevs, Câmiu's-Sağîr, Amr bin Şuayb'den.

yana yaraşan, bir senede iki hatim indirmektir. Bu, daha fazla hatim yapmaya kudreti yetmediğine göredir. Hasan bin Ziyad'ın Ebû Hanîfe Hazretleri'nden yapmış olduğu rivâyete göre, İmam demiş ki: «Kim Kur'ân'ı bir yılda iki defa hatmederse, şüphesiz ki onun hakkını ödemiş olur. Çünkü Resûlüllah (S.A V.) Efendimiz, vefat ettiği yılda Kur'ân'ı iki defa Cibrîl'e (A.S) arzetmişti.» Bazısına göre bir hatmi kırk günden fazla geciktirmek —özürsüz— mekrûhtur. İmam Ahmed bunu kesinliğe kavuşturmuştur. Çünkü Abdullah bin Amr (R.A.), Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den sormuştu :

— **Ya Resûlâllah! Ne kadar zamanda Kur'ân'ı hatmedeyim?**

Peygamber (S.A.V.) ona :

— **Kırk günde**, diye cevap vermişti.[332]

KIRÂETİN HADDİ HAKKINDA İMAMLARIN GÖRÜŞÜ VE KIRÂETİN NİSBETİ

Bilinmiş olsun ki, kırâet, harfleri dil ile tesbîh etmektir. Öyle ki, okuduğu zaman kendisi duymuş olacak. Bu bakımdan kendisi duymayacak kadar harfleri tashîh ederek okursa, bu kırâet olmaz. Hendevânî ve Fazlî'nin seçtikleri görüş budur. Çünkü onlara göre, sadece dilin hareket etmesi —ses işitilmedikçe— kırâet sayılmaz. Çünkü söz, mânası olup işitilen şeydir.

Bazı âlimlere göre, kendisi işitmese bile harfleri tashîh ederek okuyorsa, bu câizdir ve kırâet sayılabilir. Kerhî bu görüşü seçmiştir. Çünkü ona göre kırâet, dilin fiilidir; bu da harflerin yerli yerince tashîh edilmesiyle gerçekleşir. İşitmek şart değildir. Çünkü işitmek işitenin fiilidir; okuyanın değil... El-Muhit kitabında deniliyor ki: «Bu konuda en sahîh olan görüş, iki şeyhin, yani Hendevânî ile Fazlî'nin görüşüdür. Halebî'de de ve onun Şerh-i Kebîr'inde de aynı husus belirtilmiştir.

(332) *Ebû Dâvud, el-İtkan.*

Diğer bazı âlimlere göre, bu konuda daha uygun olan cihet şudur: Önemli olan, kırâette, mânalarını meydana çıkarmak için harf ve kelime dizisini tashîh etmektir. Mâna meydana çıkınca da onunla amel etme imkânını bulmaktır.. Rûhu'l-Beyân tefsirinde de bu hususa yer verilmiştir.

BAŞKASININ OKUDUĞU KUR'ÂN'I DİNLEMEK HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE NAMAZDA DİNLEMENİN FARZİYETİNİ AÇIKLAMAK

Sahîh rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, Ubeyy bin Kâ'b'e buyurdu ki: **«Lem yekünillezîne keferû... âyetini size okumamı emretti!.»**

Bunun üzerine Ubeyy Hazretleri sordu :

— **Ya Resûlâllah! Allah mı benim adımı size andı?**

— **Evet...**

Bunun üzerine Ubeyy :

— **Demek ben Rabbim katında anıldım?**

— **Evet, öyle...**

Bu gönülleri fetheden cevap üzerine Hazret-i Ubeyy'in gözleri yaşardı. Hem seviniyor, hem ferahlık duyuyor, hem de tevazu' ve korkusu artıyordu. Bu nîmetin şükrünü yerine getiremem diye endişeleniyordu.[333]

Bazı zamanlar Kur'ân'ı başkasından dinlemek sünnettir

Kur'ân'ı başkasından dinlemek de sünnettir. Abdullah bin Mes'ud (R.A.) diyor ki: **Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz minber üzerinde bulunuyordu. Bir ara bana döndü ve :**

— **Karşımda Kur'ân oku! diye emretti.**

— **Size indirilen Kur'ân'ı size karşı mı okuyayım?**

Dedim.. Buyurdu ki :

— **Başkasından Kur'ân dinlemeyi seviyorum...**

Bunun üzerine Nisâ sûresini okudum. **«Her ümmete bir şâhid getirdiğimiz ve ey Muhammed, seni de bunlara şâhid getirdiğimiz vakit durumları nasıl olacak?!»**[334]

---

(333) Buhârî, Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(334) Nisâ sûresi, âyet: 41

Bu âyete gelince, «artık bu yeter» buyurdu. Dönüp baktığımda gözlerinden yaş boşalıyordu.

Hazret-i Ömer de (R.A.) Ebû Mûsâ el-Eş'arî'ye: Rabbimizi bize hatırlat!» diyerek Kur'ân okumasını istemişti. Ebû Mûsâ okumaya başladı; namaz vaktinin yarısı geçmiş oldu. Bunun üzerine Ebû Mûsâ, kırâeti keserek: «Ey mü'minlerin emîri! Namaz..» diye hatırlatmak zorunda kaldı. Hazret-i Ömer (R.A.) ona: «Ben namazda bulunuyorum..» diye cevap verdi.

Nitekim bir hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki :

«Kim Allah kitabından bir âyet dinlerse, kıyâmet günü mutlaka o âyet ona nur olacaktır.»[335]

Diğer bir hadîste ise şöyle buyuruluyor :

«**Duâ edenle âmîn diyen, Kur'ân okuyanla onu dinleyen** sevapta ortaktırlar... **Talebeyle hoca da mükâfatta ortaktır**lar..»[336]

Bundan da anlaşılıyor ki, bazı hallerde ve vakitlerde başkasının okuduğu Kur'ân'ı dinlemek sünnettir.

Ancak Kur'ân dinlemek, yani tilâvet edilen kısmı dinlemek farz mıdır, değil midir?

Kur'ân okundukça onu dinlemek farz mıdır? Çünkü Kur'ân'da buyuruluyor ki: **«Kur'ân okunduğunda onu dinleyin ve susun ki merhamet olunasınız..»**

Namazda âşikâr okunan Kur'ân'ı dinlemek farzdır. Namaz dışında okunanı dinlemek ise, bütün âlimlere göre müstehabdır.

Bilmiş ol ki; Kur'ân'ın indirilmesinden maksad, içindeki hakikatleri anlamak, taşıdığı hükümlerle amel etmek içindir. Bu bakımdan namazda okunan Kur'ân'ı dinlemek meşru kılınmıştır. Namaz dışında ise onu dinlemek mendûp sayılmıştır. Okuyana bir sevâp, dinleyene iki sevâp vardır. Çünkü o hem dinliyor, hem susuyor. Okuyan ise sadece diliyle okuyor Böylece dinleyen farzı yerine getirmiş oluyor. Bu sebep-

(335) Ahmed bin Hanbel, Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(336) Deylemî, İbni Abbas'dan (R.A.)

le de, Kur'ân'ı dinlemek onu okumaktan daha sevâplıdır. Nitekim aynı husus Rûhu'l-Beyân tefsirinde LEM YEKÛN ile MÜZZEMMİL sûrelerinin tefsirinde belirtilmiştir.

Kur'ân'ı hatalı okuyan, onda birtakım yanlışlar yapan, tecvidsiz tilâvette bulunan kimseyi okumaktan men'etmek uygun olur. Men'etmeye ve daha düzgün okumaya yönelmek mümkün olmadığı ve müdahale etmekle bir te'sir meydana getirilemediği takdirde oradan kalkıp gitmek, yâni zaruret yoksa o meclisi terketmek uygun olur. **«Âyetlerimizi çekişmeye dalanları görünce, başka bir bahse geçmelerine kadar onlardan yüz çevir. Şeytan sana unutturursa hatırladıktan sonra artık zulmedenlerle beraber oturma.»**[337]

Aynı mevzu'a Tarikat-ı Muhammediyye'de de yer verilmiştir.

ALLAH KELÂMININ İNSAN KELÂMI ÜZERİNDEKİ ÜSTÜNLÜĞÜ HAKKINDA VÂRİD OLAN ÂYET VE SAHÎH HADÎSLER

Kudsi hadîste buyuruluyor ki :

«Azîz ve Celîl olan Allah buyuruyor: Kur'ân ve beni anmak kimi benden bir şey istemekten alıkorsa, ona, dileyenlere verilenlerin en üstününü veririm. Allah sözünün diğer sözler üzerindeki üstünlüğü, Allah'ın mahlûkatı üzerindeki üstünlüğü gibidir.»[338]

el-İtkan kitabında da aynı konuya yer verilmiştir.

Diğer hadîs-i şerîfler :

«Kur'ân'ın diğer sözler üzerine olan fazîleti, Rahmân olan Allah'ın mahlûkatı üzerindeki üstünlüğü gibidir.»[339]

«Sizden biriniz Rabbisiyle konuşmak istediğinde, Kur'ân okusun.»[340]

---

(337) En'âm sûresi, âyet: 68.
(338) el-Mesâbîh. Tirmizî, Daremî, Ebû Saîd el-Hudrî'den (R.A.)
(339) Ebû Ya'lâ, Taberânî, Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(340) Deylemî, Hâtim, Enes'den (R.A.)

«Sözün hayırlısı, Allahü Teâlâ'nın kitabıdır.»[341]

Mürsel bir hadîste Hazret-i Ali'den (R.A.) yapılan rivâyette buyuruluyor ki: «Kur'ân, Allah'tan başka her şeyden daha üstündür. O halde kim Kur'ân'ın kıymetini bilip saygı gösterirse; şüphesiz ki o, Allah'a saygı göstermiş olur. Kur'ân'ın kıymetini bilmeyen, ona saygı göstermeyen kimse ise, Allahü Teâlâ'nın hakkını küçümsemiş olur. Allah katında Kur'ân'ın saygıdeğerliği, babanın evlâdı üzerinde olan saygıdeğerliği gibidir. Kur'ân şüphesiz ki şefaat edicidir, şefaati umulur; çetin bir mücadelecidir; her yönüyle tasdîk olunur. Kur'ân kime şefaat ederse, o cidden şefaate mazhar olmuş olur; Kur'ân kimi hasım görüp mücadele ederse tasdîk olunur. Kim de onu arkasına atarsa, Kur'ân onu cehenneme sevkedip götürür. Hamele-i Kur'ân, Allah'ın rahmetiyle çevrilip örtünmüşler, Allah'ın nurunu giyinmişler; Allah kelâmına saygı göstermişlerdir. Kim onlara düşmanlık ederse, şüphesiz ki Allah'a düşmanlık etmiş olur. Kim onları dost ve yâr edinirse, şüphesiz ki Allah'ı dost ve yâr edinmiş olur.. Ey Kur'ân'ı kalbinde, dimağında taşıyanlar! Kitabına saygı göstermekle Allah'ın buyruklarına boyun eğip «evet» deyin ki Allah size olan sevgisini artırsın ve sizi halka sevdirmiş olsun.. Kur'ân'a kulak verip dinleyenden dünya kötülüğünü itip uzaklaştırsın. Onu okuyandan da âhiret belâlarını gidermiş olsun. Allah kitabından bir âyet dinleyen kimse için bu, bir küme altından hayırlıdır. Kur'ân'dan bir âyet okuyan kimse için bu, gök kubbe altındaki her şeyden hayırlıdır Kur'ân'da şüphesiz bir sûre, büyük bir sûre vardır ki Allah katında o sûrenin kadri pek yücedir; kıyâmet günü sâhibine (kendisini okuyup amel edene) Allah katında şefaat edecek ve onun şefaatine mazhar olanlar Rabî'â ve Mudar kabilelerinden daha çok olacaktır. O sûre YÂSİN sûresidir.»[342]

Bilmiş ol ki; Allah kelâmı olan Kur'ân kadîm (öncesiz)-

---

(341) Müslim, Câbir'den (R.A.)
(342) Tefsir-i Kurtubi. Şerhü'l-Mişkât. Hazret-i Ali'den (R.A.) rivâyet etmişlerdir

dir, okunur, hafızalarda tutulur, kâğıt üzerine yazılır ve yazılıdır.

Cenâb-ı Hak kendi kitabı hakkında, yine kendi kitabında buyuruyor ki :

«Puta tapanlardan biri sana sığınırsa, onu himayene al; ta ki Allah'ın sözünü dinlesin.. Sonra da onu güven içinde olacağı yere ulaştır..»[343]

«Ey Muhammed! Doğrusu sana vahyedilen bu Kitâb Levh-i Mahfuz'da bulunan şanlı bir Kur'ân'dır.»[344]

«Doğrusu bu Kitâb, sâdece arınmış olanların dokunabileceği, saklı bir Kitâb'da mevcudken âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiş olan Kur'ân-ı Kerîm'dir..»[345]

Bu âyetlerin tefsirinde Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır :

«Aybaşı hâli olanla cünüp kimse Kur'ân'ı okumasınlar (Yazılı) Kur'ân'la birlikte düşman ülkesine yolculuk yapmayın!»

Her ne kadar Allah kelâmı zâtı itibariyle birse de Kur'ân'ın şerefi diğer indirilen kitaplara karşı ahkâm ve sevâbının çokluğuyladır. Nitekim Cenâb-ı Hak onun bu şerefine işaretle buyuruyor ki :

«Allah, âyetleri birbirine benzeyen ve yer yer tekrar eden Kitâb'ı sözlerin en güzeli olarak indirmiştir. Rablerinden korkanların bu Kitâb'dan tüyleri ürperir. Sonra hem derileri ve hem de kalbleri Allah'ın zikrine yumuşar ve yatışır.»[346]

Sonra bilmiş ol ki: Kur'ân-ı Kerîm'in güzelliğine bir son ve sınır yoktur. Onun kelime ve cümle dizisinin üstünlüğüne ve anlamının gönül alıcılığına bir had yoktur. Muhakkak ki Kur'ân, bütün enbiyâ ve mürsellere indirilenin en güzeli ve en mükemmelidir. Diğer semavî kitaplara nisbetle ahkâm âyetleri daha çok olan bir Kitâb'dır. Çok açık ve seçik olduğu

(343) Tevbe sûrası, âyet: 6.
(344) Bürûc sûresi, âyet: 23.
(345) Vâkıa sûresi, âyet: 79.
(346) Zümer sûresi, âyet: 23

az kelimeyle çok mâna ifade ettiği ve bir benzerinin getirilmesinde herkesi acze düşürdüğü için de sözlerin en güzelidir. Hem Allah Kelâmı kadîm (öncesiz) dir. Başkasının sözü ise mahlûktur ve sonradan meydana çıkmadır. **«HALBUKİ O, DEĞERLİ BİR KİTAB'DIR. GEÇMİŞTE VE GELECEKTE ONU BÂTIL KILACAK YOKTUR.»** Yâni bu Kitab'ın yararları çoktur ve O'nun bir benzeri de yoktur. Geçmişte haber verilen ile gelecekten verilen haber O'nu bâtıl (hükümsüz) kılamaz. Diğer bir tefsirle âyette geçen BÂTIL'dan maksad, şeytan'dır. Şöyle ki, şeytan o Kitab'ı değiştirmeye güç getiremez; ona bir kelime ilâve ya da ondan bir kelime noksan edemez. Diğer bir mânayla: Daha önce indirilen Kitaplardan Kur'ân'ı yalanlayan bir haber gelmiyeceği gibi ondan sonra da yazılan hiç bir kitap onu hükümsüz edemez veya yerine başka bir şey getiremez. Evet işte bu Kitab, **HÂKİM VE ÖVÜLMEĞE LÂYIK OLAN ALLAH KATINDAN İNDİRİLMEDİR.**[347] Allah onu dilediği şekilde hikmetiyle indirir ve onu dilediği kuluna verir. Cenâb-ı Hak Kur'ân'daki ahkâmıyla ve kendi ef'aliyle övülmeğe lâyıktır. Çünkü her şey O'nun hizmetiyle meydana gelir.

Hazret-i Ali'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, o Resûlüllah (S.A V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu duymuş :

«Haberiniz olsun ki ileride bir fitne olacak!» Bunun üzerine ben kendisinden sordum :

— **O fitneden çıkış yolu nedir? Ey Allah'ın Resûlü!**

«Allah'ın Kitabı'dır. Çünkü o Kitab'da sizden öncekilerin haberi ve sizden sonrakilerin ahvâli, aranızda meydana gelecek olan mes'elelerin hükmü vardır. Kur'ân, hakkı bâtıldan kesin olarak ayırandır. Onda gayr-i ciddî hiç bir şey yoktur. Kim onu bir zalimden korkarak terkederse, Allah onu kırıp helâk eder. Kim Kur'ân'dan başka bir şey ile doğru yolu ararsa, Allah onu saptırır. Şüphesiz ki Kur'ân Allah'ın sapasağlam bir urganıdır.» Yâni Kur'ân Allah'ın ahdi ve azâbdan koruyucu olan emânetidir. Bir tefsirciye göre, Kur'ân Allah'ın hidâyet nurudur. Nitekim bir hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki :

(347) Fussilet sûresi, âyet: 42-43.

«Allah'ın Kitab'ı olan Kur'ân, gökten yere uzanan bir urgandır.» Bunun mâna ve yorumu: Kur'ân gökten yere uzanan bir nurdur. Diğer bir tefsirciye göre, Kur'ân sağlam bir sebeptir, kendisine güvenenler için vuslattır. Aldatıcı bir ülkeden, gönül açıcı (âhiret) yurduna yönelen ve böylece kalbini dünyadan çekip âhirete gönül veren kimse için gökten yere uzanan bir ışıktır.

Kur'ân, hadîsin beyânına göre, sağlam, kopmaz bir urgandır. İnsanı rahmete ulaştıran sağlam bir yoldur. O, ZİKİR'dir. Üzerinde düşünülecek ve öğüt alınacak bir Kitab'dır. Kur'ân HAKÎM'dir. Âyetleri muhkemdir; sağlam ve sâbittir; kıyâmete kadar hükümleri değiştirilemez. Diğer bir mânayla, Kur'ân hikmet sâhibidir; konuların bir araya getirilip tertiblenmesinde mutlak hikmet mevcuttur.

Kur'ân, DOSDOĞRU YOLDUR. Nefsî arzularının peşinde koşanlar ona sarıldığı takdirde sapıtmazlar; cadde-i haktan meyletmezler. BAŞKA DİLLER ONA KARIŞIP ŞÜPHELİ BİR DURUM MEYDANA GELMEZ. Ona karışan başka bir ifâde derhal anlaşılır. Hiç bir söz, Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemîn'in sözüne benzemez. ÂLİMLER ONU OKUMAKTAN DOYMAZ. İlim adamlarının bilgisi Kur'ân'ı içine alıp kapsayamaz. Hiç kimse onun künhüne inemez. Her araştırma ve düşüncelerinde yepyeni mânalar karşılarına çıkar. Gizli perde arkasında kalmış nice bilgiler ortaya dökülür. KUR'ÂN çok okunup tekrar edilmekle eskimez. Onu okuyanların dillerinde, dinleyenlerin kulaklarında, düşünenlerin zihinlerinde ne kadar tekrar ederse etsin, yine de tazeliğini muhafaza eder. Her okuyuş ve dinleyişte bir öncekinden daha çok lezzet verir. İnsan kafasından ve elinden çıkan sözler ve yazılar böyle değildir. KUR'ÂN'IN ACÂİPLERİ BİTMEZ. Hiç bir kimse onun mânalarının künhüne varamaz. Çünkü onun mânaları çok hayret uyandırıcıdır. Faydaları da alabildiğine çoktur. O ÖYLE BİR KİTABDIR Kİ CİNLER ONU İŞİTİNCE OLDUKLARI YERDEN AYRILAMAMIŞLAR. O kadar ki, «biz hayret uyandıran bir Kur'ân dinledik!» demişler ve ilâve etmişler: «O Kur'ân doğruya irşâd edi-

yor. Biz ona inandık.» Yâni o Kur'ân imâna ve hayra delâlet ediyor. Bu bakımdan onu tasdîk ediyoruz.

KİM BU KİTAB İLE HÜKMEDERSE DOĞRUYA ERMİŞ OLUR. KİM ONUNLA AMEL EDERSE DOĞRUYU BULMUŞ OLUR. Onunla hükmeden adalet yapmış olur. Başkasını ona dâvet eden, dosdoğru yola çağırmış olur.[348]

Cenâb-ı Hak: «TOPTAN ALLAH'IN İPİNE SARILIN, AYRILMAYIN» buyuruyor.[349] Katâde ve Suddî bunun tefsirinde diyorlar ki :

«İp'ten maksad, Kur'ân'dır.» İbni Mes'ud'un (R.A.) Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki :

«Şüphesiz ki bu Kur'ân, Allahü Teâlâ'nın ipidir. Bu ip apaçık bir nurdur. Fayda sağlayan bir şifâdır. Kendisine sarılıp bağlananı korur. Kendisine uyanı kurtarır.»

Mukaatil ve İbni Hibbân, «Allah'ın ip'i»nin tefsirinde diyorlar ki: «Allah'ın emrine sarılın, O'na tâatte bulunmaktan geri kalmayın.»[350]

İbni Cerîr'in Ebû Saîd el-Hudrî'den (R.A.) yapmış olduğu rivâyete göre, Sevgili Peygamberimiz (S.A.V.) buyurdular ki: **«Herhangi bir topluluk Allah'ın evlerinden bir evde toplanır da Kitabullah'ı okur ve kendi aralarında onu ders konusu yapıp çalışırlarsa, mutlaka melekler onları çepeçevre kuşatır, rahmet onları her yönden kapsayıp içine alır ve Cenâb-ı Hak onları kendi katındakilere anıp hatırlatır (melekler gibi). Onu okuyana bıkkınlık gelmez.»** Bu son cümle şuna işarettir: Her tekrar edilen şey insana bıkkınlık verir; ancak Kur'ân değil... Çünkü Kur'ân sözlerin en güzelidir. Onu tekrar tekrar okuyan kimse, her defasında anlayış ve sevâb artırmış olur. O tekrar edildikçe daha tatlı mânaları meydana çıkar. İşte bu husus, Kur'ân'ın i'câzından (insanları acze düşüren özelliklerinden) biridir.

---

(348) el-Mesabîh ve Rûhu'l-Beyân.
(349) Âl-i İmrân sûresi, âyet: 103.
(350) Maalim-i Tenzil.

Güzel yazıp güzel konuşanlardan bir kısmı demiş ki: «Kur'ân, hakkı meydana koyan, onu bâtıldan ayıran ve etrafa ışık saçan bir nûrdur. Doğruluk ifâde eden bir dildir, hayra delildir. Cennetin anahtarıdır.. Kısa anlatınca yeterlidir, açıklayınca şifâ vericidir. Tekrar edilince hatırlatıcıdır. Hükmedince engelleri aşar. O, ilimlerin denizi, hükümlerin divanı, sözlerin cevheri, hastalıkların şifâsıdır.»

Ebû Ya'lâ ile Taberânî'nin Ebû Hüreyre'den (R.A.) yaptıkları rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Kur'ân öyle bir zenginliktir ki ondan öteye fakirlik olmaz ve ondan öteye zenginlik de bulunmaz.»

Diğer bir rivâyette ise: **«Kur'ân öyle bir zenginliktir ki onunla beraber fakirlik bulunmaz ve ondan öte zenginlik de olmaz.»**

«Kur'ân ile doygun olmayan, onunla doymayan kimse bizden değildir.»

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hadîsi, Sa'd'in yanına girdiğinde söylemişti ki o sırada Sa'd'in önünde iyice eskimiş, fersudeleşmiş pılı-pırtı bulunuyordu.[351]

Bu konuda büyük müctehid Ahmed bin Hanbel (rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Rabbimi doksan dokuz defa rü'yamda gördüm. Kendi kendime fısıldadım; eğer yüzüncü defa görürsem kendisine yaklaşanları en üstün mânada yaklaştıran şeyin ne olduğunu elbette soracağım, dedim. Ve gördüm, dedim ki: Yâ Rab! Sana yaklaşanları en üstün mânada yaklaştıran şey nedir? Rabbim cevap verdi: «Yâ Ahmed! Kelâmımı okumaktır.» Bunun üzerine dedim ki: Anlayarak mı, yoksa anlamadan okumak mı? Buyurdular ki: «Anlayarak da, anlamayarak da...»

Kur'ân en hayırlı sohbet arkadaşı olunca onunla birlikte hallerin en güzel ve en üstünü ile oturmak gerekir. Tâ ki bu oturuş bir zarar vermeye... Nitekim hadîs-i şerîfte bu hususa işâretle buyuruluyor ki: **«Nice Kur'ân okuyanlar var ki Kur'ân onlara lânet eder!.»**

---

(351) el-İtkan.

Katâde Hazretleri diyor ki: «Kur'ân ile oturan kimse mutlaka ya bir fazlalık ya da bir noksanlık ile kalkar!»[352]

KUR'ÂN-I KERÎM'E GECE VE GÜNDÜZ DEVAM ETMEK HAKKINDA PEYGAMBER (S.A.V.) EFENDİMİZ'DEN RİVÂYET EDİLEN HADÎSLER VE BİR GECE İLE BİR GÜNÜMÜZDE İKİYÜZ ÂYET OKUMAYANDAN ALLAH DÂVACI OLUR, HAKKINDAKİ HABERLER

Hazret-i Ömer (R.A.) diyor ki: Bir ara Hişam bin Hakîm'-in Furkan sûresini okuduğunu işittîm. Ancak Peygamber'in (S.A.V.) bana okuduğu gibi okumadığını gördüm. Kendisini hemen ikaz etmek istedimse de biraz sabrettim; okumasını bitirdi. Yaklaştım, üstlüğünün bir ucunu tutup kendisini Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e götürdüm. Ya Resûlâllah! dedim, bu adamın Furkan sûresini, sizin bana okuyup öğrettiğinizin başka şekliyle okuduğunu duydum. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bana: **«Onu bırak ya Ömer!»** buyurdu ve Hişâm'a da **«Ya Hişâm! Oku..»** diye emretti. Hişâm da ilk kendisinden duyduğum şekilde okudu. Sonra Peygamber (S.A.V.) Efendimiz, **«İşte böylece bu indirilmişti»** dedi ve ilâve etti: **«Şüphesiz ki bu Kur'ân(ın tamamı) yedi harf üzerine inmiştir. Size kolay geleninî okuyun!»** Yâni Kur'ân yedi kırâet üzere inmiştir. Bunlardan size hangisi kolay geliyorsa, o kırâet üzere okuyun.[353]

O halde Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den tevâtür yoluyla sâbit olan kırâetlerden biriyle okumak câizdir.

Beyhakî'nin Ubeyde bin Müleyke hadîsini merfuan ve mevkufen çıkardığı üzere Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Ey Kur'ân ehli! Kur'ân'ı yastık edinmeyin, onu hakkıyle okuyun, gece ve gündüz tilâvetini devam ettirin.. Onu**

---

(352) Şerh-i Şâtibî.
(353) Buharî, Müslim. Ömer bin Hattab'dan (R.A.)

yaygın hale getirin, okurken de sesinizi güzelleştirip ölçülü okuyun. Okuduğunuz âyetler üzerinde derinden derine düşünün. Ola ki korktuğunuzdan kurtulup umduğunuza kavuşasınız. Onun sevâbını hemen acele (elde etmeye) çalışmayın; çünkü onun için sevâb vardır (er-geç ona kavuşacaksınız).»[354]

Muaz bin Cebel (R.A.) diyor ki: Bir yolculukta Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ile beraber bulunuyordum. Bir ara, ya Resûlâllah! Bize bir hadîs söyle ki ondan yararlanalım. Bunun üzerine Efendimiz şöyle buyurdular: **«Siz saadetli kişilerin hayatı gibi bir hayat, şehîdlerin ölümü gibi bir ölüm, haşir günü kurtulmak, şiddetli sıcak günde bir gölge, sapıklıktan kurtulup doğru yola erişmek istiyorsanız Kur'ân okumaya devam ediniz. Çünkü Kur'ân Rahmân'ın kelâmıdır ve şeytandan korunmak için sağlam bir kaledir; terazinin ağır gelmesini sağlar..»**

Nu'mân bin Beşîr (R.A.), Resûlüllah'ın (S.A.V.) şöyle buyurduğunu söylemiştir: **«Ümmetimin yapacağı ibâdetin en üstünü, Kur'ân okumaktır. (Farz ibâdetler hariç).»**[355]

Âişe Vâlidemiz (R. Anhâ), Peygamber'in (S.A.V.) şöyle buyurduğunu söylemiştir: **«Namazda Kur'ân okumak, namaz dışında okunan Kur'ân'dan hayırlıdır. Namaz dışında Kur'ân okumak, tekbîr, tesbîh getirmekten daha üstündür. Tesbîh ve tekbîr getirmek sadakadan daha üstündür. Sadaka vermek, oruçtan daha üstündür. Oruç ise ateşe karşı bir kalkandır.»**[356]

Ebû Hüreyre (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: **«Sizden biriniz evine döndüğünde üç gelişmiş besili deve görmek istemez mi?»** Evet, isteriz, ya Resûlâllah! dedik. Bunun üzerine buyurdu ki: **«Sizden birinizin namazda üç âyet okuması bu üç deveden daha hayırlıdır.»**[357]

---

(354) Beyhakî, Ubeyde bin Müleyke'den.
(355) Beyhakî, Nu'mân bin Beşîr'den (R.A.) el-İtkan.
(356) Taberânî, Dâre Kutnî, Câmiu's-Sağîr.
(357) el-Mesâbîh, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

Ebû Ümâme (R.A.), Resûlüllah'ın (S.A.V.) şöyle buyurduğunu haber veriyor: **«Kur'ân okuyun. Şu asılı duran mushaflar sizi aldatmasın. Çünkü Cenâb-ı Hak Kur'ân ezberleyen bir kalbe azâb etmez.»**

Muâviye'nin (R.A.) Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki: **«Dünyada üç şey gariptir: Zalimin hafızasındaki Kur'ân, kötü bir topluluk içinde bulunan iyi bir insan, okunmayan evdeki Mushaf.»**[358]

Diğer bir hadîste ise şöyle buyuruluyor: **«Kim Kur'ân'ı öğrenir de onu duvara asar, ona olan ahdini yerine getirmez ve (dönüp) onu okumazsa, kıyâmet günü Kur'ân ona asılı bulunduğu halde gelir ve der ki: Yâ Rab! Senin bu kulun beni terkedilmiş bıraktı, benimle onun arasında sen hükmet..»**[359]

Yapılan rivâyete göre, Hazret-i Ömer (R.A.) demiş ki: Kul gece kalkar misvak kullanır, namaz için abdest alır, tekbîr getirip Kur'ân okursa, melek ağzını onun ağzı üzerine kor ve şöyle fısıldar: Oku, oku.. Cidden hoş oldun ve sana hoş oldu.. Haberin olsun ki Kur'ân okumak, namazda kırâeti yerine getirmek cennet hazinelerinden bir hazinedir, konuların hayırlısıdır. Onu çokça okuyun, gücünüz yettiği kadar okumasını artırın. Çünkü namaz nûrdur, zekât burhan (kesin delîl) dır, sabır ışıktır, oruç kalkandır, Kur'ân lehinizde ve aleyhinizde hüccettir. O halde Kur'ân'a ikram ediniz, ona ihanet etmeyiniz. Çünkü Allah, Kur'ân'a ikram edene ikramda bulunur, ona ihânet edene ihânet eder (ihânetini başına çevirir). Bilmiş olunuz ki, kim Kur'ân okur ve onu ezberler, onunla amel eder, içindeki hükümlere uyarsa, kıyâmet günü onun Allah katında kabule şâyan bir duâsı olacaktır. Allah dilerse onu acele olarak dünyada da verebilir. Dilerse onu âhirete de bırakabilir. Bilmiş olunuz ki, Allah katında olan daha hayırlı ve daha bakidir. Bu,

(358) Ebû Leys.
(359) Kaadî Beyzavî.

imân edip Rabine tevekkül edenler için böyledir.[360]

Bir hadîs-i şerîfte de deniliyor ki: «**Kur'ân okuyun v onun garip yönlerini araştırıp bulunuz.**» Yâni Kur'ân her ça ğa ve her çağdaki ilimlere ışık tutar. Onları araştırıp bulunuz.[361]

Ebû Ümâme (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'de şöyle duyduğunu rivâyet etmiştir: «**Kur'ân okuyunuz. Çünkü kıyâmet günü kendi dost ve yâranına şefaatçi olarak gelir.**»[362]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu konuda bir başka hadîs lerinde şöyle buyuruyorlar :

«**Kıyâmet günü Allah katında hiç bir şefaatçi, peygambe olsun, melek olsun, başkası olsun, hiç biri Kur'ân'dan daha üs tün değildir. Kur'ân tek bir harf, dünyadan hayırlıdır.**»[363]

«**Kim Allah yolunda Kur'ân okursa o sıddîklerden, şehîc lerden, sâlihlerden yazılır. Arkadaş olarak bunlar ne güzel ar kadaş!**»[364]

Muttasıl senedle Enes bin Mâlik'e yapılan isnadda denil yor ki: «**Kim her gece veya her gündüz elli âyet okursa, gafi lerden yazılmaz. Kim yüz âyet okursa, Allah'a dosdoğru ümit bağlayanlardan yazılır. Kim ikiyüz âyet okursa, Kur'ân onu la münakaşacı olmaz. Kim beşyüz âyet okursa, ona bir kanta sevap yazılır.**» Diğer bir rivâyette: «**Kim beşyüzden bine ka dar âyet okursa, sabahlar da kendisine bir kantar sevap yaz lır.**» Kantarın ne kadar olduğu sorulduğunda, buyurdular ki **On iki bindir.**[365]

Tayyibî diyor ki: Hadîste «Kur'ân onunla münakaşacı ol maz» cümlesinden, Kur'ân okumanın lüzumlu olduğunu anl yoruz. Bu her inanmış müslüman için böyledir. Yâni her müs

---

(360) *Havass-ı Kur'ân.*
(361) *Tefsir-i Fâtiha.*
(362) *Sahîh-i Müslim, Ebû Ümâme'den (R.A.)*
(363) *Mecâlis-i Mısrî.*
(364) *Ahmed bin Hanbel, Muaz bin Enes'den (R.A.) el-İtkan.*
(365) *Maalim-i Tenzil, Enes bin Mâlik'den (R.A.) Şeyhzâde.*

lümana vâcibdir. Kur'ân okumadığı zaman Allah onunla dâvacı olur ve kesin delillerle ona galib gelir. O halde münakaşa ve dâvacı olmaklığın Kur'ân'a isnadı, mecâzdır. Bu sözden anlaşılan: Bir gündüz ya da bir gecede ikiyüz âyet okumak vâcibdir. Bu miktarı okuduğu zaman Kur'ân'ın ondan dâvacı olmasından kurtulmuş olur, kıyâmet günü.. Burada iki yüz âyeti; âyetin tekrar okunması anlamına da hamledebiliriz.[366]

Enes bin Mâlik (R.A.) Hazretleri'nin Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki: **«Evlerinizi namaz kılmak ve Kur'ân okumakla nurlandırınız..»**[367]

Semure bin Cündeb'in (R.A.) rivâyetinde yine Resûlüllah (S.A V.) buyurdular ki: **«Her sofra hazırlayan kimse sofrasına gelinmesini ister. Allah'ın (mânevî) sofrası ise Kur'ân'dır. O halde bu sofrayı terketmeyin.»**[368]

Diğer bir hadîste de konumuzla ilgili olarak şöyle buyuruluyor: **«Kim Kur'ân okur da başkasına verilen şeyin kendisine verilen (Kur'ân nîmetinden) daha üstün olduğunu görürse, şüphesiz ki o küçük şeyi büyütmüş, büyük şeyi de küçültmüş olur.»**[369]

HAZRET-İ PEYGAMBER (S.A.V.) EFENDİMİZ'İN «HENÜZ KALKMADAN ÖNCE KUR'ÂN'I OKUYUNUZ» SÖZLERİ VE KUR'ÂN KALKTIKTAN SONRA İMÂN EHLİNİN DURUMU HAKKINDA

Abdullah bin Mes'ud (R.A.) Hazretleri'nin rivâyetine göre Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki: **«Henüz kalkmadan önce Kur'ân'ı okuyun. Çünkü Kur'ân göğe ref'olunmadıkça kıyâmet kopmaz!.»**

---

(366) Rûhu'l-Beyân, Aliyyü'l-Kaarî.
(367) Beyhakî, Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(368) Beyhakî, Semure bin Cündeb'den (R.A.)
(369) el-Ca'berî.

Bunun üzerine soruldu :

— **Şu bildiğimiz mushaflar (göğe) ref'olur, ama insanların kalbinde muhafaza edilen âyetler nasıl olur?**

Buna cevapla buyurdular ki :

«**Üzerlerinden bir gece geçer de göğüslerde muhafaza edilen âyet ve sûreler ref'olunur. Onlar sabahladıklarında hiç bir şey Kur'ân'dan hafızalarında kalmadığını, mushaflarda da hiç bir yazının olmadığını görürler; sonra şiir söylemeye başlarlar.**»[370]

Konumuzla ilgili diğer hadîslere ve rivâyetlere gelince :

«**Kur'ân indiği yere dönmedikçe kıyâmet kopmaz. O gün Kur'ân'ın bal arısının uğultusu gibi bir sesi olacak, Arş'ın etrafında bulunacak. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak ona :**

— **Sana ne oluyor öyle? diye soracak. O şu cevabı verecek :**

— **Yâ Rab! Okunuyorum, ama amel edilmiyorum.**»

Yâni o devirde Kur'ân okuyanlar bulunacak, fakat onunla amel edenler pek az olacak.[371]

«**Kur'ân'a gerekli olun, onu kendinize imam (önder-rehber ve baş vurulacak merci') edinin. Çünkü Kur'ân Allah kelâmıdır. O'ndan gelmiş, yine O'na dönecektir. Onun müteşabih olan âyetlerine inanın, getirdiği misallerden ibret alın.**» [372]

«**Kâbe'nin rüknü (veya kendisi) ve Kur'ân kalkmadıkça (göğe ref'olmadıkça) kıyâmet kopmaz.**»[373]

«**Elbisenin rengi solup eskidiği gibi İslâm da solup eskiyecek. O kadar ki orucun, namazın, haccın ve sadakanın ne olduğu bilinmiyecek. Allah'ın kitabı üzerinden bir gece geçecek de yeryüzünde ondan tek bir âyet bile kalmıyacak! İnsanlardan kalıp yaşayan yaşlı erkek ve yaşlı kadınlar şöyle diyecekler: Babalarımızın LÂ İLÂHE İLLÂLLAH kelimesini dediklerine ye-**

---

(370) İbni Ebi Dünyâ.
(371) el-Maalim, İsrâ sûresi tefsiri.
(372) İbni Merdveyh, Hazrét-i Ali'den (R.A.)
(373) Câmiu's-Sağîr, İbni Ömer'den (R.A.)

tiştik, (yâni buna şâhid olduk); biz de bu sebeple bu kelimeyi söylüyoruz.»

Resûlüllah (S.A.V.) hadîsi buraya kadar beyân ettikten sonra muhatabına dedi ki: **«LÂ İLÂHE İLLÂLLAH onlara yeterli olmıyacaktır. Çünkü onlar namaz nedir, oruç nedir, hac nedir, sadaka nedir? bilmezler.»**

Bunun üzerine Hazret-i Huzeyfe (üzüntüsünden) yüzünü başka tarafa döndürdü ve sonra aynı sözleri Resûlüllah üç defa tekrarladı. Her defasında Huzeyfe (yine üzüntüsünden) yüzünü başka tarafa döndürdü ve en sonunda Hz. Huzeyfe (R.A.) yüzünü Resûlüllah'a çevirerek şöyle istirhamda bulundu:

— **Ey Allah'ın Resûlü! Onları cehennem ateşinden kurtar!** Ve bu istirhamını üç defa tekrarladı.[374]

Yapılan sahîh rivâyete göre Hazret-i Ali (R.A.) şöyle demiştir: «**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki İslâm'ın ancak ismi, Kur'ân'ın ancak resmi kalacak!. Onların o gün için mescidleri (câmi'leri) bayındırdır, fakat hidâyet (ışığı yansıtma) yıkıktır. Onların o gün yaşamakta olan âlimleri en şerli âlimlerdir. Gök kubbe altında ilim adına onlardan daha şer yoktur. Fitne onlardan çıkacak ve yine onlara dönecektir.»**[375]

Bilinmiş olsun ki: Kur'ân, Allah'ın EL-HÂDÎ ismine mazhardır. Kur'ân Allah'ın sözgötürmez katıksız kitabıdır. Allah'ın Peygamberi (S.A.V.) ise bu Kitab'ı diliyle ifâde edendir. Ondan sonra da O'nun kâmil varisleri bu görevi yerine getirmektedirler. Şüphesiz ki delâlet ve işâret, Kur'ân'da bulunanla amel eden mü'minlere fayda verir. Çünkü Kur'ân din ve dünya işlerinden hiç bir şeyi bırakmayıp hepsini ya icmâlen ya da tafsilen açıklamıştır.

İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki: «Bir şey okumak istediğiniz zaman Kur'ân okumayı tercih ediniz. Çünkü onda önce gelenlerle sonra gelenlerin ilmi toplanmıştır.»

---

(374) Tezkire-i Kurtubî.

(375) Ebû Leys, Mücâhid'den, o da babasından, o da Hz. Ali'den (R.A.) rivâyet etmiştir.

Bu bakımdan Efendimiz (S.A.V.) buyurdular ki: «Kim Kur'ân'ın hatmesine şâhid olur, yâni hatme yapılırken orada hazır bulunursa, ganimet malı taksim olunurken orada hazır bulunan kimse gibidir. Kim de Kur'ân Fâtiha sûresinden okunmaya başlanınca orada hazır bulunursa, Allah yolunda bir yerin fethine hazır olan kimse gibi sayılır. İşte Kur'ân'a başlarken ve O'nu hatmederken bu iki fazîlete erişmek vardır. Aynı zamanda bu iki durumda şeytan hor ve hakir duruma düşürülmüş olur.

Bize kadar gelen haberlerde: Kur'ân ehlinden bir zat ölüm dakikalarını sayarken ona «LÂ İLÂHE İLLÂLLAH» söyle denildiğinde o her defasında BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM TÂ-HÂ MÂ ENZELNÂ ALEYKE'L-KUR'ÂNE LİTEŞKA İLLÂ TEZKİRETEN LİMEN YAĞŞÂ .... LÂ İLÂHE İLLÂ HÜVE LEHÜ'L-ESMÂÜ'L-HÜSNÂ âyetini okumuş ve ölünceye kadar hep bunu tekrarlayıp durmuş. Böylece insan yaşadığı hal üzere ölür, hikmeti bir kez daha zâhir olmuş.

Esnaf ve sanatkârlardan bir kısmı ot satar, fakat Allah'tan gafil olur. Onlara ölüm geldiğinde, yakınları LÂ İLÂHE İLLÂLLAH demeleri için telkinde bulunmuşlarsa da onlar her defasında «Bir demet ot bir akçeye» demişlerdir.

Ölüm anında İslâm üzere ruhumuzu teslim etmemiz için Cenâb-ı Hak'tan tevfîk istiyoruz.

Ebû Mûsâ el-Eş'arî (R.A.) Hazretleri'nin yapmış olduğu rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kur'ân'ı okumaya ve okutmaya devam ediniz. Canımı kudret elinde bulunduran Cenâb-ı Hakk'a yemin ederim ki Kur'ân, bağı çözülen deveden daha çok kaçıp uzaklaşandır.»**[376] Yâni onu devam edilmediği takdirde çabucak unutulur ve hafızalardan silinir.

(376) Buhari, Müslim, Ahmed bin Hanbel.

KUR'ÂN OKUYAN VE ONU HAFIZASINDA TAŞIYAN KİMSENİN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Cenâb-ı Hak kendi kelâmında bunun fazîletini açıklayarak buyuruyor ki: **«Allah kitabını (devamlı) okuyanlar, namazı kılanlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık sarfedenler, tükenmiyecek bir kazanç umabilirler.»**[377]

Burada «Allah'ın kitabını okuyanlar» cümlesinden maksad hem okuyup hem amel edenlerdir. Çünkü amelsiz okumak (fazla) bir yarar sağlamaz. Âyette, «tilâvet» tâbiri kullanılmıştır. Bu dirâset gibi ardarda okumak anlamına gelir. Devam edilen evrâd da böyledir. Ancak ne var ki, kırâet, tilâvetten daha umumîdir. Kur'ân'ı hecelemek ve çocuklara öğretmek, kırâet sayılmaz. Bu bakımdan cünüp, aybaşı hali ve loğusanın Kur'ân'ı hecelemesi mekrûh değildir. Çünkü bu durumda ona «kaari» denilmez. Bunun gibi çocuklara Kur'ân'ı harf harf, kelime kelime belletmek de mekrûh değildir. Ancak her iki kelimenin arasını kesmek şartiyle bu böyledir.

Şüphesiz ki Allah Kur'ân'dan hakikatını bildirmiş, onu okuyan ve amel edenlere birçok va'dlerde bulunmuştur. Ümmî olan (okur yazar olmayan) kimseye tilâvet sevâbı hasıl olmaz. Çünkü o tilâvette bulunamaz. Okumasını bilen kimse için de böyledir. Çünkü onu hakkıyla öğrenmek ve onunla bütün vakitlerde meşgul olmak gerekir.

Cenâb-ı Peygamber buna işâretle buyurdular ki:

«Saadetli kişilerin hayatı gibi bir hayat, şehîdlerin ölümü gibi bir ölüm, mahşer günü kurtuluş, çok sıcak günde gölge, sapıtılan günde dosdoğru yol istiyorsanız, Kur'ân okuyun ve onu okutun. Çünkü O, Rahmân kelâmı (sözü) dır, şeytandan koruyucudur. Teraziyi ağır basandır.»[378]

---

(377) Fâtır sûresi, âyet: 29.
(378) Rûhu'l-Beyân tefsiri.

Konumuzla ilgili diğer hadîs-i şerîfler ve kısmen açıklamaları :

«Kur'ân okuyan mü'min, ağaç kavununa (veya portakala) benzer; hem kokusu güzeldir, hem de tadı... Kur'ân okumayan mü'min ise, hurmaya benzer; kokusu yoktur, fakat tadı tatlıdır. Kur'ân okuyan münâfık fesleğene benzer, kokusu güzeldir, fakat tadı acıdır. Kur'ân okumayan münâfık ise, karga dülegine benzer; hiç kokusu yoktur, tadı da acıdır.»[379]

Diğer bir rivâyette ise «münâfık» yerine «fâcir» tâbiri kullanılmıştır. Ebû Dâvud'un fazla olarak yaptığı rivâyette ise şöyle denilmektedir: **«Sâlih kişinin yanında oturmak, misk satanın yanında oturmak gibidir; ondan sana bir şey dokunmasa bile kokusu ulaşır. Kötü kimsenin yanında oturan, demirci dükkânında körük çekenin yanında oturan gibidir; onun kıvılcımlarından sana bir şey dokunmasa bile, dumanı dokunur.»** Kur'ân ise yanında oturulacak en hayırlı bir dosttur.

«Ben kullarıma azâb etmek isterim; ama câmi'leri yapanlara ve Kur'ân ile oturanlara ve İslâmiyette yetişip gelişen çocuklara bakarım da gazabım sakinleşir.»[380]

«Kim Kur'ân okumayı öğrenir, sonra da onunla amel ederse, o içi misk ile dolu bir torbaya benzer; kokusu her yere yayılıp saçılır. Kim de Kur'ân okumayı öğrenir, ama onunla uyur kalır da Kur'ân onun içinde kapalı durursa, o, içi misk dolu, fakat ağzı sımsıkı bağlı bir torbaya benzer.»[381]

«Kim Kur'ân okur ve gece gündüz onunla yaşar, helâlını helâl, haramını haram sayarsa, Cenâb-ı Allah onun etini, kanını cehenneme haram kılar ve onu tertemiz, iyilikle dolu, amel yazan meleklerle beraber eyler. Kıyâmet günü olunca da Al-

---

(379) Ahmed bin Hanbel, Buharî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, İbni Mâce ve Nesâî, Ebû Mûsâ el-Eş'arî'den
(380) el-Ca'berî, Kudsî hadîs.
(381) Taberânî.

lah ona Kur'ân'ı hüccet kılar, Kur'ân onun lehinde şehâdette bulunur.»[382]

«Kur'ân şefaatçidir, şefaati makbuldür. Çetin bir mücâdelecidir (kendisiyle amel etmiyenlere karşı). (Her hükmünde ve dâvasında) doğrulanır. Kim onu önünde bulundurursa, onu cennete rehberlik edip götürür. Kim onu arkasına atarsa, o onu cehenneme sevkedip götürür.»[383]

«Eğer Kur'ân bir ham deri içinde olmuş olsaydı, ateş yine de onu yiyemiyecekti.»[384]

Ebû Ubeyd (Rahmetullahi aleyh) diyor ki: Hadiste geçen İHAB: Ham deri'den maksad, mü'minin kalbi ve göğsüdür. İçinde Kur'ân bulunan bir kalbi elbette ki ateş yakamaz.

Ama bununla beraber Kur'ân'ı içinde toplayıp (onunla amel etmiyen ve ona saygılı olmayan) kimse bu vaziyette cehenneme girecek olursa, o domuzdan daha kötüdür.

«Üç sınıf insan vardır ki hesap onları üzmez. İsrâfil'in sûra üfürmesi onları korkutmaz ve en korkunç zamanda meydana gelen dehşet onları mahzun etmez: Kur'ân'ı kalbinde ve hafızasında taşıyıp onu Allah için okuyan ve okutan kimse. O, Rabbine izzet ve şerefle gider de peygamberlere arkadaş olur. Yedi yıl müezzinlik edip buna karşılık bir nesne almıyan... Kölelik kaydı altında bulunup buna rağmen hem Allah'ın hakkını, hem de efendilerinin hakkını ödeyen kul...[385]

«Ümmetimin en şereflileri, Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyanlardır.»[386]

Diğer bir rivâyette, ki bunu Dahhâk yapmıştır: **«Ümmetimin en şereflileri ve ileri gelenleri, Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyanlardır.» Arapçada bu cümlenin karşılığında** «Hamele-i Kur'ân» **tâbiri kullanılmıştır ki,** gece ve gündüz (fırsat

(382) Taberânî. Enes'den (R.A.)
(383) Ebû Ubeyd. Enes bin Mâlik'den (R.A.) İbni Hibbân.
(384) Ahmed bin Hanbel: Akabe bin Amr'den (R.A.)
(385) Beyhakî. İbni Abbas'dan (R.A.) el-İtkan.
(386) Sened-i muttasıl ile İbni Abbas'dan (R.A.)

buldukça) Kur'ân'a sarılıp okuyan ve ona mülâzemet edenler kasdedilmiş oluyor. Çünkü Kur'ân'a sarılıp onu gece gündüz okumak ve amel etmek nîmetlerin en büyüğü ve bütün saâdetlerin dayanağıdır. Aynı yorum, en-Neşr kitabında da yapılmıştır

«Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyanlar, Allah'ın sunduğu gölgeden başka hiç bir gölgenin bulunmadığı günde Allah'ın gölgesindedirler.»[387]

«Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyan, İslâm'ın sancağını taşıyandır. Kim ona ikramda bulunursa, gerçekten o Allah'a ikramda bulunmuş olur. Kim ona ihânet ederse, Allah'ın lâneti üzerine olsun!.»[388]

«Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyanlar Allah'ın dostlarıdır Kim onlara düşmanlık ederse, gerçekten Allah'a düşmanlık etmiş olur. Kim de onları dost ve arkadaş edinirse, hakikatte Allah'ı dost edinmiş olur.»[389]

«Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyanlar, kıyâmet günü Cennet ehlinin başı ve ileri gelenleridir.»[390]

«Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyan kimsenin fazîleti, onu kalbinde, hafızasında taşımıyan kimse üzerine, Allah'ın mahlûkatı üzerine olan fazîleti gibidir.»[391]

«Kim Kur'ân'a dosdoğru uyarsa, Kur'ân onu sapıklıktan kurtarıp doğru yola eriştirir ve kıyâmet günü onu kötü bir hesaptan korur.»[392]

«Kim Allah'ın Kitabından bir âyeti dinlemek isterse kendisine bundan dolayı bir iyilik yazılır kat kat olarak. Kim de Allah Kitabından bir âyet okursa, o ona kıyâmet günü bir nur olur.»[393]

«Kıyâmet günü olunca nurdan minberler konulur ki bun-

---

(387) Deylemi, Hz. Ali'den (R.A.)
(388) Firdevs, Ebû Ümâme'den (R.A.)
(389) Buhari ve Firdevs, İbni Ömer'den (R.A.)
(390) Taberânî, Hüseyn bin Ali'den (R.A.)
(391) Firdevs, İbni Abbas'dan (R.A.)
(392) Taberânî, İbni Abbas'dan (R.A.)
(393) Ahmed bin Hanbel, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

ların üzerine nur takılmış, nur ile süslenmiştir. Her minberin yanında Cennet develerinden bir deve (ya da bir yıldız) bulunur. Bir seslenici şöyle seslenir: Allah Kitabını kalbinde, hafızasında taşıyanlar nerede? Şu minberler üzerine oturun! Artık size ne bir korku, ne de bir üzüntü var!.. Bu durum, Allah ile kulları arasında (tecelli eden adâlet ve hesap) bitinceye kadar devam eder. Allah halkın hesabını bitirince, hamele-i Kur'ân o develere bindirilip Cennete götürülürler.»[394]

İbni Abbas'dan (R.A.) yapılan rivâyette, şöyle demiştir:

«Gök yeryüzüne karşı iftihar eder de «Ben senden daha üstünüm» der. «Çünkü bende Arş, Kürsî, Levh, Kalem, Me'vâ Cenneti, Adn Cenneti bulunuyor. Hem bende güneş, ay ve yıldızlar var.. Yaratıkların rızkı benden iner, rahmet bendedir; ameller bana doğru yükselir. Bunun üzerine yeryüzü de göğe şu cevabı verir: Doğru ama sen, peygamberler, veliler bendedir demeye güç getiremezsin. Aynı zamanda Beytü'l-Makdis, mescidler, şehidlerin yattığı yerler bendedir. Ve sonra yeryüzü devamla der ki: Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyanların kaburgaları benim içimde dönüp dolaşmıyor mu?

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak buyurur: «Ey yeryüzü! Doğru söyledin.»

Ve işte yeryüzünün göğe karşı fahredeceği hususlar bunlardır. O halde mükellef olan her mü'mine gerekir ki, Kur'ân öğrenmekle ve onu öğretmekle meşgul ola ve onu okumakla zamanını değerlendire.. Çoluk çocuğuna onu okutmaya gayret ede.[395]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz konumuzla ilgili olarak Mi'rac gecesinde gördüğü bir esrarı şöyle ifâde ediyorlar: «Cenâb-ı Hak beni gecenin bir bölümünde Mi'rac yolculuğuna çıkardığında bana şöyle buyurdu: **«Ya Muhammed! Ümmetine emret de şu üç kimseye saygı gösterip ikrâmda bulunsunlar: Babaya, âlime ve Kur'ân'ı taşıyana... Ey Muhammed! Ümmetini bu üç kimseye kızmaktan sakındır veya bunlara ihânet et-**

---

(394) Rûhu'l-Beyân tefsiri.
(395) Mecâlis-i Mısrî.

mekten korkut.. Çünkü benim gazabım bunlara gazab eden kimse üzerine çok şiddetlenir. Ey Muhammed! Kur'ân ehli, benim ehlimdir. Onları dünyada sizin yanınıza koydum, kendilerine ikram olsun diye.. Eğer Kur'ân onların gönlünde mahfuz olmamış olsaydı, dünyayı ve dünya üzerindeki herşeyi helâk ederdim. Ey Muhammed! Kur'ân'ı taşıyanlar azâb görmiyecekler, hesaba da tabi tutulmayacaklar kıyâmet gününde.. Ey Muhammed! Kur'ân'ı gönlünde, hafızasında taşıyanlar öldüklerinde onlar üzerine göklerim ve yeryüzüm, meleklerim ağlarlar. Ey Muhammed! Şüphesiz ki Cennet üç kimseye müştaktır: Sana. İki arkadaşın olan Ebûbekir ile Ömer'e ve bir de Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyana...»[396]

«İçinde Kur'ân okunan ev, gök ehline pırıl pırıl ışık saçar; nasıl ki yıldızlar yeryüzüne ışık saçarlarsa...»[397]

«İçinde Kur'ân okunan evin hayrı çoğalır. İçinde Kur'ân okunmayan evin ise hayrı azalır.»[398]

«Şüphesiz ki Kur'ân Allah katında göklerden, yerden ve bu ikisinde bulunan şeylerden daha sevimlidir.»[399]

«Ümmetimin sevâpları —kişinin camiden çıkardığı hurma tohumu da olmak üzere— bana arzolundu. Ayrıca ümmetimin günahları da bana arzolundu. Kendisine Kur'ân'dan bir sûre veya âyet verildikten ya da onu öğrendikten sonra unutan kimsenin günahından daha büyüğünü göremedim!»[400]

Rivâyete göre sahâbeden İmrân bin Hasîn (R.A.), halka bol bol kıssa anlatan birine rastladı. Kur'ân okuyor ve sonra halktan bir şeyler istiyordu. İmrân Hazretleri ona döndü ve «İnnâ lillâh» dedikten sonra şöyle buyurdu: «Ben, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den duydum; diyordu ki: Kim Kur'ân okursa, (onun karşılığını) Allah'tan istesin. Çünkü ileride bir ta-

---

(396) el-Mev'ızatü'l-Hasene.
(397) Beyhakî, Hz. Âişe'den (R. Anhâ)
(398) Bezzâr, Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(399) Dâremî, İbni Ömer'den (R.A.) el-İtkan.
(400) Ebû Dâvud, Tirmizi, Enes bin Mâlik'den (R.A.)

kını kavimler gelecek ki Kur'ân okuyup halktan bir şeyler dilenecekler.»[401]

Yine rivâyete göre, Müslim Saffar adında bir zat şöyle anlatmış: Bir zatın şöyle dediğini duydum: Bir arada denizde seyrederken fırtınaya tutulduk. Dalgalar her taraftan bizi çevirdi. Yolcular korkmaya başladılar. İmdad ve yardım istediler Onlardan biri Mushafı eline alıp ayağa kalktı. Başını göğe doğru kaldırıp şöyle duâ etti: «Yâ Rab! Yanımızda Kur'ân bulunduğu halde bizi denizde mi boğmak istiyorsun?..» Onun bu duâsı üzerine deniz birdenbire sâkinleşti. Allah'ın kudretiyle selâmet yolları açıldı.

Bu hikâyede Kur'ân'ı kalbinde, hafızasında taşıyan kimse için Allah'ın lûtf u keremiyle korunacağına dair müjde vardır Aynı hususa İhyâu Ulûmi'd-Dîn'de de temas edilmiştir.

Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) yine Kur'ân'ı kalbinde taşıyan onu okuyan ve okutan hakkında buyuruyor ki: «**Herhangi bir kavim (topluluk) Allah'ın evlerinden bir evde toplanır da kendi aralarında Kur'ân okur, okutur ve mânası üzerinde durursa, mutlaka üzerlerine rahmet iner, sekînet (gönül yatışkanlığı, kalb huzuru) onları çepeçevre kuşatır. Melekler kanatlarıyla onlara gölge tutar, başka bir konuya geçinceye kadar onlar için istiğfarda bulunurlar.**»

«**Kim Allah'ın hoşnudluğunu arzulayarak bir yola girip yürüyecek olursa, Allah ona Cennet yolunu kolaylaştırır.**»

Hikmet erbabından bazısı demiş ki: «Allah'ın şüphesiz dünyada da bir cenneti vardır. Kim o cennete girerse yaşayışı güzelleşip uygun bir biçim alır.» Bunun üzerine sorulmuş: «Dünya cenneti nedir?» Cevap vermişler: «İlim meclisidir!.»

Nitekim bu husus Fâtiha tefsirinde açıklanmıştır.

Konumuzla ilgili diğer hadîs-i şerifler :

«**Kur'ân okuyan bunamaz.**»[402]

«**Kim Kur'ân okur, onu ezberler de Mushafa bakmadan tilâvet eder, aynı zamanda Kur'ân'ın helâl kıldığını helâl, haram**

---

(401) Rûhu'l-Beyân tefsiri.
(402) el-Menâvî. İbni Asâkir. İbni Abbas'dan (R.A.)

kıldığını haram sayarsa, Allah onu bu sebeple Cennete koyar; onun hanedânından cehennem azâbını haketmiş on kimseye de şefaatte bulunma yetkisi verir.»[403]

«Kim Kur'ân'ın üçte birini alıp ezberler ve onunla amel ederse, gerçekten o, peygamberliğin üçte bir emrini tutmuş olur. Kim Kur'ân'ın yarısını alıp ezberler ve onunla amel ederse, hakikat o, peygamberliğin yarı emrini tutmuş olur. Kim de tamamını alıp ezberler ve onunla amel ederse, o da peygamberliğin bütün emrini tutmuş olur.»[404]

***

KUR'ÂN OKUMAK SEBEBİYLE CENNET DERECELERİNİ, HÛRİ VE VİLDÂNLARI ELDE ETMEK VE RAHMÂN OLAN ALLAH'IN CEMÂLİNİ GÖRMEK HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

«Kim Allah'ın kitabından bir harf okursa, onun karşılığında bir sevâp vardır. Her sevâp on mislinedir. Ben, (ELİF-LÂM-MÎM) bir harftir, demiyorum. Ama, (ELİF) bir harftir, (LÂM) bir harftir, (MÎM) de bir harftir, diyorum.»[405]

«Kur'ân bir milyon yirmi yedi harftir. Kim onu sabırlı bir anlayış içinde okur, sevâbını yalnız Allah'tan beklerse, kendisine her harf karşılığında zevce olarak bir hûri verilecektir.»[406]

«Kim namazda ayakta dururken Kur'ân okursa, ona her harf başına yüz sevâp verilir. Kur'ân'ı namaz dışında abdestli bir vaziyette okursa, ona her harf karşılığında yirmi beş sevâp verilir. Abdestli bir vaziyette okursa, ona on sevâp verilir.»[407]

---

(403) el-İtkan. Hz. Ali'den (R.A.)
(404) Tefsir-i Kurtubî, sened-i muttasıl ile el-Hasen'den.
(405) Tirmizî, İbni Mes'ud'dan (R.A.) merfûan rivâyet eder.
(406) Taberânî, Ömer bin Hattab'dan (R.A.) merfûan rivâyet etmiştir.
(407) Tezkire-i Kurtubî.

Bu konuda Ebû Hüreyre (R.A.) Hazretleri'ne denildi ki:

— Resûlüllah'ın (S.A.V.) şöyle buyurduğunu duydunuz mu? «Şüphesiz ki Allahü Teâlâ bir iyilik üzerine bir milyon sevâpla mükâfatlandırır.» Ebû Hüreyre (R.A.) dedi ki:

— Evet, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den duydum; buyurdu ki: **«Şüphesiz Cenâb-ı Hak bir tek iyilik karşılığında iki milyon sevâpla kendi katından bir tefaddül olsun diye mükâfatlandırır.»**[408]

«Şüphesiz ki siz Allah'tan gelen (Kur'ân)'dan daha üstün bir şeyle Allah'a dönemezsiniz.»[409]

«Kur'ân'a dost olan kimse kıyâmet günü gelir. Kur'ân (onun için) der ki: Ya Rabbî! Buna (Cennet) hulle (elbise) si giydir. Bunun üzerine ona kerâmet tâc'ı giydirilir. Sonra Kur'ân der ki: Ya Rabbî! Artır.. Bu defa ona kerâmet elbisesi giydirilir. Sonra Kur'ân yine der ki: Ya Rabbî! Bu kulundan râzı ol. Allah ondan râzı olur. Bunun üzerine o kişiye denilir ki: Oku ve yukarı doğru çık.. Kendisine her âyet karşılığı bir iyilik (sevâp) verilir.»[410]

«Kur'ân dostuna (onu ezberleyip amel edene) denilir ki: Oku ve yukarı doğru yüksel (çık), onu dane dane âhenkli tilâvet et, nasıl ki onu sen dünyada dane dane ve âhenkli okuyordun. Çünkü senin makam ve derecen okuyacağın son âyetin yanındadır (o dereceye kadar yükseleceksin).»[411]

«Mü'min cennete girip oranın ilk derecesinde duraklayınca, kendisine denilir ki: Oku ve yukarı derecelere doğru çık. O da dünyada okuduğu gibi okur; eğer yavaş okuyan biri ise o derecelere yavaş yavaş yükselir. Sür'atli okuyan biri ise sür'atle yükselir. Okuduğu veya başkasının amel ettiği her âyet karşılığı bir derece verilir. Tâ sonuna kadar yanında olan Kur'ân (ezberinde bulunan âyet ve sûre)nin sonuna varıncaya kadar devam eder; Kur'ân'ın yarısı, üçte biri, dörtte biri, ne ise bi-

(408) *Tezkire-i Kurtubi.*
(409) *Taberâni, Ebû Zerr'den.*
(410) *Tirmizi, Hâkim, Ebû Hüreyre'den (R.A.)*
(411) *Sahih-i Buhari, Müslim.*

tinceye kadar cennete girer (ve yükselir). Bunun üzerine ke disine tekrar şöyle denilir: Sağ elini yum, yumar. Sol eli yum, yumar. Elinde ne var, neyi tutuyorsun, biliyor musu Hayıı bilmiyorum, der. Kendisine denilir ki: Ebediyeti, Ce nette ebedî kalmaklığı tutuyorsun.»[412]

«Kıyâmet günü Kur'ân ehli olanlar çağrılır. Onlardan h birine bir tâc giydirilir. Her tâc'ın bir köşesi ve her rükün kırmızı bir yâkut vardır. Günler ve geceleri içine alan uz mesafelerden ziyâsı görülür. Sonra ona denilir ki :

— Razı oldun mu?

— Evet, der.

Ve sonra onunla beraber bulunan iki melek (Kirâmen K tibin) şöyle niyâzda bulunurlar: «Yâ Rabbî! Artır buna..» B nun üzerine Cenâb-ı Hak Kur'ân ehline şöyle buyurur: «Bu kerâmet elbisesini giydiriniz.» Bunun üzerine ona kerâmet bisesi giydirilir. Sonra kendisine denilir ki: Râzı oldun mu? da· Evet, der. Yine o iki melek: «Ya Rabbî! Ona artır..» ye niyâzda bulunurlar. Bunun üzerine Kur'ân ehline denilir k Sağ elini aç, açınca, içi Allah rızasıyla dolar. Sonra ona: S elini aç, denilir. Açar, içi ebediyen cennette kalmaklık dola Sonra yine kendisine denilir ki :

— Razı oldun mu?

— Evet, Ya Rabbî, der.

O iki melek yine: Ya Rabbî bu kulunu artır! diye niy ederler. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah: «Ben ona rızamı ve eb diyen kalmak üzere cennetimi verdim..» Sonra o kula gün misali bir nur verilir. Yetmiş bin melek de onu cennete teşy eder Allah da «Onu alıp Cennete götürün, her harf başın kendisine bir iyilik (sevâp) verin, her iyilik karşılığında da b derece...» Her iki derece arası yüz yıllık mesafededir. Sonr da Kur'ân dostuna, ehline denilir ki: Bulunduğun cennet oku, derecelere çık, âyetleri dane dane âhenkli bir şekilde dü yada okuduğun gibi oku. Çünkü senin makamın okuyacağı son âyetin yanındadır. O da okur, derecelere çıkıp yükseli

(412) Ebû Ümâme'den (R.A.)

dane dane âhenkli tilâvette bulunur. Tâ ki Kur'ân onunla lü'lü'-dan yapılmış bir çardağa varırlar. Bu çardağın altından ma'-mul bir kapısı vardır. Meyveleri aşağıya doğru sarkmıştır. Irmakları biteviye akıp gitmektedir. Bu çardak içinde onun sâkinleri, çoluk çocuğu, hizmetçileri bulunur. Ayrıca orada öyle nîmetler var ki gözlerin görmediği, hiç bir kulağın duymadığı ve hiç bir beşerin hatırına getiremediği ölçüde, biçimde, renkte ve mânada.. Bu çardağın birinci kapısından onun yanına yetmiş bin melek girer ki her bir melek onlardan daha güzeldir Onlardan hiç biri daha önce böyle güzel görmüş değildir. Korkusu da daha güzeldir.

Her melekle birlikte Allah'ın hediye olarak gönderdiği bir armağan vardır. Melekler ona: «Selâm sana olsun, sabrettiğine karşılık ne güzeldir bu ebediyet yurdu. Bu Rabbin tarafından sana bir armağandır; Rabbin sana selâm ediyor» derler Sonra ikinci kapıdan yüz kırk bin melek girer; her melekle beraber Rabbi Teâlâ'dan gönderilmiş bir hediye vardır. Birinci kapıdan giren meleklerin söylediklerini bunlar da söylerler Üçüncü kapıdan ikiyüz seksen bin melek girer. Böylece durmadan her kapıdan onun yanına melekler girer. Sıra ile her kapıya göre meleklerin sayısı kat kat artar. Sonra o adamın ana-babasını getirirler. Onların oğluna yaptıkları bunca kerâmetin bir mislini onlara yaparlar; Kur'ân ehline ikrâm olsun diye.. Onun ana-babası bunca kerâmeti görünce şaşıracaklar ve diyecekler ki :

— Bunca nîmet bize nereden? Biz bu kadarına lâyık değildik.. Onlara cevaben denilecek ki :

— Bunca nîmet ve kerâmet, oğlunuza Kur'ân öğrettiğinize karşılıktır.»[413]

Bilinmiş olsun ki, Cennetin tamamını temenni etmek câizdir Her ne kadar bu mümkün olmasa bile.. Çünkü Cennet sınırsızdır. Hepsinin bir insana verilmesi muhaldir. Cennet azlık ve çokluk ile vasıflanamaz.[414]

---

(413) Ravzatü'l-Ulemâ, Muaz bin Cebel'den (R.A.) (Bu haberin senedini ve sıhhatini tesbit edemedim. Mevzu' olduğu kanaatindeyim.) (Mütercim)

(414) Şerhü'l-Meşârik, İbni Melek.

«Allah'ın iki ehli (yakını, dostu) vardır.» Bunun üzerine soruldu: **Ya Resûlâllah! Onlar kimlerdir?** Buyurdular ki: **«Kur'ân ehli olanlardır. Çünkü onlar Allah'ın ehli ve has kullarıdır.»**[415]

Kur'ân'da, ezanda ve başka yerlerde TERTÎL'e gelince: Onu şöyle mânalandırmak mümkündür: Harfleri peşpeşe sıralamak, onları dane dane, açık seçik telâffuz etmek ve her harfin hakkını vermek tertîldir. el-Mağrib kitabında da böyle belirtilmiştir. Hadîs-i şerîfte vârid olduğuna göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Şüphesiz ki cennetin dereceleri Kur'ân âyetleri sayısıncadır.»**

Diğer bir hadîste de şöyle buyuruluyor:

«Kim Kur'ân ehlinden ise, onun üstünde başka bir derece yoktur. Kurra'lar bildikleri oranda yükselirler.»

ed-Dânî diyor ki: Kur'ân âyetlerinin altı bin olduğunda icmâ' vaki olmuştur. Bundan fazlası üzerine ihtilâf vardır: Kimine göre altı bin ikiyüz, kimine göre altı bin ikiyüz dört, kimine göre altı bin yirmi dört, kimine göre altı bin on dokuz, kimine göre altı bin yirmi beş, kimine göre de altı bin otuz altı...

Deylemî'nin tesbit ettiği hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki:

«Cennet dereceleri Kur'ân âyetlerine göredir. Her âyet karşılığında bir derece vardır. Kur'ân altı bin âyettir, (fazla olarak da) yüz âyettir ve altı âyettir. İki derece arası yerle gök arası kadardır.»

Tayyibî diyor ki: Bazısının görüşüne göre, cennete yükselmek devamlıdır; nasıl ki Kur'ân'ı hatmeden tekrar başlıyor ve böyle devam edip gidiyorsa... Kırâet de böyledir; makam ve menzillere yükselmek de böyledir. Bunların sonu ve sınırı yoktur. Bu kırâet, melekler için tesbîh ne ise o anlamdadır; onları hiçbir lezzet alacakları şeyden alıkoymaz. Bununla beraber Kur'ân okumak cennette en büyük lezzetlerdendir. Ya da en büyük ve yüksek anlamda lezzettir.

İbni Hacer (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Hadîsten şu

---

(415) İbni Mâce, Dâremî, Enes bin Mâlik'den (R.A.)

mâna çıkarılır: Bu en yüksek sevâba ancak Kur'ân'ı ezberleyen erişebilir. Aynı zamanda onu hakkıyle yerine getirmiş, gerektiği şekilde okumuş, lâyıkı vechile amel etmiş olması gerekir

Denilse ki: Kur'ân ehli, Kur'ân dostu tâbirinden bu mânayı çıkarmaya deliliniz nedir? Kur'ân okumaya devam eden, anlamını çıkarmak mümkün değil midir? Buna cevapla derim ki: Cennette olan, dünyadakinden hikâye ediliyor. Hadîste (Dünyada okuduğun gibi) sözü çok açıktır yukarıda verdiğimiz mânada. Kur'ân'a devam etmek, bakarak onu gece gündüz okumak, anlamını çıkarmak ise uzak bir ihtimaldir. Çünkü öylesine mutlak mânada «SAHİB-İ KUR'ÂN» denilemez. Böyle denilebilmesi için Kur'ân'dan hiçbir durumda ayrılmaması gerekir.

İmam Ahmed bin Hanbel'in tesbit ettiği bir rivâyete göre: **«Kur'ân ehli Cennete girdiğinde ona şöyle denilir: Oku da yukarı derecelere yüksel. O da okuyup her âyet karşılığı bir derece yükselir. Yanında ezbere hiçbir âyet kalmayıncaya kadar devam eder.»**

Hadîste «yanında bir âyet kalmayıncaya kadar» cümlesinden Kur'ân ehlinden maksadın hafız olması ve Kur'ân ile amel etmesi anlaşılıyor.

Konumuzla ilgili diğer hadîs-i şerîfler :

«Kur'ân ehli kırâetiyle gece gündüz uğraşırsa, ezberlediği yerleri hatırlayabilir. Uğraşmıyacak olursa unutur.»[416]

«Kim Kur'ân okur, fakat onu ezberlemeden önce ölürse, bir melek ona kabrine gelerek öğretir, böylece Kur'ân'ı ezberlemiş bir halde Rabbine kavuşur.»[417]

«Kim Kur'ân okur (onu ezberlemeye çalışır), **fakat Kur'ân'dan ezberlediği kısmı unutur ama buna rağmen onu terketmeyip devam ederse, ona iki ecir vardır. Kim de onu okumaya ve ezberlemeye hırslı olur fakat buna güç getiremez, bu-**

(416) Böyle bir hadis tesbit edemedim. Müellif bunu Râmehrmeziy'e isnad ederek nakletmişse de senedini bulmak mümkün olmamıştır. (Mütercim)
(417) Buharî.

nunla beraber terk de etmezse, Allah kıyâmet günü onu Kur'ân'ın en şerefli ehliyle birlikte haşreder.»[418]

«Kur'ân okuyan kimse peygamberliği iki yanı arasına yerleştirmiş sayılır. Ne var ki kendisine vahyedilmez. Kur'ân ehline kendilerine karşı kabalık eden kimseye karşılık kabalıkta bulunmak yakışmaz. İçinde Allah kelâmı olduğu halde..»[419]

Tayyibî (rahmetullahi aleyh) bu konuda diyor ki: «Hadiste belirtilen, kulun elde edeceği makam ve kerâmet, onun Kur'ân'ı ezberlediği ve okuduğu nisbettedir. Çünkü az yukarıda da anladığınız gibi dinde aslolan husus, Allah'ın kitabıyla amel eden ve onda derinden derine düşünen kimsenin hafız olandan ve onu yüzünden okuyandan daha üstün olduğudur. Ama hafız olsun, yüzünden okuyan olsun amel de eder ve üzerinde düşünürse, o takdirde ötekisi bundan daha üstündür denilemez Bilindiği gibi sahâbe-i kirâmdan Kur'ân'ı Ebûbekir Sıddîk'den daha iyi ezberleyenler ve ondan kuvvetli hafızlar vardı. Aynı zamanda ondan daha çok okuyanlar bulunuyordu. Bununla beraber Hazret-i Sıddîk hepsinden daha üstün idi. Çünkü o Allah'ı bilmede, O'nun kitabını anlamada ve âyetler üzerindeki derin düşünmesinde; tek kelimeyle Kur'ân ile amel etmekte hepsinden ileri idi.

O halde bu ikinci yoruma gidecek olursak, daha haklı ve daha tamamlayıcı bir mâna elde etmiş sayılırız. O halde âyetler karşılığında erişilen dereceler, ilim, amel ve derin düşünme ile elde edilen derecelerin başkasıdır. Ve bu takdirde de kıyâmet günü Kur'ân okumak, O'nunla amel etmek nisbetinde takdîr edilir. Hiç bir kimse herhangi bir âyeti okuyup âyetle kendisine vâcib olan ameli yerine getirmeye güç getiremez. diyebiliriz. Bunu kusursuz yapmak ancak Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e mümkün olurdu. Ondan sonra ümmet bu hususta kendi mertebelerine göre, dindeki anlayışlarına şüpheden uzak bir marifet havasına bürünmelerine göre Kur

---

(418) Taberânî, Beyhakî.
(419) Hâkim ve diğer muhaddisler.

ân'daki vâcibleri yerine getirebilirler. O halde herkes Kur'ân'a bağlandığı, düşünebildiği ve amel edebildiği nisbette okuyabilir.

Tayyibî'nin bu yorumu ve izahı son derece güzel, açık ve seçiktir. İbni Hacer'in ona bu hususta karşı çıkması ve bu sözlerinin zayıf olduğunu iddia etmesi, hadîsin zâhirine uygunluk göstermediğini, lüzumsuz yere bir tekellüfte bulunduğunu söylemesi pek itibara şâyan değildir. Çünkü hadîslerden anlaşılan şudur: Kur'ân ile amel eden, onu devamlı okuyan kimse gibidir. Kur'ân ile amel etmiyen, onu devamlı okusa bile okumamış gibidir. Cenâb-ı Allah (C.C.) buna işâretle şöyle buyurmuyor mu? : **«Ey Muhammed! Sana indirdiğimiz bu Kitab mübârektir! Âyetlerini düşünsünler, aklı olanlar da öğüt alsınlar...»**[420]

Diyebiliriz ki mücerred okumaya ve ezberlemeye, cennette yüksek mertebe ve dereceleri gerektirecek şekilde itibar edilmez.[421]

(Ama her hâl ü kârda Kur'ân okumak ve ona devam etmek, üstün sevabları, yüce dereceleri kazandıran bir ameldir. Cenâb-ı Hak yaşadığımız müddetçe bizi Kur'ân'ın feyiz pınarından kanasıya içen, onun hidâyet güneşiyle aydınlanan sâlih kullarından eylesin!. Kur'ân'sız, sünnetsiz bir ömür sürmekten bizi ve bütün mü'minleri korusun!. Kıyâmet günü Kur'ân'ın lehimizde şehâdette bulunmasına yol açsın!. Dünya ve âhiretimizi kendi kelâmıyla, Resûlünün sünnet-i seniyyesiyle süslesin! Son nefesimizde Kur'ân ile yüce huzuruna yükselen bahtiyar kullarından eylesin!.. Âmîn!..) (Mütercim)

(420) Sâd sûresi, âyet: 29.
(421) Aliyü'l-Kaari, Mişkât Şerhi'nde aynı hususa temas etmiştir.

KUR'ÂN'DAN ŞİFÂ BEKLEMEK, FÂTİHA-İ ŞERÎFE'DEN DEVÂ TALEP ETMEK, HATİM KARŞILIĞI ÜCRET ALMAK HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎS-İ ŞERÎFLER

Büyük sahâbi Ebû Saîd el-Hudrî (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bizi otuz kişilik atlı bir müfreze ile gönderdi. Araplardan bir kavmin bulunduğu yere gelip dinlenmek üzere atlarımızdan indik. Vakit geç olduğu için bizi misafir edinmelerini kendilerinden rica ettik. Fakat bunu kabul etmediler. Tesadüfen o sırada kavmin reisini (yılan ya da akrep) sokmuştu. Bir çare bulamayınca birkaç kişi bize gelip dediler ki :

— Akrep sokmasına karşı aranızda efsun yapan var mı?

Arkadaşlarım arasından ben şöyle cevap verdim :

— Evet, ben yapabilirim. Ancak bir şartla.. Bize biraz yiyecek içecek verirseniz!..

— İyileştirdiğiniz takdirde size otuz koyun veririz.

Dediler. Bunun üzerine kalkıp reislerinin bulunduğu yere gittik. Ben, Fâtiha-i Şerîfe'yi (şifâ niyetiyle) yedi defa okudum. Allah'ın izniyle iyileşti. Otuz koyun aldık. Ama içimizde bir kuşku olmakla beraber yetecek kadar nefsimize bir şeyler arzettik. Resûlüllah Efendimiz'e geldiğimizde durumu O'na arzettik. Buyurdular ki :

«Bunun rukye (efsun) olduğunu, Fâtiha'nın bu yoldan şifâ olduğunu bilmiyor musun? Getirdiğiniz koyunları aranızda taksim edin ve bana da bir hisse ayırın!»[422]

İbni Abbas (R.A.) diyor ki: Resûlüllah'ın (S.A.V.) ashâbından birkaç kişi görevle bir yere giderlerken bir suya uğramışlar ki, o suda yılan ya da akrep tarafından sokulmuş, ya da yaralanmış bir adam bulunuyormuş. O kabileden bir adam ashâba yaklaşarak :

---

(422) Sahih-i Buharî, Sahih-i Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesâî, İbni Mâce, İbni Cerir, Ahmed bin Hanbel, Hâkim, Beyhakî.

— Sizden efsun yapacak bir kimse yok mu? Suda zehirlenmiş ya da yaralanmış bir adam var..

— Vardır, diye cevap verdikten sonra aralarından bir sahâbi ona doğru yaklaşıyor. Birkaç koyuna karşılık Fâtiha-i Şerîfe'yi okuyor. Allah'ın izniyle o adam şifâ buluyor. Sahâbî de koyunu alıp arkadaşlarının yanına geliyor. Onlar bunu hoş karşılamıyor ve «Sen Allah'ın kitabına karşılık bir ücret mi aldın?» diye kınıyorlar. Bu vaziyet içinde Medîne'ye geliyorlar. Yâ Resûlâllah! diyorlar, bu arkadaşımız Allah kitabına karşılık ücret aldı, ne buyurursunuz?

Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) Efendimiz: **«Şüphesiz ki karşılığında en haklı aldığınız ücret, Allah kitabıdır..»** diye cevap veriyor.[423]

«Kim Kur'ân'a karşılık bir ücret alırsa, bu onun Kur'ân'dan olan nasîbidir.»[424]

Üç mezhep imamı, Hanefîlerden Ulemâ-i müteahhirîn, bu hadîsle istidlâl edip Kur'ân okumaya karşılık ücret almanın câiz olduğunu söylemişlerdir. Bülûğü'l-İrb Li-Zevi'l-Kurb adlı risâlede Şürünbilâlî diyor ki: «Tâat üzerine ücret almak câiz değildir. Kur'ân öğretmek, fıkıh ta'lîm etmek, imâmet, ezan, zikir, hacc ve savaş gibi. Yâni bunları ücret karşılığında yapmak câiz değildir. Medine halkına göre, bunlara karşı ücret almak câizdir. İmam Şâfiî bu görüşü benimsemiştir. Aynı zamanda Nasîr, Ussam, Ebû Leys gibi değerli ilim adamları da Şâfiî'nin görüşündedirler. el-Hulâsa kitabında da aynı husus belirtilmiştir. Bunun gibi imam, müezzin ve benzeri hizmette bulunanların ücret alması câizdir, denilmiştir. Mushafı satmak, Kur'ân'ı satmak demek değildir, onun yapraklarını ve üzerindeki el emeğini satmak demektir.

Derler ki: Zamanımızda bazı mes'elelerde cevâbın değişik olması, zamanın değişmesinden dolayıdır. Meselâ: İlim ve dinin elden gitmesi, bu konulara karşı rağbetlerin gevşemesi, beytü'l-mâlden zevk alınmaması gösterilmiştir. Bunlardan ba-

(423) Sahih-i Buhari, Ahmed bin Hanbel, Beyhakî.
(424) Ebû Nuaym, Ebû Hüreyre'den (R.A.)

zı örnekler daha verecek olursak: İlim adamlarının devlet adamlarının kapılarında dolaşması, mâişetlerini elde etmek için köylere cerre çıkmaları, Kur'ân öğretmelerine karşılık ücret almaları, ezân okumak, imamlık yapmak için bir karşılık talep etmeleri, hürre olan kadınlardan izinleri olmadığı halde azl (cinsî münasebette bulunurken meniyi dışarı akıtmak) etmeleri, içki içenlere selâm vermeleri bu cinstendir. Bütün bunlara, daha kötüsüne gidilmesin, düşülmesin diye cevâz yollu fetvâ verilmiştir. Aynı husus Rûhu'l-Beyân tefsirinde de açıklanmıştır. Müfessir, «Velâ teşterû bi-âyâtî semenen kalîla» âyetinin tefsirinde buna yer vermiştir.

el-Kevâşî kitabında deniliyor ki: «Hatim yapmak üzere ücretle tutulan kimse bir hatime karşılık kırk beş dirhemden az almalıdır. Buradaki dirhemden maksad, şer'î olanıdır. Bu, hatim yaparken belli bir ücret üzerinde anlaşma yapılmadığı zaman mümkündür. »Bunun gibi el-Mebsut kitabında deniliyor ki: Bir adam, Kur'ân okuyana, bana bir hatim oku, diyor ama belli bir ücretten söz etmiyorsa, o takdirde buna karşılık olarak kırkbeş dirhemden az almamalıdır. Çünkü az almakta nassa muhalefet endişesi vardır. Meğer ki hatim okutan kimse okuyana —kırkbeş dirhem üzerine anlaşma yaptıkları halde— fazla bir şey hibe etmiş olsun veya bu miktarın üstündeki sevâbın nefsine ait olmasını şart koşmuş bulunsun. O takdirde günahkâr olmaz. Buna kıyasla, eğer hatim okuyan kimse, ben senin için hatim okuyorum, arzunuzu yerine getiriyorum, buna karşılık sizin gücünüz ne miktara yeterse onu verirsiniz, der; okutan da daha önce pazarlık yaparken, size 5 dirhem vermeye durumum müsait değil, diye hatırlatırsa; bu takdirde hatim okuyan kimse, onun vereceği paraya göre yarım okur veya üçte birini ya da dörtte birini okursa günahkâr olmaz. Belirttiğimiz bu hususun muhafaza edilmesi gerekmektedir; çünkü avam ve havas böyle bir ibtilâ içinde bulunuyor.

Muhtar olan görüşe göre, Kur'ân okutmak için ücretle adam tutmanın câiz olduğudur. Kabirler üzerine belli bir müd-

det gidip Kur'ân okumak da —ücret karşılığı— câizdir.[425]

Ebû Leys Hazretleri'nin el-Bustan adlı eserinde deniliyor ki: «Kur'ân öğretmek üç vecih üzeredir: Birincisi, Allah rızası için okutulur; karşılığında hiç bir ücret alınmaz.. İkincisi, ücretle okutmaktır. Üçüncüsü, hiç bir şart ileri sürmeden okutmaktır. Okuduktan sonra hediye kabilinden bir şey verilir, o da kabul eder.. Birinci vecihte ecir vardır; peygamberlerin yoludur. İkincisi ihtilâflı bir konudur; ama daha racih olanı, câiz sayılmasıdır. Üçüncü vecih ise, bi'l-icmâ câizdir. Nitekim Peygamber (S.A.V.) Efendimiz halka Kur'ân'ı ta'lîm eder, verilen hediyeleri kabul ederdi.

Bazısına göre, Kur'ân'ı ücretle okumak mutlaka câiz değildir. Ebû Hanîfe Hazretleri de aynı görüştedir. Dayanakları ise, Ebû Dâvud'un Ubâde bin Sâmit (R.A.) Hazretleri'nden rivâyet ettiği şu haberdir: Hazret-i Ubâde, Suffa ehlinden birine Kur'ân öğretiyor; o da ona bir yay hediye ediyor. Resûlüllah (S.A.V.) bunu duyunca Ubâde'ye şöyle diyor: **«Eğer buna karşılık ateşten bir tasma boynuna takılmasını istiyorsan, bu hediyeyi kabul et!.»** el-İtkan'da da aynı mes'eleye yer verilmiştir.

Hârice bin Sâmit'in amcasından yapmış olduğu rivâyete göre, Hârice'nin amcası bir gün bir kabileye uğramış. O kabile halkı onu görünce demişler ki: Sen şu zatın (Resûlüllah (S.A.V.) yanından hayır ile geliyorsun? Yâni Kur'ân ile mi geldin? Allah'ın kelâmıyla bizi neş'elendir, bize acı.. Efsun yap Sonra da urganlarla bağlı delirmiş bir adamı alıp ona getirmişler. O da Ümmü'l-Kur'ân (Fâtiha) ile üç gün sabah akşam ona efsun yapmış, Fâtiha'yı her bitirişinde ağzında tükürüğünü biriktirip deliye doğru üflemiş. Neticede deli, bağından çözülmüş, deve gibi sapasağlam ayağa kalkmış, normal bir insan olmuş. Bunun üzerine ona yüz koyun vermişler. Dönüp Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e geldiğinde mes'eleyi olduğu gibi anlatmış. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle bu-

(425) *Tahtâvi. el-Mebsut. İcâre-i Fâside bahsine bak.*

yurmuş: **«Hayatıma yemin olsun ki, nice insanlar var ki bâtıl efsunlar yapıp karşılığında bir şeyler alıp yerler. Ama sen hak bir efsun yapmışsın!»** Yâni Allah kelâmını okumuşsun. Buna karşılık almış olduğun şey sana helâldır. Bâtıl efsun ise, yıldızlardan bahsetmek, güneşten, ay'dan, yıldızlardan ve cinlerden yardım beklemek gibi uydurma şeylerle yapılandır. Buna karşılık alınan şey helâl değildir. Çünkü yapılan efsun da meşrû ve muteber değildir.[426]

Rivâyete göre, Hazret-i Ali'nin sevgili oğlu Hazret-i Hüseyn, oğlu Zeynel Âbidîn'i Abdurrahman es-Süleymanî'ye göndererek Kur'ân okumasını arzu ediyor. Abdurrahman Hazretleri bu peygamber torununa önce Fâtiha-i Şerîfe'yi öğretiyor. Zeynel Âbidîn öğrenmiş olduğu Fâtiha'yı gelip babası Hz. Hüseyn'in huzurunda okuyor. Buna çok memnun olan Hz. Hüseyn (R.A.), oğlunun hocası Abdurrahman Hazretleri'ne onbin dirhem, on at, on kat elbise hediye olarak gönderiyor. Bunun üzerine dostlarından biri Hz. Hüseyn'e diyor ki :

— Oğlunuzun hocası Abdurrahman ne hizmet karşılığında bu kadar nîmete hak kazanmış oldu?

Hz. Hüseyn (R.A.) ona şu cevabı veriyor :

— Çünkü o benim oğluma Fâtiha-i Şerîfe'yi öğretmiştir. Bu öyle bir sûredir ki, Âdem Peygamber'den Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'e kadar hiç bir peygambere indirilmemiştir. Dedeme de bundan daha üstün bir sûre inmemiştir. Benim ona gönderdiğim eşya, onun hak ettiği hizmete karşılık değildir. Daha fazla göndermem gerekirdi. Aynı hususa Tefsir-i Hakkı'da da yer verilmiştir.

Sahih rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir gün Câbir bin Abdullah (R.A.) Hazretleri'ne :

— **Kur'ân'da inen en hayırlı sûreden sana haber vereyim mi?**

Diye soruyor. Hz. Câbir (R.A.) de :

— **Evet, ya Resûlâllah!** diyor.

— **Fâtihatü'l-Kitab'dır,** buyuruyor.

---

(426) el-Mesabih, şerhiyle birlikte

Hazret-i Câbir devamla diyor ki: Ben, Resûlüllah'ın bu son cümleye şunu da ilâve ettiğini hatırlıyor gibi oluyorum: «**Fâtiha'da her derde şifâ vardır!.**»[427]

Konumuzla ilgili diğer hadîs-i şerîfler:

«**Fâtihatü'l-Kitab, zehire karşı şifâdır!.**»[428]

«**Fâtihatü'l-Kitab, sâm'dan başka her derde şifâdır. Sâm ise ölümdür.**»[429]

«**Kim Bakara sûresinin başından dört âyet, Âyetü'l-Kürsî'yi, Âyetü'l-Kürsî'den hemen sonra gelen iki âyeti, Bakara sûresinin sonundan üç âyeti okursa, o gün ona ve çoluk-çocuğuna ne şeytan ne de hoşlanmıyacağı bir şey yaklaşmaz. Bunlar bir deli üzerine okunursa kendine gelir, aklî dengesi düzelir.**»[430]

Ebû Şeyh'in Atâ'dan yapmış olduğu rivâyette, Hz. Atâ diyor ki: «**Bir hâcetin (önemli bir işin) olduğu zaman Fâtiha-i Şerîfe'yi sonuna kadar oku. İnşaallah o işin yerine getirilmiş olur.**»[431]

«**Allah'ın kendine hamdettiği (kendini övdüğü) âyetten şifâ arzu edin.. O'nun yaratıkları henüz onu övmeden, o kendi nefsini övmüştü.**»

Bunun üzerine soruldu:

«**Ey Allah'ın Peygamberi! O hangi âyettir?**»

— **Fâtiha-i Şerîfe ve Kul Hüvallahü Ehad sûreleridir. Kur'ân'ın şifâ etmediği kimseye artık Allah şifâ vermez..**» buyurdular.[432]

«**İki şifâ (şifâ verici nesne)ye mülâzemet edin: Bal ve Kur'ân!..**»[433]

«**Devânın en hayırlısı, Kur'ân'dır.**»[434]

(427) *Ahmed bin Hanbel, Beyhakî*
(428) *Beyhakî, Ebû Said el-Hudrî'den*
(429) *el-Hulâi kendi Ferâid'inde, Abdullah bin Câbir'den (R.A.)*
(430) *Dâremi; İbni Mes'ud'dan (R.A.)*
(431) *Ebû Şeyh, Atâ'dan.*
(432) *İbni Kaanı, Ganevî'nin ricâlinden naklen.*
(433) *İbni Mâce, İbni Mes'ud'dan (R.A.)*
(434) *İbni Mâce, Hz. Ali'den (R.A.)*

Vâsile bin Aska' (R.A.) anlatıyor: Bir adam boğaz a sından muztarip bulunduğunu Hazret-i Peygamber'e (S.A söyliyerek dert yandı. Bunun üzerine Cenâb-ı Peygamber o **«Kur'ân okumaya mülâzemet et!.»** buyurdu ve deva şunu söyledi: **«Kur'ân şifânın tâ kendisidir!.»**[435]

Ebû Said el-Hudrî (R.A.) diyor ki: Bir adam, Hazı Peygamber'e (S.A.V.) geldi ve:

— **Ya Resûlâllah! Ben göğsümden** muztaribim, dedi. Resûlüllah (S.A.V.) ona:

— **Kur'ân oku.. Çünkü Cenâb-ı Hak, «Kur'ân göğüsle bulunan (maddî ve mânevî) hastalıklara şifâdır»** buyuruyo

«Ümmetim deniz yolculuğuna çıktığında şu âyetler oı için (okurlarsa) boğulmaktan koruyucudur: BİSMİLLÂ MECRÂHÂ VE MÜRSÂHÂ İNNE RABBÎ LEĞAFÛRUN HÎM / VEMÂ KADERULLAHE HAKKA KADRİHÎ...»[437]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir gün İbni Mes'ud (R Hazretleri'ne şöyle buyuruyor: **«Derde mübtelâ olmuş bir k senin kulağına** EFEHASİBTÜM ENNEMÂ HALÂKNAK ABESÂ VE ENNEKÜM İLEYNÂ LÂ TURCEÛN **âyetini sc na kadar (sûrenin sonuna kadar) okursa (şifâ bulur mutlak** Ve devamla dediler ki: **«Eğer bir adam bu âyeti tam bir iti içinde bir dağa (üflese) dağ yerinden oynar!..»**[438]

KUR'ÂN İLE YA DA ALLAH'IN İSİMLERİNDEN BİRİYLE ŞİFÂ NİYETİYLE DUÂ ETMEK VEYA RİVÂY EDİLEN DUÂLARLA DUÂ ETMEK HAKKINDA VÂRİD OL SAHÎH HADÎSLER VE İMAMLARIN GÖRÜŞLERİ

İmam et-Temîmî diyor ki: Cenâb-ı Hakk'ın yüce kitab hasselerine karşı gevşeklik göstermek veya bu husustaki

(435) Beyhaki, Vâsile bin Aska'dan (R.A.)
(436) İbni Merdeveyh, Ebû Said el-Hudrî (veya Hudcri)'den (R.A.
(437) İbni Sinni, Hz. Ali'den (R.A.)
(438) Beyhaki, İbni Sinnî, Ebû Ubeyd, İbni Mes'ud'dan (R.A.)

kadında bir gaflet ve ihmalden sakın! Sonra dünyada da, âhirette de zarara uğrayanlardan olursun!. Böyle bir sonuca uğramaktan Allah'a sığınırız. Allah —ki söyleyenlerin en doğrusudur— buyuruyor ki: **«Kitab'da biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık...»**[439] Diğer bir âyette de: **«Gaybın anahtarı O'nun katındadır, onları ancak O bilir. Karada ve denizde olanı bilir. Düşen yaprağı, yerin karanlıklarında olan tâneyi, yaşı kuruyu —ki apaçık Kitâb'dadır—, ancak O bilir.»**[440] buyuruyor.

Bunun için Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki:

«Tam bir itikad içinde bir adam Kur'ân'ı dağa karşı okusa, dağ yerinden oynar.»

«Kur'ân'dan dilediğini al!.»

Ukbe'den yapılan rivâyette ise şöyle deniliyor:

«Yüce Kur'ân'a karşı gevşeklik gösteren ve o hususta kötü zanda bulunan cidden çoktur!.»

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususa işaretle Kur'ân'ın şanını yücelterek buyuruyor ki: **«Şüphesiz ki bu Kur'ân bir sebeptir: Bir tarafı Allah'ın elinde, bir tarafı da sizin elinizde bulunuyor. Kur'ân'a sımsıkı sarılın. Onunla sapıtmaz ve sarıldıktan sonra da bir daha helâk olmazsınız.»**[441]

Cenâb-ı Hak bizi kendi kitabı sayesinde en doğru yollara ve tedâvilere eriştirsin. O öyle bir kitabdır ki, son derece azizdir herkesi acz içinde bırakır, (her baş kaldıranla) mücadele eder. Evet o öyle bir kitabdır ki önce gelenlerle sonra gelenleri doygun kılmış, gönülleri doldurmuştur. Cinler bile onu işitince yerlerinde duramamışlar, kendi kavimlerini (topluluklarını) uyarmak için yönelip gitmişler ve demişler ki: **«Doğrusu biz, doğru yola götüren, hayrete düşüren bir Kur'ân dinledik de ona inandık. Biz artık Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız. Doğrusu Rabbimizin yüceliği her yücelikten üstündür.»**[442]

---

(439) En'âm sûresi, âyet: 39.
(440) En'âm sûresi, âyet: 59
(441) İbni Ebi Şeybe, Ebû Şurayh'den
(442) Cin sûresi, âyet: 2.

Evet, kim Kur'ân'a inanırsa mutlaka başarılı olur. Kim onunla hükmederse doğruyu işlemiş olur. Kim ona sarılırsa doğruyu bulmuş olur. Kim onunla korunursa, elbette o ona kâfidir. Kur'ân bir ziyâ ve bir nurdur. Herkes ona muhtaçtır; çünkü o doyurucudur. Gönül açıcıdır. Göğüslerdeki (maddî ve mânevî) dertlere şifâdır. Kim zalimlerden korkarak Kur'ân'a muhalefet ederse, Allah onu helâk eder. Kim Kur'ân ile doymaya çalışırsa Allah onu doygun kılar. Kim Kur'ân'dan şifâ beklerse, Allah ona şifâ bahşeder. Allah buyuruyor —ki o söyliyenlerin en doğru olanıdır—: **«Kur'ân'dan inananlara rahmet ve şifâ olan şeyler indiriyoruz. O zâlimlerin ise sadece kaybını artırır.»**[443]

İşte şâhid olan sana bu yeter. Hem o, imân edenlere yolun göstericisidir. Bu da doğru yolu bulmak için yeterlidir. O şifâ vericidir. O, Allah'ın sapasağlam ipidir. O, apaçık nurdur O, en sağlam tutamaktır. O, korunulacak sağlam bir dayanaktır. O, son derece yeterlidir. Onun hayret uyandıran tarafları bitmez ve tükenmez. Seçkin kimseler bile O'nun hasselerinin faydalarını zekâ ve düşünceleriyle kapsayamazlar. Hükümlerindeki yararları bir sınır içine alamazlar. Ona yönelen niyet sahipleri, maksadlarına ancak sıhhatli bir akideyle erişebilirler. Kur'ân'ın yararları hakkında sakın gevşeklik göstermeyin. Onun hükümlerine karşı gaflette bulunmayın. Kur'ân'ın fazîletler dolu ganimetlerine acele ediniz. Onun nimetlerinin üstünlüklerine sür'atle gidiniz.

Aynı hususlara Havâss-ı Kur'ân'da da yer verilmiştir.

Kastalânî, Buharî'nin şerhinde diyor ki: «Ruhla ilgili olan tıb, cisimle ilgili olan tıbdan daha güçlüdür. (Yâni daha çok tedavî edicidir). Bu fen izzet ve itibar görünce insanlar bedenle ilgili tıbba yönelip ondan meded ummaya başladılar.» (Bu iyi bir anlayış olmakla beraber ruhî ve mânevî tıbbı, tedaviyi ihmal ettikleri için büyük bir hata yaptılar).

Kanaatımca Kastalânî bu sözleriyle Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şu sözlerine işâret etmektedirler: **«Eğer sağlam**

---

(443) İsrâ sûresi, âyet 82.

itikadlı bir adam Kur'ân'ı dağa karşı okursa dağ yerinden oynar!.»

Bunun içindir ki İmam Kurtubî diyor ki: «**Rukye (duâ ve efsun) yapmak câizdir, Allah kelâmiyle.. O'nun isimleriyle.. Eğer bu hususta rivâyet edilen duâlar varsa onlarla mânevî tedavi yapmak müstehabdır.»**

Rabi' Hazretleri diyor ki: İmam Şâfiî'den rukye (duâ ve efsun)dan sordum; dediler ki: «Allahü Teâlâ'nın kitabıyla rukye yapmakta bir sakınca yoktur. Aynı zamanda bilinen zikrullah ile yapmakta bir beis görülmemiştir.»

İbni Battal diyor ki: «Muavvezat'ta (Kul eûzü bi-Rabbi'l-felâki ile Kul eûzü bi-Rabbi'n-Nâsi), başka sûrelerde olmayan bir sır vardır. Çünkü bu iki sûre bir çok duâları kendinde toplamıştır ki sihir, hased, şeytan şerri, vesvese ve benzeri mekrûhları kapsamaktadır. Bu sebeple Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz belirtilen konularda bu iki sûre ile yetinirlerdi. Yâni bu tür kötülükleri def'etmek için bu iki sûreyi tavsiye ederlerdi.

İbni Kayyım el-Cevzî, Fâtiha ile rukye yapmak hakkında vârid olan hadîs üzerinde durarak diyor ki: Bazı sözlerin hassası ve yararları olduğu sabit olunca, Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemin'in sözünde hasseler ve yararlar bulunduğunu söylemeye lüzum yoktur. O takdirde Kur'ân'da ve başka kitaplarda bir benzeri daha inmemiş Fâtiha-i Şerîfe'den birtakım yararlar beklemek kadar tabii ne olabilir? Çünkü Fâtiha, inen kitapların hepsinin mânasını kapsamaktadır. Allah'ın isimlerini zikretmek usûlünü içine alıp göstermektedir. Dönülecek günü (kıyâmeti) isbatlamakta, tevhîd'i belirtmekte, Cenâb-ı Rabb'e yardım ve hidâyet talebimizde muhtaç bulunduğumuzu ifâde etmektedir. Duâların en üstünü olan «hidâyet (doğru yol) istemek» bu sûrede geçer. Allah'ı kemâl-i mârifetle anlamayı, O'nun birliğini ona ibâdeti emrettiği şekilde yapmayı telkîn eder. Men'edilen şeylerden kaçınmayı ve tam istikamet üzere bulunmayı söyler. Hem Fâtiha-i Şerîfe mahlûkatın evsafını dile getirir, Hak'tan yüz çevirenlerin gazaba uğradıklarını, Hakk'ı bildikten sonra O'ndan yüz çevirenlerin üzerine ilâhî gazâbın ineceğini,

Hakk'ı dosdoğru bilmedikleri için doğru yoldan sapıtanları hatırlatır. Ayrıca Fâtiha geniş anlamı içinde kaderi, şeriatı, ilâhi isimleri, dönüş gününü, tevbeyi, nefsi terbiye etmeyi, kalbi düzeltmeyi, bütün bid'atçileri reddetmeyi ifâdeye çalışır. Bu saydıklarımız Fâtiha sûresinin bir kısım özellikleridir. Her çeşit dert ve hastalıktan dolayı Fâtiha'dan şifâ beklenir.

İmam Nevevî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Eğer Kur'ân bir levha üzerine veya bir kaba yazılıp sonra su ile yıkansa ve ondan elde edilen o su bir hastaya içirilirse, câiz olur mu? Hasan Basrî, Mücâhid, Ebû Kılâbe ve Evzaî Hazretleri diyor ki: Bunda bir sakınca yoktur. İmam Nahaî böyle yapmayı mekrûh saymıştır. Nevevî devamla diyor ki: Bizim mezhebimizdeki ictihada göre de böyle yapmakta bir beis yoktur. Nitekim Kaadi Hüseyn ve el-Bağavî ve başka ilim adamları diyorlar ki: Eğer Kur'ân helva ya da başka bir yiyecek maddesi üzerine yazılmış olsa, bunu yemekte bir sakınca yoktur, deriz.»

Zerkeşî diyor ki: Kaba âyet yazılıp su ile yıkandıktan sonra elde edilen o suyu içmek konusunda açıkca cevâz verenler arasında el-Ummad en-Nebehî de vardır. el-Ummad hem buna cevaz verirken üzerine âyet yazılı bulunan bir kâğıt parçasını yutmanın câiz olmadığını tasrîh etmiştir. Ama İbni Abdisselâm belirtilen suyun içilmesini de men'etmiştir. Çünkü mideye indikten sonra necâsetle karşı karşıya gelir, demiştir. Onun bu görüşü üzerinde biraz durmak gerekir. İtkan'da da bu konuya yer verilmiştir.

İmam Ahmed bin Hanbel ve başka ilim adamlarına göre, bir hastalığa dûçar olmuş kimseye, mübah bir mürekkeple yazılan bir âyet ya da sûreyi su ile yıkayıp içirmek (câiz olur).

Âyet ya da hadîs diye belirtmeleri, başka mânası bilinmiyen şeyleri, başka başka dilden olan lûgatları yazmaktan ihtiraz içindir. Yâni o gibi şeyleri yazmaktan kaçınmak gerekir. Çünkü böyle yapmakta bir ihtimalle küfür olabilir. Mübah kan sözüyle, kan ve benzeri necis şeylerden kaçınmayı kasdetmiştir. Çünkü bu konuda necis bir sıvı kullanmak haramdır. Belki küfür de olabilir. Bunun gibi Kur'ân harflerini ters çe-

virmek, yerlerini değiştirmek de küfürdür. Böyle şeyleri yapmaktan Allah'a sığınırız. Aynı husus Rûhu'l-Beyân Tefsiri'nde. Ahkaf sûresinin son bölümünün izahında açıklanmıştır.

YAĞMUR SUYU ÜZERİNE OKUNAN SÛRENİN HASSASI HAKKINDA VÂRİD OLAN HADÎS-İ ŞERİF

«Kim yağmur suyundan alıp (diğer bir rivâyette nisan yağmurundan) üzerine yetmiş defa Fâtiha, yetmiş defa Âyet-i Kürsi, yetmiş defa KUL HÜVALLAHÜ EHAD, yetmiş defa da KUL EÛZÜ Bİ-RABBİ'L-FELÂKİ VE KUL EÛZÜ Bİ-RABBİ'N-NÂSİ sûrelerini okursa, canımı kudret elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, Cebrâil bana geldi, bu hususta şunu söyledi: Kim bu sudan yedi gün sabahları ara vermeden içerse muhakkak Cenâb-ı Hak onun bedeninde bulunan bütün hastalıkları def'eder de kendisine âfiyet lûtfeder. Her türlü derdi onun damarlarından, etinden ve kemiğinden çıkarır.»

Bu rivâyete Fâtiha Tefsiri adlı kitapta da yer verilmiştir.

Diğer bazı rivâyetlerde, «SEBBİH İSME RABBİKE'L-A'LÂ sûresini yetmiş defa, ELEM NEŞRAH LEKE sûresini yetmiş defa, KADİR sûresini yetmiş defa, KUL YÂ EYYÜHE'L-KÂFİRÛN sûresini yetmiş defa, SÜBHÂNALLAHİ VE'L-HAMDÜ LİLLÂHİ VE LÂ İLÂHE İLLÂLLAHÜ VALLAHÜ EKBER VELÂ HAVLE VELÂ KUVVETE İLLÂ BİLLÂHİL-ALİYYİL-AZÎM'i yetmiş defa, ESTAĞFİRULLAHE'L-AZÎM'i yetmiş defa ve ALLAHÜMME SALLİ ALÂ MUHAMMEDİN VE ALÂ ÂLİHİ VE SAHBİHÎ VE ALÂ CEMÎI'L-ENBİYÂİ VE'L-MÜRSELÎN VE'L-MELÂİKETİ'L-MUKARRABÎN VE'L-KÜLLİ VE SÂİRİ'T-TABİÎN'i yetmiş defa okursa...» şeklinde belirtilmiştir.[444]

Ebû Suûd Efendi bu konuya temasla diyor ki: «Bu, içen kimseye faydalıdır; bütün hastalık ve ağrılara karşı yararlıdır.

(444) *Ebû Suûd Efendi, kendi tefsirinde.*

Hattâ çocuğu olmayan kimse bundan içerse (bi-iznillâh) çocuğu olur

Bazı nüshalarda ise, şöyle denilmiştir: Belirtilen su üzerine yetmiş defa YÂ-SÎN sûresi, yetmiş defa İNNÂ FETEHNÂ sûresi, yetmiş defa MUHAMMED sûresi, ve FE-TEALÂLLAHÜ'L-MELİKÜ'L-HAKKU LÂ İLÂHE İLLÂ HÜVE'yi sûrenin sonuna kadar yetmiş defa okur. Kim bu sudan birtakım maksad ve arzuların meydana gelmesi niyetiyle içerse arzusu yerine gelir.

Aynı konuya Havâss-ı Kur'ân adlı kitapta da yer verilmiştir.

AKLIN, ZEKÂNIN, ANLAYIŞIN ARTMASI VE HAFIZANIN KUVVETLENMESİ İLE İLGİLİ HASSALAR HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Resûlüllah (S..V.) Efendimiz bir gün amcası oğlu İbni Abbas (R.A.) Hazretleri'ne şöyle buyuruyor :

— **Hafızanın kuvvetlenmesi için sana bir şeyden haber vereyim mi? Veya sana bir şey öğreteyim mi?**

— **Evet, Ya Resûlâllah!** diyor.

Bunun üzerine Sevgili Peygamberimiz şöyle buyuruyor :

«Bir leğen içine za'feranla, Fâtiha sûresini sonuna kadar, Mülk sûresini sonuna kadar, Haşir sûresini sonuna kadar, Vâkıa sûresini sonuna kadar yazar, sonra o leğene zemzem suyundan veya yağmur suyundan ya da deniz suyundan doldurur seher vaktinde aç karnına içmek üzere üç miskal ağırlığında süt ve on miskal ağırlığında bal, on miskal de şeker katarsın Bunu böyle yapıp içtikten sonra, her rek'atinde elli defa Fâtiha, elli defa da Kul Hüvallahü Ehad okumak üzere iki rek'at namaz kılarsın. Sonra da oruçlu olarak sabahlarsın. Üzerinden kırk gün geçmeden geniş hafıza kuvvetine sâhib olursun..»

İbni Abbas hadîsi rivâyet ettikten sonra dedi ki: Peygamber'in (S.A.V.) buyurduğu gibi yaptım. Netice de yine O'nun

buyurduğu gibi oldu. Ancak bu, yaşı altmıştan aşağı olanlar içindir.

İmam Zührî diyor ki: Ben de bu rivâyet uyarınca şu hazırlayıp içtim; aynen İbni Abbas (R.A.) Hazretleri'nin dediği gibi netice elde ettim. İmam Zührî ayrıca bunu yazıp kendi çocukları için de hazırlardı.

el-Âsım (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Bu tavsiyeyi kendim için uyguladım, ki o zaman elli beş yaşında bulunuyordum. Üzerinden bir ay geçmeden kendimde anlatamıyacağım nisbette bir hafıza kuvveti başladı. Aynı rivâyetlere Havass-ı Kur'ân'da da yer verilmiştir.

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki: «Kur'ân (daha çok) beşer beşer âyet olarak inmiştir. Kim onu bu iniş ölçüsüne göre ezberlerse, unutmaz. Ancak En'âm sûresi böyle inmemiştir.»[445]

Halid bin Dinar diyor ki; Ebu'l-Âliye bize şu tavsiyede bulundu: «Kur'ân-ı Kerîm'i beşer âyet şeklinde ezberleyin. Çünkü Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Kur'ân'ı Cibrîl-i Emîn'den beşer âyet şeklinde telâkki ederdi.» Aynı hususu Süyûti el-İtkan adlı kitabında belirtmiştir.[446]

İmam Gazâlî, HAVÂSS-I KUR'ÂN adlı kitapta diyor ki:

«Kim bütün ilimlerin inceliklerini ve belirgin taraflarını hıfzetmek istiyorsa, tertemiz bir kap içine RAHMÂN sûresinin başından beş âyeti, Kıyâmet sûresinin 16., 17. ve 18. âyetlerini ve BÜRÛC sûresinin en son iki âyetini yazsın. Sonra da üzerine Zemzem suyu dökerek yazılan yazıları suda eritsin ve böylece onu çocuğuna ya da her duyduğunu hafızasında tutmak isteyen birine içirsin. Bu âyetlerin bereketiyle ne duyar ve ne işitirse onu artık hafızasında tutabilir. Bu, birçok defalar tecrübe edilmiştir.»[447]

İmam Kelbî (rahmetullahi aleyh) anlatıyor:

«Benim bir oğlum var idi. Bir türlü Kur'ân-ı Kerîm'i ezberliyemiyordu. Ne kadar bir parça ezberlese akabinde onu

---

(445) Beyhakî, Hz. Ali'den (R.A.)
(446) Beyhakî, Halid bin Dinar'dan.
(447) İmâm-ı Gazâlî. Havâss-ı Kur'ân.

unuturdu. Bir gece rü'yamda birisi bana şöyle tavsiyede bulundu: Bir kap içine ER-RAHMÂN ALLEME'L-KUR'ÂN âyetini tâ VE'Ş-ŞECERU YECÜDÂN'a kadar; LÂ TUHARRİK BİHÎ LİSÂNEKE Lİ-TA'CELE BİHÎ âyetini tâ SÜMME İNNE ALEYNÂ BEYÂNEHÛ'ya kadar ve BEL HÜVE KUR'ÂNÜN MECÎDÜN FÎ-LEVHİN MAHFÛZ âyetini yaz ve sonra kabın içine Zemzem suyu dök. Onu çocuğuna içir. (Allah'ın izniyle) Kur'ân-ı Azîm'i ezberler. Onun bu tavsiyesini aynen yerine getirdim. Ondan sonra oğlum her duyduğunu hafızasında tutmaya başladı ve muvaffak oldu. Bunun üzerine Allah'a hamdettim.»[448]

Yine bir nice defa tecrübe edilen âyetlerden biri de, KALEM sûresidir. Temîmî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Bu sûrenin bir çok hususiyetleri vardır. Onlardan biri şudur: Bir kimse hafızasının zayıflığından şikâyetçi ise veya çok ince ve derin ilimleri okuyup öğrenmek istiyorsa, bu sûreyi ağaçtan ma'mul bir çanağa ya da bardağa nakşedip madenî uçlu bir kalemle yazsın. Ancak bunu nakşedip yazan kimse temiz ve oruçlu olmalıdır. Yazı işini bitirdikten sonra çanağı kaldırıp yukarıya doğru yükseltecek ve onunla amel etmek istediğinde tatlı bir su ile o yazıları silecek ve ağzı tükrükle ıslak olduğu halde içecek. Yalnız ne var ki kullanacağı tatlı su, güneş görmedik olacak.

Hekîm Yusuf (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Şüphesiz bu suda şifâ vardır. Özellikle çocukların güzel konuşması, ihtiyaçların karşılanması, ince ve derin ilimlerin tahsîl edilebilmesi için kullanıldığı takdirde çok yararlıdır.

İşte bu belirttiğim husus —Allah'ın izniyle— hem erkeklere, hem de kadınlara birtakım menfaatler sağlar.

Selmân'ın (R.A.) Peygamber'den (S.A.V.) naklettiği hadîste buyuruluyor ki: «Kim ÂYETÜ'L-KÜRSÎ'yi za'feranla yedi defa sağ elinin ayasına yazıp her defasında yalarsa, artık hiç-

(448) Rahmân sûresi, âyet: 1, 2, 3, 4, 5, 6. / Kıyâmet sûresi, âyet: 16, 17, 18, 19. / Bürûc sûresi, âyet: 21-22.

bir şeyi unutmaz olur. Melekler de onun için istiğfar eder.»[449]

GÖZÜN İYİ AÇILMASI, GÖRME YETENEĞİNİN ARTMASI VE KUVVETLENMESİ HAKKINDA VÂRİD OLAN HADÎSLER VE BU HUSUSTA MEŞÂYİHIN GÖRÜŞ VE TESBİTLERİ

Hindistan'ın meşhur velîlerinden Şeyh Feridüddîn (K.S.) Hazretleri'nden yapılan rivâyete göre: Kim ki baş parmağının tırnağı üzerine FE-KEŞEFNÂ ANKE ĞITAEKE FE-BESERU-KE'L-YEVME HADÎDÜN[450] âyetini, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salât ve selâm getirdiği halde okur ve her defasında baş parmağını öpüp onunla gözlerini meshederse, gözün nurunun artması için fayda verir, inşaallahü teâlâ...

Bazı sâlihlerden yapılan nakillere göre: Onlardan biri bir gün HIZIR (A.S.) Hazretleri'yle karşılaşmış. HIZIR (A.S.) ona demiş ki: Kim iki baş parmağının tırnaklarını öper de onları gözlerine sürerse, göz ağrısından emîn olur. Ancak bunu gelişigüzel zamanlarda değil, müezzin ezanda EŞHEDÜ ENNE MUHAMMEDEN RESÛLULLAH dediği zaman yapmalıdır. Onu işiten kimse de MERHABA SANA EY HABİBİM VE EY GÖZÜMÜN AYDINLIĞI RESÛLÜLLAH! der.[451]

(Bu hususta fıkıh kitaplarında da bilgi verilmiştir. Arzu edenler ezan ve ikamet bahislerine müracaat etsinler.)

KUHUSTANÎ, Şerh-i Kebîr'inde Kenzü'l-Ubbad'dan ı aklen diyor ki: «Bilmiş ol ki, ezanda ikinci şehâdet duyulduğu zaman şöyle denilir: SALLÂLLAHÜ ALEYKE YA RESÛLÂLLAH! İkinci şehâdetin tekrarında da şöyle denilir: GÖZÜMÜN AYDINLIĞI SENİNLEDİR, YÂ RESÛLÂLLAH!.. Sonra da şöyle duâ edilir: «Allah'ım! Beni duymak ve görmekle yararlandır.» Tabiî bu duâyı yaparken baş parmağının tırnaklarını gözlerinin üzerine koyar. Bu hususa riâyet edene, Cenâb-ı Peygam-

(449) *Havâss-ı Kur'ân.*
(450) *Kaaf sûresi, âyet: 22.*
(451) *Havâss-ı Kur'ân.*

ber (S.A.V). Cennete girmesi için yardımcı olur. Elinden tutup yol gösterir.

Kısas-ı Enbiyâ'da (salât ve selâm hepsine olsun!) Âdem Peygamber, Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'e kavuşmaya, O'nunla karşılaşmaya müştak olmuş, onda bu duygu Cennette bulunduğu sırada belirmişti. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, Âdem Peygamber'e vahyederek buyurdu ki: «Ya Âdem! Müştak olduğun Muhammed, senin sulbündendir ,kıyâmete yakın bir zamanda gelecek, ortaya çıkacaktır.» Onunla karşılaşmayı arzu ettiğini söyleyince, Allah onun sağ elinin baş parmağı üzerine Hazret-i Muhammed'in (S.A.V.) nurunu koymuş, o nur da tesbîhe başlamıştı.. Bu bakımdan o parmağa MUSABBİHA = Çokca tesbîh eden, denilmiştir.[452]

Böylece Allah habîbinin cemâlinin safâsını Âdem'in iki baş parmağının tırnakları üzerinde ayna misâli belirgin hale getirdi. Âdem Peygamber bu iki tırnağını öpüp gözlerine sürdü. Böylece bu bir sünnet olarak onun soyuna intikal etti.

Cebrâil (A.S.) bu kıssayı Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e haber verince, Resûlüllah (S.A.V.) şöyle buyurdu: **«Benim ismimi ezanda işiten kimse iki baş parmağının tırnaklarını öpüp gözlerine sürerse ebediyen kör olmaz.»**

İmâm-ı Sahavî Şerhü'l-Yemanî'de diyor ki:

«Baş parmak tırnaklarını öpüp gözlere sürmek mekrûhtur. Çünkü bu hususta (sahîh) bir hadîs vârid olmamıştır. Bazı rivâyetler varsa da hiç biri sahîh görülmemiştir.» Ancak ne var ki amelî konularda zaif hadîs ile amel etmenin sahîh olduğu âlimlerce kabul edilmiştir. Zikredilen hadîsin merfu' olmayışı, onunla amel etmenin terkini gerektirmez. Kuhustanî'nin böyle yapmanın müstehab olduğunu söylemesinde isabet vardır. Ve bu hususta İmâm-ı Mekkî'nin sözü bize yeter. İmam Sühreverdî'nin AVÂRİFÜ'L-MAÂRİF adlı kitabında bu zatın ilminin genişliğini, hafızasının gücünü, hâlinin kuvvetini kabul etmesi ve KUTU'L-KULÛB adlı kitabında yazılı bulunan bütün mes'elelerin kabule şâyan olduğunu söylemesi,

(452) *Ravzu'l-Fâik.*

onun, (yâni Ebû Talib el-Mekkî'nin) nasıl bir değer olduğunu anlamaya kâfidir sanırım. Allah, İmam Sühreverdî'nin hayrını kendisi için halis kılsın!

Aynı hususu Rûhu'l-Beyân sâhibi Ahzâb sûresinin tefsirinde nakletmiştir.

Yapılan rivayetlere göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurmuşlar ki: «Gözünün zayıflamasını giderip şifâ bulmayı arzu eden kimse, birinci gecesinde, hilâle dikkatle baksın. O gece hava kapalı olursa ikinci gece, yine kapalı olursa üçüncü gece görmeye çalışsın. Görünce de sağ eliyle gözlerini meshetsin ve besmele ile başlamak, sonunda da âmîn demek şartıyla on defa Fâtiha-i Şerîfe'yi, sonra üç defa İhlâs sûresini okusun ve şöyle desin: Fâtihatü'l-Kitâb her derde devâdır. Bİ-RAHMETİKE YA ERHAMERRAHİMÎN!. cümlesini yedı defa tekrarlar, beş defa YA RABBÎ! YA RABBÎ!. Gözümü kuvvetlendir. Allah'ım! Şifâ ver! Sen şifâ vericisin.. Allah'ım! Sen yeterli ol; çünkü sen kâfisin.. Allah'ım! Sen âfiyet ver, çünkü sen âfiyet bahşedicisin.. Hasta için de böyledir. Eceli hazır olmamışsa, yararı olur.. Havâss-ı Kur'ân'da da bu husus açıklanmıştır.

Ben fakîr (Allah kadrimi tamamlayıp olgunlaştırsın) derim ki: Mekke-i Mükerreme'de gözümün zayıflaması üzerine başıma bir çok defa hacamat vurdurdumsa da netice alamadım. O kadar ki kitap okuyup mütalâa etmekten âciz kaldım. Gözümün görme keyfiyetini kuvvetlendirecek bir ilâç bulamadım Neticede durumumu sâlih bir zata anlattım ki bu zat Hind âlimlerinden idi. Çoğu vakitlerini Ravza-i Mutahhara'da geçirirdi. Bana cuma günleri ilk sünnetle hutbe arasındaki zamanda yüz defa YA BASÎR!. ism-i şerîfini okumamı tavsiye etti. Ben de o tavsiyeye uyarak o zatın dediklerini aynen yaptım, sonra elimi ağzımın ıslaklığına dokundurduktan sonra gözlerimi meshettim ve şu duâyı okudum: «Allah'ım, gözümü kuvvetlendir. BASÎR ismin hürmetine görme imkânımı artır!.»

Buna birkaç hafta devam ettim. Gözümün görme zayıflığı kalktı, eski durumunu aldı.. Böylece o zat bu hususta bana

icâzet vermiş oldu. Ben de buna devam edenlere yazı ile icâzet verdim. Allah beni de, sizleri de —iyi işlerimizde— başarılı kılsın.

İbni Âmir'in rivâyetine göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Müezzin** EŞHEDÜ ENNE MUHAMMEDEN RESÛLÜLLAH **dediği zaman kim** MERHABA Bİ-HABÎBÎ VE KURRET-İ AYNÎ MUHAMMED **der de iki baş parmağının tırnaklarını öpüp onlarla gözlerini meshederse körlükten, göz ağrısından yaşadığı müddetçe emîn olur.»**[453]

TAŞLAR ÜZERİNE OKUMAKLA YAĞMUR TALEP ETMEK VE EFENDİLER EFENDİSİ MUHAMMED'E (S.A.V.) İSTİĞFAR YA DA SALÂVAT GETİRME HAKKINDAKİ ÂYETLER VE SAHÎH HADÎSLER

Bilmiş ol ki: Yağmur talep etme namazının meşruiyeti, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in hicrî altıncı yılda Ramazan-ı Şerîf'de namazgâha çıkmasıyla sâbit olmuştur. Bu konuda asolan işte bu fiilî sünnettir.[454]

Hz. Âişe-i Sıddîka (R. Anhâ) Vâlidemiz bu konuda şöyle anlatıyor: Halk, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e yağmur yağmadığından meydana gelen kuraklıktan dert yandı. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) namazgâha bir minber konulmasını emretti. Bir gün ta'yin ederek o günde namazgâha (açık havada bulunan ve çoğu zaman bayram namazları kılınan yer) çıkacağını va'detti. Günü gelince Resûlüllah (S.A.V.) va'dettiği yere doğru çıktı ki güneşin bir tarafı doğmuş vaziyette idi. Minber üzerine oturup Allah'a hamdetti; sonra şöyle dedi: «Bölgenizin kurak gitmesi sizi üzmüş oldu ve bu durum hoşunuza gitmedi. Zamanı geldiği halde yağmur yağmadığı için sıkıldınız. Allah (C.C.) size emrediyor. Ona duâ ediniz. Duânızı kabul edeceğini de size va'detmiştir.» Peygamber (S.A.V.) Efendimiz sonra şöyle hamdetti: «Hamd, âlemlerin Rabbi Al-

---

(453) Fetevâ-i Sofî.
(454) İbni Hibbân.

lah'a mahsustur. O, din (cezâ) gününün yegâne sâhibidir. Allah'tan başka tapılacak hakiki ma'bud yoktur. O, dilediğini yapar. Allah'ım! Sen (tek) Allah'sın. Senden başka hak ilâh yoktur Sen Ganiy'sin (hiç kimseye muhtaç değilsin; herkes sana muhtaç), bizler ise fakirleriz. Üzerimize yağmur indir. İndirdiğini bize kuvvet yap; hayra ulaşmaya vasıta kıl...»

Ve sonra Resûlüllah (S.A.V.) iki mübarek ellerini kaldırdı. O kadar ki koltuk altlarının beyazlığı görünüverdi. Sonra arkasını halka çevirdi; hırkasını ters döndürdü. Elleri kalkık vaziyette idi. Sonra da yüzünü halka çevirip minberden indi. İki rek'at namaz kıldı. Az sonra Cenâb-ı Hak bir bulut meydana getirdi. Şimşekler çaktı; derken Allah'ın izniyle yağmur yağdı. Resûlüllah henüz mescidine gelmeden akan yağmur sel halini aldı. Sahâbe-i kirâmın sür'atle evlerine ve sığınılacak yerlere kaçtıklarını görünce ön dişleri görünecek şekilde güldü ve şöyle buyurdu: «Şehâdet ediyorum ki Allah her şeye kadirdir Ben de O'nun kulu ve Resûlüyüm.»[455]

Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususa temas edilerek buyuruluyor ki: «**Size gökten bol bol yağmur indirsin. Sizi mallar ve oğullarla desteklesin ve sizin için bahçeler var etsin, ırmaklar akıtsın.**»[456]

Bu sebeble yağmur istek mes'elesinde istiğfarda bulunmak meşrû olmuştur. Kaadı Beydavî'de de aynı husus belirtilmiştir. Rivâyete göre, Ömer bin Hattab (R.A.) istiğfarı yağmur isteğine hasrederken bu âyetle istidlâlde bulunmuştur. El-Kevâkib kitabında da aynı mevzua yer verilmiştir.

TAŞLAR ÜZERİNE KUR'ÂN OKUMAK

Yağmur talep etmek güzel bir emirdir. Tabiîn-i Kirâmdan Hasan el-Basrî, İbni Sirîn'den (rahmetullahi aleyhimâ) rivâyet edilegelmiştir. Bu zatlara göre: Yetmiş bin küçük taş üzerine her biri üzerine bir defa olmak üzere şu âyet okunur:

(455) Aynî, Şerh-i Buharî.
(456) Nuh sûresi, âyet: 11.

VEHÜVELLEZÎ YÜNEZZİLÜ'L-ĞAYSE MİN BA'Dİ MA KAN
TU VE YENŞÜRU RAHMETEHÛ VE HÜVE'L-VELİYYÜ'
HAMÎD: «Umutsuzluğa düşmelerinin ardından yağmuru ind
ren, rahmetini yayan O'dur. O, övülmeğe lâyık olan dosttur.»

Ve şu duâ da her yüz taşın başında okunur :

اَللّٰهُمَّ لَا تُهْلِكْ بِلَادَكَ بِذُنُوبِ عِبَادِكَ وَلٰكِنْ بِرَحْمَتِكَ الشَّامِلَةِ
اَسْقِنَا مَاءً غَدَقًا تُحْيِى بِهِ الْاَرْضَ وَتُرْوِى بِهِ الْعِبَادَ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

«Allah'ım! Kulların günahları sebebiyle beldelerini helâ etme Ama şümûllü olan rahmetinle bize çokca su ver. Onu la topraklarımızı dirilt, kullarının susuzluğunu gider. Şüph siz ki sen her şeye kaadirsin..» Sonra okunan taşlar akan v ya durgun bir suya atılır.

Bu tarz istek çok meşhurdur.

Yine yağmur istek konusunda hayret uyandıran havâs tan ve garip esrardan biri de şudur: Kim şu âyeti erkek atı kuru kafası üzerine yazıp onu bir akara ya da durgun su atarsa, Allahü Teâlâ rahmet indirir. Yağmur istek ve ihtiya nisbetinde yağınca kuru kafa sudan çıkarılır. Ancak ne var l suya atılan kafa kemiği temiz ve yıkanmış olmalıdır. Bu d bir çok kereler tecrübe edilmiştir. Kuru at kafası üzerine ây ti yazan kimsenin sâlih ve âbid bir kişi olması ve iki rek'a namaz kıldıktan sonra yazması, istiğfarda bulunup insanl rın efendisi Muhammed'e (S.A.V.) salât ü selâm getirdikte sonra bu işe başlaması tavsiye olunur. İmam Dumeyrî Ha retleri bu hususu Havâss-ı Kur'ân adlı kitabında nakletmişti

Mağrib memleketleri halkı aşağıdaki SALÂT-I NARİYY ile yağmur isteğinde bulunurlar :

(457) Şûrâ sûresi, âyet: 28.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ صَلَاةً كَامِلَةً وَسَلِّمْ سَلَامًا تَامًّا عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الَّذِى
تَحُلُّ بِهِ الْعُقَدُ وَتَنْفَرِجُ بِهِ الْكُرَبُ وَتُقْضَى بِهِ الْحَوَائِجُ وَتُنَالُ بِهِ الرَّغَائِبُ
وَحُسْنُ الْخَوَاتِمِ وَيُسْتَسْقَى الْغَمَامُ بِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ
وَكُلِّ لَمْحَةٍ وَنَفَسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُومٍ لَكَ ٥

Meâli: «Efendimiz Muhammed (S.A.V.) üzerine kâmil salât ve tastamam selâm olsun! O Muhammed ki düğümler O'nunla çözülür; sıkıntı ve üzüntüler O'nunla sevince dönüşür; ihtiyaçlar O'nunla yerine getirilir; arzulanan şeylere O'nunla erişilir; güzel sonuçlar O'nunla elde edilir; O'nun güzel ve çekici yüzüyle bulutlar yağmur verir. Salât ü selâm O'nun hanedan ve yâranları, dost ve ahbapları üzerine, her an olsun; sana ma'lûm olan şeyler sayısınca..»

Böylece Mağrib ülkeleri halkı salâvatı tek mecliste 4444 defa okur, bununla arzu ve isteklerine sebep tutunurlar. Maksadlarının yerine gelmesi için, arzularının gerçekleşmesi için Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den şefaat dilerler.

Rivâyet edildiğine göre: Resûlüllah'ın (S.A.V.) torunu, Hazret-i Hüseyn'in oğlu Zeynel Âbidîn Hazretleri, bu salâvatı yüce dedesi Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz üzerine okurdu. Biz ileride bu salâvatın havâssını kendi konusunda yeteri kadar açıklayacağız, inşaallahü teâlâ.

⁂

BAZI SÛRELERDEKİ ÂYETLERİN HAVÂSSI VE İSTİHARE HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu konuda şöyle buyurmuşlardır: **«İstişare eden mahrûm olmaz. İstişare eden pişman olmaz. İktisadî yolları bilip tatbik eden fakir olmaz.»**[458]

«Âdemoğlunun saadetli olma belirtilerinden biri de Azîz ve Celîl olan Allah'a İSTİHARE etmesidir.»[459]

---

(458) Taberânî; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(459) İmam Ahmed bin Hanbel, Ebû Ya'lâ, Bezzar; Sa'd bin Ebî Vakkas'dan (R.A.)

«Sizden biriniz bir iş yapmayı arzu ettiğinde şöyle desin: Allah'ım! Ben seninle hayır umuyorum. (Bu işin hayırlı olup olmadığını sen bilirsin. Durumu sana bırakıyorum).»[460]

İbni Mes'ûd (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bize İSTİHARE'yi öğretti. Buyurdu ki: **«Sizden biriniz bir iş yapmayı arzu ettiğinde şöyle desin: Allah'ım! Ben seninle hayır umuyorum.»**[461]

«Sizden biriniz bir iş yapmayı arzu ettiğinde şöyle duâ etsin: Allah'ım! Ben seninle, senin ilminle istihare ediyorum. (Bu işin hayırlı olup olmadığını sen bilirsin, ben bilmem.)»[462]

Büyük sahâbîden İbni Abbas ile İbni Ömer (R.A.) diyorlar ki: «Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Kur'ân'dan bize sûre öğrettiği gibi istihareyi de öğretirdi. Allah'ım! Ben seninle istihare ediyorum..» Hadîsi sonuna kadar ifâde ettiler.[463]

Câbir bin Abdullah (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, bütün işlerimizde bize İSTİHARE'yi öğretirdi. Kur'ân sûresi öğrettiği gibi.. O, şöyle derdi: **«Sizden biriniz bir iş yapmaya azmettiği zaman iki rek'at namaz kılsın —ki bu farz namazdan başkasıdır— sonra şu duâyı yapsın:**

يَقُولُ إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ لِيَقُلْ،
اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ
فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ
اَللّٰهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي
أَوْ قَالَ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ
كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي وَعَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ
فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ ٥

---

(460) Taberânî; İbni Mes'ud'dan (R.A.)
(461) Taberânî; İbni Mes'ud'dan (R.A.)
(462) Ebû Ya'lâ; İbni Abbas'dan (R.A.)
(463) Taberânî; İbni Abbas ve İbni Ömer'den (R.A.)

Meâli :

«Allah'ım! Ben senin ilminle istihare ediyorum. Senin kudretinle güç bulmak istiyorum. Senin yüce fazl u kereminí arzuluyorum. Çünkü senin kudretin yeter, benimki yetmez. Sen bilirsin, ben bilmem. Sen gayıpları çokca bilensin.. Allah'ım! Eğer bu işin benim dünyam ve âhiretim, yaşayışım ve son durumum veya (şöyle der) şimdiki durumum ile sonraki durumum için hayırlı olduğunu biliyorsan (ki biliyorsun) onu bana takdîr eyle, bana kolaylaştır ve benim hakkımda mübârek eyle!. Ve eğer bu işin ve durumun benim dinim, yaşayışım ve son durumum için şer olduğunu biliyorsan (ki biliyorsun). (veya şöyle der): Şimdiki durumum ile sonraki durumum için şer olduğunu biliyorsan (ki biliyorsun), bunu benden uzaklaştırıp döndür, beni de ondan döndürüp uzaklaştır. Hayır neredeyse onu bana takdîr eyle, sonra da beni onunla râzı et!..»

Râvî devamla diyor ki: Bu duâdan sonra ihtiyaç ve durumunu belirtir. Yukarıda belirtilen iki ayrı cümleyi birleştirip bir arada söylemek de uygun olur. Bundan sonra da gönlünü açacak, ferahlatacak fiillerde bulunur. Bu duâyı yedi defa tekrarlaması da uygun olur.

Bir tek iş konusunda istihareyi tekrarlamak müstehabdır. Nitekim hadîs-i şerîfte İSTİHARE'nin yedi defa tekrarlanması belirlenmiştir. O halde arzu ettiği neticeyi elde edemediği, gönlü açıklık ve ferah duymadığı durumlarda istihareyi tekrarlamak câizdir.

İbni Sinnî'nin Enes'den (R.A.) naklettiği hadîste Resûlüllah (S.A.V.) buyurdular ki: **«Yâ Enes! Bir iş yapmayı tasarladığında Rabbine istiharede bulun. Bunu yedi defa tekrarla ve sonra kalbine bak. Bunlardan hangisi senin kalbine sebkat ediyor, (bil ki) hayır ondadır.»**

İmam Nevevî (rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«İstihare namazında birinci rek'atinde Fâtiha'dan sonra KUL YÂ EYYÜHE'L-KÂFİRÛN sûresini, ikinci rek'atte Fâtiha'dan sonra KUL HÜVALLAHÜ EHAD sûresini okuması müs-

tehabdır. Aynı hususu İmam GAZÂLÎ İhyâ adlı kitabında da belirtmiştir. Aynî de Buharî'nin şerhinde buna yer vermiştir.

UYKU İLE İLGİLİ OLAN İSTİHARE

Uyku ile ilgili olan İSTİHARE de diğeri gibi müstehabdır. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) buyuruyor ki: **«Mü'minin rü'yası öyle bir sözdür ki kul onunla Rabbine seslenip konuşuyor uykusunda..»**[464]

Diğer bir hadîste ise şöyle buyuruluyor: **«Peygamberlik bitti. Artık benden sonra peygamberlik yoktur. Ancak kişinin gördüğü veya kendisine gösterilen sâlih rü'yalardır ki bunlar birtakım tebşirlerdir.»**[465]

«Peygamberlikten bir şey (vahiy) kalmadı (artık kesildi). (Benden sonra artık vahiy inmiyecektir). Ancak mübeşşirat vardır.» Bunun üzerine soruldu: «Mübeşşirat nedir?» Buyurdular ki: «Müslüman kimsenin gördüğü veya kendisine gösterilen sâlih rü'yadır..»[466]

Yine bu konuda Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir: **«Sâlih bir kişinin gördüğü sâlih bir rü'ya, peygamberliğin kırk altı bölümünden bir bölümüdür.»**[467]

Diğer bir hadîs-i şerîfte de: **«Mü'mine olan vahiy, onun gördüğü rü'yadır. Rü'ya uyanıklık halindeki hal ve durumun şâhididir.»**[468]

İlmin kapısı Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki :

«Kim arzu ettiği şeyin Allah tarafından kendisine uykuda gösterilmesini istiyorsa, uyumadan önce altı rek'at namaz kılsın: birinci rek'atinde bir defa Fâtiha'yı ve yedi defa VE'Ş-ŞEMSİ VE DUHÂHÂ sûresini, ikinci rek'atinde bir defa Fâ-

---

(464) Taberânî; Ubâde bin Sâmit'den (R.A.)
(465) Taberânî; Ebû Huzeyfe'den (R.A.)
(466) Sahih-i Buharî, Sahih-i Müslim; Enes bin Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(467) Sahih-i Buharî, Sahih-i Müslim; Enes'den (R.A.)
(468) Hadîsin senedini tesbit edemedim. (Mütercim)

tiha'yı, yedi defa VE'L-LEYLİ İZÂ YAĞŞÂ sûresini okur. Üçüncü rek'atinde bir defa Fâtiha'yı, yedi defa VE'D-DUHÂ sûresini, dördüncü rek'atte bir defa Fâtiha'yı, bir defa ELEM NEŞRAH LEKE sûresini okur. Beşinci rek'atinde bir defa Fâtiha'yı, yedi defa VE'T-TÎNİ sûresini, altıncı rek'atinde bir defa Fâtiha'yı, yedi defa İNNÂ ENZELNÂHÜ sûresini okur.. Namazı bitirince Allah'a hamd ü senâda, Resûlüllah'a salât u selâmda bulunur; sonra da şu duâyı okur :

اَللّٰهُمَّ رَبَّ مُحَمَّدٍ وَرَبَّ اِبْرَاهِيمَ وَرَبَّ مُوسٰى وَرَبَّ اِسْحٰقَ وَرَبَّ يَعْقُوبَ وَرَبَّ جَبْرَائِيلَ وَرَبَّ مِيكَائِيلَ وَاِسْرَافِيلَ وَعَزْرَائِيلَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ مُنْزِلَ التَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ وَالْقُرْاٰنِ الْعَظِيمِ اَرِنِى فِى مَنَامِى اللَّيْلَةَ مَا اَنْتَ اَعْلَمُ بِهِ مِنِّى ٭

Meâli :

«Muhammed'in Rabbi, İbrâhim'in Rabbi, Musâ'nın Rabbi, İshak'ın Rabbi, Yakub'un Rabbi, Cebrâîl'in Rabbi, Mikâîl, İsrâfîl ve Azrâîl'in (hepsine salât u selâmlar olsun) Rabbi; Tevrat, İncîl, Zebur ve Kur'ân-ı Azîm'i indiren Allah'ım! Bu gece benden yana bildiğin şeyi uykumda bana göster.»

Böylece o gece veya ikinci ya da üçüncü gece arzu ettiği şeyi görür. Üçüncü gece görmese bile henüz yedinci geceye varmadan biri ona gelip durumu şöyle şöyle diye haber verir, inşâallah..[469]

Yine çok defalar tecrübe edilmiş İSTİHARE'lerden biri de şudur ki, bunun bir benzeri daha olmamıştır: Durumunun, neticesinin hayır ya da şer olduğunu görüp anlamak isteyen kimse abdestini tazeleyip yatsıdan (yatsı namazından) sonra temiz bir halde yaygısının üzerine otursun. Üç defa Resûlüllah (S A.V.) Efendimiz'e salâvat getirsin. On defa Fâtiha-i Şerîfe'yi on defa İhlâs sûresini okusun. Sonra tekrar üç defa salât u selâm getirsin. Sonra da sağ yanı üzere kıbleye yönele-

---

(469) *Bahru'l-Maarif.*

rek uyusun. Hiç şüphe yok ki durumunun gerektirdiği ne ise onu haber verir ölçüde rü'ya görür. Eğer gördüğü rü'yanın ta birini bilmiyorsa onu herhalde bir bilene yorumlatsın.[470]

ÇOK SIKINTILI DOĞUM YAPAN KADIN HAKKINDA ÂYETLER VE VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Yapılan sahîh rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kadın için doğum yapmak zorlaştığında tertemiz bir kap alınır; içine şu âyet-i kerîme yazılır:** KEENNEHÜM YEVME YERAVNE MÂ YÛADÛNE LEM YELBİSÛ İLLÂ SÂATEN MİN NAHARİN... İLLEL KAVMÜL FÂSİKUN[471]

Meâli: «Onlar kendilerine söz verileni gördükleri gün dünyada sadece gündüzün bir müddeti eğlendiklerini sanırlar Bu bir bildiridir; yoldan çıkmış olanlardan başkası mı yok edilir?»

Ayrıca şu iki âyet de yazılır: KEENNEHÜM YEVME YERAVNEHÂ LEM YELBİSÛ İLLÂ AŞİYYETEN EV DUHÂHÂ LEKAD KÂNE Fİ-KISASİHİM İBRETÜN Lİ ÜLİL ELBÂB.[472]

Meâlleri: «Kıyâmeti gördükleri gün dünyada ancak bir akşam yâhut bir kuşluk vakti kadar kalmış olduklarını sanırlar.»

«Andolsun ki, peygamberlerin kıssalarında, aklı olanlar için **ibretler vardır.»**

Sonra bu âyetler temiz su ile yıkanır ve doğum yapmak üzere bulunan kadına içirilir. Bir kısmı da karnı üzerine serpilir.»[473]

Büyük sahâbî İbni Abbas (R.A.) diyor ki: «Doğum yap-

---

(470) Kütübü'l-Havâss, Şerh-i Şir'a. Seyyid Ali.
(471) Ahkâf sûresi, âyet: 35.
(472) Nâziat sûresi, âyet: 42. / Yusuf sûresi, âyet: 111.
(473) Tefsîr-i Bahrü'l-Ulûm,

mak kadına güçleştiği zaman, şu iki âyet bir sahife üzerine yazılır; sonra su ile yıkanarak o kadına içirilir:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ
سُبْحَانَ رَبِّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ
مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا اِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ بَلَاغٌ فَهَلْ يُهْلَكُ اِلَّا
الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا اِلَّا عَشِيَّةً اَوْ ضُحٰيهَا ٭

Anlamı :

«Halîm ve Kerîm olan Allah'tan başka hak ma'bud yoktur. Aliyyü'l-Azîm olan Allah'tan başka tapılacak ma'bud yoktur. Yedi göklerin ve büyük yüce Arş'ın Rabbi olan Allah'ı her türlü noksanlıktan ve beşerî sıfatlardan tenzîh ederim.»[474]

Ben fakîr —yüksek kudret sâhibi Allah ona iyilikte bulunsun!— derim ki: Bir kâse üzerine ÂYETÜ'L-KÜRSÎ'yi, Fâtiha sûresini, İhlâs sûresini, VE NÜNEZZİLÜ MİNE'L-KUR'ÂNİ MÂ HÜVE ŞİFAÜN VE RAHMETÜN LİL-MÜ'MİNÎN ile LEV ENZELNÂ'yı sonuna kadar ve şu salâvatı: Lâ ilâhe illâllahü muhammedün resûlüllahi allahümme salli ve sellim alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammedin fî külli lemhatin ve nefsin bi adedi külli ma'lûmin leke, yazdım —tabii kâse bulamıyan, bir kâğıt üzerine de yazabilir— bir türlü doğum yapamıyan, bu yüzden fazla sıkıntı çeken bir kadına verdim. İçti ve Allah'ın izniyle hemen doğumunu yaptı.

Medîne'de yakın komşunun karısı doğum yaparken çocuğun yarısı dışarı çıkıyor, yarısı içerde kalıyor ve bu hal iki gün devam ediyor. Bir çok tıbbî müdahalelere rağmen kadını kurtaramıyorlar. Sonra bize geldiler. Ben o sırada Ravza-i Mutahhara'da oturuyordum. Vakit de kuşluk idi. Belirttiğim âyet ve duâları bulunduğum yerde yazıp kocasına verdim. Kadına suyunu içirdiklerinde Allah'ın izniyle çocuk yere düşüyor. Hiç ha-

(474) Aynı hususları AYNİL MAANİ adlı kitap sâhibi de belirtmiş ve bu konuda gerekli açıklamayı yapmıştır.

tırımdan çıkmaz, takvim o gün hicrî 1261'i gösteriyordu. Ve tarihten sonra seksen altı tecrübem daha oldu bu konuda, hepsi de Allah'ın yardımıyla, güç ve kudretiyle sıhhat buldu..

ASHÂB-I KEHF'İN (MAĞARA ARKADAŞLARI) İSİMLERİNİN HASSELERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE TEFSÎRCİLERİN GÖRÜŞLERİ

İmam Nisaburî (rahmetullahi aleyh), İbni Abbas (R.A Hazretleri'nin şöyle söylediğini naklediyor: Şüphesiz ki AS HÂB-I KEHF'in isimleri bir şeyi arzulayıp ulaşmaya, bir şeyden kaçıp kurtulmaya, yangını söndürmeye yarar. Yangınd (başka çare kalmayınca) onların isimleri bir hırka, bir be parçası üzerine yazılıp yangının içine atılır. Çocuğun ağlamasını durdurmak için yazılıp beşiğinde baş altına konulur. Z raatin verimli olması için (bütün maddî tedbirlere baş vuı duktan sonra), bir kâğıt üzerine yazılır, bir ağacın ucuna as larak tarlanın ortasına dikilir. Musîbetler, ateşli hastalıklaı zenginlik, makam ve mertebe, hükümdarların yanına girme gibi hususlarda yararlıdır. Bilhassa hükümdarların yanına g rerken sağ baldıra sıkıca bağlanır. Kadın doğum yaparken güı lük çektiğinde yazılıp sol uyluğuna bağlanır. Ayrıca bu isim ler malı korumak, denizde güven içinde seyretmek, öldürü mekten kurtulmak için de yazılır. Allah doğru olanını daha iy bilir [475]

Ashâb-ı Kehf'in isimleri şunlardır: YEMLİHA, MEKŞEL NÂ, MEŞİLİNÂ, (bu üçü devrin hükümdarlarının sağ yanınd yer alırlardı) DAKYANUS, MERNUS, DEBENUŞ, ŞAZENU

---

(475) İmam Nisaburî'nin İbni Abbas'dan (R.A.) yapmış olduğu bu rivây üzerinde biraz durmak gerek. İkinci bir husus da, bütün tedbirlere baş vu madan bu gibi şeyleri tatbike kalkışmak müsbet bir sonuç vermez. Çünk Cenâb-ı Hak, beşerin kudretinin yeteceği şeyleri beşere bırakmış, onların ku retinin yetmediğini, kendisine yönelindiği takdirde yardım ederek gerçekle tireceğini, ilâhî kanunu gereği olarak bize Meryem sûresinde hatırlatmışt (Mütercim)

ise hükümdarın solunda yer alırlardı. Devrin hükümdarı önemli işlerde bunlarla istişare ederdi. Bunların yedincisi ise kendilerine kaçarken tabi' olan çobandır. İsmi, KEFEŞTATAYÜŞ'dür. Köpeğin rengi ise esmer ya da sarımsı idi. Biraz kırmızıya yakın olduğu da söylenir. Köpeğin ismi ise KITMİR'dir. Bulundukları beldenin ismi EFSUS'dur. Bu isim câhiliye devrine aittir. İslâmiyet devrinde ise bu isim TARSUS olarak kullanılmıştır. Doğu tarafından Konya'ya yakındır.[476]

Bir hadîste Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivâyet ediliyor: **«Çocuklarınıza Ashâb-ı Kehf'in isimlerini öğretin. Çünkü bu isimler bir evin kapısına yazılacak olsa, o ev yanmaz. Bir elbise üzerine yazılsa çalınmaz. Bir deniz vasıtası üzerine yazılsa batmaz.»**[477]

Ebû Saîd el-Müftî'l-Hâdim (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Rü'yamda ASHÂB-I KEHF'i gördüm. Onlara dedim ki; biz teberrüken sizin ism-i şerîflerinizi bazı işlerimiz ve ahvâlimizde yazıyoruz, fakat hiç de te'sirini göremiyoruz. Onlar bana şöyle dediler: Bizim isimlerimizi daire şeklinde yazınız ve ortasına da Kıtmîr ismini yerleştiriniz.

BAŞINDA (KÂF-HÂ-YÂ-AYN-SÂD) VE (HÂ-MÎM-AYN-SÎN-KAF) BULUNAN BEŞ ÂYETİN HASSALARI

Bilmiş ol ki, bu beş âyetin bir nice tasarrufları ve bir de sayısız yararları vardır. Özellikle rağbeti artırmakta ve korkutmakta.. Bu konuda şeriata uygun olan şeylerden arzu ettiğini taleb edebilirsin. Şeriata uymayan şeyleri talep edecek olursan, bunlar sana zarar verir. Gözlerini iyice aç :

---

(476) Keşşâf Tefsiri, Tefsir-i Kebîr, Kurtubî, Tefsir-i Basît.

(477) Mecmûa-i Feyziyye.

(Bu hadîsin de senedini tesbit etmek mümkün olmadı. Ne câmi'lerde, ne de mevzûatla ilgili kitaplarda böyle bir hadîse raslamak mümkün olmadı. (Mütercim)

بسم الله الرحمن الرحيم كماء أنزلناه من السماء فاختلط به نبات الأرض
فأصبح هشيما تذروه الرياح يا هفقلزائيل هو الله الذي لا إله إلا
هو عالم الغيب والشهادة هو الرحمن الرحيم يا جغثكيائيل يوم الآزفة
إذ القلوب لدى الحناجر كاظمين ما للظالمين من حميم ولا شفيع يطاع
يا دغذيائيل علمت نفس ما أحضرت فلا أقسم بالخنس الجوار الكنس
والليل إذا عسعس والصبح إذا تنفس يا وعرلهائيل ص والقرآن ذي الذكر
بل الذين كفروا في عزة وشقاق يا دغشعبائيل توكلوا يا خدام هذه الآيات
ويا أيها السيد ميططرون بتهييج قلب فلان بن فلانة على محبتي ومودتي
العجل الوحا الساعة على ملك سليمان بن داود عليهما السلام بحق الإنجيل
والتوراة والزبور وبحق الفرقان وبحق محمد المصطفى صلى الله عليه وسلم
وبحق هذه الآيات العظام والأسماء الكرام وبحق كجغلمهيوش
اللهم إني أسألك أن تسخر لي وتحرك لي فلان بن فلانة على محبتي ومودتي
نصر من الله وفتح قريب ۝

Anlamı :

«Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm: Gökten indirdiğimiz s ile yeryüzünde yetişen bitkiler birbirine karışır. Ama sonunc rüzgârın savuracağı çörçöpe döner. Ey Hefkalzâîl! O, görüle de görülmeyeni de bilen, kendisinden başka ilâh olmayan A lah'tır. O, Rahmân'dır ve Rahîm'dir.. Ya Ceğsekeyaîl!. Onla yüreklerin ağıza geleceği, tasadan yutkunacakları yaklaşan k yâmet günü ile uyar. Zâlimlerin ne dostu, ne de sözü dinlen cek şefaatçısı olur. Ya Dağzayâîl! Gündüz sinip geceleri göz ken gezegenlere and olsun. Kararmaya başlayan geceye and o sun. Ağarmaya başlayan sabaha and olsun.. Bu Kur'ân Arş' sâhibi katında değerli, güçlü, sözü dinlenen ve güvenilen

refli bir elçinin getirdiği sözdür. Ya Vağrahaîl! Sâd; öğüt veren Kur'ân'a and olsun ki, inkâr edenler gurur ve ayrılık içindedirler. Ya Değşeabaîl! Ey bu âyetlerin huddamı (hizmetçiler) ve ey Seyyid Meytatarun! Falan kadının oğlu falanın kalbini benim sevgi ve mahabbetim üzere heyecana getir. Hemen şimdi, acele olarak; Süleyman bin Dâvud'un (S.A.V.) mülkü saltanatı üzere.. İncil, Tevrat, Zebur ve Furkan hakkı için.. Muhammed Mustafa (S.A.V.) hakkı için.. Ve bu yüce âyetler, saygıdeğer isimler hakkı için.. Kecağzameheyuş hakkı için.. Allah'ım, falan kadının oğlunun kalbini benden yana eğip çevirmeni ve benim sevgim üzerinde harekete geçirmeni istiyorum. Yardım Allah'tandır, fetih de çok yakındır..»

Eğer bunu mahabbet için yapıyorsa, cuma günü namazdan (cuma namazından) önce doksan üç defa okur. Şüphesiz ki bu, kabul olunan bir dâvettir. Tecrübe edilmiştir ve sıhhatlidir. Bunda hiçbir şek ve şüphe yoktur.

Bir adamı arzu ediyorsan, o eğer senin bulunduğun beldede hazır ise veya başka bir yerde bulunuyorsa, yukarıda yazılı âyet ve isimleri altmış defa oku, o adamı bulursun ya da seni ona ulaştıran birine rastlarsın. Bir iş güçleştiği zaman veya birinden talep ettiğin şey mümkün gibi görünmediğinde, yine bunu altmış defa oku. Herhalde Allah muradını yerine getirir. İnşâallahü teâlâ..

Özetliyecek olursak: Herhangi bir hayra ulaşmayı veya herhangi bir şerden kurtulmayı arzu ettiğin zaman belirtilen âyet ve isimlere belirtilen sayıda devam et. Ancak mahabbet ve sevgi kısmını kendi niyetine göre değiştir. Meselâ: Allah'ım, bana şifâ ver, gam ve kederimi gider, üzüntümü kaldır.. Veya Allah'ım, borcumu ödeme imkânını bana lûtfeyle.. Bana helâl bir rızık ver. Arzumu kendi lûtf u kereminle gerçekleştir, ey merhamet edenlerin en çok merhamet edeni!. Veya şöyle söylersin: Allah'ım! Beni belâlardan koru; kazadan, düşmandan, boğulmaktan ve yanmaktan muhafaza buyur. Bu âyetlerin, hasselerin, sırların hürmetine, Habîbin ve iyilerin efendisi Mu-

hammed hürmetine.. O'nun hânedan ve yâran u dostları hür-metine...

Bilmiş ol ki bu yazdığım ve tavsiye ettiğim husus, Haz-ret-i Emîr Seyyid Buharî'nin (K.S.) evrâdındandır. O zat şöy-le diyor: «Kim bu harfleri okur, bu âyetlerle birlikte (tekrar-larsa), düşmana galib gelir, gönüllerde onun için bir kabul hissi uyanır.»[478]

KUR'ÂN'IN BEŞ ÂYETİNİN HASSELERİ HAKKINDA İMAM VE MEŞAYİHIN GÖRÜŞÜ. Kİ HER ÂYETTE ON (KAF) HARFİ VARDIR VE BUNLARIN BİR NİCE GARİP ÖZELLİKLERİ VARDIR

Şeyh Ebül Abbas Ahmed el-Bevnî (K.S.) diyor ki:

«Allah'ın yüce kitabında elli (kaf) harfi vardır ki bunlar beş âyette toplanmışlardır. Kim bunları, başka sözlerden gön lünü arındırarak okursa, düşmanları ve nice kabadayılar bü tün gece ve gündüzlerden ona baş eğerler. Düşmanın atların ve askerlerini gördüğün zaman hemen Bismillâh de ve o beş âyeti ardarda oku, at ve askerler darmadağın olurlar. Belirt tiğim bu husus, kılıç, kama ve benzeri âletlerden daha kesici dir. Ama bunu câhillere öğretmekten de sakın!.»

Bu beş âyeti az yukarıda hem metnen, hem de meâlen yaz mıştık, oraya tekrar bak...

İşte düşmanları kıran, eşkıyâyı perişan eden bu âyetler dir. Bazı önemli kişiler bu âyetlerin hassesi hakkında demiş ler ki: Kim düşmana karşı çıkarken bu âyetleri yazıp berabe rinde taşırsa, Allah ona düşmanlarına karşı yardım eder; düş manın hilesinden, şerrinden ve silâhından hiç bir şey ona za rar vermez. Kim onunla çekişirse mutlaka Allah çekişeni kah reder. Bu adamın heybeti halkın kalbine girer. Hükümdarı ya da büyük devlet adamlarının yanına girecek olsa, onları

---

(478) Havâss-ı Kur'ân. (Bu tavsiye, bir hadis-i şerife değil; her harfin v her kelimenin ayrı bir esrar ve hikmeti vardır, diyen ve bu tür hasselerle uğ raşan zatların görüşüne dayanmaktadır. (Mütercim)

şerrinden, hilesinden güven içinde olur. Bu âyetler, insanlara, cinlere şeytanlara ve bunların kovulmuş, lânetlenmiş teb'asına karşı mânevî bir hicabdır. O halde bu âyetlerin kıymetini bil, bunları okuyabildiğin için Allah'a hamdet, taşıma imkânı bulduğun için Allah'a şükret, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e ve O'nun hânedan ve yâranlarına da salât ü selâm getir.»[479]

Büyük fakîh, güçlü velî Ahmed bin Musa bin Acîl (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Allah'ın kitabında da beş âyet var ve bu beş âyette elli (Kaf) harfi mevcuttur. Bunları düşmanın yüzüne karşı okuduğun takdirde herhalde ona galib gelir, kahredersin. Şerrinden korktuğun kimsenin yüzüne okuyacak olursan, Allah seni onun şerrinden muhafaza eder, birçok hata ve âfetlerden de korur.

Diğer bazı zatlar demişler ki: Bu beş âyet yazılıp mızrağın ya da silâhın ucuna asılır ve düşmana doğru —savaş halindeyken— çevrilirse, düşmanın hepsi hezimete uğrayıp perişan olurlar. Bu, bir nice defa tecrübe edilmiştir.

Büyük velî Şeyh Necmüddin el-Kübrâ'dan, o da Mâruf el-Kerhî'den, o da Şeyh Nizâmü'l-Evliyâ'dan, o da Şeyh Ferîdüddin'den, o da Şeyh Hamîdüddin Nâkurî'den, o da seyyidü'l-meşayih Ahmed Rufâî'den, o da Şeyh Musâ Sadranî'den, o da Şeyh Seyyid Medyen el-Mağribî'den, o da Abdülkadir Geylânî (K.S.) Hazretleri'nden (Allah hepsinin sırrını takdîs etlesin ve hepsinden bize bir nice menfaatler ulaşmasını sağlasın) o da emîrü'l-mü'minîn Ali bin Ebû Tâlib'den (K.V. - R.A.), o da Peygamberler Seyyidi (S.A.V.) Efendimiz'den rivâyet ediyor: **«Kim bu beş âyet-i kerîmeyi her gün okur —ki her âyette on (KAF) vardır— veya bunları yazar veya harflerinin kesrini**

---

(479) Yukarıda belirtilen beş âyetin hassesi ve te'siri, gerekli bütün tedbirleri aldıktan sonra olabilir. Hiç bir tedbire baş vurmamış, kendini savaşa yeteri kadar hazırlamamış kimse, bu âyetleri tekrar tekrar okusa yine de arzu edilen sonuca erişemez. Çünkü Allah'ın değişmeyen kanunlarından biri de, beşerin gücünün yettiğini beşere bırakmak, onun gücünün yetmediği yerde kendi yardımını inanmışlara göndermektir. Aksi halde ölçüsüz bir tevekkül, tedbirsiz bir umut başlar ki, bu da insanı dünya milletlerinin çok gerilerinde bırakır. (Mütercim)

vufkuna yayar ve başında taşırsa, muhakkak Cenâb-ı Hak ona on iki bin melek gönderir ki ellerinde nurdan harp âletleri bulunur, o kimseyi âfetlerden, belâlardan korurlar. Ayrıca Cenâb-ı Hak onun için FİRDEVS Cennetinde kırmızı yakuttan altı yüz saray yapar. Bir hükümdar bunu okuyacak olursa, saltanatı devam eder. Kendisine nusret kapıları açılır. Zafer güneşi üzerinde parıldar. Şevketi kemâl bulur. Heybet ve ihtişamı artar. Allah kendisine altı yüz hükümdara denk gelecek idare imkânı lûtfeder. Allah bütün hükümdarları, vezirleri, devlet adamlarını, kadıları ona musahhar eder. Bütün düşmanlara galib gelir. Haşere ve eziyet veren hiç bir şey ona zarar vermez.»[479]

Şeyh Mecdüddin-i Kirmânî (K.S.) diyor ki :

«Dünyada gayb ricâlinden, büdelâ, evtad ve kutub'dan olmak üzere tasarrufa yetkili dört bin kişi vardır. Onların hepsi de bu beş âyet ile tasarrufta bulunurlar. Kim bunları okumaya devam eder ve bunlar uygun şekilde üzerinde taşırsa, hem zâhiren, hem bâtınen tasarruf ehli olur. Ulvî ve süflî âlemlerde tasarrufunu yürütebilir. Ayrıca hem Kutub'la, hem de gayb ricâliyle buluşma imkânını elde etmiş olur.»

Sâhib-i Arais tefsirinde deniliyor ki:

«Kim bu beş âyeti okur ve onu uygun şekilde üstünde taşırsa (veya onlara uygun kendine bir düzen verirse) Allah onu zehirlerden, sihirden, belâ ve eziyetlerden emin eder (güven içinde bırakır). Cinleri onun üzerine müvekkel kılar (yâni cinler onun emrinde olur.) Ve kendisi tasarruf ehlinden olur; bu âyetlerin kerâmetiyle bir nice tasarruflar elde eder. Nitekim Cenâb-ı Hak Kelâm-ı Kadîm'inde de buyuruyor ki :

«Kur'ân okuduğun zaman seninle âhirete inanmayanlar arasına görünmeyen bir perde çekeriz.»[480]

---

(479) Belirtilen beş âyetin esrarının bu kadar te'siri, kemâl mertebesinde olan sağlam bir iman ve itikattan ve insan kudretinin yettiği bütün çarelere, sebeplere ve âletlere başvurduktan sonra gerçekleşebilir. Yoksa rastgele kimselerin kuru bir tevekkül içinde okumasında fazla bir te'sir görülemez. (Mütercim)

(480) İsrâ sûresi, âyet: 45.

Şeyh ŞÂZELÎ (K.S.) Hazretleri diyor ki :

«Kutbu'l-Aktab'ı gördüm; bana bu beş âyeti okumam için tavsiyede bulundu. Bunun üzerine bu beş âyetin esrarını kendisine sordum; buyurdular ki: Kim bu beş âyeti okumaya devam ederse, Allah onu düşmanlardan, hasedçilerden, hile ve düzenbazlık yapanlardan koruyup güven içinde bırakır. Bir düşman ona düşmanlıkta devam etse bile yine bir zarar vermeye imkân bulamaz. Gökler ve yer ehli de aynı düşmanlık hissiyle hareket etse yine de ona karşı bir zafer elde edemezler. Kendisine nusret ve zafer kapısı her yanda açılır ve (bir gün gelir de) kutup derecesine erişmiş olur.»

Şeyh Cemîl el-Yemenî (K.S.) diyor ki :

«Kutbu'l-Aktab'ı gördüm, kendisiyle konuştum. O bana şu âyeti öğretti ve dedi ki: «Her şeye bu beş âyet bereketiyle kavuştum. Sonra devamla şu tenbihi yaptı: Sakın bunu ehil olmayana öğretme!.»

Şeyh Ebû Yezîd Bestâmî (K.S.) Hazretleri'nden rivâyet olunmuştur. O da bu mânada açıklamada bulunmuş, belirtilen beş âyetin esrarından bahsetmiştir. Şeyh Muhyiddin Arabî (K.S.) bu beş âyetin esrarını ta'lîm etmiş, sonra da Şeyh Hüsameddin (K.S.) bunu ta'lîm etmiştir. Şeyh Celâlüddin (K.S.) bu hususta şöyle demiştir :

«Bu beş âyeti öğrendim ve esrarını anladım. Vufk derecesini de tatbik ettim. Bu konuda hocam, Sadrüddin Konevî Hazretleri idi. Sonra da Şeyh Muhyiddin Arabî (K.S.) bunu güneş ve zühre şekli tertibine uygun bir şekilde öğretti bana..»[481]

Şeyh Mahmud Gazî diyor ki :

«Şeyh Musâ es-Sedranî Hazretleri bu beş âyet-i kesr-i aded ve best-i vufk üzere bana öğretti. Seferde ve hazerde nasıl taşınacağını ta'lîm etti. Savaşlarda nasıl yararlanacağımı da ayrıca tavsiyede bulundu. Bunun üzerine Allah beni de, askerle-

(481) Bu büyük zatların belirtilen beş âyetin esrarına mazhar olmaları, gayet tabiidir. Çünkü bunların hepsi de kemâl mertebesinde olan büyük velilerdir. Allah'ın geniş inâyeti, esrar u hikmeti onlara yönelmiştir. (C.Y.)

rimi de mübarek eyledi ve Hind diyarlarını fethetmeyi ve yüz çevirdiğim her yeri zaptetmeyi bana müyesser kıldı. Ne yana döndüysem yardım gördüm, muzaffer oldum.»[482]

İbni Mes'ud (R.A.) Hazretleri'nden yapılan rivâyete göre, diyor ki: Resûlullah (S.A.V.) Efendimiz bu beş âyeti hazerde, seferde, savaşlarda okur, kâfirlere, münâfıklara karşı üstünlük sağlardı. Allah da O'na yardım eder, fetihlerde bulunma imkânını bahşederdi.

Hazret-i Âişe-i Sıddîka'dan (R. Anhâ) yapılan rivâyete göre Fahr-i Âlem Efendimiz şöyle buyurmuştur: **«Kim bu beş âyeti —ki içinde elli KAF harfi vardır— cuma günü yazar da su ile yıkayıp içerse, içine bin şifâ sokmuş, bin sıhhat yerleştirmiş, bin rahmet koymuş, bin şefkat, bin yakîn, bin kuvvet ve yüz bin nur indirmiş olur. Kendisinden her türlü hastalık koparılıp alınır, üzüntü ve kederi kaldırılmış olur.»**

Selmân-ı Farisî'den (R.A.) yapılan rivâyete göre; Resûlüllah (S A.V.) Efendimiz'e dedim ki :

— Yâ Resûlâllah! Gelip geçen ömrümde nice günah ve isyanlarda bulundum. Ömrümün sonuna yaklaşmış bulunuyorum Bana, ömrümü uzatacak bir şey öğret ki onu okuyayım; hem günahlarım bağışlanmış olsun, hem de muradım yerine gelsin

Bunun üzerine Selmân diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bana bu beş âyeti öğretti ve buyurdu ki: **«Kim bu beş âyeti okur ve bunun kesr-i bestini taşırsa ömrü uzatılır, günahı bağışlanır, muradı yerine gelmiş olur.»**[483]

Belirtilen bu beş âyetin havâssı ve esrarıyla ilgili bir çok meşayihın rivâyet ve hikâyelerini, garip tesbitlerini, kitabımız fazla uzamasın, hacmi büyümesin diye terkettim.

HAVÂSSI'L-KUR'ÂN adlı kitapta bu yararlı hususa yer verilmiştir; aynen alıyorum: Kur'ân-ı Azîm'de beş sûrede beş

---

(482) Mahmud Gazi'den maksad. Gazneli Mahmut'tur. Çünkü bu kudretli hükümdarın Hindistan üzerinde birçok seferleri olmuş ve Hindistan'a İslâmiyet'in girmesini bu zat sağlamıştır. (Mütercim)

(483) Tefsir-i Arais. Tefsir-i Kevâşi.

âyet vardır ki bunların dördü ardarda gelir: Bakara, Âl-i İmrân, Nisâ ve Mâide sûreleridir. Ve bir âyet de (yâni beşinci âyet) Ra'd sûresindedir. Her âyette on tane KAF harfi vardır. Bunların hassesi, harp içindir. Düşmana karşı galib gelmek, hasedçilere karşı üstün olmak da bunun hasseleri arasındadır. Kim bu beş âyeti yazıp başına takarak makam ve mevki sâhiplerinin büyük devlet adamlarının yanına girerse, hepsi de ona saygı gösterir, ayağa kalkar ve onun heybet ve şevketinden korkar olurlar. Bu, kabul içindir. Yine bu beş âyet yazılır ve düşman üzerine gönderilen askerin bayrağı üzerine konulursa o asker ebediyen yenilgiye uğramaz. Her zaman düşmanına karşı üstün gelir; nazardan korunmuş olur. Evet, bu âyetler şüphe edilmeyecek ve erişilmeyecek bir hazinedir.

Beş âyet şunlardır :

1 — Bakara sûresi, âyet: 246. (Elem tera......... bi'z-zâlimîn)

2 — Âl-i İmran, âyet: 181. (Lekad semiallahu......... li'l-abîd)

3 — Nisâ sûresi, âyet: 77. (Elem tera................. fetîlâ)

4 — Mâide sûresi, âyet: 27. (Vetlu.............. muttakîn)

5 — Ra'd sûresi, âyet: 16. (Kul men......... kahhar).

Birinci âyetin sonuna şu cümle ilâve edilir: «Kadîrün alâ mâ yürîd..» İkinci âyetin sonuna: «Kaviyyün lâ yehtâcü ilâ muinîn.» Üçüncü âyetin sonuna: «Kahharın limen tegâ ve asâ..» Beşinci âyetin sonuna: «Kayyûmun yerzuku men yeşâu'l-kuvvete.» Dördüncü âyetin sonuna: «Kuddûsun yehdî men yeşâü» yazılır.

Bu beş âyetin, tarh ve kesir yapılmadan hepsinin sayısı 56.595'dir.

Bu âyetlerin cetveli :

قيوم ٣٩٦١٦٥ ١٦٩٧٨٥ ١٦٩٧٨٥٠ ٨٤٨٩٦٥ ٦٦٦٥٤٥ اوله

وبالحق ١٤٧١٤٧٠ ٩٠٥٤٦٠ ٦٧٩١٤٠ ٤٥٦٧٦٠ ٦٦٦٣٨٠ ق

انزل ٧٣٥٧٣٥ ٥٠٩٣٥٥ ١٥٦٨٠٦٥ ٩٦٦١١٥ ناه

وبالحق ٥٦٥٩٥ ١٥٨٤٦٦٠ ١٠١٨٧١٠ ٧٩٣٣٣٠ ٦٨٦٩٧٥ ق

نزل ١٦٤١٦٥٥ ٥٦٥٩٥٠ ٣٣٩٥٧٠ ١١٣١٩٠ ١٦٤١٥٥

Bilmiş ol ki: Bu beş âyetten her birini bir defa okuduğun zaman her birinin akabinde belirtilen isimler üç defa tekrar etmiş olur. Meselâ «Kayyûmun yerzuku men yeşâü» üç defa... Nitekim Şeyh Süleyman Edirnevî (Hazretleri) bana bunu ta-lîmı ederken böyle icâzet verdi. Ona da Şeyh Ahmed Sinarî, ona da Şeyh Muhammed Tunusî icâzet vermiştir. (Allah hepsinin esrarını tasdîk etsin!)

Düşmanları kahretmek, hasedçileri def'etmek için bu beş âyet sabah ve akşam üçer defa ya da bir defa olsun daha fazla okunur. Te'sîr etmede sebep olarak bu âyetler iksirin kendisidir

*

ZİNÂ EDEN ERKEK VE KADINI ISLÂH ETMEK HAKKINDAKİ ÂYETLER VE BU HUSUSTA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Cenâb-ı Hak Kelâm-ı Kadîm'inde buyuruyor ki:

«Ey îmân edenler! Akidleri yerine getirin; İhrâmda iken avlanmayı helâl görmeksizin, size bildirilecek olanlar dışında,

hayvanlar helâl kılındı. Allah dilediği hükmü verir.»[484]

Bu âyet-i kerîmeyi zinâ eden kadının elbisesinin bir bölümüne ya da zinâ eden erkeğin elbisesinin bir parçasına yazar ve üzerine de yetmiş defa okuduktan sonra şu duâyı okursun :

اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ هٰذِهِ الْاٰيَةِ الْعَظِيمَةِ انْزِعِ الزِّنَا وَالزَّيْغَ وَالزَّلَلَ مِنْ قَلْبِ فُلَانَةَ
بِنْتِ فُلَانَةَ اَوْ مِنْ قَلْبِ فُلَانِ بْنِ فُلَانَةَ وَزَيِّنْ ظَاهِرَهُ وَبَاطِنَهُ بِالْاَخْلَاقِ
الْحَمِيدَةِ وَبِحُرْمَةِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ذِي الْخُلُقِ الْعَظِيمِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَبِحُرْمَةِ اَخْلَاقِ اَوْلِيَائِكَ وَاَصْفِيَائِكَ اَجْمَعِينَ فَاِنَّكَ فَعَّالٌ لِمَا تُرِيدُ وَاَنْتَ
اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ۝

Anlamı :

«Allah'ım! Şu yüce âyetin hürmetine falan kızı falânenin kalbinden zinâ, kayma, yanlış yola sapma duygusunu sil.. Falan oğlu falanın da gönlünden aynı duyguları sil... Onun içini de, dışını da övülmeğe lâyık ahlâkla süsle; yüce ahlâk sâhibi olan Peygamberimiz Muhammed (S.A.V.) hürmetine... Dostların, seçkin kulların hepsinin tertemiz güzel ahlâkları hürmetine... Çünkü sen dilediğini en uygun şekilde yapansın.. Çünkü sen merhamet edenlerin en çok merhamet edicisisin!.»

Bu duâ da edildikten sonra üzerine âyet yazılı olan parça, kime ait olduğu bilinmeyen bir kabre gömülür. Defin işi yapılırken de şu duâ okunur :

اَللّٰهُمَّ اَمِتْ فِعْلَ الزِّنَا وَحُبَّهُ وَالْاَخْلَاقَ الذَّمِيمَةَ مِنْ قَلْبِ فُلَانَةَ بِنْتِ
فُلَانَةَ اَوْ فُلَانِ بْنِ فُلَانَةَ فَاِنَّ حُبَّ الزِّنَا وَالْاَخْلَاقَ الذَّمِيمَةَ يَذْهَبُ
مِنْ قَلْبِهِمَا بِعَوْنِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَلُطْفِهِ ۝

Anlamı :

«Allah'ım! Falan kızı falânenin gönlünden zinâ fiilini ve

(484) *Mâide sûresi, âyet: 1.*

zinâ sevgisini, yerilecek ölçüde olan ahlâkı öldürüp sil. Falan oğlu falanın gönlünden de silip öldür...»

Bu takdirde zinâya karşı olan ilgi, kötü ahlâka karşı olan alâka kalbinden ayrılır, Allah'ın yardım ve lûtfuyla o sevgi gönüllerden silinir.[485]

Yine Mâide sûresinden şu âyet cuma günü namazdan sonra bir kâse ya da levha ya da kâğıtlar üzerine yazılır, sonra yağmur suyuyla silinir (saf su ile de olabilir) ve üzerine yine bu üç âyet yetmiş defa okunduktan sonra abdestli bir halde buğday unuyla hamur yapılır, pişirilir (ekmek haline getirilir) ve sonra da içki, kumar, faiz, zinâ, yalan, koğuculuk ve benzeri kötü yollarda bulunan kimseye yedirilir. Ancak bu yedirme işine cumartesi günü başlanır; üç, beş ve daha fazla gün devam edilir. Gerekirse üç cuma bu tekrarlanır. Böylece Allah'ın izniyle o adamın gönlünden belirtilen kötülükler koparılıp alınır.[486]

Üç âyetin meâlini yazıyoruz :

«Ey imân edenler! İçki, kumar, putlar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir. Bunlardan kaçının ki saâdete eresiniz Şeytan şüphesiz içki ve kumar yüzünden aranıza düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan, namazdan alıkoymak ister. Artık bunlardan vazgeçersiniz değil mi? Allah'a itâat edin, Peygambere itâat edin, karşı gelmekten çekinin; eğer yüz çevirirseniz bilin ki, Peygamberimiz'e düşen sadece açıkça tebliğ etmektir.»[487]

AĞAÇ KAVUNUN HASSESİ

Zinâya mübtelâ olan bir kimse ağaç kavunundan yerse, durumu düzelir. Zinâ yapmaktan kendini kurtarmış olur.[488]

---

(485) Bahrü'l-Maârif.

(486) Havâss-ı Kur'ân.

(487) Mâide sûresi, âyet: 90-91-92.

(488) Ağaç kavunu sedeotugillerden bir meyvedir. Akdeniz kıyılarında yetişir. İri, pütürlü bir limonu andırır. Çiğ olarak yenmez. Pastacılıkta, şekercilikte ve özellikle reçel yapımında kullanılır. (Mütercim)

TECRÜBE ADİLEN HASSALARDAN BİRİ

Binbir defa İHLÂS sûresi, üçyüz on üç defa Âyet-i Kürsî, ve bin defa da SALÂT-İ MÜNCİYE, zinâ işleyen, haram şeylere dalan kimsenin gömleğine okunur, sonra o kimseye giydirilir. Böylece Allah o kimsenin durumunu düzeltir, ahlâkını güzelleştirir. Biz bunu nice defa tecrübe ettik, iyi sonuçlar aldık

İlmiyle amel eden kâmil bir âlimden duydum; aynı hususu bize öğrettiler.

ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN HASSALARI

Şüphesiz ki Âyet-i Kürsî, özellikleri çok, esrarı yüksek bir âyettir Okuyanı kötü fiillerden korur, fenâ ahlâktan uzaklaştırır Şeytanını yakar, vesvesesini giderir, damarlarında kan gibi dolaşmasını önler.

Nitekim İbni Abbas (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Bakara sûresinin sonunu ve Âyet-i Kürsî'yi okuduğu zaman tebessüm eder ve buyururdu ki: **«Bu ikisi şüphesiz Arş altındaki hazinelerdendir.»**

Kötülük işleyen kimse bu âyeti okuduğu zaman kendisine mânevi bir destek bulmuş olur, böylece bu âyetin esrar ve hikmeti onu kötülükten çeker, sakinleştirir.[489]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz diğer bir hadîslerinde:

«Bu âyeti hangi evde okudumsa mutlaka şeytanlar o evi terkedip otuz gün uğramaz oldular. Aynı zamanda o eve sihirbaz girmez, kadın-erkek büyücü kırk gün o eve sokulamaz.»[490]

---

(489) ed-Dürü'l-Mensûr.. / İbni Merdeveyh.
(490) Rûhu'l-Beyân tefsiri: Ali bin Ebi Tâlib'den (R.A.)

Evet, bu çok tecrübe edilmiştir. Âyet-i Kürsî'yi kime öğrettimse faydası oldu; bir nice kadın ve erkeğin ahlâkı düzeldi. Ben onlara şöyle dedim: Belki kötü fiilleri terketmek için Âyet i Kürsî'ye devam etmeniz size ağır gelir. Ama bu âyete devam edecek olursanız hem dünyada, hem âhirette ünlü bir kişi olur, yüce makamlara erişirsiniz. Aynı zamanda geniş bir servete erişme imkânlarınız da artmış olur. Devam ettikçe her gün biraz daha maddî ve mânevî alanda ilerlediğinizi görürsünüz. Ondan sonra da günahlardan vazgeçer, sükûnet bulursunuz. Böylece yüce bir rütbe, geniş bir imkân üzere yaşama yolunu bulmuş olursunuz.

Meşayihın Âyet-i Kürsî konusunda geniş ve açık sözleri, görüşleri vardır. Dilerseniz onlara, eserlerine müracaat ediniz.

ŞEHVETİ TESKÎN ETMEK KONUSUNDA BAZI HASSALAR

Şehvet tahrîk edip üstünlük sağladığı zaman, yâni iradeyi alt ettiğinde harama dalma tehlikesi baş gösterince şu duâ okunur; tabiî her gün on sekiz defa olmak üzere tekrar edilir :

Bismillâhirrahmânirrahıym. Yâ hayyü yâ kayyûmü birahmetike esteğıysü aslih lî şânî küllehû ve lâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin

Mânası :

«Rahmân ve Rahîym olan Allah adıyla: Ey hep diri olan!. Ey kendi zatiyle kaim olup hiç bir şeye muhtaç bulunmayan!. Rahmetine sığınıp dayanarak senden yardım ve meded bekliyorum.. Benim durumumu düzelt, her halimi (rızana) uygun şekle sok. Bir an olsun beni nefsime terketme!.»

Şehvet tahrîk edip irâdeyi alt etmek istediğinde her gün buna devam edilir. Bu konuda ilmiyle âmil kâmil insan Ahmed Bâhir en-Nazillî, şeyhi Mustafa Nasirî el-Maraşî'den (K.S.) al-

dığı icâzetle bana icâzet vermiş oldu. Cenâb-ı Hak, onların kudsî nefesleriyle bizi yararlandırsın. Âmin!. Sene: 1266 (Hicri tarih.)

SAR'A'YA YAKALANMIŞ KİMSEDEN RUHANİLERİ DEF'ETME HAKKINDAKİ ÂYETLER VE BU HUSUSTA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE HASTAYI ŞİFÂYA KAVUŞTURMAK

Yapılan sahîh rivâyetlere göre, ashâb-ı kirâmdan EBÛ DÜCÂNE (R.A.) şöyle anlatıyor: Başıma bir dert geldi. Durumu gidip Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e şöyle arzettim: Döşeğime uzandığım zaman değirmen sesi gibi gürültülü bir ses bana geldi. Arı uğultusu gibi bir ses duymaya başladım. Bir ara şimşek çakar gibi bir aydınlık oldu. Başımı kaldırdım; bir de ne göreyim; evimin sahanlığında yükselen siyah bir gölge. Yaklaştım, elimi dokundurdum; kirpinin dikenli derisi gibi bir cisim. Bir anda yüzüme ateş kıvılcımı gibi bir şerare fırlattı..

Benim bu şikâyetim üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Ya Ebâ Dücâne! Evini ma'mur hale getir..»** Sonra kalemle kâğıt istedi ve Hazret-i Ali'ye (R.A.) şunu yazmasını emretti:[491]

---

(491) Beyhaki Delâil'de, İmam Kurtubi, Tezkire'de Ebâ Dücâne'den (R.A.) rivâyet etmişlerdir.

بسم الله الرحمن الرحيم هذا كتاب من محمد رسول الله رب العالمين
الى من طرق الدار من العمار والزوار الا طارقا يطرق بخير اما بعد
فان لنا ولكم في الحق سعة فان تك عاشقا مولعا او فاجرا مقتحما
او راعيا مبطلا فهذا كتاب الله ينطق علينا وعليكم بالحق انا كنا
نستنسخ ما كنتم تعملون ورسلنا لديهم يكتبون ما تمكرون
اتركوا صاحب كتابي هذا وانطلقوا الى عبدة الاصنام والى من
يزعم ان مع الله الها اخر لا اله الا هو كل شيء هالك الا وجهه له
الحكم واليه ترجعون حم لا ينصرون حمعسق تغلبون حم و
الكتاب المبين تفرق اعداء الله وبلغت حجة الله ولا حول
ولا قوة الا بالله فسيكفيكهم الله وهو السميع العليم

Mânası :

«Rahmân ve Rahîm olan Allah adıyla. Bu yazı, âlemleri Rabbi Allah'ın Resûlü Muhammed'den, evi bayındır etmek v ziyârette bulunmak üzere kapıyı çalan kimseleredir; meğer l hayır ile kapıyı çalan ola.. O bu yazının hükmü dışındadır.

Ve sonra bilinmiş olsun ki: Bizim için de, sizin için de ha konusunda bir imkân ve genişlik vardır. Eğer sen fazla hırs bir âşık veya gözü kara içeriye dalan bir ahlâksız ya da ibt edilmiş bir gözetleyici isen, işte bu Allah'ın bir kitabıdır bizim ve sizin üzerimize hak ile konuşur. Şüphesiz ki biz siz yaptıklarınızı istinsah ediyoruz. Bizim elçilerimiz sizin yanını dadır. Düzenlerinizi hile ve desiselerinizi yazıyorlar. Benim mektubumun sâhibini terkedin; puta tapanlara, Allah'dan ba ka ilâh bulunduğunu iddia edenlere doğru yönelip gidin. A lah'dan başka ilâh yoktur. Her şey helâk olucudur; ancak O'nı vechi (zatı) değil... Hüküm O'na mahsustur, dönüş ancak O' olacaktır. HÂ-MÎM-AYN-SÎN-KAF mağlûp olacaklardır.. H MÎM VE'L-KİTABİ'L-MÜBÎN Allah düşmanları dağılacak, p

çalanacak.. Allah'ın hücceti hedefine erişecektir, erişmiştir de.. Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm.. Onlara karşı Allah sana yetecektir. O, işitir ve bilir.»

Ebû Dücâne (R.A.) diyor ki: Yazılan bu mektubu aldım, sardım ve alıp evime götürdüm. Başımın altına koydum. O gece uyudum, ancak bir bağıranın çağıranın sesiyle uyandım; şöyle diyordu: «Ey Ebâ Dücâne! Bu sözlerle bizi yaktın.. Sâhibin (Muhammed) hakkı için bunu bizden kaldır, yoksa bizim için hiç bir kurtuluş yolu yoktur. Bir daha senin evine döneceğimiz yok, komşularına uğrayacağımız da yok ve bu mektubun bulunduğu herhangi bir yere gireceğimiz de yok!..»

Ebû Dücâne (R.A.) devamla diyor ki: Onlara şu cevabı verdim :

— Vallahi ben bunu kaldıramam, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den izin almadıkça!..

Gece hayli uzadı. Cinlerin iniltisi, bağırıp çağırması, ağlaması beni uyutmuyordu. Sabah namazını Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'le birlikte kıldıktan sonra durumu kendilerine arzettim. Buyurdular ki :

«Ebû Dücâne! Artık o mektubu onların üzerinden kaldır. Beni hak peygamber olarak gönderen Allah'a andolsun ki, onlar bu azâbın elemini kıyâmete kadar duyacaklardır.»[492]

Kimin yanında veya evinde bu mektup (yazı) bulunursa, cinler ne onun evine, ne de civârına dönerler.

FÂTİHA ŞİFÂDIR

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Fâtiha-i Şerîfe sâm hariç her şeye şifâdır. Sâm ise ölümdür.»[493]

«Fâtiha'da şüphesiz ki yetmiş derde devâ vardır. Hasta-

(492) el-Fevâid; İmam Kefevî, Dümeyrî; Kaf harfi.
(493) el-Halel; Câbir bin Abdullah'dan (R.A.)

lık ve elemleri iyileştirir, âfiyeti çabuklaştırır. Okunurken de, yazıldığında da böyledir.»[494]

Fâtiha-i Şerîfe ve Âyet-i Kürsî'yi kim evinde okuyacak olursa, o gün onlara ne bir insan, ne de bir cin dokunur.»[495]

Sahâbeden Zeyd bin Sâbit (R.A.) diyor ki: Yıkık bir duvarla çevrili bir yere girdim. Nâra sesi gibi bir ses duydum. Bu nedir? diye kendi kendime sorduğumda, cinlerden biri bana cevap verdi :

— Bize kıtlık dokundu. Sizin meyvelerinize dokunmak istedik. Onlardan bize yedirir misiniz?

— Evet, dedim. Ancak bana haber verin, bizi sizden koruyan şey nedir?

— Âyetü'l-Kürsî'dir, dedi.

Geniş bilgi için Âyetü'l-Kürsî bahsine bak!. Orada sar'alının düşerken açılmaması, çocuklu kadınların durumu, hastanın bu âyetle şifâ bulması gibi hususları yeteri kadar açıklayacağız. Ancak şurada belirtelim ki: Bu âyetin ebced hesabıyla çıkan sayısı ile İsm-i Celâl sayısını kendisiyle çarp. Çıkan 66066'nın etrafına Besmele, Fâtiha, Âyetü'l-Kürsî ve İhlâs sûresini hurûf-i mukattaa ile yaz. Sonra da salâvat-ı şerîfeyi teberrüken kelimeleriyle ve hastanın ismini her hâneye yaz. Sonra yazılan kâğıdı bir muşambaya sar ve onu öylece sar'alının hastanın koynuna as. Ancak bunu, yâni asma işini, bir defa Fâtiha'yı, üç defa İhlâs'ı okuduktan, Kâinatın Efendisi'ne salâvat getirdikten ve ölülerin ruhuna duâ ettikten sonra yerine getir.

Bu konuda böylece icâzeti Medine-i Münevvere'de aldık ve birçok hastalar için yazdım; Cenâb-ı Hak kendi lûtf u keremiyle hepsine de şifâ verdi. Şu ana kadar da Allah'ın verdiği güç ve kuvvet ile yazıyorum. Ayrıca bunu kalem ile yazmak isteyenlere de icâzet verdim.

---

(494) Deylemî.

(495) Deylemî; İmrân bin Hasîn'den.

١٣	ططـ•طـ١ لشفا محمد	ططـ•طـ٦ لشفا محمد	ططـ•طـ٩ لشفا محمد
١٣	ططـ•طـ• لشفا محمد	ططـ•ططـ لشفا محمد	ططـ•طـ٤ لشفا محمد
١٣	ططـ•طـ٥ لشفا محمد	ططـ•١٨ لشفا محمد	ططـ•طـ٢ لشفا محمد
١٣			

Sar'alı üzerine kelimeleri sayısınca elli defa Âyetü'l-Kürsî okunur. Hasta üzerine de böyle. Veya harfler sayısınca yüz yetmiş defa ya da Resûller sayısınca üçyüz onüç defa okunur ve buna üç, ya da yedi ya da daha fazla gün okunur. Cenâb-ı Hak, bu âyetin bereketiyle sar'alıya veya hastaya şifâ verir. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta buyurdular ki :

«Bir kimse bu âyeti herhangi bir hastaya okusa mutlaka şifâ bulur. Bir deli üzerine okusa, mutlaka kendine gelir, yâni aklî dengesini bulur.»

İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki :

— İnsanlardan bir adam dışarı çıkıyor, cinlerden birine raslıyor. Cin ona diyor ki:

— Benimle güreşebilir misin? Eğer beni yenecek olursan sana öyle bir âyet öğretirim ki evine girerken onu okuyacak olsan hiç bir şeytan o eve giremez.

— Kabul ettim, diyor.

Böylece güreşiyorlar. İnsan cinni yeniyor. Cinnî ona diyor ki:

— Âyetü'l-Kürsî'yi oku. Her kim bu âyeti okuyup evine girecek olursa mutlaka evin içindeki şeytan dışarı çıkar.

Bunun üzerine İbni Mes'ud Hazretleri'ne soruluyor :

— Sizin bahsettiğiniz adam Hazret-i Ömer (R.A.) midir?

— Hz. Ömer olması umulur..[496]

TECRÜBE EDİLMİŞ HASSALARDAN BİRİ DE SALÂT-I NÂRİYYE'DİR

Salât-ı nâriyye'yi hasta üzerine okumakta hastalık ve acıları giderme ve dindirme gibi bir ferahlık vardır. Sar'alı ve deli üzerine okunduğunda da aynı te'siri mevcuttur. Cenâb-ı Hak hastayı, sar'alı ve deliyi bu salât-ı nâriyye'nin bereketiyle şifâlandırır.

Salât-ı nâriyye :

اَللّٰهُمَّ صَلِّ صَلَاةً كَامِلَةً وَسَلِّمْ سَلَامًا تَامًّا عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الَّذِى
تَنْحَلُّ بِهِ الْعُقَدُ وَتَنْفَرِجُ بِهِ الْكُرَبُ وَتُقْضٰى بِهِ الْحَوَائِجُ وَتُنَالُ بِهِ الرَّغَائِبُ
وَحُسْنُ الْخَوَاتِمِ وَيُسْتَسْقَى الْغَمَامُ بِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ
فِى كُلِّ لَمْحَةٍ وَنَفَسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُومٍ لَكَ ه

Mânası :

«Allah'ım! Kâmil bir salât ve tam bir selâm ile Efendimiz Muhammed'e rahmetini indir. O Muhammed (S.A.V.) ki, düğümler onunla çözülür, üzüntü ve sıkıntılar onunla giderilir, ferahlığa kavuşulur, ihtiyaçlar onunla yerine getirilir, arzulanan şeylere onunla ulaşılır, güzel bir sonuca (ömrün nihayetine) onunla erişilir. Bulutlardan O'nun güzel yüzü hürmetine yağmur talep edilir. Salât ü selâm her an ve her nefes sana malûm şeylerin sayısınca O'na da, O'nun hânedan ve yâranlarına da olsun!.»

Bunu ya kendisi veya başkası hastanın üzerine okur; sar'alıya okuyup üfler. Sayı olarak: 4444 defa okunur. İleride bunun hassalarından söz edeceğiz, inşâallahü teâlâ.

---

(496) Ebû Ubeyd; Daremî, Taberânî, Ebû Nuaym, Beyhakî; İbni Mes'ud'dan (R.A.)

GARİP SIRLAR VE BİRÇOK FAYDALAR HAKKINDA BİR ÂYET-İ KERÎME

«Onu Allah'tan başka ortaya koyacak yoktur.»[497]

Bir kimse peşinde koştuğu, fakat bir türlü erişemediği şeyin elde edilmesini, korkulan şeyin gitmesini, gam ve kederlerin giderilmesini, zulümden kurtulmasını, düşmana karşı yardım bulmasını, borcunun ödenmesini ve benzeri hususların gerçekleşmesini şeriatın emrettiği ve uygun gördüğü ölçüde ve yöntemde arzu ediyorsa, yukarıdaki âyeti 1153 defa halis bir niyetle, gönlünü Allah'a vererek, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den şefaat dileyerek, meşâyih-ı kirâmın ervahından meded umarak gündüzleri veya geceleri okursa, şeksiz ve şüphesiz arzuladığına kavuşur. Bu bir çok defalar tecrübe edilmiştir.

Yalnız bu âyet-i kerîmeyi okumanın yolu ve yöntemi şöyle olmalıdır: Mümkünse boy abdesti, değilse yeni bir abdest aldıktan, nâfile olarak iki rek'at namaz kıldıktan, istiğfarda bulunup Fâtiha ve İhlâs sûrelerini okuduktan —buna ilâveten YÂ-SÎN sûresini veya başka âyetlerden de okursa daha iyi olur— sonra hâsıl olan sevâbı başta Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e, O'nun hânedan ve yâranlarının ruhlarına, meşâyih-ı kirâmın ve bütün kadın-erkek mü'minlerin ruhlarına hediye eder. Sonra belirtilen âyeti okumaya başlar. Bir defa okuyunca aşağıdaki beyitleri ona ilâveten okur. Ondan sonra âyeti bir üç, beyitleri bir defa okur.

يَا مَنْ اِذَا ضَاقَ الْفَضَا • وَتَرَاكَمَتْ جُمَلُ الدَّوَاهِي

ذَاقَتِ النَّفْسُ الْحِمَامَ • وَاَيِسَتْ عِنْدَ التَّنَاهِي

فَرَّجْتَهَا بِدَقِيقَةٍ • مِنْ حُسْنِ لُطْفِكَ يَا اِلٰهِي

Mânası :

Çöller, ovalar daraldığı

---

(497) Necm sûresi, âyet: 58.

Büyük belâlar biriktiği
Sonuçta ümitsizliğe düşüldüğü
Zaman, Sen hüsn ü lûtfunla
İnce ve anlamlı keşfinle
Açıp giderdin bunları, YÂ İLÂHÎ!.

Sonra âyet-i kerîme elli defa, bu beyitler bir defa ve sı ra âyetler yüz defa, yine bu beyitler bir defa okunur ve m lûb hâsıl oluncaya kadar bu tertip üzere devam edilir.

***

KAYBOLAN, YİTİRİLEN, ÇALINAN VE ELDEN ÇIKAN BİR ŞEYİ GERİ ÇEVİRMEK HAKKINDA ÂYETLER VE SÛRELER

Şeyh Câfer el-Huldî diyor ki: Ziyâretine gittiğim Şe Ebül Hasan es-Sofî (K.S.) Hazretleri'ne vedâ ettiğim zan kendisine şöyle dedim:

— Efendim, bana fayda verecek bir şey ta'lîm buyur!.

Bunun üzerine Şeyh Efendi şu tavsiyede bulundu:

— Bir şeyin zay'olduğu veya birini gaibden talep etti kaçan kölenin geri gelmesini arzuladığın, yitirdiğin bir şe bulunmasını dilediğin, çalınan eşyanın reddini, mal topla yı, müşterilerin çoğalmasını, ilâhî rızaya uygun ibâdette lunmayı, duânın kabulünü, ihtiyaçların yerine gelmesini, m haf ve kitabın temin edilmesini arzuladığın zaman, hususî niyet üzere şu âyet-i kerîmeyi oku:

Meâli: **«Rabbimiz! Doğrusu geleceği şüphe götürme günde, insanları toplayacak olan sensin. Şüphesiz ki Allah diği sözden caymaz.»**[498]

Sayı bakımından on beş bin defa, mükerrer olanları l fedilerek okunur. Başka bir rivâyette otuz altı bin, başka rivâyette kırk yedi bin veya daha fazla okunur. Her yüz d nın başında şöyle denilir:

---

(498) Âl-i İmrân sûresi, âyet: 9.

«Allah'ım! Yitiğimi bana çevir, onu benimle bir araya getir» veya «Allah'ım, benimle falan kimseyi bir araya getir» ya da «Benimle mushafı ve kitabı ya da malı ve müşterileri bir araya getir.»

Başka bir rivâyette, fazla olarak şunlar ilâve edilmiştir: Otuz defa istiğfar, otuz defa Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salât ü selâm getirilir ve otuz defa da DUHÂ sûresi okunur. Yukarıda meâlini yazdığımız Âl-i İmrân sûresinin dokuzuncu âyeti de 3210 defa okunur.

Başka bir rivâyette de, hırsızlık ve evden kaçan köle ya da başka biri hususunda bin bir defa DUHÂ sûresi okunur.

Bunun gibi, hırsızlık ve kaçan birinin geri dönmesi hakkında Âyetü'l-Kürsî 310 defa okunur. Fâtiha sûresi bin bir defa okunur. Bunun gibi, bin bir defa İHLÂS sûresi okunur. Yine YÂ-SÎN sûresi kırk bir defa okunur. Bu âyetlerden bahsedilen bölüme bak, orada gerekli açıklama yapılmıştır.

Yapılan sahîh rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim cuma günü, Allah'ım! Beni helâl kıldığın şeylerle doygun kıl, haramdan sakındır. Kendi fazl u kereminle beni senden başkasından da doygun kıl (ancak seninle doygun olmuş olayım).»**

Bunu yetmiş defa okursa, iki cuma geçmeden, Cenâb-ı Hak onu gani kılar.[499]

Peygamber (S.A.V.), Hz. Ali'ye (R.A.) şöyle buyurdu :

— Sana birkaç kelime öğreteyim mi? Onları okuyacak olursan üzerinde büyük dağ gibi borç bulunsa Allah onu senden yana öder (ödeme imkânını lûtfeder).

«Allah'ım! Beni helâl kıldığın nesnelerle haramdan kurtarıp doygun kıl ve fazl u kereminle beni kendinle başkasından kurtarıp doygun eyle!.»[500]

اَللّٰهُمَّ اَغْنِنِى بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَبِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

***

(499) *Ahmed bin Hanbel, Tirmizî, Deylemî; Enes'den (R.A.)*
(500) *Taberânî; Hz. Ali'den (R.A.)*

BAKARA SÛRESİNİN SON KISMININ FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHİH HADÎSLER

İbni Abbas (R.A.) Hazretleri diyor ki: Resûlüllah (S.A.V Efendimiz yanında Cibrîl (A.S.) bulunduğu halde otururke bir gıcırtı sesi işitti. Bunun üzerine Cebrâil (A.S.) gözünü göğe çevirip dedi ki: Bu göğün bir kapısıdır ki, açıldı; bunda önce hiç açılmamıştır. Oradan bir melek indi. Peygambe (S.A.V.) Efendimiz'e geldi ve şöyle dedi: «Getirdiğim iki nû ile sana müjde! Senden önce hiçbir peygambere bu iki nur verilmemiştir. Biri Fâtiha-i şerîfe, öbürü Bakara sûresinin so kısmı olan ÂMENE'R-RESÛLÜ'dür. Kim bunlardan bir har okuyacak olursa mutlaka kendisine (nur) verilecektir.»[501]

«İki âyet vardır ki onlar Kur'ân'dır. Onlar şifâ verir ve oları Allah çok sever: Bakara sûresinin sonundaki iki âyet...»[502]

«Allah şüphesiz Bakara sûresinin sonunu iki âyetle bağlamıştır. Bu iki âyet, Arş'ın altındaki hazineden bana verilmiştir. Bu iki âyeti hem öğrenin, hem de kadınlarınıza öğretin Çünkü bu iki âyet rahmet ve istiğfardır; Allah'a yakınlıktır v duâdır.»[503]

Çünkü bu iki âyette zikir, yalvarış, yakarış ve ganiy (başka şeyden doygunluk) vardır. Mişkâtü'l-Mesabîh'de de aynı hadîse ve buna benzer açıklamaya yer verilmiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz diğer bir hadîslerinde buyuruyor ki: **«Göklere gecenin bir bölümünde yolculuk ettirildiğimde Cebrâil (A.S.) yürüdü, Sidretü'l-MÜNTEHÂ'nın yanındaki HİCÂB-İ EKBER = En büyük perde'ye vardı ve dedi ki «Yâ Muhammed! Öne geç!» Bunun üzerine ben «Hayır, sen ön**

---

(501) Müslim, Nesâi, İbni Abbas'dan (R.A.). Esrârü'l-Fâtiha ve ŞERH-ŞİFÂ.

(502) Deylemi; Ebû Hüreyre'den (R.A.)

(503) Daremi; Cübeyr bin Nefir'den (R.A.)

geç» dedim. «Yok, senden başkasına bu yeri geçmek uygun görülmemiştir! Allah katında sen benden çok daha saygıdeğersin » Bunun üzerine öne geçtim, yürüdüm. Üzerinde ipekli bir cennet döşeği bulunan altından bir divana vardım. Arkamdan Cibrîl seslendi: «Yâ Muhammed! Rabbin seni övüyor, rahmetiyle anıyor; dinle ve itaat et, bu söz seni korkutmasın» dedi. Bunun üzerine ben de Allah'ı saygı ve ta'zîmle anmaya başladım ve dedim ki: et-TEHIYYÂTÜ ve's-SALÂVATÜ ve't-TAYYİBÂTÜ LİLLÂHİ... Cenâb-ı Hak buna karşılık şöyle buyurdu: el-SELÂMÜ ALEYKE EYYÜHE'N-NEBİYYÜ VE RAHMETU'L-LAHİ VE BEREKÂTÜHÛ... Ben Rabbimin bu senâsına karşılık dedim ki: es-SELÂMÜ aleynâ VE ALÂ İBADİLLÂHİ'S-SÂLİHİN... Cebrâil (A.S.) da şöyle dedi: EŞHEDÜ EN LÂ İLÂHE İLLÂLLAH VAHDEHÛ LÂ ŞERÎKE LEH VE EŞHEDÜ ENNE MUHAMMEDEN ABDÜHÛ VE RESÛLÜHÜ... Ve sonra da Allah (C.C.) ÂMENE'R-RESÛL'ü sonuna kadar okudu.

Meâli :

«Peygamber ve mü'minler, ona Rabbinden indirilene inandı. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandı.. Peygamberleri arasından hiçbirini ayırdetmeyiz. İşittik, itâat ettik. Rabbimiz!. Afvını dileriz, dönüş sanadır, dediler. Allah kişiye ancak gücünün yeteceği kadar yükler. Kazandığı iyilik lehine, ettiği kötülük de aleyhinedir. Rabbimiz! Eğer unutacak veya yanılacak olursak bizi sorumlu tutma! Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize de ağır yük yükleme Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmiyeceği şeyi taşıtma. Bizi afvet, bizi bağışla, bize merhamet et.. Sen mevlâmızsın, kâfirlere karşı bize yardım et..»

Ve sonra Cenâb-ı Allah bana dedi ki :

— İste, vereyim!..

— Bağışlamanı istiyorum, dedim ve devam ettim: Rabbimiz! Dönüş sanadır.

— İste, vereyim!.

— Bağışlamanı istiyorum. Dönüş sanadır..

— Seni bağışladım, ümmetini de bağışladım. Kim benim birliğimi kabul eder, senin peygamberliğini tasdîkte bulunursa, onları da bağışladım. (Veya) seni de senin ümmetinden benim birliğimi, senin peygamberliğini tasdîk edeni de bağışladım.

— Rabbimiz! Bizi sorumlu tutma..

— Unuttuğunuz veya yanıldığınız hususlarda sizi sorumlu tutmayacağım. Zorlandığınızda da sizi sorumlu tutmayacağım.

— İste, vereyim!..

— Bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize de ağır yük yükleme.

İsrâiloğulları bir hata işlediklerinde Allah onlara, cezâ olarak en güzel yiyeceği haram kılıyordu. Nitekim Cenâb-ı Hak bu hususa işâret ederek buyuruyor ki :

«Yahudilerin haksızlıklarından, çoklarını Allah yolundan men'etmelerinden, yasak edilmişken fâiz almaları ve insanların mallarını haksızlıkla yemelerinden ötürü kendilerine helâl kılınan temiz şeyleri onlara haram kıldık.»[504]

Rivâyetlere göre, yahudiler geceleyin günah işlediklerinde sabahleyin kalkınca onu kapıları üzerine yazılı bulurlardı. Namaz onlara elli (vakit ya da elli rek'at) olarak farz kılınmıştı. Bu ümmet için hafifletilerek beş vakte indirilmiştir. Bunun için Mi'râc gecesi Cenâb-ı Hak, Resûl-i Zişân'ına: «İstediğin sana verilmiştir. Arzu ettiğin başka bir şey varsa iste, sana verilsin» buyurmuştu. Bunun üzerine Fahr-i Âlem Efendimiz şu istekte bulunduğunu naklediyor: «Rabbime dedim ki :

— Bizi bağışla, güç getiremiyeceğimiz yükü bize yükleme. Çünkü ümmetim ağır teklîflere güç getiremez.

— İstediğin sana verildi, başka istediğin varsa iste, o da sana verilsin.

— Bizim günahlarımızı afvet, bize merhamette bulun. Sen mevlâmızsın, kâfir milletlere karşı bize yardım et.

---

(504) Nisâ sûresi, âyet: 160.

— İstediğin sana verildi. Sizden yirmi kişi sabreden olursa, Allah'ın izniyle ikiyüz kişiye galip gelirler.»[505]

Rivâyetlere göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu duâları yaptığında, kendisine, «istediğini yaptım» denilmiştir. Buna işâretle Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki: **«Allah cennet hazinelerinden iki âyet indirmiştir. Bu ikisini de kendi (kudret) elleriyle henüz mahlûkatı yaratmadan iki bin yıl önce yazmıştır. Kim bu iki âyeti son yatsıdan sonra okursa (yâni akşam namazından sonra değil, yatsı namazından sonra) tilâvet ederse, bu onun için bütün geceyi ibâdetle geçirmesinin yerini tutar.»**

(Günümüzde bir çok câmilerde imamlar yatsı namazını kıldırdıktan sonra ÂMENE'R-RESÛLÜ'yü okumaya devam etmektedirler.)

Yine Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim Bakara sûresinden (bu) iki âyeti okursa, bütün geceyi (veya gecenin bir kısmını) ibâdetle geçirmiş gibi olur. Ona bedel bu iki âyet kendisine yeter.»**

Diğer bir hadîste de bu mânada bir rivâyet gelmiştir; mutlak bırakıldığı için umum ifâde etmesi muhtemeldir. Ebû Suûd Efendi'nin tefsîrinde de aynı husus belirtilmiştir. Sa'düddîn (rahmetullahi aleyh) de buna yakın bir tefsîrde bulunmuştur.

Başka bir rivâyete göre, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz: **«Şüphesiz ki Allah, henüz gökleri ve yeri yaratmadan iki bin yıl önce bir Kitab (Kur'ân) yazmış, bu kitaptan iki âyet indirmiştir ki Bakara sûresi o iki âyetle nihâyet bulur. Hangi bir evde üç gece okunursa, şeytan o eve yaklaşamaz.»**[506]

İbni Abbas'dan (R.A.) yapılan rivâyete göre, Cebrâil (A.S.) bu üç âyet müstesna Kur'ân'ın tamamını Peygamber'e indirmiştir. Çünkü Cenâb-ı Allah bu âyetleri Mi'rac gecesi Resûlül-

---

(505) Ebû Leys es-Semerkandî.
(506) el-Maalim.

lah (S.A.V.) Efendimiz'e vahyetmiştir. el-Hasen, Mücâhid ve İbni Sîrîn de aynı şeyi söylemiştir.[507]

Bir adam Peygamber'e gelip dedi ki :

— Allah'ın kitabında hangi âyet daha büyük ve kadri yücedir?

— Âyetü'l-Kürsî: Allahü lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm diye cevap verdi ve sonra devam etti :

— Allah kitabından hangi âyetin (sevâp ve fazîletinin) sana ve ümmetine dokunmasını arzu ediyorsun?

— Bakara sûresinin sonunu. Çünkü o kısım rahmet hazinesidir. Arş'ın altında bulunuyor. Dünya ve âhiretin bütün hayırlarını içine alıp kapsamıştır.[508]

«Kim Âyet-i Kürsî'yi ve Bakara sûresinin sonunu kederli ve sıkıntılı zamanlarda okursa, Allah onun imdadına yetişir.»[509] Yâni yardım ve rahmetini ona indirir.

el-Hakîm diyor ki: «Kim gece ve gündüz bu iki âyeti okumaya devam ederse, Allah muhafaza hususunda ona yardım eder nefsini ferahlatıp genişletir. Borçlarının ödenmesi için sebepler yaratır. Düşmanlarını helâk eder. Zalimlere karşı ona yeter. İyi bir inanç ona nasîb eder. Bütün (meşrû) arzularına erişir. Maksadına kavuşur.»

Bunun hassaları hayli çoktur. Yararı son derece umumidir.[510]

EN'ÂM SÛRESİNİN BAŞINDAKİ ÜÇ ÂYETLE BERAAT SÛRESİNİN SONUNDAKİ İKİ ÂYETİN FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BUNLARIN ESRARI

En'âm sûresinin tamamı bir def'ada olmak üzere Mekke'de inmiştir. Büyük sahabî Hz. Câbir (R.A.) diyor ki: En'âm

(507) *Vezir Kemal.*
(508) *Daremi; Rabi' bin Abdullah'dan (R.A.)*
(509) *İbni Sinni, ed-Dürü'l-Mensûr.*
(510) *Havass-ı Kur'ân.*

sûresi nâzil olduğunda Peygamber (S.A.V.) Efendimiz tesbîh getirdi ve hayreti artıp dedi ki: «Melekler bu sûreyı (indiğinde) öylesine teşyi' ettiler ki ufuku kapattılar (ufuk görünmez oldu).» Kurtubî'nin tesbitine göre yetmiş bin melek bu sûreyi teşyi' etti. Yalnız bir âyetiyle birlikte on iki bin melek bulunuyordu. O da VE İNDEHÛ MEFÂTİHU'L-GAYBİ LÂ YA'LEMUHÂ İLLÂ HÛ âyeti idi.[511]

Aynı tefsîre HISNU'L-HASÎN'de de yer verilmiştir.

«En'âm sûresi Mekke'de toplu halde bir defada indi. Vakit gece idi. Onunla birlikte yetmiş bin melek bulunuyordu ki yerle gök arasını tutmuşlardı. Hepsi de tesbîh, tahmîd ve temcîd ile seslerini yükseltiyorlardı. Neredeyse yeryüzü sallanıp harekete geçecekti. Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) Efendimiz iki defa SÜBHÂNE RABBİYE'L-AZÎM diyerek secdeye kapandı.»

Merfuan gelen rivâyette buyuruluyor ki :

«Kim En'âm sûresini okursa, gecesinde ve gündüzünde onun üzerine o yetmiş bin melek salât getirir (onun için istiğfarda bulunur)lar.» Sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir kâtip çağırttı ve bu sûreyi yazmasını emretti. Tabiî bu kitâbet işi de o gece oldu.

Yine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den merfuan yapılan rivâyete göre, buyurmuşlar ki: «Kim En'âm sûresinin başından üç âyet (teksibûn)a kadar sabahladığında okursa, Allah ona yetmiş bin melek müvekkel kılar; onlar o kimseyi korurlar. Aynı zamanda onun için kendi amellerini kıyâmete kadar yazarlar. Yedinci gökten beraberinde demirden bir tokmak bulunduğu halde bir melek iner. Şeytan ne kadar o adamın kalbine şerden bir şey atmak istese melek o tokmakla şeytanı döver ve şeytanla o adam arasında yetmiş bin hicap meydana getirir. Kıyâmet günü olunca Allahü Teâlâ buyurur ki: «Ey Âdemoğlu! Benim gölgem altında yürü, cennetin bütün ağaçlarının gölgesinden yararlan, Kevser suyundan iç, Selsebîl suyundan yıkan Sen benim kulumsun. Ben de senin Rabbinim. Bugün

---

(511) Hâkim, Tefsir-i Kurtubî; Câbir'den (R.A.)

senin aleyhine ne bir hesap olacak, ne de azâb...»[512]

Ubey ibn Kâ'b (R.A.) diyor ki: En son inen bu iki âyet ol muştur. Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den ise şöyle ri vâyet edilmiştir: **«Kur'ân ancak üzerime âyet âyet indi, har harf indi. Berat ve İhlâs sûreleri hâriç. Çünkü bu iki sûre üze rime indiğinde beraberlerinde saf halinde yetmiş bin melel bulunuyordu.** Diğer bir rivâyette **yetmiş bin saf melek bulunu yordu.»**

Biri LEKAD CÂEKÜM âyeti (sonuna kadar), diğeri FEİN TEVELLEV âyeti sonuna kadar olmak üzere bu iki âyetin fa zîleti hakkında Ebûbekir bin Mücâhid el-Makrî (rahmetullah aleyh) şöyle anlatıyor :

— Ebûbekir eş-Şiblî Hazretleri yanıma geldi. O sırad mescidde bulunuyordum. Ayağa kalkıp ona saygı gösterdim Bunun üzerine arkadaşlarım benim bu hareketimi yadırgamış lar. Bana gelip dediler ki :

— Siz Ali bin İsâ el-Vezîr geldiğinde önünden kalkmadı nız da Şiblî gelince kalktınız! Neden?

— Resûlüllah'ın değer verdiği bir adamın önünden nası kalkmıyayım? Rü'yamda Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i gör düm; bana dedi ki: «Ya Ebâbekir! Yarın olunca Cennet eh linden bir adam sana gelecek. Gelince ona ikramda bulun!. Aradan (yâni Şiblî geldikten) iki gün geçince tekrar Resûlül lah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yamda gördüm; bu kez bana ded ki: «Yâ Ebâbekir! Sen Cennet ehlinden bir adama ikrâmd bulunduğun için Allah da sana ikrâmda bulundu.» Bunun üze rine sordum :

— Yâ Resûlâllah! Şiblî ne ile bu dereceye hak kazandı

— O öyle bir adamdır ki beş vakit namaz kılar; her na

(512) Kaadı Beyzavi Hâşiyesi Şeyhzâde. (Hadis zayıftır .Son kısmındak cümleleri tefsir ederken (Kul ve millet hakkı hâriç) demek gerekir. Çünkü b haklar ödenmedikçe, sâhibiyle helâllaşılmadıkça hiç bir şeyle afvettirilmelei mümkün değildir.) (Mütercim)
Aynı hadisi, İmam Vâhidi el-Vesit adlı kitabında almıştır.

mazın arkasında zikrini yapar ve LEKAD CÂEKÜM RESÛLÜN âyetini sonuna kadar okur. Onun bu hali seksen yıldan beri devam eder. Böyle amel edene ikrâmda bulunmayayım mı?» diye cevap verdiler.[513]

Farz namazlardan hemen sonra kim bu iki âyeti yedi defa okumaya devam ederse, zayıf ise kuvvet bulur. Zelîl ve hakîr ise şeref ve izzet bulur. Mağlûb ise nusret bulur. Fakir ve sıkıntıda ise zengin olup eli genişler. Allah her işinde ona kolaylık lûtfeder. Borçlu ise kalkar. Darlıkta ise Allah rızık ve hayırları ona genişletir. Kilit altında ise Allah kilitleri açar. Hapiste ise kırk bir defa okursa hapisten çıkar. Tabiî bunlar Allah'ın lûtf u keremi ve bereketiyle ve bu iki âyetin feyziyle gerçekleşir. Her gün bu iki âyeti kırk bir defa okumaya devam eden kimseye birtakım hayret uyandıran esrar kapıları açılır. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yasında görür.[514]

Talâk sûresinde: **«Varlıklı olan kimse, nafakayı varlığına göre versin. Rızkı ancak kendisine yetecek kadar verilmiş olan kimse, Allah'ın kendisine verdiğinden versin. Allah kimseye, verdiği rızkı aşan bir yük yüklemez. Allah güçlükten sonra kolaylık verir.»**[515]

et-Temîmî bu âyetin tefsirinde diyor ki: «Maişeti daralan, rızkı azalan kimse cumartesi günü oruç tutsun, cuma gecesi yarısı kalkıp ibâdet etsin, Allah'a yüz defa istiğfarda bulunsun, yüz defa da Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat getirsin, sonra bu âyet-i kerîmeyi yüz defa okusun ve sonra uyusun. Herhalde bu sıkıntıdan çıkış yolunu görür. Rızık kapıları kendisine açılır. Allah'ın izniyle o durumdan kurtulur.

Yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) buyuruyor ki: **«Kim bulunduğu günde Tevbe sûresinin sonundaki iki âyeti okursa, o gün ölmez.»** Başka bir rivâyette ise: **«O gün öldürülmez.»** Diğer bir rivâyette: **«O gün ne öldürülür, ne de ma-**

(513) *Ikdü'd-dürer ve'l-laaliy.*
(514) *Havâss-ı Kur'ân.*
(515) *Talâk sûresi, âyet: 7.*

deni bir âletle yaralanır.» Geceleyin de okusa yine böyledir.»[516]

Sâlihlerden bir kısmı bu hadîsi hatırlayarak hastalandıkları veya kendilerini böyle sandıkları zaman okumuşlardır. Yetmiş yaşında bulunurken bu âyetlere devam ettikleri için yüz, yüz yirmi yaş yaşamışlardır. Allah onların ruhunu almak istediğinde, rü'yalarında Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i görürler Peygamber (S.A.V.) onlara: «Bizden daha ne kadar kaçacaksın?!» diyerek uyanda bulunur. Bunun üzerine onlar da o iki âyeti okumayı terkederler ve böylece ölürler.[517]

«LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'ZÂLİMÎN» TESBİHİNİN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BUNUN HASSALARI

«Zinnûn (Yunus)un balık karnında bulunduğu sürece duâsı şu idi: LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'Z-ZÂLİMÎN.»[518]

Mânası :

«Senden başka hak ma'bud yoktur. Seni tenzîh ederim. Şüphesiz ki ben zâlimlerdenim.»

Müslüman bir adam herhangi (meşrû) bir işinde bununla duâ edecek olursa mutlaka Allah onun bu duâsını kabul buyurur.

«Ben öyle bir söz biliyorum ki sıkıntı ve kedere düşmüş bir kimse onu söyleyecek olursa mutlaka o sıkıntı ve kederden kurtulur. O söz, kardeşim Yunus'un sözüdür. Karanlıklar içinde şöyle sesleniyordu: LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'Z-ZÂLİMÎN..»[519]

Yine aynı konu hakkında Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz

(516) Havâss-ı Kur'ân.
(517) Havass-ı Kur'an.
(518) Tirmizi - Hâkim: Sa'd bin Ebi Vakkas'dan (R.A.)
(519) İbni Sinni, el-İtkan.

buyurdular ki: «**Balığın karnında bulunurken Zinnûn'un yaptığı duâ şu idi: LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'Z-ZÂLİMİN.**»[520]

Hadîsin son kısmında şu cümleler yer alıyor :

«**Herhangi bir müslüman bir şey hakkında bu duâyı yapacak olursa, mutlaka Allah onun duâsını kabul buyurur.**»

Sa'd bin Mâlik (R.A.), Peygamber'den (S.A.V.) şunu işittiğini rivâyet etmiştir: «**Azîz ve Celîl Allah'ın ismi (öyle bir isimdir ki) onunla duâ edilirse, Allah kabul eder. Onunla bir şey istenilirse Allah verir. O isim, Yunus bin Mettâ'nın yaptığı duâdır.**»

Bunun üzerine Hz. Sa'd diyor ki; sordum :

— Ey Allah'ın Resûlü! Bu duâ Yunus bin Mettâ'ya mı hastır, yoksa müslüman cemaati de bundan yararlanabilir mi?

— **Bu, Yunus bin Mettâ için özel mânada, müslümanlar için genel mânada bir duâdır. Müslümanlar bununla duâ ettiklerinde (menfaat görürler)**» buyurdular ve sonra ilâve ettiler: «**Allah'ın şu beyânını işitmedin mi?: O, karanlıklar içinde seslendi (duâ etti) LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'Z-ZÂLİMÎN.. Biz onun bu duâsını kabul buyurduk da onu gam ve kederden kurtardık. Ve işte böylece mü'minleri de kurtarırız.» Bu, o duâ ile halini arzedenlere Allah'ın bir şartıdır (kabul buyuracağına dair)**» buyurdular.

Diğer bir rivâyette buyuruluyor ki :

«**Herhangi bir hasta bu duâ ile duâda bulunacak olur da bununla kırk defa halini arzederse, mutlaka kendisine şehîd sevâbı verilir. Hastalıktan kurtulacak olursa günahları da bağışlanmış olur.**»

Bazı sâlihlerden yapılan rivâyete göre, sâlih bir kişi Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yasında görmüş. Bunu fırsat bularak sormuş :

— Ya Resûlâllah! Benim Allah'ıma karşı bir hâcetim var.

---

(520) İmam Ahmed bin Hanbel, Tirmizî, Nesâî, Hâkim, Beyhakî; Sa'd'den (R.A.)

Ne ile ona ulaşabilirim?

Rahmet peygamberi ona şu cevabı vermiş :

«Kimin Allah'a bir hâceti varsa secde etsin ve secdesinde kırk defa parmağıyla da işâret etmek suretiyle LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'Z-ZÂLİMÎN **tesbihini söylesin. Duâsı herhalde kabul olunur.»**[521]

Başka bir hadîs-i şerîfte de :

«Bir şey hakkında muztar kalan kimse abdest alsın, abdestini güzelleştirsin, iki rek'at namaz kılıp selâm versin ve namazdan sonra secde ederek şunu söylesin: LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'Z-ZÂLİMÎN.. **Ve bunu kırk defa tekrarlasın da isteğini arzetsin. Nerede ve ne vakit arzu ederse Allah onun duâsını ona göre kabul buyurur.»** Ancak bunu gece yarısı yapmak daha iyidir, daha güzeldir.

el-Hâfız'dan yapılan rivâyette, el-Hâfız (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Bir hükümdarın arşivinde muhafaza içinde üstü mühürlü bir belgeye rastladım. Mührü açtım, belgenin tam üzerinde şu yazıyı gördüm: Bu her türlü gam ve kedere karşı şifâdır: Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.. deyip kişi geceleyin kalkar, abdest alıp iki rek'at namaz kıldıktan sonra ellerini kaldırıp şu duâyı yapar: Allah'ım! Şüphesiz ki Zinnûn senin kulun ve peygamberin idi. Kendisine dokunan bir zarar ve sıkıntıdan dolayı sana duâ etti ve balığın karnından şöyle seslendi: LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'Z-ZÂLİMÎN.. Sen de ona şu cevabı lûtfettin: Onun duâsını kabul ettik ve onu gam ve kederden kurtardık. İşte böylece mü'minleri de kurtarırız... Şüphesiz ki ben de senin kulunum ve câriyen (falan kadının) oğluyum, nâsiyem (dizginim) senin elinde bulunuyor. Bana dokunan bir kötülük, bir zarardan dolayı sana duâ ediyorum. Derdimi sana arzediyorum ve Yunus'un (A S) dediğini diyorum: LÂ İLÂHE İLLÂ ENTE SÜBHÂNEKE İNNÎ KÜNTÜ MİNE'Z-ZÂLİMÎN.. Duâmı kabul buyur, Yunusun duâsını kabul buyurduğun gibi.. Onu gam ve kederden

---

(521) El-Dürrü'n-Nazîm.

kurtardığın gibi beni de kurtar. Çünkü senin her şeye gücün yeter ve verdiğin sözden de asla caymazsın.[522]

Ben fakir derim ki :

Nakşî tarikatından bazı şeyhler şu âyetin hassasını bana öğrettiler: «Zinnûn hakkında söylediğimizi de an. O, öfkelenerek giderken, kendisini sıkıntıya sokmayacağımızı sanmıştı. Fakat sonunda karanlıklar içinde: «Senden başka ilâh yoktur. Sen münezzehsin, doğrusu ben haksızlık edenlerdenim» diye seslenmişti. Biz de ona cevap verip, onun üzüntüden kurtarmıştık. İnananları işte böyle kurtarırız.»[523]

Ve bana dediler ki: «Bir şey hususunda sıkıntıya düşen, onu elde etmekten âciz kalan veya onu def'edemiyen veya bulunduğu makamdan azledilmiş olup tekrar o makama dönmek isteyen kimse belirtilen âyeti kırk bir defa tastamam okusun. Bu sayıyı ne artırsın, ne de eksik tutsun. Ara yere de dünya sözü sokmasın. Ancak bunu her sabah namazından sonra kırk gün okumaya devam etsin. Hiçbir günü kaçırmamaya dikkat etsin Kırk gün dolunca durumun ne olduğuna baksın. Nasıl olduğuna dikkat etsin.»

Şeyhler bu hususta bana icâzet verdiler ve ilâve ettiler: «Bu âyet belirtilen hususların gerekleşmesinde bir çok defalar tecrübe edilmiştir.»

Bunu yazmak isteyen herkese benden de izin vardır. Tam bir itikadla buna devam etsin!.

Havâss ehlinden bazısı diyor ki: «Kim, Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü mine'z-zâlimîn'i her gün bin defa okuyup arzu ettiği makam ve mertebeyi talep ederse, mutlaka ona erişir. Allah onun rızkını genişletir, gam ve kederini giderir, bir nice hayırların kapısını ona açar, onu şeytanların ve zalim hükümdarların şerrinden korur. Allah dostlarının yanında sevgili, düşmanları yanında da heybetli olur. Çünkü bunu (bilerek ve sebeplere tevessül ederek) okuyan kimse kendi kusurlarını bilir.»

---

(522) Tezkire-i Şa'bî.
(523) Enbiyâ sûresi, âyet: 87.

Bilmiş ol ki: Cenâb-ı Allah, bunu okumaya devam edene kurtuluş va'detmiş ve bu va'dini şu âyetiyle beyân buyurmuştur: «İnananları işte böyle kurtarırız.»

Azîz kardeşim! Allah bizi ve sizi bu âyetin esrarını anlamaya muvaffak eylesin. Kurtuluş ile O'nun yapmış olduğu va'd sana yeter.. Allah seni basîret nuruyla nurlandırsın. Bu konuda belirtilen hadîslere Havâssı'l-Kur'ân'da bak.

HAŞİR SÛRESİNİN SON KISMI HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Rahmet peygamberi Hazret-i Muhammed (S.A.V.) buyurdu :

«Sabahlayınca üç defa Eûzü billâhi's-semîi'l-alîmi mine'ş-şeytani'r-racîm **der ve Haşir sûresinin sonundaki** Hüvellahu'l-lezî'yi **sonuna kadar okursa, Allah ona yetmiş bin melek müvekkel kılar ki hepsi de onun için duâ ve istiğfarda bulunurlar.»**[524]

Diğer bir rivâyette: **«Bu yetmiş bin melek onu, akşamlayıncaya kadar korurlar. Okuyan o gün vefat edecek olursa, şehîd olarak ölmüş olur.** (Yâni şehîd sevâbına nâil olur). **Kim de bu âyeti akşamlarken okursa, yine aynı makam ve mertebeye erişir.»**

Bu konudaki diğer hadîsler :

«Kim Haşîr sûresinin son kısmını bitinceye kadar (yâni Lev Enzelnâ'dan sonuna kadar) **okursa, o gece ölecek olursa,** şehîd (sevâbına erişerek) **ölür.»**[525]

«Kim sabahlayınca Haşir sûresinin sonundaki üç âyeti okursa, Allah ona yetmiş bin melek müvekkel kılar. Hepsi de onun için duâ ve istiğfarda bulunurlar. Bu akşama kadar devam eder. O gün ölecek olursa, şehîd olarak ölür. Kim de akşamlayınca bu üç âyeti okursa, aynı mertebeye erişir.»[526]

---

(524) İmam el-Bağavî; Ma'kal bin Yessar'dan (R.A.)
(525) Seâlibi; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(526) Tirmizî; Ma'kal bin Yesar'dan (R.A.)

«Kim gece ve gündüzde Haşir sûresinin son kısmını okur da okuduğu gün ya da gece vefât edecek olursa, gerçekten Allah ona cenneti vâcib kılar.»[527]

Hazret-i Enes (R.A.) diyor ki :

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir adama, yatağına gireceği zaman Haşir sûresini okumayı tavsiye etti ve buyurdu ki: **«Eğer o gece ölecek olursan, şehîd olarak ölürsün!.»**[528]

«Kim Haşir sûresinin son kısmını okur, okuduğu gün veya gecede vefat ederse, cennete hak kazanmış olur.»[529]

«Kim Haşir sûresini okursa, cennet, cehennem, arş, kürsî, hicab, gökler ve yerler, haşarat, kuşlar, rüzgâr, ağaç, hayvan, dağ, güneş, ay, melekler ne varsa hiç biri geri kalmadan hepsi de onun için duâ ve istiğfar ederler. O gün ya da gece vefat edecek olursa, şehîd olarak ölür.»[530]

İSTİĞFARA DEVAM ETMEK HAKKINDA ALLAH VE RESÛLÜNÜN EMİRLERİ VE BU KONUDAKİ HADÎSLER

İstiğfar konusunda birçok âyet-i kerîmeler vardır. Bunlardan birkaçını teberrüken yazıyoruz :

«Bil ki, Allah'tan başka (hak) ilâh yoktur. Kendinin, inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile (istiğfar et). **Allah, gezip dolaştığınız ve duracağınız yeri bilir.»**[531]

«Rabbini hamdederek tesbîh et. O'ndan istiğfarda bulunarak bağışlama dile. Çünkü O, tevbeleri çokca kabul edendir.»[532]

«Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, anamı, babamı ve mü'minleri bağışla.»[533]

---

(527) *Beyhaki; Ebû Ümâme'den (R.A.)*
(528) *İbni Sinni; Enes'den (R.A.) / el-İtkan*
(529) *Ebû Ümâme'den (R.A.)*
(530) *Keşfü'l-Esrar; İbni Abbas'dan (R.A.)*
(531) *Muhammed sûresi, âyet: 19.*
(532) *Nasr sûresi.*
(533) *İbrâhim sûresi, âyet: 41.*

Konumuzla ilgili hadîsler :

«**İnanmış erkek ve kadınlar için istiğfar eden, onların ba ğışlanmasını dileyen kimseye Allah her mü'min erkek ve kadın başına bir iyilik yazar.**» Yâni onlar için istiğfar ettiğine karşılık.[534]

Hısnü'l-Hasîn kitabında da bu hadîs nakledilmiştir.

İbni Ömer (R.A.) diyor ki: **Resûlüllah (S.A.V.) Efendimi şöyle buyurdu: «Her gün sabahlayınca mutlaka yüz defa Al lah'a istiğfarda bulun (bağışlanmanı dile).»**[535]

Ebû Hüreyre ile Muzenî (R.A.) diyorlar ki: Peygambe (S.A.V.) Efendimiz halkı toplayıp onlara şöyle seslendi: **«E İnsanlar! Allah'a tevbe ediniz. Çünkü ben günde yüz defa te be ediyorum.»**[536]

Ebû Seleme'nin yapmış olduğu rivâyette ise şöyle denil yor: **«Doğrusu ben her gün yüz defa Allah'a istiğfarda bulunu tevbe ederim..»**

Diğer bir rivâyette: **«Doğrusu ben gece ve gündüzde yü defa Allah'a istiğfar'da bulunurum»** buyuruluyor.

Tefsîr-i Hanefî'de deniliyor ki: **«Allah'tan bağışlanman ve tevbemin kabulünü diliyorum»** demektir.

Bil ki: Peygamberlerin istiğfarı, bizim günahlarımız gib hakiki bir günahtan dolayı değildir. Aklımızın inceliğine erme diği birtakım hususlardan dolayıdır. Çünkü onların yüce ma kamının zevkini duyacak durumda değiliz. Bu bakımdan onla rın günahını bizim düşündüğümüz şekle hamletmek câiz deği dir.

Cenâb-ı Hakk'ın Kur'ân-ı Kerîm'deki: **«Allah böylece, se nin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlar, sana olan nîmeti tamamlar, seni doğru yola eriştirir.»**[537] âyetinde geçen «güna larını» onun hükme medar olan şeriatına nisbetledir. Ve işt bütün peygamberlerin günahı da bu açıdan düşünülebilir. Bu nun içindir ki bazı ilim adamları demişler ki: Âdem Peygamb

(534) Taberânî; Ubâde bin Sâmit'den (R.A.)
(535) Taberânî; İbni Ömer'den (R.A.)
(536) Sahih-i Müslim, İmam Ahmed bin Hanbel, Nesâî.
(537) Fetih sûresi, âyet: 2.

Allah'a karşı gelmedi. Onun belinde olan zürriyeti isyânda bulundu. Kur'ân-ı Kerîm'de Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e hitapla buyurulan: «Allah böylece, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlar» ilâhî beyânda sadece Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i tatmin ciheti vardır. Resûlüllah'ın (S.A.V.) şeriatıyla gelen ümmetinin bütün günahlarını, şeriatın hükmü yerine getirildikten, ilâhî hudud ikame edildikten sonra Cenâb-ı Hak bağışlayacaktır. Yâni dünyada şeriat-i Muhammediye'ye aykırı hareket eden ümmet, yine dünyada o şeriatın hükümlerine göre cezalandırıldıktan sonra Cenâb-ı Hak onların günahlarını bağışlar[538]

İbni Melek (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Yüz defadan maksad, çokluk ifâde etmek içindir; tahdid için değildir. Yâni mutlaka yüz defa istiğfar ve tevbede bulunmayı sınırlamak için değildir. «İnsanlar» tabirine erkek-kadın hepsi girer. Bundan da anlaşılıyor ki istiğfar ve tevbe virdi hiç bir zaman insandan düşmez. Bu ikisini de hemen yapmak vâcibdir. Çünkü küçük günahlar üzerinde ısrar etmek, insanı büyük günah sâhibi yapar. Küçük günah büyük günaha dönüşmüş olur. Nitekim Fahr-i Âlem Efendimiz buyuruyor ki: «İstiğfar eden kimse (küçük günah üzerinde) ısrar etmiş olmaz; günde yetmiş defa döneklik etse bile!»

İbni Abbas'dan (R.A.) yapılan rivâyette Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki: **«İstiğfarla birlikte büyük günah kalmaz. Israrla birlikte küçük günah kalmaz (büyük günaha dönüşür). Şöyle ki: Sahîh bir tevbe ve istiğfar, büyük bile olsa günahları silip temizler. Israrla yapılan küçük günahlar, ısrar neticesi küçük olmaktan çıkıp büyük günah olur.»**[539]

Yapılan sahîh rivâyete göre, Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki: Ebûbekir Sıddîk (R.A.) bana haber verdi; —ki o çok doğru sözlüdür— Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den şöyle buyurduğunu işitmiştir: **«Herhangi bir kul günâh işler, sonra kalkıp**

(538) *el-Kibrîtü'l-Ahmer; Abdülvahhab Şa'rânî (K.S.)*
(539) *Câmiu's-Sağîr, İbni Abbas'dan (R.A.). İzahı: Feyzü'l-Kadîr.*

güzel bir abdest alır, nâfile olarak iki rek'at namaz kılar da sonra Allah'a istiğfarda bulunursa, mutlaka Allah onu bağışlar.»[540]

Ve sonra Resûlüllah (S.A.V.) şu âyeti okumuştur: **«Onlar fenâ ve gayr-i ahlâkî bir şey yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı anarlar, günahlarının bağışlanmasını dilerler. Günahları Allah'tan başka bağışlayan kim vardır? Onlar yaptıklarında bile bile direnmezler.»**[541]

Âyette, «günahlarının bağışlanmasını dilerler» cümlesinde kulların gönlünü hoş tutmalarına, ferahlık duymalarına, tevbe ve daha çok rağbet etmelerine, umutsuzluğa kapılmamalarına, ilâhî rahmetten ümitlerinin kırılmamasına açılan bir kapı vardır. Günah ne kadar çok büyük olursa olsun, Allah'ın rahmeti mutlaka ondan çok daha büyüktür. Bağışlaması ise daha üstün bir düzeydedir. Lûtf u keremi ise çok yücedir.[542]

Konumuzla ilgili diğer hadîsler :

«Direnenlere yazıklar olsun! Onlar ki bile bile yaptıklarında direnirler.» Yâni hem işledikleri şeyin günah olduğunu, hem de bundan dolayı tevbe ve istiğfarda bulundukları takdirde bağışlanacaklarını bildikleri halde, hem günahta direnirler, hem de istiğfarda bulunmazlar.[543]

«İstiğfarda bulunan, günde yetmiş kez (günaha) dönse bile yine ısrar etmemiş sayılır.»[544]

el-Aynî şerhinde de bu hususa yer verilmiştir.

«Allah mü'min kulunun tevbesinden dolayı, kaybetmiş eşyasını bulan kimseden daha çok sevinir.» Hadîsin devamında şu cümleler de yer almaktadır: **«Suya kanan çok susuzdan, kısır olduğu halde çocuğu olandan daha çok sevinir. Kim de Al-**

---

(540) Muhyi's-Sünne Fi'l-Mesâbih; Hz. Ali'den (R.A.). (Kul hakkı, millet hakkı) bu günahların dışında kalır. Onlar ancak ödendiğinde bağışlanabilir. (Mütercim)

(541) Al-i İmrân sûresi, âyet: 135.

(542) Tefsir-i Keşşâf.

(543) Ahmed bin Hanbel; Abdullah bin Ömer'den (R.A.)

(544) Tirmizi; Ebûbekir Sıddîk'dan (R.A.) merfuan.

lah'a NASÛH **tevbeyle tevbe ederse, Allah hafaza meleklerine, onun yaşadığı topraklara günahlarını, hatâ ve isyanlarını unutturur »**[545]

«Şüphesiz ki Kur'ân sizi hem hastalığa, hem de şifâsına karşı irşâd ediyor: Sizin illet ve hastalığınız, günahlardır. Şifâ ve ilâcınız da istiğfardır.» Günahların en büyüğü, Allah'a ortak koşmaktır. Bunun ilâcı, TEVHÎD'dir. Tevhîd ise fiiller, sıfatlar ve zatlara göre birtakım mertebelere ayrılır.[546]

Bir hadîste ise Resûlüllah (S.A.V.) buyuruyor ki :

«Demir nasıl paslanırsa, gönüller de öylesine paslanır. Şüphesiz ki gönüllerin cilâsı, Allah'ı anmak, Kur'ân okumaktır.»[547]

Yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu konuyla ilgili bir hadîslerinde de şöyle buyurmuşlardır :

«Ne kadar bir âdemoğlu varsa mutlaka her birinin iki sahifesi vardır: Bir sahifeye gündüzleyin (işlediği) amel yazılır. Diğerine ise geceleyin (işlediği) amel yazılır. Sonra bu iki sahife katlanır. İçinde istiğfar —isterse bir defa yapılmış olsun— varsa, sahifeler nur gibi parıldar. İçinde istiğfar yoksa karanlık ve siyah bir vaziyette katlanmış olurlar.»[548]

Bunun içindir ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hadîsi açıklama mahiyetinde şöyle buyurmuştur: **«Allah'a günde iki defa olsun istiğfar etmeyen kimse kendi nefsine zulmetmiş olur.»** Sabah ve akşam bu zulmü işlemiş sayılır.[549]

(545) Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(546) Senedini tesbit edemedim.
(547) Tefsir-i Rûhu'l-Beyân.
(548) Senedi tesbit edilemedi.
(549) Şir'atü'l-İslâm.

İSTİAZE (ŞEYTANDAN VE KÖTÜ ŞEYLERDEN ALLAH'A SIĞINMA) HAKKINDA VÂRİD OLAN ÂYETLER VE SAHÎH HADÎSLER VE BUNUN HASSALARI

Bil ki, Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-râcîm demekteki hikmet, izin almak, kapıyı çalmaktır.

Bir hükümdarın kapısına gelen, izin almadıkça nasıl içeri giremezse, bunun gibi Kur'ân-ı Kerîm'i okumak isteyen kimse en samimi dostuyla münacatta bulunmak için içeri girmek arzusundadır. Bu bakımdan dil temizliğine muhtaçtır. Çünkü lüzumsuz konuşmakla, şuna buna yalan, iftira atmakla onu murdar etmiş bulunuyor, TEAVVÜZ ile temizlenmesi gerek..

Ma'rifet ehli der ki: Bu kelimeler (Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-râcîm) Allah'a yakınlık sağlayanların vasıtası, Allah'-tan korkanların dayanağı, helâk olmaya yüz tutanların dönüş umudu, huşû' ehlinin gönül yaygısı ve Rabbü'l-Âlemîn'in şu buyruğuna gönülden boyun eğip uymaktır: **«Kur'ân okuyacağın zaman, kovulmuş şeytandan Allah'a sığın. Doğrusu şeytanın, insanlar ve yalnız Rablerine güvenenler üzerinde bir nüfuzu yoktur. Onun nüfuzu sâdece onu dost edinenler ve Allah'a ortak koşanlar üzerindedir.»**[550]

Bu konuda beğenilen söz, cumhurun sözüdür: EÛZÜ BİLLÂHİ MİNE'Ş-ŞEYTANİ'R-RACÎM.. İstiazeyi cumhurun bu tesbitine göre okumak daha sabit ve daha sağlam bir rivâyettir.

Hadîs-i şerîfte buyuruldu ki: **«Cibrîl bunu bana böylece Levh-i Mahfuz'dan getirip okuttu.»**

Her ne kadar bu konuda «ESTEÎZU BİLLÂH» sözü dirâyeten daha uygunsa da diğer şekli daha sabit görülmüştür. Bu şekil dirâyeten daha uygundur, diyoruz; çünkü Kur'ân'da emredilen: «Festeiz billâhi» şekline muvafıktır. Cebrâîl'in Peygamber Efendimiz'e ilk indirdiği şey İSTİAZE ve BESMELE'dir. Kur'ân'da «Rabbin adıyla oku!» emri de buna işârettir. «Eûzü»-nün mânası, iltica ediyorum, demektir.

---

(550) Nahl sûresi. âyet: 98-101

Bil ki, İSTİAZE kelimeleri üç kısma ayrılır: Sıfatiye, ef'aliye ve zâtiye... Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

اَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَاَعُوذُ بِكَ مِنْكَ اَىْ مِنْ عَذَابِكَ

Mânası :

«Senin gazabından rızana sığınırım. Senin vereceğin azâbından ve elîm sonuçtan senin bağışlamana iltica ederim. Senden sana sığınırım.» Yâni azâbından sana sığınırım.[551]

İstiazede, kendi türlerinin hepsini kapsasın diye İsm-i Celâl ile ihtiyar edilmiştir. Tefsîr-i Kebîr'de deniliyor ki: Şerler ya itikadî hususlardadır —ki buna bâtıl olan bütün mezhepler dahildir. Yetmiş iki sapık fırkanın itikadı da bunun kapsamına girer— ya da bedenî amellerdedir —ki bunlardan bir kısmı dine zarar verir. Mükellefler hakkında men'edilen şeyler bu cümledendir. Bunların hepsini sıralayıp buraya yazmak mümkün değildir. Bir kısmı dine zarar vermez; hastalıklar, elem ve kederler, yanmak, boğulmak, fakirlik, körlük, ihtiyarlıktaki bunama ve bunlara benzer belâlar, dertler... Bunların hepsini de sayıp dökmek mümkün değildir.— EÛZÜ BİLLÂHİ... bütün bunlardan Allah'a sığınmayı içine almaktadır. O halde akıllı kimseye gereken şudur: İstiâzede bulunmak istediğinde bu saydığımız üç cins şerri türleriyle birlikte hatırına getirmesi yeter. Çünkü bunların hepsini kafada sıralayıp yaymak mümkün olmaz. Nitekim Rûhu'l-Beyân tefsirinin baş kısmında bu husus açıklanmıştır. Oraya müracaat edilmesi tavsiye olunur.

İbni Abbas (R.A.)'ın rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki: **«Kur'ân'a saygı ve onun kadrini yüceltmek, EÛZÜ BİLLÂHİ MİNE'Ş-ŞEYTANİ'R-RACÎM'dir. Kur'ân'ın anahtarı, BİSMİLLÂHİ'R-RAHMANİ'R-RAHÎM'dir.»**[552]

(551) *Ahmed bin Hanbel, Taberânî.*
(552) *Cevâhir-i Tefsir.*

«Kur'ân'ın kadrini yüceltmek ve ona saygı duymak» cümlesinden şu neticeyi çıkarıyoruz: İSTİAZE, Kur'ân'a ait bir süpürgedir; Kur'ân okuyan kimse bu süpürge ile önce gönül alanını, beden ve dil sahasını çeşitli menhiyattan, engellerden, nefsin kötü düşüncelerinden ve şeytanın vesvesesinden temizler.

Kur'ân'daki «Festaiz» emri vücûb içindir. Yâni Kur'ân okumak isteyen kimsenin EÛZÜ çekmesi vâcibdir. Nitekim Tefsîr-i Şeyh'de de bu husus belirtilmiştir.

El-Maâlim kitabında deniliyor ki: İSTİAZE, Kur'ân okumak istenilirken sünnettir. Her iki takdirde de mânası şöyledir, âyetin: «Ey Muhammed! Kur'ân okumak istediğinde ESTEÎZÜ BİLLÂHİ MİNE'Ş-ŞEYTANİ'R-RACÎM de..»

Bu âyetin iniş sebebi: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Kur'ân okurken tutulup kaldı ve bunun sebebini bir türlü an layamadı. Bunun üzerine, hem ona, hem ümmetine ta'lîm ol sun diye yukarıdaki âyet indi. Tutulup kalmanın, şeytandar (onun işi) olduğu, bundan kurtulmanın İSTİAZE ile olacağ bildirildi.

el-Kifâye kitabında deniliyor ki: İSTİAZE, «Esteîzü bi'l lâhi mine'ş-şeytani'r-racîm» demektir. Hidâye kitabında «Eûzi billâhi mine'ş-şeytani'r-racîm» demektir, deniliyor. Böyle de mek Kur'ân'a uygunluk sağlamak içindir. en-Nihâye kitabın da, fetvâ buna göredir, deniliyor. Bazısına göre, İSTİAZE'nin mânası, «Kovulmuş şeytandan, ya bilfiil işe girişmesiyle veya yardımcılarına emretmesiyle çıkan her şeyden Allah'a sığını rım» demektir.

el-Hasen'den nakledildiğine göre, diyor ki: Allah'a sığınan kimseyle arasına Allah üçyüz hicab yerleştirir ki bir hicabdan diğerine olan mesafe yerle gök arası kadardır. Artık bu du rumda şeytan ona yaklaşmaya yol bulamaz. Cenâb-ı Hak bunu destekler mânada buyuruyor ki: «Doğrusu şeytanın, inanan lar ve yalnız Rablerine güvenenler üzerinde bir nüfuzu yok tur.»[553]

---

(553) Nahl sûresi, âyet: 100.

Diğer bir âyet-i kerîmede de buyuruluyor ki :

«De ki; Rabbim! Şeytanın kışkırtmalarından sana sığınırım. Rabbim (şeytanın ve o yolda olanların) yanımda hazır olmalarından da sana sığınırım.»[554]

«De ki: İnsanlardan ve cinlerden ve insanların gönüllerine gelenin şerrinden, düğümlere nefes eden büyücülerin şerrinden, hased ettiği zaman hasedçinin şerrinden, tan yerini ağartan Rabbe sığınırım.»[555]

«De ki: İnsanlardan ve cinlerden ve insanların gönüllerine vesvese veren o sinsi vesvesecinin şerrinden, insanların Rabbine, insanların hükümrânına, insanların ilâhına sığınırım.»[556]

İstiâze ile ilgili daha başka âyetlerde de birtakım telkinler vardır.

Ebû Zerr-i Ğıffârî (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.)'in şöyle dediğini rivâyet ediyor: **«Cinlerin ve insanların şeytanından Allah'a sığınırım.»** Bunun üzerine Ebû Zer diyor ki; sordum :

— Yâ Resûlâllah! İnsanların da şeytanı var mı?

— Evet, onlar cinlerin şeytanından daha şerdir.

Diye cevap verdiler.

Bir hadîste ise şöyle buyurdular: **«Mü'min** EÛZÜ BİLLÂHİ MİNE'Ş-ŞEYTANİ'R-RACÎM **dediği zaman, şeytan şöyle der: «Belimi kırdı, bende hiç güç kalmadı!...»**

Havâss'dan bâzısı diyor ki: İSTİAZE virdi, mü'minlerin sâkıt olmayan sünnetidir. Her gün denilmesi uygun olur. İstiğfar da böyledir. Her gün yirmi bir, kırk bir ya da yetmiş veya yüz defa bunlar söylenir. Muhakkak ki İSTİAZE'de bir çok faydalar vardır.

---

(554) Mü'minûn sûresi, âyet: 98.
(555) Felâk sûresi.
(556) Nâs sûresi.

BESMELE-İ ŞERÎFENİN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

«Cebrâil bana vahiy ile geldiğinde ilk gönlüme ilka ettiği şey, BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM oldu.»[557]

Yapılan sahîh rivâyete göre, Hazret-i Osman (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'den sordu. Resûlüllah (S.A.V.) ona şu cevabı verdi: **«Bismillâh, Allah'ın isimlerinden bir isimdir. Bununla Allah'ın en büyük ismi arasındaki yakınlık, gözün beyazıyla siyahı arasındaki yakınlık gibidir.»**[558]

Şa'bî'den yapılan rivâyette buyuruluyor ki: **«Allah'ın en büyük ismi, YÂ ALLAH'dır.»**[559]

Diğer bir hadîs-i şerîfte: **«Allah'ın en büyük ismi,** ALLAH'**dır. Kur'ân-ı Kerîm'e de her isimden önce Allah ile başlandığına dikkat etmez misiniz?»**[560] buyuruluyor.

Yine bu konuda Resûlüllah (S.A.V.)'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir: **«Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm indiği zaman gökteki melekler buna çok sevindiler; Arş titredi. Bismillâh ile birlikte bin melek indi. Bu, meleklerin imânını artırdı. Cinler yüzükoyun yere kapandılar. Felekler bundan dolayı harekete geçti. Melekler Besmele'nin azametinden dolayı baş eğip küçüldüler.»**

«Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm indiği zaman, dağlar tesbîh getirdi. O kadar ki bu tesbîhi Mekke ehli ve o bölgede bulunanlar işitti. Bunun üzerine dediler ki: «Muhammed dağları büyüledi.» Cenâb-ı Hak bir duman gönderdi de Mekke ehli üzerinde gölge oldu.

Râvî devamla diyor ki: Resûlüllah, (S.A.V.) **«Kim Bismillâh'ı gönülden inanarak okursa, onunla birlikte dağlar da tes-**

---

(557) Dâre Kutnî; İbni Ömer'den (R.A.)
(558) İbni Ebî Hâtim, Hâkim, Beyhakî, Herevî, Hatîb-i Bağdâdî; İbni Abbas'dan (R.A.)
(559) İbni Ebî Dünya, İbni Şeybe.
(560) Buhârî; Câbir'den (R.A.)

bih getirir. Ancak ne var ki dağların bu tesbih sesi duyulmaz.»[561] buyurdular.

Diğer bir rivâyette ise şöyle deniliyor: «Dağlar ve taşlar tesbih eder. Ancak ne var ki insanlar bunların tesbihlerini işitmezler. (Gönül kulağı açık olanlar belki duyabilir).»

«Bir çıkmaza sürüklenir, sıkıntıya düşersen, Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm söyle.. Cenâb-ı Hak bu sebeple bunu söyliyenden belânın bir nice çeşitlerini geri çevirir.»[562]

Konumuzla ilgili hadîs-i şerîfler :

«Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ve lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm diyen kimseden Cenâb-ı Allah belâ, gam, keder ve üzüntüden yetmiş kapıyı çevirip kapatır.»[563]

«Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm el-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn'i okur, bismillâh'ı bir âyet sayar, Ğayri'l-mağdûbi aleyhim'i bir âyet saymazdı.»[564]

«Şeytan'ın insanlardan çalmak istediği Kur'ân'dan en büyük âyet, Bismillâhirrahmânirrahîm'dir.»[565]

«İnsanların Allah kitabında en çok gaflet ettikleri âyet, Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'dir. Bu âyet Süleyman bin Dâvud müstesnâ Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz'den başka hiçbir kimseye inmemiştir.»[566]

Büyük sahabî Büreyde (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bana: «Süleyman Peygamber'den başka bir peygambere inmeyen bir âyetten sana haber vermedikçe cami'den çıkmayacağım. O âyet ancak sana inmiştir. Sonra da sordu :

— Namaza başlarken ne ile Kur'ân'a başlarsın?

— Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ile

— İşte o, işte o!.. Buyurdular.»[567]

---

(561) Ebû Nuaym, İbni Sülemi; Hz. Âişe'den (R. Anhâ).
(562) İbni Sinni, Deylemi; Hz. Ali'den merfuan.
(563) ed-Dürrü'l-Mensur; İbni Abbas'dan (R.A.)
(564) Ahmed bin Hanbel, Ebû Dâvud, Hâkim; Ümmü Seleme'den.
(565) Beyhaki, İbni Huzeyme; Sa'd bin Cübeyr'den (R.A.)
(566) Beyhaki, İbni Merdveyh; İbni Abbas'dan (R.A.)
(567) Dâre Kutni, Taberâni.

İbni Abbas (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ininceye kadar sûrelerin bölümünü bilmiyorlardı.

Bezzar buna ilâveten diyor ki: Bismillâh inince, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz sûrenin bununla bittiğini anladı. Böylece başka bir sûreye başlayıp yöneldi.[568]

İbni Abbas yine diyor ki: Daha önceleri müslümanlar bir sûrenin bitiş kısmını bilmiyorlardı. Bismillâh ininceye kadar bu böyle devam etti. Besmele inince, sûrenin nerede bittiğini bilmiş oldular.[569]

Bu konuda İbni Abbas başka bir rivâyetle diyor ki: Cebrâil gelip Peygamber (S.A.V.) Efendimiz Bismillâh'ı okuyunca, bunun sûre olduğunu (sûre başlangıcı bulunduğunu) anlamış oldu.[570]

İbni Mes'ud (R.A.) Hazretleri diyor ki :

«Bizler, iki sûre arasındaki fasılayı, Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ininceye kadar bilmiyorduk.»

Ebû Şâmme bu konuda diyor ki: İhtimal ki bu, Cebrâil (A.S.) sûreyi Resûlüllah'a okuyup öğrettikten ve Resûlüllah (S.A.V.)'in de o sûreyi iyice belledikten sonra Cibrîl'in TESMİYE ile emretmesi devresinde olmuştur. Böylece Resûlüllah (S.A.V.) sûrenin bittiğini ve başka bir sûreye geçildiğini bilmiş oluyordu.

Resûlüllah Efendimiz'in «Besmelenin inmesi» şeklinde tâbir kullanması, onun her sûrenin başında Kur'ân'dan (bir âyet) olduğunu bildirmek içindir. Diğer bir ihtimalle, her sûrenin tüm âyetleri, Besmele'nin inişinden önce indiği, sûre tamamlanınca da Cebrâil Besmele'yle inip sûreyi belli ölçüde arzettiği olabilir. Böylece Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz sûrenin bittiğini anlar ve başka bir âyet oraya ilâve etmezdi.

Yapılan rivâyete göre, İbni Abbas (R.A.) diyor ki :

«Seb'u'l-Mesânî Fâtihatü'l-Kitab'dır.»

---

(568) Ebû Dâvud, Hâkim, Beyhakî, Bezzar; İbni Abbas'dan (R.A.)
(569) Hâkim; İbni Abbas'dan (R.A.)
(570) Hâkim; İbni Abbas'dan (R.A.) sahîh isnadla.

Bunun üzerine soruldu :

— Bunun yedinci âyeti nerede?

— Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'dir, diye cevab verdi.[571]

Sahîh rivâyette, Hazret-i Ali (R.A.)'den soruluyor :

— Seb'u'l-Mesânî nedir?

— El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn'dir, diyor.

— Ama bu altı âyettir!.

— Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm de bir âyettir.[572]

Vâhidî'nin İbni Ömer (R.A.)'den yaptığı rivâyete göre: «Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, her sûrede inmiştir.»

(Böylece Bismillâh... her sûrede bir âyet olarak bulunur.)

Rivâyete göre, İbni Ömer (R.A.) namazda Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'i okur, sûreyi bitirince de okur ve şöyle derdi: «Mushafta ancak okunsun diye yazılmıştır.»[573]

Ebû Hüreyre'den yapılan rivâyette Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki: **«El-hamdü'yü okuduğunuzda Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'i de okuyun. Doğrusu Fâtiha** ÜMMÜ'L-KUR'ÂN = **Kur'ân'ın anası ve Kitab'ın anasıdır ve o Seb'u'l-Mesânî'dir. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ondan bir âyettir.»**[574]

Safvân bin Selîm'den yapılan rivâyete göre, Safvân diyor ki: Cinler insanların hem öte-berisini, hem elbisesini kullanıyorlar. Sizden biriniz bir elbise aldığında veya çıkarıp bir yere koyduğunda Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm desin. Çünkü Allah ismi mühürleyicidir. (Ona artık cinler yanaşamaz).[575]

Atâ' Hazretleri ise şöyle diyor :

«Geceleyin eşekler anırmaya başlayınca, siz şöyle söyle-

---

(571) İbni Huzeyme, Beyhakî; İbni Abbas'dan (R.A.)
(572) Dâre Kutnî; Hz. Ali'den (R.A.)
(573) Beyhakî; İbni Ömer'den (R.A.)
(574) Dâre Kutnî; Ebû Hüreyre'den (R.A.) el-İtkan.
(575) Ebû Şeyh; Safvan bin Selîm'den.

yin: Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, Eûzü billâhi mineşşeytani'r-racîm.»[576]

«Öğretmen çocuğa Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm deyince, hem öğretmen için, hem çocuk için, hem de onun ana-babası için cehennemden kurtulma beratı yazılır.»[577]

İbni Abbas (R.A.)'den yapılan diğer bir rivâyette, diyor ki; Resûlüllah (S.A.V.)'in şöyle buyurduğunu işittim: **«İnsanların hayırlısı ve yeryüzünde yürüyenlerin hayırlısı, muallimlerdir. Din ne kadar eskimeye yüz tutarsa onlar onu tazelerler. Onlara veriniz, onlarla çekişmeyiniz ve onları (beldenizden) çıkarmayınız!.»**[578]

Yapılan rivâyete göre, İbni Mes'ûd (R.A.) demiştir ki:

«Kim on dokuz zebânîden kurtulmak istiyorsa, Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'i okusun. Tâ ki Allah bunun her harfine karşılık ona bir cennet lûtfede..»[579]

«Kim Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'i okursa, ona her harf başına dört bin iyilik yazılır. Her harf başına dört bin kötülüğü silinir. Dört bin derece yükselir.»[580]

(Bunun tahdid değil de kesretten kinâye olduğu söylenir.)

Konumuzla ilgili diğer hadîs-i şerîfler:

«Ağaçlar kalem, denizler de mürekkep olsaydı; cinler ve insanlar toplanıp meleklerle birlikte bir kitap hazırlayıp Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'in mânasını yazmaya başlasalar ve buna iki milyon yıl devam etmiş olsalardı onun yüzde birinin mânasını yazmaya güç getiremezlerdi.»[581]

«Kul, Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm deyince, cennet ehli «Lebbeyk ve Sa'deyk = Buyur, seni bekliyoruz, saadetle, gel» der ve şunu ilâve eder: «Allah'ım! Falan kulun Bismillâhi'r-

---

(576) Abdürrezzak, Ebû Nuaym; Atâ'dan.
(577) Deylemî; İbni Abbas'dan (R.A.)
(578) Deylemî.
(579) Vekî ve Sa'lebî; İbni Mes'ud'dan (R.A.)
(580) Deylemî; İbni Mes'ud'dan (R.A.). / Dürrü'l-Mensûr.
(581) Risâle-i Besmele. (Hadîsin senedini tesbit mümkün olmadı.) (Mütercim)

Rahmâni'r-Rahîm dedi. Allah'ım! Onu cehennemden çıkar, cennetine koy.» ([582])

«Kıyâmet günü bir kavim, Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm diyerek gelir; onların iyilikleri kötülüklerinden daha ağır basar. Diğer ümmetler bu kavmin bu durumunu görünce, «iyilikleri ne de ağır basıyor!» derler.» ([583])

Çünkü onların ilk sözü ve sözlerin başı, Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'dir. Bu da Allah'ın büyük isimlerindendir. Eğer bu isim terazinin bir kefesine, yerler, gökler ve içindekiler de diğer kefesine konulsa, Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahim ağır gelir. Cenâb-ı Hak Besmele'yi bu ümmet için her türlü belâdan güven yapmış kovulan şeytandan koruyucu kılmış, her türlü hastalığa şifâ yapmış, yere batmaktan, yangından, başka şekle girmekten koruyucu etmiştir. Bütün bunlar Bismillâh'ın bereketiyle sunulmuştur. ([584])

«Mi'rac'a çıktığım gece, semalara doğru yolculuk yaparken, cennetlerin hepsi bana arzolundu. Cennette dört ırmak gördüm: Biri su, biri süt, biri şarap, biri de bal idi. Nitekim Allah bunu beyân ederken buyuruyor ki: «Allah'a karşı gelmekten sakınanlara söz verilen cennet şöyledir: Orada temiz su ırmakları, tadı bozulmayan süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları, süzme bal ırmakları vardır. Onlara orada her türlü ürün ve Rablerinden mağfiret vardır.» ([585]) Bunun üzerine Cebrâil'e dedim ki: Bu nehirler nereden geliyor ve nereye gidiyor? Cebrâil (A.S.) cevap verdi: Havz-ı Kevser'e doğru akıp gidiyor. Ancak nereden geldiğini bilmiyorum. Siz Allah'tan sorarsanız, bu hususu size ya bildirir veya gösterir. (Veya ben Allah'a duâ edip bu hususu size bildirmesini ya da göstermesini dileyeyim). Ve sonra Cibrîl Rabbine duâ etti. Bunun üzerine bir melek gelip Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e selâm verdi ve dedi ki: Yâ Muhammed! Gözlerini yum. Pey-

---

(582) İbni Ebi Dünyâ.

(583) Kaynağı tesbit edilemedi.

(584) Havâssı'l-Kur'ân.

(585) Muhammed sûresi, âyet: 15.

gamberimiz bunu ifâdeden sonra şöyle devam etti: Meleğin işâreti üzerine gözlerimi yumdum. Sonra melek bana: Şimdi gözlerini aç, dedi. Açtım, bir de ne göreyim, ben bir ağacın yanında bulunuyorum. Orada inciden bir kubbe vardır. Kapısı yeşil yakuttandı. Kilidi altından idi. Eğer dünyadaki bütün insanları ve cinleri o kubbenin üzerine koymuş olsalardı, dağın başına konan bir kuş kadar gözükürlerdi veya denize atılmış bir badem... İşte o dört ırmağın o büyük kubbenin altından çıktığını gördüm. Dönmek istedim. Fakat o melek bana dedi ki: Bu kubbenin içine niçin girmiyorsun? Nasıl girebilirim? Üzerinde kilit vardır! Dedim. Hem bu kilidi nasıl açabilirim? Diye ilâve ettim. Melek bana: O kilidi aç, dedi. Nasıl açayım? Diye sorduğumda, onun anahtarı senin elinde bulunuyor, dedi. Hani nerede dediğin anahtar? diye sorduğumda; onun anahtarı, Bismi'l-lâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'dir, dedi. Bunun üzerine kilide yaklaştığımda, Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm dedim; kilit açılıverdi. Kubbenin içine girdim; gördüm ki o dört ırmak bu kubbenin içindeki dört rükünden akıp çıkıyor. Melek bana, baktınız mı? Diye sordu. Evet, dedim. İkinci kez bak, dedi. Baktığımda, kubbenin dört rüknü üzerinde Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yazılı duruyor. Su ırmağı, Besmele'nin MÎM'inin deliğinden, süt ırmağı, Allah lâfzının (HÂ) harfinden, şarap ırmağı Rahmân'ın MÎM'inden, bal ırmağı da Rahîm'in MÎM'inden çıkıyordu. O zaman bildim ki bu dört nehir Besmele'den geliyor. Ve sonra Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Yâ Muhammed! Ümmetinden kim beni bu isimle anarsa, halis bir kalb ile Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm derse ona şu dört ırmaktan içiririm.» (586)

Başka bir rivâyette şu ilâveye yer verilmiştir: Cumartesi günü su ırmağından, pazar günü bal ırmağından, pazartesi günü süt ırmağından, salı günü şarap ırmağından içilir. Cennet ehli bunlardan içince sarhoş olur ve uçarlar. Bu uçuş bin yıl

(586) Dakayiku'l-Ahbar. (Hadisin senedini tesbit etmek mümkün olmadı. Rûhu'l-Beyân Tefsiri'nde de buna yer verilmiş, yâni aynı haber nakledilmiştir.)

devam eder. Tâki misktcn büyük bir dağa ulaşırlar. Selsebil bu dağın altından çıkar. Ondan da çarşamba günü içerler. Sonra tekrar bin yıl uçarlar; tâki büyük bir saraya gelmiş olurlar. O sarayda yüksekçe sedirler vardır. Üzerine otururlar. Üzerlerine zencebîlden bir şarap iner. Ondan da içerler. Bu perşembe gününe rastlar. Sonra (BA') çeşmesinden yaratılan beyaz bir buluttan yağmur yağar onların üzerine. Bu yağış, bin yıl hulle (cennet elbiseleri), bin yıl çeşitli cevherler şeklinde iner. Her bir cevherle birlikte bir Huri bulunur. Sonra bin yıl daha uçarlar; tâki MAK'AD-İ SIDK denilen mevki'a varırlar. Bu cumaya tesadüf eder. Ebediyet sofrasına ve onun yiyeceklerini yemeğe otururlar. Üzerlerine, sonunda misk kokusu bırakan, ağzı kapalı saf bir içecek iner. Ondan içerler.

Bütün bu kerametler İhlâs ile Besmele'yi okuyan, iyi amellerde bulunan, günah ve kötülüklerden kaçınan kimseler içindir. ([587])

«Cennette CEBEL-İ RAHMET **adında bir dağ vardır. Üzerinde** KASRÜ'L-İSLÂM **isimli bir saray bulunuyor. Bu sarayın içinde** BEYTÜ'L-CELÂL **adında bir ev vardır. Sarayın on iki bin kapı kanadı bulunuyor. Kapının iki eşiği arası beşyüz yıllık mesafedir. Bu kapılar ancak** BİSMİLLÂHİ'R-RAHMÂNİ'R-RAHÎM **diyen kimseye açılır.»**

BAHRÜ'L-ULÛM ADLI KİTAPTA BELİRTİLDİĞİ ÜZERE BESMELE'NİN TEFSİRİ

Ebû Hüreyre (R.A.)'in rivâyetine göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm, Kur'ân'ın anasıdır ve o yedi ikilidir.»**

Bu da, Besmele'nin Kur'ân'da olan mâna külliyatını kapsadığı içindir. Çünkü Besmele'den maksad, başlangıç ve sonuca irşad etmek ve ikisi arasındakini (yâni dünya ile âhireti ve bu ikisi arasındaki teklîf yurdunu ve bununla birlikte, Allah'ın bazatına, azametine, sıfatına, güzel güzel nîmetlerine, çokca ba-

---

(587) Hayâtü'l-Kulûb. (Sıhhat tesbit edilememiştir.) (Mütercim)

ğışlarına kemal derecede olan her yönüyle kudretine övgü ve seslenişi) bildirmek içindir. Şüphesiz ki Besmele'yi vasfetmekte insanlar çok noksan kalmışlardır. Onu açıklamakta akıllar durgunluk içinde kalmıştır. Hem kullara şu dünyada ulaşan şeylerden ve âhirette hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşerin gönlünden geçirmediği nîmetlerden en yücesi ve en gönül doldurucusu şüphesiz ki Cenâb-ı Hakk'ın vech-i kerimine bakmaktır. Cenâb-ı Hak bizi de sizi de buna lâyık olan kullarından eylesin!.

Bunu kuvvetlendiren bir husus da şudur: Bazı ilim adamları demişler ki: RAHMÂN'dan anlaşılan, bir çeşit rahmettir. Bu da kulların güçlerinin çok ötesindedir; uhrevî saadete taallûk eden bir rahmettir. Çünkü RAHMÂN ismi kullarına karşı çok şefkatli olan zat demektir. Önce bu şefkatiyle onları icad eder, sonra imâna hidâvet buyurur. Saadetin sebeplerini kolaylaştırır. Âhirette ise mutluluğa eriştirir. Kerim yüzünü göstermekle de ziyâde bir nimet sunmuş olur.

Bazısına göre RAHMÂN, dünyada (kullarının günah ve kusurlarını) gizlemekle; RAHÎM, âhirette bağışlamakla merhamet eden, demektir.

Bazısı da, nimetleriyle RAHMAN'dır, lûtuf ve ihsanlarıyla RAHÎM'dir, demektir, şeklinde ifâde etmiştir.

Bazısı da, cehennemden kurtarmakla RAHMÂN'dır, cennete sokmakla da RAHÎM'dir, demiştir.

Bazısı da, Kur'ân-ı Kerîm'i öğretmekle RAHMÂN'dır, selâm ve kelâm tefsirini yapmakla RAHÎM'dir, demiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki:

«İsâ Peygamber'i annesi, Kitab'ı öğrenmek üzere muallime teslim etti. Muallim ona: Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm söyle, dedi. Bunun üzerine Hz. İsâ, «Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm nedir? diye sordu. Hocası, bilmiyorum, diye cevap verdi. İsa Peygamber şöyle söze başladı: Bismillâh'daki (B) harfi, BAHÂULLAH'ı, (SÎN) **harfi** SENÂULLAH'ı, (MÎM) **harfi** MÜLKÜLLAH'ı, ALLAH **lâfzı, ilâhlar ilâhını,** RAHMÂN **ve** RA-

HÎM ise, Rahmân dünyadaki merhametini, Rahîm âhiretteki rahmetini ifâde eder.» ([588])

Âriflerden bir kısmı demişler ki: Daha önceki semavi kitaplarda bulunan şeylerin hepsinin Kur'ân-ı Kerim'de bulunduğu ve Kur'ân'ın tümünün de Fâtiha-i Şerife'de mevcut olduğu, Fâtiha'nın da tamamının Besmele'de toplandığı, Besmele'nin de (BE) harfinin altındaki noktada yer aldığı, şüphe götürmez bir hakikattır. Nokta da bir nice hakikatleri, incelikleri kapsamıştır.

Belki de bu ârifler, noktadan, TEVHÎD NOKTASI'nı kasdetmişlerdir. Çünkü tevhid noktası, Allah'ın birliğini kabul edip bu yolda sülûk edenlerin tek dayanağıdır.

Bazısına göre, bunların hepsi (BE) harfinin altında gizlenmiştir. Çünkü bütün âlemlerden maksad, kulun Rabbine erişmesidir. Bu (BE) harfi ise İLSAK içindir. Kulu Rabbinin yanına ulaştırıp oraya bağlar. Bu da insanın arzu ettiği kâmil bir maksattır. Nitekim aynı hususu İmam Fahruddin Razî, İbn-i Nakib kendi tefsirlerinde belirtmişlerdir. Özetle demişlerdir ki:

Rivâyetlere göre, Allahü Teâlâ Tevrat'ı Musâ Peygamber'e indirdiğinde Tevrat bin sûre ve her sûre de bin âyet büyüklüğünde bulunuyordu. Musâ Peygamber Tevrat'ın hacmini düşünerek :

— Ya Rabbî! Kim bu Kitab'ı okumaya ve ezberlemeye güç getirebilir? Diye sormuş, Cenâb-ı Hak ona şu cevabı vermiş:

— Doğrusu ben bundan daha büyük bir kitab indireceğim!.

— Kime indireceksin Yâ Rabbî!?

— Peygamberlerin sonuncusuna...

---

(588) Bu haberin sıhhat ve senedi tesbit edilememiştir. Hem az yukarıdaki rivâyetlere ters düşmektedir. Yukarıda, Besmele'nin Süleyman bin Davud (A.S.) müstesna, Peygamber Efendimiz'den başka hiç bir peygambere indirilmediği belirtilmişti. Müellif nedense bu hususa dikkat etmemiş ve konunun başında VÂRİD OLAN SAHİH HADİSLER dediği halde, zayıf ve mevzu' hadisleri de alıp nakletmiştir.

— Onun ümmeti o kitab'ı nasıl okuyabilirler? Hem büyük, hem ömürleri kısadır.

— Ben o kitabı onlara kolaylaştıracağım. O kadar ki çocukları bile okuyabilecek (ve ezberleme imkânına erişecektir).

— Yâ Rabbî bunu nasıl yapıyorsun?

— Şüphesiz ki ben gökten yeryüzüne yüz kitap ve bir de ayrıca bir kitap indirdim: Bunlardan ellisini Şit'e, otuzunu İdris'e, yirmisini İbrahim'e indirdim. Tevrat'ı sana, Zebûr'u Dâvud'a, İncil'i İsâ'ya indirdim. Kâinatı bu kitaplarda belirttim. Ve bütün bu kitapların mânasını Muhammed (S.A.V.)'e indireceğim Kitab'da belirttim. O kitap yüz on dört sûredir. Bu sûreleri otuz cüzde derledim ve bu cüzleri yedi bölüm üzerine tertipledim. Bütün bunların mânasını da Fâtihâ'nın yedi âyetinde topladım. Fâtiha'nın mânasını da yedi harften ibâret olan BİSMİLLÂH'da topladım. Bunun da mânasının hepsini ELİF-LÂM-MÎM'in (ELİF)'inde topladım. Sonra Bakara sûresini açtım ve bunun başında ELİF-LÂM-MÎM dedim.

İşte böylece Cenâb-ı Allah Tevrat'ta bunu va'dedip va'dettiğini Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'e indirince yahudiler (Allah lânet etsin onlara) bu Kitab(ın Tevrat'ta Mûsâ'ya bildirilen kitap olduğunu) inkâr ettiler, bilerek katı bir inkâra saptılar. Bunun için Bakara sûresinin başında ELİF-LÂM-MÎM'den sonra **«Bu Kitab'ın (Allah tarafından indirildiğinde) hiç bir şüphe yoktur»** **buyuruldu.** (589)

BESMELE-İ ŞERÎFE İLE İLGİLİ BAZI MES'ELELER

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den yapılan rivâyete göre, buyurmuşlar ki: **«Kalem'in ilk yazdığı şey, Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'dir. Siz de bir kitap yazdığınızda başına Besmele'yi yazınız. Besmele gökten inen her kitabın anahtarıdır.**

(589) *Tefsir-i Teysir.*

Cebrâîl (A.S.) Besmeleyi bana indirdiğinde onu üç defa tekrarladı ve dedi ki: Bu sana ve senin ümmetinedir. Onlara emredip de ki: Hiç bir işlerinde Besmele'yi terketmesinler. Çünkü ben onu bir an olsun terketmiş değilim!. Benim ona devamım, baban Âdem Peygamber'e indirdiğimden beridir. Melekler de ona o zamandan beri devam ederler.» (590)

Mâ'rifet ehlinden bazısı demiş ki: Besmele, hidâyet hazinesinden alınma kutsal bir sözdür. Velâyet hıl'atlarından rububiyet hıl'atıdır. İnâyet ehli için yakınlık sağlayan bir vuslattır. Cinâyet ehli için has bir rahmettir.

İmam Şâfii'ye göre, Besmele, her sûrenin başında bir âyettir. İmam Ebû Hanîfe'ye göre, başlıbaşına bir âyettir; sûreler arasını ayırmak için indirilmiştir. Teberrüken Kur'ân'a onunla başlanır. Neml sûresinde geçen Besmele tam bir âyet değil, âyetten bir bölümdür. Orada tam bir âyet olmamasının hikmetini şöyle ifâde etmişlerdir: Cünüp, loğusa ve aybaşı âdetli olanlar onu okumaktan menedilmesinler diyedir. Tıpkı iki şehadet kelimesi gibi.. Bunlar Kur'ân'da bir araya getirilmemiştir. Tâki cünüp ve loğusa ile aybaşı âdetli ölüm ânında bunu söyleyebilsinler.

Bil ki: Neml sûresindeki Besmele, ittifakla Kur'ân'dır. (Yâni Kur'ân'dan bir parçadır). Sûrelerin başında bulunan Besmele ise; bu konuda meşhur olan görüş, Ebû Hanîfe'nin görüşüdür. Ona göre, o besmeleler Kur'ân'dan değildir. İmam Mâlik'in mezhebinde olduğu gibi... Ama Hanefî mezhebinde sahih olan husus, Besmele Kur'ân'dan tek bir âyettir; sûrelerin arasını ayırmak için indirilmiş ve başlanmasına teberrük kılınmıştır. Delil ise, Selef'in hiç birisinin inkâr etmemesi ve hatt-ı Kur'ân ile mushafa yazılmasıdır. Aynı zamanda namazın onsuz câiz olmadığıdır. Ancak tam bir âyet olup olmadığında şüphe izhar edilmiştir. İmam Şâfiî, iki kavlinden birinde onun kendisinden önceki cümleyle birlikte bir âyet olduğunu söylemiş ve böylece sûreden tam bir âyet olduğuna hükmetmiştir. Ancak bu görüş bir şüphe uyandırmış ve bununla maktu' bir

(590) Bahrü'l-Ulûm. (Hadisin senedi tesbit edilememiştir).

farzın yerine getirilmiyeceği sonucuna varılmış ve cünüp ile aybaşı âdeti içinde bulunan kimşenin onu okuyabileceğinin câiz olduğu ifâde edilmiştir. Ancak onlar da bunu teberrük ve uğur kasdiyle okurlar; Kur'ân kasdiyle okumazlarsa cevâz hükmünden yararlanabilirler. Meselâ: Şükür kasdiyle, Elhamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn derse câiz olur. Tilâvet kasdiyle derse câiz olmaz. Çünkü cünüp ile aybaşı âdeti içinde olan kimse Kur'ân okuyamaz. Böylece, yâni şükür kasdiyle okurlarsa bu katıksız bir duâ olmuş olur. Ancak bu, namaz dışına mahsus bir cevâzdır. Çünkü namaz içinde Fâtiha'yı şükür ve duâ kasdiyle okuyan kimsenin bu tarz okuması farz yerine geçer ve kasdettiği ile amel olunmaz. Çünkü namaz kırâet yeridir, ister istemez okunan âyet, kırâet yerine geçer. Ama namaz böyle değildir; orada neyi kasdederse onunla amel etmiş olur. Şâfiî'nin delil olarak meydana koyduğu şeyden dolayı Besmele'nin tam bir âyet olup olmadığında şüphe edilmesi, Kur'ân kasdiyle onu okumanın cevâzını isbat etmemektedir. Çünkü makam, ihtiyat makamıdır. O halde burada ihtiyata daha uygun olanı, terkedilmesidir. Çünkü delil onun tam bir âyet olduğuna tamamen delâlet etmemekte ve böylece şüpheden uzak kalmamaktadır. Namazın onunla câiz olması hususu ise böyle değildir. Çünkü namazda bu durumda ihtiyata daha uygun olanı, içinde şüphe bulunan âyetin okumasının terkedilmesidir; her ne kadar delil onun bir âyet olduğuna ve Kur'ân'dan olduğunu inkâr edenin küfrüne delâlet etse bile... Çünkü bunu isbat edenlere göre onların delili kuvvetli sayılır ve bu hal karşı tarafı ise açıklıktan müşkilâta götürmez. Bu sebeple Taftazânî'nin belirttiği husus vârid sayılmaz.

Denilse ki; Besmele'nin inmesinin tekrarı, onun Kur'âniyetinin tekrarını gerektirir. Nitekim FEBİEYYİ ÂLÂİ RABBİKÜMÂ TÜKEZZİBÂN âyetinde durum böyledir. O halde Besmele'yi neden bir tek âyet saymışlar? Buna cevapla deriz ki: Bir âyetin tekrar inmesi, Kur'âniyetinin tekrar edilmesini gerektireceğini kabul etmiyoruz. Fâtiha birkaç defa indiği halde, onun Kur'âniyetinin tekrarını iddia eden olmamıştır. Hem

Besmele sûreler arasını ayırmak ve başlama için teberrük olmak için indirildiğinden, yerinin birkaç tane olmasıyla onun birkaç âyet sayılması düşünülemez. Ama tekrar örnek olarak FEBİEYYİ ÂLÂİ RABBİKÜMÂ TÜKEZZİBÂN âyetini veriyoruz. Bu onun gibi değildir. Çünkü bu âyet yerinin taaddüdü ile taaddüt etmiştir. (591)

Ebû Hüreyre (R.A.)'den yapılan rivâyete göre, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm ile başlanmayan her şerefli iş noksandır; yarar ve bereketi azdır.»** (592)

Bu hadîs-i şerîfe dayanarak demişler ki: Haram olduğu kesinlik kazanan bir şeye (zinâ etmek, içki içmek gibi) başlarken Bismillâh diyen kimse kâfir olur. Ama o işi bitirdikten sonra ELHAMDÜ LİLLÂH diyecek olursa, küfre düşüp düşmemesinde ihtilâf edilmiştir: Kâfir olmaz diyenler, böyle kötü bir şeyden ayrılıp kurtulduğu için hamdetmiştir, şeklinde yorumlamışlardır.

Bil ki: Bu hadîs-i şerif, şerefli bir işe başlarken Bismillâh demenin sünnet olduğuna delâlet etmektedir. Bunun için abdeste başlarken Besmele'yi unutan kimse, abdest ortasında bunu hatırlayıp söylerse sünneti yerine getirmiş sayılmaz. Ama yemek yerken durum böyle değildir. Hatırladığı yerde söylerse yine de sünneti yerine getirmiş olur. Çünkü abdest bir tek ameldir; yemeğin ise her lokması başlıbaşına bir ameldir. Bu konuda Hazret-i Ayşe (R. Anhâ)'nın rivâyeti bize ışık tutmaktadır. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz altı kadar ashabıyla yemek yerken, bir bedevî içeri girdi ve Besmele çekmeden iki lokma yedi. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, «Bedevî eğer Besmele çekerse size de kâfi gelmiş olur... Sizden biriniz yemek yerken Allah'ın ismini ansın. Bunu başlarken unutursa, hatırladığı yerde BAŞINDA DA SONUNDA DA BİSMİLLÂH desin!.» (593)

---

(591) Tefsir-i Besmele.
(592) Ebû Dâvud. Nesâî. İbni Mâce.
(593) Ebû Dâvud. İbni Mâce; Âişe (R. Anhâ)'dan.

Hadîste Besmele'nin sünnet olarak tanıtılmasının delâlet yönüne gelince: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Besmelesiz bir işi, eli kesik kimseye benzetmiş; ölüye, ya da güzelliğini kaybetmişe benzetmemiştir. Eğer ölüye benzetmiş olsaydı, bu Besmele'nin vücubuna delâlet ederdi. İkinciye benzetmiş olsaydı, bu Besmele'nin müstehab olduğunu ifâde ederdi. Çünkü insanlığın tahakkuku ruh ile ve onun kemaliyledir. Ve onun kasdedilen yararları da organlar (el, ayak, göz gibi) ile gerçekleşir. Fazileti, güzelliği de kaşlar, sakal ve organların uygun biçimdeki durumuyla meydana gelir. Bunun gibi tâat (ibâdet)in tahakkuku da rükünleriyle, vâcibleriyle olur. Kemâl mertebesi sünnetlerle gerçekleşir. Çünkü sünnetler, farzları tamamlamak için meşrû kılınmıştır. Tâatlerin fazîletleri ve sevaplarının çokluğu nâfilelerle meydana gelir. İnsanın elinin kesik olması, onun tam olmadığını gösterir. Tam olmayan tâat buna benzetilmiş ve el mesabesinde sayılmıştır. Nasıl ki el, bir insanın gerçekleşmesinde gerekli değilse, Besmele de öyle... El, insanın kemâli için gereklidir. Bunun gibi Besmele'yi anmak da tâatin tahakkuku için vâcib değildir; onun kemâli için lüzumludur. Bu bakımdan anılması sünnet kılınmıştır. Ama namazın başında Allah ismini anmanın vücûbu, yâni ALLAHÜ EKBER demenin vâcib olması veya bu ölçüde bir cümlenin kullanılmasının gerekliliği, Allah'ın «VE RABBEKE FEKEBBİR» emri cümlesindendir. Hayvan boğazlarken, ava silâh atarken ve av üzerine âlet gönderirken Besmele'nin vücûbu, Hanefilere göredir. Kasden terkedilirse avlanan hayvan ölmüş sayılıp eti haram olur. Unutup ta anmayan, onu anan hükmündedir. Bu bakımdan unutarak Besmele'yi hayvan boğazlarken terketmek, hayvanın haram olmasını gerektirmez, eti yenir.

Bu konuda Cenâb-ı Allah buyuruyor ki: **«Üzerine Allah'ın adının anılmadığı kesilmiş hayvanları yemeyin, bunu yapmak Allah'ın yolundan çıkmaktır.»** (594)

Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in: **«Üzerine Allah'ın adını anmayan kimsenin abdesti abdest değildir»** meâ-

(594) En'am sûresi, âyet: 121.

lindeki hadisi, abdestin faziletine hamledilmiştir. Çoğu âlimler bu görüştedir. Zâhirilere göre ise böyle değildir.

Yapılan rivâyete göre, Vehb bin Münebbih (R.A.) diyor ki:

«Allah bu kelimelere bir hükümranlık vermiştir ki bunu başka kelimelere vermemiştir. Bu kelimelerle taharet tamamlanır, boğazlanan hayvanlar helâl olur, şeytanın bir takım dâvetleri bununla men'olunur. Çocuklar onunla yemek ve içmeği hazmedip büyürler. Eğer bir kimse kalbinin bütün açıklık ve samimiyetiyle BİSMİLLÂHİ'R-RAHMÂNİ'R-RAHÎM diyerek denize girerse boğulmaz. Ateşe girecek olursa yanmaz. Yılanlar ve akrepler arasına girecek olursa, ısırmaz ve sokmazlar. Bir mü'minin kabrinin başucunda okursa, ondan azâb kaldırılır. Bütün bunlar Besmele'nin bereketiyle olur.» ([595])

Yapılan rivâyetlere göre, İsâ Peygamber bir kabrin yanından geçerken, azab meleklerinin o kabirdeki kimseye azâb ettiklerini gördü. Seyahatinden döndüğünde o kabre uğradı, namaz kılıp Allah'a duâ etti. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah ona şöyle vahyetti: **«Ya İsâ! Bu kul âsi bir kimse idi. Benim azâbında hapis kalmak üzere öldü. Ölürken karısını gebe olarak bırakmıştı. Karısı doğum yaptı; bir erkek çocuk doğurdu. Çocuk büyüyünce annesi onu muallime teslim etti. Muallim ona BİSMİLLÂHİ'R-RAHMÂNİ'R-RAHÎM'i öğretti. Bunun üzerine, oğlu yer üstünde Bismillâh derken onun babasına kabirde azâb etmekten utandım!.»**

Bazısına göre, BİSMİLLÂHİ'R-MAHMÂNİ'R-RAHÎM on dokuz harftir. Bunda iki yarar vardır: Zebâniler on dokuz tanedir. Onların şiddeti Bismillâh'ın ondokuz harfiyle def'edilmiş olur. Diğeri ise, Allah bir gün bir geceyi 2 saate bölmüş, sonra beş vakit namazı farz kılmış ve bunu beş saate bağlamıştır. Böylece geriye kalan on dokuz saatte meydana gelen

(595) Besmele'nin belirtilen hususlarda te'sirli olabilmesi, bazı şartlarla mümkündür: Dosdoğru iman, helâl lokma, ihlâs üzere ibâdet, güzel ahlâk, din, ahlâk ve fazilete hizmet ve gönülden onun te'sirine inanmak... (Mütercim)

günahlar, Besmele'nin on dokuz harfiyle temizlenmiş olur.. ([596])

BESMELE'Yİ OKUMANIN ÖZELLİKLERİ VE BU OKUMANIN SAYISI

Tefsir-i Kebir'de Ebû Hüreyre (R.A.)'den yapılan rivâyette denilivor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: **«Ya Ebâ Hüreyre! Abdest aldığın zaman BİSMİLLÂHİ'R-RAHMÂNİ'R-RAHÎM de.. Seni koruyan melekler (Hafaza) abdestin bitinceye kadar senin için iyilik ve sevâp yazarlar. Karınla temas etmek istediğinde BİSMİLLÂH söyle. Seni koruyan melekler senin için iyilikler yazarlar. Gusledinceye kadar buna devam ederler. Bu temastan sana bir çocuk olursa, o çocuğun nefesleri sayısınca sana sevâp yazılır. Onun adımları sayısınca ya da ondan türeyip gelenler sayısınca hasenat yazılır. Hiçbir kimse o nesilden kalmayıncaya kadar bu sevâp yazması sürüp gider.»**

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki:

«Hiçbir kimse yoktur ki evine girmek istediğinde şeytan da ona tabi olup içeri girmek istemesin. Ama evine girerken BİSMİLLÂHİ'R-RAHMÂNİ'R-RAHÎM derse, şeytan artık ümidini kaybedip şöyle der: Bu eve girmem için bir imkân kalmadı!. Evde kendisine yemek takdîm edilince de BİSMİLLÂHİR-RAHMÂNİ'R-RAHÎM derse; şeytan artık burada benim için bir yiyecek kalmadı, diye söylenir. Kendisine su ya da şerbet takdim edildiğinde, Besmele çekerse; şeytan, burada artık bana bir içecek yoktur, der. Yatağına uzandığında yine Besmele çekerse, şeytan, benim için artık burada bir yatak kalmadı, der. Ama evine girerken Besmele'yi terkedecek olursa, onunla birlikte şeytan da içeri girer. Yemek yerken terkedecek olursa, şeytan da onunla birlikte yer. Bir şey içerken terkedecek

(596) *Tefsir-i Kebir.*

olursa, şeytan da onunla birlikte içer; ondan önce ağzını bardağa dokundurur. Karısıyla cinsî temasta bulunurken yine Besmele'yi terkedecek olursa, şeytan da onunla birlikte temasta bulunur; böylece doğan çocuğun bir kısmı onun (şeytanın) su yunun karışmasıyla oluşur;, çocuklardan bir kısmı kör, bir kısmı şaşı, bir kısmı topal, bir kısmı Hak yolundan çıkmış, bir kısmı Hakk'ı inkâr etmiş olur. Bu ve benzeri husus hakkında Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

«(Ey İblis!) Sesinle, gücünün yettiğini yerinden oynat, onlara karşı yaya ve atlılarınla haykırarak yürü, mallarına ve çocuklarına ortak ol, onlara vaadlerde bulun.. — Ama şeytan sadece onları aldatmak için vaadeder. — Doğrusu benim mü'min kullarım üzerinde senin bir hâkimiyetin olamaz.» ([597])

Cafer bin Muhammed diyor ki: «Şeytan, adamın tenasül âleti üzerinde bulunur. Adam Bismillâh demeden karısıyla temasta bulunursa, şeytan da onunla birlikte temas yapar ve onun akıttığını o da akıtır.»

Rivâyete göre, bir adam İbni Abbas (R.A.) Hazretleri'ne gelerek dedi ki:

— Karım uykusundan uyandığında tenasül cihazının üzerinde ateş pırıltısına benzer bir pırıltı görmüş; buna ne dersiniz?

— O, şeytanın onunla münasebette bulunmasından oluşmuştur. Karınla münasebette bulunurken Bismillâh de...

Diye cevap vermiştir.

Yine rivâyete göre, İbni Abbas (R.A.)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir: «Kim Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm ve Lâ Havle velâ kuvvete illâ billahi'l-Aliyyi'l-Azîm derse, Allahü Teâlâ ondan belâ, gam, keder, üzüntü gibi nâhoş dertlerden yetmiş kapı çevirir.»

Yine İbni Abbas (R.A.)'ın bu konuda şöyle dediğini Ebû Saîd el-Hudrî (R.A.) bize rivâyet ediyor: «Her şeyin bir temeli vardır. Kur'ân'ın temeli Fâtiha'dır. Fâtiha'nın da temeli, Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'dir. Bir takım illetlerden şikâyetçi

---

(597) İsrâ sûresi, âyet: 64-65.

olduğunda, belirttiğimiz temele mülâzemet et, bu sayede Allahın izniyle şifâ bulursun..»

Şeyh Ahmed el-Bunî (ya da Bevnî) diyor ki: Varlık ağacı Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'den meydana gelip dal budak salmıştır. Bütün âlemler Bismillâh ile kaaimdir, onunla ayakta duruyor. Bu bakımdan kim Besmele'yi çokça anarsa, Allah diğer âlemlere karşı ona bir heybet verir. Yukarıda ve aşağıdaki âlemler onu muhteşem bir şekilde görmeye başlar. Besmele'de ne gibi esrar bulunduğunu veya ona ne gibi esrar yerleştirildiğini bilip onu yazan kimse ateşte yanmaz.» (598)

CENÂB-I HAKK'IN ÜÇ BİN İSMİ

Bil ki Allahü Teâlâ'nın üç bin ismi vardır. Bin ismini sadece meleklere öğretmiştir, başkasına değil. Bin ismini de yalnız peygamberlere öğretmiştir. Üçyüz ismi Tevrat'ta, üçyüz ismi İncil'de, üçyüz ismi Zebur'da, doksan dokuz ismi de Kur'ân-ı Kerîm'de mevcuttur. Bir ismini de Cenâb-ı Hak kendine seçip ayırmıştır. Bahsedilen üç bin isminin mânası şu üç isimde toplanmıştır: BİSMİLLÂHİR-RAHMÂNİ'R-RAHÎM. Kim bunu öğrenir ve söylerse, Allah'ın bütün isimlerini anmış gibi olur.

BESMELENİN ÖZELLİKLERİ VE ESRARI

Harf bakımından Besmele ondokuz harftir. Bu da zebanilerin sayısına denktir. Zebaniler bilindiği gibi cehennemı kapısında görevlendirilmişlerdir. Allah hepimizi onlardan koruyup kurtarsın! Kim BİSMİLLÂHİ'R-RAHMÂNİ'R-RAHÎM'i söylerse ve bunu çokca anıp vird haline getirirse, Allah onu bu zebanilerden koruyup kurtarır.

Kim de Besmele'yi herhangi bir ihtiyacı konusunda çokca anar (söyler)se. özellikle rızıkları celbetmekte, Cenâb-ı Allah ona rızkı kolaylaştırır, ummadığı yerden rızık verir. Ayrıca onu halkın gönlünde heybetli kılar ve onun bu heybetini hem yüce âlemde, hem de süflî âlemde sağlar.

---

(598) Letâifü'l-İşârât.

Kim Besmele'yi uyurken yirmi bir defa okursa, o gece korunmuş şeytanın şerrinden, insan ve cinlerin kötülüğünden, hırsızlık ve yangından ve ansızın ölümden emin olur (güven içinde kalır). Ondan her türlü belâ ve âfet def'edilmiş olur. (599)

BESMELE'Yİ kim kırk bir defa (helâl lokma yemiş bir ağız ve şüpheden uzak bir kalb ile) delinin veya sar'aya yakalanmışın kulağına oursa, aynı saatte aklı başına gelir.

BESMELE'NİN BAZI ÖZELLİKLERİ DAHA

Besmele'yi kim bir zâlimin ya da haksızlık ve adâletsizlik yapan hâkimin yüzüne karşı elli defa okursa, o zalim ve o hâkim ona karşı baş eğer ve onun korkusu kalblerine girer; okuyana bir heybet verir ve onu onların şerrinden güven içinde bırakır.

Yağmur yağması için hâlis bir niyetle yetmiş bir defa okunursa, nerede olursa olsun, (Allah'ın izniyle) yağmur yağar.

Herhangi bir ağrı üzerine ya da sihirlenmiş, büyülenmiş kimse üzerine hiç ara vermeden günde yüz defa okunursa Allah ondan o ağrıyı ve büyüyü giderir.

Kim cuma günü hatip minberde iken yüz on üç defa okur ve hatiple birlikte duâ eder ve hâcetini talep ederse, (Allah'ın izniyle) arzusu yerine gelir.

Pazar günü güneş doğarken kıbleye yönelerek Resûller sayısınca (313 defa) okur, yüz defa da Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e salât u selâm getirirse, Cenâb-ı Allah onu kendi fazl u kereminiyle, hiç ummadığı yerden rızıklandırır.

Ebced hesabına göre kim Besmele'yi okur (787 defa) ve bunu hâlis bir niyetle kırâçt eder, sadece Allah rızasını gözetirse; hâcetinin yerine gelmesi ya da zararın kendisinden def'edilmesi, düşmanlardan ve zalimlerden kurtulması ya da tâat için veya bir şeyi celb etmek için veya bir kâr sağlamak için ni-

---

(599) Tabii ki Besmele'nin bu te'siri, kişinin inancına, takvâsına ve Allah'a olan güvenine bağlıdır. (Mütercim)

yette bulunursa, Allah'ın izniyle bu tür arzuları yerine gelmiş olur. Bismillâh'ın bereketiyle...

Kim de oruçlu olarak kimsenin bulunmadığı yerde yine ebced hesabına göre (787 defa) okursa, bu arzusunun yerine gelmesini daha çok sür'atlendirir. Ancak buna ara vermeden yedi gün üstüste devam etmesi gerekir.

Kim de sabah namazını müteakip kırk gün üstüste günde ikibin beşyüz defa sıhhatli bir itikadla ve fazîletleri düşünerek okursa, Cenâb-ı Hak onun kalbini gaybe doğru açar, ledünnî ve esrar ilimlerine ve bir nice gariplikler onu vâkıf kılar.

Her gün aynı sayıda olmak üzere (ikibin beşyüz defa) devam eden kimseye Cenâb-ı Allah Âdem'in ve Havva'nın evlâdını ona müsahhar kılar. Arzu ettiğinin çok üstünde tasarrufa sâhip olur..

Kim her gün bin defa okumaya devam ederse, Allah onun hem dünyada, hem de âhirette ihtiyaçlarını yerine getirir.

Hapiste olan, zindana atılan, sıkıntı ve üzüntüye düşen kimse okursa, Allah onun sıkıntı ve üzüntüsünü kaldırır ve onu zindandan — idamı gerekse bile — kurtarır. Ancak o kimse Besmele'yi her gün gece ve gündüz bin defa okumaya devam etmelidir.

Bunun gibi halk arasında sevgi ve saygı bağlarını kuvvetlendirmek için, içinde yağmur suyu bulunan bir bardağa okur ve arzu ettiği kimseye içirirse aralarında karşılıklı bir sevgi meydana gelir. Bilhassa her gün güneş doğarken yedi gün üstüste buna devam ederse, geri zekâlılığı kalkar, hafızası kuvvetlenir, işittiği şeyleri hatırında tutabilir. (Allah'ın izniyle...)

İmam Gazâlî diyor ki: «Kim Besmele'yi on iki bin defa okur ve her bin defanın sonunda iki rek'at namaz kılar ve sonra da Allah'tan ihtiyacını dilerse, Allah'ın izniyle arzusu yerine gelmiş olur.»

Şeyh Hazretleri Besmele'nin özellikleri konusunda diyor ki:

«Bil ki: Besmele'nin özellikleri saymakla bitmez. Ancak kardeşim, ben Allah için tavsiyede bulunuyorum: Her işin

başında anahtarın BİSMİLLÂH olsun. Otururken, kalkarken, uyurken, abdest alırken, namaz kılarken, Kur'ân okurken hep bu anahtarla başla.. İşte kim böyle yaparsa, Allah ona ölüm sekeratını kolaylaştırır, Münker ve Nekir'in sorularını basitleştirir, kabir darlığını ondan giderir, kabrini genişletip aydınlatır. Kabrinden onu bembeyaz parlak bir sima ile kaldırır, yüzü nur gibi parıldar, kopkolay bir hesaba tâbi tutulur. Terazisi ağır gelir, Sırat üzerinden yıldırım gibi geçer.»[600]

İbni Ömer (R.A.) diyor ki :

«Kimin bir ihtiyacı varsa, çarşamba, perşembe ve cuma günleri oruç tutsun. Cuma günü olunca temizlensin, boy abdesti alsın, öylece cuma namazına gitsin. Biraz sadaka versin —az olsun, çok olsun— sadaka vermeyi unutmasın. Tabiî çok verirse bu daha faziletli olur. Cuma namazını kıldıktan sonra şu duâyı okusun :

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ٭ اَلَّذِى لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ وَاَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللّٰهِ
الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَىُّ الْقَيُّومُ لَا تَاْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ اَلَّذِى
مَلَاَتْ عَظَمَتُهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ
الرَّحِيمِ ٭ اَلَّذِى لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَنَتْ لَهُ الْوُجُوهُ وَخَضَعَتْ لَهُ الرِّقَابُ وَخَشَعَتْ
لَهُ الْاَبْصَارُ وَوَجِلَتِ الْقُلُوبُ مِنْ خَشْيَتِهِ وَذَرَفَتْ مِنْهُ الْعُيُونُ
اَنْ تُصَلِّىَ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تُعْطِيَنِى حَاجَتِى كَذَا وَكَذَا ٭

Mânası :

«Allah'ım! Senin Bismillâhi'r-Rahmâni'r-rahîm isminle senden istiyorum. Öyle Rahmân ve Rahîm ki O'ndan başka ilâh yoktur. O hem gaybi, hem de görünürde olan her şeyi Bilen'dir. O, Rahmân ve Rahîm'dir. Allah'ım! Senin Bismillâhi'r-Rahmâni'r-rahîm isminle istiyorum. Öyle Rahmân ve Rahîm ki, On-

(600) Havâssu'l-Kur'ân.

dan başka ilâh yoktur. O, hep diridir. O hep kendi nefsiyle kaimdir. Hiçbir varlığa muhtaç değildir. O'nu ne uyuklama, ne uyku tutar. O'nun azameti gökleri ve yeri doldurmuştur. Yine senin Bismillâhi'r-Rahmâni'r-rahîm isminle istiyorum. O ki, O'ndan başka ilâh yoktur. Yaratıklar O'na boyun eğmiştir. Gözler O'ndan ürpermiş, yere eğilmiştir. Gönüller O'ndan korkmuştur. Gözler O'ndan dolayı yaş akıtmıştır. Allah'ım! Muhammed'e ve O'nun hanedan ve yâranına geniş rahmetini indirmeni ve benim şu şu ihtiyacımı vermeni istiyorum..»

İbni Ömer devamla diyor ki: Bunu ahlâken düşük olan kimselere öğretmeyin ki, bir kısmı bir kısmına bununla beddua etmesin.. Sonra yapılan beddua kabul olur da (arzulanmayan olay meydana gelir). Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: «Başında Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm bulunan duâ reddolunmaz..»[601] buyurmuştur.

BESMELE'Yİ YAZIP TAŞIMANIN ÖZELLİKLERİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu konuda buyurdular ki: **«Kalem'in ilk yazdığı şey, Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm olmuştur. O halde bir kitap yazdığınızda onun başına Besmele'yi yazınız.»**

Diğer bir rivâyette ise: **«Bir şey yazdığınızda Bismillâhi'r-rahmâni'r-Rahîm'i o yazdığınız şeye yazınız. Onu yazarken de dil ile de telâffuz ediniz.»**

«Kim Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'i yazar da onun (mimlerinin gözlerini) kapatmazsa Allah ona bir milyon iyilik yazar, bir milyon kötülüğünü siler.»[602]

«Kim Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'i yazar ve onu Allah'a ta'zîm olsun diye yazılmasını güzelleştirirse, mağfiret olunur. Kim de üzerinde Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm yazılı bulunan kâğıdı, Allah'a saygı olsun ve O'nun ismi çiğnenmesin diye kaldırırsa, Allah onu sıddîklardan yazar.»

---

(601) Tefsir-i Fâtiha.

(602) Hadisin zayıf olduğunu söyliyenler çoğunluktadır.

Saîd bin Sekîne'den yapılan rivâyette; deniliyor ki:

— Hazret-i Ali (R.A.), Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yazan bir adama bakıp ona dedi ki: «Besmele'yi güzelce yaz; çünkü onu güzelce yazan bağışlanır.»

Yine Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki: «Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'i yazmak yüzü güzelleştirir.»

Rivâyete göre: İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm âyeti inince, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Onu yazılan mektupların ve defterlerin baş kısmına koyun!»**

Bu âyet inmeden önce, yazılan yazıların ve mektupların baş kısmına Bismikellahümme yazılırdı.[603]

BESMELE'NİN BAZI FAZİLETLERİ

Besmele her sûrenin evvelinde yazılıdır. Onu yazmanın özelliklerinden biri de: Kim Besmele'yi bir kâğıda yirmi bir defa yazıp uykusunda korkan çocuğun boynuna asarsa, o korku ondan giderilmiş olur. Allah'ın izniyle Besmele te'sirli olur. Veya çocukların korunması için yazılırsa onlar bütün âfetlerden korunmuş olurlar.

Kim de Besmele'yi otuz beş defa bir kâğıda yazıp evine asarsa o eve ne şeytan, ne de cin girer. Evde bir bereket artar, malında ve canında bu açık bir şekilde hissedilir. Bir dükkâna asılacak olursa, kâr ve kazanç oldukça artar. Allah onu hasedçilerin ve zalimlerin kem gözlerinden korur. Bu hususta hayli menfaat görür.

Besmele'yi Muharrem ayı'nın başında bir kâğıda yüz onüç defa yazar ve taşırsa, ona ne bir kötülük, ne de bir hile ve düzen erişebilir. O ve çoluk çocuğu ömürleri boyunca güvende kalırlar

Besmele'yi yüz bir defa bir kâğıda yazıp bostan ve bahçeye gömecek olursa meyve ve sebzesi güzel olur; yetişme devresi (bir âfete uğramadan) tamamlanır, âfetlerden emin olur,

---

(603) Et-Tarîku'l-Vâzıha Fî Esrâri'l-Fâtiha.

bereket meydana gelir, Allah'ın izniyle bunlar gerçekleşir.[604]

Kim Besmele'yi beyaz bir kâğıda bin defa yazıp beraberinde taşırsa, düşmanların yanında heybetli görünür. Dostlarının yanında da çok sevimli olur. Halk arasında da saygıdeğer ve şerefli bir kimse durumuna gelir. Allah ona hayırların kapısını açar. Devamlı surette emniyet ve âfiyet içinde kalır.[605]

İşte bu saydıklarımız hayret verici sırlar, garip özelliklerdir. (Havâss-ı Kur'ân'da da bu konuya yer verilmiştir).

Besmele'yi yetmiş defa kefenine yazan kimseyi Allahü Teâlâ kabir azâbından korur, Münker ve Nekir'in sorularına cevap vermeyi ona kolaylaştırır.

(İlim adamlarından çoğu Besmele ve âyetlerin kefene yazılmasını mahzurlu görmüşlerdir. Çünkü kabre konulduktan sonra kısa zamanda dağılan cesedin pisliği içinde kalan kefenin üzerine yazılı olan Allah isimlerinin de pisliğe karışması muhakkaktır. Bunun için kefen üzerine yazılmaktansa, belirtilen sayıda kefen üzerine okunması tavsiye edilmiştir.» (Mütercim)

Besmele bir kurşun parçası üzerine üç defa yazılıp bir ipe bağlandıktan sonra balık avlamak için gerekli iğne takılarak denize atılırsa, balıklar her taraftan ona doğru yönelir. Bu kurşun bir ağa bağlanıp atılacak olursa, ağ balıklarla dolar. Böylece balıkçı arzu ettiğinin fazlasını elde etmiş olur.

Sultanlar, hâkimler ve diğer insanlar yanında sevgili, beğenilen ve izzet ile itibar gören bir kimse olmasını arzu eden kimse perşembe günü oruç tutsun, hurma ya da şeker ile orucunu açsın ve akşam namazından sonra 121 defa Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm okusun ve bunu uyku zamanına kadar devam ettirsin. Cuma günü de sabah namazından sonra yine

(604) Gerekli bütün tedbirler alındıktan ve zirai mücadeleye geniş yer verildikten sonra yazılıp konulacak Besmele'nin elbette faydası olur. Bereketli bir mahsul elde etmeyi gerçekleştirir. (Mütercim)

(605) Besmele'de yer alan üç isim: Allah-Rahmân-Rahîm.. Bu üç ismin feyizli anlamıyla amel edip günlük hayatını ona göre tanzim eden bir kimse. şüphe yok ki düşmanlarının gönlünde kendisinden yana bir heybet, dostlarının katında daha çok itibar kazanır. (Mütercim)

Besmele'yi 121 defa okusun ve sonra da onu za'feran, misk ve gül suyu ile mukattaa harflerle bir kâğıt üzerine 121 defa yazsın Meselâ :

ب س م ال ل هـ ال رح من ال رح ى م

Sonra bu kâğıdı buhurla tütsülesin ve kendi üzerinde taşısın Bu takdirde onu her gören çok, hem çok sevecektir. (Tabiî Besmele'nin delâlet ettiği merhamet ve şefkat duygularını geliştirip insanlara karşı güler yüz, tatlı dil göstermesi ve elinden geldiği kadar yardıma muhtaç olanların elinden tutması gerekir.)

Kim, Lâfza-i Celâl'i (Allah ismini) tertemiz bir kâse üzerine yazar ve sonra o kâseye su doldurup hastaya içirirse, Cenâb-ı Hak, ne hastalığı olursa olsun ona şifâ verir.[606]

Cinleri hapsetmek isteyen kimse lâfza-i Celâl'in harflerini mavi bir parça üzerine yazıp parçanın bir ucunu yakarak onu koklatsın veya bir cinni katletmek istiyorsa ya da konuşturmayı arzu ediyorsa böyle yapsın, arzusu yerine gelir.[607]

Seleften bazı ilim adamları bu konuda şöyle demişlerdir :

«Kim Allah ismini temiz bir kabın içine sığabildiği nisbette yazar ve sar'alı olan kimse üzerine su doldurup dökerse onun şeytanını yakmış olur.»

Yılan ya da akrebin soktuğu kimse Besmele'yi mukattaa harflerle yazar (yukarıda gösterildiği gibi) ve sonra SELÂMÜN ALÂ NÛHUN FÎ'L-ÂLEMÎN âyetini de yine mukattaa olarak yazar, sonra da o kaptan su içerse, Cenâb-ı Hak ona şifâ verir. (Tabiî gereken bütün tıbbî müdahaleler yapıldıktan sonra veya tıbbî müdahalenin yapılamadığı bir yerde bulunuyorsa, o takdirde belirtilen mânevî yolun te'siri olur).

---

(606) Burada daha çok ruhî hastalıklar kasdediliyor. Tıbbın çare bulamadığı birtakım hastalıklar vardır ki onları mânevî yoldan tedavi etmek gerekir. Allah ismi şifânın başı ve bu hususta nihaî çaresidir. (Mütercim)

(607) Bu hususta Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den hiçbir rivâyet yapılmamıştır. Bu konuyla uğraşan kişilerin tecrübesine dayanmaktadır. Kuvvetli bir ihtimalle cinlerin uzaklaşmasını sağlayabilir. (Mütercim)

Kim de RAHMÂN ismini yazar, sonra da yüz elli defa YÂ RAHMÂN der ve o yazı üzerine üfledikten sonra onu üzerinde taşırsa sultanın ya da bir zalimin huzuruna girdiği takdirde kendisine bir zarar gelmez. (Çünkü RAHMÂN kalp yufkalığına, merhamet ve şefkate yol açan bir sıfattır.)

RAHÎM sıfatını mukattaa olarak 280 defa yazar, sonra da onu üzerinde taşırsa, harp âletleri ona te'sîr etmez. Bıçak ve kılıç onu kesmez. Ama bunu en güzel tertip üzere ve iyi zan ile yazmalıdır.[608]

Başı ağrıyan kimse RAHÎM ismini mukattaa olarak 21 defa yazar, sonra beraberinde taşırsa, Allah ona şifâ verir. (Bu da başka çare bulunmadığı zamanlarda yararlı olur).

Aynı hususa Havâss-ı Besmele adlı kitapta da yer verilmiştir

Rivâyetlere göre Rum meliki Kayser, ikinci halîfe Hz. Ömer'e (R.A.) bir mektup yazarak baş ağrısından şikâyet ediyor ve bir türlü geçmediğini, bütün tabiblerin bu hususta âciz kaldıklarını, bu sebeble bir ilâç gönderilmesini taleb ediyordu. Hazret-i Ömer (R.A.) ona bir külâh gönderdi. Kayser buna çok hayret etti ve külâhın içini aradı. Üzerinde Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yazılı olan bir kâğıt buldu.[609]

Yine rivâyete göre, Hazret-i Ömer (R.A.), Amr bin Âs'ı Mısır'a vâli olarak gönderdiğinde, Amr bin Âs (R.A.) o sene Nil nehrinin yükselmediğini gördü. Sebebini sorduğunda Mısırlılar şu cevabı verdi: Her sene Nil'in kabarması, verimli hale gelmesi için âilesinin müsaadesiyle bâkire bir kız kurbanlık olarak Nil'e atılır. Ve ancak o zaman Nil kabarmaya başlar. Amr bin Âs (R.A.) buna engel oldu ve: «Bu ancak cahiliye devri âdetidir» dedi. Durumu bir mektupla ikinci halîfe Ömer'e (R.A) bildirdi. Hz. Ömer (R.A.) ona şu yazıyı hazırlatıp gön-

---

(608) Bu hususta da hiçbir hadis yoktur. Bir tahminden ibarettir. Harbe giden kimse önce bütün tedbirleri almak ve kendini gerektiği şekilde korumak mecburiyetindedir. Tedbirsiz tevekkül olmaz. Savaşa çıkan Peygamber Efendimiz zırh giymiş, kılıç kuşanmış ve gerekli bütün tedbirlere başvurmuştur. O halde RAHÎM ismini ancak bu tedbirden sonra yazıp taşıyan kimse fayda görebilir.

(609) Hulâsatü'l-Beyân Tefsiri.

derdi: «Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.. Ey Nil! Eğer sen emirsiz akıp gidiyorsan bizim sana hiçbir ihtiyacımız yoktur. Değilse Allah'ın izniyle akıp yoluna devam et..» Amr bin Âs (R.A.) bu yazılı kâğıdı Nil'e atınca Nil kabardı ve çok verimli bir duruma geldi. Böylece o kötü âdet de kökünden yıkılıp hükümsüz kaldı.[610]

Nakledildiğine göre; Firavn henüz ulûhiyyet iddiasında bulunmadan önce bir saray yaptırdı ve bu sarayın üzerine Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yazılmasını emretti. Bunun üzerine sarayın giriş kapısı üzerine Besmele yazıldı. Ulûhiyyet iddiası başlayınca Hazret-i Mûsâ ona gönderildi ve böylece imâna dâvet edildi. O bu dâveti kabul etmedi. Bunun üzerine Hazret-i Mûsâ: «Yâ Rabbî! Buna neden mühlet verdin? Halbuki ben onda hiçbir hayır alâmeti görmüyor ve bilmiyorum..» Allah (C.C.), Mûsâ Peygamber'e cevap verdi: «Ya Mûsâ! Sen onun küfrüne bakıp helâk olmasını arzu ediyorsun. Ben ise onun sarayının kapısı üzerindeki yazıya bakıp (onu helâk etmiyorum).»

Bunda ,kapısının üzerine Besmele'yi yazan (yâni giriş kapısı üzerine bu ibâreyi nakşeden) kimse helâktan emin olur, kâfir bile olsa..

Kaldı ki ömrünün başlangıcından tâ sonuna kadar bunu kalbinin ortasındaki kara beneke nakşeden kimse dünya ve âhiret helâkından nasıl emin olmaz?..[611]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu konuda şöyle buyurdular :

«Allah Kalem'i yarattığında onu yüz boğum (düğüm) yaptı. Her düğüm arasında beşyüz yıllık bir mesafe bulunuyordu. Sonra Cenâb-ı Hak ona heybetle nazar kıldı. Kalem ikiye ayrıldı. Allah ona :

— Kıyâmete kadar olup biten şeyleri LEVH üzerine yaz, diye emretti. Kalem sordu :

— Yâ Rab! Ne ile başlıyayım?

---

(610) Tefsir-i Tâcüddin, Hısnü'l-Muhadara; Celâlüddin-i Süyûti.
(611) Müfessir Fahruddin Râzi.

— Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm ile başla.

Bunun üzerine Kalem yediyüz senelik bir zaman parçası süresince yazdı. Cenâb-ı Hak şöyle buyurdu: «İzzet ve celâlim hakkı için Muhammed ümmetinden herhangi bir kimse bir defa Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm derse, ben ona yediyüz senelik ibâdetin sevâbını yazarım.»

Diğer bir rivâyette ise, Resûlüllah'ın (S.A.V.) şöyle buyurduğu nakledilmektedir: «Allah önce Kalem i, sonra Levh'i yarattı ve Kalem'e Levh'a gelmesi için emretti: Ey Kalem! dedi. O da: Buyur Rabbim, emrine hazır bekliyorum, dedi. Allah bu kez ona: Önce Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yaz.. Kalem başlayıp (B) harfini yazınca ondan bir nur çıktı, sonra Arş'tan tâ yeryüzüne kadar melekût âleminin nuru çıktı. Bunun üzerine Kalem :

— Yâ Rabbî, bu (B) harfi nedir?

— Bu benim Ümmet-i Muhammed'e olan BİRR'im (karşılıksız iyiliğim ve ihsanım)dır, buyurdu.

Sonra Kalem'e, (SÎN) harfini yazmasını emretti. Onu yazınca onun üç dişinden birtakım nurlar çıktı. Biri Arş'a doğru uçtu, biri Kürsî'ye doğru, biri de Cennete... Kalem böyle üç nuru görünce sordu :

— Yâ Rabbî! Bu nurlar nedir?

Allah cevap verdi :

— Muhammed ümmetinin nûrudur. Arş'a doğru uçan nur, SABİKÎN (ilk bi'set günlerinde Peygamber'e inanıp İslâm dairesine giren bahtiyarlar)'ın nurudur. Kürsîye doğru uçan nur, MUKTESİD (orta davranıp ifrat ve tefrîtten kaçınan) lerin nurudur. Cennete uçan nur ise isyân edenlerin ve zulüm işleyenlerin nurudur.

Sonra Cenâb-ı Hak, Kalem'e (MÎM) harfini yazmasını emretti Kalem bu harfi yazınca ondan bir nur çıktı ki, daha önceki harflerden çıkan nurlardan daha parlaktı. Arş'tan tâ yeryüzüne kadar her şeyin nuru bu idi. Kalem bin yıl hayretler içinde kaldı. Ve sonra sordu :

— Ya Rabbî! Bu nur nasıl bir nur?

— Bu, benim habîbim, seçkin kulum, resûlüm Muhammed'in nurudur. Muhammed (S.A.V.) nebî ve resûllerin efendisidir. Her şeyi O'nun hatırı için yarattım, diye cevap verdi.

Bunun üzerine Kalem, Muhammed'in (S.A.V.) nuruna selâmı vermek istedi. Kendisine izin verilince şöyle selâmladı Muhammed'i: «Selâm sana ey Allah'ın resûlü!. Selâm sana ey Allah'ın habîbi!. Selâm sana ey Allah'ın nûru!.»

Cenâb-ı Hak, Kalem'e şöyle seslendi :

— Ey Kalem! Sen resûlüm ve habîbime selâm verdin. Şu anda hazır olmuş olsaydı senin selâmını alıp cevaplandırırdı. Hazır olmadığına göre, onun için ben selâmını cevaplandırıyorum: Benden de sana selâm olsun.

Sonra Cenâb-ı Hak yine Kalem'e RAHMÂN ve RAHÎM isimlerini yazmasını emretti. Bunun üzerine Kalem dedi ki :

— Yâ Rab! Sana ait bu isimler nasıl isimlerdir?

Allah ona şöyle cevap verdi :

— Ben Allah'ım, ilk önce inananlara.. Ben Rahmân'ım, ortalama bir yol takip edenlere.. Ben Rahîm'im, isyankâr ve zalimlere..

Başka bir rivâyette ise şöyle deniliyor :

— Allah Kalem'e, Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yazmasını emretti. Kalem bunu yazınca (SÎN) harfinin dişinden bir nur çıktı ve bu nurdan melekler yaratıldı. Her meleğin dört bin başı, her başta dört bin yüzü, her yüzde dört bin ağzı ve her ağızda dört bin dili bulunuyordu. Her meleğin alnında Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yazılı idi. Ve işte bu melekler kendilerine ait bu dillerle Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm diyorlardı. Her melekle birlikte bin saf melek bulunuyordu ki bunlar o meleklerin alınlarına bakıp duruyorlar ve Bismillâhi'r Rahmâni'r-Rahîm diyorlardı. Sonra da şunu ilâve ediyorlardı: «Allah'ım, bağışla, merhamet et şu kimseye ki her işinin başında Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm diyor. Özellikle Muhammed ümmetinden diyenleri...» Bunun üzerine Cenâb-ı Allah onlara: «Ey meleklerim! Buyurdu, sizler şâhid olun ki ben

onları bağışladım; onları mübarek kıldım, amellerini bereketlendirdim, iyiliklerini kabul ettim, günahlarından vazgeçtim.»[612]

KUR'ÂN'IN BİR KISMININ DİĞER BİR KISMINDAN ÜSTÜN OLDUĞU HAKKINDA İLİMDE DERİNLEŞMİŞ ÂLİMLERİN İHTİLÂFI

İmam Süyûtî el-İtkan adlı kitabında diyor ki: Kur'ân'ın bir bölümünün diğer bir bölümünden üstün olduğu hakkında ilim adamları görüş ayrılığı içinde bulunuyorlar. İsim yapmış bazı ilim adamları böyle düşünmenin doğru olmadığını savunarak bunu men'etmişlerdir. Çünkü Kur'ân'ın hepsi de Allah kelâmıdır. Ebû Hasan el-Eş'arî de bu görüştedir. Hem bir kısmını üstün tutmak diğer kısmını nakz etme vehmini doğurabilir. Bu bakımdan da böyle bir ayırım yapmak doğru olmaz. İmam Mâlik'ten de böyle bir görüş rivâyet olunmuştur.

Yahya bin Yahya ise şöyle diyor:

«Kur'ân'ın bir kısmını diğer kısmından üstün tutmak hatâdır. Bunun için İmam Mâlik tekrar aynı sûreye dönmeyi veya hep aynı sûrenin tekrar edilip okunmasını mekrûh görmüştür.»

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den rivâyet edildiğine göre, buyurmuşlar ki: **«Allahü Teâlâ ne Tevrat'ta, ne de İncil'de Ümmü'l Kur'ân'ın (Fâtiha) bir benzerini indirmemiştir. Şüphe yok ki, Cenâb-ı Allah Tevrat ve İncil'in tamamını okuyana vereceği sevâbın bir mislini Fâtiha'yı okuyana verir. Çünkü Cenâb-ı Allah kendi fazl u keremiyle bu ümmeti diğer ümmetlerden üstün kılmıştır. Kendi kelâmını okumalarına karşılık, diğer ümmetlerden Kelâmullah'ı okuyanlara verdiğinden fazlasını bu ümmete bahşeder.»**[613]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in, «en büyük sûre...» ta-

---

(612) Delâilü'n-Nübüvve.

(613) İbni Hibbân; Übey bin Kâ'b'dan (R.A.).

birlerinden ecir ve sevâp irâde edilmiştir. Çünkü sevâp yönünden Kur'ân'ın bir kısmı diğer bir kısmından üstün olabilir.

İlim adamlarından bir kısmı ise, bu üstünlüğü savunmuşlar, delil olarak da bu konudaki hadîs-i şerîflerin zahirî anlamını göstermişlerdir. İshak bin Rahaveyh, Ebûbekir bin Arabî ve İmam Gazâlî (rahmetullahi aleyhim) bu görüşte olanlar arasında bulunuyor. İmam Kurtubî, bu görüşün hak olduğunu söylemiş ve bunu âlimlerden sayılan bir cemaatten nakletmiştir. Mütekellimlerden bir cemaat buna kaail olmuşlardır.

İmam Gazâlî, Cevâhirü'l-Kur'ân adlı eserinde diyor ki:

«Belki sen şöyle söyliyebilirsin: Gazâlî! Sen Kur'ân'ın bir kısmını diğer bir kısmından üstün tutuyorsun. Halbuki Kur'ân'ın hepsi de Allah kelâmıdır. Bu takdirde nasıl olur da bazısını bazısına üstün tutarsın?! Bil ki: (Allah seni basîret nuruyla nurlandırsın) Eğer ÂYET-İ KÜRSÎ ile MÜDÂYENE âyeti, İHLÂS sûresiyle TEBBET sûresi arasındaki farka senin basîretin seni irşâd etmiyor ve senin kendi havasında otlayıp duran nefsin itikadına saplanıp kalıyor, onun taklîd yollu telkinine kulak veriyorsan biz ne diyelim?! Ama şunu hatırlatalım ki, eğer bu konuda taklîde kapı açıyorsan o halde risâlet sâhibi (Hz. Muhammed'i) taklîd et. Çünkü taklîd edilmeğe lâyık elbette ki odur. Kur'ân O'na inmiştir ve O şöyle buyurmuştur: «YÂ-SÎN sûresi Kur'ân'ın kalbidir. Fâtihatü'l-Kitab, Kur'ân'daki sûrelerin en üstünüdür. ÂYET-İ KÜRSÎ Kur'ân âyetlerinin efendisidir. KUL HÜVELLAHÜ EHAD, Kur'ân'ın üçte birine denk gelir.» Bunun gibi Kur'ân'ın fazîletleri hakkında vârid olan haberler, bazı sûrelerin âyetlerinin tahsisi, gerek üstünlük, gerek sevâp yönlerinden, gerekse kırâet yönünden bize kadar nakledilen hadîsler sayılmayacak kadar çoktur.»

İbnü'l-HİSAR diyor ki:

«Kur'ân'ın bir kısmının diğer kısmından üstün olduğuna dair vârid olan kesin beyânlarla beraber hâlâ bu konudaki ihtilâfları sayıp döken kimseye şaşarım!.»

Şeyh İzzuddîn bin Abdüsselâm diyor ki :

«Allah hakkındaki kelâmullah, başkası hakkında olan kelâmullahdan daha üstündür: KUL HÜVALLAHÜ EHAD, TEBBET sûresinden elbette ki daha üstündür. Birincisi Allah hakkında ikincisi başkası hakkında bulunuyor.»

el-HÛYÎ diyor ki :

«Allah sözünün hepsi de insanların sözünden daha düzgün ve daha anlamlı ve tertiplidir. O halde O'nun sözünün bazısı bazısından daha düzgündür denilebilir mi? Bazı ilim adamları kendi görüşlerindeki kusurdan dolayı bunu tecvîz etmişlerdir Şunu bilmen gerekir ki: «Şu söz şu sözden daha düzgün ve daha anlamlıdır» diyen kimsenin kasdettiği, şu sözün konulduğu yerde güzellik ve inceliği vardır, demektir. Diğerinin de kendi yerinde ayrı bir güzellik ve anlamı vardır, diyebiliriz. O halde şu incelik ve güzellik kendi yerinde iken diğerinden daha mükemmeldir. Bu sebeble, KUL HÜVALLAH sûresi TEBBET sûresinden daha düzenli ve daha anlamlıdır, diyen kimse, bununla Allah'tan bahseden sûrenin, Ebû Leheb'den söz eden sûreden, sırf söz etme bakımından daha üstün ve anlamlı olduğunu ifâde etmek istiyor ve bu sebeple birinde TEVHÎD, diğerinde kâfire karşı Beddua olduğunu delil olarak gösteriyorsa, bu doğru değildir. Belki daha yakışanı şöyle demesidir: TEBBET sûresi Ebû Leheb hakkında hüsran ile bedduadır Ama hüsran ile yapılan hangi beddua bundan daha güzeldir? İşte KUL HÜVALLAH da böyle. Vahdaniyete delâlet eden hangi ibâre bundan daha düzgün ve anlamlı olabilir? O halde bir ilim adamı hüsrân ile duâ konusunda TEBBET sûresine ve tevhid konusunda KUL HÜVALLAH'a bakacak olursa, birinin diğerinden daha beliğ ve daha anlamlı olduğunu mümkün değil, söylemez!»

Bir başkasına göre ise, tafdîl, yâni bazı sûre ya da âyetlerin diğer bazısından üstün olduğunu şöyle tanımlamışlardır: Buradaki üstünlük sevâbın büyüklüğüne râci'dir. Sevâbın kat kat olması ise nefsin intikalleri, gönül ürpertileri, derin dü-

şünmeleri ve yüce vasıflar vürud ettiğinde tefekkür etmesine göredir.

Bazısına göre, üstünlük lâfza-kelimeye râci'dir. VE İLÂHÜKÜM İLÂHÜN VÂHİD, ÂYET-İ KÜRSÎ, HAŞR sûresinin son kısmı, İHLÂS sûresinin taşıdığı mâna, Allah'ın vahdaniyetine ve sıfatlarına olan delâleti, TEBBET sûresinin ve benzeri âyetlerin delâletinde yoktur. O halde üstünlük hayret uyandıran mânalarda ve çok anlamlardadır.

Halimî'nin Beyhakî'den naklettiğine göre; tafdîlin birkaç şeye râci' olduğu anlaşılmıştır.

a) Bir âyetle amel etmek diğerinden daha yeğ ve halkın daha çok dönüp okuduğu olmalı. Buna göre denilebilir ki emir, nehiy, va'd ve vaîd âyetleri, kıssayla ilgili olan âyetlerden hayırlıdır. Çünkü kıssa ile ilgili âyetlerden emir, nehiy, inzar ve tebşîr'in te'kidi irâde olunmuştur ki insanların bundan müstağni kalması düşünülemez. Ama kıssa ile alâkalı konulardan bazen müstağni kalabilirler. O halde insanların daha çok baş vurduğu ve daha çok yararlandığı asıl meseleler, bu meselelere tabi' olan (kıssa gibi) şeylerden daha hayırlıdır.

b) Allah isimlerini sıralayıp sayan, sıfatlarını açıklayan ve azametine delâlet eden âyetler daha üstündürler. Şu mâna ile ki bu isim ve sıfatların haber verdikleri şeyler daha çok övgüye lâyık ve kadr ü kıymeti daha çok yücedir.

c) Bir sûre diğer bir sûreden, bir âyet diğer bir âyetten hayırlıdır, denilmesinin mânası şudur: Onu okuyan kimse büyük sevâptan başka bir de bir faydayı acele olarak arzu etmektedir ki o âyeti okumakla bir ibâdeti yerine getirmiş gibi oluyor. Meselâ, ÂYET-İ KÜRSÎ'yi, İHLÂS ve MUAVVAZATEYN'i okumak. Bunları okuyan kimse korktuğu şeylerden acele olarak sakınmayı ve Allah'a sımsıkı sarılmayı arzu etmektedir Böylece bunlardan birini okumakla Allah için bir ibâdet de yerine getirilmiş oluyor. Çünkü her birinde Allah'ın zikri ve itikad edilmek üzere yüce sıfatları, nefsin sükûnet bulması, o zikrin fazl u bereketiyle yatışması mevcuttur. Ahkâm

ile alâkalı âyetler ise; onları okumakla hüküm yerine gelmiş olmuyor, sadece o hususta bilgi edinilmiş oluyor.

Bütün bu görüşlerle beraber, denebilir ki: Kur'ân bütün âyetleriyle hem Tevrat'tan, hem İncil'den, hem de Zebur'dan hayırlıdır. Şu mânayla ki kulluk görevi, ibâdet onu okumak ve amel etmekle yerine gelmiş oluyor, diğerleriyle değil... Sevâp da Kur'ân'ı okumak nisbetinde hâsıl oluyor, diğerlerini okumakla değil. Ya da Kur'ân 'icaz (başkasını acze düşürme) bakımından, Allah tarafından gönderilen Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in hüccetidir. Diğer kitaplar ise mu'cize değildirler. Aynı zamanda diğer peygamberler için birer hüccet de olamazlar. Sadece onların dâveti sayılırlar. Hüccetleri ise bundan başkasıdır.

Bazen de deniliyor ki: Bir sûre diğer bir sûreden daha üstündür. Çünkü Cenâb-ı Hak o sûrenin okunmasına karşılık, diğerine nisbetle kat kat sevâp vermeyi gerekli kılmıştır. Her ne kadar o âyetin bundan yana olan mânası bize göre o nisbette anlaşılmasa bile... Nitekim, bir gün diğer bir günden, bir ay diğer bir ay'dan daha hayırlıdır. Şu mânayla ki, onunla yapılan ibâdet başkasıyla yapılan ibâdetten üstündür. O hustaki günah da başkasındaki günahtan daha büyüktür. Meselâ: Harem (toprakları), hill'den (harem dışındaki topraklardan, yerlerden) daha üstündür. Çünkü Harem'de öyle ibâdetler yerine getiriliyor ki o ibâdetleri Harem dışında yerine getirmek mümkün değildir. Harem'de namaz kılmanın sevabı başka yerdeki namazdan kat kat fazladır.

İbn-i Tîn, Buharî'nin hadîsini naklederek, Resûlüllah'ın şöyle buyurduğunu anlatıyor: «Sana bir sûre öğreteceğim ki o sûrelerin en büyüğüdür.» Yâni onun sevâbı diğer sûrelerin sevâbından çok büyüktür. Başka ilim adamlarına göre, o sûre Kur'ân'ın bütün maksad ve gayelerini içinde topladığı için daha büyüktür. Bu sebeple Fâtiha'ya ÜMMÜ'L-KUR'ÂN = Kur'ân'ın anası, aslı denilmiştir.[614]

Bazısına göre, Kurân'dan maksad, şu dört hususu takrir-

(614) el-İtkan / İmam : Süyûti (rahmetullahi aleyh).

dir: İlâhiyat, Maad (âhiretle ilgili hususlar), Nübüvvet (peygamberlikle alâkalı konular), kaza ve kaderi Allah'tan yana isbat etmek..

Şimdi Fâtiha'yı bu dört maksada göre izah edelim: EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN ER-RAHMÂNİ'R-RAHÎM İlâhiyata delâlet eder. MÂLİK-İ YEVMİ'D-DÎN, maâd'a (âhiretle ilgili konulara) delâlet eder. İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTAÎN cebir (zorlama)nın nefyine, her şeyin Allah'ın kaza ve kaderiyle meydana geldiğini isbata delâlet eder. İHDİNA'S-SIRATA'L-MÜSTEKIYME...... tâ sonuna kadar yine Allah'ın kazasının isbâtına, kaderinin câri olduğuna ve peygamberlikle ilgili hususlara delâlet eder.[615]

PEYGAMBER (S.A.V.) EFENDİMİZ'E KUR'ÂN'DAN İLK İNEN FÂTİHATÜ'L-KİTAB'DIR

Müfessir Zemahşerî'nin Keşşâf adlı tefsirinde İbni Abbas'-dan (R.A.) ve Mücâhid'den naklettiğine göre; ilk inen sûrenin İKRA' BİSMİ RABBİKE olduğu belirtiliyor. Birçok müfessirler de ilk inen sûrenin Fâtiha-i Şerîfe olduğu görüşündedirler.

İbni Hacer el-Askalanî diyor ki: «Ümmetin âlimlerinin benimsediği birinci görüştür. Birçok müfessirlere isnad edilen ikinci görüş ise bu ölçüde değildir, sadece çok az kimsenin görüşüdür. O halde ikinci görüşü destekleyenlere nisbetle birinci görüşü kabul edenler ekseriyeti teşkil ediyor.»[616]

İkinci görüş sâhiplerinin delili, Beyhakî ve Vahidî'nin Yunus bin Bükeyr bin Amr tarîkıyla yapmış olduğu rivâyettir ki bu rivâyet silsilesinden Amr babasından, o da Meysere'den, o da Amr bin Şürahbil'den rivâyet etmiştir; Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir gün Hazret-i Hadice Vâlidemiz'e gelerek şöyle demişti: «Ben yalnız başıma kaldığımda bir ses işittim. Doğrusu çok korktum; bunun bir hâdise olacağından endişe duydum!..» Hazret-i Hadice, «Allah korusun, Allah sana böy-

---

(615) Tefsir-i Kebir, Tefsir-i İbn-i Âdil.
(616) Kastalânî / Şerh-i Buhârî.

le (üzücü) bir şey yapmaz. Allah'a andolsun ki sen emâneti yerine getiriyor, yakın ve uzak akrabana merhamet elini uzatıyor onlarla ilgi kuruyorsun. Hep doğruyu konuşuyorsun..»

Bu sırada Ebûbekir içeri girince Hazret-i Hadice durumu ona anlattı ve dedi ki: «Muhammed'le birlikte Varaka bin NEVFEL'e gidin.» Bunun üzerine ikisi kalkıp Varaka bin NEVFEL'e gittiler. Olanları olduğu gibi anlattılar; Hz. Muhammed (S.A.V.) devamla şöyle dediler: «Ben bir ara yalnız başıma kalınca arkamdan bir ses işittim: Yâ Muhammed!. Yâ Muhammed!. diyordu. Bunun üzerine bulunduğum yerden ayrılıp kaçtım.» Bu sözü dinleyen Varaka bin NEVFEL şöyle dedi: «Sana bir daha o ses geldiğinde öyle yapma, yerinde dur; tâ ki ne dediğini işitip anlayasın. Sonra da bana gel, duyduklarını anlat.»

Yine Hazret-i Muhammed yalnız başına kalınca bir ses geldi: «Yâ Muhammed! De ki: Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm el Hamdü lillâhi Rabbil-âlemîn...» tâ Veleddâllîn'e gelinceye kadar okudu.

Bu hadîs mürseldir. Ricâlinin hepsi sıka (güvenilir) dır.

Beyhakî diyor ki: Eğer bu rivâyet mahfuzsa, ALÂK sûresi indikten sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e indiği muhtemeldir. Ve belki MÜDDESSİR sûresinden sonra da inmiştir.[617]

Yine rivâyetlere göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şehir dışına çıkınca, «Yâ Muhammed!» diye bir ses işitiyor ve bunu duyunca da o yerden hemen uzaklaşıyordu. Varaka bin NEVFEL ona dedi ki: «Bu sesi işittiğin zaman, ne dediğini iyice duyabilmen için ayrılma, bekle..» Yine bir gün şehir dışına çıktığında «yâ Muhammed!» diye bir ses işitti. Bunun üzerine durdu ve «Lebbeyke = Buyur, emrine hazırım!» diyerek cevaplandırdı. Bu kez ses şöyle diyordu: «Eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden Resûlâllah» söyle!. Sonra

(617) *Suyûtî el-İTKAN'da nakletmiştir.*

aynı ses şöyle dedi: «El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn'i (tâ sonuna kadar, okuyarak) oku!.»[618]

Amr bin Şürahbil (R.A.) diyor ki: «Kur'ân'dan ilk inen şey, El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn...'dir. Sebebine gelince: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, bir gün gizli olarak Hz. Hatice'ye şöyle fısıldadı: «Andolsun ki aklıma bir şey karıştı diye endişelendim!» Bunun üzerine Hz. Hatice :

— Dediğin şey nedir? diye sorduğunda,

— Ben yalnız kaldığımda «Oku!.» diye bir ses işittim.

Diye cevap veriyor. Sonra kalkıp Varaka bin NEVFEL'e gitti, durumu ona sordu. Varaka ona şöyle dedi: «O ses sana bir daha geldiğinde olduğun yerde dur, ayrılma.» Bunun üzerine yine bir gün yalnız başına kalınca Cebrâîl geldi ve dedi ki: «Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm.. el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn...... söyle..»[619]

Hazret-i Ali'ye (R.A.) isnad edilerek nakledilen haberde deniliyor ki: «Fâtihatü'l-Kitab Mekke'de inmiştir. O, Arş'ın altındaki hazinelerdendir.»[620]

Sa'lebî (R.A.) diyor ki: Çoğu âlimler bu rivâyeti benimsemişlerdir. İbn-i Âdil'in tefsirinde de aynı husus belirtilmiştir.

Ebû Hüreyre'den (R.A.) yapılan rivâyete göre: **«Fâtihatü'l-Kitab indiğinde İblis (Aleyhillâ'ne) inleyip bağırmaya, feryad etmeye başladı.»**

Ve Fâtiha-i Şerîfe Medine'de nâzil oldu.[621]

Rivâyetlere göre, Fâtiha sûresi, bir defa Mekke'de, bir defa da Medine'de olmak üzere iki defa inmiştir. Bazısına göre, namaz farz kılındığında Mekke'de inmiştir. Medine'de ise, kıble değiştirildiği zaman inmiştir. Diğer bazısına göre, sadece Mekke'de namaz farz kılındığında inmiştir. Beyzavî de aynı hususu, yâni ilk defa indiğini kaydetmiştir.

---

(618) Vâhidî; Meysere'den (R.A.).
(619) Sa'lebî; Amr bin Şürahbil'e isnad ederek rivâyet etmiştir.
(620) Sa'lebî; Hz. Ali'ye (R.A.) isnad ettirmiştir.
(621) İbni Ebî Şeybe, Taberânî, ed-Dürrü'l-Mensûr.

FÂTİHA'NIN İSİMLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Fâtiha'nın otuz ismi olduğu rivâyet edilmiştir. İsimlerin çokluğu şüphesiz ki ismi alan şey'in şerefine delâlet eder.

1. FÂTİHATÜ'-KİTÂB

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: **«Fâtihatü'l-Kitab, Ümmü'l-Kur'ân = Kur'ân'ın aslı ve anasıdır. O yedi ikilidir.»**[622]

Fâtiha'ya bu ismin verilmesi, mushaflara onunla başlandığı, Kur'ân okunduğu, öğretildiği ve namaz kılındığı zaman onunla açış yapıldığı içindir.

Bazısına göre, ilk inen sûre olduğu için ona bu isim verilmiştir. Bazısı da LEVH-İ MAHFUZ'a ilk yazılan sûre olduğu için, bu ismi almıştır, diyor. Mersiy diyor ki: Bu sahîh bir nakle muhtaçtır. Bazısı ise, «el-Hamdü, her şeyin açış anahtarı olduğu için ona bu isim verilmiştir» diyor. Bazısı da «Fâtiha, her kitabın anahtarı olduğu için, bu adı almıştır» diyor. Mersiy bunu naklettikten sonra sahîh görmediği için reddetmiştir. Her kitabın açışı EL-HAMDÜ ile yapılmıştır; sûrenin tamamiyle değil, diye ilâve etmiştir. Hem el-KİTAB'dan maksad, zâhir mânaya göre Kur'ân'dır, kitab cinsi değildir. Çünkü onun bir isminin de FÂTİHATÜ'L-KUR'ÂN olduğu rivâyet edilmiştir. O halde Kitab'dan ve Kur'ân'dan aynı şey kasdedilmiş oluyor.

2. FÂTİHATÜ'L-KUR'ÂN

Nitekim Mürsiy buna işâret etmişti. Fâtiha, dünyadaki maksadların anahtarı, cennet kapılarının âhirette miftahı olduğu için ona bu isim verilmiştir. Bazısına göre, Kitab'ın hazinelerinin esrar kapıları bununla açıldığı içindir. Çünkü Fâtiha, kitab letaifinin hazine anahtarıdır. Onun açılıp doğmasıyla Kur'ân'ın tamamı açılmış olur. Tabiî bu inkişaf ehl-i beyân içindir. Çünkü Fâtiha'nın mânalarını bilen, onunla müte-

---

(622) İbni Cerîr; Ebû Hüreyre'den (R.A.).

şabihat.âyetlerin kilitlerini açmış olur ve onun dişleriyle âyet nurlarını iktibas etmiş bulunur.

3. ÜMMÜ'L-KİTAB

4. ÜMMÜ'L-KUR'ÂN

Ebû Hüreyre'den (R.A.) yapılan rivâyette ise şöyle buyuruluyor: **«Elhamdü lillâhi'yi okuduğunuzda Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'i de okuyun. Çünkü Fâtiha,** ÜMMÜ'L-KUR'ÂN, ÜMMÜ'L-KİTAB VE SEBU'L-MESÂNÎ'**dir.»**[623]

Fâtihaya bu ismin verilmesinde bazı görüş ayrılıkları vardır :

a) Mushaflarda önce onunla yazılmaya başlandığı ve namazlarda sûreden önce o okunduğu için.[624] Buharî kendi Sahîh'inde bu görüşü kesinlik ölçüsünde ifade etmiştir.

Ancak buna Fâtihatü'l-Kitab denilmesi münasipse de Ümmü'l-Kitab denilmesi biraz müşkilât arzediyor, denilmiştir. Buna cevap verenler ise, ümm (ana) tabirinin çocuğun başlangıcı bulunma bakımından düşünülerek, Fâtiha Kitab'ın başlangıcı olduğu için bu ismi almıştır, demişlerdir.

b) Mâverdî diyor ki: Fâtiha'ya bu ismin verilmesinin sebebi şudur: Başkasından önde geldiği ve yine sonra geldiği, böylece diğer sûre ve âyetler ona tabi' bulunduğu için ÜMM tabiri verilmiştir. Bu sebeble savaş sancağına «ümm» denilir; ordunun önünde taşındığı için.. İnsanın geçen ömrüne de «ümm» denir; gelip geçtiği için. Mekke'ye «Ümmü'l-Kurâ» denilir; diğer beldelere takaddüm ettiği için.

c) Bir şeyin ümmü (anası) o şeyin aslı demektir. Fâtiha da Kur'ân'ın aslıdır. Çünkü o, Kur'ân'ın bütün mâna ve makşadlarını, ve içinde bulunan bilumum ilim ve hikmetleri kapsamaktadır. Nitekim ileride Fâtiha'nın faziletleri bölümünde bu husus yeteri kadar açıklanacaktır.

d) Sûrelerin en üstünü olduğu için bu isim verilmiştir. Nasıl ki bir kavmin reisine «Ümmü'l-Kavm» (kavmin anası) deniliyorsa.

---

(623) Dâre Kutnî; Ebû Hüreyre'den (R.A.) merfuan.

(624) Ebû Ubeyde, el-Mecâz adlı eserinde.

e) Fâtiha'nın saygıdeğerliği, Kur'ân'ın tamamının saygıdeğerliği gibi olduğu için...

f) İmân ehlinin sığınağı olduğu için. Nitekim sancağa «ümm» denilmiştir; askerin sığınağı, başvurduğu yer olduğu için.

g) Fâtiha muhkem âyet olduğu için. Çünkü Kur'ân'daki muhkem âyetlere «Ümmü'l-Kitab» denilmiştir.

5. EL-KUR'ÂNÜ'L-AZÎM

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: «Andolsun ki Ümmü'l-Kur'ân, Kur'ân'ın anası ve aslıdır. O, yedi ikilidir. O, Kur'ân-ı Azîm'dir.»[625]

Bu ismin ona verilmesi, Kur'ândaki mânaları içine aldığı içindir.

6. SEBUL-MESÂNÎ

Bu ismin verilmesi yukarıda geçen hadîs ve daha birçok hadîslerle belirlenmiştir.

«Sebi» denilmesi, yedi âyet olduğu içindir. Böyle olduğu, Dâre Kutnî'nin Hazret-i Ali'den (R.A.) yaptığı rivâyetten bilinmektedir. Bazısına göre ise, Fâtiha'da yedi âdâb vardır. Her âyet bir edebi ifâde etmektedir. Fakat bu görüş biraz uzak bir ihtimaldir. Bâzısına göre de, Fâtiha'da şu yedi harf bulunmadığı için bu isim verilmiştir: SÂ-CÎM-HÂ-ZE-ŞÎN-ZÂ-FE.

Mersi (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Bu, yukarıdaki görüşlerin en zayıfıdır. Çünkü bir şey, ancak kendinde bulunan bazı hususiyetlerle adlandırılır, bulunmayanlarla değil.

MEÂNÎ denilmesi, «senâ = övgü»den müştak olduğu ihtimaline dayanır. Çünkü Fâtiha'da Allah'a karşı senâ mevcuttur. Veya «senyâ» kökünden alınmalıdır. Çünkü Allah bunu bu ümmete döndürüp ayırmıştır. «Tesniye» kökünden olması da muhtemeldir.

Bazısına göre, her rek'atte senâ yollu okunduğu için. Bu

---

(625) Ebû Hüreyre'den (R.A.) rivâyet edilmiştir.

mânayı, Hazret-i Ömer'den (R.A.) yapılan şu rivâyet kuvvetlendirmektedir: «Fâtiha, Seb'u'l-mesânî'dir, çünkü her rek'atte senâ yollu tekrar edilir.»

Bazısı da, bu sûre iki defa inmiştir der. Bir başkası da; Fâtiha iki kısma ayrılır: Övgü ve duâ.. Bu sebeble ona yedi ikili denilmiştir, der. Başka biri de: Kişi Fâtiha'dan her âyet okudukça Allah onu över. Nitekim bu husus hadîs-i şerîfle de belirtilmiştir. Bazı ilim adamları ise, söz dizisinin fesahati, mânânın belâğatı Fâtiha'da toplandığı için ona böyle denilmiştir. Bundan başka sebepler ileri sürenler de var. el-İtkan adlı kitapta bu hususlara geniş yer verilmiştir. İbn-i Âdil tefsirinde ise şöyle deniliyor :

«Fâtiha'ya Seb'u'l-mesânî = Yedi ikili, denilmesinin sebebi, o bu özelliğiyle diğer kitaplardan ayrılmış, kendine has bir durum almıştır. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: «Canımı kudret elinde bulunduran Allah'a andolsun ki, ne Tevrat'ta, ne İncil'de, ne Zebur'da, ne de Kur'ân'da bu sûrenin bir benzeri inmemiştir. Şüphesiz ki bu sûre yedi ikilidir ve Kur'ân-ı Azîm'dir.»

Bir ilim adamı da bu konuda demiş ki: «Çünkü Fâtiha yedi âyettir. Her âyeti Kur'ân'ın yedide birine denktir. O halde Fâtiha'yı okuyan kimseye Cenâb-ı Hak Kur'ân'ı tamamen okumuşcasına sevâp verir.»

Bir diğer ilim adamı da şöyle demiştir: «Çünkü Fâtiha yedi âyettir. Cehennemin kapıları da yedidir. Fâtiha'yı okuyan kimseye bu kapılar kapanır. Buna delil olarak şöyle deniliyor: Cebrâîl (A.S.), Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e dedi ki: **«Ya Muhammed! Senin ümmetine olan azâbdan korkuyordum. Ama Fâtiha sûresi inince korkum kalktı, bu endişem zâil oldu.»** Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) Efendimiz sordu :

— **Neden ya Cibrîl!?.**

— **Çünkü Cenâb-ı Hak;** «Elbette ki cehennem onların hepsinin va'dedilen yeridir ve oranın yedi kapısı vardır ve her kapının cüz'i maksumü mevcuttur» **buyurmuştur. Fâtiha'nın âyetleri ise yedidir. Kim bu sûreyi okursa, her âyeti cehenne-**

min bir kapısına kapak olur. Böylece ümmetin cehennem üzerinden salimen geçecektir, diye cevap verdi.

7. EL-VÂFİYE

Süfyan bin Uyeyne (rahmetullahi aleyh) Fâtiha'yı bu isimle adlandırırdı. Çünkü Fâtiha, Kur'ân'da bulunan şeylere karşılık yeterlidir. Yâni Kur'ân'daki mânaları kapsamaktadır. Aynı hususa Keşşaf'ta da yer verilmiştir. Sa'lebî (rahmetullahi aleyh) de der ki: «Çünkü Fâtiha yarıya bölünmeyi kabul etmez. Çünkü Kur'ân'dan her sûrenin yarısı bir rek'atte, yarısı da diğer bir rek'atte okunabilir. Buna cevâz verilmiştir.» Ama Fâtiha böyle değildir. Mersî (veya Müresî) diyor ki: Fâtiha Allah için olanla, kul için olanı kendinde topladığı için bu ismi almıştır.

8. EL-VÂKİYE

Çünkü o, kendisini okuyanları her türlü âfet ve hastalıktan korur. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Fâtihatü'l-KİTAB ve Âyetü'l-KÜRSÎ'yi herhangi bir kul evinde okursa, o gün onlara ne göz, ne insan, ne de cin dokunabilir.»**[626]

İbni Abbas'ın (R.A.) yapmış olduğu rivâyete göre, Hazret-i Ali (R.A.) Efendimiz'in oğlu Hz. Hasan hastalanmıştı. Bu sebeple Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz üzülmüşlerdi. Cenâb-ı Allah ona şöyle vahyetti: **«İçinde (F) harfi olmayan sûreyi —çünkü F âyettendir— içinde su bulunan bir kaba kırk defa oku ve su ile çocuğun ellerini, ayaklarını, yüzünü, başını, karnını ve sırtını yıka. Şüphesiz ki Allah ona elem veren şeyleri ondan giderir, inşaâllah.»**

9. EL-KENZ

Ümmü'l-KUR'ÂN ismi açıklanırken buna yer verilmiş ve Keşşâf'tan nakil yapılmıştı. Fâtiha'ya bu ismin verilmesi Hazret-i ENES bin MÂLİK'den (R.A.) yapılan şu hadîse isnad etmektedir: **Allahü Teâlâ buyurdu ki: «Fâtihatü'l-KİTAB, Arş'ı-**

(626) Deylemî; İmrân bin Hasîn'den (R.A.).

mın hazinelerinden bir hazinedir.» Aynı zamanda bu konuda Hazret-i Ali (R.A.) de şöyle demiştir: «Fâtihatü'l-KİTAB, Arş'ın altındaki hazinelerden biridir.» Yâni Fâtiha, sıfatları, isimleri, ef'al ve maadi, sırat ve cezâyı ve sair ahkâmı bilmek konusunda çok kapsamlı bir maarifet esrarıdır.

İhyâu Ulûmi'd-Dîn'de Hazret-i Ali'nin (R.A.) şöyle dediği rivâyet olunmaktadır: «İstersem Fâtiha'nın tefsirini yetmiş deve taşıyabilecek, yâni yetmiş deve yükü olabilecek ölçüde yapabilirim.»

10. EL-KÂFİYE

Çünkü Fâtiha, namazda başka âyetlere bedel kâfi gelmektedir Ama başka bir âyet Fâtiha'nın yerini tutmamakta ve vâcibi yerine getirmek için kâfi gelmemektedir. Ubâde bin Sâmit'den (R.A.) yapılan rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Ümmü'l-KUR'ÂN başka sûre ve âyetlere karşılık olur. Ama başkası ona karşılık (yâni ıvaz) olamaz.»**[627]

11. EL-ESAS

Çünkü Fâtiha, Kur'ân'ın esasıdır. Aynı zamanda Kur'ân'dan ilk sûredir. Rivâyete göre bir adam İbni Ebî Şa'bî'ye gelerek böğrünün çok ağrı yaptığından şikâyetçi oldu. İbni Ebî Şa'bî Hazretleri ona: «ESASÜ'L-KUR'ÂN'a mülâzemet et!» diye tavsiyede bulundu. Tabiî ki Esasü'l-Kur'ân Fâtiha-i Şerîfe'dir. Aynı zat bu tavsiyeden sonra şunu ilâve etmiştir: «Ben İbni Abbas (R.A.) Hazretlerinden işittim; şöyle diyordu: «Her şeyin bir esası (temeli) vardır. Kur'ân'ın esası ise Fâtiha'dır. Fâtiha'nın esası da Besmele'dir. Durumun değiştiğinde ve biri bu hususta sana başvurduğunda, Fâtiha'ya mülâzemet et. Allah'ın izniyle şifâ bulursun.»

Bu konuda bir başkası diyor ki: Fâtiha, Kur'ân'ın ilk sûresi olduğu için, esas gibi olmuş oluyor. Bir başkası da: İmândan sonra ibâdetlerin en şereflisi NAMAZ'dır. Bu sûre ise (Fâ-

---

(627) Mahmud bin Rabî: Ubâde bin Sâmit'den (R.A.).

tiha) imân ve namaz konusunda ne varsa hepsini kapsamaktadır Böylece imân ve namaz ancak Fâtiha ile tamamlanmış olur.[628]

12. SÛRE-İ NÛR

Enes bin Mâlik (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den «ÜMMÜ'L-KİTAB» nedir, diye sordum. Buyurdular ki: «Ey Enes! Sen benden bunu sorduğun gibi ben de aynı şeyi Cibrîl'den sordum. O bana şöyle cevap verdi: Ben de onu Mikâîl'den, Mikâîl de İsrâfîl'den, o da Levh-i Mahfuz'dan ve Kalem'den sordu. Kalem ona şu cevabı verdi: Allah beni Muhammed'in (S.A.V.) nurunun bir parçasından yarattığında, «yaz ya Kalem!» diye emretti. Yâ Rab! Ne yazayım? diye sorduğumda, «El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn» yaz, buyurdu. Bunu yazdığımda gözleri kamaştırır şekilde parlak bir nur çıktı; böylece artık yazamaz oldum. Hayretler içinde Allah'ın dilediği kadar kaldım. Allah o nuru ikiye böldü, yarısından cenneti, yarısından da melekleri yarattı.. Ve sonra Cenâb-ı Hak meleklere, Fâtiha'nın Ümmet-i Muhammed için olan sevâbını yazmalarını emretti. Fâtiha'yı okuyana cenneti va'detti; onu tam gönül ihlâsı içinde okuyana bu va'dinin kapısını açık tuttu.. Sonra Kalem'e tekrar emretti: RAHMÂN ve RAHÎM yaz! Kalem bu iki ismi yazınca Arş'ın altından bir nûr çıktı. Allah bu nûrdan rahmet denizini yarattı. Sonra Kalem'e MÂLİKİ YEVMİ'D-DÎN yazmasını emretti. Kalem bunu yazınca Arş'ın altından bir nûr daha çıktı. Allah bu nûrdan adalet denizini yarattı (Rahmet ve adalet denizlerinden maksad, ilâhî rahmetin genişliği ve ilâhî adaletin şaşmazlığıdır.) Böylece Allah bir kulunu bağışlamak istediğinde bu adalet denizinden bir damla onun başına damlatır. Sonra Kalem'e, İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTEÎN yazmasını emretti. Kalem bunu yazınca, Arş'ın altından bir nûr daha çıktı. Allah bu nûru ikiye böldü; yarısını, ümmet-i Muhammed'in ibâdette başarılı olmalarını sağlamak için TEVFÎKAN Lİ'T'TÂAT yaptı. Geri kalan yarısını

---

(628) İbn-i Âdil tefsiri.

da Âdem'den Peygamberimiz'e kadar gelip geçen ümmetler için TEVFİK-İ TAAT yaptı. Yâni onların da ibâdette başarılı olmalarını sağlamak için bu nûr ile onlara TEVFİKİNİN kapısını açtı

Sonra Kalem'e, İHDİNÂ'S-SIRATA'L-MUSTAKÎM yazmasını emretti. Kalem bunu yazınca Arş'ın altından bir nûr daha çıktı. Allah bu nûru özel olarak Muhammed ümmetinin ibâdetlerine hidâyet eyledi. Sonra Kalem'e yine SIRATA'L-LEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM yazmasını emretti. Kalem bunu yazınca Arş'ın altından bir nûr daha çıktı. Allah bu nûru topladı ve «bu nûr kullarımın helâl rızkıdır, tâ kıyâmete kadar devam eder.» Sonra Cenâb-ı Hak Kalem'e GAYRİ'L-MAĞDUBİ ALEYHİM VELÂ'D-DÂLLİN yazmasını emretti. Kalem bunu yazınca Arş'ın altından bir nûr daha çıktı ve bu nûrdan bir SUR (boynuz şeklinde bir boru) meydana geldi. İçine hava ile ses yerleştirildi ve İsrâfîl'e teslim edildi.[629]

13. SÛRETÜ'L-HAMD

Çünkü bu sûrenin başında EL-HAMDÜ kelimesi yer almıştır.

14. SÛRE-İ ŞÜKÜR

Çünkü «el-Hamdü lillâh» bir bakıma şükürdür. Bu bakımdan HAMD sûresini okuyan kimse Allah'a şükretmiş olur.

Buna işâretle Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

«el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn dediğin zaman Allah'a cidden şükretmiş olursun..»[630]

İbni Abbas'dan (R.A.) yapılan rivâyete göre, şöyle demiştir :

«el-Hamdü lillâh, şükür kelimesidir. Kul, el-Hamdü lillâh dediği zaman, Allah, kulum bana şükretti, buyurur.»[631]

Konumuzla ilgili diğer hadîs-i şerîfler :

«Allah bir kuluna nîmetini ihsan etmek istediğinde, o kul

(629) ed-Dürrü'l-Mensûr.
(630) İbni Cerîr, Hâkim, Deylemî; İbni Umeyr'den (R.A.).
(631) ed-Dürrü'l-Mensûr.

EL-HAMDÜ LİLLÂH der. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah: Kuluma bakın, ben ona pek kıymetli olmayan bir şey verdim. O ise paha biçilmez bir şey bana verdi.»[632]

«Allah kuluna herhangi bir nîmet verir de kul ona karşılık EL-HAMDÜ LİLLÂH derse, herhalde o nîmetin şükrünü **ödemiş olur. İkinci kez söylerse, Allah onun sevabını yeniler. Üçüncü kez söylerse, günahları bağışlanır.** (Küçük günahları kasdediyor).»[633]

«Doyasıya yedikten ve kanasıya içtikten sonra kim EL-HAMDÜ LİLLÂH cümlesiyle başlayıp beni yediren ve doyuran, içiren ve susuzluğumu gideren Allah'a hamdolsun, derse, annesinden doğduğu günde olduğu gibi günahlarından öylece (te**mizlenip) çıkar.»**[634]

Bunun içindir ki, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz yemek yedikten sonra şöyle derdi: **«Bizi yediren, içiren ve bizi** müs**lümanlardan eyleyen Allah'a hamdolsun.»**[635]

İlim adamları bu konuda diyorlar ki; hamd dili üçtür. İnsanî dil. Bu avam içindir. Bunun şükrü, Allah'ın verdiği nîmeti anlatmak, kalb ile onu tasdîk etmek ve böylece şükrünü yerine getirmektir. Ruhanî dil. Bu, havassa aittir. Kalb'in, ahvali terbiyede, ef'ali tezkiyede Allah'ın sanatının letaifini anmasıdır. Rabbanî dil: Bu, havassın en hassına aittir. Bunlar ârif kişilerdir. Maarifin letaifini ve ğaraibin keşfini idrak ettikten sonra Cenâb-ı Hakk'a şükür kasdiyle sırrı harekete geçirmek demektir. Bu husus Kimyâ-i Ğına ve Şerhi Esmâ-i Hüsnâ adlı kitapta da belirtilmiştir.

O halde aklını kullanan kimseye gereken: Allahü Teâlâ'ya sıdk ve ihlâs ile hem gizli, hem açık yerlerde hamdetmektir. Tâ ki, ilk girenlerle birlikte cennete dâvet olunma mazhariyetine erişmiş ola.. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz

(632) *Tefsir-i Nisaburi.*
(633) *Hâkim, Beyhakî: Câbir bin Abdullah'dan (R.A.).*
(634) *Ebû Ali, Nesâî; Ebû Mûsâ el-Eş'ari'den.*
(635) *Ahmed bin Hanbel; Ebû Said el-Hudri'den (R.A).*

buyuruyor ki: **«Kıyâmet günü cennete ilk dâvet olunanlar, geniş ve sıkıntılı günlerde Allah'a hamdedenlerdir.»**[636]

15. İLK HAMD SÛRESİ (Sûre-i Hamd-i Ûlâ)

16. EN YÜKSEK HAMD SÛRESİ (Sûre-i Hamd-i Kusvâ)

17. SÛRE-İ RUKYE

Çünkü ashâb-ı kirâmdan bir kısmı bu sûreyi yılan ve akrep tarafından ısırılmış, sokulmuş kimselere, ağrı ve sızı duyanlara ve birtakım hastalıklara karşı okumuşlardır. Ebû Saîd el-Hudrî (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bizi otuz kişilik bir askerî bölükle bir tarafa gönderdi. Hepimiz de süvari idik. Araplardan bir kavmin bulunduğu yere inip konakladık. Bizi misafir edinmeleri için rica ettikse de buna razı olmadılar. Bu sırada o kabilenin reisi yılan ya da akrep tarafından sokulmuştu. Bize gelip akrep sokmasına karşılık bir şey okumasını bilenimiz olup olmadığını sordular. Onlara «ben biliyorum» dedim. Ama bir şey vermedikçe bunu yapmam Bunun üzerine «otuz koyun veririz» dediler. Kalkıp ıstırap içinde kıvranan reislerine gittim ve üzerine yedi defa Fâtiha-i Şerîfe'yi okudum. (Allah'ın izniyle derhal iyileşti). Koyunları aldık, ama gönlümüz bir türlü bu karşılığa razı olmadı. Dokunmadık, tâ ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e geldik, durumu O'na arzettik. Buyurdular ki: **«Fâtiha'nın rukye (tedavide okunan bir sûre) olduğunu bilmiyor musunuz? Aldığınız koyunları aranızda taksim edin ve bana da bir hisse ayırın!.»**[637]

18. SÛRE-İ ŞİFÂ

Yapılan sahîh rivâyetlere göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Fâtihatü'l-Kitab zehire karşı şifâdır.»**[638]

Diğer bir hadîs-i şerîfte ise: **«Fâtihatü'l-Kitab, SAM'dan**

---

(636) Said bin Cübeyr; İbni Abbas'dan (R.A.).. / Husanü'l-Mesâbîh.

(637) Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesai, İbni Mâce, İbni Cerîr, Hâkim, Beyhakî; Ebû Saîd'den (R.A.).

638) Said bin Mansur, Beyhakî; Ebû Said el-Hudrî'den.

başka her şeye şifâdır. Sam ise, ölümdür»[639] buyurulmuştur.

Mürsel olarak yapılan bir rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Fâtihatü'l-Kitab, her hastalığa karşı şifâdır.»**[640]

Menâvî, hadîste «hastalık» diye terceme ettiğimiz «dâ'» kelimesini tefsir ederken diyor ki: «Bundan maksad, cehâlet, günah iç ve dış (bedenî ve ruhî) hastalıklardır. Evet Fâtiha böyledir, ama kim için? İnancını bu hususta kuvvetlendiren, kendini şüpheden uzak tutan ve öylece düşünüp deneyen mü'min için cidden şifâ olur.»

19. SÛRE-İ ŞÂFİYE

Çünkü Fâtiha sûresi, ağrı ve sızıları, elem ve acıları giderir; sür'atle âfiyeti getirir. Bu konuda birçok sahîh haberler ve rivâyetler vârid olmuştur: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: **«Fâtiha sûresinde yetmiş (türlü) şifâ vardır»** buyurmuştur.

20. SÛRE-İ SALÂT = Namaz sûresi

Namazın sıhhati bu sûreye dayanır. Çünkü Fâtiha'sız namaz olmaz. Bir başka ilim adamı diyor ki: Fâtiha'ya bu isimden başka bir de ona doğrudan doğruya «SALÂT = Namaz» deniliyor. Nitekim hadîs-i şerîfte: «Salât'ı kulumla kendi aramda ikiye böldüm...» Yâni Fâtiha sûresini kendimle kulum arasında paylaştık, demektir, Mursî (ya da Meresî) diyor ki: Fâtiha namazın levazımından olduğu için ona bu isim verilmiştir. Bu, bir şeyi, kendisine lâzım olanla isimlendirme konusuna girer. Bu hususta geçen hadîs-i şerîf ise şöyledir :

«Kim bir namaz kılar da onda Fâtiha'yı okumazsa, o namaz noksandır.»[641]

Bu hadîsin râvisi diyor ki: Ebû Hüreyre (R.A.) Hazretleri'ne dedim ki: «Bazı vakitlerde imamın arkasında bulunurum.»

---

(639) Hulâl; Câbir'den (R.A.).
(640) Beyhakî: Abdülmelik bin Umeyr'den.
(641) Buhârî, Müslim, Muvatta', Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesâî, İbni Mâce, İbni Cerîr, İbni Enbârî; Ebû Hüreyre'den (R.A.).

Yâni o zaman Fâtiha okumazsam ne olur? Ebû Hüreyre (R.A.) bileğimi tutup sıktı ve dedi ki: «Ey Fârisî! İmamın arkasında olduğun zaman Fâtiha'yı içinden oku. Çünkü ben Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den şöyle buyurduğunu işittim: Ben namazı kulumla kendim arasında yarıya böldüm: Yarısı benim için, yarısı da kulum içindir. Kuluma istediği verilir.» Ve Resûlüllah (S.A.V.) devamla kudsî hadîsi nakledere dedi ki: «Okuyun!. Kul: El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn, der. Allahü Teâlâ: Kulum bana hamdetti, buyurur. Kul: Er-Rahmâni'r-Rahîm der, Allahü Teâlâ: Kulum beni övdü, der. Kul: Mâliki yevmi'd-Dîn, der. Allahü Teâlâ: Kulum bana saygı gösterdi ve yüceliğimi ifâde etti, buyurur. Kul: İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn, der. Allahü Teâlâ: Bu âyet benimle kulum arasındadır ve kulumun istediği kendisine verilecektir, buyurur. Kul: İhdina's-Sırata'l-müstakîme sırata'llezîne en'amte aleyhim gayri'l-mağdûbi aleyhim velâddâllîn, der. Allahü Teâlâ: Bunların hepsi kuluma aittir ve kulumun istediği verilecektir, buyurur.»

İşte bunun için Fâtiha'ya SALÂT = Namaz, denilmiştir.

21 - 22. SÛRE-İ DUÂ - SÛRE-İ TALEB

Fâtiha hem duâdır; hem de birtakım istekleri içine almaktadır İHDİNÂ'S-SIRATA'L-MUSTAKÎM, bunu ifâde eder.

23. SÛRE-İ SUAL

Fâtiha'nın sual anlamını da taşıdığını, yâni Cenâb-ı Hak'tan bazı istekleri kapsadığı için, İmam Fahruddin-i Râzî, bu ismi de onun isimleri arasında zikretmiştir.

24 TA'LİMÜ'-MESELE

Mursî (ya da Meresî) diyor ki: Cenâb-ı Hak kullarını Fâtiha sûresinde istemenin âdâbını öğretmiştir. Önce senâ ile başlamış, sonra gösterişten uzak bir bağlanmayı telkîn etmiş, sonra duâya kapı açmıştır.

Ebû Ubeyd'in yapmış olduğu rivâyette, Mekhûl Hazretle-

ri şöyle demiştir: Ümmü'l-Kur'ân: Kırâettir, istektir ve duâdır.[642]

25 SÛRE-İ MÜNÂCÂT

Çünkü namaz kılan kimse Fâtiha okurken Rabbine münacaat etmiş olur. Cenâb-ı Hak da onun bu münacaatını kabul eder. Nitekim kıyâmet hadîsinde bu husus belirtilmiştir.

26. SÛRE-İ TEFVÎZ

Bu sûrede geçen «İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTAÎN'in öne alınmasıyla Allah'tan güç ve yardım isteniliyor ve böylece kul kendi durumunu Allah'a ısmarlamış oluyor.

27. SÛRE-İ MÜKÂFAAT

Mekke-i Mükerreme'ye tam eşitlik ve beraberlik içinde giren kafileler ve bunların Fâtiha-i Şerîfe ile olan ilgileri buna delâlet etmektedir. Nitekim bu husus VE LEKAD A'TEYNÂKE SEB'AN MİNE'L-MESÂNÎ VE'L-KUR'ÂNİ'L-HAKÎM âyetinin inişi ve Fâtiha-i Şerîfe'nin fazîletleri hakkında açıklanacaktır

28. KUR'ÂN SÛRELERİNİN EN ÜSTÜNÜ

Fâtiha'nın en üstün sûre olduğu Beyhakî'nin ŞA'BÜ'L-İMAN bölümünde ve Hâkim'in tesbît ettiği hadîsinde belirtilmiştir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: **«Kur'ân sûrelerinin en üstünü, EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN'dir»** buyurmuştur.

29. KUR'ÂN SÛRELERİNİN EN HAYIRLISI

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta buyurdular ki: **«Sana Kur'ân'da inen en hayırlı sûreyi haber vereyim mi? O, Fâtihatü'l-Kitab'dır.»** Râvi devamla diyor ki: Resûlüllah'ın şöyle ilâve ettiğini de zannediyorum: **«Çünkü Fâtiha'da her derde devâ vardır.»**[643]

---

(642) ed-Dürrü'l-Mensûr.
(643) Ahmed bin Hanbel, Beyhakî, Abdullah bin Câbir [illegible]

30 KUR'ÂN'DA EN BÜYÜK VE EN YÜCE SÛRE

Ebû Saîd bin Muallâ (R.A.) diyor ki: Bir ara namaz kılıyordum. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz beni çağırdı. Namazımı bitirinceye kadar Peygamber'e cevap vermedim. Namaz bitince kalkıp huzurlarına vardım. Beni görünce sordu :

— Bana gelmeni engelleyen şey ne idi?

— Namaz kılıyordum, dedim.

— Peki ama Allah Kur'ân-ı Kerîm'inde: «Allah ve Resûlü sizi dâvet ettiklerinde onların çağrısına uyun, onlara cevap verin!» buyurmuyor mu? Sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurdu: **«Kur'ân'daki en büyük ve en yüce sûreyi sana öğreteyim mi? Mescid'den çıkmadan önce bundan haber vereyim mi?»** buyurdu ve elimi tutarak tam çıkmak üzere bulunuyorken :

— Evet, yâ **Resûlâllah! Öğretiniz**, dedim.

Buyurdular ki :

«EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMİN'**dir. Bu sûre yedi ikilidir ve Kur'ân-ı Azîm'dir ki bana verilmiştir.»**[644]

Yine sahîh bir rivâyette ise şöyle deniliyor: **«Mustafa (S. A.V.) yemin edip dedi ki: Canımı kudret elinde bulunduran Allah'a andolsun ki: Ne Tevrat'ta, ne İncil'de, ne Zebur'da ve ne de Furkan'da Fâtiha'nın bir benzeri inmemiştir. Şüphesiz ki bu sûre yedi ikilidir ve Kur'ân-ı Azîm'dir ki bana verilmiştir.»**

Ben Fâtiha tefsîrinde bunlardan fazla olarak bir de onun şu isimleri olduğunu buldum: SÛRE-İ MİNNE, SÛRE-İ MECZİYYE, SÛRE-İ SEKALEYN, SÛRE-İ MECMEU'L-ESMÂ.

Evet, Fâtiha-i Şerîfe'nin isimlerinden elde edebildiğim ve bilgi edinebildiğim bunlardır. Bütün bu isimlerin hepsinin bundan başka bir kitapta bir araya getirildiğini sanmıyorum.

---

(644) Buhârî, Ahmed bin Hanbel, Dâremî, Ebû Dâvud, Nesâî, Hasan bin Süfyân, İbni Cerîr, İbni Hibbân, Hâkim, Ebû Nuaym, İbni Merdeveyh, Beyhakî, Ebû Saîd'den (R.A.).

FÂTİHA'NIN TEFSİRİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE İLİM ADAMLARININ GÖRÜŞLERİ

İlim adamları, BESMELE'nin Fâtiha'dan bir âyet olup olmadığında ihtilâf etmişlerdir. Bazısına göre, Besmele, Fâtiha'dan bir âyet değildir. Başka sûrelerin başındaki besmeleler de böyle.. Bu ancak sûrelerin arasını ayırmak için teberrüken konulmuştur. Ebû Hanîfe bu görüştedir. Ona tabi' olan âlimler de aynı görüşü benimsemişlerdir. Bunun için Hanefî mezhebinde namazda Besmele açıktan okunmaz. Bazı âlimlere göre, Besmele Fâtiha'dan ve her sûreden bir âyettir. İmam Şâfiî ve arkadaşları bu görüştedirler. Bu sebeple onlar namazda Besmele'yi aşikâr okurlar.[645]

BİSMİLLÂH'taki (B) harfi bir mahfuza müteallıktir. Takdiri şöyledir: Allah'ın ismiyle okuyorum (akreu biismillâhi)..[646]

Ma'mulün burada öne alınması, Allah'ın zikrine olan ihtimamdan dolayıdır. Aynı zamanda kâfirlerin «Bİ-İSMİ'LLÂT» demelerine karşı bir reddir. Çünkü onlar bir işe başlarken «Lât ve Uzza putunun adıyla» derler.[647]

ALLAH lâfzına gelince :

İmam Halil diyor ki: Bu bir isimdir ve Allah'a has bir alemdir. Bunun iştikakı yoktur. Yâni herhangi bir kökten türetilmemiştir. Başlıbaşına YARADAN'a has bir isimdir.

Diğer bir guruba göre Allah ismi müştaktır; yâni başka bir kökten türetilmedir. Ancak onun bu iştikakında görüşler farklıdır: Bazısına göre ELİHE İLÂHETEN veya ELEHE İLÂHETEN alınmadır. Kök mânasıyla «Bir çeşit ibâdetle ibâdette bulundu.» Bu kökten alınan ALLAH'ın mânası, «İBADETE MÜSTEHAK'tır O, başkası değil.»[648]

---

(645) el-Uyûn adlı kitapta da bu hususa yer verilmiştir.
(646) Tefsir-i Kaadî Beyzavî.
(647) el-Uyûn.
(648) el-Maalim.

ER-RAHMÂN

Bütün halka merhamet eden, onlara rızık ve menfaat ulaştıran, anlamını taşır. ER-RAHÎM: Kıyâmet günü özel olarak mü'minlere merhamet eden, cezâya hak kazananların cezâsından vazgeçen, onları cennette hayır ve sevâpla ulaştıran, mânasına delâlet etmektedir. İkisi arasındaki fark: RAHMÂN, mâna yönünden umumîdir, lâfız yönünden hususîdir. Bu bakımdan başkası hakkında kullanılamaz. RAHÎM, mâna cihetiyle has, lâfız cihetiyle umumîdir; bu bakımdan başkası hakkında kullanılabilir ve başkası bu ismi alabilir.

EL-HAMD

Bütün övgü ve saygının Allah'a olduğunu ifâde eder. Başındaki (LÂM) ehl-i sünnet ve'l-cemaate göre «istiğrak» içindir. Yâni ne kadar öven varsa hepsinin övgü ve saygısı Allah'adır. Lillâh kelimesi el-Hamd'in haberidir. Böylece Cenâb-ı Hak, hamde lâyık olanın ancak kendisi olduğunu haber vermiş oluyor.[649]

O halde bu cümle, mübtelâ ve haberdir. Mahalli, bir emr-i mukaddere mef'ul olmak üzere mensuptur. Kullarına, nasıl hamdedileceğini öğretmeye mâtuftur. Bu duruma göre cümlenin takdiri şöyle olmuş oluyor: «El hamdü lillâh deyin, el hamdü lî demeyin.»

Ayrıca bu cümlede, yâni hamd'de, şükür ve övgü mânası da var. Ancak ne var ki HAMD, şükürden daha umumî bir anlam taşır. Çünkü Hamd, nîmet karşılığında denileceği gibi, başka şey karşılığında da denilebilir. ŞÜKÜR ise ancak nîmet karşılığında söylenir. ŞÜKÜR, kalb, dil ve organlarla olabilir. HAMD ise ancak dil ile olabilir.[650]

EL HAMDÜ LİLLÂH

Diğer bir yoruma göre, baştaki (LÂM), ahd içindir. Yâni kâmil bir hamd, demektir. Bu takdirde Allah'ın kendisine olan

---

(649) el-Maalim.
(650) el-Uyûn.

hamdi veya Resûlüllah ve kâmil mü'minlerin hamdi, demek oluyor Veya (LÂM), az yukarıda da işâret edildiği gibi İSTİĞRAK içindir. Bu takdirde bütün hamdler, övgüler aslı itibariyle hamdedilene aittir. Övgüsü yapılana adalet itibariyle, mâbuda da hakikati itibariyle aittir. İster bu hamdler aynı itibariyle hamdedilene aittir. Övgüsü yapılana adalet itibariyle, zî itibariyle olsun, hep aynı kapsama girer. Nitekim Cenâb-ı Hak buna işâretle buyuruyor ki: **«Hiçbir şey yoktur ki O'na hamdiyle tesbîh etmesin.»**

Sofîlere göre HAMD, hamdedilenin kemâlini izhar etmektir. Cenâb-ı Allah'ın kemâli ise sıfatları, ef'ali ve eserleri ile bilinir. Bunun için Şeyh Davud el-Kayserî diyor ki: «Hamd benim sözüm, fiilim ve halimdir.» Sözümden maksad, dilin hamdidir. Allah'ın kendini övdüğü ile Allah'ı övmektir. Peygamberlerin diliyle bildirdiği övgü ile ona hamdetmektir. Fiilim'den maksad, Allah rızası gözetilerek bedenen yapılan ibâdetler, hayır ve hasenattır. Çünkü HAMD, nasıl dil ile insana vâcibse her organ ile yapılması da öylece vâcibdir. Şükür gibi, o da her hâl ü kârda yapılması gereklidir. Buna işâretle Rahmet Peygamberi (S.A.V.) Efendimiz: «Her hâl ü kârda Allah'a hamdolsun» derlerdi. Bu ancak bütün organları kullanmakla ve ne için yaratıldığı hususunda kullanmakla mümkün olur. O halde meşrû' bir yolla organları Hakk'ın ibâdetine, ama yaratıldığı gaye ölçüleri içinde kullanmak hamd'ın tâ kendisidir. Bunu sırf O'nun emrine boyun eğerek yapar, kendi nefsanî arzularına ve zevklerine göre yapmaz, sadece Hakk'ın rızasını tahsîle yöneltirse, o zaman her hâl ü kârda hamd edilmiş sayılır.

Hal ile yapılan hamd ise; bu ruh ve kalb ile olanıdır. İlmî ve amelî olan olgunluklarla vasıflanmak, ilâhî ahlâkla ahlâklanmak gibi. Çünkü insanlar Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanmakla emrolunmuşlardır. Bu husus peygamberlerin diliyle beyân edilmiştir. Tâ ki kemâlât (olgunluklar) onların melekesi haline gelmiş ola.. Hakikatte ise bu, Hakk'ın kendi nefsine hamdetmesidir. Ama bu zevâhir ile adlandırılan onun makam-ı

tafsilîsidir; kendisine muğayir olmadığı cihetle bu böyledir. Ama cem'î makamında zatına hamdetmesi, kavlî olarak, kendi kitabında söylediğidir. Kendi nefsini kemâl sıfatlarıyla belirlemesi bu cümledendir. Fiilî olarak da, celâl ve cemâl sıfatlarının kemâlâtını gayıptan şehadete, bâtınından zâhirine, ilminden aynine sıfatlarının cevelân ettiği, isimlerinin velâyet yerinde belirdiği ölçüde izhar etmesidir. Hal cihetine gelince, ilk en mukaddes feyziyle kendi zâtında tecellîlerde bulunması ve ezelî nurunun zuhurudur. O halde Allah hem cemi' hem tafsîl yönünden hem hamdedendir, hem de hamdedilendir. Nitekim bu hususta ehli şâirlerimizden biri diyor ki :

«Henüz perde açılmadan önce ben bir dehr idim,
Hatırlıyorum ki ben sana şükrile zikrediyordum,
Gece aydınlanıp şahid olarak sabahladığımda,
Gördüm ki zikredilen, zikir ve zikreden hep sensin.»

Böylece sözlü hamdde bulunan her hamdedici, hamdedileni kemâl sıfatlarını ona isnad etmekle tanır. Bu da haliyle tarifi gerektirir.

HAMD senâ, şükür ve medhi kapsamaktadır. Bunun için Cenâb-ı Hak kendi kitabını yine kendisine senâ edilsin, âlemlerin Rabbine şükredilsin, Rahmân ve Rahîm olarak övülsün diye hamd ile başlatmıştır. Aslında kulun bu üç ölçüde Allah'a hakiki anlamda hamdetmesi mümkün değil, sadece taklîdî olarak mümkündür. Buna mecâzî de diyebiliriz.

Birinci ölçü SENÂ'dır. Hem senâ, hem de medih, O'nun zatına ve sıfatına lâyık şekilde olabilmesi için medhedilenin künhünü bilmek gerekir. Halbuki Allah'ın ne zatının, ne de sıfatlarının künhü bilinebilir. O halde SENÂ ile MEDİH O'na yapılırken mecazî anlamda yapılır. Nitekim Cenâb-ı Allah kendi kitabında buyuruyor ki: **«Onların hiçbirinin ilmi O'nu kuşatamaz.»** «Onlar Allah'ın kadrini gereği gibi değerlendiremediler.»[651]

İkinci ölçü HAMD'de şudur: Peygamber (S.A.V.) Efendimiz Mi'rac gecesi, Allah'a senâ etmekle hitab olunduğunda

(651) Tâ-Hâ sûresi, âyet: 110 / En'âm sûresi, âyet: 91.

«Sana lâyık olduğun şekilde senâ edemem. Sen kendini senâ ettiğin gibisin..» demişti. Çünkü bu makamda emre imtisal ve ubûdiyeti izhar gereklidir. Bunun için «sen kendini senâ ettiğin gibisin» diyerek hem emre uyduğunu, hem de taklîd yollu senâda bulunduğunu ifâde etmiştir. Bize de taklîd yollu Allah'a hamdetmemizi emretmiştir: «el-Hamdü lillâh de!.» Nasıl ki: **«Gücünüzün yettiği kadar Allah'tan korkun!.»** buyurulmuştur.[652]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir hadîslerinde bunun anlamını ta'lîm ederek buyurmuşlar ki: **«Hamd, şükrün başıdır. Allahü Teâlâ'ya hamdetmeyen O'na şükür de etmez..»**

RABBİ'L-ÂLEMÎN

el-Hamdü lillâh ile başlayarak zatının isminin her türlü güzel övgülere lâyık olduğunu tenbîh buyurduktan sonra sıfatlarının ismini getirdi ve böylece iki yönden (hem zatı, hem sıfatları yönünden) hamde müstehak bulunduğunu iki cümle halinde bir araya getirdi. RABBİ'L-ÂLEMÎN terkibi, O'nun zatı ve sıfatı itibariyle bütün hamdlere lâyık bulunduğuna bir delil ve bürhan gibi gösterildi. Hem dünyada, hem âhirette her türlü övgüye hak kazandığına işâret edilmiş oldu.

RAB, terbiye ve ıslâh anlamındadır. Âlemlerin Rabbi, denilince, onları çeşitli gıdalarla besleyip büyüttüğü, varlıklarını devam ettirebilmeleri için lüzumlu bütün sebep ve şartlarını hazırladığı mânaları hatıra gelir. İnsanın dış varlığını nîmet ile besleyip geliştirir. İç varlığını (ruhunu) rahmet ile terbiye edip olgunlaştırır. Ruhun terbiye edilme mahalli kalblerdir. Cenâb-ı Hak, âbidlerin nefislerini şeriat ahkâmıyla, kendisine müştak olanların nefislerini Tarikat-ı Muhammediyye ile, kendisini sevenlerin nefis ve esrarını hakikat nurlarıyla terbiye eder.

Diğer bir tabirle: Allah ki âlemlerin Rabbidir. O, insanın iç âlemini rahmetle terbiye ederken, insanın tavırlarını bazen envarının feyz-i kavîsiyle terbiye edip azâsını bu füyuzata maz-

---

(652) Te'vilât-ı Necmiyye.

har kılar. Kemikle işitme, yağla görme, et ile konuşma yeteneğini veren Allah'ı tenzîh ederiz. Canlılara gıda tertibini bitkilerde daneler ve meyveler şeklinde yeşerten, hayvanlarda el, yağ şeklinde gerçekleştiren, toprakta ağaçlar, ırmaklar biçiminde vücuda getiren, feleklerde yıldızlar ile bunu yansıtan, zaman içinde canlıların sükûnetini sağlayan, geceleri eziyet veren hareketleri gidermek için bir örtü yapan ve bizi böylece koruyan, gündüzleri kendi fazl u keremiyle ihsanda bulunan Rabbimiz her türlü noksan sıfattan, maddî ölçüden münezzehtir.

İşte seni terbiye edip büyüten ve her şeyi senin için harekete geçiren Rabbin!. Sanki senden başka onun kulu yoktur.. Fakat sen ona lâyıkı vechile hizmette bulunmuyorsun. Sanki senin ondan başka Rabbin var...

ÂLEMÎN, âlem kelimesinin çoğuludur. Âlem, mâna yönünden çoğuldur ,lâfız yönünden vahidi bulunmaz. Vehb bin Münebbih diyor ki: Cenâb-ı Hakk'ın on sekiz bin âlemi vardır. Dünya o âlemlerden biridir. Bu âlemde bayındır olan yer, harab olan yerler içinde, sahradaki bir çadır gibidir.

Dahhâk (rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Cenâb-ı Hakk'ın 360 âlemi vardır. Onlar arasında çıplak, yalınayak olanlar vardır ki yaradanlarını bilmezler. Bunlar cehennemin rezil sâkinleridir. Altmış âlem ise elbise giyerler. Onların terbiyecisi Zülkarneyn'dir.»[653]

Kâ'bü'l-Ahbar diyor ki: «Âlemleri sayı bakımından sınırlamak mümkün değildir. Nitekim Cenâb-ı Hak: **«Rabbin ordularının sayısını kendisinden başka kimse bilemez»** buyurmuştur.»

Ebû Hüreyre (R.A.) diyor ki:

«Cenâb-ı Hak, yaratıklarını dört sınıf üzere meydana getirmiştir:

Melekler, şeytanlar, cinler ve insanlar.. Bunları sonra on kısma ayırmıştır. Dokuz kısmı meleklerdir, bir kısmı geriye

---

(653) Bunlar birtakım tahminlerden öteye geçmez. Çünkü bu hususta elimizde sahih bir hadis yoktur.

kalan üç sınıfı teşkil eder. Sonra bu üç sınıfı da «on» bölüme ayırmıştır. Bundan dokuz bölümü şeytanlardır, bir bölümü insanlar ve cinlerdir. Sonra insanları da yüz yirmi beş bölüme ayırmış, bunun yüz bölümünü Hind (Hindistan ve Çin) ülkesinde meydana getirmiştir. (Müellif burada bazı isimlerden ve bu isimler altındaki bazı acaib yaratıklardan bahseder. Bunları terceme etmeye lüzum görmedim. Çünkü bugünkü dünya milletlerinin etnik yapısına uymamaktadır.) (Mütercim) Ancak bu yüz bölümün hepsinin (yâni kahir ekseriyetin) cehennemlik olduğu söylenir.

Bunlardan on iki bölümü Rum ülkelerinde meydana getirmiştir. Bunlar Nesturiye, Melkâniye ve İsrailiye olanlardır. Bu üçünden her biri dört guruba ayrılır. Hepsi de ateşliktir; varacakları yer cehennemdir. Bunlardan altı bölümü ise doğudadır; bunlar Ye'cüc - Me'cüc Türklerdir. Türkler de dört guruba ayrılır. Bunlardan altı bölümü batıdadır. Bunlar da beş altı guruba ayrılır. Arap kâfirleri de bunlara dahildirler. (Müellif burada batıda olanları ismen belirtmiştir. Ama biz bugün bu isimlerin çoğunun kullanılmadığı ve bir kısmının tarihen tesbiti mümkün olmadığı için buraya almadık). (Mütercim)

Bu altı bölümün hepsi cehennemliktir. (Müstesna kalanlar varsa bu umumî kaideyi bozmaz).

İnsanlardan, bütün bu saydıklarımız çıktıktan sonra geriye TEVHÎD EHLİ = Allah'ın varlığını, birliğini kabul edip gönülden inananlar kaldı. Bunları bir bölüm kabul ediyoruz ve bu bir bölüm de yetmiş üç fırkaya ayrılır. Yetmiş iki fırkası tehlikeli bir yolda bulunuyor ki bunlar bid'at ve dalâlet (sapıklık üzere bulunan ve böylece cadde-i Hak'tan ayrılan) ehli olanlardır. Geriye kalan bir fırka ise FIRKA-İ NÂCİYE'dir. Yâni kurtuluş yolunu bulan Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'tir. Bunların hesabı Allah'a aittir. Dilediğini bağışlar, dilediğine azâb eder.

Hadis-i şerîfte beyân edildiğine göre: **«İsrâil oğulları yet-**

miş üç fırkaya ayrılacaktır. Bir fırka hâriç diğerlerinin hepsi ateştedir.»

Bunun üzerine soruldu:

— **Müstesnâ kalan fırka hangisidir? Onlar kimlerdir?**

— **Benim ve ashabımın bulunduğu yolda bulunanlardır.**

Diye cevap verdiler.

Evet, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'le O'nun ashabının bulunduğu yol, hak ve hakikatın kendisidir. Cennete ulaştırıcı olan yoldur. Kurtuluş ve saadet ancak bu yoldadır. Bundan başka bütün yollar bâtıldır; sadece cehenneme götürür. Eğer bu sapık yolda bulunanlar İBÂHİYE tarikatına mensup olanlar ise ebediyen cehennemde kalıcılardır.

Fâtiha sûresinde —Besmele'nin de ondan bir âyet sayılması takdirinde— RAHMÂN ve RAHÎM sıfatlarının tekrar etmesinde birtakım esrar ve yorumlar vardır:

a) Besmele'de olan rahmetimin ikisi de zatîdir. Fâtiha'da olanı ise sıfatîdir. Kemâl sıfatlarından tecelli eden rahmet, demektir.

b) Besmele'nin Fâtiha'dan olmadığını bildirmek içindir. Çünkü eğer Besmele Fâtiha'dan bir âyet olmuş olsaydı, RAHMÂN ve RAHÎM tekrar etmezdi. Çünkü bir şeyi tekrar etmek biraz da olsa faydadan uzak sayılır.

c) Allah'a kulluk daha çok zikirle olur. Çünkü Allah sevgisinin alâmeti, O'nun zikrini sevmektir.

d) Rabbü'l-Âlemîn, denildikten sonra, o Rabbin dünyada rızık veren Rahmân olduğu, âhirette günahları bağışlayan Rahîm olduğu belirtiliyor. Bu sebeble adı geçen sıfatlardan hemen sonra MÂLİKİ YEVMİ'D-DÎN cümlesi ilâve ediliyor. Şöyle ki: Rububiyet ya Rahmaniyet iledir ki bu dünya rızkı ve rahmetidir. Ya da Rahimiyet iledir ki bu âhirette mağfiret ve âtıfettir.

e) Övgü HAMD ile anılmıştır. Rahmete erişilsin diye. Çünkü beşerden Allah'a ilk hamd eden Âdem Peygamber olmuştur. Yaratıldığında ruh genzine ve baş kısmına girince aksırmış ve «el-hamdü lillâh» demiş.. Ona hemen cevap verilmiş;

«Yerhamuke'llah» denilmiş ve «işte Rabbin seni bunun için yarattı» diye hatırlatılmış. Böylece Âdem Peygamber HAMD için yaratıldığını ve Allah'ın rahmetine hamd ile erişileceğini anlamış.

f) Buradaki tekrar ta'lîl içindir. Çünkü Hamd'ın bu vasıflar üzerine tertibi, me'hazinin illiyetine alâmettir. Bu da Rahmaniyet ve Rahimiyettir. Ve bunların hepsi O'nun kendi in'am ve ihsanında muhtar olduğunu, onu zorlayıcının bulunmadığını göstermektedir.

İşte bunda da Rabbü'l-Âlemîn'in zatının feyzinden olan hamde istihkakın sebeplerinin tam kemâl mertebesinde olduğu vardır. Kemâlâtın feyzi ise Rahmân ve Rahîm sıfatlarıyladır. Dünyada bu feyzin dışında kalan bir şey yoktur. Sevâp bahşetme feyzi lûtfendir. Cezâ (karşılık) vermesi adaleti gereğidir âhirette. Böylece bundan üç vasfın tertib üzere gelmesinin vechesi anlaşılmış oluyor. Rahmân ile Rahîm arasındaki fark: Ya Cenâb-ı Hakk'ın birinci sıfatla özel olarak mevsuf bulunmasıdır. Ya da bu sıfatın umumî olmasıdır. Veya açık ve büyük nîmetlere kaynak olmasıdır. Birinci mânaya göre, Allah Rahmân'dır ve bunun cinsi kullardan sâdır olmaz. Sadece Allah'a has bir sıfattır. Rahîm ise, insanlardan da meydana gelmesi düşünülebilen bir sıfattır. Bu mânayladır ki Zinnûn Mısrî Hazretleri'nden şöyle dediği rivâyet olunmuştur: «Kalbime bir velvele düştü. Kalkıp Nil kenarına gittim. Bir akrebin doğru ilerlediğini gördüm. Onu takip ettim; derken su kenarında bir kurbağa ile karşılaştık. Akrep, kurbağanın sırtına binip Nil'in öte tarafına geçti. Ben de vakit kaybetmeden bir vasıtayla suyu geçip yine onu takibe koyuldum. Akrep sahile ulaşınca kurbağanın sırtından indi ve bir gölgelikte uyumakta olan bir gence doğru ilerledi. Dikkat ettiğimde dişi bir yılanın genci sokmak istediğini gördüm. Akrep, yılana hücum etti. İkisi bir müddet boğuştular; derken birbirini ısırdılar, ikisi de zehirlenip ölünce o genç büyük bir tehlikeden kurtulmuş oldu.»[654]

(654) *Tefsîr-i Rûhu'l-Beyân.*

Diğer bir yorumla RAHMÂN ve RAHÎM :

Rahmet sâhibi, demektir. Rahmet ise, ehli için hayır dilemek ve irâde etmektir. Halkına karşı olan geniş rahmetini te'kid için sıfatlar birbiri ardınca getirilmiş ve tekrar edilmiştir. Çünkü O'nun rahmeti gazabının önüne geçmiştir.

MÂLİKİ YEVMİ'D-DÎN

Allah'ın ceberûtunu ve hükmün kendine has bulunduğunu ve hesap gününün yegâne hâkimi olduğunu, hiç kimsenin hüküm verirken O'nunla çekişmeyeceğini, hiç bir kimsenin O'nun mülkünde O'nunla sürtüşemeyeceğini üçüncü bir sıfatıyla beyân etmek içindir. Çünkü sürtüşme ve çekişme ancak dünyada fâniler arasında cereyan eder.

Özetleyecek olursak: Allah kıyâmet günü bütün işlerin tek sâhibidir.[655]

Gün'ün Arapçada karşılığı olan ve Fâtiha'da geçen «el-YEVM» kelimesi, örfte güneşin doğmasıyla batması arasında geçen zaman demektir. Şeriatte ise, ikinci fecrin (fecr-i sâdık) doğmasıyla güneşin batması arasında geçen zamandır. Burada ise el-Yevm'den maksad, mutlak zamandır. Çünkü âhirette güneş yoktur. Yevm kelimesinin Din kelimesine izâfesi, ednâ mülâbese (küçük bir ilgi) içindir. Diğer zamanlar gibi, içinde meydana gelen olaylara izâfe edilirler. YEVMÜ'L-AHZÂB (Ahzab günü), YEVMÜ'L-FETİH (Fetih günü) gibi.. Din gününün tahsisi, ya o güne ta'zîm içindir, ya o günden korkmak içindir, ya da emr-i ilâhînin yalnız olarak o gün icrâ edileceğini bildirmek ve her türlü mülk ü saltanatın o gün son bulacağını, bütün irtibatların bu konuda kesileceğini hatırlatmak içindir. Artık o gün ne bir kadı, ne de bir sultan bulunur. Mâlik veya Melik'in aslı; bağlamak, irtibat kurmak, şiddet ve kuvvet göstermek demektir. Hakikatte ise, Allah'ın kuvvet-i kâmilesi, velâyet-i nâfizesi ve cari olan hükmü vardır. Kullar hakkında bu tabir mecazî olarak kullanılır. Çünkü kulların mülk ü saltanatının başlangıcı ve sonu vardır. Hem onların mülk ü

(655) Celâleyn, el-Uyûn.

saltanatı herkese karşı değil, bir kısım insanlara karşıdır. Cisimler üzerinedir; araz üzerine değildir. Nefes üzerinedir; nefs üzerine değildir. Dış görünüş üzerinedir; iç âlem üzerine değildir Diriler üzerinedir; ölüler üzerine değil. Ama Ma'bûd-i Bi'l-Hak böyle değildir. Çünkü O'nun mülküne zeval yoktur. Saltanatında da intikal (birinden diğerine geçmeklik) yoktur.

Bu kelimeyi (ELİF). ile (MÂLİK) şeklinde okumak daha sevâplıdır. Çünkü harfin fazlalığı mânanın fazlalığına delâlet eder

Belh'i Ebû Abdillah bin Şüccâ'dan (rahmetullahi aleyh) nakledildiğine göre, bu zat diyor ki: «Ben Fâtiha'da geçen ME-LE-KE maddesini MÂLİK olarak okurdum. Sonra bazı ediplerden işittim ki MELİK okumak daha anlamlı ve daha çok uygundur. Bunun üzerine kendi âdetimi terkedip MELİK okumaya başladım. Derken bir gece rü'yamda bana şöyle bir ses geldi: Sevâbından on derece neden noksanlaştırdın? Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şu sözlerini duymadın mı?: **«Kur'ân okuyan kimse için her harf başına on sevâp verilir; on günahı da silinir ve on derecesi de yükseltilir..»** Bu rü'yayı gördükten sonra uyandım ve ondan sonra âdetimi bir daha terketmedim. Tâ ki bir gece yine rü'yamda bana denildi ki: «Neden bu âdetini terketmiyorsun? Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in şu sözlerini işitmedin mi? : **«Kur'ân'ı azîm ve muazzam olarak okuyun!.»** Bunun üzerine merak ettim ve lûgat ilminde imam sayılan KUTRUBA'ya uğradım ve MÂLİK ile MELİK arasındaki farkın ne olduğunu bu zattan sordum. O bana şöyle dedi :

— İkisi arasında büyük fark vardır! Mâlik: Dünyadan bir şey elde edip ona sâhip olan, demektir. MELİK ise, hükümdarlara da sâhip bulunan zat demektir.

Tefsîr-i İrşâd'da deniliyor ki :

«Harameyn (Mekke ve Medine) ehli MELİK okurlar. Bu, kahredici sultan, apaçık üstünlük kurup istilâya gücü olan hükümdar demek olduğu gibi, noksansız bir galibiyet, umum-

la ilgili emir ve nehiy konularında tastamam tasarrufu olan zata da denilir. Bu mânayla MELİK'in Yevmi'd-Dîn'e izâfeti daha çok uygunluk içindedir.»

Her görüşün kendine göre birtakım tercîh yöntemleri vardır Nitekim tefsîr kitaplarında bu hususa hayli yer verilmiştir. Mütalâa edilmesi tavsiye olunur.

Fâtiha'da beş sıfatın bir dizide getirilmesinin anlamına gelince.. Bunu şöyle izah edebiliriz: Cenâb-ı Hak bununla kullarına şöyle demek istiyor: **«Seni yarattım. Şüphesiz ki Ben Allah'ım. Sonra seni nîmetlerimle besledim. Şüphesiz ki Ben Rabb'im. Ve sonra sen isyan ettin; Ben ise onları gizledim. Çünkü Ben Rahmân'ım. Sonra pişman olup tevbe ettin; Ben de seni bağışladım. Çünkü Ben Rahîm'im. Bütün bunlarla beraber mutlaka işlenen fiiller —iyi olsun, kötü olsun— bir karşılık görmelidir. Çünkü Ben CEZA GÜNÜNÜN YEGÂNE SAHİBİ'yim.»** Tefsîr-i Rûhu'l-Beyân'da da bu hususa geniş yer verilmiştir.

İYYÂKE NA'BÜDÜ

Bunun anlamı şudur: Seni ibâdete ve tevhîde has kılıyoruz; başkasını sana ortak koşmuyoruz.

İYYÂKE NESTAÎN

Bunun anlamı ise şöyledir: Biz yardım talebimizi ancak sana has kılıyoruz. Başkasından yardım istemiyoruz. Yâni ibâdet etmeye ve hayırlı işlerde bulunmaya karşı ancak senden yardım bekliyoruz; başkasından değil.

İYYÂKE lâfızlarının tekrarı, başkasından yardım taleb etmek ihtimalini olumsuz kılmak içindir.

İHDİNÂ'S-SIRATA'L-MÜSTAKÎM

Bu yeniden bir cümleye başlamak ölçüsündedir. Sanki kullara deniliyor ki :

— Size nasıl yardımda bulunayım?

Bu soruya karşılık kullar diyorlar ki :

— Bizi matluba ulaştırıcı olan yolda sâbit eyle, veya bizi bu yola eriştir

Matlub olan yol, apaçık ve geniş cadde demektir ki, onda eğrilik yoktur. Bu yol İSLÂM ve KUR'ÂN'dır. Aynı zamanda bu ikisinde bulunan âdâb ve ahkâmdır.. Bir başkasına göre bunun mânası şudur: «Yâ Rab! Bizim canımızı hidâyet üzere bulunduğumuz halde al!.» Çünkü peygamberlerin hepsi de hidâyet üzere bulunuyorlardı.

Yukarıdaki cümleye bedel :

SIRATA'LLEZÎNE EN'AMTE ALEYHİM buyurulmuştur. Yâni imân ve kendileri üzerine olan minnetinle seçmiş olduğun dostların yoluna bizi eriştir. Onlara ibâdet nîmetiyle minnette bulunmuş, istikamet ve müşahede mazhariyetine eriştirmişsin ki bu da İHSAN'dan ibârettir.

Hadîs-i şerîfte NİMETE ERİŞENLERİN peygamberler ve velîler olduğu belirtilmiştir.

ĞAYRİ'L-MAĞDÛBİ ALEYHİM

Yukarıdaki cümleye sıfat olduğu için esreyle okunur. Bedel de olabilir. Yâni gazabına uğramayanların yolu, lânet ve rüsvay etmekliğine çarpmayanların yolu... Şöyle ki: İslâmı terkettikleri, ona iltifat etmedikleri için Allah onlara gazab etti. Bu gazab âsilerle kâfirlerden intikam almaya mâtuf bulunuyor. Onların YAHUDÎ oldukları ise Allah'ın şu buyruğundan anlaşılıyor: **«Allah katında bundan daha kötü bir karşılığın bulunduğunu size haber vereyim mi? De: Allah kime lânet ve gazab ederse, kimlerden maymunlar, domuzlar ve şeytana kullar kılarsa, işte onlar, yeri en kötü ve doğru yoldan en çok sapmış olanlardır.»**[656]

el-Uyûn kitabında da bu husus belirtilmiştir.

Allah'ın gazabı, âsi olan mü'minlere değil, inkârcı kâfirleredir.[657]

VE LEDDÂLLÎN

Kendi nefislerine uyup hidâyet caddesinden sapanların yo-

(656) Mâide sûresi, âyet: 60.
(657) el-Maalim.

luna değil.. Bunlar hıristiyanlardır. Çünkü onlar Hazret-i Muhammed'in getirmiş olduğu cadde-i hakk'a girmediler; sapıttılar. Kur'ân-ı Kerîm'de bu sapıklardan bahsedilirken buyuruluyor ki: **«Ey kitab ehli! Haksız olarak dîninizde taşkınlık etmeyin. Daha önce sapıtan ve doğru yoldan ayrılan bir milletin heveslerine uymayın.»**[658]

el-Uyûn kitabında da bu sapıkların hıristiyanlar olduğu belirtilmiştir.

ÂMÎN

«Kabul buyur» fiiline isim olarak kullanılır. Bu kelime Kur'ân'dan değildir. Bunda ittifak vardır. Ancak bir sûreyi bitirirken sonunda ÂMÎN demek sünnettir. Çünkü Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta şöyle buyuruyor: **«Fâtiha sûresini okuyup bitirdiğimde Cebrâil (A.S.) bana «âmîn» dememi öğretti.»**

ÂMÎN, kitabı bitirip hatmetmek demektir. Bu mânada Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki: **«Âmîn, Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemîn'in hatmidir ki onunla kullarının duâsını hatmeder.»**[659]

Böylece «âmîn» denilen ilâhî mühürle âfetler def'edilir. Kitabı tamamlayıp hatmeden kimse gibi, kitabı fesaddan men'etmiş olur.

Yapılan sahîh rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **İmam, ĞAYRİ'L-MAĞDÛBİ ALEYHİM VELÂDDÂLLÎN dediğinde siz ÂMÎN deyin.. Çünkü melekler de (bu durumda) âmîn derler. İmam da âmîn der.. Kimin âmîn demesi meleklerin ÂMÎN demesine uygun düşerse, (kul hakkı, millet hakkı ve büyük günahlar hariç) geçmiş ve gelecek günahları bağışlanır.»**[660]

---

(658) *Mâide sûresi, âyet: 77.*
(659) *Kaadı Beyzavi tefsiri.*
(660) *Tefsir-i Haazin - Tefsir-i İbn Kesir.*

ALLAH'IN KENDİNE HAMDETTİĞİ VE KENDİNİ ÖVDÜĞÜ HALDE BİZLERE «KENDİNİZİ TEZKİYE ETMEYİN!» BUYURMASININ SEBEB VE HİKMETİ

Bu hususta sekiz sebep ve hikmet bulunduğu söylenmektedir :

1 Allahü Teâlâ yaratıklarının, istihkak ölçüsü içinde Rablerini senâ etmek (övmek)te arzulanan mânaya erişemiyeceklerini bildiği için onlara bunu öğretmiş oldu. Şöyle ki: «Siz bana hamdetmek ve senâda bulunmak istediğiniz zaman, EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN deyin.. Böylece sizden senâ (övgü), benden de gök ehline karşı bir sevgi bağışı..

2. Şüphesiz ki Cenâb-ı Allah, kullarının kendisini hamd ü senâ ile anmaktan korkacaklarını, hiç birinin mülk ü saltanat sâhibi olan Yaradan'ı anmaya, medhetmeye cür'et edemiyeceğini bildiği için önce kendi nefsini övmekle başlamış, tâki bu konuda O'na uysunlar ve böylece sevâpları da o nisbette çok olsun..

3. Şüphesiz ki insanlar kusurludurlar. Diyebiliriz ki onların kusuru bozuculuğu, yapıcılıklarından daha çoktur. O halde kendilerini övmeleri ve temize çıkarmaları câiz olmaz. Allahü Teâlâ ayıp ve kusurlardan, âfet ve fesaddan çok uzaktır. Yâni bu gibi şeylerden mutlak surette berîdir. O halde O'nun kendi nefsine hamdetmesi ve senâda bulunması câizdir.

4 Hiçbir kimsenin, mânasını açıklamadan kendi nefsini övmesi ve kendini tezkiye etmesi câiz olmaz. Aynı zamanda dâva da anlamsız olmaz. Anlamı belirlendikten sonra dâvada bulunmak câiz olur. Allahü Teâlâ kendi nefsini medhedince, bundan önce âlemlerden hiçbirinin yapamayacağı ef'ali getirmiştir. Meselâ: Gökler ve yeri, yeryüzündeki hayret uyandıran şeyleri, gece ve gündüzü ve bunların birbirini takip etmesini yaratmıştır. Ve sonra da: **«Hamd O Allah'a ki, gökleri ve yeri yaratmıştır»** diye buyurmuştur. Ve buna benzer şeyler..

Başkasının süsüyle, güzelliğiyle kendi nefsini öven kimse ahmak sayılır. Cenâb-ı Allah ise bizi ahmaklık sıfatından men'ederek **«Kendi kendinizi tezkiye etmeyin!»** buyurmuştur. Çünki O şöyle hatırlatıyor bize: «Eğer bana itaat ediyorsanız; şüphesiz ki bu benim tevfîkim (sebebleri size kolaylaştırmam)-ladır. Eğer günah ve isyanları terkediyorsanız; bu benim sizi korumamladır. Eğer bana yaklaşıyorsanız; yaklaşmaya devam edin, çünkü sizin yaratılmanız, sıfatlarınız ve size verilen nîmetlerin hepsi bendendir. O halde kendi nefsinizi tezkiye etmeyin!. Çünkü size olan nîmet ancak bendendir.

6. Hem sizin sıfatlarınız noksanlık içindedir. Noksan olan sıfatlar övülmeye lâyık değildir. Bu, ilim gibidir; onu ancak azar azar öğrenebiliyorsunuz. Kudret gibi, onu ancak azar azar elde edebiliyorsunuz. Yardım görme hususunda az yardım görebiliyorsunuz. Ve diğer hususlar da bunun gibi... Benim sıfatlarım ise kâmildir; bu bakımdan övgüye lâyıktır.

7. Sizin sıfatlarınız yavaş yavaş zevâle (yok olmaya) yüz tutar ve öylece sonuçlanır. Hayatınız da ölümle nihâyet bulur. (Bu bakımdan da övülmeye pek lâyık değilsiniz).

8. EL-HAMDÜ LİLLÂH demek, EL-EMRU LİLLÂH demektir. Bu mânayı taşır. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de HAMD, emir anlamında kullanılmıştır: **«Sizi çağırdığı gün, O'na hamdederek (emrine uyarak) dâvetine icâbet edersiniz. Ve kabirlerinizde pek az bir müddet kaldığınızı zannedersiniz.»**[661]

Diğer bir âyette de: **«Rabbin hamdiyle (emriyle) tesbihte bulun..»** buyuruluyor. Bâzı tefsircilere göre, burada da HAMD, emir anlamınadır.

Denilse ki: Her şeyden önce Allahü Teâlâ bize, kendisine hamdetmemizle emretmiş ve «EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN buyurmuştur? Bundaki hikmet ne olabilir? Buna birkaç yönlü cevap verilebilir:

a) Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın üzerimize olan ilk şey'i, O'nun vermiş olduğu nîmettir. Meselâ: Bizi dimdik yaratmış, en gü-

(661) *İsrâ sûresi, âyet: 52.*

zel gıda maddelerini lûtfetmiş, tatlı bir hayat kapısı açmış, güç ve kudret, ilim ve ma'rifet vermiş, konuşmak ve ibâdet zevkini ihsanda bulunmuş ve daha nice şeyler vermiştir. Bize HAMDETMEKLE emretmiş, tâki bu nîmetleri bizde koruya ve kendi fazl u keremini üzerimize artırmış ola..

b) Hem HAMDETMEK, ibâdet ve tâatlerin en kolayıdır. Bize ilk anda ağır gelmesin diye bununla emretmiştir; tâki bundan sonra emrettiği ibâdetlere alışmış olalım.

Rivâyet edildiğine göre, sâlih kişilerden bir zat demiş ki: Ben hep EL-HAMDÜ LİLLÂH ve ESTAĞFİRULLAH ile başlarım ve bundan fazlasını söylemem. Bunun üzerine kendisine sorulmuş :

— Neden hep bunları söylersin?

— Çünkü insanın hal ve durumu şu iki husustan biriyle karşı karşıyadır: Ya bol nîmet, ya da çokca günah. Allah (C.C.) bize nîmet karşılığında hamd etmemizi, günah işlediğimiz zaman istiğfarda bulunmamızı emretmiştir.

c) Allah önce HAMD etmemizi bize emretmiştir. Çünkü Âdem babamız ilk aksırığında EL-HAMDÜ LİLLÂH demiş. Bunun için Allah bize de önce hamd etmemizle emretmiş; tâki Âdem babamızın bu hususta nâil olduğu sevâba biz de erişmiş olalım.. Böylece ilk babamıza da uymuş oluyoruz.

Denilse ki: Ne hikmettir ki Allah ilk söz olarak Âdem Peygamber'in diline EL-HAMDÜ LİLLÂH sözünü vermiş, başka bir söz vermemiş? Buna cevaben deniliyor ki: Allahü Teâlâ, Âdem Peygamber ve evlâdı üzerine birçok nîmetlerini indireceğini, bununla beraber o'nun evlâdının bir hayli sapmaları, kaymaları olacağını biliyordu. Bunun için ilk şey olarak onun diline EL-HAMDÜ LİLLÂH'ı ilham etti. Tâki bu kelime bol nîmetlere denk bir karşılık olsun.. Böylece Âdem Peygamber'in diline ilk gelen söz EL-HAMDÜ LİLLÂH oldu. Buna cevapla Allah ona YERHAMUKELLAH buyurdu. Yâni Allah sana bol rahmet etsin ey Âdem! demek istedi. Tâki bu karşılık ta Âdem oğullarının sapmalarına ve kaymalarına, (bağışlayıcı)

denk bir karşılık olsun... Böylece HAMD nîmetin, rahmet gazabın önüne geçmiş oldu.

Yine denilse ki: Ne hikmettir ki Allah HAMD'ı kendi nefsine izâfe etmiş; başka tâat ve ibâdetleri değil? Bütün tâat ü ibâdetler de Allah için değil midir? Büyük âlim Muhammed bin Cafer-i Sadık (rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Hamd'ı kendi nefsine izâfe etmesinin sebebi şudur: Hamd'ın, başka taatlerde olmayan bir özelliği vardır. Şöyle ki: İnsan ancak üç şey sebebiyle cennete girebilir: Allah'ın varlığını, birliğini bilip sevmek... Bu sebeple Cenâb-ı Hak bu üç şeyi kendi nefsine izâfe ederek buyuruyor ki :

«Allah, kendisinden başka (ibâdete) lâyık başka bir ilâh olmadığına şahidlik eder.»

«el-Hamdü lillâh..»

«Onlar Allah'ı sever, Allah da onları sever.»

Diğer bir cevapla deriz ki: Hamd'ı kendine izâfe etmesi en uygun yoldur. Çünkü bize olan nîmetlerin hepsi O'ndandır. Nîmet O'ndan olunca, onun denk karşılığı da ancak O'ndan olabilir. Çünkü ticaret malının karşılık parası, yine o malın sâhibine aittir.

Denilse ki: HAMD'ın nîmetle, nîmetin de Hamd ile eşit tutulması nasıl oluyor? Halbuki HAMD kulların fiilidir. Buna cevapla deniliyor ki: «Hamd de, nîmet de Allah'a aittir. Bu ikisi de Allah'tandır. Ancak bunların kullara ait olması da mümkün ve câizdir. Ama sadece Allah hakkında câiz olan bir şey elbette ki daha üstündür; o da HAMD'dır..

Diğer bir cevap da şöyledir: Nîmetlerin hükmü fânidir. Hamd'ın hükmü ise bâkidir. Elbette ki bâki olan fâni olandan efdaldir.

Başka bir cevap da şöyledir: EL-HAMDÜ LİLLÂH tâatlerden bir tâattir. Ama nîmet böyle değildir. O, tâatte kullanıldığı gibi günahta da kullanılabilir. O halde katıksız tâat sayılan bir şeyin diğerlerine karşı bir özelliği vardır. Bunun içindir ki Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Eğer dünya baştan sonuna kadar bir adama verilse, o da buna karşılık**

EL-HAMDÜ LİLLÂH dese, şüphesiz ki onun bu HAMD'i kendisine verilen bütün dünyadan daha üstün ve daha iyidir.»

Eğer denilse ki: **Allah Kur'ân'da «Şükrederseniz elbette ki artırırım...»** Buyurmuştur. Kul kendindeki İMÂN'a karşılık şükrediyor. Bu durumda İMÂN nasıl artar?.. Buna cevapla deniliyor ki: Kişi şu dünyada imânına karşılık şükrederse, Allah o imânı hâlet-i nezi'de (ölüm anında) sâbit kılar. Kabirde de durum böyle olur. Allah buna işâretle buyuruyor ki: **«Allah imân edenleri, dünya hayâtında da, âhiret hayâtında da sağlam bir söz (îmân, kelime-i şehâdet) üzerinde tutar.»**[662]

Denilse ki: Neden «nîmeti artırırım» denilmedi de, «size artırırım» denildi? Cevaben deniliyor ki: Başka bir nîmeti artırması da câiz ve mümkündür. İmân nîmetine karşı şükrettiğinde onun sevâbını ve kendi hoşnutluğunu arttırır.

Denilse ki: Sana olan imân tevfîkına karşılık şükretmen vâcib değil midir? Çünkü iman nîmetine erişmek Allah'ın tevfîkıyla gerçekleşir. O halde imân Allah'ın sana olan ihsanıdır. Buna cevapla deniliyor ki: Buna karşılık şükrettiğinde Allah bu kez şeriate karşı başarılı olman ve iyice anlayışlı bulunman için tevfîk verir, dine hizmet imkânını lûtfeder, Allah'a yalvarıp yakarma ve bunun tadını alma duygusunu iç âleminde geliştirir.

FÂTİHA-İ ŞERÎFE HAKKINDA BÜYÜK DİN ÂLİMLERİNİN SÖZLERİ VE BU KONUDAKİ GARİP İŞARETLER

BİRİNCİ İŞARET : Fâtiha-i Şerîfe yedi âyettir. Bu yedi âyet, Tevrat, İncil, Zebur, Furkan, İbrâhîm'in suhufu, Âdem'in ve İdris'in suhufundan olmak üzere yedi kitaptan özetlenerek düzenlenmiştir. Yâni Fâtiha-i Şerîfe bu yedi kitabın özeti mahiyetindedir. O halde Fâtiha-i Şerîfe'yi okuduğunda, bu yedi kitabı okuyanın sevâbı kadar sevâp verilir.[663]

---

(662) İbrâhîm sûresi, âyet: 27.
(663) Tefsîr-i Hanefî.

el-Hasan (R.A.)'den yapılan rivâyete göre; bu zat diyor ki :

«Allahü Teâlâ yüz dört kitab indirmiştir. Tevrat, İncil, Zebur ve Furkan dördünü teşkil eder. Bu yüz dört kitabın içindeki bilgileri Kur'ân'a yerleştirmiştir. Kur'ân'daki ilimleri sûrelere koymuş ve sûrelerdeki bütün bilgileri (hikmet ve işâretleri) Fâtiha'ya yerleştirmiştir. O halde Fâtiha-i Şerîfe'nin tefsirini bilen kimse, Allah'ın indirmiş olduğu bütün kitapların tefsirini biliyor demektir. Kim de Fâtiha-i Şerîfe'yi okursa, Tevrat, İncil, Zebur ve Furkan'ı okumuş gibi olur.[664]

İKİNCİ İŞARET : Varlık âlemindeki çoğu eşya yedi (rakamı) üzerine kurulmuştur: Yedi kat gökler, yedi kat yer, yedi büyük deniz, yedi büyük yıldız, yedi organ... Allahü Teâlâ Fâtiha-i Şerîfe'yi sana yedi âyet olarak vermiştir. Böylece kendi mülk ü saltanatında bulunan bütün yedilerin sevâbı sana verilmiş olsun. Bu görüş, Mukatil bin Süleyman'dan rivâyet edilen habere uygun düşmektedir: «Şüphesiz ki Cenâb-ı Hakk'ın Arş'a asılı bir kandili ve bu kandilde onsekiz bin âlemi vardır. Bir kul Elhamdü lillâhi Rabbil âlemîn dediği zaman bu kandil harekete geçer ve Allah'a hamd ü senâda bulunur. Böylece Cenâb-ı Allah bunu söyleyene o onsekiz bin âlemin sevâbını lûtfeder.»[665]

ÜÇÜNCÜ İŞARET : Allah sana yedi organ vermiş, Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'e de yedi âyet vermiştir. Kim bu yedi ikili (Fâtiha-i Şerîfe)yi okursa, Cenâb-ı Hak bunu kulunun yedi azasına karşılık bir şükür olarak kabul eder. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: **«Ben, yedi kemik üzerine secde etmekle emrolundum: Yüz, iki el, iki diz, iki ayak...»** buyurmuştur.

DÖRDÜNCÜ İŞARET : Cenâb-ı Hak, **«Gerçekten ben, Musa'ya çok açık ve seçik yedi âyet verdim»** buyurmuş, Hazret-i

---

(664) Tefsir-i İbni Âdil.

(665) Bunun hadis olduğu tevsik edilememiştir. Bu bakımdan Mukatil bin Süleyman'ın kendine has bir rivâyetidir, denilebilir.

Hammed'e de hitaben: **«Andolsun ki sana yedi ikili âyet verdik..»** demiştir. Musâ'ya verdiğimiz onun kavmı üzerine bir mihnet oldu. Sana verdiğimiz ise senin ümmetine bir rahmet oldu. Elbette ki bu iki bağış arasında hayli fark vardır. Biri adâlet hazinesinden, diğeri fazîlet ve kerem hazinesinden çıkmıştır

BEŞİNCİ İŞARET : Musâ'ya verilen âyetler fâni idi. Ama ey Muhammed! Sana verdiğimiz âyetler bâkidir, ebediyen yok olmayacaktır. Musâ'nın âyetleri nasıl fâni ise onun şeriat ve sünnetleri de fenâ bulmuş, neshedilmiştir; ölümünden sonra hükmü kaldırılmıştır. Hazret-i Muhammed'e verilen en büyük belge Kur'ân-ı Kerîm'dir. Bu kitabın da en büyük belgesi Fâtiha'dır; ebediyyen fenâ bulmayacaktır. Bunun gibi Hz. Muhammed'in şeriatı da, sünnet-i seniyyesi de fenâ bulmayacak, nesholmayacak, ebediyen bâki kalacaktır.

ALTINCI İŞARET : Ey Muhammed! (S.A.V.) Kim senin gibi olabilir? Kim senin ölçünde bulunabilir? İlâhın, âlemlerin Rabbi olan Allah'tır. Senin peygamberliğin âlemlere rahmettir. Sen EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN dedin. Senin peygamberliğin VE MÂ ERSELNÂKE İLLÂ RAHMETEN LİL ÂLEMÎN'dir.

YEDİNCİ İŞARET : Senin ilâhın, DİN GÜNÜNÜN YEGÂNE SAHİBİDİR. Peygamberliğin, günahkârlara şefaattir.

SEKİZİNCİ İŞARET : Senin ilâhın RAHMÂN ve RAHÎM'dir. Sen ise ya Muhammed! Çok merhametli ve çok şefkatlisin.

DOKUZUNCU İŞARET : «Andolsun ki Biz Davud'a ve Süleyman'a ilim verdik» buyurulmuştur. Bu ilim, kuşların nasıl anlaştıklarını anlamak, onların konuştuklarını bilmektir. Hazret-i Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'e ise şöyle buyurmuştur: **«Andolsun ki sana ey Muhammed! Yedi ikili âyet verdik...»** Şüphesiz ki bu yedi çok bağışlayıcı olan, mülk ü saltanatı devam eden Allah'ın idi. Elbette ki bu iki ilim ve vergi arasında büyük fark vardır.

İŞARET :

«Ey Davud ve ey Süleyman! Kuşların anlaşma ilmi, konuşma keyfiyeti size verildi. Ve size bütün İsrâil oğullarından üstün olma fazîleti de verildi. Ey Muhammed! Çok bağışlayıcı olan, hükümdarlığı devam eden Allah'ın kelâmı sana ve ümmetinedir. Ve böylece siz bütün âlemlerden üstün tutuldunuz. Bu fazîlet de size...

İŞARET :

Süleyman Peygamber (A.S.) kuşların dilini, anlaşma yöntemlerini anlayınca, bunun zevk ve sohbetini dünyada bulmuştur. Mevlâ'nın sözünü bilen ve anlayan kimsenin Mevlâ ile olan sohbeti ve O'nu görmekliği âhirette olacaktır.

İŞARET : **«Andolsun ki ey Davud! Biz kendi katımızdan sana bir üstünlük verdik...»** buyurulmuştur. Bu üstünlük bazen küçük, bazen de büyük olabilir. Ama Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemîn bu üstünlüğün küçük ya da büyük olduğunu açıklamamıştır Ama Hazret-i Muhammed'in vasfından bahsedilirken: **«Şüphesiz ki Cenâb-ı Allah'ın senin üzerine olan fazl u keremi (vermiş olduğu üstünlük) büyüktür»** buyurulmuştur. Onun ümmeti için ise şöyle buyurmuştur: **«Ey Muhammed! Mü'minlere müjde ver ki, onlar için Allah'dan büyük bir fazl u kerem vardır.»**

İSARET :

Fâtiha'nın başından sonuna kadar, kul onu okuyunca kendi kendine sorup diyor ki: Neden Cenâb-ı Hak EL-HAMDÜ LİLLÂH'ı bana vâcib kılmıştır? Allah da sanki ona şu cevabı veriyor: Çünkü ben âlemlerin Rabbiyim; yâni onları terbiye edip kemâle erdirenim. Onları nutfeden, kan pıhtısına ve en son durumuna devre devre getirenim. Bu bakımdan bana şükretmen vâcibdir. Kul, diyor ki: Ben hem rızka, hem de işime yarayacak bir nice şeylere muhtacım. Kim bana rızık verecek? Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemîn de ona sanki şöyle cevap veriyor: Ben Rahmân'ım, yâni bol rızık vericiyim; o halde ben se-

nin rızkını veririm. Kul der ki: Ben günahkârım; kim beni bağışlar? Allah ona sanki şu cevabı verir: Ben Rahîm'im; seni ben bağışlarım; günah ve isyanlarını afvederim.

Kul, benim bir hayli hasımlarım, düşmanlarım vardır; beni onlardan kim kurtaracak diyor. Cenâb-ı Hak sanki onun bu sorusunu şöyle cevaplandırıyor: Şüphesiz ki ben cezâ gününün sâhibiyim; seni o gün hasımların ve düşmanların elinden ben kurtarırım. Ve sanki kul: Ne güzel Rabsın sen! Ne emredersen onu yapacağım.. diyor. Cenâb-ı Rab da ona sanki şu cevabı veriyor: De ki, ancak sana ibâdet ederim. Yâni yalnız senin birliğine inanarak sana kulluk ederim ve sana itaate devam ederim. Kul: Ben oldukça zayıfım, diyor sanki; sana ibâdete güç getiremiyorum. Senin sevdiğin ve arzu ettiğin şekilde kulluk yapamıyorum. Bu durum karşısında ne yapmalıyım? Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemîn ona sanki şunu haber veriyor: Ey kulum! Benden yardım bekle ve de ki; ancak senden yardım beklerim. Tâki sana yardımda bulunayım. Ve kul sanki şöyle diyor: Sen kullarına ne güzel lûtfedici ve ne güzel ikramda bulunucusun! Senden ayrılmamam için ne yapmam gerekiyor ve senin rahmetinden mahrum kalmamak için ne etmeliyim? Ona Rabbi'l-Âlemîn sanki şunu söylüyor: De ki, bizi doğru yola eriştir; tâki benden kopmuş olmayasın ve rahmetimden uzak düşmeyesin. Kul sanki şöyle diyor: Yâ Rab! Doğru yol kimlerin yoludur? Rabbi'l-Âlemîn sanki ona şu cevabı veriyor: Nîmetime erdirdiğim kimselerin yoludur. Onlar peygamberler, melekler, saadete erenlerdir. Yine kul şöyle soruyor sanki: Allah'ım! Neden kaçınayım, kaçılacak şeyden kaçıp senin gazabına çarpılmış olmayayım? Ve bu sayede hidâyet caddesinden sapmış bulunmayayım?.. Rabbi'l-Âlemîn sanki ona şu cevabı veriyor: De ki, gazaba uğrayanların, azıp sapıtanların yoluna değil... Tâki sana gazab etmeyeyim ve sen de hidâyet caddesinden sapmış olmayasın.. Sanki kul bu kez şöyle diyor: Yâ Rab! Bu duâ ne büyük ve ne yüce duâdır!.. Bu duânın bereketi ne kadar gönül çekicidir!. Ben bu duâyı okuduğum zaman kim buna ÂMÎN diyecektir? Rabbi'l-Âlemîn san-

ki ona şunu hatırlatıyor: Sen duâ yaparsın, melekler de ÂMİN der Ben ise öğreten, kabul eden, ilân eden ve karşılıksız verenimdir.. İşte bu yüzden şeytan üç defa, bu sûrenin sayılmayacak kadar fazîletleri karşısında inleyip bağırmış, çırpınıp durmuştur.

Rivâyete göre Mücâhid (R.A.) şöyle demiştir: «İblis (aleyhillâ'ne) üç defa inleyip bağırmış, çırpınıp durmuştur: 1. Kendisine lânet edildiği, ilâhî rahmetten kovulduğu zaman. 2. Hazret-i Muhammed (S.A.V.) peygamber olarak gönderildiği zaman. 3. Fâtiha sûresi indiği zaman.»

Başka bir rivâyete göre: İblis (aleyhillâ'ne) dört defa inleyip bağırmış, çırpınıp durmuştur: Üçü yukarıda belirttiğimiz zamanlarda; dördüncüsü, cuma namazı farz kılındığında.

Denildiğine göre; Hazret-i Muhammed (S.A.V.) Efendimiz peygamber olarak gönderildiğinde İblis (aleyhillâ'ne) inleyip bağırmış, çırpınıp durmuştu. O kadar ki bütün iblisler onun yanında toplanmış, «ey büyüğümüz, ey sahibimiz! Sana ne dokundu da böyle inlersin? Seni rahatsız eden şey nedir ki böyle çırpınıp durursun? Eğer bu öfken Âdem oğullarından dolayı ise söyle, onları helâk edelim. Dağlardan ise söyle, onları kırıp dökelim. Denizlerden ise, ondaki her şeyi yok edelim...» İblis onların bu ısrarlı sorusu üzerine dedi ki :

— Benim inlemem, çırpınıp durmam bu saydıklarınızdan hiç biri sebebiyle değildir. Fakat bilmiş olun ki: Âlemlere rahmet olan bir peygamber gönderildi. İşte benim üzüntüm ve öfkem hep ondandır..

Fâtiha-i Şerîfe indiği zaman, İblis yine inledi, çırpınıp durdu. Şeytanların hepsi toplandılar ve aynı şeyleri ondan sordular. O da onlara dedi ki: Benim bu inlemem, çırpınıp durmum sizin saydıklarınızdan ötürü değildir; ama öyle bir sûre indi ki onu okuyanın mükâfatı ancak Cehennem ateşinin ona haram olmasıdır. İşte bu yüzden sizin bütün hileleriniz bâtıl oldu, düşünceleriniz meyvesiz kaldı!.. Bunun üzerine şeytanlar ona dediler ki :

— Ey efendimiz ve mevlâmız! Bize bu hususta ne emredersin?

Şeytan onlara döndü ve dedi ki:

— Gidiniz, gayret sarfediniz, onların kalblerini gaflete boğunuz ki bu sûreyi okumasınlar ve bunu okumayı çoğaltmasınlar; tâki onlar için bundan dolayı bir ecir ve sevâp gerçekleşmeye... Bilâkis onlara azâb ve kötü sonuçlar ola...

İkinci bir işâret: Cenâb-ı Hak sanki şöyle diyor: Fâtiha'nın okunması benden; meleklere karşı her âyet ile cilve de senden, anlamındadır. Nitekim bize kadar gelen rivâyetlerde bu husus vârid olmuştur. Şöyle ki: Ey Muhammed! Ancak senin gibi bir peygambere bu hususiyeti vermiştir; en yakın melekler üzerinde onun bu hususiyetini yansıtan cilvesini aksettirir. Bu kerâmet ve hususiyeti ne gelmiş geçmiş peygamberlere, ne de mukarrib olan meleklere vermiştir.

Diğer bir işâret :

Cenâb-ı Hak Fâtiha-i Şerîfe'yi EL-MESÂNÎ sıfatıyla adlandırmıştır. Çünkü onun her âyetine karşılık kuluna bir kerâmet verecektir. Kul, EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN deyince, Allah ona olan nîmetini artırır. Kul, ER-RAHMÂNİ'R-RAHÎM deyince, Allah onun üzerine rahmetini yayar. Kul, MÂLİKİ YEVMİ'D-DÎN deyince, Allah onu kıyâmet günü korkularından güven içinde bırakır. Kul, İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTAÎN deyince, Allah onun yapmış olduğu ibâdeti kabul buyurur ve bütün işlerinde ona yardımcı olur. Kul, İHDİNÂ'S-SIRATA'L-MÜSTAKÎME deyince, Allah onu İslâmiyet üzere sâbit tutar. Kul, SIRATA'L-LEZÎNE EN'AMTE ALEYHİM deyince, Allah ona peygamberlerin ve sâlih kulların durumuna uygunluk içinde bulunması için ikramda bulunur. Kul, ĞAYRİ'L-MAĞDÛBİ ALEYHİM VELÂ'D-DÂLLÎN deyince, Allah onu kâfirlerin uğradığı ve uğrayacağı kötü âkıbetten korur.

HAMD konusunda bir işâret :

EL-HAMD kelimesinin başında bulunan (ELİF), mü'min-

lerin Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemîn'le olan ülfetine işârettir. (LÂM) ârif kişilerin Allah'ın yaratıklarına olan lûtfudur. (HÂ) ârif kişilerin ilâhî hududa riâyet edip onu korumalarıdır. (MÎM) ârif kişilerin Allah'a olan mahabbetidir. (DÂL) âriflerin Allah kapısında bulunmalarının devamıdır.

Diğer bir işâret :

(ELİF) Allah'ın lûtuf ve nîmetlerinin âriflere olan remzidir. (LÂM) Allah'ın âriflere olan lûtfudur. (HÂ) Allah'ın ârifler gönlünde olan marifetidir. (DÂL) Allah'ın âriflerden def'ettiği belâya işârettir.[666]

FÂTİHA-İ KİTAB HAKKINDA PEYGAMBERLERİN SÖZLERİ VE BUNUN KAPSAMI

Fâtiha-i Şerîfe'yi bu açıdan ele aldığımız zaman onun üç yönlü bir kapsama sahası olduğunu görürüz :

1. Denildiğine göre, Allahü Teâlâ Fâtiha'yı bize altı peygamberden miras bırakmıştır. Birincisi Âdem'den (A.S.), Aksırdığında EL-HAMDÜ LİLLÂH demişti. Melekler buna karşılık, Allah sana merhamet etsin, dediklerinde Âdem bu sayede Allah tarafından kendisine bir rahmet verildiğini görmüştü. İkincisi, NUH'dan (A.S.). O tufanı anlattıktan sonra, **«bizi zalim bir milletten kurtaran Allah'a hamdolsun»** demişti. Allah onun bu hamdına karşılık **«yâ Nuh! Bizden olan selâm ve selâmetle (gemiden) in!.»** buyurmuştu. Üçüncüsü, İbrâhim'den (A.S.)... O şöyle demişti: **«Yaşlılığım üzerine bana İsmâil ile İshak'ı bağışlayan Allah'a hamdolsun.»** Bunun üzerine oğlu İsmâil boğazlanmaktan kurtulmuş, onun yerine bir koç gönderilmişti. Kur'ân'da bundan bahsedilirken şöyle buyurulur: **«Ona fidye olarak büyük bir kurbanlık verdik.»** Dördüncüsü, Dâvud'dan (A.S.)... Beşincisi, Süleyman'dan (A.S.).... Cenâb-ı Hak bu iki peygamberin hamdini şöyle ifâde buyuruyor: **«Andolsun ki, Dâvud'a ve Süleyman'a ilim verdik. İkisi, bizi mü'-**

---

(666) *Tefsir-i Hanefî.*

min kullarının çoğundan üstün kılan Allah'a hamdolsun, dediler.»[667]

Böylece ikisi de hamd ile ilim ve hikmete erişmişlerdi. Cenâb-ı Hak, **«biz onların her birine hikmet ve ilim verdik..»** buyuruyor. Altıncısı ,Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'den.. Allah onun hamdini şöyle beyân ediyor: **«De ki: Hamd, çocuk edinmemiş olan, hükümranlığında ortağı bulunmayan, düşkün olmayıp yardımcıya da ihtiyaç göstermeyen Allah'a mahsustur.»**[668]

Böylece Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz MAKAM-I MAHMUD'u bulmuş oldu. Cenâb-ı Hak bu hususa işâretle buyuruyor ki: «**Ey Muhammed! Gecenin bir bölümünde uyanıp, yalnız sana mahsus olarak fazladan namaz kıl! Umulur ki Rabbin MAKAM-I MAHMUD'a (övülecek bir makam) yükseltir.»**[669]

Bunun gibi, deniliyor ki; Cennet ehlinin de yedi övülecek makamı vardır :

1) Cennet ehli, suç ve günah işlemişler ayırd edildiklerinde şöyle der: **«Bizi zâlim bir topluluktan (ayırıp) kurtaran Allah'a hamdolsun..»**

2) Hesapları sona erince şöyle derler: «**Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur..»** Cenâb-ı Hak bu hususta şöyle buyurmuştur: «**Aralarında hak ile hükmedilmiş; hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur, denilmiştir.»**

3) SIRAT'ı geçtiklerinde şöyle derler: «**Bizden üzüntü ve sıkıntıyı gideren Allah'a hamdolsun..»**

4) Cenneti gördüklerinde şöyle derler: **«Bizi buraya eriştiren Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bizi doğru yola iletmeseydi, biz doğru yolu bulamazdık.»**

5) Cennete girdiklerinde şöyle derler: **«Bize verdiği sözde duran ve bizi bu yere vâris kılan Allah'a hamdolsun..»**

---

(667) Neml sûresi, âyet: 15.
(668) İsrâ sûresi, âyet: 111.
(669) İsrâ sûresi, âyet: 79.

6) Cennette iyice yerleştikten sonra derler ki: «**Bizi lûtfuyla. temelli kalınacak cennete o yerleştirdi. Orada bize ne bir yorgunluk gelecek ve ne de usanç gelecektir.**»

7) Cennette kendilerine ziyafetler çekildiğinde Allah'a hamdederler. Cenâb-ı Hak bu hususa işâretle buyuruyor ki: «**Dualarının sonu da: Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun'dur.**»[670]

RABBİ'L-ÂLEMÎN terkibine gelince; bunu NUH, HUD, SALİH ve ŞUAYB (hepsine salât ve selâm olsun) anmışlardır. Kur'ân onların bu anışını şu cümleyle beyân etmektedir: «**Kardeşleri NUH onlara: Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Doğrusu ben size gönderilmiş güvenilir bir Resûlüm. Allah'tan sakının ve bana itâat edin. Buna karşı sizden bir ücret istemiyorum. Benim ecrim ancak âlemlerin rabbine aittir. Artık Allah'tan sakının ve bana itâat edin..**»[671]

Aynı terkîp HABİL'den de naklen beyân ediliyor: «**Doğrusu ben âlemlerin Rabbi Allah'tan korkarım..**» Firavn'ın dâvet ettiği sihirbazlar da bu cümleyi kullanmışlardır: «**Biz doğrusu âlemlerin rabbine imân ettik, dediler.**» Sebâ melikesi Belkıs da Hazret-i Süleyman ile karşılaşınca ve harika olayları görünce bu terkibi kullanarak dedi ki: «**Ben Süleyman'la birlikte âlemlerin rabbi Allah'a teslim oluyorum.**»

RAHMÂN sıfatına gelince: Cenâb-ı Hak bunu Hârun'dan (A.S.) naklederken buyuruyor ki: «**Şüphesiz ki sizin rabbiniz Rahmân'dır.**» İbrâhim'den (A.S.) naklederken buyuruyor ki: «**Rahmân'dan sana bir azâb dokunacağından korkuyorum..**» Hazret-i Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'den bu sıfat şöyle bahsedilir: «**De ki O Rahmân'dır, biz ona inandık.**»

RAHÎM sıfatı, İbrâhim'in (A.S.) kullandığı nakledilerek buyuruluyor ki: «**Bana karşı gelenler (olursa), şüphesiz ki (Rabbim) sen Ğafûr ve Rahîm'sin..**»

(670) Yunus sûresi, âyet: 10.
(671) Şuarâ sûresi, âyet: 110.

MÂLİKİ YEVMİ'D-DÎN ise Muhammed'in (S.A.V.) kullandığı bahsedilerek buyuruluyor ki: **«De ki: Ey Muhammed! Allah'ım sen Mâlike'l-Mülk'sün (mülkün hakiki sahibisin). Mülkü dilediğine verirsin..»**

İYYÂKE NA'BÜDÜ cümlesini, Yakub Peygamber'in çocuklarının kullandığı beyân edilerek buyuruluyor ki: **«Yakub oğullarına dedi ki: Benden sonra neye ibâdet edeceksin? Oğulları (ona cevapla) : Senin ilâhına ve dede ve babalarının ilâhına... dediler.»**

VE İYYÂKE NESTAÎN cümlesini Musâ (A.S.) kullanmıştır: **«Ey kavmim (milletim)! Allah'dan yardım dileyin ve sabredin.»**

İHDİNA'S-SIRÂTA'L-MÜSTAKÎM cümlesi, Hazret-i Muhammed'den (S.A.V.) zikredilerek beyân buyurulmuştur: **«Doğrusu bu benim dosdoğru yolumdur...»**

EN'AMTE ALEYHİM cümlesi peygamberler için zikredilmiştir. Cenâb-ı Hak (C.C.) buyuruyor ki: **«Kim Allah'a ve Peygamber'e itâat ederse, işte onlar Allah'ın nîmetine eriştirdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehîdler ve iyilerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar.»**[672]

ĞAYRİ'L-MAĞDÛBİ ALEYHİM'den kasdedilenler yahudilerdir. Allah onlar hakkında buyuruyor ki: **«Allah'ın indirdiğini inkâr etmekle kendilerini ne kötü bir şey karşılığında sattılar Bu yüzden gazab üstüne gazaba uğradılar.»**[673]

VELADDÂLLÎN'den hıristiyanlar kasdedilmiştir. Cenâb-ı Allah onlar hakkında buyuruyor ki: **«De ki, ey kitab ehli! Haksız olarak dininizde taşkınlık etmeyin. Daha önce sapıtan, çoğunu da saptıran ve doğru yoldan ayrılan bir milletin heveslerine uymayın..»**[674]

ÂMÎN, Cibrîl (A.S.) Fâtiha-i Şerîfe'yi Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e okuyunca dedi ki: **«Ey Muhammed! Âmîn, de..»**

(672) Nisâ sûresi, âyet: 69.
(673) Bakara sûresi, âyet: 90.
(674) Mâide sûresi, âyet: 77.

Ebû Saîd el-Hanefî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Bu sûrede ümmet-i Muhammed için peygamberlerin makamları derlenip toplanmıştır. Onlar bu sûreyi okudukları takdirde sevaplarını kıyâmet günü bulacaklardır. Aynı zamanda peygamberlerin sohbetine Cennette iştirak edeceklerdir. Nasıl ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz abdest ve namazda kendi sünnetlerinden bir çoğunu toplamıştır. Tâki ümmeti bunları işleyince kıyâmet günü kendilerine şefaat etme imkânını bulmuş ola... Bunun gibi Cenâb-ı Allah peygamberlerin bir nice makamlarını Fâtiha'da toplamış, tâki ümmet-i Muhammed onu okuduğu zaman onları bağışlaya ve hepsini bir arada cennette toplaya...

Fâtiha'nın kapsamına giren ikinci hususiyet şudur :

Allahü Teâlâ bu ümmete yirmi fazîleti has kılmıştır :

1. TEYEMMÜM.
2. Yeryüzünün TEMİZLİĞİ.
3. EZAN.
4. İKAMET ve cemaatle NAMAZ KILMAK.
5. CUMA VE CUMA NAMAZI.
6. MÜBAREK VAKİTLER (GECELER VE GÜNDÜZLER).
7. GÜNAHTAN DOLAYI TEVBE ETMENİN KOLAYLIĞI.
8. ŞERİAT AHKÂMININ GETİRDİĞİ KOLAYLIKLAR.
9. KÖTÜLÜKLERİ İYİLİKLERE ÇEVİRMEK.
10. GÜNAHLARI ÖRTMEK.
11. İYİLİKLERİ KAT KAT DEĞERLENDİRME.
12. NEFSİN (KÖTÜ İSTEKLERİNİ) İÇİN İÇİN FISILDAMASI'ndan doğan günahları kaldırmak.
13. HATA VE UNUTKANLIKTAN dolayı ya da zorlanmadan dolayı işlenen günah ve kusurları kaldırmak.
14. KÜÇÜK GÜNAHLARI (afvedip) temizlemek.
15. VERİLECEK CEZAYI GECİKTİRMEK.

16. YERE BATMAYI KALDIRMAK. (Bir ülke halkının yer yarılıp batması hususu kasdediliyor).

17 SÛRET DEĞİŞTİRMESİNİ KALDIRMAK. (Bazı tefsirlere göre ilâhî gazaba uğradıkları için geçen milletlerden bir kısmı hayvan sûretine girmişlerdir. Buna ruh ve karakter bakımından hayvanlaşma diyenler de var)..

18. GÖKTEN TAŞ YAĞDIRIP HELÂK ETMEYİ KALDIRMAK. (Rivâyetlere göre azıp sapıtan geçmiş milletlerden bir kısmı üzerine gök taşları yağdırılmış, bugünkü ilmî deyimle meteorlara hedef olmuşlardı).

19. GAZAYA ÇIKMAYA KARŞILIK ÜSTÜN SEVAP VERMEK.

20. FÂTİHA SÛRESİNİ VERMEK.

Fâtiha'nın kapsamına giren üçüncü hususiyet :

Bilmiş ol ki, HAMD sûresi yedi âyettir. Her âyete bir sınıf insan sarılmıştır. HAMDEDENLER, el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn'e; ÜMİT BAĞLAYANLAR, er-Rahmâni'r-Rahîm'e; mesuliyet hissi taşıyıp ALLAH'TAN KORKANLAR, Mâliki Yevmi'd-Dîn'e; İBÂDETE DEVAM EDENLER, İyyâke na'büdü'ye; İSTİKAMET ÜZERE OLANLAR, İhdinâ's-sırata'l-mustakîm'e; ALLAH'I ÇOKCA SEVENLER, Sırata'llezîne en'amte aleyhim'e sarılmışlardır. Cenâb-ı Hak bu sınıflardan her birine bir kerâmet ihsanda bulunmuştur.

Hamdedenlerin kerameti: Eğer şükrederseniz elbette artırırım. Ümit bağlayanların kerameti: Onlar kesad olmayan bir ticaret umarlar. Allah'tan korkanların kerameti: Ey kullarım, bugün size karşı hiç bir korku yoktur ve sizler üzülmeyeceksiniz de.. İbâdete devam edenlerin kerameti: Müjde ve övgü, olacaktır. Cenâb-ı Hak onları şöyle övüyor :

«Ey Muhammed! Allah'a tevbe eden, kullukta bulunan, O'nu öven, O'nun uğrunda gezen, rükû ve secde eden, uygun olanı emredip fenalığı yasak eden ve Allah'ın yasalarını koruyan mü'minlere de müjdele..»[675]

---

(675) Tevbe sûresi, âyet: 112.

Allah'a tevekkül edenlerin kerâmeti: **Kim Allah'a tevekkül eder (dayanırsa) Allah ona yeter..** Yâni her hususta dünyada da, âhirette de Allah ona kâfidir. İstikamet üzere olanların kerâmeti: **«Rabbimiz Allah'tır, deyip sonra da doğrulukta devam edenlere, onlara, melekler, ölümleri anında: Korkmayınız, üzülmeyiniz; size söz verilen cennetle sevinin, biz dünya hayatında da, âhirette de size dostuz..»**[676] Allah'ı sevenlerin kerâmeti: **Allah onları sever, onlar da Allah'ı... Siz sözünüzde durun, ben de sözümde durayım...** meâlindeki âyetlerdir.

Tefsîr-i Hanefî'de de bu husus açıklanmıştır.

ANDOLSUN Kİ SANA DAİMA TEKRARLANAN YEDİ ÂYETLİ FÂTİHA'YI VE KUR'ÂN-I AZÎM'İ VERDİK...

Bu âyetten ve Fâtiha'nın fazîletlerinden bahsedeceğiz. Ebû Hüreyre'nin (R.A.) yaptığı rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Ümmü'l-Kur'ân, daima tekrarlanan yedi ikili âyetli (Fâtiha) ve Kur'ân-ı Azîm'dir.»**

İbni Mes'ud'dan (R.A.) yapılan rivâyette, bu zat diyor ki: SEB'UL-MESÂNÎ (tekrarlanan yedi ikili) Fâtiha'dır. Kur'ân ise geri kalan sûre ve âyetlerdir.[677]

İNSANÜ'L-UYÛN adlı kitapta deniliyor ki:

«Andolsun ki sana daima tekrarlanan yedi âyetli (veya yedi ikili) Fâtiha'yı ve Kur'ân-ı Azîm'i verdik» meâlindeki[678] âyetin iniş sebebi şöyledir: Ebu Cehil Şam seferinden dönmüştü Beraberinde hayli eşya bulunuyordu. Rivâyete göre bu sefere iştirak edenler yedi kafile idi. Resûlüllah (S.A.V.) ile ashabı da bir bu kafilelere, bir de kendilerine baktılar; çoğu aç, çıplak ve perişan idi. Resûlüllah'ın (S.A.V.) hatırına ashabının bu ve benzeri ihtiyaçları geldi. Derken yukarıda mealini yazdığımız âyet indi. Her kafileye bedel bir âyet inmiş bulunuyordu. Bununla Cenâb-ı Hak şunu hatırlatmak istiyordu:

---

(676) Fussılet sûresi, âyet: 30.
(677) Maalim-i Tenzil.
(678) Hıcır sûresi, âyet: 87.

Onlara verilen o mallara bakmayın. Onların hepsi de dünyanın âdi meta'larıdır. Ashabın için üzülme; merhamet kanatlarını onlara indirip ger. Çünkü senin onlara karşı olan merhamet ve tevazuun, onlara, dünya nîmetlerine karşı zafer bulmalarından daha güzel ve daha doyurucudur.[679]

BİZE KADAR ULAŞAN BAZI RİVÂYETLER

Bir gün Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ashabıyla beraber oturup bazı hususları görüşüyorlardı. Bu arada Allah'ın onlara olan nîmetlerini, dünyanın fânî, âhiretin ebedî olduğunu, mü'minlere verilecek sevapları, kâfirlere hazırlanan azabları tezekkür ederken uzakta bulunanlardan sevinç sesleri yükseliyor tef ve darbuka çalınıyor, bir neşe havası esiyordu. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz sordu :

— Mekke halkı arasındaki bu sevinç ve bu neşe havası nedir?

— Ya Resûlâllah! Ticaret kafileleri Mekke'ye girmiş bulunuyor. Mekkeliler bunun sevinci içinde oynayıp zıplıyorlar.

— Kalkınız, biz de dışarı çıkalım; onlara bakıp ibret alalım!

Bu emir üzerine ashâb-ı kiram Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'le birlikte çıktılar ve küçücük bir toprak yığını üzerine oturdular. Şehre bir bir giren kafileleri seyrettiler. Halk orada her giren kafileye dikkat ediyor ve «şu falanın kafilesi, şu Benî Ümeyye'nin kafilesi, şu da Benî Hâşim'in kafilesi, şu Benî Adiy'in kafilesi» diye adlandırıyorlardı. Böylece yedi kafile girinceye kadar bu isimlendirmeler devam etti. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz onların develerine, ziynet ve mallarına, sevinç ve neşelerine bakınca ashabı adına üzüldü. Çünkü o günlerde ashâb-ı kiramın çoğu aç ve perişandı. Günlerce ekmek bulamayanları vardı. Hattâ birkaç gün hiçbir yiyecek temin edemeyenleri de eksik değildi. İşte bu Resûlüllah'ı üzdü

(679) Tefsîr-i Rûhu'l-Beyân.

de kendi kendine «Allah şu kâfirlere birçok mal ve menal vermiştir. Ashabım ise bundan mahrum kalmıştır..» fısıldıyordu. Bunun üzerine Cebrâîl (A.S.) indi ve dedi ki: **«Yâ Muhammed! Allah sana şöyle buyuruyor: Andolsun ki sana ey Muhammed, tekrar edilen yedi ikili âyet (Fâtiha) verdik.»** Kim bunu okursa, Allah ona cehennemin yedi kapısını haram kılar. Bu sûre ölüm müstesna her derde şifadır. Semavî kitaplarda bu sûreden daha üstünü yoktur. Bu sûre inince İblis (Allah'ın lâneti üzerine olsun) bağırmış, çırpınmıştı. Bu sebeple diğer iblisler onun etrafına toplanmış ve kendisine ne olduğunu sormuşlardı. O da onlara şu cevabı vermişti: Bilmiş olun ki, bugün bu ümmet üzerine bir sûre indi ki onu okuyan cennete girer. Ne hesap görür, ne de azâb... O sûreyi okuyan kimseye güç getiremezsiniz; yâni onun hakkından gelemezsiniz. Artık hilelerimiz, düzenleriniz bozuldu. İşte ey Muhammed! Sana verilen bu yedi âyetli sûre, kâfirlere verilen şu yedi kafileden çok, hem çok daha hayırlı değil midir? Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: Elbette ki bu yedi âyetli sûre (Fâtiha) daha hayırlıdır. Cebrâil, Fâtiha'nın taşıdığı yüksek sevap ve mânayı ümmete bildirmek için dedi ki:

— Ya Muhammed! Şu ana indirilen Fâtiha'yı onların yedi kafilesiyle değiştirmez misin?

— Hayır, değiştiremem..

— O halde Rabbinin sana vermiş olduğu bu sûrenin hürmetini (yüceliğini, fazîletlerini) bil!.

Arınmış bir gönülden yükselen imanla bu sûre bir kâğıda yazılıp bir torbaya konulsa, sonra da ateşe atılsa, ateş onu yakmaz. Artık onu okuyup (amel edeni) cehennem nasıl yakabilir?

Kur'ân'dan bir harf okuyana Cenâb-ı Hak yüz sevâp verir. Sadece bu sevâp mı daha hayırlıdır, yoksa kâfirlerin yedi kafilesi mi?

Bu sorunun da Cibrîl tarafından sorulduğu söylenir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: Hayır, bu Kur'ân şüphesiz ki daha hayırlıdır. Cebrâil, «bu bir harfi, kâfirlerin yedi kafilesiy-

le değişmez misin?» deyince, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: Hayır ya Cibrîl! diye cevap verdi. Bunun üzerine Cebrâil ona: Öyle ise bunun kadr ü kıymetini bilin, dedi.

Sonra Cebrâil'in şöyle dediği rivâyet olunur :

— Rabbin diyor ki: Sana her yedi günde bir CUMA verdim. Cuma günü hem dünyadan, hem dünyada olan şeylerden hayırlıdır. Cenâb-ı Hak cuma gününün her saatinde cehennemlik olan yüz bin kişiyi azad eder. O gecede dünyaya gelen müşriklerin çocuklarına, o gecenin hürmetine Allah İslâmiyetle ikramda bulunur. İki cuma arasında işlenen (küçük) günahları temizler. Mü'minlerin kabirlerinden azabı kaldırır ve o gece, azab ehli olan (her inanmıştan) da azabı kaldırır. Şimdi söyle ya Muhammed! Cuma günü mü hayırlıdır; yoksa onların yedi kafilesi mi?

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz :

— Şüphesiz ki Cuma günü hayırlıdır, ya Cibrîl!

Dedi. Bunun üzerine Cibrîl tekrar sordu :

— Cuma gününü o yedi kafileye değiştirir misiniz?

— Hayır...

— O halde o günün kıymetini, hürmetini bilin.. Ve o günde sana verilen keramet ve fazîletlerin de kıymetini bilin.

Cibrîl devamla dedi ki :

— Ey Muhammed! Rabbin buyuruyor ki: Sana yedi şavtlı bir tavâf (ibâdeti) verdim. Kim Kâbe'yi yedi şavtla tavâf ederde, Allah'ın ARŞ'ını tavâf etmiş gibi olur. Allah o kula azab etmekten utanır. Her hafta mü'min o tavâfı yaparken Allah ona yedi defa (rahmet) nazarıyla bakar. Sen artık Allah'ın mü'min kuluna olan mağfiret dolu bu kerametini hatırla; bu mu daha hayırlıdır, yoksa o yedi kafile mi?

— Hayır, bu daha hayırlıdır ya Cibrîl!

— Bu tavâfı onların yedi kafilesiyle değiştirmek ister misiniz?

— Hayır...

— O halde bu tavâfın da kıymetini, hürmetini bilin.

Cibrîl devamla dedi ki :

— Şüphesiz rabbin buyuruyor ki: Biz sana yedi cemre (şeytanı taşlamak üzere yedi taş atmayı) verdik. Atılan her taş ile Allah sana mağfirette bulunur, ümmetinin de büyük günahlarını bağışlar. Atılan her taş cehennemin bir kapısını kapatır veya tıkatır. Atanlara bu karşılıklar verilir. Bu mu daha hayırlıdır, yoksa o yedi kafile mi?

— Hayır, bu daha hayırlıdır ya Cibrîl!.

— O halde bunun kıymetini ve hürmetini bilin.

Sonra yine Cibrîl-i Emîn ile Resûlüllah arasında şu konuşma geçti :

— Rabbin buyuruyor ki Ben yedi kat göklere ve yerlere ve bunlarda bulunanlara emrettim; her perşembe günü sana ve ümmetine beş defa dua etsinler. Bu beş vakit, namaz vakitlerini ifade eder. Bu mu daha hayırlıdır, yoksa onların yedi kafilesi mi?

— Hayır, bu daha hayırlıdır.

— Artık sen gözlerini onlara verdiğimiz o geçici metaa çevirip durma. Rabbin sana ne gibi ikramlarda bulundu, onlara bak.

Sonra şu âyeti okudu Resûlüllah (S.A.V.) :

«Kâfirler içinde bazı kimselere verdiğimiz kat kat servete gözünü dikme; onlara üzülme, inananları kanatların altına al.»[680]

Ve sonra da şöyle buyurdu :

«Ben ne dünya adamıyım, ne de âhiret. Ben Mevlâ'nın kuluyum. fakir ve düşkünlerin dostuyum.»

Büyük âlim Atâ hazretlerinden soruldu :

— Fâtiha-i Kitab ne vakit nâzil oldu?

— Mekke'de cuma günü indi. Bu, Allah'ın Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e olan bir kerameti idi. Fâtiha ile birlikte Cibrîl-i Emîn inerken çevresinde yetmiş bin melek bulunuyordu.

---

(680) Hıcr sûresi, âyet: 88.

Bu sûre, Resûlüllah Efendimiz'den önce kimseye verilmemiştir ,diye cevap verdi.

Allah ve Resûlü daha iyi bilirler.[681]

FÂTİHA'NIN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

FÜTUHÂT-İ MEKKİYYE'de Fâtiha'nın tefsiri bölümünde ŞEYH Muhyiddin ARABÎ (K.S.) diyor ki: «Fâtiha-i Şerîfe'yi okuduğun zaman onu Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm ile birleştir ve hiç kesmeden bir nefeste onu tamamla. Allahü Azîm'e yemin ederek derim ki: Ebül Hasen bin Ali bin Ebil Fetih bana haber verdi; tarih olarak takvim Hicrî 601'i gösteriyordu. Ondört râvi birbirinden naklederek Hazret-i Ali'ye isnad ederler. O da Ebûbekir SIDDÎK'dan, o da Hazret-i Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'den, o da Cebrâil'den, (A.S.) o da İsrâfil'den (A.S.) rivâyet etmiştir: Cenâb-ı Hak, İsrâfil'e (A.S.) hitaben şöyle buyurmuştur: «Ya İsrâfil! İzzetime, celâlime, cömertliğime, keremîme andolsun ki; kim Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'i Fâtiha'ya bitiştirerek bir defa okursa, şâhid olun ki, onu bağışlarım, onun iyiliklerini kabul eder, kötülüklerini bağışlarım. Onun dilini cehennemde yakmam. Onu kabir azâbından kurtarırım. Kıyâmetin azâbından uzaklaştırırım. En korkunç sayılan günün azâbından korurum. O bana peygamberlerden ve velîlerden önce kavuşur.»[682]

Aynı rivâyeti İsmail Hakkı hazretleri Rûhu'l-Beyân tefsirinde nakletmiştir. Başka eserlerde de buna yer verilmiş ve çeşitli açıklamaları yapılmıştır.

Sa'lebî'nin yapmış olduğu rivâyete göre, Ebû Hüreyre (R.A.) diyor ki: Ben, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'le birlikte mescidde bulunuyordum. Bir adam o sırada içeri girip na-

---

(681) Tefsir-i Hanefi.

(682) Fâtiha ve Besmele'nin azametini, yüksek esrar ve hikmetini anlayarak, kalbi o Kelâm'ın sahibine bağlayarak, tam bir itikad ve amel içinde yerine getirerek okunursa, bu mükâfata mazhar olunabilir. Ancak peygamberlerden önce Allah'a kavuşması, Allah'a olan yakınlığını ifadede mübalâğalıdır. (Mütercim)

maz kılmaya başladı. EÛZÜ çekip ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L ÂLEMÎN dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz o adamı çağırdı ve şöyle buyurdu :

«A adam! Namazı kendi üzerinde kesip noksan bıraktın. BİSMİLLÂHİ'R-RAHMÂNİ'R-RAHÎM'in Fâtiha'dan olduğunu bilmiyor musun? Kim Besmele'yi terkederse, bir âyet terketmiş olur. Bu yüzden de namazını bozmuş olur.»

Ebû Ubeyd'in Muhammed bin Kâ'b el-Karazi (veya Kurezî)'den yapmış olduğu rivâyete göre, bu zat şöyle demiştir: «Fâtiha-i Kitab Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm ile birlikte yedi âyettir.»[683]

Yapılan rivâyete göre, büyük sahabî Ebû Derdâ (R.A.) diyor ki; Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e şöyle sordum :

— **Anam babam sana fedâ olsun yâ Resûlâllah! Ne kadar namaza kalkıp bir rek'at kılarsam mutlaka onda Fâtiha'yı okurum (Buna ne buyurursunuz?)**

— **Çok iyi, çok iyi.. Bakara, Âl-i İmrân, Nisâ ve Mâide sûrelerinin kâfi gelmediği yerde Fâtiha kâfi gelir, diye cevap verdiler**

— **Bazen de Bakara sûresini ve benzerlerini okurum. Ama onlarla birlikte Fâtiha'yı okumam..**

Deyince; Resûlüllah (S.A.V.) ona :

— **Fâtiha-i Kitab Kur'ân bedel yeterli olur. Eğer Fâtiha-i Kitab terazinin bir kefesine, Kur'ân'ın geri kalan kısmı da bir kefesine konulsa, Fâtiha-i Kitab ondan yedi defa ağır gelir,** buyurdu.[684]

Aynı rivâyete Rûhu'l-Beyân tefsiri ile ed-Dürrü'l-Mensur kitabında yer verilmiştir. Arzu edenler bu kitaplara müracaat edebilirler.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir gün Ubey bin Kâ'b'e şöyle sordu :

— Namazda nasıl okuyorsun?

---

(683) ed-Dürrü'l-Mensûr.

(684) Zevâid-i Câmiu's-Sağîr.

Bunun üzerine Ubey Hazretleri Fâtiha'yı okudu. Peygamber Efendimiz :

— **Canımı kudret elinde tutan Allah'a andolsun ki, ne Tevrat'da, ne İncil'de, ne Zebûr'da, ne de Kur'ân'da bunun bir benzeri daha indirilmemiştir. Şüphesiz ki Fâtiha tekrar eden yedi âyetli bir sûredir ve o, Kur'ân-ı Âzîm'dir ki bana verilmiştir.»**[685]

Bu konuyla ilgili diğer bazı hadîs-i şerîfler :

«**Fâtiha-i Şerîfe'yi okuyan kimse,** TEVRAT, İNCİL, ZEBÛR ve KURÂN'ı, **İdris ve İbrâhim peygamberlere indirilen sahifeleri yedi defa okumuş gibi olur. Ona her harf başına bir derece verilir ki her bir derece arası gökle yer arası kadardır.»**[686]

«**Fâtiha-i Şerîfe'yi okuyan, Tevrat, İncil, Zebûr ve Kur'ân'ı okumuş gibi olur.»**[687]

«**Ümmü'l-Kur'ân (Fâtiha), başkasının yerine geçer;** ama **başkası onun yerine geçemez.»**[688]

Ebû Saîd bin Mualla (R.A.) diyor ki :

— Namazı kılıyordum. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz beni çağırdı. Namazımı bitirinceye kadar cevap vermedim. Sonra Resûlüllah'a gittiğimde buyurdular ki :

— Bana gelmekten seni alıkoyan nedir?

— Namaz kılıyordum, diye cevap verdim.

Bunun üzerine dediler ki :

— Allah Kur'ân'da: «Ey iman edenler! Allah ve Peygamber sizi, hayat verecek şeye çağırdığı zaman icâbet edin..» buyurmuyor mu? Size Kur'ân'daki en büyük sûreyi öğreteyim mi? Henüz mescidden çıkmadan..

Râvi der ki: Resûlüllah böyle söyledikten sonra elimi tuttu ve mescidden çıkmak isterken dedim ki :

— Ya Resûlâllah! Bize, size Kur'ân'daki en büyük sûreyi (kadri yüce âyetleri) öğreteyim mi, diye buyurmuştunuz.

---

(685) el-Mesâbih. Tirmizî; hadîsün hasenün.
(686) Ubey bin Kâ'b'dan (R.A.).
(687) Ebû Ubeyd; Fezâil'de, el-Hasen'den.
(688) Dâre Kutnî, Hâkim; Ubâde bin Sâmit'den (R.A.).

— O, ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN...'dir. O devamlı tekrarlanan yedi âyetlidir; Kur'ân-ı Azîm'dir ki bana verilmiştir.[689]

Diğer bir rivâyette ise şöyle nakslediliyor :

«Mustafa (S.A.V.) yemin ederek dedi ki: Canımı kudret elinde bulunduran Allah'a andolsun ki, ne Tevrat'ta, ne İncil'de, ne Zebûr'da, ne de Kur'ân'da Fâtiha'nın bir benzeri daha indirilmemiştir. Şüphesiz ki o, devamlı tekrarlanan yedi âyetli ve Kurân-ı Azîm'dir ki bana verilmiştir.»

«Kur'ân'da daha çok hayırlı olan sûre, ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN'dir.»[690]

«Kur'ân'ın en üstün sûresi, ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L ÂLEMÎN'dir.»[691]

Sâib bin Yezid (R.A.) diyor ki: «Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz fazladan olarak bana Fâtiha'yı yazıp beraberimde taşımamı söyledi. (Ben de öyle yaptım).»[692]

Hazret-i Enes bin Mâlik (R.A.) de diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir yolculuklarında bir yere konakladı. Ashâb-ı kiramdan biri Resûlüllah'ın (S.A.V.) yanında yürüyordu. Peygamber (S.A.V.) ona dönüp baktı ve **«Kur'ân'ın faziletini sana haber vereyim mi?»** Ve sonra ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMÎN'i okudu.[693]

«Dört şey var ki onlar ARŞ'ın altındaki hazinelerden indirilmiştir. Onlardan başka bu hazinelerden bir şey indirilmemiştir: ÜMMÜ'L-KİTAB (Fâtiha), ÂYET-İ KÜRSÎ, BAKARA sûresinin son kısmı ve KEVSER sûresi.»[694]

İbni Abbas'dan (R.A.) yapılan rivâyette deniliyor ki :

«Fâtihatü'l-Kitab, Kur'ân'ın üçte birine denktir.» İmam

---

(689) Sahih-i Buhârî, Ahmed bin Hanbel, Dâremî, Ebû Dâvud, Nesâî, İbni Süfyân İbni Cerîr, İbni Hibban, Hâkim, İbni Merdeveyh, Ebû Nuaym.
(690) Ahmed bin Hanbel, Beyhakî; Abdullah bin Câbir'den (R.A.).
(691) Ahmed bin Hanbel, Beyhakî, Hâkim; Enes'den (R.A.)
(692) Taberânî.
(693) Hâkim, Beyhakî, Enes'den (R.A.).
(694) Ebû Şeyh, Taberânî, İbni Merdeveyh, Deylemî; Ebû Ümâme'den.

Süyûtî'nin el-İtkan adlı kitabında da aynı rivâyete yer verilmiştir.[695]

«**Allah şüphesiz ki üzerime öyle bir sûre indirdi ki benden önce onu hiçbir nebî ve resûle indirmemiştir.** (O Fâtiha sûresidir).»

Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) devamla buyurdular ki:

«Allahü Teâlâ buyuruyor ki: Bu sûreyi kendimle kulum arasında ikiye böldüm; yarısı benim, yarısı da kulum içindir. Benimle kulum arasındaki âyete gelince: Kulum, Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm deyince, Allahü Teâlâ: Kulum beni gönül yufkalığı ifade eden iki isimle çağırdı. Biri diğerinden daha yufkadır: Rahîm, Rahmân'dan daha çok yufkalık ifâde eder; ama ikisi de yufkadırlar. Kul, el-hamdü lillâh, deyince Cenâb-ı Allah: Kulum bana şükretti ve bana hamdetti, buyurur. Kul, Rabbi'l-âlemîn, deyince Allahü Teâlâ: Kulum, benim âlemlerin Rabbi olduğuma şehadet etti, buyurur. (Şöyle ki: Allah insanların, cinlerin, meleklerin, şeytanların, diğer yaratıkların ve her şeyin terbiye edicisi, rızkını vericisi, kemâle götürücüsüdür)

Kul, Er-Rahmâni'r-Rahîm, deyince Allahü Teâlâ: Kulum, kıyâmet günü benden başka hükümran bulunmadığına şehadette bulundu, buyurur. Kul, Mâliki yevmi'd-Dîn, deyince, Allah: Kulum beni övdü, buyurur. Kul, iyyâke na'büdü deyince, Allahü Teâlâ: Bu benimle kulum arasındadır. Kulum ancak bana ibâdet ediyor. Kul, İyyâke nestaîn deyince, Allahü Teâlâ: Bu kulum içindir; ona istediği verilecektir.

Fâtiha'nın geri kalan kısmının tefsiri ise şöyledir:

«Bizi doğru yola irşâd et.» Doğru yol, İSLÂM dinidir. Çünkü başka dinler doğru yoldan ayrılmışlardır. Çünkü onlarda TEVHÎD akidesi kalmamıştır. «Nîmetine erdirdiğin kulların yoluna...» Nîmetten maksad, İslâmiyet ve nübüvvettir. «Gazaba uğrayanların yoluna da değil.» Gazabına uğrattığın milletlerin dinine, yahudî ve hıristiyanların yoluna koyma.. «Sapıtanların yoluna da değil.» Onlardan maksad, hıristiyanlar-

(695) Abd bin Humeyd; İbn Abbas'dan (R.A.).

dır. Onlar ilâhî yoldan ayrıldılar. Bu sebeple Allah onlara da gazab etti. Onlardan bir kısmını maymun ve domuz karakterli yaptı. Bir kısmı da azgınlara, Hak'tan yüz çevirenlere kulluk ettiler; onları da aynı âkıbete uğrattı. İşte bunlar dünyada da, âhirette de yeri en kötü olanlardır.

Kur'ân-ı Kerîm bunlardan şu veciz cümlelerle bahsetmektedir: **«Allah katında bundan daha kötü bir karşılığın bulunduğunu size haber vereyim mi? De, Allah kime lânet ve gazab ederse, kimlerden maymunlar, domuzlar ve şeytana kulluk kılarsa, işte onlar, yeri en kötü ve doğru yoldan en çok sapmış olanlardır.»**[696]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu konuyla ilgili olarak şöyle buyuruyor: **«İmam (Fâtiha'yı okuyup sonunda** (VELÂDDÂLLÎN **dediğinde siz ÂMÎN deyin. Allah da sizin bu duanızı kabul buyurur.»**

Kudsî bir hadîste de buyuruluyor ki:

«Cenâb-ı Hak bana, ya Muhammed! Bu (Fâtiha) senin ve **ümmetinin ve sana uyanların kurtuluşudur ki sizi cehennem azâbından kurtarırınız.»**

İmam Beyhakî, yukarıda RAHMÂN ve RAHÎM isimlerinin tefsirinde «iki yufka» tabirinin değişik olduğunu söylüyor, aslında «refikanı» tabiri kullanılmıştır, REFÎK ise Allah'ın isimlerinden biridir, diyor.

Ubey bin Kâ'b (R.A.) diyor ki:

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Fâtiha'yı okuduktan sonra şöyle dedi: Rabbiniz, ey âdem oğlu! buyuruyor, senin üzerine yedi âyet indirdim: Üçü benim içindir, üçü senin içindir. Biri de benimle senin arandadır. Bana ait olan üç âyet: ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİLÂLEMÎN ERRAHMÂNİRRAHÎM'dir. Sana ait olanı: İHDİNASSIRATAL MÜSTAKÎME SIRATALLEZÎYNE EN'AMTE ALEYHİM ĞAYRİL MAĞDÛBİ ALEYHİM VELADDÂLLÎN'dir. Benimle senin aranda olanı ise: İYYÂKE NA'-

---

(696) Mâide sûresi, âyet: 60.

BÜDÜ VE İYYÂKE NESTAÎN'dir. Senden ibâdet, benden sana yardım..[697]

Ebû Said el-Hanefî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Bu hadîste birkaç işaret vardır:

a) Cenâb-ı Allah: «Bu sûreyi kendimle kulum arasında yarıya böldüm» buyurmuş; kendimle Cebrâil ya da Mikâil arasında veya kendimle gökteki melekler arasında böldüm buyurmamıştır. O gök melekleri ki bir an olsun günah işlemezler, Allah'a isyanda bulunmazlar. «Kendimle Muhammed (S.A.V.) arasında böldüm» de buyurmamıştır. Ki o, önce gelenlerle sonra gelecek olanların efendisidir. Böyle buyurmuş olsaydı, hem Hazret-i Muhammed'in, hem de Cebrâil ile Mikâil'in kadrini bir kez daha yüceltmiş olacaktı. Ama böyle buyurmamıştır. «Bu sûreyi kendimle günahkâr kulum arasında böldüm» buyurmuştur. Bununla halkın, Allah'ın günahkâr olan kuluna karşı fazl u keremini bilmesi kasdedilmiştir.

b) Allahü Teâlâ buyuruyor ki: «Bu sûreyi kendimle kulum arasında böldüm. Yarısı benim için, yarısı da onun içindir. Kulumun payı benim payım gibidir. Ona bu sûreyi verdim ve kendi payımı onunkinden artık kılmadım; tâki halk kendilerinin çok kerem sahibi bir ilâhları olduğunu bilmiş olsunlar.

c) Allahü Teâlâ buyuruyor ki: Kulum ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMİN deyince, Allah «kulum bana hamdetti» buyurur ve bu sözle kulunu bütün cefa ve isyanına rağmen yedi defa anar. Tâki kul O'nun lûtf u keremini, ihsanını ve fazlını bilmiş ola.. «Kulum bana hamdetti» deyince bunu göklerde ve yeryüzünde bir cilve olarak anar. Halbuki meleklerinin ve gök ehlinin hamdini böylece anmamıştır. Melekler: «Biz sana hamdediyor, hamdinle seni tesbîh ediyor ve seni takdîs ediyoruz» dediklerinde Allah onlara şöyle buyurmuştu: «Sizin bilmediğinizi ben bilirim; benim bildiğimi siz bilmezsiniz.»

d) Allah abd (kul) kelimesini kendine izafe ederek «AB-

(697) *ed-Dürrü'l-Mensûr / İmam Süyûti.. / Taberânî.*

Dİ» buyurmuştur. Dünya hükümdarlarının kulları, kendilerine bu isim verildiği için iftihar ederler. Hükümdarlar hükümdarı olan Allah'a kul olanlar bununla nasıl iftihar etmezler?

Bilmiş ol ki, Allah'ın kula olan cevap türleri ikiye ayrılır: Baş eğen itaatlı için ibâdetinin kabulünü, günah işleyip isyan eden için günahlarının bağışlanmasını ifade eder.

Ebû Hüreyre'den (R.A.) yapılan sahîh rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) buyurdular ki: **«Kim bir namaz kılar da onda Fâtiha'yı okumazsa, o namaz noksandır, o namaz noksandır, o namaz noksandır.»**[698]

Râvî diyor ki: Ebû Hüreyre'den sordum, dedim ki:

— Bazen imamın arkasında bulunurum da...

Ebû Hüreyre sözümü yarıda kesip bileğimi sıktı ve:

— Ey Fârisî! O zaman da sen içinden oku.. dedi ve sonra şunu ilâve etti: Çünkü ben, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu da işittim: Allahü Teâlâ buyurdu ki: Ben namazı kendimle kulum arasında ikiye böldüm; yarısı benim için, yarısı da kulum içindir. Hem kulum için istediği verilecektir. O halde Fâtiha'yı okuyun. Kul: ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMÎN deyince, Allah: Kulum bana hamdetti, buyurur. Kul: ERRAHMÂNİRRAHÎM deyince, Allah: Kulum beni övdü, buyurur. Kul: MÂLİKİ YEVMİDDÎN deyince, Allah: Kulum benim azametimi yüceltti ve bana saygı gösterdi, buyurur. Kul: İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTAÎN deyince, Allah: İşte bu âyet benimle kulum arasındadır. Kulum için istediği verilecektir. Kul: İHDİNAS SIRATAL MÜSTAKÎM, SIRATALLEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM ĞAYRİL MAĞDÛBİ ALEYHİM VELADDÂLLÎN deyince, Allah: Bunlar kulum içindir ve ona istediği verilecektir.»

Hazret-i Enes bin Mâlik'den (R.A.) rivâyet edilen hadîste ise, Resûlüllah (S.A.V.) buyuruyor ki: **«Fâtiha'yı okumayanın namazı makbul değildir.»**[699]

---

(698) Buhârî, Müslim, Mâlik, Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesâî, İbni Mâce, İbni Cerîr, İbnü'l-Enbarî; sened-i muttasıl ile Ebû Hüreyre'den.

(699) Buhârî, Müslim, Ahmed bin Hanbel, Ebû Dâvud, Tirmizî, İbni Mâce, Nesâî Enes'den (R.A.).

İbni Abbas (R.A.) Hazretleri diyor ki :

— Bir ara, yanında Cibrîl-i Emîn bulunduğu halde oturmakta olan Resûlüllah (S.A.V.) üst tarafından kapı gıcırtısı gibi bir ses duydu. Cibrîl (S.A.V.) başını göğe doğru kaldırdı ve dedi ki: «Bu, gökte açılan bir kapıdır ki daha önce hiç açılmamıştır.» O kapıdan bir melek inip Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e geldi ve dedi ki: Sana verilen fakat senden önce hiç bir nebîye verilmeyen iki nur ile seni müjdeliyorum. Fâtihatü'l-Kitab ve Bakara sûresinin son kısmı.. Bunlardan bir harf okunduğu takdirde mutlaka şu kadar karşılık verilecektir![700]

ESRARU'L-FÂTİHA adlı eserde de aynı rivâyete yer verilmiştir.

Rivâyete göre, Mi'rac gecesi Allah, Peygamber Efendimiz'e şöyle buyurmuştur: **«Ey Muhammed! Peygamberlere hitapta bulun. onlara Fâtiha'yı ve Bakara sûresinin son kısmını oku. Çünkü bu ikisi ARŞ hazinelerinden iki hazinedir ki senden önce hiç bir peygamber hazinelere erişememiştir.»**

Hazret-i Enes'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, deniliyor ki: **«Fâtiha'yı ve Kul Hüvallahü Ehad'i okuduğun zaman, ölümden başka her şeyden güven içinde olursun.»**[701]

İlim kapısı Hazret-i Ali'nin (R.A.) şöyle dediği rivâyet edilmiştir: «Fâtiha-i Şerîfe, ARŞ altındaki hazineden Mekke'de inmiştir.»[702]

Ebû Zeyd (R.A.) diyor ki: Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'le beraber bulunuyordum. Medine'nin geniş ve açık geçitlerinden geçerken bir adamın kalkıp Kur'ân okuduğunu, Fâtiha-i Şerîfe'yi tilâvet ettiğini işitti. Bunun üzerine buyurdu ki: **«Bitirinceye kadar dinle!»** Sonra şunu ilâve ettiler: **«Kur'ân'da bu sûrenin bir benzeri daha yoktur.»**[703]

Konumuzla ilgili diğer hadîsler :

«Okumaya başlanırken kim Fâtiha-i Şerîfe'ye hazır olur-

---

(700) Müslim, Nesâî; İbni Abbas'dan (R.A.).
(701) Bezzar; Enes bin Mâlik'den (R.A.).
(702) el-Vâhidî Fî Esbabi'n-Nüzûl, Sa'lebî Fî Tefsîrihî.
(703) Taberânî; Ebû Zeyd'den.

sa, Allah yolunda bir ülkenin fethine hazır olan gibi sayılır. Kim de Fâtiha'nın son kısmına hazır olursa, savaşta elde edilen ganimetlerin taksimine hazır olmuş gibi olur.»[704] ed-Dürrü'l-Mensûr'da da aynı rivâyete yer verilmiştir.

«Fâtiha-i Şerîfe'yi okuyan kimse, Tevrat'ı, İncil'i, Zebur'u ve Furkan'ı okumuş gibi olur. Ve her âyete karşılık yeryüzü dolusu altın Allah yolunda tasadduk etmiş gibi sayılır ve Cenâb-ı Allah onun bedenini cehennem ateşine haram kılar. Peygamberlerden sonra cennete ondan daha zengini girmiş olmaz.»[705]

«Fâtiha'yı okuyan kimse Tevrat'ı, İncil'i, Zebur'u, İdris (A.S.) ile İbrahim'in (A.S.) sahifelerini yedişer defa okumuş gibi olur. Ben size Fâtiha'nın her harfine karşılık verilecek dereceleri vasfetmek istedim. Ama bu hususta bana müsaade edilmedi .Ancak Fâtiha'yı okuyana müjde olsun, derim.» Resûlüllah (S.A.V.) bu son cümleyi üç defa tekrarladı.

«Mi'rac gecesi yolculuğumda, arşın altında bir müddet durdum. Bir ara başımı kaldırdım; üstte inci ve yakuttan asılı iki levha gördüm. Birinde Fâtiha-i Şerîfe, diğerinde Kur'ân'ın tamamı yazılı idi. Bunun üzerine, ya Rabbî dedim, bu iki levha ile ümmetime ikramda bulun. Cenâb-ı Hak bu isteğime şu cevabı verdi: «Sana ve ümmetine bu iki levha ile ikramda bulundum.»[706]

Kur'ân-ı Kerîm'de: «Andolsun ki biz sana tekrarlanan yedi âyetliyi (Fâtiha) ve şu büyük Kur'ân'ı verdik»[707] meâlindeki âyet buna işaret etmektedir.

Yukarıdaki hadîsi beyandan sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz devamla şöyle buyurdu :

— Ya Rabbî! dedim, Fâtiha'yı okuyanın sevabı nedir?

— Ya Muhammed! O yedi âyettir. Kim onu bir defa okur-

---

(704) Ebû Kalabe'den merfuan rivâyet edilmiştir.
(705) Ali bin Ebi Tâlib'den (R.A.). (Sevapta mübalâğa vardır).
(706) Hazret-i Ali'den (R.A.) rivâyet edilmiştir.
(707) Hicr sûresi, âyet: 87.

sa, ona cehennemin yedi kapısını haram kılarım. (Nitekim Kur'ân'da cehennemin yedi kapısı vardır, buyurulmuştur.)

— Kur'ân'ın tamamını bir defa okuyana ne gibi sevap vardır?

— Her harfine karşılık cennette ona bir ağaç veririm ki cennette ne gibi bir nîmet varsa o ağaçlarda bulunur.

Bunun üzerine levhaya baktım, ne göreyim? Üzerinde üç ayrı yerde nur gördüm. Bunun üzerine Rabbime sordum :

— Ya rabbî! Âyet-i Kürsî'nin sevâbı nedir?

— Onlar Âyet-i Kürsî'nin, Yâ-Sîn ve Kul Hüvallahü Ehad'-in yerleridir, buyurdu.

Devamla sordum :

— Ya rabbî! Âyet-i Kürsî'nin sevâbı nedir?

— O, benim sıfatımdır. Bir defa okuyan kıyâmet günü arada perde olmaksızın bana bakar. «O gün bir kısım yüzler rablerine bakıp parlayacaktır» meâlindeki âyet buna işaret etmektedir. YÂ-SÎN sûresine gelince; o Kur'ân'ın kalbidir. Seksen âyettir. Kim bu sûreyi günde bir defa okursa, benden ona seksen rahmet verilir. Yirmisi hayatında iken, yirmisi ölüm anında, yirmisi kabirde, yirmisi de kabrinden kalktığında... Kabrinden kalktığında onun boynuna nurdan bir tasma takılır. Başına nurdan bir taç konulur. Buna «vakar tâcı» denilir, Sırat üzerinden yıldırım hızıyla geçer ve o zümrenin evvelinde parıldar. Cennette ise Hazret-i Muhammed'in arkadaşlarından olur. Kul Hüvallahü Ehad'e gelince, o benim nisbetimdir. Dört âyettir. Kim onu okursa kendisine cennette akan dört ırmağı veririm. Kur'ân'da bu nehirlere işaretle buyuruluyor ki: **«Allah'a karşı gelmekten sakınanlara söz verilen cennet şöyledir: Orada tertemiz su ırmakları, tadı bozulmayan süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları, süzme bal ırmakları vardır. Onlara orada her türlü meyva ve rablerinden mağfiret vardır.»**[708]

Diğer bir hadîs-i şerîfte de buyuruluyor ki :

«Cibrîl (A.S.) bana şöyle dedi: Ey Muhammed! Ben daha

(708) Muhammed sûresi, âyet: 15.

önce senin ümmetine verilecek bir azâbdan korkuyordum. Fâtiha-i Şerîfe inince, artık Allah'ın onlara azâb etmeyeceğine güvenim geldi.

Bunun üzerine Cibrîl'e sordum :

— Neden?..

— Çünkü Cenâb-ı Hak cehennemi günahkârlar için va'detmiş, (onlara bununla azâb edeceğini hatırlatmıştır). Kur'ân'da bu husus şöyle beyân ediliyor: «Ve cehennem onların hepsinin toplanacağı yerdir. O cehennemin yedi kapısı olup her kapıdan onların girecekleri ayrılmış bir kısım vardır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar ise cennetlerde pınar başlarındadırlar. «Oraya güven içinde, esenlikle gidin» denilir.»[709] Sonra Cibrîl (A.S.) devamla dedi ki :

— Fâtiha'nın yedi âyeti vardır; kim onu okursa her âyet cehennemin kapısına bir perde ya da kapak olur da böylece ümmetin cehennem üzerinden salimen geçerler.[710]

Bize kadar gelen haberlerde, deniliyor ki: Rum meliki Kayser, Hazret-i Ömer (R.A.) Hazretleri'ne bir mektup yazarak şu hususu soruyordu: «Bize İncîl'de (SE), (CÎM), (HÂ), (ZE), (ŞÎN), (ZÂ) ve (FÂ) harflerinin bulunmadığı bir sûreyi kim okursa ona cennet vardır, deniliyor. İncîl'i aradık böyle bir sûre bulamadık. Siz kendi kitabınıza (Kur'ân'a) bir bakın, böyle bir sûre var mıdır?»

Mektubu okuyan Ömer (R.A.) ashâb-ı kiramı topladı ve onlara Kur'ân'da böyle bir sûrenin bulunup bulunmadığını sordu. Ubey bin Kâ'b (R.A.) şu cevabı verdi :

«Ey mü'minlerin emîri! Fâtiha-i Şerîfe'de bu sayılan yedi harf yoktur.»

Hazret-i Ömer (R.A.) hemen bu hususun Rum Kayserine bir mektupla yazılmasını emretti. Kayser mektubu alınca (gizliden) müslüman oldu ve İslâmiyet üzere öldü.[711]

İlim adamlarımızdan bazısı bu hususa işaretle diyorlar

---

(709) Hicr sûresi, âyet: 43.
(710) Tefsir-i Hanefî.
(711) Kaadı Hâşiyesi Şeyhzâde.

ki: (SE) harfinin bulunmaması, Fâtiha'yı okuyanın kıyâmet günü helâk olmayacağına; (CİM) harfinin bulunmaması, cehennemden necat bulacağına; (HÂ) harfinin bulunmaması, okuyanın dünya ve âhirette hüsrana (ziyana) uğrayanlardan olmayacağına; (ZE) harfinin bulunmaması, kıyâmet günü cehennemde ah edip inleyenlerden olmayacağına; (ŞIN) harfinin bulunmaması, okuyanının bedbaht (şakî) olmayacağına, (ZÂ) harfinin bulunmaması, okuyanına kıyâmet günü can yakıcı bir azâbın dokunmayacağına; (FÂ) harfinin bulunmaması, okuyanına fırak (Allahü Teâlâ'nın rahmetinden ayrı düşme) olmayacağına dair delil ve işaretler vardır.

Ebû Saîd el-Hanefî (rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Fâtiha'da (SE) harfinin bulunmaması, okuyanına güzel bir sevabın verileceğine delildir. Nitekim Kur'ân'da **«Güzel sevap ise Allah katındadır»** buyuruluyor. İçinde (CİM harfinin bulunmaması, okuyanına cennet verileceğine delildir. Kur'ân'da: **«Altından ırmaklar akan cennetler...»** buyuruluyor. İçinde (HÂ) harfinin bulunmaması, okuyanına ebediyen cennette kalma rahmeti verileceğine delildir. İçinde (ZE) harfinin bulunmaması, okuyanı için bir fazlalık (ziyade ecir ve derece) olacağına delildir. Kur'ân'da: **«İyi davrananlara daima daha iyisi ve fazlası verilir. Onların yüzlerine ne bir karalık, ne de zillet bulaşır. İşte onlar cennetliklerdir»** buyruluyor.[712] İçinde (ŞIN) harfinin bulunmaması, okuyanına cennet şarabı verileceğine delildir. Kur'ân'da: **«Rableri onlara temiz bir şarap içirdi»** buyuruluyor. İçinde (ZÂ) harfinin bulunmaması, okuyanının cennet gölgelerinde bulunacağına delildir. Kur'ân'da: **«Şüphesiz ki Allah'tan sakınanlar, haram ve şüpheli şeylerden kaçınanlar gölgeliklerde ve pınarlarda olacaklar»** buyruluyor. İçinde (FÂ) harfinin bulunmaması, okuyanına büyük bir fazilet olacağına delildir. Kur'ân'da: **«Mü'minlere Allah tarafından büyük bir fazl u kerem olacağını müjdele!.»** buyruluyor.

Merfuan rivâyet edilen hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki :

(712) *Yunus sûresi, âyet: 26.*

«Bir milletin ya da topluluğun üzerine hükmolunmuş kesinleşmiş azâbı Allah gönderir. O milletin ya da topluluğun çocuklarından biri mektepte EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİ'L-ÂLEMİN okumaya başlar, Allah o yavrunun bu sesini işitince, onun sebebiyle o milletten ya da topluluktan kırk yıl azâbı kaldırır.»[713]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki:

«On şey on şeyi engeller:

1. **Fâtiha,** Allah'ın gazabını,
2. **Yâ-Sîn sûresi,** kıyâmet günündeki susuzluğu,
3. **Duhân sûresi,** kıyâmet korku ve dehşetini,
4. **Vâkıa sûresi,** fakirliği, miskinliği,
5. **Mülk sûresi,** kabir azâbını,
6. **Kevser sûresi,** hasımların kinini,
7. **Kâfirun sûresi,** ölüm anında küfrü,
8. **İhlâs sûresi,** ikiyüzlülüğü, samimiyetsizliği,
9. **Felâk sûresi,** hased edenlerin hasedini,
10. **Nâs sûresi,** vesveseyi engeller.»[714]

Yapılan rivâyete göre yine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim evine geldiğinde HAMD sûresiyle İHLÂS sûresini okursa, Allah ondan fakirliği giderir, evinin hayr u bereketini çoğaltır.»**[715]

Hazret-i Ali'den (R.A.) yapılan rivâyete göre Peygamber (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurmuştur: «Fâtihatü'l-Kitab, Âyet-i Kürsî ve Âl-i İmrân'dan ŞEHİDALLAHÜ... İNDELLAHİ'L-İSLÂM'a kadar ve KULİ'LLÂHÜMME MÂLİKE'L-MÜLKİ...... Bİ ĞAYRİ HİSAB'a kadar olan âyetler asılı bulunuyorlar. Bunlarla Allah arasında hiç bir perde yoktur. Allah bunları yeryüzüne indirmek istediğinde onlar «Ya Rabbî! derler, bizi yeryüzüne mi, sana isyân edenlere mi indiriyorsun?» Bunun üzerine Cenâb-ı Allah buyurur ki: «Kendi şanıma yemin

---

(713) Huzeyfe bin Yeman ve Ebû Said el-Hudri'den (R.A.) rivâyet edilmiştir. Tefsir-i İbni Âdil, Tefsir-i Fâtiha.

(714) Ravzatü'l-Müttakin. Mişkâtü'l-Mesâbih.

(715) Tefsir-i Fâtiha.

ettim: Kullarımdan kim sizleri her namazdan sonra okursa, mutlaka cenneti ona karargâh kılarım. Mutlaka onu Hazire-tü'l-Kuds denilen yüce makama yerleştiririm. Mutlaka günde ona yetmiş kez nazar kılarım. Mutlaka her gün onun yetmiş ihtiyacını yerine getiririm. Bunun en aşağı olanı, mağfirettir. Ve mutlaka onu her türlü düşman ve hasedçiden kurtarıp korurum. Ya da mutlaka ona yardımcı bulurum.»[716]

Hazret-i Enes (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu rivâyet ediyor: **«Yanını döşeğe bırakıp uzandığın ve Fâtiha ile İHLÂS'ı okuduğun zaman, ölümden başka her şeyden güven içinde olursun.»**[717]

Rivâyete göre: Allahü Teâlâ Arş'ın altında bir melek yaratmış, ayakta duruyor o. Başı insan başı gibi imiş. Sağında yetmiş bin kanat, solunda da yetmiş bin kanadı varmış. Her kanadının üzerinde on iki bin baş ve her saf üzerinde bir saf melek ve her meleğin alnı üzerinde Fâtiha sûresi, sağ yanağı üzerinde İhlâs sûresi, sol yanağı üzerine Şehidellah yazılıdır. Önünde de yetmiş bin melek vardır ki hepsi de o meleğin alnına bakar dururlar ve Elhamdü lillâhi rabbil âlemîn okurlar. İYYÂKE NA'BÜDÜ dediklerinde secdeye varırlar. Allah onlara, başlarını kaldırmaları için vahyeder ve buyurur ki: Ey meleklerim, başınızı kaldırın artık; çünkü ben gerçekten sizden razı oldum. Bunun üzerine melekler derler ki: Ey ilâhımız ve ey seyyidimiz! Muhammed ümmetinden Fâtiha'yı okuyandan da razı ol!. Allah onlara şu cevabı verir: Ey meleklerim! Şahid olun ki onlardan da razı oldum..[718]

Enes bin Mâlik'den (R.A.) yapılan rivâyete göre buyuruluyor ki: «Kul, ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMÎN deyince, Allahü Teâlâ: İzzet ve celâlime andolsun ki hem dünyada, hem âhirette nîmetin sana verilecektir. Kul: ERRAHMÂNİ'R-RAHÎM deyince, Allahü Teâlâ: Dünyada da, âhirette de rahmetim sanadır. Kul: MÂLİKİ YEVMİDDÎN deyince, Allahü Teâlâ:

---

(716) *el-Maalim, Tefsirü'l-Fâtiha, Rûhu'l-Beyân*
(717) *el-Bezzar; Enes bin Mâlik'den (R.A.)*
(718) *ed-Dürrü'l-Mensur.*

Dünyada da, âhirette de fazl u keremim sanadır, buyurur. Kul: İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTAÎN deyince, Allahü Teâlâ: Dünyada da, âhirette de yardımım sanadır, buyurur. Kul: İHDİNAS SIRATAL MÜSTAKİM deyince, Allahü Teâlâ: Dünyada da, âhirette de hidâyetim sanadır, buyurur. Kul: SIRATALLEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM deyince, Allahü Teâlâ: Habibim Muhammed'in şefaati dünyada da, âhirette de sanadır. Kul: ĞAYRİL MAĞDÛBİ ALEYHİM deyince, Allahü Teâlâ: İzzet ve celâlime andolsun ki yakınlığım dünyada da, âhirette de sanadır, buyurur. Kul: VELADDÂLLÎN ÂMÎN deyince, Allahü Teâlâ: İzzetime, celâlime, azamet ve kibriyâma andolsun ki senin ismini bahtiyarlar divanına tesbit edeceğim, bahtsızlar divanından sileceğim..»[719]

Yine yapılan rivâyetlere göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Kul ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMÎN deyince, kendisine birinci göğün kapısı af ve geniş rahmetle açılır. ERRAHMÂNİRRAHÎM deyince, kendisine ikinci göğün kapısı bereket ve mağfiretle açılır. MÂLİKİ YEVMİDDÎN deyince, kendisine üçüncü göğün kapısı izzet ve şerefle açılır. İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTAÎN deyince, kendisine dördüncü göğün kapıları tevfîk ve ismetle açılır. İHDİNAS SIRATAL MÜSTAKÎM deyince, kendisine beşinci göğün kapıları hayır ve hidâyetle açılır. SIRATALLEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM deyince, kendisine altıncı göğün kapıları fazîlet ve keremle açılır. ĞAYRİL MAĞDÛBİ ALEYHİM VELADDÂLLÎN deyince, kendisine yedinci göğün kapıları İslâm dini üzere sebatla ve sapıtmışların yolundan korunmakla açılır. ÂMÎN deyince, kendisine ARŞ'ın kapıları, BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM diyenin duâsının kabulüyle açılır.»

EL-HAMD: Beş harftir: NAMAZ ise beş vakittir. Kul EL HAMDÜ deyince, kendisine beş vakit namaz sevâbı yazılır. LİLLÂH üç harftir. Bunu birinci kelimeye ekleyince sekiz harf

(719) *Tefsir-i Fâtiha.*

eder Cennetin kapıları sekizdir. Kul: ELHAMDÜ LİLLÂH devince Allah ona cennetin sekiz kapısını açar, dilediği kapıdan (üzerinde kul hakkı yoksa) hesapsız ve azâbsız olarak girer. RABBİ'L-ÂLEMÎN on harftir. Yukarıdaki iki kelimeye eklenince on sekiz harf eder. Âlem de on sekiz bindir. Kul ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMÎN deyince, Allah ona bütün âlemlerin sevabını yazar. ER-RAHMÂN altı harftir. Yukarıdaki kelimelere eklenince yirmi dört harf eder. Gece ve gündüz de yirmi dört saattir. Kul ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMÎN deyince, Allah ona gece ve gündüzün sevabını yazar. ERRAHÎM de altı harftir. Yukarıdaki kelimelere eklenince otuz harf eder. Allah Ramazan ayını otuz gün olarak takdir etmiştir. Kul EL-HAMDÜ LİLLÂH İRABBİL ÂLEMÎN ERRAHMÂNİR RAHÎM deyince, Allah ona Ramazan ayında oruç tutan kimsenin sevabı kadar sevap yazar. MÂLİKİ YEVMİD DÎN on iki harftir. Yukarıdakilere eklenince kırk iki harf eder. Bir günde kılınan farz ve vitir namazlarının rek'atleri yirmidir; revatib sünnetleri DUHÂ namazıyla birlikte buna eklenince kırk iki rek'at eder Kul EL-HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMÎN ERRAHMÂNİRRAHÎM MÂLİKİ YEVMİD DÎN deyince, Allah ona bu namazların sevabını yazar. İYYÂKE NA'BÜDÜ sekiz harftir. Yukarıdakilere eklenince elli harf eder. Allah kıyâmet gününü elli bin sene olarak yaratmıştır. Kul ELHAMDÜ ......İYYÂKE NA'BÜBÜ deyince, kıyâmet gününün o korkunç havasından güven içinde olur. VE İYYÂKE NESTAÎN on bir harftir. Yukarıdakilere eklenince altmış bir harf eder. Allah göklerde ve yerde altmış bir deniz yaratmıştır. Kul: ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMÎN ERRAHMÂNİRRAHÎM MÂLİKİ YEVMİD DÎN İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTAÎN deyince Allah ona denizlerdeki katreler sayısınca sevap verir. İHDİNAS SIRATAL MÜSTAKÎM on dokuz harftir. Yukarıdaki harflere eklenince seksen harf eder. Bir mü'mine (kadın olsun, erkek olsun) zinâ isnadında bulunup bunu dört şahitle isbat edemeyen kimseye veya şarap içen kimseye ceza olarak seksen değnek vurulur. Kul Elhamdü lillâhi rabbil âlemîn errahmânir rahîm mâliki

yevmin dîn......... İhdinas sıratal müstakîm okuyunca, Allah ondan seksen değnek cezasının kötü âkıbetini uzaklaştırır. SIRATALLEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM on dokuz harftir. Yukarıdakilere eklenince doksan dokuz harf eder. Allah'ın Kur'ân'daki isimleri de doksan dokuzdur. Kul Fâtiha'yı buraya kadar okuyunca, Allah ona bu isimlerin sevabını yazar. ĞAYRİL MAĞDÛBİ ALEYHİM on beş harftir. Yukarıdakilere eklenince yüz on dört sûre vardır. Kul, Fâtiha'yı buraya kadar okuyunca, Allah ona bütün bu sûrelerin sevabını yazar. VELADDÂLLÎN on harftir. Yukarıdakilere eklenince yüz yirmi dört harf eder. Kul, Fâtiha'yı buraya kadar okuyunca, Allah ona bütün peygamberlerin sevabını yazar. Çünkü peygamberlerin sayısı da yüz yirmi dört bindir. Âmîn dört harftir. (Elif)i Âdem'in isminden, (Mim)i Muhammed'in isminden. (Y) harfi Yahya isminden, (NUN) harfi Nuh isminden alınmadır. (Hepsine de salât u selâm olsun).'[720].

Rivâyete göre, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurmuşlar ki :

«Âmîn dört harftir. Kim âmîn derse, Allah onu dört türlü belâdan koruyup güven içinde bırakır.

1. **İmânın kalbden ayrılması.**
2. **Hesap gününün korkusu.**
3. **Sırat'ı geçememe endişesi.**
4. **Cehennem derekesinde (aşağıya inen basamaklarında) ebediyen kalma belâları.**

Yine rivâyete göre, Allahü Teâlâ, Musâ Peygamber'e şöyle buyurmuş: **Ya Musâ! Ben, Muhammed ümmetine dört harf verdim. Birincisi onun Tevrat'ta, ikincisi İncil'de, üçüncüsü Zebûr'da, dördüncüsü Kur'ân'dadır.**

Bunun üzerine Musâ Peygamber sordu :

«Ya Rabbi! Onlar hangi harflerdir?»

Allah cevap verdi :

---

(720) Tefsir-i Fâtiha. (Fâtiha hakkında bu sözler, sadece bazı yorumculara aittir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den rivâyet edilmiş bir haber değildir.) (Mütercim)

«Âmîn kelimesinin harfleridir. Bunu söyleyen kimse, dört kitabı okumuş gibi olur.»[721]

Bazı müfessirler demiş ki: ÂMÎN kelimesinin (ELİF)i ARŞ'ın köşesinde yazılıdır. (MÎM) harfi, KÜRSÎ'nin köşesinde yazılıdır. (Y) harfi LEVH üzerine, (NUN) harfi KALEM üzerine yazılıdır. Kim duâsında ÂMÎN derse, bütün bunlar harekete geçer de böyle diyen için istiğfarda bulunurlar. Bu sebeple Cenâb-ı Allah: **«Şahid olun ki ben o kulumu bağışladım»** buyurmuştur.

Başka bir müfessire göre: (ELİF) harfi, Cibrîl'in alnına, (MÎM) harfi Mikâil'in alnına, (Y) harfi, İsrâfil'in alnına, (NUN) harfi Azrâil'in alnına yazılıdır. Mü'min bir kul ÂMÎN deyince, bunların hepsi Allah'ı tesbîh edip şöyle derler: «Allah'ım! Bu harfleri söyleyenlere sen rahmet eyle!.» Allah o kulu bağışlamadıkça başlarını kaldırmazlar.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Mü'min bir kul ÂMÎN deyince, Allah bu kelimenin her harfinden bir melek yaratır. Her meleğin üçyüz tüyü, bir ağzı ve bir dili bulunur. Kıyâmete kadar Allah'ı tesbîh ederler. Dünyada sadakatle ÂMÎN diyen kimseye müjdeler olsun!.»[722]

FÂTİHA'NIN ÖZELLİKLERİ HAKKINDA SÖYLENEN KASİDE VE ŞİİRLER, AYRICA BUNLARDA GEÇEN HARF TAKSİMLERİ VS.

Şemsü'l-Maarif kitabından[723] Hazret-i Ali (R.A.) Hazretleri'nden, Fâtiha'nın fazîletleri hakkında söylediği ve tertiplediği şu kasideyi naklediyoruz :

Rızık için istekli bulunduğun
Köle ve hürden kurtulmak istediğin

---

(721) Bu rivâyetin de senedi tesbit edilememiştir. Müellif birçok sahih hadis toplayıp konuları işlerken, bazen bu tür rivâyetlere de yer vermiştir. (Mütercim)

(722) Tefsir-i Fâtiha.

(723) Şemsü'l-Maarif Min Kitâbi Kenzi'l-Mukarribin adlı meşhur eser. İbni Seb'in'indir.

Arzuladığına hemen zaferi dilediğin
Muhalefet ve haksızlıktan emin olmayı
(Gönülden umduğun) zaman,
Fâtiha'ya sarıl; çünkü onda
Arzuladığın sır, hem ne sır mevcud..
Her vakit onu kendine ders edin,
Sabahleyin, öğle üzeri ve ikindi
Böylece her gece akşamdan sonra
Doksana kadar oku, on daha ekle
Dilediğin şeref ve makama erişirsin
Büyüklük, heybet, yücelik ve kıymete
Hiç kimseye bir şey için muhtaç olmazsın
Bir hile ve zarar fecaatine uğramazsın·
Gecelerin noksanlık getiren olayı
Sana sağlanan örtüyü, peşpeşe gelen
(İlâhî) tevfîk ve ferahlıkları
Her şeyin hilesinden güven içinde kalmayı
Fakirlik, sıkıntı ve kopukluktan güveni
Emir ve yasak sahibinin şiddetinden
Emin olmayı hiç de değiştiremez..
Eğer böyle yaparsan gelir sana bir gelen
Zeyd'den, Âmir'den seni doygun kılacak şeyle
Her vakit kadrin yücelmiş olur
Uzun yıllar nîmet içre yaşarsın..

Hazret-i Ali efendimizin Fâtiha hakkında söylemiş olduğu bu kasideyi hem İmâm-ı Gazâlî, hem de Muhyiddin Arabî Hazretleri nakletmişlerdir.

YİNE FÂTİHA HAKKINDA SÖYLENEN MISRA'LAR

Fâtiha ile erişirsin sırra
Yüce şereflere uzun geceler
İnsanların gönlünde kalan sevgiye
Büyüklük, heybet ve güzel hale

O halde her gece Fâtiha için
Abdestli olarak gürültüden uzak
Güzel bir ders düzenle sen şöyle
Bu tertibin sayısı Fâtiha'dan yana
Kemâl vechi üzere tam BİN olsun..
Ulaşırsın dünyalıktan dilediğine kolayca
Her pahalılığın yanında bir ucuzluğa
Bu dediğimi yap ki doğruyu bulasın
Zevalsız bir nîmet içinde kalasın..

Yukarıda tercemesini sunduğumuz beyitlerin, fakîh Kutbü's-Salih Şihâbüddin Ahmed bin Musâ el-Acbel'e ait olduğu rivâyet edilmiştir. Cenâb-ı Hak bu zatın hürmetine bizi kendi lûtfuyla menfaatlendirsin!.

Yine rivâyete göre bu zat, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yasında görmüş, Resûlüllah Efendimiz ona Fâtiha'nın sırrını anlatmış ve aşağıdaki mısra'ları yazmasına izin vermiştir:

Gam ve kederlerin senden gitmesini
Her haksızlık ve hileden güvende kalmayı
Rızkın kolaylıkla sana yönelmesini
Sıkıntı ve darlıktan sonra genişliği
Yüce makamların zevkine erişmeyi
Her hususta muradının verilmesini
Arzu ettiğin zaman
Fâtiha-i Şerîfeye mülâzemet et,
Çünkü onun zahirî bin sırrı vardır
Bin de böylece batınî sırrı vardır
Onda var şifâ her hastalık ve derde
Buna işâret etmiştir Beşîr ve Nezîr
O'na saygı ve ta'zimler olsun her yanda
Farzlardan sonra oku onu yüz defa
Arasını bir söz ile kesme sakın
Bu her önemli işte bir şarttır
Ders yapman mümkünse onu bine çıkar

Tenha bir yerde, abdest üzere bulun
Bu senin dilediğinin en zaferlisidir
Bu derlenip toparlanmakta, açılıp yayılmakta
Övgü değer iki yoldur ve her kınğa alçıdır
Kim de Allah'tan korkarsa, Allah ona
Bütün kolaylıkların çıkışlarını verir
Ya İlâhî! Mustafa'ya (S.A.V.) salâtın olsun
Bulutlar yağmur ile cömertlik ettiği sürece.

YİNE EHL-İ HAVASS'DAN BAZISI FÂTİHA'NIN FAZÎLETLERİ HAKKINDA ŞU MISRA'LARI SÖYLEMİŞLERDİR

Zengin olarak sabahlamayı
Fakirlik ve darlığın ayrılmasını
Arzu ettiğin zaman Fâtiha'ya dön
Ona mülâzemet et ve sakın bırakma
Onda hayat dolu birtakım esrar vardır,
Geceleyin Fâtiha'yı okumayı terketme
İşlerin sebepleri onunla yoluna girer
Onunla verilir sana her şeyin kabulü
Günlerin getirdiği şiddetler ayrılıp gider
Sakın bu hususta gevşeklik ve gaflet etme
Fâtiha'dadır senin her murad u matlabın
(Salih) gönülleri birleştirmek ve de
(Kötü) gönülleri ayırmakta onun harflerini
Önemli hususlarda (unutma) sen yaz.
Fâtiha'dan nûr harflerini bir araya getir.
Onunla bütün gönülleri kendine çekersin
(Kötü gönülleri) ayırmak için başkasını yaz
Bunların hepsi de doğru ve denenmiştir.
Nazarın onunla uzar yer yer
Hepsi de bunun süratle idrâkle olur
Kesinlikle bin sayıp bu rakama ulaşır

İki binden yana say, o zaman sen üstünsün
Sevinç belirtileri sana doğru gelir
Razı olacağın ve arzu edeceğin ölçüde
Her olaydan korunursun da bu sana kâfi gelir
Korktuğun ve ürperdiğin her şeye karşı.[724]

Bilmiş ol ki, sûrelerin başında telâffuz edilen harfler yirmi sekiz tanedir. Bunların yarısı NUR, yarısı da ZULMET harfleridir. NUR harfleri ELİF - HÂ - SÂD - KAF - AYN - TÂ - KÂF - RÂ - HÂ - NÛN - MÎM - LÂM - YÂ.. dır. Bunları ELİF - LÂM - RA / KÂF - HÂ - YÂ - AYN - SAD / TÂ - SÎN / HÂ - MÎM - KAF - NUN kendinde toplar. Bundan başkası ZULMET harfleridir ki eskiden hakîmler bunları putların alın kısımlarına yazarlardı. Tâki putperestler ibâdet kasdıyla itiyad edindikleri şekilde bunların önünde eğilsinler ve kendilerinde sağlam bir inanç havası devam etsin.

FÂTİHA'YI OKUMANIN ÖZELLİKLERİ VE BUNUN SAYISI VE YARARLARI

el-Hakîm diyor ki; bu sûrede bin zâhir, bin de bâtın olmak üzere iki bin hassa vardır. Âyetlerinin sayısı ise, ittifakla yedidir. Ne var ki bazısı En'amte aleyhim'i bir âyet saymaktadır; Besmele'yi değil. Bazısı da bunun aksini kabul etmektedir. Fâtiha yirmi beş kelimedir. Bazılarına göre yüz yirmi beş harfdir, bazısına göre de 123, bazısına göre de 130 harftir. Bu ihtilâf yazıya ve okumaya göre olmaktadır. Rûhu'l-Beyân ve Hanefi tefsîrlerinde de bu husus belirtilmiştir.

Şeyh Temîmî'nin bazı talebesinden rivâyet edildiğine göre, Miltan ülkesinde vebâ (salgın bir hastalık) baş göstermişti. (Malûm o devirde salgın hastalıklara karşı ciddî bir çare bulunamamıştı). Şeyh Temîmî Hazretleri maddî imkânların

(724) *Esrâr-ı Fâtiha.*

yokluğu karşısında mânevî tedaviye baş vurdu. Hastaların üzerine her defasında Besmele çekilerek 41 defa Fâtiha okunmasını emretti. Biz de öyle yaptık. Allah'ın izniyle hastalar şifâ buldu. Fetevâ-i Sofiyye'de de bu husus nakledilmiştir.

Sabah sünnetiyle farzı arasında kırk bir defa Fâtiha okumaya devam eden kimse, ne gibi bir makam ve mevki arzu ederse onu elde etmiş olur. Fakir ise zengin olur; borçlu ise borcu ödenir. Hasta ise şifâ bulur. Zayıf ise güç ve kuvvet bulur. Garip ise izzet ve şeref elde eder. Halk arasında mukayese edilemeyecek kadar itibar kazanır. Süflî ve ulvî âlemlerde sevimli olur. Sözü dinlenir, işi beğenilir. Düşmanının yanında korkunç ve heybetli görünür. Dostunun yanında da son derece sevilir. O buna devam ettikçe Allah tarafından devamlı bir emniyet içinde bulunur.

Bulunduğu makam ve mevkiden azledilen kimse sabah sünnetiyle farzı arasında kırk gün bir noksanlık yapmadan 41 defa olmak üzere her gün Fâtiha-i Şerîfe'yi okuyacak olursa, Cenâb-ı Hak onun makam ve görevini veya ondan daha iyisini verir. Fâtiha'nın esrarı bereketiyle bu gerçekleşir. Allah ona salih bir evlâd da verir eğer kısır kalmış ise.

Belirtilen tertip üzere Fâtiha ağrı ve sızı hissedilen yere, özellikle göz ağrısına halis bir niyetle okunursa, Allah şifâ verir. Bu öyle bir sırdır ki bunu ancak Allah'ın tevfîk verdiği kimseler bilebilir. Bu sırrı gizlemek gerekir. Ancak lâyık olana, gönülden inanıp kabul edene açıklanabilir.[725]

Allah bizi de, sizi de bu tertibe devam etmemizde başarılı kılsın. (Diyebiliriz ki, Fâtiha'nın böylesine şifâ olması, tıbbî bütün çarelere baş vurduktan ve gerekli bütün tedbirleri aldıktan sonra başlar. Tıbbın müdahale edemediği veya âciz kaldığı hastalıklarda elbette ki mânevî tedaviye başvurmak, Kur'ân'dan şifa beklemek çok uygun olur. Bununla beraber bir taraftan maddî imkânlara başvururken, mânevî çareleri de ihmal etmemek çok yararlı olur.)

(725) *Esrâr-ı Fâtiha: İmam el-Hakîm.*

DÜRRETÜ'L-ÂFÂK sahibi, ilm-i huruf ve evfak hakkında diyor ki: Her farz namazdan sonra Besmele ile birlikte yedi defa Fâtiha-i Şerîfe'yi okumaya devam eden kimseye Allah hayırların kapısını açar. Allah ona, din ve dünya işlerinde yeterli sebep yaratır. Fâtiha'yı bir pamuk parçası üzerine yedi defa okuyup üfleyen ve sonra onu bir yara üzerine koyan kimseye Allah Fâtiha bereketiyle şifâ verir. (Bu da gerekli tıbbî müdahale yapıldıktan sonra yapılmalıdır. Veya tıbbî müdahale imkânları bulunmayan bir ülkede, bir kabilede yapılabilir.)

Farz namazlardan sonra yirmi defa Fâtiha-i Şerîfe'yi okumaya devam eden kimse, her gün yüz defa bu sûreyi okumuş olur Böylece Allah onun rızkını genişletir, durumunu iyileştirir, iç âlemini nurlandırır, işlerini kolaylaştırır, gam ve kederini giderir. Arzu ettiği izzet ve şerefi ona lûtfeder. Fâtiha ile birlikte bereket iner, ihtiyaçlar karşılanır. Fâtiha'da erbabı için sırlar ve nurlar vardır. Fâtiha dine, doğruluğa, Allah'a yönelmeye, başarılı olmaya, yardım görmeye, düşmanı kahretmeye üstün gelmeye, ibâdet etmeye, tâatte bulunmaya, merhamet ve şefkatli olmaya, sevimli kalmaya, yeterli bulunmaya, kötülükten korunmaya, güven içinde kalmaya, mülk edinmeye, irâde, ilim ve best sahibi olmaya, sevinç duymaya, anlayışlı bulunmaya, malda fazlalık elde etmeye, mevki sahibi olmaya, güzel bir hayat sürmeye, evdeki hizmetçileri ve çoluk çocuğu korumaya, zarar ve fesaddan uzak bulundurmaya, ilmin inceliklerini anlamaya, hikmet dolu konuları kavramaya, hakikat ifade eden ölçüde konuşmaya, mârifet sahibi olmaya delâlet eder.

Bütün bunlar Fâtiha-i Şerîfe'nin bereketi ve esrarı ile olur Fâtiha'nın bir nice özellikleri vardır. Allah hayır kapılarını ona devam edene açar. Malında ve canında bereket bulur. Köklü konularda sözü geçerli olur. Allah onu zamanın üzücü olaylarından kurtarıp güveni içinde bulundurur. Açlık ve fakirlik gibi üzücü ve ezici şeylerden korur. Onun sevgisini gönüllere yerleştirir. Allah'tan (meşru olarak) ne isterse mutlaka kendisine verilir.

Evet bütün bu özellikler, ancak Fâtiha'ya devamla elde edilebilir. Aynı zamanda ehil bir zattan müsaade almakla gerçekleşir. Nasıl ki biz, Peygamber'in (S.A.V.) mânevî huzurunda bunun müsaadesini meşâyih-ı kirâmdan almış olduk.

Bir rivâyette ise deniliyor ki: Fâtiha-i Şerîfe sabah namazından sonra otuz defa, öğle namazından sonra yirmi beş defa, ikindi namazından sonra yirmi defa, akşam namazından sonra on beş defa, yatsı namazından sonra da on defa okunur. Bunun toplamı yüze ulaşır. Bu her iki yolda uygun ve güzeldir.

Her farz namazı müteakip yüz defa Fâtiha-i Şerîfe'yi okuyan kimse, buna devam ederse, sür'atle maksadına erişir. Kim de sabah namazından sonra Fâtiha'yı harfleri sayısınca (125) okursa, arzuladığı şeyi elde eder. Bunda şek ve şüphe yoktur. (Ancak arzulanan şey, iman gücünü artıracak, bilgiyi geliştirecek, ibâdet zevkini kökleştirecek ölçüde olmalıdır. Nefsin bitip tükenmeyen birtakım istekleri vardır ki çoğu gayr-ı meşrûdur Onlara kavuşmak için okunursa hiçbir yarar elde edilemez ve sonuç da vermez).

Belirttiğimiz bu tertibin birçok esrarı ve özellikleri vardır. Deniliyor ki: Fâtiha'yı 125.000 defa harflerinin sayısınca hatmetmekte büyük faydalar vardır. Şöyle ki: Fâtiha'nın bir harfini al, bin defa söyle; böyle onu belirtilen şekilde hatmetmiş olursun, diyenler vardır. (Daha uygun olanı, 125.000 defa tekrarlayıp okumaktır. Harflerini alıp bin defa tekrarlamak pek matlub değildir).

Kim de Fâtiha-i Şerîfe'yi peygamberler, Bedir savaşına iştirak eden mücahidler ve Talût'un askerleri sayısınca (yâni 313 defa) okursa, arzu ettiği (meşru) maksadlar ve savunmalar kendisine hâsıl olur. Bu sayıda büyük bir sır vardır. İnşaallah ileride ÂYET-İ KÜRSÎ bahsinde buna yer vereceğiz.

Allah'a yönelip Fâtiha-i Şerîfe'yi okumaya devam eden kimse arzusunu kendi nefsinde örneklendirir ve okuduktan sonra (belirtilen sayı —313— tamamlanmış olacak) başka bir şey ummazsa, mutlaka Allah onun isteğini kabul buyurur ve bunu acele olarak lûtfeder. Ben bunu birkaç defa denedim,

aynen gerçekleşti. Şüphesiz ki bu büyük bir sırdır, yüce bir kaderdir ki Allah onu sûrelerin en büyüğü olan Fâtiha'ya yerleştirmiştir. O halde Fâtiha'nın kıymetini bil, sırrını ifşâ etme..

Mârifet erbabından bazı ilim adamları, Fâtiha-i Şerîfe'nin bini zâhir, bini bâtın olmak üzere iki bin özelliğinin bulunduğunu söylemişlerdir. Gece ve gündüz bu sûreyi okumaya devam eden kimseden tembellik ve korku kalkar. Allah onun içini ve dışını her türlü nefsanî âfetlerden, şeytanî isteklerden temizler. Allah ona hem zâhirde, hem bâtında Ledünnî ilim ilham eder. Fâtiha'yı okuyan tam bir istikamet üzere bulunur."[726]

Hâdimî merhum diyor ki: Sofî, oturarak, ayakta iken, süvari bulunurken, yaya yürürken ve bütün durumlarında Fâtiha-i Şerîfe'yi okumaya vaktini ayıracak ve bunda iktisar yapacaktır. (Allah bizi de, sizi de buna devam etmemiz için muvaffak etsin!.)

Şeyh el-Bevnî (rahmetullahi aleyh) Şemsü'l-Maarif adlı kitapta diyor ki: Allah bizi ve sizi muvaffak eylesin! Şüphesiz ki Fâtiha-i Şerîfe'nin hayret verici hassaları vardır.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki: **«Kim Fâtiha'yı döşeğine uzandığında okur ve beraberinde üç İHLÂS ile MUAVVAZATEYN'i de okursa, ölümden başka her şeyden güven içinde olur.»**

İbni Abbas (R.A.) diyor ki :

«Hazret-i Ali'nin (R.A.) oğlu Hz. Hasan hastalandı. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buna çok üzüldü. Cenâb-ı Hak O'na vahyederek, içinde (F) harfi bulunmayan sûreyi oku, diye buyurdu. (F) âfettendir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz içinde su bulunan bir kaba Fâtiha'yı kırk defa okuduktan sonra Hazret-i Hasan'ın ellerini, ayaklarını, yüzünü ve başını, bedenin açık ve kapalı yerlerini o su ile yıkadı. Allah da ondan elem ve rahatsızlıkları giderdi.»

Rivâyete göre İbni Şa'bî, yan ağrısından müştekî bulunu-

---

(726) Şemsü'l-Maarif.

yordu Ona denildi ki: Kur'ân'ın esası olan sûreye mülâzemet et!. O Fâtiha-i Şerîfe'dir. Biz İbni Abbas'dan (R.A.) duyduk ki: Her şeyin bir esası vardır; Kur'ân-ı Kerîm'in esası ise Fâtiha'dır. Fâtiha'nın esası da Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm'dir.

Şeyh Muhyiddîn Arabî (K.S.) Hazretlerinden yapılan rivâyete göre, demişler ki: «Kimin bir hâceti varsa, akşam namazının farzını ve sünnetini kılıp henüz yerinden kalkmadan kırk defa Fâtiha-i Şerîfe okusun ve sonra muradını Allah'dan istesin. Şüphesiz ki Allahü Teâlâ onun muradını mutlaka yerine getirir. Bu denendi ve fayda sağlandı. Bu sayı tamamlanınca şu duâyı okusun :

إِلٰهِي عِلْمُكَ كَافٍ عَنِ السُّؤَالِ اَكْفِنِي بِحَقِّ الْفَاتِحَةِ سُؤَالاً وَكَرَمُكَ
كَافٍ عَنِ الْمَقَالِ اَكْرِمْنِي بِحَقِّ الْفَاتِحَةِ مَقَالاً وَحَصِّلْ مَا فِي ضَمِيرِي

«Ya İlâhî! Senin ilmin benim isteğime yeterlidir. Fâtiha'nın hakkı için istek yönünden sen bana kâfi ol!. Senin keremin benim sözüme karşı kâfidir. Fâtiha'nın hakkı için bana kâfi ol!. Gönlümde olanı meydana getir!»

Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) : **«Fâtiha, mü'minlerin maksadına açılan kapıdır. Kim onu yedi gün abdestli olarak günde yetmiş defa okur da tertemiz bir suya üfler ve onu içerse, Allah kendi fazl u kereminden ona ilim ve hikmet verir, kalbini fâsit düşüncelerden temizler, onun zekâsını artırır, hafızasını güçlendirir. Artık bir daha unutmaz olur.»**

Sırri'l-Fâtiha adlı kitapta da bu rivâyetlere yer verilmiştir.

Fâtiha'nın özelliklerinden biri de şudur :

«Sabah sünnetiyle farzı arasında onu kırk defa okuyup göz ağrısı gidermeğe niyet ettiğin takdirde, Allah'ın izniyle çok kısa zamanda iyileşir.»

Zamanımızda bu tertip hem göz ağrısı için, hem de başka hastalıklar için yararlıdır. Çünkü bu birçok defa denenmiş ve olumlu sonuç alınmıştır. Hamd Allah'a olsun.. Bundaki sır ise,

ağrı duyanın ve bu işe azmedenin iyi niyeti ve hüsn-ü zannıdır. (Tekrar edelim ki tıbbın gösterdiği çarelere başvurduktan sonra bu tertibe kapı açılırsa yararlı olur. Ama mevcut tıbbî imkânları ve çareleri bir tarafa itip sadece bu yoldan tedaviye gitmek pek başarılı olmaz. Çünkü Allah'ın kanunları değişmez O, her türlü çareye ve tedbire baş vurduktan sonra müsbet bir netice elde edemeyen, bu yüzden kendisine gönülden yüz çeviren kullarına kendi katından şifâ verir. Tedbir almadan yalnız mânevî yoldan tedaviye gitmek, TEVEKKÜL kaidesine ters düşer.)

Yukarıda belirttiğim sayıca ağrıyan diş üzerine okunursa, Allah'ın izniyle iyileşir, ağrı durur. (Bu da aynı ölçüler içinde olmalıdır.)

Yine belirtilen sayıda Fâtiha'yı yolcunun kafasına okursa, Allah onu korur ve sâlimen evine çevirir.

Fâtiha-i Şerîfe'ye bağlı bulunan bir kimse yüzyirmibir defa okuyup bitirdikten sonra on defa üflese, o kimseyi Allah o kayıttan kurtarır. Böyle olanların bunu denedikleri ve müsbet sonuç aldıkları bilinmektedir. (Eli kolu bağlı bir kimsenin Allah'tan başka yardımcısı kalmadığında, Fâtiha-i Şerîfe'yi okuyup onun sahibinden kurtuluş beklemek kadar tabiî ne olabilir? Allah bu durumda olan ve bütün sebeplerden kopan inanmış bir kimseye şüphe yok ki Fâtiha-i Şerîfe bereketiyle yardımda bulunur).

Sâlihlerden bazısı şöyle demiştir: Bir kimse elini ağrı duyduğu yerine üzerine bırakır ve yedi defa Fâtiha-i Şerîfe okur ve «Allah'ım! Hissettiğim şu ağrının kötülüğünü benden gider. Çok mübârek, ağır başlı ve oturaklı, son derece güvenilir olan peygamberin Muhammed'in (S.A.V.) dâvetiyle beni bu acıdan kurtar» derse Allah ona şifâ verir. Bu denenmiş ve müsbet neticeler alınmıştır.[727]

Hayır kapılarının açılması, rızkın genişlemesi için Fâtiha'nın şu özelliği vardır: Yeni ay'ın pazar günü (ay a) baksın ve BESMELE ile birlikte yetmiş defa Fâtiha-i Şerîfe'yi oku-

(727) Fethü'l-Mecîd.

sun Pazartesi günü altmış defa, çarşamba günü kırk defa, perşembe günü otuz defa, cuma günü yirmi defa, cumartesi günü on defa olmak üzere her gün onar onar eksilterek devam etsin. Böylece Fâtiha-i Şerîfe'yi yedi günde bu tertip üzere her ay okusun.

Medine-i Münevvere'de Hind ulemâsından olan şeyhim bana böyle icâzet verdi ve o da kendi şeyhinden şöyle nakledip anlattı: «Şeyhim halkın bulunmadığı bir yerde oturuyor, etrafında da bir hayli müridi yer alıyordu. Şeyh efendi bunların günlük yemek ve içmesini verir ve herkesin tabiatına uygun bir gıda maddesi takdim ederdi. Bununla beraber şeyhimin ne bir kazancı, ne de bir ticareti vardı. Sadece Fâtiha ile tasarrufta bulunurdu. Şeyhim bunu bana hicrî 1262 yılında anlatmıştı.»

Yapılan sahîh rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Gece ya da gündüz oniki rek'at namaz kılan ve her rek'atinde Fâtiha-i Şerîfe'yi ve bir sûreyi okuyan, her iki rek'atte teşehhüde oturan, selâm veren; son iki rek'atte teşehhüdden sonra secdeye varıp selâm vermeden önce Fâtiha'yı yedi defa, Âyet-i Kürsî'yi yedi defa okur, sonra da şu tesbihi on defa tekrarlar: Lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şerîke leh lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr, ve bunu müteakip şu duâyı okur :**

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْأَلُكَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ
مِنْ كِتَابِكَ وَبِاسْمِكَ الْاَعْظَمِ وَوَجْهِكَ الْاَعْلٰى وَكَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ
اَنْ تَقْضِىَ حَاجَتِى

«Allah'ım! Senden ARŞ'ın izzet dolu akıdlarıyla, kitabından esen rahmet müntehasiyle, senin büyük ve yüce isminle, tastamam sözlerinle (sana yönelip) hâcetimi yerine getirmeni istiyorum.»

Der ve sonra hâceti ne ise onu ister. Sonra da başını kal-

dırıp sağa sola selâm verirse, şüphesiz ki Cenâb-ı Hak onun hâcetini yerine getirir.»

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz devamla buyurdular ki:

«Bunu alçaklara, beyinsizlere, ahlâksızlara öğretmeyin. Çünkü bu kabul olunan bir duâdır.»[728]

İlim adamlarından bir kısmı diyor ki: Seher vaktinde kim Fâtiha'yı kırk bir defa okumaya devam ederse, Allah ona rızık kapılarını açar, işlerini kolaylaştırır, zahmetsiz külfetsiz olarak işlerini yürütür. Allah'ın izniyle buna mazhar olur. Havassı'l-Kur'ân'da da bu husus belirtilmiştir.

FÂTİHA'NIN ÖZELLİKLERİ

Her hayrın kapısını açmak, ya da her şerri def'etmek isteyen kimse, bunu Fâtiha-i Şerîfe ile yapmak istiyorsa, onu harfleri sayısınca, ya da peygamberlerden resûl olanlar sayısınca (313 resûl) veya üç günde bin defa, ya da beş veya yedi günde bin defa okusun; muradı yerine gelmiş olur. Ancak bunu abdestli bir şekilde kıbleye yönelik olarak okuması ve okurken de ara yere dünya sözü sokmaması, sayı bitinceye kadar böyle devam etmesi gerekir. Eğer bu vaziyette halvete çekilir üç veya beş ya da yedi gün oruçlu bir vaziyette riyazette bulunursa, halvet esnasında birtakım esrar zâhir olur. Özellikle cuma gecesi ve gündüzü... Cuma sabahı da olabilir. Ancak kendisine zâhir olan esrarı gizli tutacak, halka duyurmayacak .. Bu durumda Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e çokca salât u selâm verecek, onun şefaatini umacak, vakit namazlarını vakti girince kılacak, sünnetleri de tamamen yerine getirecek ve devamlı abdestli bulunmaya çalışacak, güzel kokular (buhur ve benzeri şeyler) kullanacak, ud ve anber gibi güzel kokulu şeyleri yakıp tütsülenecek. Yedi günde matlubu yerine gelmeyecek olursa, ikinci hafta bulunmaya sabredecek...

Susuzluktan ,açlıktan korkan kimse, sabahlayınca Fâtiha'yı okuyup eline üfledikten sonra ellerini yüzüne sürer, ka-

(728) Nihâye Şerh-i Hidâye; İbn Mes'ud'dan (R.A.).

rın nahiyesine dokundurursa, Allah o gün Fâtiha bereketiyle ona kâfi olur.[729]

Susuzluktan, açlıktan korkan kimse, sabahlayınca Fâti'ha'yı okuyup eline üfledikten sonra ellerini yüzüne sürer, karın nahiyesine dokundurursa, Allah o gün Fâtiha bereketiyle ona kâfi olur.[730]

FÂTİHA'NIN TASARRUFU HAKKINDA BAZI ÖZELLİKLER (Kİ BUNLAR EN BÜYÜK VE EN ÜSTÜN HASSALARIDIR)

Yapılan rivâyete göre Hazret-i Ali (R.A.) buyurdu ki:

«Aşağıdaki tertib üzere kim Fâtiha'yı okursa, dünya ve âhiretin bütün murad edilen şeylerine kolaylıkla kavuşur, Allah Âdem oğullarının kalblerini ona müsahhar eder, üzerinden bütün belâları kaldırır, onu dünya ve âhiretteki kaymalardan kurtarır. O bunu her gün bir defa okur.

Tertip şudur:

Kimselerin olmadığı bir yerde güzel abdest alınmış bir vaziyette, beden tertemiz, elbise öylesine temiz bulunur. Nâfile olarak iki rek'at namaz kılar, selâm verdikten sonra yetmiş defa İSTİĞFAR'da bulunur. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e yetmiş defa salât ü selâm getirir ve bu tertibi yetmiş kere okur sonra hâcetini dile getirir. Şüphesiz ki Allah onun hâcetini o gün yerine getirir ve belki o saatte... Ona birçok kalb ve esrar kapıları açar, kendi lûtf u keremiyle onu zengin kılar.

Şerîf Buharî diyor ki: Fâtiha'yı bu tertip üzere okumaya devam eden kimse dünya ihtiyaçlarında hiç kimseye muhtaç olmaz. Allah ona gayıb kapılarını açar.

Şeyh-i Ekber Muhyîddin Arabî diyor ki:

«Tertiplendiği şekilde kim Fâtiha'yı her gün yedi def'a okursa halktan gizli ve örtülü olan GAYIB ÂLEMİNİ temaşa eder Melekût âleminden olan ruhanîlere muttali' olur. Ceberut âlemiyle irtibat sağlar. Süflî âlemden kopar. BEKA âle-

---

(729) Esrâr-ı Fâtiha.
(730) Bahrü'l-Maarif

miyle tam bir bağlantıyla bağlantı kurar. Dünyevî ve uhrevi maksatlarıyla kurtuluş ve zafer yolunu elde eder. Allah'ın minnet ve keremiyle, feyiz ve lûtfuyla bu esrara vâkıf olur.»

Fâtiha'nın Esrarı adlı kitapta da buna yer verilmiş ve açıklaması yapılmıştır.

Yeryüzünün en fakiri, kulların en zayıfı ben derim ki: (Hamid ve Mecîd olan Allah bana yardımcı olsun.) Ben bahşedilen tertiplenmiş Fâtiha'yı aşağıda belirtildiği üzere Medine-i Münevvere'de buldum ve onu kendime vird edindim, beş vakit namazdan sonra devamı ettim. Ancak bunu yaparken meşâyihtan izin almamıştım. Zaten izin alacak bir şeyhe de rastlamamıştım. Muvacehe-i şerîfede bulunduğum sırada Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den sordum. Bunun üzerine rü'yamda İmam Ali (R.A.) Hazretleri'ni gördüm; o bana izin verdi. İmam Ali'nin sağ elini öptüm. Sonra bu rü'yamı Ebû Kubeys'te şöhret bulan Şeyh Muhammed Sünusî Hazretleri'ne sordum. Bana: «Bu sana yeter, bu sana yeter evlâdım! Bu ruhanî bir icâzedir» buyurdu.

Tertip şöyledir:

Fâtiha'nın her yedi âyetinden biri haftanın bir gününe karşılık konmuştur; o günlerde tasarruf edecek ulvî ve süflî âlemden olan ruhanîlerle beraber. Günlerin isimleri ve harfleri de yerleştirilmiştir. Bunu iyi anla, tâki Allah sana kapısını açmış ola..

BİRİNCİ GÜN, PAZAR: Bu günde Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahim elhamdü lillâhi rabbil âlemîn der ve ilâve edersin:

Ya Hayyü, ya Kayyûm! Ey Revkayaîl! Cevap ver.. İşiterek ve itaat ederek, sen ve hizmetçin Muzhib, Elhamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn hakkı için, el-Hayyül kayyûm hakkı için cevap ver.. Efendimiz Muhammed (S.A.V.) hakkı için, arşın ayaklarına müvekkel olan melekler hakkı için, ebced. Er-rahmâni'r-rahîm.. Ya Raûf, ya Atûf!. Ey Cibrîl, (A.S.) sen ve ebyaz olan hizmetçin, cevap verin.. er-rahmân hakkı için, Raûf ve Atûf hakkı için, Efendimiz Muhammed (S.A.V.) hakkı için, Arş'ın ayaklarına müvekkel olan melekler hakkı için.. Hevvez.

Mâlik-i yevmi'd-din.. Ey kalbleri ve gözleri çeviren!. Ey Semsemâil! İşiterek ve itaat ederek cevap ver. Sen ve Ahmer olan hizmetçin; Mâliki yevmi'd-dîn hakkı için, kalbleri ve göz-leri çeviren Allah hakkı için, Efendimiz Muhammed (S.A.V.) hakkı için, Arş'ın ayaklarına müvekkel olan melekler hakkı için, Tikele..

İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn. Ya Serî, ve ey Karib (sür'atli ve yakın olan)! Ey Mikâîl! Sen ve hizmetçin Berkan işiterek ve itaat ederek cevap verin, İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn hakkı için, Serîu'l-Karib hakkı için, Efendimiz Muhammed (S.A.V.) ve Arş'ın ayaklarına müvekkel olan melekler hakkı için.. Muttasi'..

İhdinâ's-sırata'l-müstakim. Ya Kaadir, ya Muktedir!. Ey Sarfeyâil! Sen ve hizmetçin Şemhureş işiterek ve itaat ederek cevap verin.. İhdinâ's-sırata'l-müstakîm hürmetine, el-Kaadir ve'l-Muktedir hakkı için, Efendimiz Muhammed (S.A.V.) ve Arş'ın ayağına müvekkel olan melekler hakkı için.. Faskar..

Sırata'llezine en'amte aleyhim. Ya Alîm, ya Hakîm!. Ey Iyneyail! Sen ve hizmetçin Zevbeaa işiterek ve itaat ederek cevap verin.. Alim ve Hakîm olan Allah hakkı için ve Efendimiz Muhammed (S.A.V.) ile Arş'ın ayaklarına müvekkel olan melekler hakkı için . Şetsah..

Ğayri'l-mağdûbi aleyhim veladdâllîn. Yâ Kahir, ya Azîz!. Ya Kesfeyâil! Sen ve hizmetçin Meymun işiterek ve itaat ederek cevap verin. Kahir ve Azîz olan Allah hakkı için ve Efendimiz Muhammed (S.A.V.) ile Arş'ın ayaklarına müvekkel olan melekler hakkı için.. Zedzağ..

Ey ruhânî melekler, ey ulvî ve süflî âlemde olan melekler! Ey Fâtiha'nın hizmetçileri! Cevap ...p bana gelin. Bana meded edin ve yardımda bulunun. Bütün işlerimde benden yana olun..

el-Veha 2 — el-Acel 2 — es-Saa' 2 — Yedi âyetli Fâtiha ve Kur'ân-ı Azîm hakkı için, Fâtiha'da ve Kur'ân'da bulunan esrar ve berekât hakkı için.. Sizin itikat ettiğiniz azamet ve bürhan hakkı için.. Efendimiz Muhammed (S.A.V.) hakkı için..

Yeşil Refef'ini benim emrime ver. Çünkü sen her şeye kaadirsin. Senin rahmetinle bunu istiyorum. Sen merhamet edenlerin en çok merhamet edicisisin.[731]

BİR FAYDA

Ruhanîleri teshîr etmek veya âdemoğullarının kalbini kazanmak ya da birçok hayırları elde etmek veya bütün şerler def'etmek için Fâtiha ile tasarrufta bulunmak isteyen kimse sabah namazından sonra veya geceleyin aşağıdaki tertibi okusun. Ve her birine başlarken Besmele ile başlasın. Şüphesiz ki bu tertipte büyük bir sır ve üstün kerem vardır.

Pazar günü El-hamdü lillâhi rabbil âlemîn âyetini 616 defa, pazartesi günü Er-rahmâni'r-rahîm âyetîni 619; Mâliki yevmi'd-dîn âyetini salı günü 242 defa; İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn âyetini çarşamba günü 856 defa; İhdinâ's-sırata'l-müstakîm âyetini perşembe günü 1073 defa; Sıratallezîne en'amte aleyhim âyetini cuma günü 1837 defa; Ğayri'l-mağdûbi aleyhim veladdâllîn âyetini cumartesi günü 4233 defa okur. Bunu belli bir isim üzerine okumaması gerekir. Aksi halde kendisine zarar verebilir. Bu hususta gözünü aç, dikkatli ol (bu esrarı en iyi ve en hayırlı işlerde kullan)..

FÂTİHA'NIN BİRTAKIM TECELLİLERİNİ KULLANMAK

Böyle bir şey arzu ettiğin zaman hangi ay olursa olsun, ayın ilk gecesi tenhaya çekilir, Fâtiha sûresini doksan dokuz defa okursun. Esmâ-i Hüsnâ'yı (Allah'ın doksan dokuz güzel isimlerini) de bir defa okursun. İkinci gece Fâtiha'yı doksan sekiz defa, ESMÂ-İ Hüsnâ'yı iki defa okursun. Böylece her gece Fâtiha'yı bir eksik sayı ile, Esmâ-i Hüsnâ'yı bir kere fazla yapmak suretiyle okur, tâ on beşinci geceye kadar böylece devam edersin. Onaltıncı gece Fâtiha'yı bir sayı fazla yaparak, Esmâ-i Hüsnâ'yı bir eksik kılarak ayın sonuna kadar bu ameliyeyi yaparak okursun. Böylece muradın tamamlanmış olur.

(731) *Bu, Fâtiha'nın bir sırrıdır ki ancak ehli olan bilir.*

Ruhânîlerden sana arkadaşlık edecek olanlar külfetsiz bir şekilde gelirler ve sana güzel suretlerde görünürler. Bu kardeşliğiniz yeşil bir ipek üzerinde olur. Bu hususta çok uyanık bulun. Belirtilen gecelerde Fâtiha'yı ve Esmâ-i Hüsnâ'yı okurken ve en son gece Fâtiha'yı 600 defa tilâvet ederken müteyakkız bulun Okuma işi bitince hiç konuşma ve sağ yan üzeri yatağına uzan, yüzünü kıbleye çevir. Rü'yanda sana arzu ettiğin haberi getirirler. Allah'ın izniyle bu gerçekleşir."[732]

FÂTİHA İLE TASARRUFTA BULUNMAK

Büyüğümüz Abdülvehhab Şârânî Hazretleri'nden rivâyet edilmiştir: Akşam namazı müstesna olmak üzere her farz namazdan sonra Fâtiha-i Şerîfe on sekiz defa okunur. Bunun müddeti yirmi sekizdir. Duâ makamında yapılır. Besmele çekilmez sadece teavvüz edilir. Sonunda âmîn denilmez, hazfedilir. Yüz defa tamamlanınca şu duâ yapılır :

---

(732) Fâtiha'nın bu tecellisi, ancak sâlih kişilerde kendini gösterir. İtikadı zayıf, ahlâkı düşük, ibâdeti zevksiz olanlar bu tecelliye mazhar olamazlar. (Mütercim)

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا
يَفُوقُ حَمْدَ الْحَامِدِينَ حَمْدًا يَكُونُ رِضًا وَمَرْضَى عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ
الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ الَّذِى دَحَى الْأَرْضَ وَالْأَقَالِيمَ وَاخْتَصَّ مُوسَى الْكَلِيمَ
وَاَحْيَا الْعِظَامَ وَهِىَ رَمِيمٌ وَسَمَّى نَفْسَهُ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ فَهُمَا اِسْمَانِ
جَلِيلَانِ فِيهِمَا شِفَاءٌ لِكُلِّ سَقِيمٍ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ الَّذِى لَيْسَ لَهُ
مُنَازِعٌ فِي الْمُلْكِ وَلَا شَرِيكَ وَلَا قَرِينَ وَلَا وَزِيرَ وَلَا مُشِيرَ وَلَا مُعِينَ
بَلْ كَانَ قَبْلَ الْعَوَالِمِ كُلِّهَا اَجْمَعِينَ اَنْتَ الْمُحِيطُ بِجَمِيعِ السَّلَاطِينِ
وَالشَّيَاطِينِ وَعَوْنِى عَلَى الْاَبْعَدِينَ وَالْاَقْرَبِينَ وَ وَجْهَتِى
عَلَى الْاَجْنَاسِ الْمُخْتَلِفَةِ اِيَّاكَ نَعْبُدُ بِالْاِقْرَارِ وَنَعْتَرِفُ بِالتَّقْصِيرِ
وَنَسْتَغْفِرُكَ مِنَ الذُّنُوبِ وَنَتُوبُ اِلَيْكَ وَنَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا
اَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ صَلَّى
اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ عَلَى كُلِّ حَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ
الدُّنْيَا وَالدِّينِ يَا هَادِىَ الْمُضِلِّينَ لَا هَادِىَ غَيْرُكَ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ
الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ
وَلَا الضَّالِّينَ اَللّٰهُمَّ يَا مَالِكُ رِقَابَ الْعَوَالِمِ كُلِّهَا لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَكَ
اِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ رَبِّ نَجِّنِى مِنَ الْغَمِّ يَا مُنْجِىَ الْمُؤْمِنِينَ فَرِّجِ
الْكَرْبَ عَنِّى يَا مُفَرِّجًا عَنِ الْمَكْرُوبِينَ يَا رَبِّ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ
اِكْفِنِى وَنَجِّنِى مِمَّا اَخَافُ وَاَحْذَرُ وَسَخِّرْ لِىَ الْمُلْكَ الْاَحْيَضَرَ
يَا مُغِيثُ اَغِثْنِى يَا مُغِيثُ اَغِثْنِى وَذَا النُّونِ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا
فَظَنَّ اِلَى قَوْلِهِ نُنْجِى الْمُؤْمِنِينَ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ الطَّاهِرِينَ وَصَحَابَتِهِ اَجْمَعِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Duânın anlamı :

«Kovulmuş, lânetlenmiş şeytandan Allah'a sığınırım. Hamd âlemlerin rabbi Allah'a mahsustur. Öyle bir hamd ile O'na hamdediyorum ki hamdedenlerin hamdine uygun olur. Öyle bir hamd ile ki, o ilâhî rızaya uygun düşer. O öyle Rahmân ve öyle Rahîm'dir ki, yeryüzünü, iklimleri döşeyip süslemiştir. Musâ Peygamber'i Kelîmullah olmaya has kılmış, çürümüş kemikleri diriltmiştir. Cenâb-ı Hak kendini RAHMÂN ve RAHÎM olarak anmış. Bu ikisi kadri yüce isimlerdir ve her derde şifâdır. Mâliki yevmi'd-dîn = Din gününün yegâne sâhibi'dir. Ona onun mülkünde hiçbir çekişen ve hiçbir ortak olan yoktur. Onun hiçbir yakını (nesep yoluyla akrabası) ve veziri ile müşiri de yoktur. Yardımcısı da olmaz. O bütün âlemlerden önce vardı (ve hep var olacaktır).»

«(Allah'ım!) Sen bütün hükümdarları ve şeytanları (kudretinle, hükümranlığınla) kuşatmışsın. Uzaktakiler ve yakındakiler üzerine bana yardımcı ol ve beni muhtelif cinslere doğru yönelt.. İyyâke na'büdü = Ancak sana ibâdet ederim, ikrar ile kusurumu itirafta bulunur, günahlarımdan dolayı sana tevbe ve istiğfar ederim. Senden başka ibâdete lâyık ilâh olmadığına, bir olduğuna, eşin - ortağın bulunmadığına şehadette bulunurum. Yine şehadet ederim ki, Muhammed senin kulun ve resûlündür. İyyâke nestaîn = Ancak senden yardım isterim. Ey sapıttırılmışları doğru yola eriştiren! Senden başka doğru yola eriştirici bulunmaz. İhdinas sıratal müstakîm sıratalleziyne en'amte aleyhim ğayril mağdûbi aleyhim veladdâllîn = Bizi doğru yola eriştir, kendilerine nîmetini sunduğun kimselerin yoluna. Gazaba uğrayanların azıp sapanların yoluna değil... Allah'ım, ey âlemlerin dizginini elinde tutan, her şeye sâhip bulunan! Senden başka (hakiki) ilâh yoktur. Seni tenzîh ederim. Şüphesiz ki ben zalimlerdenim. Beni gam ve kederden kurtar, ey mü'minlerin kurtarıcısı!. Benden sıkıntı ve l. derleri gider, ey sıkıntıda olanları ferahlatıcı kapılar açan! Ey Rabb!. Ey meded ve yardım umanların yardımına erişen!. Sen benim için kâfi ol, korktuğumdan beni kurtar,

beni yemyeşil bir mülke sahip kıl.. Ey yardıma erişen, beni kurtar, imdadıma yetiş!. Ey yardıma erişen, imdadıma yetiş! (Zünnûn hakkında söylediğimizi de an. O, öfkelenerek giderken, kendisini sıkıntıya sokmayacağımızı sanmıştı; fakat sonunda karanlık içinde: «Senden başka ilâh yoktur. Sen münezzehsin. Doğrusu ben haksızlık edenlerdenim» diye seslenmişti. Biz de ona cevap verip, onu üzüntüden kurtarmıştık. Mü'minleri de böylece kurtarırız.)[733]

Allah'ın salât u selâmı Efendimiz Muhammed'e (S.A.V.) onun tertemiz hanedanına ve bütün ashabına olsun. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.»[734]

FÂTİHA'YI YAZMANIN ÖZELLİKLERİ VE İNSANLARA BU HUSUSTA OLAN FAYDALAR...

Bilmiş ol ki Fâtiha-i Şerîfe, dertleri ve elemleri giderir, âfiyeti süratlendirir. Bu hususta birçok sahîh haberler ve açık eserler Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den vârid olmuştur. **«Fâtihatü'l-Kitab, her derde devâdır.»**

İlim adamlarımızdan bazısı demiş ki: Fâtiha-i Şerîfe'yi tertemiz bir kap içine yazıp onu su ile silip (ruhî bir hastalığa tutulmuş) hastaya içirildiği takdirde Allah'ın izniyle şifâ bulur. Veya o su ile hastanın bütün bedenine meshedilir, yâni sürülür. Özellikle ağrı hissettiği nahiyeye üç defa sürülür ve şöyle denilir :

اَللّٰهُمَّ اشْفِ فَاَنْتَ الشَّافِي اَللّٰهُمَّ اَكْفِ فَاَنْتَ الْكَافِي اَللّٰهُمَّ عَافِ فَاَنْتَ الْمُعَافِي

«Allah'ım! Sen şifâ ver. Çünkü sen şifâ vericisin. Allah'ım! Sen kâfi ol buna, çünkü sen kâfisin.. Allah'ım! Sen âfiyet ver. Çünkü âfiyet vericisin.»

---

(733) *Enbiyâ sûresi, âyet: 87.*
(734) *Fethü'l-Mecîd.*

Böyle yapılınca hasta, Allah'ın izniyle hastalıktan kurtulup şifâ bulur. Meğer ki eceli gelmiş ola.. O takdirde kurtulmasına imkân yoktur.

Fâtiha-i Şerîfe temiz bir kaba yazılıp temiz bir su ile silindikten sonra, o su ile hasta (daha çok ruhî depresyon geçiren) yüzünü yıkarsa, Allah'ın izniyle şifâ bulur. Kalbinde bir başkalaşma duyan, ağrı, sızı hisseden veya çırpınıp ıstırap çeken kimse içecek olursa, Allah'ın izniyle sâkinleşir, elem ve acısı kalmaz.

Fâtiha-i Şerîfe'yi za'feran ve misk karışımı bir mürekkeple yazıp gül suyu ile silip içecek olursan, zekân açılır, hafızan kuvvetlenir. Hafızasında bir şey tutamayan kimse yedi gün bunu içecek olursa bönlüğü zail olur, işittiğini hatırında tutma yeteneğine sahip olur.

Bunu temiz bir kaba yazıp gül yağı ile sildikten sonra ağrı çeken kulağa akıttığın takdirde iyileşir ve bir daha ağrı görmez.[735]

Yine temiz bir kaba yazıp kınaçiçeği yağıyla sildikten sonra yetmiş kere Fâtiha'yı üzerine okuyup kaldırmakta fayda vardır. İhtiyaç duyulduğunda kullanılırsa romatizma, felç, rahim kanaması, bel ağrısı gibi rahatsızlıklara iyi gelir. Şöyle ki, kınaçiçeği yağı ağrı duyulan nahiyeye sürülür.[736]

Bunun gibi Fâtiha'da birçok havass vardır. Bunların hepsini burada sayıp sıralamamız mümkün değildir.

ÇOCUĞUN AÇIK-SEÇİK KONUŞABİLMESİ İÇİN

(Bilindiği gibi güzel konuşmak, iyi cümle kurmak, kelimeyi yerli yerinde kullanmak bir sanattır. Buna «fesahat-i lisan» denir. Eğitimin, aile kültürünün, cemiyet kültür seviyesinin bunda büyük te'sirleri vardır. Bütün bu vasıtalara baş

(735-736) Gülyağının kendine özgü te'sirleri vardır. Aynı zamanda antiseptiktir. Kınaçiçeği yağı hem antiseptiktir, hem de yakıcıdır. Sinirleri tahrik eder ve ağrıları giderir. Böylece maddî ve mânevî tedavi bir araya gelmiş oluyor (Mütercim)

vurulduktan sonra bir de mânevî vasıtalara baş vurmakta yarar vardır.)

Fâtiha-i Şerîfe cam bardağa yazılır. Sonra temiz su ile yıkanıp elde edilen bu su çocuğa içirilir. Fâtiha ile birlikte şunları da yazmanın büyük faydası vardır: Âyet-i Kürsî, Rabbiş-rahlî Sadrî ve Yessirlî emrî vehlûl ukdeten min lisanî yefkahu kavlî ile ve yükellimu'n-nâse fi'l-mehdi ve kehlen âyeti ile Kaalû keyfe nükellimü men kâne fi'l-mehdi sabiyya âyeti ve Kaale innî Abdullahi ataniye'l-kitabe ve'l-hikmete ve tefehhemnâhâ Süleyman... Şâkirîn'e kadar, Kaaleta e'tinâ taaiîn lillâhi rabbi'l-âlemîn âyeti yazılır.[737]

el-Hakîm (rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Cuma akşamı yatsı namazından sonra za'feran ve gülyağı karışımı mürekkeple ceylân derisine Fâtiha-i Şerîfe'yi ve sûrelerin başında bulunan Elif - Lâm - Mîm, - Elif - Lâm - Mîm Allahü..., Elif - Lâm - Mîm - Sât, Elif - Lâm - Râ, Elif - Lâm - Mîm - Râ, Kâf - Hâ - Yâ - Ayn - Sât, Tâ - Hâ, Tâ - Sîn, Tâ - Sîn - Mîm. Yâ - Sîn, Sad, Kaf, Ha - Mîm - Ayn - Sîn - Kaf, Ha - Mîm, Nûn. Bunlar Fâtiha'dan başka yirmi dörttür. Hangi aydan olursa olsun, bunların yazılması ay'ın yirmi dördüne tesadüf eden cuma gecesine tesadüf ettirilir. Sonra bir kamış boşluğuna yerleştirilir ve bakire bir gelinlik kızın hazırladığı balmumu ile sıvanır. Böylece bunu üzerinde taşıyan kimsenin kalbinde yiğitlik duygusu gelişir, güçlenir, düşmanın şerrine karşı yeterli olur, herkes yanında makbul bir insan sayılır. Fakir ise zengin olur, borçlu ise, Allah onun borcunu ödeme imkânlarını doğurur. Korkak ise güven bulur, deli ise akıllanır, üzüntülü ve kederli ise Allah ondan sıkıntıyı giderir. Yolcu ise çoluk-çocuğuna döner...»

«Bekâr bir kızın boynuna takılırsa, isteklisi olur, ona rağbet edenler çoğalır. Bir dükkâna asıldığı takdirde alış-veriş edeni artar... Çocukların boynuna asıldığı takdirde korktul-

---

(737) ed-Dürrü'n-Nazim.

ları her şeyden güven içinde olurlar, aynı zamanda korunurlar.»[738]

Temimi (rahmetullahi aleyh) diyor ki:

«Sakın sakın Allah'ın kitabındaki özelliklere karşı lâkayd davranma veya gaflet içinde bulunma. Bu hususta itikadında bir gevşeme meydana gelirse hem dünyada, hem âhirette zarara uğrayanlardan olursun. Bundan da Allah'a sığınınız. Çünkü Cenâb-ı Hak Kur'ân'da buyuruyor —ki o, en doğru söyleyendir—: «Kitâb'da biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık.»[739] «Yaş ve kuru ne varsa hepsi o apaçık Kitâb'dadır.»[740]

Buna işaretle Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki:

«— **Kur'ân'dan dilediğini, istediğin kimse için al!.»**

Bir rivâyette ise konumuzla ilgili olarak şöyle deniliyor: **«Kur'ân-ı Azîm'e karşı gevşeklik ve lâkaydlık gösteren ve bu hususta kötü zan besleyen kimseye cidden kötü bir ceza vardır.»**

Allâme İbnü'l-Kayyım kendi eserinde diyor ki: «Her derdin bir devası vardır. Ben ise tedavinin Fâtiha ile yapılmasını çok güzel buldum. Amel edince de şifâ hususunda onda hayret uyandıracak şekilde bir te'sir buldum. Bunu şöyle anlatabilirim: Bir müddet Mekke'de kaldım. Bu arada birtakım rahatsızlıklar bende belirdi. Bunları tedavi edecek ne bir doktor, ne de bu işten anlayan bir kimse bulabildim. Kendi kendime dedim ki: Ey nefs! Bırak beni, bırak beni, kendimi Fâtiha ile tedavi edeyim. Nitekim öyle yaptım ve Fâtiha'nın tedavide büyük ve hayret verici te'sirini gördüm. Ondan sonra da şiddetli elem ve ıstırap çekenlere Fâtiha'yı tavsiye ettim, böylece birçok kimse bu sayede sür'atle tedavi olup rahata kavuştular. Evet, bütün bunlar Fâtiha'nın bereketiyle oldu. Ama ne var ki bu konuda şifâ derecesi hayli farklıdır. Bu farklılık ya amel edenin himmetinin zayıflığından veya o hastanın Allah

---

(738) Havâss-ı Kur'ân.
(739) En'âm sûresi, âyet: 39.
(740) En'âm sûresi, âyet: 59.

kitabıyla tedaviye müsait olmamasından meydana gelebileceği gibi ,okuyanın himmet zaifliği veya harflerin mahreçlerini değiştirmesi ya da sıfatları yanlış telâffuz etmesi yahut hastanın böyle bir tedaviyi kabule müsait olmaması da bu sebepler arasında gösterilebilir. Yoksa, hem âyetler, hem duâlar hadd-i zatında yararlıdır, şifâ vericidir.»

«Bilmiş ol ki: İnsanlardan birçoğu bununla amel eder ama maksad ve gayesine ulaşamaz. Bu da iki sebepten biriyledir: Ya amel eden âsi ve günahkâr bir kimsedir, infialât ve mükâşefâta ehil değildir. Ya da şüphe ve deneme üzere Kitabullah ile amel etmek istiyordur. O halde habis nefislerden, o öldürücü zehirlerden, helâk edici o kem gözlerden bir şey meydana gelir de zeki ve şerif nefisler onu Fâtiha'nın esrar ve hakikatleriyle, derin mânalarıyla ve içinde taşıdığı TEVHÎD, TEVEKKÜL, SENÂ ile karşılarsa, o şeytanî nefislerin te'sirini derhal def'eder ve hiç şüphe götürmeyecek şekilde rahatsızlığı tedavi eder.»[741]

١٠٤٢٢٦	١٤٢١٤٠	٢٨٤١٨٥	٢٨٤٢٨	٦٦٢٢٢
٣٧٩١٤	٧٥٨٠٨	١١٣٧١٢	١٥١٦١٦	٢٤٢٢٧٦
١٦١٠٢٩	٢٥٥٨٥٢		٨٥٢٨٤	١٢٢١٨٨
٤٧٢٨٠	١٢٢٦٦٤	١٧٠٥٦٨	٢٦٥٢٢٨	٩٤٧٦
٢٧٤٨٠٤	١٨٩٤٢	٥٦٨٥٦	٩٤٧٦٠	١٨٠٠٤٤

EBCED hesabıyla elde edilen bu vefk, «330 Fâtiha'yı kapsamaktadır. Kim bunu yazar da beraberinde taşırsa, Allah

(741) Şemsü'l-Maarif, Fâtiha'nın esrarı bölümü.

onu her belâdan ve âfetten muhafaza buyurur ve o kimse gözlerde büyür, halk arasında sevimli olur. Bu, hasta için yazılır da suyu içirilir. Yedi gün devam edilince Allah Fâtiha'nın bereketiyle o hastaya şifâ verir. (Bu daha çok ruhî hastalıklar içindir İnanarak amel edenler fayda görmüşlerdir.)

KARI-KOCA ARASINI YA DA İKİ KARDEŞ ARASINI DÜZELTMEK İÇİN FÂTİHA-İ ŞERÎFE'Yİ YAZMAK

Salihlerden Şeyh Ahmed Razî (rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Karı-koca ya da iki kardeş arasını düzeltmek isteyen kimse, bu konuda Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in emirlerine uyarak böyle hayırlı bir mes'eleye eğilirse, Allah ona bir şehîd sevabı verir. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in bu hususta hadîsleri de vardır: «İki kimse arasını düzelten, bir şehîd sevabı kazanmayı haketmiştir.» O halde bu hayırlı işe teşebbüs eden (önce gerekli tedbirleri aldıktan sonra) Fâtiha-i Şerîfe'yi gülsuyu ve misk karışımı za'feranla yazar ve bu esnada ud yakarak etrafa güzel tütsüler yayar, kendisi de abdestli bulunur ve yazı bu şartlar üzere yazılır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ اَلْحَمْدُ رَبِّ الْعَالَمِينَ يَحْمَدُ فُلَانُ بْنُ فُلَانَةِ
لِفُلَانِ بْنِ فُلَانَةِ اَوْ لِفُلَانَةِ بِنْتِ فُلَانَةِ طَاعَةً لِلّٰهِ تَعَالٰى وَلِفَاتِحَةِ
الْكِتَابِ الشَّرِيفَةِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ يَرْحَمُ فُلَانُ بْنُ فُلَانَةِ لِفُلَانَةِ بِنْتِ فُلَانَةِ
طَاعَةً لِلّٰهِ تَعَالٰى وَلِلْفَاتِحَةِ الشَّرِيفَةِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ اِمْتَلَكَ
فُلَانُ بْنُ فُلَانَةِ لِفُلَانَةِ بِنْتِ فُلَانَةِ اِمْتِلَاكَ عُبُودِيَّةٍ وَرَأْفَةٍ
وَرَحْمَةٍ وَشَفَقَةٍ طَاعَةً لِلّٰهِ تَعَالٰى وَلِسِرِّ الْفَاتِحَةِ الشَّرِيفَةِ اِيَّاكَ
نَعْبُدُ يَعْبُدُ فُلَانُ بْنُ فُلَانَةِ لِفُلَانَةِ بِنْتِ فُلَانَةِ طَاعَةً لِلّٰهِ تَعَالٰى
وَلِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ الشَّرِيفَةِ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ اِسْتَعَانَ فُلَانُ
بْنُ فُلَانَةِ بِاللّٰهِ وَبِسِرِّ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ الشَّرِيفَةِ عَلٰى فُلَانِ بْنِ فُلَانَةِ
اَنْ يُطِيعَهُ رَغَبًا وَرَهَبًا وَسِرًّا وَجَهْرًا طَاعَةً وَمَحَبَّةً لَهُ وَاِقْبَالًا
فِي الْاَفْعَالِ وَالْاَقْوَالِ وَاسْتَعَانَ بِاللّٰهِ عَلَيْهِ وَبِسِرِّ الْفَاتِحَةِ
الشَّرِيفَةِ وَفِي الْاِمْتِثَالِ لَهُ تَحْتَ اِرَادَتِهِ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ
الْمُسْتَقِيمَ اِهْتَدٰى وَاسْتَقَامَ فُلَانُ بْنُ فُلَانَةِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانَةِ
اِسْتِقَامَةً وَمَحَبَّةً وَعُبُودِيَّةً وَسَمْعًا وَخُضُوعًا فِي قَوْلِهِ مِنْ غَيْرِ
رُجُوعٍ طَاعَةً لِلّٰهِ تَعَالٰى وَلِسِرِّ الْفَاتِحَةِ الشَّرِيفَةِ صِرَاطَ الَّذِينَ
اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ اَنْعَمَ فُلَانُ بْنُ فُلَانَةِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانَةِ بِجَمِيعِ
مَا يُطْلَبُ مِنْهُ وَمَا يَرْجُوهُ طَاعَةً لِلّٰهِ تَعَالٰى وَلِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ
الشَّرِيفَةِ مَحَبَّةً وَشَفَقَةً وَرَحْمَةً غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ
وَلَا الضَّالِّينَ آمِينَ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ اِخْوَانًا
عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ لَوْ اَنْفَقْتَ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا مَا اَلَّفْتَ بَيْنَ
قُلُوبِهِمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ اَلَّفَ بَيْنَهُمْ اِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Türkçe anlamı :

«Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm. El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn.. Falan oğlu falanı över veya falan kızı falanı över, Allah'a ve Fâtiha-i Şerîfe'ye itaat etmek üzere, Er-Rahmâni'r-Rahîm: Falan oğlu falana ya da falan kızı falana merhamet eder. Allah'a ve Fâtiha-i Şerîfe'ye itaat etmek üzere.. Mâliki Yevmi'd-Dîn: Falan oğlu falan, falan kızı falana merhamet, şefkat ölçüleri içinde Allah'a itaat etmek üzere Fâtiha'nın sırrı hakkı için sâhip bulunsun. İyyâke na'büdü: Falan oğlu falan, falan kızı falana gönül alçaklığı içinde Allah'a kulluk etmek üzere Fâtiha-i Şerîfe hakkı için bağlansın.. Ve iyyâke nestaîn: Falan oğlu falan Allah ile Fâtiha-i Şerîfe ile yardım görsün falan oğlu falan üzere, tâki ona baş eğsin; hem rağbet etsin, hem korksun, hem gizli, hem aşikâr itaat ve mahabbet üzere bulunsun, söz ve davranışlarında bu ölçü içinde olsun Allah ile ona karşı yardım gösün, Fâtiha-i Şerîfe'nin sırrı hakkı için.. Meşru emirlere uymakta onun irâdesi altında bulunsun.. İhdinâ's-sırata'l-müstakîm: Falan oğlu Falan Allah'a itaat etmek üzere Fâtiha-i Şerîfe'nin sırrı hakkı için doğru yolu bulsun, dosdoğru olsun, sevgi, itaat, tevazu üzere bulunsun. Sözleri hep bu ölçüde olsun. Bir daha doğru yoldan ayrılmamak üzere.. Sıratalleziîyne en'amte aleyhim: Falan oğlu falan, falan oğlu falana arzu ettiği ve umduğu her şeyde iyilikte bulunsun, bunu sırf Allah'a kulluk olsun diye yapsın, sevgi ve şefkat üzere bulunsun. Fâtiha-i Şerîfe'nin sırrı hakkı için.. Ğayri'l-mağdûbi aleyhim veladdâllîn, âmîn: Onların kalblerindeki kin ve hasedi çekip kopardık. Onlar kardeşler olarak karşılıklı sedirler üzerindedirler. Eğer yeryüzünde olan her şeyi harcamış olsaydın, yine de onların kalblerini birbirine ısındıramazdın. Ama Allah onların kalblerini birbirine ısındırdı ve aralarındaki kin ve soğukluğu giderdi. Çünkü Allah yegâne gaalib ve yegâne hikmet sahibidir.»[742]

Bu yazı işi tamamlanınca bir iğne alıp o kâğıdın ortasına

(742) *Duada gelen fiillerin çoğu geçmiş ile ilgili olanlardır ki biz bunların çoğunu Türkçede daha akıcı olsun diye emr-i gaaib şeklinde terceme ettik.*

batır ve niyet ettiğin şahsın bulunduğu tarafa gelmek üzere rüzgâra karşı as, böylece matlub hâsıl olmuş olur. Diğer bir rivâyette ise, bu ameliye yapıldıktan sonra o şahıs Allah'ın sanatının hayret uyandıran cihetlerini görünceye kadar Fâtiha-i Şerîfe'yi okumaya devam etsin.. deniyor.[743]

Arası açık iki kişiyi barıştırmak, soğukluğu gidermek istediğin zaman onların elbiselerinden bir iplik koparıp al ve şu âyeti okuyarak onları birbirine sar ve sonra da aşağıdaki duâyı oku :

Âyetlerin meâli :

«Toptan Allah'ın ipine (Kur'ân'a, onun dinine) sarılın, ayrılmayın. Allah'ın size olan nîmetini anın: Düşmandınız, kalblerinizin arasını uzlaştırdı da onun nîmeti sayesinde kardeş oldunuz.»[744]

«Ey iman edenler! Doğrusu biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi milletler ve kabileler halinde koyduk ki birbirinizi kolayca tanıyasınız. Şüphesiz Allah katında en değerliniz, ona karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Allah herşeyi bilen ve herşeyden haberdar olandır.»[745]

DUÂ

Allah'ım! Musâ ile Harun'un arasını bulup ısındırdığın gibi falan oğlu filân ile falan oğlu falanın da arasını bul ve ısındır Cebrâil ile Mikâil'in arasını, Hadice-i Kübrâ ile Muhammed'in (S.A.V.) arasını bulup ısındırdığın gibi bunların arasını da bulup ısındır. Fâtime-i Zehrâ ile Ali Murtaza arasını bulup ısındırdığın gibi bunların arasını bul ve ısındır. Allah'ım, bu ikisi arasını (karı-koca arasını): Allah'ın hoş bir sözü, kökü sağlam, dalları göğe doğru olan —Rabbinin izniyle her zaman meyve veren— hoş bir ağaca benzer. Nasıl misal verdiğini görüyor musun?»[746]

---

(743) Havâss-ı Kur'ân. (Bu tarz yazı yazmalar hakkında Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den bize kadar gelen sahih bir rivâyet yoktur.)
(744) Âl-i İmrân sûresi, âyet: 103.
(745) Hücurat sûresi, âyet: 13.
(746) İbrâhim sûresi, âyet: 24.

Bunları her okuduğunda ipliğe bir düğüm vurursun. Yedi düğüm tamamlanıncaya kadar devam edersin. Ve sonra o ipliği arası açık olan iki kişi, ya da karı-koca'dan birine verirsin. Onu üzerinde taşıdığında Allah'ın izniyle araları düzelmiş olur.[747]

Şeyh Muhyiddin bin Arabî (K.S.) Hazretleri'nden yapılan rivâyete göre; o şöyle diyor: «Gecenin bir saatinde Besmele çekip Fâtiha-i Şerîfe'yi böylece okur. İyyâke nestaîn cümlesine gelince şu duâ ile duâda bulunur: Allah'ım! Kendi isim ve sıfatların arasını cem'ettiğin gibi benimle hâcetimi de bir araya getirip cem'eyle! Ey celâl ve ikram sahibi!. Sonra İhdinas sıratal müstakîm'i okur ve sonra da her âyet başlangıcında şu duâyı okur: Allah'ım! Fâtiha'nın sırrı hakkı için, izzet ve azametin, celâl ve cemalin hakkı için, gökler ve yer ehli hakkı için, bütün nebî ve resûller hakkı için (salât u selâm onlara, ham de âlemlerin rabbi Allah'a olsun) benim arzuladığım şeyi bana müsahhar eyle.»[748]

YÜZ ÇEVİRENLERİN KALBİNİ YUMUŞATMAK, ŞEFKATLENDİRMEK İÇİN YAPILAN DUÂ

«Eğer yüz çevirirlerse de ki: Allah bana yeter. Ondan başka ilâh yoktur. Yalnız ona güveniyorum. O, büyük arşın rabbidir.»[749]

Bu âyet-i kerîmenin özelliği: Yüz çevirenlerin kalbinde
iyi tavır takınmadıkları kimseye karşı bir merhamet ve şef-
kat doğurur. Hile yapmak isteyenlerin hilesini boşa çıkarır.
Cuma gecesi yarıyı bulduğunda bu âyeti otuz defa okuyan ve
her defanın sonunda şu duâyı yapan kimse kendisine karşı
iyi davranmayan, yüz çeviren dost ve tanıdığın kalbine mer-
hamet ve şefkat duygusunun yerleşmesine yol açmış olur: Al-

---

(747) Fâtiha'nın ve diğer âyetlerin bu tür te'sirine inanan bir kimse yazılı kâğıdı ya da düğümü ipliği üzerinde taşımaya başlayınca psikolojikman kendisinde bir yumuşama ve barışma isteği belirir.

(748) Havâss-ı Kur'ân.

(749) Tevbe sûresi, âyet: 129.

lah'ım! Sen bana kâfisin rabbim.. Beni falan kimseye karşı sevilen yap. Kalbini benden yana şefkatle doldur; bana baş eğsin.»

Havass-ı Kur'ân'da da belirtildiği üzere, bu âyeti ve duâyı okuyan, arzu ettiği kimsenin şefkatini kendine doğru —Allah'ın izniyle— çekmiş olur.

ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN İNMESİ VE ŞEYTANLARIN HİLELERİNİN HÜKÜMSÜZ KALMASI

Hicretten sonra bir gece ÂYET-İ KÜRSÎ Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e indi. Rivâyete göre bu âyet inerken beraberinde kırk bin melek bulunuyordu. Başka bir rivâyette ise, seksen bin melek bulunuyordu. Bütün bunlar, inen âyetin kadrini yüceltmek içindi. O halde sen de bu âyetin kadr u kıymetini iyice bil. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Zeyd bin Sâbit (R.A.) Hazretleri'ni çağırdı. O da inen bu âyeti yazdı.

Rivâyetlere göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in yirmiyedi kâtibi bulunuyordu: Ebûbekir, Ömer, Osman, Ali, Zübeyr, Âmir bin Füheyre, Halid, Ebban, Saîd bin Âs'ın iki oğlu, Abdullah bin Erkam, Hanzele bin Rabî, Ubey bin Kâ'b, Sabit bin Kayse bin Şemmas, Şurahbil bin Hasene, Muğîre bin Şa'be, Abdullah bin Zeyd, Cehm bin Salt, Halid bin Velid, Alâ' bin el-Hadremî, Amr bin Âs, Abdullah bin Revaha, Muhammed bin Mesleme, Büreyde bin Hasîb, Abdullah bin Ubey, Muaykıb bin Ebî Fâtime, Zeyd bin Sâbit, Muaviye bin Ebî Süfyan. Bu son ikisi ashab arasında, fetihten sonra kitâbet konusunda Resûlüllah'a en çok lâzım olan kişilerdi.

Kâtiplerin sayısının kırk iki olduğunu söyleyenler de var.

Âyet-i Kürsî inince, yeryüzünde bulunan bütün putlar yere kapandılar. Ülkelerde bulunan hükümdarların da iç âlemlerinde sarsıntılar ve kapanmalar oldu. Taçlar başlarından düştü. Şeytanlar yer yer kaçıştı, birbirini vurup geçti, hepsi İblis'in yanında toplanıp durdu. Durumu ona anlattılar. İblis

onlara, yeryüzüne yayılmalarını, doğusunu ve batısını taramalarını emretti. Onlar da dönüp dolaştılar, gelip Medine-i Münevvere'ye ulaştılar. Gördüler ki Âyet-i Kürsî inmiştir.

ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN BÜYÜKLÜĞÜ VE EFDALİYETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Âyet-i Kürsî'nin azameti, daha üstünlüğü, daha yüceliği hakkında doksan beş hadîs-i şerîf bulunduğunu ve doksan üç de ismi olduğunu tesbit edebildim. Bunları kısaltıp kırka indirdim; gerisini uzamasın diye terkettim. Kadri yüce bu âyette sayılmayacak kadar esrar vardır. Bu âyete devam edene müjde ve sür'atle icabet va'dedilmiştir. (Allah beni de, sizi de bu âyete devam etmeye muvaffak eylesin!)

BİRİNCİ İSİM: Âyet-i Kürsî.

Bu âyete niçin KÜRSÎ ismi verilmiştir? Rivâyete göre, Cenâb-ı Allah KÜRSÎ'yi yarattığında onu yedi kat gökler ile çevirdi. Hepsi de Kürsî'nin yanında, sahraya atılmış küçük bir halka kadar kaldı. Allah bu büyük Kürsî'nin sağına onbin, soluna da onbin başka kürsü yerleştirdi. Her kürsiye bir melek oturttu. Melekler hem Âyet-i Kürsî'yi okur, hem de ümmet-i Muhammed'den onu okuyanların sevaplarını defterlerine yazarlar.

Allah KALEM'e emretti, Âyet-i Kürsî'yi yazmasını. Onlar da bu emre uyarak bu Âyet-i Kürsî'nin etrafına yazdılar. Bu bakımdan kim Âyet-i Kürsî'ye devam ederse Allah ona kıyâmet günü Kürsî'nin ağırlığınca sevap verir.[750]

Ebû Zer el-Ğıffarî (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.) Efendimizi'den sordu :

— Kürsî nedir ya Resûlâllah!?

— **Ya Ebâ Zer! Gökler ve yerler Kürsî'nin yanında, çöle atılmış küçük bir halka gibidir. Yedi kat gökler ve yer, Kürsî ile birlikte Arş'ın yanında çöle atılmış küçük bir halkadan baş-**

(750) *Delâilü'n-Nübüvve.*

ka değildir. ARŞ'ın KÜRSÎ üzerindeki üstünlüğü, büyük çölün o halkaya olan üstünlüğü gibidir, diye cevap verdi.[751]

«KÜRSÎ incidendir. Kalem de incidendir. Kalemin uzunluğu yediyüz senelik mesafe kadardır. Kürsî'nin uzunluğunu ise Allah'tan başka bilen yoktur. Ancak bildirdiği ilim adamları bilebilir.»[752]

Es-Süddî'den yapılan rivâyete göre: «Gökler ve yer, **ARŞ'ın önünde bulunan KÜRSÎ'nin içindedir.**» ed-Dürrü'l-Mensur'da böyle belirtilmiştir.[753]

Haberlerde anlatıldığına göre: ARŞ'ı kaldıran meleklerle KÜRSÎ'yi kaldıran melekler arasında yetmiş hicab zulmetten, yetmiş hicab nurdan bulunuyor. Her hicab arası beşyüz senelik mesafededir. Eğer bu hicablar olmamış olsaydı, KÜRSÎ'yi taşıyan melekler, ARŞ'ı kaldıran meleklerin nurundan yanmış olurlardı. ARŞ'ı kaldıran meleklere KERRUBİYUN denir. Bunlar meleklerin başları ve üstünleridirler.[754]

İkrime'den yapılan rivâyette deniliyor ki: «**Güneş, Kürsî'nin nurunun yetmiş parçasından bir parçadır. KÜRSÎ ile ARŞ'ın nurunun yetmiş parçasından bir parçadır.**»[755]

İKİNCİ İSİM: Âyetlerin en büyüğüdür. Buna «A'zamü'l-âyât» denir. Bu hususla ilgili olarak Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ashab-ı kirâmdan Ebû'l-Münzir'e şöyle diyor :

«Ey Ebâ Münzir! Allah'ın senin yanında olan kitabında hangi âyetin daha büyük, kadri yüce olduğunu biliyor musun?»

Ebû Münzir şu cevabı verdiğini söylüyor :

«Allahü Lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm......**'dır.»**

Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz mübârek elini göğsüme vurarak buyurdu ki :

«İlim seni güçlendirmiş, anlayışını artırmıştır, ey Ebâ Münzir!»[756]

---

(751) İbni Cerir, Ebû Şeyh, İbni Merdeveyh, Beyhaki; Ebû Zer'den.
(752) Ebû Şeyh, Ebû Nuaym; Ali'den (R.A.)
(753) İbni Cerir, İbni Ebi Hâtim.
(754) Revnaku't-Tefâsir
(755) Ebû Şeyh / ed-Dürrü'l-Mensur.
(756) Ahmed bin Hanbel, Müslim, Ebû Dâvud, Hâkim, el-Herevi.

Bazı rivâyetlerde, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in bu cümleyi üç defa tekrarladığı kaydedilmektedir. Ubey bin Kâ'b teeddüben cevap vermemiştir.

Ebû Münzir», Ubey bin Kâ'b Hazretleri'nin künyesidir. İmam Tirmizî ve başka muhaddisler şunu da ilâve etmişlerdir: «Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz devamla buyurdu ki: **«Canımı kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, bu âyetin bir dili iki dudağı vardır: ARŞ'ın ayağı yanında Cenâb-ı Hakk'ı takdîs ve tenzîh eder.»**

Konumuzla ilgili diğer hadis-i şerîfler :

«Kur'ân'daki hangi âyetin daha kadri yüce olduğunu biliyor musunuz?»

Ashab-ı kirâm :

— **Allah ve Resûlü daha iyi bilir**, dediler.

Buyurdular ki :

«— **Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm...»**[757]

«Kur'ân'ın en üstünü, BAKARA sûresidir. Kur'ân'da kadri en yüce âyet, ÂYET-İ KÜRSÎ'dir.»[758]

Bir adam, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e sordu :

— **Ey Allah'ın Resûlü! Allah kitabında hangi âyet daha büyük ve daha kadri yücedir?**

— **ÂYET-İ KÜRSÎ, Allahü lâ ilâhe illâ hüve...... dir.**

Diye cevap verdi. Adam yine sordu :

— **Allah kitabında sana ve ümmetine hangi (büyük ecri ve feyzi)nin dokunmasını seviyorsun?**

— **Bakara sûresinin son kısmı. Çünkü o kısım ARŞ altındaki rahmet hazinesindendir. Dünya ve âhirette ne kadar bir hayır varsa hiç birini bırakmamış hepsini içine almıştır.**

Diye cevap verdi.[759]

«Allah ne göğü, ne yeri, ne cenneti, ne de cehennemi Bakara sûresindeki Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm âyeti kadar büyük ve kadri yüce yaratmamıştır.»[760]

---

(757) Hatib; Enes bin Mâlik'den (R.A.).
(758) İtkan; Hâris bin Ebi Üsâme'den.
(759) Daremi; Rebi' bin Abdullah'dan (R.A.)
(760) Ebû Ubeyd; İbni Mes'ud'dan (R.A.).

Ebû Zer el-Gıffari (R.A.) diyor ki; Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e sordum :

— **Sana inen âyetlerin en büyüğü ve en kadri yüce olanı hangisidir?**

— **ÂYET-İ KÜRSÎ: Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm'dur..** diye cevap verdiler.[761]

«**Şüphesiz ki Allah kitabındaki en büyük ve en kadri yüce âyet:** Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm'**dur.**»[762]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz muhacirlerin eğleştiği yer olan SUFFA'ye geldiğinde orada bulunanlardan birisi sordu :

— **Kur'ân'da hangi âyet daha büyük ve daha kadri yücedir?**

— Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm... âyeti diye cevap verdiler.[763]

«**Allah ne Tevrat'ta, ne İncil'de, ne Zebûr'da,** Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm **âyetinden daha büyük ve daha kadri yüce bir âyet indirmemiştir.**»[764]

İbni Abbas (R.A.) diyor ki: «**Allahü Teâlâ ne gökten, ne yerden, ne ovadan, ne de dağdan hiç bir şeyi** ÂYET-İ KÜRSÎ **kadar büyük yaratmamıştır.**»

Bu rivâyeti Saîd bin Mensur, İbni Darîs ve Beyhaki, İbni Abbas (R.A.) Hazretleri'nden mevkufen rivâyet etmişlerdir. (Buradaki büyüklük; mâna, kudsiyet ve değer ölçüsü bakımından dır)

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz yine bu konuyla ilgili olarak şöyle buyurmuşlardır :

«**Kur'ân'ın en üstün sûresi BAKARA sûresidir. Kur'ân'daki en büyük ve en kadri yüce âyet, ÂYET-İ KÜRSÎ'dir. İçinde Bakara sûresi okunan evden şeytan sür'atle uzaklaşır.**»[765]

---

(761) Ahmed bin Hanbel, İbni Daris; Ebû Zer'den.

(762) Said bin Mansur, İbni Münzir, Taberânî, Herevi, Beyhaki; İbni Mes'ud'dan (R.A.).

(763) Buhari kendi tarihinde. Taberânî güvenilir ricâlin senediyle rivâyet etmişlerdir.

(764) Ebû Ubeyd; Seleme bin Kays'dan (R.A.). Feyzü'l-Kudsi

(765) el-Veki'. Muhammed bin Nasr; el-Hasen'den

«Kur'ân'da en büyük ve en kadri yüce âyet, ÂYET-İ KÜRSÎ'dir. Kim bunu okursa Allah, onun o saatten itibaren tâ sabaha kadar iyiliklerini yazacak, kötülüklerini silecek bir melek gönderir.»[766]

Yapılan sahîh rivâyete göre, ikinci halife Hazret-i Ömer (R.A.) bir gün halk arasına çıktı ve onlara şöyle bir soru yöneltti :

— Hanginiz bana Kur'ân'daki en büyük, en kadri yüce; en çok daha âdil, en çok korku veren ve en çok ümit getiren âyetten haber verebilir?

Oradaki topluluk sustu; ancak İbni Mes'ud (R.A.) şöyle dedi :

— Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den işittim; buyurdular ki: **«Kur'ân'daki en büyük ve en kadri yüce âyet, Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûmdur. En çok adaleti yansıtan âyet, İnnellahe ye'müru bil adli ve ihsan...'dır. En çok korku veren âyet, Femen ya'mel miskale zerratin hayran yerah ve men ya'mel miskale zerratin şerran yerah'dir. En çok ümit veren âyet, Kul yâ ibâdiyelleziyne esrafû alâ enfüsihim lâ taknatû min rahmetillâh..'dır.»**[767]

Dürer-i Semîne'de ve Feyzi'l-Kudsî'de de aynı rivâyete yer verilmiştir.

Yapılan rivâyete göre yine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Bu âyet herhangi bir evde okunmaya görsün, mutlaka şeytanlar o evden otuz gün göç edip uzaklaşırlar. Kırk gün o eve sihirbaz ve büyücü giremez. Ya Ali! Bunu oğluna ve ev halkına öğret, komşularına hatırlat: Kur'ân'da bundan daha büyük, daha kadri yüce bir âyet inmemiştir.»[768]

Ebû Zer el-Ğıffarî (R.A.) diyor ki :

---

(766) Tenvirü'l-Evrad: Muhammed bin Kutbiddin İbni Ömer'den (R.A.).
(767) İbni Merdeveyh, Şirâzi, Herevi: (R.A.)
(768) Rûhu'l-Beyân: Hazret-i Ali'den (R.A.)

— Bir gün Resûlüllah Efendimiz'e sordum: Ey Allah'ın Resûlü, sana inen en büyük ve en kadri yüce âyet hangisidir?

— Âyet-i Kürsî'dir; Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm... diye cevap verdi.(769)

Bilmiş ol ki: Büyüklük ve saygıdeğerlik, Allah ve resûlünün ta'zîme lâyık gördüğü şeydir. İki dünyada neyin kadri yüce tutulmuşsa, şüphesiz ki o saygıdeğerdir. Yoksa insanların ta'zim ettiği ve kadrini yücelttiği şeyler değil... Çünkü bazen insanlara göre çok saygıdeğer olan şey Allah katında çok hakîr olabilir. Resûlüllah yanında önemsiz sayılabilir. Ama bunun aksi asla olamaz. Peygamber (S.A.V.) kendi ümmeti hakkında son derece saygıdeğerdir, büyüktür. Şeyh de kendi müridleri hakkında saygıdeğerdir. Hoca da kendi talebeleri hakkında büyüktür ve saygıdeğerdir. Çünkü onun aklı şeyhinin ya da hocasının asıl mahiyetini, içyüzünü anlayıp tesbit etmekten çok uzaktır. (Ama o zat, içyüzü itibariyle Allah katında hiç de o kadar değerli ve büyük olmayabilir.) Bu tarz ölçü, yâni insanlara göre olan ölçü, nisbî ve izafîdir.

ÂYET-İ KÜRSÎ Kur'ân'ın en büyük ve en kadri yüce âyeti olduğuna göre, mü'minlerin bunu okumaya devam etmeleri ve bu sayede büyük sevap elde etmeleri uygun olur. Çünkü bu sûreyi okumakta çok yarar vardır. Her şeyden evvel kadri yüce bir sûredir. Durak yerlerinin sayısınca (17 durak) veya kelimeleri sayısınca (50 kelime) ya da harfleri sayısınca (170 harf) veya resûller ve Talût'un ashabı sayısınca, Bedir savaşına katılan ashab-ı kirâm sayısınca (ki bu sayı 313'dür) okuyan kimse herhangi bir makam ya da bir şey arzularsa herhalde ona ulaşır. Aynı zamanda cesareti artar, heybetli görünür ve halk arasında sevimli olur.

Bu konuda Şeyh Bunî diyor ki: «Âyet-i Kürsî'yi belirtilen ölçüde okuyan kimseye varlık âlemindeki (birçok) şeyler itaat eder. Hiç kimse ona zarar vermeye güç getiremez. Yaşadığı devirde kimse ona söz ile, fiil ile tecavüzde bulunamaz. Bir

---

(769) İmam Ahmed bin Hanbel, el-Hâkim, Beyhaki: Ebû Zer'den.

baş olan kimse bunu okumaya devam etsin ki, başkanlığı altındakiler kendisine itaat etsin.»[770]

ÜÇÜNCÜ İSİM: Kur'ân âyetlerinin seyyidi.

Ebû Hüreyre'den (R.A.) yapılan rivâyette Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki: **«Her şeyin bir doruğu vardır. Kur'ân'ın doruğu ise BAKARA sûresidir. Bu sûrede bir âyet var ki, o, Kur'ân âyetlerinin seyyididir: ÂYET-İ KÜRSÎ.»**[771]

Diğer hadîs-i şerîflerde ise şöyle buyuruluyor:

«Kur'ân âyetlerinin seyyidi (ileri geleni), Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm'dur.»[772]

«Bakara sûresi, onda bir âyet var ki, o, Kur'ân âyetlerinin seyyididir. İçinde şeytan bulunan bir evde okunmaya görsün, mutlaka şeytan oradan çıkar. O, Âyet-i Kürsî'dir.»[773]

Bu hadîslere ed-Dürrü'l-Mensur kitabında da yer verilmiştir.

Âyet-i Kürsî'nin bu hakka erişmesi hususunda onun «seyyid» diye adlandırılması kâfidir. Çünkü onda el-Hayyü'l-Kayyûm isimleri geçmektedir ki bunlar İsm-i A'zam'dır. Nitekim bu konuda Peygamberler Peygamberi Muhammed'den (S.A.V.) gelen haber ve ashab-ı kirâmın bu husustaki müzakeresi vardır. Ashab-ı kirâm kendi aralarında «Kur'ân'da en üstün âyet» hakkında konuşurken, Hazret-i Ali (R.A.) onlara şöyle diyor: Âyet-i Kürsî'den ne haber?.. Sonra da Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyuruyor: «Ya Ali! Beşerin seyyidi (efendisi) Âdem'dir (A.S.). Arab'ın seyyidi (efendisi) Muhammed'dir (S.A.V.); fakat gururlanacak, iftihar edilecek bir şey yok... İranlıların seyyidi, Selmân'dır. Rumların seyyidi, Suheyb'dir. Habeşîlerin seyyidi Bilâl'dir. Dağların seyyidi, Tûr-i Sinâ'dır. Ağaçların seyyidi, Sedir'dir. Ayların seyyidi Muharrem'dir. Günlerin seyyidi, cumadır. Sözlerin seyyidi Kur'ân'dır. Kur'ân'ın seyyidi, Âyet-i Kürsî'dir. Haberiniz olsun ki bu

(770) *Tefsir-i Kudsi.*
(771) *et-Tecrir.*
(772) *İbnü'l-Enbari, Beyhaki; Ali bin Ebi Tâlib'den (R.A.).*
(773) *Said bin Mensur, Hâkim, Beyhaki; Ebû Hüreyre'den (R.A.).*

âyette elli kelime vardır. Her kelimede elli bereket bulunur.»[774]

Âyet-i Kürsî'yi okumaya devam edenin seyyidliği (başkanlığı, efendiliği) geri gelir. Böylece o halk arasında efendi olur. Dünyada da böyle, âhirette de böyle... Bunun için havass'dan bazısı demiş ki: «Kim hem Allah katında, hem insanlar yanında seyyid (efendi) olmak istiyorsa, Âyet-i Kürsî'ye kelimeleri sayısınca devam etsin, ya da harfleri sayısınca. Ve her gün bunu kendine vird edinsin. Böylece o önce kendi nefsinde bir efendilik bulacak, o kadar ki onu vasfetmeye güç getiremiyecek .. el-Havass kitabında da bu husus belirtilmiştir.

DÖRDÜNCÜ İSİM: KUR'ÂN ÂYETLERİNİN EFDALİ (EN ÜSTÜNÜ):

— **Kur'ân âyetlerinin efdali hangisidir?**

— **İçinde BAKARA kelimesi anılan sûredir, diye cevap verdiler.**

Yine soruldu:

— **BAKARA sûresinin hangi âyeti efdaldir?**

— ÂYET-İ KÜRSÎ **ve** BAKARA **sûresinin son kısmı. Çünkü bu** ARŞ'**ın altından inmiştir.**[775]

Teysîr'den yapılan rivâyete göre; bu zat diyor ki: «İbni Abbas'dan (R.A.), Kur'ân sûrelerinden hangisinin efdal (daha üstün) olduğunu sordum. BAKARA sûresidir, diye cevap verdi Hangi âyet daha üstündür? diye sorduğumda, ÂYET-İ KÜRSÎ diye cevap verdi.»[776]

Rivâyete göre bir adamın kardeşi ölmüştü. Onu bir gece rü'yasında gördü; ona sordu:

— Kardeşim; hangi ameli daha üstün buluyorsunuz?

— Kur'ân'ı, diye cevap verdi. Sonra aralarındaki soru - cevap şöyle cereyan etti:

---

(774) Deylemî, Câmi'us-Sağîr; Ali bin Ebî Tâlib'den (R.A.).

(775) İmam Beğavî, Fî Mu'cemi's-Sahabeti, İbni Asâkir Fî Tarihihi; Rabîa bin Hars'dan (R.A.).

(776) Vekî, Ebû Zer el-Hirevî; et-Teysîr'den.

— Kur'ân'ın hangi âyeti daha üstündür?
— ÂYET-İ KÜRSÎ: Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm
— Bizim için bir şey umar mısınız?
— Evet, siz bir şeyler yaparsınız fakat bilmezsiniz. Biz ise biliriz fakat yapamayız.'[777]

Ben fakir derim ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e Medine'de komşu bulunduğum yıllarda Âyet-i Kürsî'ye devam ediyordum. Ravza-i Mutahhara'da bir rü'ya gördüm: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bize şu haberi verdi: **«Kur'ân'daki âyetlerin en üstünü Allahü Lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm'dur.»**

Cüreşî'nin yapmış olduğu rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kur'ân sûrelerinin en üstünü BAKARA'dır. En üstün âyeti de ÂYET-İ KÜRSÎ'dir.»**[778]

Bu hadîs, **«Kur'ân'ın en üstün kısmı, Elhamdü lillâhi rabbil âlemîn'dir»** meâlindeki hadîse ters düşmez. Çünkü BAKARA, içinde hükümler açıklanan, misaller verilen, deliller getirilen en üstün sûredir. Diğer hiçbir sûre bu hususları içine almamıştır.

BEŞİNCİ İSİM: KUR'ÂN ÂYETLERİNİN EŞREFİ

İbni Abbas (R.A.) Hazretleri'nin Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki: **«Kur'ân'daki eşref-i sûre** BAKARA'dır. **Bakara'daki eşref-i âyet,** ÂYET-İ KÜRSÎ'**dir.»**[779]

Ebû Zerr el-Gıffarî (R.A.) sordu:
— **Ya Resûlâllah! Kur'an'ın hangi âyeti eşref'tir?**
— ÂYET-İ KÜRSÎ, diye cevap verdiler. Ve devamla buyurdular ki: **Gökler ve yer KÜRSÎ'ye nisbetle, yeryüzüne atılmış bir halka gibidir. Eğer gökler, yer ve bunların içinde bu-**

---

(777) ed-Dürrü'l-Mensur.
(778) Beğavi Mu'cem'inde, Rabia bin Amr'den, o da Cüreşi'den rivâyet etmiştir. Câmiu's-Sağîr.
(779) Muhammed bin Nasr; İbni Abbas'dan (R.A.), Dürr-i Mensur.

lunan eşya terazinin bir kefesine, Âyet-i Kürsî de diğer kefesine konulsa, Âyet-i Kürsî daha ağır gelirdi.[780]

İbni Abbas (R.A.) da diyor ki: «Kur'ân'daki en şerif âyet ÂYET-İ KÜRSÎ: Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm'-dur.»[781]

BU BÜYÜK ÂYETİN FAZÎLETİ

Bunu aklî yönden ele alacak olursak, diyebiliriz ki: Bir şeyi anmanın ve bilmenin fazileti, bilinen ve anılan şeye tabidir. Anılan şey ne kadar büyük ve kadri yüce ise, bilinen şey de ne kadar şerif ise, anmak da, bilmek de o nisbette büyük ve şerîf sayılır. O halde Cenâb-ı Rabbi'l-İzzet'ten daha büyük anılan ve O'ndan daha şerîf bilinen bir şey yoktur. Âyet-i Kürsî Allah'ı anmak ve O'nu bilmektir. Bu bakımdan diğer âyetlerden daha büyük, daha kadri yüce ve daha şerîftir.[782]

ÂYET-İ KÜRSÎ'yi okumaya devam eden kimse bunu kelimeleri ya da harfleri sayısınca her gün okuyacak olursa, o eşrefiyet sıfatı okuyana dönüp gelir. Böylece o kimse şerefli ve kadri yüce olur. Allah ve insanlar katında aziz tutulur. Hem bu âyeti okuyan, başkasına karşı şerîf ve fâzıl olarak bir üstünlük elde etmiş olur. Efendiyle ilgi kuran efendi olur.

ALTINCI İSİM: KUR'ÂN ÂYETLERİNİN ZİRVESİ

Hasais-i Kudsî'de anlatıldığına göre: Her şeyin bir zirvesi vardır; Kur'ân âyetlerinin zirvesi ise Âyet-i Kürsî'dir. Bu âyet-i kelimeleri ya da harfleri sayısınca okuyana yüce rütbeler yönelip gelir. Böylece o adam bulunduğu topluluk içinde doruk olur.

Bu hususta Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz de buyuruyor ki:

«Bakara sûresi Kur'ân'ın doruğudur ve bu doruğun zirvesi ise Âyet-i Kürsî'dir. Bu sûrenin her âyetiyle birlikte seksen bin melek inmiştir. Âyet-i Kürsî ARŞ altındaki hazineden çıka-

(780) et-Teysir; Ebû Zer Gıffarî'den.
(781) Tefsir-i Kurtubî.
(782) Tefsir-i Kudsî.

rılmadır. Böylece Bakara sûresine konulmuştur.»[783]

Sehl bin Sa'd'in hadîsinde ise buyuruluyor ki:

«Her şeyin bir doruğu vardır. Kur'ân'ın doruğu ise BAKARA sûresidir.»[784]

YEDİNCİ İSİM : ÂYET-İ FETİH

Âyet-i Kürsî'yi okumaya devam eden kimseye Allah dünyada da, âhirette de her şeyin kapısını açar, fetihte bulunur. Nasıl ki bütün zamanlarda habîbi Muhammed'e (S.A.V.) fetih müyesser etmişti, özellikle BEDİR savaşında... Nitekim Hz. Ali (R.A.) diyor ki: Bedir harbinde biraz savaşıp Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e geldiğimde onu secdede buldum. Secdesinde Yâ hayyü ya kayyûm! diyor ve başka bir şey söylemiyordu. Sonra tekrar savaşa döndüm ve biraz sonra tekrar Resûlüllah'a uğradığımda aynı şeyi söylediğini işittim. Böylece her defasında savaşıp ona döndüğümde hep böyle söylediğini, Allah fetih müyesser edinceye kadar buna devam ettiğini gördüm.

Şüphesiz ki Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in bu iki isme devam etmesi, onların azametine delâlet eder.[785]

«Cenâb-ı Hak bembeyaz bir inci yarattı ve o inciden de gri renkte anber yarattı ve bu anberle ÂYET-İ KÜRSÎ'yi yazdı ve sonra da izzet ve kudretine yemin ederek dedi ki: Kim Âyet-i Kürsî'yi öğrenir de onun hakkını, kıymetini bilirse, Cenâb-ı Hak ona cennetin sekiz kapısını açar; o da dilediği kapıdan içeri girer.»[786]

«Allahü Teâlâ beyaz bir inci yarattı ve o inciden gri renkte anber yarattı ve o anberle Âyet-i Kürsî'yi yazdı. Sonra da izzet ve celâline yemin ederek buyurdu ki: Bunu kim farz namazdan sonra okursa, kendisine cennetin sekiz kapısı açılır; dilediği kapıdan içeri girer.»[787]

(783) *et-Teysir; Ma'kal bin Yesar'dan (R.A.)*
(784) *İbni Hibban, el-İtkan; Sehl bin Sa'd'dan (R.A.).*
(785) *Tefsir-i Kebir.*
(786) *Tefsir-i Bahri'l-Ulûm.*
(787) *Şemsü'l-Maarif.*

Her gün Âyet-i Kürsi'yi kelimeleri ya da harfleri sayısınca okumaya devam eden kimseye Allah rızıklar, hayırlar ve hasenatlar kapısını açar, sekiz cennet kapısını açtığı gibi..

SEKİZİNCİ İSİM: BEREKET VE NEMÂ

Rivâyete göre bir adam Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek evinde bulunan hiçbir şeyde bereket olmadığını söylemiş. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ona: **«Âyet-i Kürsî'den yana sen neredesin? Bu âyet herhangi bir gıda maddesi ya da yemek üzerine okunmaya görsün, mutlaka Allah o şeyin bereketini geliştirir, çoğaltır.»**[788]

Âyet-i Kürsî'yi gıda maddesi ya da yemek üzerine okumak, sadece bu ikisine has değildir. Sadece sorana verilen cevaptaki uygunluk yönünden böyle denilmiştir. Çünkü başka hadislerde de bunun bereketinin genel olduğuna delâlet vardır. Dürr-i Mensûr kitabında da bu husus açıklanmıştır.

Ehl-i havass'dan bazısı demişler ki:

— Bereketin ve artmanın meydana gelmesi için Âyet-i Kürsî'yi az bir yemek ya da buğday veya arpa veyahut pirinç ya da başka bir şey üzerine resûller sayısınca (313) okumak, yalnız her okuyuşta o şeye üflemek suretiyle bunu yapmak kâfi gelir Allah'ın izniyle o şeyde bereketlilik olur. Para üzerine okumak da böyledir.[789]

DOKUZUNCU İSİM: **MUKADDES ÂYET**

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta buyurdular ki: **«Canımı kudret elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, bu âyetin bir dili iki de kulağı vardır. ARŞ'ın ayağı yanında mülkün hakîki sahibini takdis ve tenzih eder.»**[790]

Kim de Âyet-i Kürsî'yi durak yerleri ya da kelimeleri veya harfleri sayısınca okumaya devam ederse bu mukaddes sıfat onu okuyana yönelip gelir. Böylece o adam mukaddes kişi-

(788) İbni Şem'un; Hazret-i Âişe'den (R. Anhâ).
(789) Havâss-ı Kur'ân.
(790) Aynı anlamdaki hadisi Tirmizi ve başkası rivâyet etmişlerdir.

lerden olur. Allah onun geçmiş günahlarını (kul hakkı, millet hakkı hariç olmak üzere dilerse) affeder. (791)

ONUNCU İSİM: ALLAH SIFATI

Mi'rac gecesinde Allah kendi resûlüne gerekli haberi verdiğinde, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz diyor ki: Levh-i mahfuza baktığımda üç ayrı yerde üç nur gördüm. Bunun üzerine:

— Ya rabbi! dedim; bu üç nur nedir?

Buyurdu ki:

— Onlar Âyet-i Kürsi'nin, Yâ-sin'in ve Kul hüvallahü ehad'ın yerleridir.

— Ya rabbi! Âyet-i Kürsi'nin sevâbı nedir?

— O benim sıfatım ve na'tımdır. Onu bir defa okuyan kıyâmet günü bana bakacak, yâni beni görecektir. O gün yüzler var ki parlaktır, rablerine bakarlar. (792)

Ey aziz kardeş! Allah sizi iki dünyada da aziz eylesin!. Beni de sizi de Âyet-i Kürsi'yi okumaya, gece gündüz ona devam etmeye muvaffak eylesin. Onu bir defa okuyan kıyamet günü Allah'ın vech-i kerimine bakacak. Artık onu gece gündüz devamlı okuyanın durumu nasıl olur? Büyükler basamağının zirvesine yükselmez mi? Allah'a kemal-i tekarrubde bulunmaz mı?

ONBİRİNCİ İSİM: TEVHÎD ÂYETİ

Çünkü bu âyette TEVHÎD kelimesi vardır. Muhyiddin ibn Arabî (K.S.) diyor ki: Âyet-i Kürsi'nin en büyük ve en kadri yüce âyet olması, muktezasının büyüklüğündendir. Çünkü bir şey, zatının şerefiyle ve muktezasıyla şereflenir. Bu da Kur'ân âyetleri arasında İHLÂS sûresi gibidir. Ancak ne var ki İHLÂS sûresinin bunu iki yönden üstünlüğü vardır: Birincisi İHLÂS bir sûredir. Bu ise âyettir. Şüphesiz ki sûre daha büyüktür. Hem hasmını aceze düşüren bir sûredir. Bu bakımdan da daha üstündür bu ölçüde olmayanlardan. İkincisi, İhlâs sûresi onbeş harfte TEVHÎD'i gerektirmiştir. Âyet-i Kürsî ise

(791) *Tefsir-i Kudsi.*
(792) *Tefsir-i Hanefi.*

bunu elli harfte gerektirmiştir. Böylece az harf ile çok mâna ifade etmek suretiyle i'caz kudreti meydana çıkmış oluyor.»

Süyûti de el-İtkan adlı kitabında bu nakli yapmıştır.

Yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: Lâ ilâhe illâllah ehli üzerine anında bir vahşet yoktur. Kabirden kalkıp haşir alanına gidildiğinde de onlara bir yalnızlık yoktur. Sanki ben şimdi sura üfürülüp insanlar kalktığında Lâ ilâhe illâllah ehline bakıyor gibi oluyorum: Saçlarından toprakları silkiyorlar ve «bizden üzüntü ve kederi gideren Allah'a hamdolsun» diyorlar.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in Cibril (A.S.)'dan yaptığı rivâyette, Allahü Teâlâ buyurdu ki: «**Lâ ilâhe illâllah kelimesi benim kalemdir. Kim benim kaleme girerse azabımdan emin olur.**» ([793])

Konumuzla ilgili diğer hadisler:

«Allah cennet kapılarını açar. ARŞ'ın altından bir çağırıcı şöyle seslenir: Ey cennet! Sende bulunan bütün nîmetler kimedir? Cennet ona şöyle cevap verir: Benim içimde olan her nîmetle birlikte biz Lâ ilâhe illâllah ehli içiniz. Biz Lâ ilâhe illâllah ehline müştakız ve ancak Lâ ilâhe illâllah ehlini arzularız ve bizim üzerimize ancak Lâ ilâhe illâllah ehli girebilir. Lâ ilâhe illâllah demiyenlere biz haram kılındık. Bu kelimeye imân etmiyenlere de haram kılındık... Bu arada cehennem de şöyle der: Bize ancak Lâ ilâhe illâllah'ı inkâr edenler girer ve biz ancak Lâ ilâhe illâllah'ı yalanlıyan kimseyi arzularız. Lâ ilâhe illâllah diyen kimseye ben haram kılınmışımdır. Ben ancak Lâ ilâhe illâllah'ı inkâr edenlerle dolacağım ve benim öfkem ancak Lâ ilâhe illâllah'ı inkâr edenleredir.»

«Böylece Allah'ın rahmet ve mağfireti gelip şöyle derler: Şüphesiz ki biz Lâ ilâhe illâllah ehli içiniz. Lâ ilâhe illâllah diyen kimseye yardımcıyız, böyle diyeni severiz. Lâ ilâhe illâllah diyen kimseye feyiz ve kerem oluruz. Lâ ilâhe illâllah diyen kimse rahmet ve mağfiretten ayrı düşmez, mahcup kal-

(793) Nisaburi, babasından, o da dedesinden rivâyet etmişlerdir.

maz. Biz ancak Lâ ilâhe illâllah ehli için yaratıldık. O halde Lâ ilâhe illâllah'ı ona uymayan şeyle karıştırmayın.» (794)

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, Musa peygamberin Cenâb-ı Hakk'a şöyle münacatta bulunduğunu beyan ediyor:

— Ya Rabbi! Bana bir şey öğret ki onunla seni anayım ve duada bulunayım..

— Ya Musa! Lâ ilâhe illâllah de.

— Ya Rab! Senin birçok kulların bunu söylüyor.

— Ya Musa! Sen Lâ ilâhe illâllah söyle.

— Ya Rab! Senden başka tapılmaya lâyık başka ilâh yoktur. Ben sadece bana özge olacak bir şey arzu ediyorum.

— Ya Musa! Eğer yedi kat gökler ve benden başka mevcut olan bütün şeyler, yedi kat yer ve onda benden başka mevcut olan her şey terazinin bir kefesine, Lâ ilâhe illâllah diğer kefesine konulsa, kefe lâ ilâhe illâllah ile dolar ve ağır gelir.» (795)

ÂYET-İ KÜRSÎ'yi okumaya devam eden kimse bununla hem TEVHİD hem de tilâveti yerine getirmiş olur ki bu daha üstün bir zikir olur. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: «**Ümmetimin en üstün ibâdeti, Kur'ân okumaktır.**» Diğer hadîslerinde de: «**Zikrin en üstünü Lâ ilâhe illâllah'dır**» buyurdular.

Bunun içindir ki Kur'ân okumaya devam eden kimse kemal mertebesinin zirvesine yükselir, Cenâb-ı Müteâl'e vâsıl olur. Allah'tan bizim ve sizin için, ecelimiz gelinceye kadar buna devam etmemizi istiyoruz.

Bilmiş ol ki: TEVHİD fazîletlerin en üstünüdür. Nasıl ki Allah'a eş koşmak büyük günahların en büyüğüyse.. Tevhîd'in nûru, şirkin nârı (ateşi) vardır. Şüphesiz ki TEVHİD nuru, Allah'ı bir bilenlerin günahlarını yakar. Şirkin ateşi de müşriklerin iyiliklerini yakar. Ama TEVHİD ibâdetlerin en üstünüdür. Allah'ı zikretmek de ona yakın olmanın en yakın

(794) Tefsir-i Esrari't-Tenzil: İbni Abbas (R.A.)'den.
(795) Nesâi; Ebû Said el-Hudri (R.A.)'den.

(ve en işlek) yoludur; zaman ile kayıtlı değildir. Diğer ameller böyle değildir. Oruç, namaz zamanla kayıtlıdır. Hac ve zekât da böyledir. Sapıklıktan kurtulmak ancak TEVHİD yolunu bulmakla mümkündür.

İmam-ı A'zam Ebû Hanife Hazretleri İmam Ebû Yusuf'a yapmış olduğu vasiyetnde diyor ki: «Beş vakit namazı müteakip Kur'ân okumayı kendine vird edin. Âyet-i Kürsî ve İhlâs gibi sûre ve âyetleri örnek gösterebilirim. Çünkü bu ikisi de hem zikri hem tevhidi içine alıp kapsamaktadırlar. Aynı zamanda Kur'ân okumak sayılırlar.

ON İKİNCİ İSİM: YARDIM DİLEYENLERİN ÂYETİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta buyurdular ki: **«Sıkıntı anlarında** ÂYET-İ KÜRSÎ'**yi okuyan kimsenin yardımına Allah koşar.»** ([796])

Nakledildiğine göre, yolculukta bulunan bir adama aç bir kurt saldırmış. O da Âyet-i Kürsî'yi okumuş. Kurt ona dokunmadan geri dönüp savuşmuş. ([797])

ON ÜÇÜNCÜSÜ : YARDIM İSTEYENLER ÂYETİ

On ikinci isimle bunun arasında Türkçe ifade olarak pek fark yoksa da Arapça'da on ikinci isim Âyetü'l-Müsteğisîn olarak ifade edilmiş, on üçüncü isme de Âyetü'l-Müsteınîn denilmiştir. Birincisi meded ummak, yardım dilemek anlamına, ikincisi yardım dilemek anlamına gelir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki:

«Kim Âyet-i Kürsî'yi ve Bakara sûresinin son kısmını sıkıntılı anlarında okursa Allah ona yardım eder.» ([798])

Şeyh Bunî (veya Bevni ve Bevenî) diyor ki:

«Kim ÂYET-İ KÜRSÎ'yi harfleri sayısınca (170 harf) okursa, Allah bütün işlerinde ona yardımcı olur, arzusunu

---

(796) el-Firdevs; Ebû Katâde'den el-İtkan.
(797) Havass-ı Kur'ân.
(798) İbni Sinni; Ebû Katâde'den Dürr-i Mensûr.

yerine getirir. Üzüntü ve kederini giderir, rızkını genişletir. (O kimse) arzularına nâil olur.» (799)

ON DÖRDÜNCÜ İSİM: ALLAH'A SIĞINANLARIN ÂYETİ

Arapçada buna Âyet-i Müsteızîn adı verilmiştir. Çünkü bu âyetle her hususta teavvüz yapılır, Allah'a sığınılır; özellikle elem, keder, ağrı ve musibet anlarında... Abdullah bin Ahmed'in Ubey bin Kâ'b'den yaptığı rivâyete göre, Hz. Ubey diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in yanında bulunuyordum. Bir bedevî çıkageldi ve dedi ki: Ey Allah'ın Resûlü! Benim bir kardeşim var, ağrı ve sızı içinde kıvranıyor. Resûlüllah (S.A.V.) «Senin kardeşinde lemem (yâni bir nev'i cinnet veya ruhî dengesizlik) var, onu bana getir» buyurdu. Bedevî kardeşini alıp getirdi ve Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in önüne oturttu. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Fâtiha-i Şerîfe, Bakara sûresinin ilk dört âyeti ve şu iki âyeti (Ve ilâhüküm ilâhün vâhid) ve Âyet-i Kürsî'yi, Bakara sûresinin son üç âyetini, Âl-i İmrân sûresindeki Şehidellahü lâ ilâhe illâ hüve âyetini, A'raf sûresindeki İnne rabbeküm... âyetini, Mü'minûn sûresindeki Fetealllahül melikül Hakk âyetini, Cin sûresindeki Ve innehû teâlâ ceddü rabbinâ âyetini, Saffât sûresindeki ilk on âyeti, Haşr sûresinin sonundaki üç âyeti, Kul hüvellahü ehad ile muavvazateyn'i okuyup teavvüzde bulundu. Adam sanki hiçbir rahatsızlık, ruhî dengesizlik görmemiş gibi sapasağlam ayağa kalktı.

Hazret-i Fâtıma (R. Anhâ) Vâlidemiz'den yapılan rivâyete göre: Doğum günleri yaklaşınca Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Ümmü Seleme ile Zeyneb binti Cahş'e (R. Anhümâ) Fâtıma'ya yardımcı olmalarını emretti. Bu iki hanım Hazret-i Fâtıma'ya geldiklerinde İnne rabbekümüllahü âyeti ile Muavvazateyn'i okudular. (800)

İbni Mes'ud (R.A.)'den mevkufen yapılan rivâyette deniliyor ki: «Bakara sûresinin başından dört âyeti, Âyet-i Kürsî'yi

---

(799) Tefsir-i Kudsî.
(800) İbni Sinni; Hz. Fâtıma (R. Anhâ)'dan.

ve Âyet-i Kürsî'den sonraki iki âyeti, Bakara sûresinin sonundaki iki âyeti, Bakara sûresinin sonundaki üç âyeti okuyan kimseye ve çoluk çocuğuna ne şeytan, ne de kötü bir şey yaklaşabilir. Bunları bir deli üzerine okumaya görsünler, mutlaka iyileşir.» (801)

el-İtkan kitabında da bu hadîs nakledilmiştir.

Büyük sahabi Zeyd bin Sâbit (R.A.) diyor ki: Bir harabeye uğramıştım. Ansızın cinlerden biri seslendi: «Bize kıtlık isabet etti; sizin ürünlerinize dokunmak istiyoruz; onları bize hoş görür müsünüz?» Bunun üzerine ben ona «evet» dedim ve sonra sordum:

— Bizi sizden koruyan şeyin ne olduğunu haber verir misin?

— Âyet-i Kürsî... diye cevap verdi. (802)

ONBEŞİNCİ KISIM: ÂYET-İ MÜSTERCİÎN

MÜSTERCİ': Musibet anlarında İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn deyip teslimiyet gösteren kimse demektir. Çünkü şehvet ve maâsî ehlinden olan kötü insanlar, nefsine uyan şaşkınlar, her gün Âyet-i Kürsî'yi durak yerleri veya kelime ya da harfleri sayısınca okumaya devam ederlerse eski temiz hallerine dönmüş olurlar, durumları en iyi hale yönelmiş bulunur.

Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Bakara sûresinin son kısmını ve bir de Âyet-i Kürsî'yi okuduğu zaman tebessüm etti ve dedi ki: **«Şüphesiz ki bu iki âyet ARŞ altındaki hazinedendir.»** Yine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz **Men ya'mel sûen yücze bihî** âyetini okuyunca istirca'da bulundu. Dürr-i Mensûr'da da bu husus belirtilmiştir.

ON ALTINCI İSİM: ÂYET-İ MÜSTECİRİN

MÜSTECİR, kendini güven içine alan kimse demektir. Nitekim Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimseyi Allahü Teâlâ her şeyden, bilhassa cinlerden koruyup güven içine alır.

---

(801) Daremi; İbni Mes'ud (R.A.)'den.
(802) Ebû Şeyh, Feyzü'l-Kudsî.

Muhammed bin Ubey bin Kâ'b'in babasından yapmış olduğu rivâyete göre, Hz. Ubey (R.A.) diyor ki: Hurmalarımın haram edilip konulduğu yere her uğradığımda eksildiğini gördüm. Bir gece gözetlediğimde yarı hayvan yarı insana benzeyen, daha çok genç ve taze bir delikanlıyı andıran kimseyle karşılaştım. Selâm verdim, selâmımı aldı. Kendisine sordum:

— Kimsin sen, cinlerden misin, insanlardan mısın?

— Cinlerdenim, dedi.

— Elini uzat bana dediğimde, uzattı. Bir de ne göreyim, eli ve tüyleri köpek eline benziyor. Kendisine sordum:

— Cinler böyle mi yaratılmıştır?

— Cinlerin içinde bulunduğu hal, benim bu durumumdan daha kötüdür, dedi.

— Seni bu yaptığına iten şey nedir?

— Senin sadaka vermeyi çok sevdiğini öğrendik, bu sebeple senin yiyeceğinden yararlanmak istedik.

— Bizi sizin kötülüğünüzden koruyup emniyete alan şey nedir?

— Bakara sûresindeki şu âyettir: Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm. (Yâni Âyet-i Kürsî'dir) Kim bunu sabahleyin okursa akşama kadar bizden korunup güven içinde kalır. Akşamleyin okuyan kimse sabaha kadar korunup güven içinde kalır.

Râvî Muhammed diyor ki: Sabah olunca babam kalkıp Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e gitti ve durumu ona arzetti. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz: «O habîs doğru söylemiştir» buyurdu. ([803])

Yine rivâyete göre bir adam dolaşırken bir ağacın yanında durmuş, ağacın içinden bir ses geldiğini ve ağacın hareket ettiğini görmüş. Konuşup sormuşsa da cevap alamamış. Bunun üzerine Âyet-i Kürsî'yi okumuş. Bir şeytan (cin) inerek ona görünmüş. Adam ona sormuş:

— Bizim bir hastamız var, onu ne ile tedavi edelim?

---

(803) Ebû Ya'lâ, Hâkim, Ebû Nuaym. Beyhakî.

Cin cevap vermiş:

— Beni ağaçtan indirdiğin şey ile (Âyet-i Kürsi ile)... (804)

ON YEDİNCİ İSİM : GÜVEN ÂYETİ

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu duydum: **«Kim akşamleyin yatağına uzanırken Âyet-i Kürsî'yi okursa, Allah onun da, komşularının da evini güven altına alır.»** (805)

Diğer bir hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

«Kim Âyet-i Kürsi'yi yatağına girerken okursa Allah onu da komşusunu da, komşusunun komşusunu da koruyup güven içine alır.» (806) Rûhu'l-Beyân tefsirinde de bu hususa yer verilmiş ve aynı rivâyetler nakledilmiştir.

ON SEKİZİNCİ İSİM: ÂYET-İ NÂFİA

Âyet-i Kürsi, kendisini okuyan kimseye her zaman yarar sağlayacağı için bu isimle isimlendirilmiştir. Özellikle kan aldırırken bunu okumakta büyük yarar vardır. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki: **«Kim kan verirken (hacamat yaptırırken) Âyet-i Kürsi'yi okursa, onun iki hacamat yararı olur.»** (807)

Hacamat konusunda Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğu da rivâyet edilmiştir: **«Salı ve cuma günleri hacamat yaptırmayın. Çünkü bu günlerde bir saat var ki hacamat veya benzeri bir şey kullanıldığı takdirde kan kesilmeyebilir. Bazen insanı helâk edebilir. Meğer ki salı günü ayın on yedisine tesadüf etmiş olsun. O takdirde bir mahzur yoktur.»** (808)

Ma'kal bin Yesar'ın rivâyetinde ise şöyle denilivor:

---

(804) Tefsir-i Rûhu'l-Beyân

(805) Beyhaki; Hz. Ali (R.A.)'den

(806) Nesâî.

(807) Deylemi, İbni Sınni. Hz. Ali (R.A.)'den (Bunu «Sunni» şeklinde tesbit edenler de olmuştur.)

(808) Deylemi.

«Ayın on yedisine tesadüf eden salı günü hacamat yaptırmak bir senelik hastalığın devâsıdır.» ([809]) Câmiu's-Sağir de aynı rivâyeti tesbit etmiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in salı günü tırnak kesmekten men'ettiği, çünkü böyle yapmanın alaca tenlilik hastalığına yol açacağı söylenmiştir. ([810])

ON DOKUZUNCU İSİM: ÂYET-İ HAFİZE

Âyet-i Kürsi, bütün hal ve zamanlarda okuyanını korur. Bu sebeple ona **«koruyucu âyet»** denilmiştir. Bununla ilgili bir rivâyette deniliyor ki: Bir adam, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek:

— **Ya Resûlellah!** dedi, **bana bir şey öğret ki Allah onunla bana fayda versin..**

Peygamber (S.A.V.) ona:

— **Âyet-i Kürsî'yi oku; çünkü o seni de, çoluk çocuğunu da evini de evinin çevresindeki evleri de korur»** buyurdu. ([811])

Aynı rivâyete Dürer-i Semine adlı kitapta da yer verilmiştir. Konumuzla ilgili diğer hadislerden sahih olanlarını meâlen nakletmekte fayda vardır:

«Her farz namazı müteakip Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimse, ikinci bir namaza kadar korunmuş olur. Âyet-i Kürsî'ye ancak bir peygamber veya bir sıddik ya da bir şehid devam eder.» ([812])

«Kim Âyet-i Kürsî'yi yatağına uzanırken okursa kendisini sabaha kadar koruyacak iki melek müvekkel edilir (görevlendirilir). ([813])

«Kim Mü'min sûresinin baştan üç âyetini ve bir de âyet-i Kürsî'yi sabahladığında okursa akşama kadar bu iki âyetle korunmuş olur. Akşamleyin okuyan kimse sabahlayıncaya kadar korunmuş olur.» ([814])

---

(809) Taberânî. Ma'kal bin Yesar (R.A.)'den.
(810) Bunu Rûhu'l-Beyân sahibi nakletmişse de rivâyet sahih görülmemiştir.
(811) Mahamili kendi Fevaidinde: İbn Mes'ud (R.A.)'den..
(812) Beyhakı. Enes bin Mâlik (R.A.)'den..
(813) Tefsir-i Kudsi - Ebû Daris.
(814) Tirmizi - Daremi: Ebû Hüreyre (R.A.)'den.

Aynı hadîs-i Feyz-i Kudsî sahibi adı geçen eserinde nakletmiştir.

Ebû Hüreyre (R.A.) diyor ki:

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Ramazan ayında toplanan zekâtı korumakla beni görevlendirdi. Bir ara birisi gelip zekât olarak getirilen yiyecek maddelerini avuçladı. Yakalayıp Resûlüllah Efendimiz'e götürmek istedim. Yalvardı; muhtaç olduğunu, çoluk çocuğunun perişan olduğunu ve buna çok ihtiyacı olduğunu söyledi. Bunun üzerine salıverdim. Sabahleyin Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'le karşılaştığımda bana: «Ya Ebâ Hüreyre! Dün akşam yakaladığın esir ne yaptı? diye sorunca dedim ki: Çok ihtiyacı olduğunu, çoluk çocuğunun perişanlığını anlattı, merhamet edip salıverdim. Bunun üzerine Fahr-i Âlem Efendimiz buyurdu ki: «Ama o sana yalan söylemiştir. İleride yine dönüp gelecek ve zekâttan almaya çalışacaktır.» Anladım ki o kimse yine dönüp gelecek. Çünkü Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz öyle buyurdu. Bunun üzerine pusuya girip bekledim. Yine gelip zekât olarak toplanan gıda maddelerini avuçladı. Yakaladım ve «seni herhalde bu defa Resûlüllah'ın huzuruna çıkaracağım» dedim. Bunun üzerine yalvararak dedi ki: «Aman ne olursun beni bırak, çünkü çok muhtaç durumdayım; çoluk çocuğum var, bir daha dönmiyeceğim.» Acıdım ve salıverdim. Sabah olunca Resûlüllah Efendimiz: «Ya Ebâ Hüreyre! Esirin ne yaptı?» Diye sorunca, dedim ki: Ya Resûlellah! Çok ihtiyacı olduğunu çoluk çocuk sahibi bulunduğunu söyledi. Bunun üzerine acıdım ve salıverdim. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz yine: «O sana yalan söylemiştir. İleride yine gelecek ve avuçlayacaktır» buyurdu. Bunun üzerine yine onu gözetlemeye koyuldum. Tam gelip oradaki gıda maddelerini avuçlarken yakaladım ve dedim ki: «Artık bu üçüncü defadır seni yakalıyorum, mutlaka seni Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in huzuruna çıkaracağım. Bir daha dönüp gelmiyeceğini söylediğin halde tekrar dönüp geldin.» Bunun üzerine o bana şöyle dedi: «Beni bırak ta sana öyle bir söz öğreteyim ki Allah o söz ile sana menfaat verir..» Söyliyeceğin söz

nedir? dediğimde, şu cevabı verdi: «Yatağına girdiğinde Âyet-i Kürsî'yi (Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm'u) oku. O takdirde Allah tarafından bir koruyucu (melek) seni devamlı korur, sabahlayıncaya kadar şeytan sana yaklaşamaz olur.»

Ebû Hüreyre (R.A.) devamla diyor ki:

Onu salıverdim. Sabah olunca Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz:

— Akşamki esirin ne yaptı? diye sorunca, dedim ki:

— Ya Resûlellah! Allah'ın bana menfaat vereceği birkaç söz öğreteceğini söyledi. Bunun üzerine onu salıverdim.

— O sözler ne idi?

— Bana, yatağına uzanacağın zaman ÂYET-İ KÜRSÎ'yi oku, sonuna kadar tamamla ve böylece sabahlayıncaya kadar Allah tarafından bir koruyucu (melek) seni korur ve şeytan da sana yaklaşamaz, dedi.

— O çok yalancı olduğu halde yine de sana doğruyu söylemiştir. Bu üç gecedir sana hitap eden o kimsenin kim olduğunu biliyor musun?

— Hayır bilmiyorum..

— O şeytandır. (815)

Konumuzla ilgili bir hadis-i şerifte ise şöyle buyuruluyor: **«Cebrâil (A.S.) bana gelerek dedi ki: Cinlerden bir ifrit sana hile etmek, düzenbazlık yapmak istiyor. Yatağına uzandığın zaman Âyet-i Kürsî'yi oku.** (Başka bir rivâyette ise: Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm...'u oku, denilmiştir.) **Bitinceye kadar devam et.»** (816)

YİRMİNCİ İSİM: ÂYET-İ HÂRİSE

HÂRİSE, saklayıp koruyucu anlamında kullanılır. Âyet-i Kürsî, okuyanını daima saklayıp koruduğu için ona bu isim de verilmiştir. İmam Tirmizi diyor ki: **«Bu bir âyettir ki Allah**

---

(815) Buhârî, Nesâi, Ebû Nuaym, İbni Merdeveyh; Ebû Hüreyre'den.
(816) Dinûri Mücâlese'de el-Hasen'den mürselen rivâyet etmiştir. el-İtkan adlı kitapta da bu rivâyete yer verilmiştir.

(C.C.) **onu indirdi ve sevabını bu dünyada da, âhirette de okuyucusuna lûtfetti.»** Dünyada koruması: Bütün vakitlerde okuyucusunu (tehlikelerden) korur. Âhiretteki sevâbını söylemeye lüzum yok; bu erbabının malûmudur.

Büyük sahabi, cennet ile müjdelenen on zattan biri olan Abdurrahman bin Avf (R.A.) evine girince evin dört köşesini dolaşarak Âyet-i Kürsi'yi dört defa okur ve bununla âyetin kendisi için koruyucu olmasını arzu eder ve şeytanın evinin dört köşesinden de kovulmasını dilerdi. (817)

Şeyh Bûni (ya da Beveni) (K.S.) diyor ki:

«Kim evinden çıkarken Âyet- Kürsi'yi okursa, ihtiyacı yerine gelmiş olur. Günahları bağışlanır, şeytanları ayrılıp uzaklaşır, Allah onu her âfetten koruyacak şekilde melekleri görevlendirir; cin, insan ve korkulan her şeyden muhafaza ettirir.» (818)

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki:

«Kim evinden çıkarken Âyet-i Kürsi'yi okursa, Allah onun için istiğfar edecek ve duâda bulunacak yetmiş bin melek gönderir. Evine dönerken de Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimsenin iki gözü arasından fakirliği koparıp alır (açgözlülüğünü giderir). Âyet-i Kürsî'ye devam eden kimse Allah dostluğunu kazanır. Cenâb-ı Hak, habibi Muhammed'i hıfz u himâye ettiği gibi onu da korur.»

Hazret-i Kâ'b (R.A.) diyor ki:

«Hiç bir sabah yok ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in kabr-i şerîflerini yetmiş bin melek ziyaret etmesin. Kabr-i şerîfe inince kanatlarını çırpar, akşam oluncaya kadar Resûl-i Kibriyâ Efendimiz'e salât u selâm getirirler. Akşam olunca onlar melekût âlemine doğru yükselirken başka yetmiş bin melek iner, ötekilerin yaptıkları gibi yaparlar. Bu, kıyâmet kopup yer yarılarak Resûlüllah (S.A.V.) kabrinden kalkıncaya kadar devam eder.» (819)

---

(817) *Tefsir-i Kudsi.*
(818) *Şemsü'l-Maarif.*
(819) *Şerh-i Şifâ: Aliyyü'l-Kaari.*

YİRMİ BİRİNCİ İSİM: ÂYET-İ VÂKİYE

VÂKİYE, bir takım tehlike ve musibetlerden koruyucu anlamına gelir. Çünkü Âyet-i Kürsi, her zaman ve her yerde okuyucusunu korur. Nitekim yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

«Ümmetimden herhangi bir kimse cuma günü sabahladığın da on iki defa Âyet-i Kürsî okur, sonra kalkıp iki rek'at namaz kılacak olursa, mutlaka Cenâb-ı Hak onu şeytanların, hükümdarların şerrinden korur. Ve bu, Kur'ân'ı üç defa baştan sonuna kadar okumaya denktir. Kıyâmet günü o kimseye nurdan bir taç giydirilir ki bu taç ARASAT (mahşer alanı) ehlini aydınlatır. Gecenin başlangıcında okuyan kimseye şeytan ulaşmaya yol bulamaz. Gündüzün başlangıcında okuyan kimseye meleklerin önde geleni iner, Âyet-i Kürsi'nin esrarının açıklanmasını anlayabilmek için taatkâr bir tavır takınır.» (520)

YİRMİ İKİNCİ İSİM: ÂYET-İ MÂHİYE

MÂHİYE, günah ve kusurların silinmesine vesile olan âyet anlamına gelir. Çünkü kim bu büyük ve kadri yüce âyeti okursa, Allah onun kötülüklerini siler ve bunu okuduğu müddetçe (kul ve millet hakkı, büyük günahlar hâriç olmak üzere) günah yazmaz. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki:

«Kur'ân'daki en büyük ve en kadri yüce âyet, Âyet-i Kürsi'dir. Kim bu âyeti okursa Allah bir melek gönderir de onun iyiliklerini yazar, kötülüklerini siler. O saatten ta ertesi günü sabah oluncaya kadar bu yazma ve silme işi devam eder.» (521)

YİRMİ ÜÇÜNCÜ İSİM: ÂYET-İ DÂFİÂ

DÂFİA, belâ ve illetleri def'edici âyet anlamına gelir. Çünkü Âyet-i Kürsi'yi okuyan kimseden Allahü Teâlâ belâları, hastalıkları, elemleri ve kötü huyları def'eder. Böylece o kimse Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'in ahlâkıyla ahlâklanır. Şey-

---

(520) Şemsü'l-Maarif: Enes bin Mâlik (R.A.)'den.
(521) Tenvirü'l-Errad: Muhammed bin Kutbuddin.

tan onun evinden çıkar. Bu âyetin bereketiyle bir nice kötülükler defedilir. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta buyurdular ki:

«BAKARA sûresinde bir âyet var ki o Kur'ân âyetlerinin başı ve önde gelenidir. Hangi evde okunursa mutlaka oradan şeytan çıkıp uzaklaşır.» (822)

Yapılan rivâyete göre Hz. Kâ'b el-Ahbar demiş ki:

«Kim gece ve gündüz on defa Kul hüvellahü ehad sûresi ile Âyet-i Kürsi'yi okursa Allah'ın en büyük rızasına hak kazanmış olur. Mahşerde peygamberlerle birlikte bulunur. Şeytandan da korunmuş olur.» (823)

Konumuzla ilgili diğer bir hadis-i şerifte de şöyle buyuruluyor: **«Bu âyet bir evde okunmayagörsün; mutlaka o evden şeytanları otuz gün kovmuş olur. Ve kırk gün o eve ne bir sihirbaz, ne de bir büyücü girebilir.»** (824)

YİRMİ DÖRDÜNCÜ İSİM : ÂYET-İ HISN

HISN, koruyucu kale demektir. Çünkü Âyet-i Kürsi'yi okuyan kimse ilâhi kaleye girmiş olur ve böylece korktuğu ve endişe duyduğu şeylerden korunmuş olur.

Havass ehlinden bir kısmı demiş ki: Kendinizi Âyet-i Kürsi okumakla hisr içine alınız. Nitekim bir hadiste deniliyor ki: **«Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz her gün yedi defa Âyet-i Kürsi'yi okur ve böylece zât-ı Muhammediyesini manevi hisar içine almış olurdu.»**

Bazısı da şöyle söylemiştir: «Kendini mânevi hisar içine alıp korunmak isteyen kimse Âyet-i Kürsi'yi altı defa okuyup altı yönüne üfler ve yedinci defa okuyup nefesini içine çeker.»

Bu tertibi bizzat Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in yaptığı söylenir.

Rivâyetlere göre tüccardan biri Mısır'dan hayli mal ve bir nice ticari eşya aldıktan sonra başka bir ülkeye gitmek üzere yola çıktı. Maksadı iyi bir kâr sağlamak ve birtakım menfaat-

---

(822) Said bin Mensur, Hâkim, Beyhaki, Ebû Hüreyre (R.A.)'den.
(823) Hafız Ebû Muhammed Semerkandi, Dürrü'l-Mensûr.
(824) Rûhu'l-Beyân Tefsiri: Hz. Ali (R.A.)'den.

lere erişmekti. Hırsızlar onu takibe koyuldu. Tüccarın yolunu kesip malını ve parasını ele geçirmek istiyorlardı. Tüccar doğru ovamsı bir yere kondu. Yedi defa Âyet-i Kürsî'yi okuyup etrafına üfledikten sonra kendini manevî bir kale içine almış oldu ve öylece uzanıp uyumaya başladı. Zaten öteden beri de bu tüccar Âyet-i Kürsî'ye devam ederdi. Hırsızlar, yol kesiciler geceleyin tüccarın konakladığı yere geldiler. Bir de ne görsünler, tüccarın çevresinde aşılması mümkün olmayan bir hisar var. Bunun üzerine bir çare bulamayınca onu terkedip ayrıldılar. Tüccar sabah olunca kalkıp yoluna devam etti ve akşam olunca yine bir yere inip konakladı. Hırsızlar onu takip ediyordu. Gece olunca ona doğru yaklaştıklarında yine muhkem bir kale içinde olduğunu, içeri girmenin mümkün olmadığını gördüler ve böylece konaklanan birkaç yerde aynı durum olunca hırsızlar anladılar ki bu gördükleri harikulade bir olaydır, bunda bir takım hikmetler vardır. Sonra dayanamadılar, tüccara gelip gördükleri ve ne yapmak istediklerini söylediler. Bunda ne gibi esrarın bulunduğunu öğrenmek istediler. Tüccar onlara, bu tür felâket ve musibetlerden korunmak için yedi defa Âyet-i Kürsî'yi okuyup altı cihetine üflediğini ve böylece Allah tarafından bir hisarla korunduğunu söyledi. (825)

Şeyh Beveni (K.S.) diyor ki:

«Musibet, belâ ve düşman gibi bir kötülüğün gelmesinden korkan kimse bunların geleceği tarafa yönelsin ve Âyet-i Kürsî'yi kelimeleri sayısınca, ya da harfleri sayısınca okusun; o takdirde kendisine ne düşman, ne de musibet zarar verebilir.»

«Hattâ korkunç bir yerde bulunuyorsan daire şeklinde bir çizgi çek. Ancak bu çizgiyi Âyet-i Kürsî'yi okuyarak başlayıp tamamla. Sen ve yanındakiler bu dairenin içine girsin. Ancak arkadaşların arkanda yer alsın ve sonra düşmana doğru yönelip Âyet-i Kürsî'yi oku. Bu takdirde düşman ne sizi görür, ne de zarar verebilir.» (826)

---

(825) *Hasais-i Kudsi.*
(826) *Şemsu'l-Maarif.*

YİRMİ BEŞİNCİ İSİM: ÂYET-İ VELÂYET

Velâyet, dostluk, sahip çıkmaklık gibi manalara gelir. Âyet-i Kürsi'ye devam eden kimseye Cenâb-ı Hak lûtuf ve keremiyle, merhamet ve şefkatiyle muamele eder. Nitekim kendi veli kullarına ve peygamberlere aynı şekilde muamelede bulunmuştur. Nitekim hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

«Farz namazları müteakip Âyet-i Kürsi'yi okuyan kimsenin eceli gelince Allah bizzat kendi kudret eliyle onun ruhunu alır ve böylece o kimse peygamberlerden yana savaşıp şehidlik sevabına erişmiş gibi olur.» (827)

Bir başka hadis-i şerifte ise şöyle buyuruluyor:

«Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimsenin ruhunu Allah bizzat kendisi alır, bunu başkasına bırakmaz.» (828)

Başkasına bırakmayıp bizzat kendisinin ruhu tutup almasının mânası, bazısına göre şöyledir: Cenâb-ı Hak ölüm meleğine, o kimsenin ruuhnu merhamet ve şefkatle almasını emreder. Çünkü bütün insanların ruhunu almaya ölüm meleği ile onun yardımcı melekleri görevlidirler. Ebû Ümame (R.A.)'ın «kendi eliyle alır» tabiri buna ters düşmez. Çünkü «el» rahmet ve kudreti sembolize eder. Yoksa Cenâb-ı Hak azalardan pâk ve münezzehtir. Bazı cahiller bunu hakiki anlamda anlar ki bu çok yanlıştır. Burada el'in anılması son derece merhamet ve şefkati ifade içindir, hepsi o kadar. Âyet-i Kürsi'yi devamlı okumak hususunda Cenâb-ı Hak bana ve size tevfik versin!.

YİRMİ ALTINCI İSİM : ÂYET-İ MÜZHİRE

Âyet-i Kürsî, ilâhi tecellilere, ruhanî letafetlere, rabbanî inkişaflara okuyucusunu mazhar kıldığı için bu ismi almıştır. Evet bu âyeti okuyan kimse vahdaniyet ahlâkıyla ahlâklanır, kuvvetli cezbeleriyle Hazret-i Muhammed'in yoluna yönelmiş olur. Kendi akran ve arkadaşları arasında seçkin bir yeri olur. İşte ey kardeşlerim! Bu büyük ve kadri yüce âyet sayesinde

---

(827) İbn-i Sinni ve Deylemî; Ebû Ümâme (R.A.)'den.
(828) el-Hâtib; Abdullah bin Ömer (R.A.)'den.

Allah ile beraber olun ve Allah'tan bu âyet hürmetine dilekte bulunun ki size bunun esrarını öğretmiş ola. Şüphesiz ki Allah her şeye kaadirdir, kullarının duâ ve isteklerini kabule çok daha lâyıktır. Kötü ahlâk dalgalarından kendini kurtarıp tam bir gönül safasıyla bu âyeti okuyana müjde olsun!. Ve bunu sırları bilen, nasipleri belirleyen Allah'a yönelip azmederek okuyana da cennetteki TÛBÂ olsun! Bu âyetle bütün ahvalde Allah ile güzel muamelede bulunma hususları doğar. İnsanı yüce derecelere ulaştırır. Hasais-i Kudsî'de de bu husus belirtilmiştir

YİRMİ YEDİNCİ İSİM : ÂYET-İ MUHDİRE

Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimseyi dinlemek üzere melekler gelip o mecliste hazır olurlar. Özellikle okuyucuyu ziyaret etmek, ona saygı ve tekrîm olsun diye orada bulunmak isterler. Selmân-ı Farisî'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta buyurdular ki :

«Hastalığında Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimsenin ölüm sekeratını Allah kolaylaştırır. İçinde Âyet-i Kürsî okunan bir eve melekler uğradıklarında mutlaka saf olup dururlar. Kul Hüvallahü Ehad okunan bir eve uğradıklarında mutlaka secdeye kapanırlar. İçinde Haşir sûresinin son kısmı okunan bir eve uğradıklarında mutlaka diz üzeri çöküp dururlar.»[829]

Büyük şeyh Muhyiddin bin Arabî (K.S.) diyor ki :

«Kim gece ve gündüzde bin defa Âyet-i Kürsî'yi okur ve buna kırk gün devam ederse, Allah'a andolsun, Allah'a andolsun, Allah'a andolsun, Kur'ân-ı Azîm ve Resûl-i Kerîm hakkı için ona ruhanî âlem kapısı açılır. Melekler kendisini ziyârete gelir Bütün arzu ve muradı gerçekleşir. Hükümdar ve ekâbirin onun hakkındaki (kötü) düşünceleri zâil olur.»[830]

YİRMİ SEKİZİNCİ İSİM : ÂYET-İ MUHTEVİYYE

Âyet-i Kürsî başka âyetlerin kapsamadığı ilâhî isimleri kapsamaktadır. Çünkü Kur'ân'da en çok ilâhî isimlerin anıldı-

(829) *Şemsü'l-Maarif; Selmân-ı Fârisî'den (R.A.)*
(830) *Havâss-ı Kur'ân.*

ğı âyette altı defa zikredilmiştir. Âyet-i Kürsî ise; onda on yedi defa açık ve kapalı olarak zikredilmiştir. Diğer bütün kısımlar Âyet-i Kürsî için irade edilmiştir. O ise bizzat kendisi için muraddır; başkası için değil. Âyet-i Kürsî metbu'dür başkasına, fakat tabi' değildir. Şüphesiz ki kıymet bakımından ilimlerin en şereflisi ve azık olarak en yeterlisi, Allah'ın zatından ve sıfatlarından bahseden ilâhî ilimlerdir. Âyet-i Kürsî bu iki hususu da kapsamına almaktadır ve bundan başka da onun kapsamında bir şey yoktur. Yâni sadece ilâhî zat ve sıfatları ihtiva etmektedir. Bu da Usûl-i Dîn yâni kelâm ilminin ne kadar kadri yüce olduğuna delâlet etmektedir.[831]

Âyet-i Kürsî'de Allah'ın en büyük ismi geçer. Tamamı elli kelimedir. İçinde on yedi açık olarak, on yedi de kapalı olarak 34 ilâhî isim vardır. Aynı zamanda bu âyetin tamamında onyedi (MİM) harfi, on yedi (VAV) harfi vardır.

Bu hususu Abdullah Kurtubî (K.S.) nakletmiştir.

İbni Münîr diyor ki:

«Âyet-i Kürsî, başka âyetlerin kapsamadığı ilâhî isimleri kapsamaktadır ve isimler on yedi yerine konulmuştur. Bu yerlerde bazen İsmullah açıktan ifade edilmiş, bazen de kapalı olarak ifade edilmiştir. Lâ te'huzüh, ve lehû, ındehû, biiznihî, ve ya'lemü, ilmühü şaae, kürsiyühû, yeûdühû'da geçen zamirler hep zımmen ilâhî ismi ifade etmektedir. Hıfzuhüma'daki zamir-i müstatirse; bu masdarın faailidir, yine Allah ismine raci'dir. Ve hüvel-Aliyyül azîm de buna ilâve edilince ve bütün bunlardaki zamirler sayılınca yirmi ikiyi bulur.»[832]

YİRMİ DOKUZUNCU İSİM : ÂYET-İ İSMİLLÂHIL A'ZAM

Allah'ın en büyük ismini taşıyan âyet. Nitekim Esmâ binti Yezîd'den yapılan rivâyette, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu işitmiştir: «Şu iki âyette Allah'ın en büyük ismi vardır.» Diğer bir rivâyette ise: «Şu iki âyet: Ve ilâhüküm ilâhün vâhid lâ ilâhe illâ hüver rahmânür rahîm ve Allahü

(831) *Tefsir-i Kudsî.*
(832) *el-İtkan: İmam-ı Süyutî.*

lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm...'da Allah'ın en büyük ismi mevcuttur» buyurulmuştur.[833]

Konumuzla ilgili diğer hadîsler:

«İsm-i A'zam (Allah'ın en büyük ismi) şu üç surededir: Bakara sûresindeki Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm âyeti, Âl-i İmrân sûresindeki Elif lâm mîm Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm âyeti ve Tâ-Hâ sûresindeki Ve anetil vücûhü lil hayyil kayyûmi âyeti...»[834]

«Allah'ın en büyük ismi —ki onunla duâ yapılacak olunursa kabul görür, bir dilekte bulunulursa verilir— şu üç sûrededir: Bakara sûresindeki Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm âyeti, Âl-i İmrân sûresindeki Elif lâm mîm Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm âyeti ve Tâ-Hâ sûresindeki Ve anetil vücûhü lil hayyil kayyûmi âyeti...» (Yâni ism-i A'zam bu âyetlerdedir.)[835]

Âyet-i Kürsî'yi kelimeleri ya da harfleri sayısınca okuduktan sonra duâ eden kimsenin Allah duâsını kabul eder, dilediğini yerine getirir.

«Şüphesiz ki Allah kendisinden bir dilekte bulunmayan kimseye gazab eder. Ondan başka hiçbir kimse böyle yapmaz.»

«Allah kendisinden duâ edip dilekte bulunmayan kimseye gazab eder.»

Yukarıdaki âyetlerde geçen el-Hayyül kayyûm Allah'ın en büyük ismidir, denilmiştir. İsâ Peygamber (A.S.) bir ölüyü diriltmek istediğinde bu duâ ile duâda bulunurdu: Yâ Hayyü Yâ Kayyûm!. Denizde boğulmaktan korkanların da duâsı Yâ Hayyü Yâ Kayyûm'dur, denilmiştir.

OTUZUNCU İSİM: HÂCETLERİ YERİNE GETİREN ÂYET

Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, Ali'ye (R.A.) yapmış olduğu vasiyetinde şöyle buyurmuştu: **«Bir hâcetin yerine**

(833) *el-Maalim.*
(834) *Tefsir-i Rûhu'l-Beyân.*
(835) *Ebû Ümâme merfuan rivâyet etmiştir. Havâss-ı Kur'ân.*

getirilmesini arzu ettiğinde Âyet-i Kürsî'yi oku ve sonra da hacet için sağ ayağını at!.»

İmam Kefevî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Bu çok zaman denenmiştir, hiç şüphe edilmemelidir. İşlerin kolay gitmesi için henüz o işe başlamadan önce Âyet-i Kürsî'yi okursa Allah onun işini kolaylaştırır.

Bilmiş ol ki: Âyet-i Kürsî'yi okumakta bir nice özellikler var ki onları saymam mümkün değildir. Ancak diyebilirim ki kim bu âyeti okumaya devam ederse, devamı nisbetinde fay da görür.»

OTUZ BİRİNCİ İSİM : SAADET ÂYETİ

Şu dünyada Âyet-i Kürsî'yi okumaya devam etmek saadetin alâmeti olduğu gibi âhirette de saadete yol açacaktır. Bunun için münafık ile fâsık (açıktan günah işleyen) bu kötü sıfatları kendilerinde taşıdıkları müddetçe bu âyeti okumaya devam edemezler. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buna işâretle buyurdular ki :

«Bu âyeti okumaya ancak peygamber veya sıddîk ya da şehîd devam eder.»

Bundan da anlaşılıyor ki münafık ya da fâsık bu sıfat üzere bulundukları halde Âyet-i Kürsî'ye devam edemezler. Meğer ki Allah onların durumunu, sıddîk ve şehîdlerin ahlâkına çevirmiş ola. O takdirde Âyet-i Kürsî'nin bereketiyle sâlih kişilerden olurlar. Böylece Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimse üzerine o kaahir kudretin ve parlak sıfatların, manevî güneş ışınlarının nurları aksetmeye başlar ve bu sayede şeytanın hile karanlığı ve onun âfetleri yok olup gider. Bütün hal ve durumlarda selâmet lâmbaları ışığını ona çevirip aydınlatır.

Rivâyete göre deniliyor ki: Eğer hükümdar Âyet-i Kürsî de kendisi için ne yararlar bulunduğunu bilmiş olsaydı hükümdarlığı bırakırdı. Tüccar bu âyette kendisi için ne saadetler bulunduğunu bilmiş olsaydı ticareti terkederdi. Eğer Âyet-i Kürsî'nin sevâbı yeryüzündeki insanlara bölünmüş olsaydı her birine şu dünyanın on katı isabet ederdi.

OTUZ İKİNCİ İSİM : KUR'ÂN'IN EN SEVABLI ÂYETİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in Ebû Hüreyre'ye (R.A.) olan vasiyetinde şu cümleye yer verilmiştir: **«Âyet-i Kürsî'yi çok oku. Çünkü sana bu sayede onun her harfine karşılık kırk bin sevâb yazılır.»**

Bunun gibi sevgili Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in Hazret-i Ali'ye olan vasiyetinde buyuruluyor ki: **«Âyet-i Kürsî'yi okumaya gerekli ol. Çünkü onun her harfinde bin bereket vardır.»**[836]

Bu hususta rivâyet edilen diğer bazı hadîsler :

«Kim KADİR gecesi Âyet-i Kürsî'yi okursa, başka gecelerde Kur'ân'ı hatmetmesinden Allah katında daha sevimlidir.»[837]

Bunun içindir ki, her yerde ve her zaman Âyet-i Kürsi'yi çokca okumak müstehabdır, denilmiştir.[838]

«Kim farz namazları müteakip Âyet-i Kürsî'yi okursa, onu cennete girmekten hiç bir şey alıkoyamaz, ölünceye kadar bu böyle sürüp gider.»[839] Ravî Hz. Enes (R.A.) diyor ki: «Ona bir peygamber sevabı gibi sevap verilir.»

Yine Hz. Enes bin Mâlik (R.A.) Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den şöyle duyduğunu rivâyet etmiştir: **«Mü'min olan kimse Âyet-i Kürsî'yi okur da onun sevâbını kabir ehline bağışlarsa, Allah doğudan batıya ne kadar (inanmış kişiye ait) kabir varsa, her birine kırk nur yerleştirir. Her ölünün bir derecesini yükseltir. Okuyana da altmış peygamber sevâbı verir ve bu âyetin her harfine karşılık bir melek yaratır da o melek o kimse için kıyâmete kadar Allah'a tesbîh eder.»**

«Herhangi bir mü'min (erkek olsun, kadın olsun) Âyet-i Kürsî'yi okuyup onun sevâbını kabir ehline bağışlarsa, yeryüzünde hiç bir (mü'minin) kabri kalmaz, mutlaka Allah onu nur ile doldurur ve o kabirleri doğu ile batı arası kadar geniş-

---

(836) Ravzatü'l-Müttakîn.
(837) Allâme Echurî.
(838) İmam Nevevî.
(839) Fîrdevs sahibi; Enes bin Mâlik'den (R.A.)

letir. Ayrıca Allah ona göklerdeki her melek sayısınca on sevâp verir; okuyucusuna da yetmiş şehîd sevâbı lûtfeder. Allah yolunda harcanmış yüzbin altın sevâbını ona yazar.»[840]

Hazret-i Ali (R.A.) bu sebeple diyor ki: Ölülerin kabirleri, Allah yolunda nöbet bekleyenlerin durumuna benzer. Bu bakımdan kabir ehlini kabirlerinde unutmayınız. Çünkü onlar sizden bir şeyler umarlar; nasıl ki nöbetçiler de bulundukları yerde unutulmamalarını arzu ederler. Hayatta olan kimse imkân nisbetinde ölümü anacak olursa, değeri bin altın olan bir atı Allah yoluna göndermiş gibi olur. Artık Allah'ın yardımıyla her gün böyle bir (hayır) işlemek uygun olmaz mı?[841]

OTUZ ÜÇÜNCÜ İSİM: ÂYETÜ'L-MUHTAR

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta şöyle buyurmuşlardır: **«Cenâb-ı Hak şüphesiz sözlerden Kur'ân'ı, Kur'ân'dan Bakara sûresini, Bakara sûresinden Âyet-i Kürsî'yi seçmiştir.»**[842]

Aynı konuya Feyz-i Kudsî'de de yer verilmiştir.

O halde kim bu kadri yüce âyeti okumaya devam ederse insanlar yanında ve özellikle Allah katında hem dünyada, hem âhirette seçkin bir kimse olur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ İSİM: ÂYET-İ MUHRİCE

Yapılan sahîh rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Bakara sûresinde bir âyet vardır ki o Kur'ân âyetlerinin önde gelenidir. İçinde şeytan bulunan bir evde okunmaya görsün, mutlaka şeytan o evden çıkıp uzaklaşır.»**[843]

Yine Ebû Ubeyd'in Fazail'inde, Daremî, Beyhakî ve Ebû Nuaym'in rivâyet ve delâilinde İbni Mes'ud (R.A.) Hazretleri'nin şöyle dediği belirtilmiştir: İnsanlardan biri dışarı çıkınca cinlerden biriyle karşılaşıyor. Cin ona diyor ki :

---

(840) Hazret-i Ali'den (R.A.) (Kaynağı tesbit edilemedi)
(841) Tefsir-i Kudsî.
(842) Hafız Abdürrezzak; Abdullah bin Ömer'den (R.A.)
(843) Said bin Mansur, Hâkim, Beyhakî: Ebû Hüreyre'den (R.A.)

— Benimle güreşebilir misin? Şayet güreşir de beni yenecek olursan sana öyle bir âyet öğretirim ki onu evine girdiğinde okuyacak olursan artık şeytan oraya giremez.

Adam bu teklifi kabul edip cinnî olanla güreşti ve cinnî olanı yendi. Bunun üzerine cinnî ona dedi ki :

— Âyet-i Kürsî'yi okursun. Çünkü kim evine girerken bu âyeti okursa şeytan mutlaka o evden çıkar.

İbni Mes'ud'a denildi ki: O adam Ömer miydi? İbni Mes'ud (R A.) «Ömer (R.A.) olması umulur» diye cevap verdi.

Muaz bin Cebel'den (R.A.) yapılan rivâyette, şöyle diyor :

— Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir miktar zekât hurmasını muhafaza etmem üzere bana teslim etti. Onu evimin tarasasında bir köşeye yerleştirdim. Fakat her gün hurmanın biraz azaldığını gördüm. Sebebini bir türlü anlayamadığım için durumu Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e arzettim. Buyurdu ki: «Bu şeytanın işidir. Onu gözetle!»

Bu tavsiye üzerine şeytanı gözetlemeye başladım. Gecenin bir bölümü geçtikten sonra fil suretinde bir karartının bana doğru ilerlediğini gördüm. Derken kapıya yaklaştı ve kapı aralığından başka bir surete girip içeri daldı ve hurmaya yaklaştı ve yemeğe başladı. Elbisemi iyice toplayıp karşısına dikildim ve Eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû dedim ve «Ey Allah'ın düşmanı!» diye seslenerek zekât hurmalarının yanına sıçradım ve onu yakaladım. «Müslüman fakirleri senden daha haklıdırlar bu hurmaya; seni elbette Resûlüllah'ın huzuruna çıkarıp rezil ve rüsvay ettireceğim» dedim. Bana bir daha bu hurmalara dönmeyeceğine dair söz verdi. Bunun üzerine salıverdim. Sabahleyin Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in huzuruna varınca bana dedi ki :

— Yakaladığın esiri ne yaptın?

— Bir daha dönmeyeceğine söz verdi, bunun üzerine onu salıverdim, diye cevap verdim.

— O yine dönüp gelir, gözetle, diye buyurdu.

Bu emir üzerine ikinci gece yine onu gözetlemeye koyuldum. Derken bir evvelki gecede olduğu gibi geldi, yine yakaladım. Ama o yine bana kesin söz verdi, bir daha dönmeyeceğine yemin etti. Tekrar onu salıverdim. Sabahleyin durumu Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e arzedince buyurdu ki :

— O yine dönüp gelir, gözetle!

Üçüncü gece yine onu gözetlemeye başladım. Önceki gecelerde olduğu gibi o yine geldi, yakaladım. Bir daha gelmeyeceğine söz verdiyse de hayır dedim, iki defa senin sözüne inanıp salıverdim. Bu üçüncü defadır, artık sana inanamam. Bunun üzerine bana dedi ki :

— Ben çoluk-çocuk sahibiyim. Buraya ancak bir şey elde etmek için Nusaybin'den geldim. Başka bir şey bulabilseydim elbette ki buraya gelmezdim. Biz sizin şu beldenizde, peygamberiniz gönderilinceye kadar bulunduk. O iki âyet inince o iki âyetten kaçıp Nusaybin'e yerleştik. O iki âyet hangi evde okunursa herhalde şeytan o eve giremez. Eğer beni salıverirsen o iki âyeti sana öğretirim.

— Kabul ediyorum, öğret, dedim.

— Âyet-i Kürsî ve bir de Bakara sûresinin son kısmı.

Bunun üzerine onu salıverdim. Sabahleyin Resûlüllah (S.A.V) Efendimiz'in huzuruna çıkınca durumu olduğu gibi arzettim. Resûlüllah Efendimiz: «O habîs çok yalancı olmakla beraber bunu doğru söylemiştir» buyurdu.

Muaz bin Cebel (R.A.) devamla diyor ki :

«O günden itibaren bu iki âyeti okumaya basladım. Bir daha da hurmalar eksilmedi.»[844]

Yine rivâyete göre Ebû Esîd el-Saidî (R.A.) Hazretleri etrafı çevrili bahçesinin hurmasını toplayıp çardağına yerleştirdi. Ona musallat olan cinlerden bir ğavl bu hurmayı çalıp ifsad etmeye başladı. Ebû Esîd Hazretleri bu durumu gelip Resûlüllah Efendimiz'e arzetti. Resûlüllah (.S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

— Ya Ebâ Esîd! Hurmana musallat olan cinlerden bir

---

(844) Taberânî, Hâkim, Ebû Nuaym, Beyhaki; Muaz bin Cebel'den (R.A.)

ğavldir. Kulağını iyice ver, onun çardağa girdiğini duyunca de ki: «Bismillâhi, gel Allah'ın Resûlüne cevap ver!»

Bu tavsiye üzerine Hazret-i Ebû Esîd bekledi; ğavl gelince yukarıdaki sözleri söyledi. Ğavl çaresiz kalıp dedi ki: «Yâ Ebâ Esîd! Beni afveyle, beni Resûlüllah'ın huzuruna çıkarmaya zorlama Sana Allah adına söz veriyorum ki bir daha evine girip hurmalarını çalmayacağım ve sana bir âyet öğreteceğim; onu bir kap üzerine okuduğunda senin örttüğün kapağı hiç bir cin açamaz.»

Onun bu teklifini kabul ettim. Bana dedi ki: Sana öğretmek istediğim âyet, Âyet-i Kürsî'dir.

Durumu gelip Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e arzedince, buyurdu ki: «O ğavl çok yalancı olmakla beraber doğru söylemiştir!»[845]

İbni Abbas (R.A.) Hazretleri'nin rivâyetine göre: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Medine'de Ebû Eyyub Hazretleri'ne ait bir çardağa inip konaklamıştı. Ebû Eyyub'un yiyecek maddesi bir sele içinde tenha bir köşede muhafaza ediliyordu. Cinlerden biri kedi şekline girip o seledeki yiyeceği çalıp götürdü. Ebû Eyyub Hazretleri durumu Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e arzetti Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki:

— O bir ğavl'dir. Gözetle, tekrar geldiğinde de ki: Resûlüllah (S.A.V. Efendimiz sana karşı azmetti, yerinden ayrılmayacaksın!

Ebû Eyyub aynı sözü söyleyince ğavl, ona:

— Yâ Ebâ Eyyub! Bu kez beni bırak, Allah'a yemin ederim ki bir daha buraya dönmem.

Bunun üzerine Ebû Eyyub Hazretleri onu serbest bıraktı.

Ğavl, ona:

— Arzu edersen sana birkaç kelime öğreteyim ki onları okuduğunda o gece hiçbir şeytan senin evine giremez ve yaklaşamaz. Gündüz de aynı şey devam eder.

— Öğretmeni arzu ediyorum, deyince,

— Âyet-i Kürsî'yi oku, diye cevap verdi.

---

(845) Taberânî, Ebû Nuaym; Ebû Esîd'den (R.A.)

Ebû Eyyub Hazretleri durumu gelip Resûlüllah Efendimize arzedince, Resûlüllah (S.A.V.): «O çok yalancı olmakla beraber bu hususta doğru söylemiştir» buyurdu.[846]

Yapılan diğer bir rivâyete göre, Ebû Eyyub (R.A.) Hazretleri'nin kendine ait bir selesi bulunuyordu. Hurmalarını o selede muhafaza ederdi. Cinlerden bir ğavl gelip bu hurmaları çalıp götürdü. Ebû Eyyub (R.A.) Hazretleri durumu Resûlüllah Efendimiz'e arzedince Resûlüllah (S.A.V.) ona şöyle buyurdu :

— O ğavl'i gördüğünde de ki: «Bismillâhi, Allah'ın Resûlüne gel cevap ver!.»

Bu tavsiye üzerine Ebû Eyyub (R.A.). o ğavli yakaladı. Ğavl Resûlüllah'ın huzuruna çıkmamak için bir daha dönmeyeceğini söyledi. Ebû Eyyub Hazretleri onu bırakıverdi. Durumu Resûlüllah Efendimiz'e arzedince, «O yine dönüp gelir» diye buyurdu. İkinci gece yine geldi. Ebû Eyyub Hazretleri onu yakaladı. Ğavl, beni bırakacak olursan sana öyle bir şey öğretirim ki onu okuduğunda hiçbir şey sana yaklaşamaz. O şey Âyet-i Kürsî'dir. Ebû Eyyub onu yine serbest bıraktı ve durumu gelip Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e arzetti. «Sen doğru söylüyorsun. O ğavl ise çok yalancıdır, ama bu sözü doğrudur» buyurdu.[847]

Ashab-ı kirâmdan Hazret-i Büreyde (R.A.) diyor ki :

— Biraz yiyecek maddem bulunuyordu. Her gün biraz daha azaldığını tesbit ettim. Bir gece gizlenip kimin çaldığını görmek istedim. Derken bir ğavl'in gelip o yiyecek üzerine eğildiğini gördüm. Yakaladım ve «Seni Resûlüllah'ın huzuruna götürünceye kadar bırakmayacağım» dedim. Bunun üzerine boynunu bükerek dedi ki :

— Ben çocukları kalabalık olan bir kadınım. Söz veriyorum. bir daha gelmiyeceğim.

---

(846) Hâkim; İbni Abbas'dan (R.A.)

(847) İmam Ahmed, İbni Ebi Şeybe, Tirmizi, Hâkim, Beyhaki, Ebû Nuaym; Ebû Eyyûb el-Ensarî'den.

Bunun üzerine onu salıverdim. İkinci gece yine gözetledim Geldi, yakaladım. Bu defa bana dedi ki:

— Beni bırak da sana öyle bir şey öğreteyim ki onu okuduğunda bizden hiçbiri senin yiyeceğine ve öte-berine yaklaşamaz. Yatağına uzanacağın zaman hem kendi üzerine, hem öte-berin üzerine Âyet-i Kürsî'yi oku!.

Durumu Resûlüllah Efendimiz'e arzedince: «O çok yalancı olmakla beraber doğru söylemiştir» buyurdu.[848]

Mahamilî'nin rivâyetine göre, Ebû Eyyub (R.A.) Hazretleri şöyle anlatmıştır: Küçük bir mahzende hurmalarımı muhafaza ediyordum. Bir ara hurmaların azaldığını gördüm. Halbuki kendimiz hiçbir şey oradan almıyorduk. Durumu Resûlüllah Efendimiz'e arzedince buyurdu ki :

«O bir ğavl'dir ki senin yiyeceğinden alıp yiyor. Onu bundan böyle bir kedi şeklinde göreceksin. Gördüğün zaman şöyle seslen: Bismillâhi, Allah'ın Resûlüne gelip cevap ver!.»

Bu tavsiye üzerine gidip bekledim, derken geldi ve hurmaya yaklaştı. Bir de ne göreyim? Yaşlı bir kadın kılığına girip oturuyor. Ey Allah'ın düşmanı, kalk, Resûlüllah'ın huzuruna seni götüreceğim, diye seslendim. «Allah için ya Ebâ Eyyub! Beni bırak; bir daha buraya gelmeyeceğime söz veriyorum» diye cevap vermeye başladı. Sabah olunca durumu henüz arzetmeden Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz sordu :

— Esiri ne yaptın?

— Yakaladım. Fakat Allah için kendisini bırakmamı söyledi; bıraktım. Bir daha dönmeyeceğine yemin etti.

— Yalan söylemiş, o yine döner.

Eve döndüğümde içeride bir kedi ile karşılaştım. Hemen anladım ve «Bismillâhi, kalk Resûlüllah'ın huzuruna çık, ona cevap ver!» diye seslendim. Bana yine yalvardı: «Allah için beni bırak ya Ebâ Eyyub! Bir daha dönmeyeceğime söz veriyorum» dedi. Bunun üzerine yine onu salıverdim. Sabahleyin Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in huzuruna çıktığımda :

— Esiri ne yaptın? diye sordu :

(848) Beyhakî; Hz. Büreyde'den (R.A.)

Durumu anlattım.

— Yalan söylemiş, o yine dönecektir, buyurdular.

Üçüncü gece yine geldi, yakaladım ve dedim ki :

— Ey Allah'ın düşmanı! Bir daha buraya dönmeyeceğine söz vermiştin!?. Bana şöyle cevap verdi :

— Ya Ebâ Eyyub! Beni bırak, Allah'a andolsun ki sana bir şey öğreteceğim; onu sabahleyin okuyacak olursan akşama kadar hiçbir şeytan senin evine girmez.

— Nedir o şey? dedim.

— Âyet-i Kürsî'dir, diye cevap verdi.

Bunun üzerine onu serbest bıraktım. Sabahleyin durumu Resûlüllah'a arzedince buyurdu ki: «O çok yalancı olmakla beraber bunu doğru söylemiştir.»

Bütün bu rivâyetler cinlerden ğavl'in bulunduğuna delâlet etmektedir. Kamus'ta bu kelime ĞUL şeklinde tesbit edilmiştir Helâk eden, inen belâ, yılan-akrep gibi tehlikeli şeylerde kullanıldığı gibi sihirbaz cinlere ve şeytanlara da denir. Çeşitli renklere ve biçimlere girerler.[849]
Aynı husus Feyz-i Kudsî'de de belirtilmiştir.

OTUZ BEŞİNCİ İSİM : EFHEM

Kur'ân âyetleri içinde insanın anlayışını en çok açan Âyet-i Kürsî'dir. Bu bakımdan ona Efhemu Âyâti'l-Kur'ân denilmiştir. Nitekim büyük sahabî Ebû Zer (R.A.) Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in huzurunda oturarak şöyle sordu :

— Sana indirilen âyetlerden hangisi daha çok anlayışı açıp geliştiriyor?

— Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm...'dur, buyurdu ve sonuna kadar okudu.[850]

Feyz-i Kudsî kitabında da aynı husus belirtilmiştir.

---

(849) Bu kelime sahih lûgat olarak ĞUUL şeklinde, galat-ı meşhur olarak ĞAVL şeklinde okunur. Biz yukarıya galat-ı meşhurunu yazdık.
(850) İbni Mâce; Avf bin Mâlik'den (R.A.)

OTUZ ALTINCI İSİM : ÂYET-İ TÂRİDE

Cin ve şeytanları kovup uzaklaştırdığı için Âyet-i Kürsî'ye bu isim verilmiştir. Rivâyete göre Cebrâil (A.S.), Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek şöyle demiştir: «Yâ Muhammed! Cinlerden bir ifrit sana tuzak kuruyor, birtakım hileler yapmaya çalışıyor. Onu kendinden Âyet-i Kürsî ile kovup uzaklaştır.»[851]

Bir hadîste ise şöyle buyuruluyor:

«Kim yatarken Âyet-i Kürsî'yi okursa, Allah onu sabaha kadar koruyacak bir melek gönderir.»

Yine Ebû Hüreyre'den (R.A.) yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim şu iki âyeti sabahleyin okursa akşama kadar onlarla korunmuş olur: Âyet-i Kürsî ve bir de HÂ-MÎM (el-Mü'min) sûresinin başlangıcından tâ İleyhi'l-Masîr'e kadar...»**

Ma'kal bin Yesar'dan (R.A.) yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim Bakara sûresinden on âyet: Dört âyet evvelinden, Âyet-i Kürsî, iki âyet Âyet-i Kürsî'den sonra ve üç âyet sûrenin sonundan geceleyin okursa ona, çoluk çocuğuna ne bir şeytan, ne de onun tiksindiği bir şey yaklaşır. Sar'alı üzerine okunacak olursa derhal kendine gelir.»**[852]

Hazret-i Âişe vâlidemizin (R. Anhâ) yapmış olduğu rivâyette buyuruluyor ki: **«Kim Bakara sûresinin başından dört âyeti, Âyet-i Kürsî'yi, Âyet-i Kürsî'den sonraki iki âyeti ve sûrenin sonundan üç âyeti geceleyin okursa, Allah onu da, çoluk çocuğunu da, mal ve mülkünü de, dünya ve âhiretini de korur.»**[853]

Hazret-i Enes'den (R.A.) yapılan rivâyette ise şöyle buyurulmuştur:

---

(851) Ömer Nesefî; Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(852) Tefsîr-i Teysîr.
(853) Deylemî Firdevs'te Hz. Âişe'den (R. Anhâ)

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir adama sordu :

— **Evlendin m?i**

— **Hayır**, diye cevap verdi.

— **Niçin?**

— **Evlenecek kadar malî gücüm yoktur.**

— **Yanında Kul Hüvallahü Ehad yok mu? (Yâni bu sûreyi bilmiyor musun)?**

— **Evet biliyorum.**

— **Bu, Kur'ân'ın dörtte biridir. Kul Yâ Eyyühel Kâfirûn sûresi yanında yok mu?**

— **Var, (yâni bu sûreyi biliyorum).**

— **Bu da Kur'ân'ın dörtte biridir. İzâ- Zülziletül Ardu sûresi yanında yok mu?**

— **Var..**

— **Bu da Kur'ân'ın dörtte biridir. İzâ Câe Nasrullahi sûresi yanında yok mu?**

— **Var..**

— **Bu da Kur'ân'ın dörtte biridir. Yanında Âyet-i Kürsî yok mu?**

— **Var..**

— **Bu da Kur'ân'ın dörtte biridir. O halde evlen!..**[854]

Bu rivâyet, «**İhlâs sûresi Kur'ân'ın üçte birine denktir**» meâlindeki rivâyete ters düşmez. Çünkü bunu diğer beyânından sonra söylemiş olabilir. Diğer bir ihtimal de bunu öğretmenin (mihir) olabileceği veya bu sûreyi ezbere bilmenin aileye genişlik ve bereket getireceği hususu anlatılmak istenmiştir. O halde İhlâs sûresi ile evlenen kimsenin geçim sıkıntısından endişe etmemesine işâret vardır. Allah daha iyisini bilir Feyz-i Kudsî kitabında da bu husus belirtilmiştir.

OTUZ YEDİNCİ İSİM : ÂYET-İ NUSRET

Bu âyeti okuyan kimse savaşta ise ilâhî nusrete mazhar olur Bu bakımdan Âyet-i Nusret denilmiştir. Düşman ile kar-

(854) İmam Ahmed, Taberânî; Enes bin Mâlik'den (R.A.)

karşıya bulunuyorsa, yine Âyet-i Kürsî'yi okuyacak olursa yardım görür, onun şerrinden kurtulur. (Mütercim)

OTUZ SEKİZİNCİ İSİM : ŞÜKREDENLERİN ÂYETİ

Âyet-i Kürsî'nin te'sirini, şümûlünü, İsm-i A'zam'ı içinde taşıdığını idrak eden mü'minler, Allah'ın kullarına böyle bir âyet lûtfunda bulunduğunu düşünerek şükrederler. Bu bakımdan ona Âyet-i Şâkirîn denilmiştir. (Mütercim)

OTUZ DOKUZUNCU İSİM : ZİKREDENLERİN ÂYETİ

Allah'ı büyük isimleriyle anmak isteyenler daha çok Âyet-i Kürsî'yi okurlar. Çünkü onda Allah'ın isim ve sıfatları geçmektedir. Bu bakımdan ona Âyet-i Zâkirîn denilmiştir. (Mütercim)

KIRKINCI İSİM : ÂYET-İ SIDDÎKÎN

Allah ve Resûlüne gönülden bağlılık gösterip tam bir sadakat içinde bulunan mü'minler, zaman zaman bağlılıklarının doğruluğunu Âyet-i Kürsî'yi okuyup mânasını düşünmekle izhar etmek isterler. Bu bakımdan buna Âyet-i Sıddîkîn denilmiştir. (Mütercim)

KIRK BİRİNCİ İSİM : PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN ÂYETİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz müşriklerin ve ifritlerin şerrinden bu âyetle korunmuştur. Birçok hadîsleriyle bu âyetin yüksek te'sirini anlatıp ümmetine ilâhî rahmet ve nusret kapılarını açmaya çalışmıştır. Bu bakımdan ona Âyet-i Nebî denilmiştir.

FARZ NAMAZLARDAN HEMEN SONRA ÂYET-İ KÜRSÎ OKUMAK HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BUNUN FAZÎLETİ HAKKINDA İMAMLARIN GÖRÜŞLERİ

Fıkıh kitaplarının tesbitine göre farz namazlardan sonra Âyet-i Kürsî okumak her namaz kılana müstehabdır. Nitekim

yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu hususta buyurdular ki :

«Cenâb-ı Hak beyaz bir inci yarattı. Onun içinde gri renkte amber meydana getirdi. Âyet-i Kürsî'yi o amber ile yazdı ve izzet ü celâline yemin ederek buyurdu ki: Kim bu âyeti farz namazdan sonra okursa kendisine cennetin sekiz kapısı birden açılır, dilediği kapıdan içeri girer (kıyâmet günü girebilir).»[855]

Hazret-i Ali'den (R.A.) rivâyet edilen bir kudsî hadîste ise şöyle buyuruluyor: **«Muhakkak Fâtiha-i Şerîfe, Âyet-i Kürsî, Âl-i İmrân sûresinden Şehidallah... İnne'd-Dîne ındellahi'l-İslâm'a kadar olan iki âyet, Kuli'llâhümme mâlike'l-mülki... bigayri hisab'a kadar olan kısım asılı olarak duruyorlar; bunlarla Allah arasında hiçbir perde yoktur. Allahü Teâlâ bunları indirmek istediğinde Arş'a asılıp durdular ve dediler ki: Bizi yeryüzüne mi indiriyorsun yoksa sana isyan edenlere mi? Cenâb-ı Allah buyurdu ki: Şanıma yemin ettim: Kullarımdan kim sizi her farz namazdan sonra okursa, mutlaka cenneti onlara karargâh kılarım ve onları mutlaka Haziretü'l-Kuds'e yerleştiririm Kendi meknun olan gözümle günde yetmiş defa onlara nazar kılarım. Günde yetmiş hacetlerini yerine getirir, en aşağı hacet mağfiretimin kapısını açarım. Okuyanı her düşmandan korurum ve her hasedçiden sakınırım ve ona yardımda bulunurum bu gibi şeylere karşı.»**[856]

Kudsî hadîsleri toplayan kitaplardan bir kısmında ise bu husus şöyle tesbit edilmiştir :

«Allahü Teâlâ buyurur ki: Ben Allah'ım, mülkün yegâne sahibiyim, hükümdarların hükümdarıyım. Bütün hükümdarların dizgini benim elimdedir. Kullarım bana itaat ederlerse onlara rahmet veririm. İsyan ederlerse bunun cezasını hazırlarım. Hükümdarlara sövmekle meşgul olmayın. Fakat ancak

---

(855) Şemsü'l-Maarif.

(856) Maalim-i Tenzil, Hz. Ali'den (R.A.)

bana yönelip tevbe edin ki onların kalbinde size karşı merhamet ve şefkat doğurayım.»[857]

Bu konuda diğer hadîsler :

«**Kim her farz namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa, Allah ona şükredenlerin kalblerini, sıddîklerin amellerini, Allah'a dosdoğru yönelenlerin sevâbını verir, kendi minnet ve keremiyle onun üzerine rahmetini yayar. Cennete girmekten hiçbir şey onu alıkoymaz. Ölünce doğruca cennete girer.»**[858]

«**Her namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimsenin cennete girmesinde onunla Allah arasında hiçbir engel kalmaz. Ölünce (doğruca) cennete girer.»**[859]

ed-Dürrü'l-Mensur kitabında da bu hadîs rivâyet edilmiştir.

«**Allahü Teâlâ, Mûsâ Peygamber'e, her farz namazdan sonra Âyet-i Kürsî okumasını vahyetti. Çünkü kim bu âyeti farz namazlardan sonra okursa ona şükredenlerin kalbi, zikredenlerin dili, Hakk'a yönelenlerin sevâbı, sıddîkların ameli vardır. Bu âyete ancak bir peygamber ya da bir sıddîk veya kalbi iman ile dolup taşan bir kul veya Allah yolunda öldürülmesi irâde edilen bir kimse devam eder.»**[860]

Diğer bir rivâyette ise şöyle tesbit edilmiştir :

«**Allahü Teâlâ, Mûsâ Peygamber'e şöyle vahyetti: Kim her farz namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa mutlaka ona muttakîlerin elde edeceği mükâfatı ve sıddîkların amelini veririm.»**[861]

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki :

— Peygamber Efendimiz'den işittim, minberin basamağında bulunuyordu: «**Kim her farz namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa ölümden başka hiçbir şey onu cennete girmekten alıkoymaz. Ölünce de cennete girer. Buna ancak bir sıddîk ya da bir âbid devam eder. Kim de döşeğine uzanırken bunu**

(857) Rûhu'l-Beyân Tefsiri.
(858) İbni Neccar Bağdad Tarihinde; İbni Abbas'dan (R.A.)
(859) Beyhakî.
(860) Bahrü'l-Ulûm! Ebû Mûsâ el-Eş'arî'den (R.A.)
(861) Sa'lebî kendi tefsirinde; Enes bin Mâlik'den (R.A.)

okursa Allah onu da, komşusunu da, komşusunun komşusunu da güven içine alır, etrafındaki evleri de...»[862]

«Kim her farz namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa, onunla cennet arasında ölümden başka bir engel kalmaz. (Ölünce de cennete girer).»[863]

«Kim farz namazlardan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa, Cenâb-ı Rabb onun ruhunu bizzat kendi eliyle almayı taahhüd eder. O kimse Peygamberlerle birlikte Allah yolunda savaşıp şehid düşenler gibi olur. (Çünkü onların da ruhunu bizzat Cenâb-ı Hak kendi kudret eliyle alır).»[864]

«Kim her namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa yedi kat gök delinip açılır; Allah, Âyet-i Kürsî'yi okuyana (rahmet nazariyle) **bakmadıkça o delikler kapanmaz. Kulunu böylece bağışlar ve ona bir melek gönderir, ikinci güne kadar o melek onun sevâbını, iyiliklerini yazar.»**[865]

Nesâî ile Taberânî birkaç isnadla rivâyet ediyorlar. Onlardan birinde şöyle buyuruluyor: **«Kim her namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa, ölümden başka hiçbir şey onun cennetine girmesine engel olmaz (ölünce de cennete girer).»** Taberânî aynı hadîsi şu ilâveyle rivâyet etmiştir: **«Âyet-i Kürsî ve Kul-Hüvallahü Ehad...»**[866]

«Kim her farz namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa, Allah onu ikinci bir namaza kadar muhafaza eder. Buna ancak bir peygamber veya bir sıddîk ya da bir şehîd devam eder.»[867]

«Kim farz namazlardan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa ikinci bir namaza kadar Allah'ın himayesinde bulunur.»[868]

«Kim her farz namazı müteakip Âyet-i Kürsî'yi okursa,

(862) Rûhu'l-Beyân Tefsiri; Hz. Ali'den (R.A.)
(863) Tefsir-i Teysir.
(864) Deylemî; Ebû Ümâme'den (R.A.)
(865) Tefsir-i Âyet-i Kürsî.
(866) Nesâî, Taberânî.
(867) Beyhakî; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(868) Taberânî; Hasen bin Ali'den (R.A.)

ölümden başka hiçbir şey onun cennete girmesine engel olmaz. (Ölünce de cennete girer).»[869]

«Kim farz namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursa ölümden başka hiçbir şey onun cennete girmesine engel olmaz. (Ölünce de cennete girer).»[870]

Hazret-i Enes (R.A.) diyor ki: Ona bir peygamber sevâbı gibi ecir verilir. Tefsîr-i Kudsî'de de aynı husus belirtilmiştir.

Hadîste, **«Onu ölümden başka cennete girmekten alıkoyan hiçbir şey yoktur»** meâlindeki cümle birkaç türlü yorumlanmıştır :

a) Bedbaht olarak ölmesi.

b) Ölüm onunla cennet arasında bir engeldir. Ölüm gerçekleşince, cennete girmesi de gerçekleşir. Bu mânayla Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz «Allah'a kavuşmadan önce ölüm, yâni kavuşabilmek için ölümün tahakkuk etmesi gerektir» buyurmuşlardır.

c) Sa'düddin Taftazanî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Hadîsin mânası şöyle olsa gerek: Cennete girmenin şartlarından, ölümden başka hiçbiri kalmamıştır. Sanki ölüm onun cennete girmesine engel teşkil ediyor, «ben hazır olmadıkça cennete giremezsin» diyor."[871]

Malûm olduğu üzere cennete girmek haşirden sonradır. Yukarıdaki hadîsin zâhirine bakılacak olursa, ruhunun daha önce cennete girme lûtfuna mazhar olmasıdır veya iman üzere son nefesini vermesidir. Bence hadîsi böylece zâhiri üzere hamletmeye hiçbir engel yoktur. Nitekim bu mânayı destekleyici mahiyette Allah dostlarından birçok haberler nakledilmiştir. Şüphesiz ki Allah'ın fazl u keremi çok geniştir.[872]

---

(869) Nesâî, İbni Hibban, Dâre Kutnî; Ebû Ümâme'den (R.A.)

(870) Sahib-i Firdevs; Enes bin Mâlik'den.

(871) Aliyyü'l-Kaari/Şerhü'l-Mesâbih.

(872) Feyzü'l-Kudsî/İmam-Süyutî.

HER FARZ NAMAZDAN SONRA ÂYET-İ KÜRSÎ OKUMAK

Bu, hem imama, hem de ona uyanlara müstehabdır. Çünkü bu konuda birçok sahîh hadîsler vârid olmuştur. Tâki namazdan sonra Âyet-i Kürsî'yi okuyan o eşref-i vakitte büyük beşarete ve cennetin yüksek derecelerine erişmiş ola... el-Burhan adlı kitapta da bu husus belirtilmiştir.

Meşâyihdan bir kısmı Âyet-i Kürsî'yi namazı müteakip aşikâr okumayı mekrûh, gizli okumayı vâcib saymışlardır. Aynı zamanda her ferdin okumasını da gerekli görmüşlerdir.

Fukahadan bazısı da bu yerde aşikâr okumanın daha iyi ve daha fazîletli olduğunu, müezzin okuyunca cemaatin dinlemesinin daha sevaplı bulunduğunu söylemişlerdir. Çünkü Kur'ân'ı dinlemek onu okumaktan daha sevaplıdır. Cenâb-ı Hak: **«Kur'ân okununca onu dinleyin!»** buyuruyor.

Namazda imam Kur'ân okurken onu susup dinlemek farz, namaz dışında müstehabdır.[873]

Ben kulların en zayıfı (iyilik ve ihsan sahibi olan Allah ona geniş yardımda bulunsun) diyorum ki :

— Farz namazlardan sonra Âyet-i Kürsî okumak şu zamanımızda hem imama, hem de ona uyanlara gereklidir. Buna vâcib de diyebiliriz. Çünkü müezzinlerin çoğu bilgisizlikleri sebebiyle kırâati lâyıkıyle yerine getiremiyorlar. Okudukları zaman hayli hata, yanlış yapıyorlar. Makam bilmedikleri için gelişigüzel bir âhenk vermeye çalışmakta ve bazı yerlerde harf ziyadeliğine bile yol açmaktadırlar. Bazı yerlerde ise harfleri noksan bırakmaktadırlar. Kur'ân'ı tecvîd bilmeyen kimseden dinlemek, işitme âfetlerinden biridir.

Müezzinlerin çok defa harf fazla ettiklerine bir misal verecek olursak, Rabbenâ ve lekel hamd cümlesini gösterebiliriz. Çoğu Hamd kelimesini bu makamda telâffuz ederken (H) ile (MÎM) arasına bir elif sokar, Hamd yerine Haamd der. Namazda da, tediyede de böyle bir fazlalık yaparlar. Bir örnek

(873) *Tefsîr-i Rûhu'l-Beyân.*

daha verelim: Sallû alâ Muhammed diyecekleri yerde: Sallû alâ Muhaammed diyerek (H) ile (MİM) arasında bir elif sokarlar. Bazısı hem böyle yapar, hem de (MİM) ile (DAL) arasına da bir elif ilâve ederek Muhammad der. Cuma günleri ise Velhamdü lillâhi Rabbil âlemîn derken birçok harfler ilâve edip kelimelerin şeklini değiştirirler. Zikir ehlinden de bir kısmı Kelime-i Tevhîd'i zikir yollu telâffuz ederken bazı harfler ilâve ederler. Lâ ilâhe'nin hemzesinden sonra bir (Y) harfi, İlâh kelimesinden sonra bir elif ziyade ederler. İllâ hemzesinden sonra bir (Y) ilâvesinde bulunurlar. Bunların hepsi de haramdır. İcmâ ziyâde ve noksanı haram kılmıştır. Bu bütün vakitlerde böyledir. Görülüyor ki bahsettiklerimiz Allah'ı günah işlemekle zikreder ve ona bu ölçü içinde ibâdet ederler. Dünya hayatında çalışmaları boşa gitmiştir. Oysa onlar güzel iş yaptıklarını sanıyorlardı.

İşte zamanımızın müezzinleri (mevlidhanları) çeşitli makam ve mahfillerde ve beldenin ileri gelenlerinin bulunduğu topluluklarda böylesine yanlış makamlar tutturup ya fazla ya da noksan harf ve kelime ara yere sokarlar.

İmam Şâfii (rahmetullahi aleyh) diyor ki :

Çağın kaadıları gerçekten sapıttılar.
Noksanlık içinde oldukları pek aşikâr
Dini dünya karşılığında sattılar onlar
Ticaretleri hiç de onlara sağlamadı kâr..

Yine ben fakir diyorum ki: Arap diyarında bazı beldelerde Kadirî şeyhlerinden ve ilim adamlarından öylelerini gördüm ki onlar belli zikir ve duâlarda harf fazla yaparak ve noksan bırakarak Allah'ı anarlar. Onlara niçin böyle yaptıklarını sorduğumda bana şu cevabı verdiler :

— Biz zikir ve duâları meşayihımızdan bu şekil alıp öğrendik.

Ve sonra da onların ahvalini vasfedip anlattılar. Onlara dedim ki :

— İyi ama bizim kıraatimizi mütevatir derecede olan kırâat-i seb'a veya aşereden almamız gerekmiyor mu? Bu kırâ-

atlerin hiçbirinde sizin yapmış olduğunuz fazlalık ya da nok sanlık yoktur.

Bu sözümü uygun bulup kabul ettiler. Bunun üzerine A lah'a hamdedip şükürde bulundum.

Allah bizim de, sizin de durumunuzu düzeltsin!.

Efendimiz Ebûbekir Sıddîk (R.A.) diyor ki :

«Bizim dinimiz nakiller üzerine kuruludur, akıllar müna sebeti üzerine değil...»[874]

Dinî usûl kaidesince Allah'ın isimleri tevkifî'dir. (Belli v belirli isim ve sayıda tutulmuştur) Fazlalık ve noksanlık ka bul etmezler. (O halde esmâ-i ilâhiye ile yapılan zikirlerde bi harf fazla ya da noksan etmek doğru olmaz).

BEŞ VAKİT NAMAZDAN SONRA YAPILACAK OLAN TESBÎH, TAHMÎD VE TEKBÎRLER HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Bilinmiş olsun ki, beş vakit namazı müteakip yapılan tes bîh, tahmîd ve tekbîrden her biri otuz üç defa tekrarlanır. Lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şerîke leh, lehül mülkü ve lehül ham dü ve hüve alâ külli şey'in kadîr ile yüz tamamlanmış olur. Bu tesbîhleri yapmak hem imâma, hem de ona uyanlara müste habdır. Aynı zamanda hataların bağışlanmasına vesiledir. İs terse bu hatalar deniz köpüğü kadar olsun.. (Yeter ki ara yer de kul hakkı, millet hakkı bulunmasın).[875]

Rivâyet edilen sahîh hadîsler :

«**Kim her** (farz) **namazdan sonra Allah'a otuz üç defa tes bîh, otuz üç defa tahmîd ve otuz üç defa da tekbîr getirirse bu doksan dokuz eder. Yüzün tamamı ise, Lâ ilâhe illâllahü vah dehû lâ şerîke leh, lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ kül**

---

(874) Dinî esaslar nakle dayanır, akla değil, demektir. Çünkü namaz, oruç hac zekât gibi esasları akıl ta'yin edemez. Ama her esas ve prensipte akl geniş yer verilmiştir. Dinde akıl dışı bir esas düşünülemez. Bazı esaslarda ak acze düşse bile, bu ferdin aklıdır, cumhurun değil...

(875) el-Burhan.

li şey'in kadîr'dir. Hataları deniz köpüğü kadar bile olsa bağışlanır.»[876]

«Yâ Ebâ Zer! (Sevapta) senin önüne geçenlere seni ulaştıracak olan kelimeleri sana öğreteyim mi? Bu hususta sana ancak senin bu bilgini alan kimse yetişebilsin: Her namazdan sonra otuz üç defa tekbir, otuz üç defa tesbîh ve otuz üç defa da tahmîd getirir ve bunları Lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şerîke leh, lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr ile hatmedip bağla. İşte bunları söyleyenin günahları (kul hakkı millet hakkı müstesnâ olmak üzere) **deniz köpüğü kadar bile olsa bağışlanır.»**[877]

Hazret-i Fâtıma (R. Anhâ) muhterem babası Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den bir hizmetçi talebinde bulunduğunda, Fahr-i Âlem Efendimiz ona: **«Sana hizmetçiden daha hayırlı olan bir şeyden haber vereyim mi? Yatağına uzanacağın zaman Allah'a otuz üç defa tesbîhte, otuz üç defa tahmîdde ve otuz dört defa da tekbîrde bulun..»**[878]

Yine Ebû Hüreyre (R.A.) Hazretleri'nin rivâyetine göre, fakirler toplanıp Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e geldiler ve dediler ki :

— Çok mal ve servet sahipleri mallarıyla yüksek derecelere ve sonu gelmeyen nîmetlere (doğru yol alıp) gittiler. Onlar da bizim kıldığımız namaz gibi namaz kılıyor, bizim tuttuğumuz oruç gibi oruç tutuyorlar. Ayrıca onların mal ile üstünlükleri vardır. Onunla haccedip umre yapıyorlar, Allah yolunda cihadda bulunuyorlar ve bir taraftan da sadaka dağıtıyorlar!

Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz onlara buyurdu ki :

— **Size bir şeyden haber vereyim mi, eğer onu tutup yapacak olursanız** (sevap ve fazîlette) **sizi geçenlere ulaşırsınız ve sizden sonrakilerden hiç kimse size erişemez olur ve yine siz içinde bulunduğunuz topluluğun hayırlıları olursunuz. An-**

---

(876) Sahîh-i Müslim; Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(877) Ebû Dâvud; Ebû Zer el-Gıffârî'den (R.A.)
(878) Sahîh-i Müslim; Ebû Hüreyre'den (R.A.)

cak belirteceğim amelin bir benzerini yapan kimse müstesna (yâni o da sizin derecenize yükselmiş olur). **Her** (farz) **namazı müteakip otuz üç defa tesbîh, tahmîd ve tekbîr getirin..**

Râvi diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) böyle buyurunca biz kendi aramızda görüş ayrılığına düştük: Bir kısmımız tesbîh, tahmîd ve tekbîrden her biri otuz üç defa getirilecek, dedi. Bir kısmımız ise hepsi birden otuz üç defa getirilecek, dedi. Durumu Resûlüllah Efendimiz'e arzettiğimizde şöyle buyurdu: **«Otuz üç defa Sübhânallah, otuz üç defa Elhamdü lillâh, otuz üç defa da Allahü ekber diyeceksiniz..»**[879]

«İki haslet var ki müslüman bir adam onları sayacak olursa mutlaka cennete girecektir. O iki haslet çok kolaydır, fakat onlarla amel edenler pek azdır: Her namazdan sonra Allah'a otuz üç defa tesbîh, otuz üç defa tahmîd ve otuz üç defa da tekbîr getirilir ve sonra da Lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şerîke leh, lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr denilir. Yatağına gelip uzanacağı zaman da otuz üç defa tesbîh, tahmîd ve tekbîr getirir ve sonra Lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şerîke leh, lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr denilir. Böylece bu dilde yüz olur, terazide bin olur. Her iyilik on mislinedir.»[880]

eş-Şihâb kitabında da aynı rivâyetlere yer verilmiştir.

«Kim bir günde yüz defa Lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şerîke leh lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr derse, on köle azâd etmişçesine (veya ona denk) sevap kazanmış olur. Kendisine yüz iyilik yazılır, yüz kötülüğü silinir ve bu onun için o gün akşama kadar şeytandan koruyucu olur. Hiç kimse ondan daha üstün bir amel yapmış olmaz; ancak ondan daha çok amel eden bir adam müstesna... Ve kim de bir günde yüz defa Sübhânallahi ve bi hamdihî derse, hataları deniz köpüğü kadar bile olsa dökülüp gider.»[881]

---

(879) Sahîh-i Buhârî; Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(880) Ebû Dâvud, İbni Mâce; Abdullah bin Amr bin As'dan (R.A.)
(881) Sahîh-i Müslim, el-Meşârik; Ebû Hüreyre'den (R.A.)

DUÂNIN ÖZELLİKLERİ VE FAZİLETLERİ HAKKINDA NÂZİL OLAN ÂYETLER VE RİVÂYET OLUNAN SAHİH HADİSLER

«Rabbiniz: Bana dua edip kullukta bulunun ki size karşılığını vereyim.»[882]

«Allah'a korkarak ve umut bağlayarak duâ edin (yalvarın) Doğrusu Allah'ın rahmeti iyi davrananlara yakındır.»[883]

«Rabbinize gönülden ve gizlice duâ edip (yalvarın). Doğrusu O aşırı gidenleri sevmez.»[884]

«Ey Muhammed! Kullarım sana beni sorarlarsa, bilsinler ki Ben. şüphesiz onlara yakınım. Benden isteyenin, duâ ettiğinde duâsını kabul ederim. Artık onlar da dâvetimi kabul edip bana inansınlar ki doğru yolda yürüyenlerden olsunlar.»[885]

Konumuzla İlgili Hadîs-i Şerîfler :

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz **«duâ ibâdetin kendisidir»** buyurdu ve sonra şu âyeti okudu: **«Rabbiniz; bana kullukta bulunun ki size karşılığını vereyim.»**

«Sizden kime duâ etme kapısı açılırsa, kabul olunma kapısı da açılır.» Diğer bir rivâyette: **«Cennet kapıları açılır»** buyurulmuştur.[886]

«Kaderden sakınmak fayda vermez; duâ ise inen (dert, belâ ve musibete) karşı fayda verir. Belâ şüphesiz ki iner ama duâ onu karşılar da kıyâmete kadar biri diğerinin sırtını yerine getirmeye çalışır.»

«Allah katında duâdan daha kıymetli bir şey yoktur.»[887]

«Allah'a duâ etmeyene Allah kızar.»

---

(882) *Mü'min sûresi. âyet: 60.*
(883) *A'râf sûresi. âyet: 56.*
(884) *A'râf sûresi. âyet: 55.*
(885) *Bakara sûresi. âyet: 186*
(886) *Ebû Nuaym.*
(887) *Ahmed bin Hanbel.*

«Duâ etmek hususunda âcizlik (ve tembellik) göstermeyin. Çünkü duâ ile birlikte hiç kimse helâk olmaz.»

«Kim şiddet ve sıkıntılı anlarda Allah tarafından yapacağı duânın kabulünü severek istiyorsa, rahat ve huzur içinde bulunduğu zamanlar çokca duâ etsin!.»[888]

«Duâ, mü'minin silâhı, dinin direği, göklerin ve yeryüzünün nûrudur.»[889]

«Duâ, müslümanların toplanıp bir araya geldiğinde kabul olunur.»[890]

Diğer bir rivâyette ise: **«Duâ, zikir meclisinde, Kur'ân hatmedildiğinde makbuldür.»**[891] buyurulmuştur.

«Duâ, ibâdetin iliğidir. Hem şüphesiz ki her şeyin iliği o şeyin katıksız kısmıdır, (yâni özüdür).»[892]

«Kabul olunacağına şüphesiz bir şekilde inandığınız halde Allah'a duâ ediniz. Çünkü duâ, ibâdettir. İbâdetin fâili sevaptan mahrum olmaz.»[893]

«Duâ, ibâdetin kendisidir.»[894]

«Eğer süt emen çocuklar, otlayan hayvanlar ve rükû eden kullar olmamış olsaydı üzerinize azâb dökülür de dökülürdü.»[895]

«Size bir şeyden haber vereyim mi? Sizden birinizin üzerine bir sıkıntı, bir belâ indiğinde onu okuyacak olursa Allah o sıkıntı ve o belâyı onun üzerinden kaldırır.»

Bunun üzerine ashâb-ı kirâm :

— **Evet, ya Resûlâllah!** dediler.

Buyurdu ki :

— **O, Zinnûn'un Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü minez zâlimîn diyerek yaptığı duâdır. Çünkü Cenâb-ı Hak (C.C.) Zinnûn hakkında buyuruyor ki: «Zinnûn hakkında söy-**

---

(888) *İhyâu Ulûmi'd-Din.*
(889) *Tirmizi.*
(890) *Buhâri. Müslim. Tırmizi. Nesâi.*
(891) *Hısnü'l-Hasin.*
(892) *Tirmizi. Câmiu's-Sağir; Enes bin Mâlik'den (R.A.)*
(893) *İmam Ahmed bin Hanbel.*
(894) *Sahih-i Buhâri. Ahmed bin Hanbel.*
(895) *Taberâni. Beyhaki.*

lediğimizi de an. O, öfkelenerek giderken, kendisini sıkıntıya sokmayacağımızı sanmıştı. Fakat sonunda karanlıklar içinde: Senden başka ilâh yoktur. Sen münezzehsin. Doğrusu ben haksızlık edenlerdenim, diye seslenmişti. Biz de ona cevap verip onu üzüntüden kurtarmıştık. İşte inananları böyle kurtarırız.»[896]

Diğer bir rivâyette ise «sıkıntıda olan herhangi bir kimse bu duâ ile duâ edecek olursa, herhangi duâsı kabul olunur» buyurulmuştur.

Bu duâdan maksad, Zinnûn Hazretleri'nin yapmış olduğu duâdır. Enbiyâ sûresinin 8. âyeti bu duâdan söz eder.

«Duâların en sür'atli kabul olunanı, gâibin gâibe olan duâsıdır.»[897]

«Müslümanın kendi (din) kardeşinin gıyabında yapacağı duâ kabul olunur. Duâ edenin yanıbaşında görevli bir melek bulunur, o ne kadar kendi kardeşi için hayır duâ ederse, melek âmîn! der ve bunun bir misli de sana olsun, diye ilâve eder.»[898]

Bu mânayla Resûlüllah (S.A.V.) buyurdular ki :

«Şüphesiz ki Allah istekte direnip duranları, isteğini tekrarlayanları sever.»

«Kim Allah'ın fazl u kereminden istemezse Allah ona gazab eder.»[899]

DUÂNIN ÂDÂBI VE ŞARTLARI HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU HUSUSTA İMAMLARIN SÖZLERİ

Bilmiş ol ki: Duânın birtakım âdâb ve şeraiti vardır ki duâ ancak onlarla makbul olur. Tıpkı namaz gibi; o da ancak birtakım şartlarla gerçekleşip kabul olunur.

---

(896) Mecâlis-i Rumi.
(897) Tirmizi. Ebû Dâvud; İbni Ömer'den (R.A.)
(898) Sahih-i Müslim; Ebû Derdâ'dan (R.A.)
(899) el-Vasâya'l-Kudsiyye/Şeyh Hevafi (K.S.)

Duânın şartları :

1) İç âlemimizi helâl lokma ile düzeltmek.

Bunun için denilmiş ki: Duâ göklerin anahtarıdır. O anahtarın dişleri (şifreleri) helâl lokmadır.

2) Duânın en son şartı İhlâs'tır. Yâni duânın gösterişten uzak sırf ilâhî rızayı gözeterek tevazu içinde yapılmasıdır.

Bu husus Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle beyân ediliyor: «Ey inananlar! Kâfirler istemese de, dini yalnız Allah'a has kılarak O'na yalvarın.»[900]

3) Kalb huzuru.

(Gönül huzuru duâyı hedefine kavuşturur). İnsanın bu husustaki hareketi dil iledir. Kalb ile irtibat kurmamış bu tür hareket kapının önünde durup şamata yapanın gürültüsüne, bekçinin dam üstünde durup bağırmasına benzer. Ama kalb huzuru sağlanırsa, huzura erişen kalb şefaatçi olur dilin bu hareketine. Nitekim Tefsîr-i Rûhu'l-Beyân'da da bu husus aynen açıklanmıştır. Bak Fâtiha tefsirine!..

Hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki :

«Allah şüphesiz yanılma ve gaflet içinde ve başka şeyle meşgûl olup huzura erişmeyen bir kalb sahibinin duâsını kabul buyurmaz.»

Duâ için gönül ürpertisi ve alçalması, huzurda mekân tutması, yukarıdan aşağıya inmesi gerekir. Bununla ilgili olarak Allah'ın Resûlü (S.A.V.) Efendimiz: **«Bilmiş ol ki, Allahü Teâlâ gafil bir kalbin duâsını kabul buyurmaz.»**[901] demiştir.

4) Duâ, günahta ısrar edildiği halde yapılmamalı.

Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz bu hususu açıklarken buyuruyor ki: **«İnsanların en ahmakı, günah üzerinde ısrar ettiği halde Allah'a tevbe eden kimsedir.»**

Büyük velî Yahyâ bin Muâz Hazretleri'ne soruldu :

— Bizim için duâ etmez misiniz?

---

(900) Mü'min sûresi, âyet: 14.
(901) el-Mevâhib-i Ledünniye.

Cevap verdi :

— Nasıl duâ edeyim? İsyan içinde bulunuyorum ve O'nun rahmetini nasıl ummayayım ki O çok kerem sâhibidir.

5) **Duâ eden kalbinde Resûlüllah** (S.A.V.) **Efendimiz**'in şu sözlerinin doğruluğunu taşımalıdır: **«Şüphesiz ki Rabbiniz hep diri ve çok kerem sâhibidir. Kulu elini O'na doğru kaldırdığında onu boş çevirmekten utanır.»**

Ancak duâ eden kimsenin burada şu hususu hatırdan çıkarmaması gerekir: Hadîs-i şerîfte böyle yapılan bir duânın kesin olarak kabul olunacağı belirtilmemiş, duâ edenin ellerinin boş çevrilmeyeceği, hacetinin bir kısmının yerine getirileceği ifâde edilmiştir. Diğer bir tefsirle, ellerin sevâpsız geri çevrilmeyeceğine işâret edilmiştir.

6) Duâya başlarken önce Allah'a Hamd ve Senâ etmek.

7) Hamd ve Senâ'dan sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e salât u selâm getirmek.

8) Kendi nefsine haksızlık ettiğini itiraf etmek. Bu haksızlıktan dolayı tevbe ve istiğfarda bulunmak.

9) Duâyı bütün İslâm ehline umumîleştirmek, isteklerinde bütün (meşrû) arzu ve emellerini dile getirmek, hacetinin yerine gelmesi konusunda rağbetinin büyük olduğunu ifâde etmek

Çünkü Cenâb-ı Hak hacetin büyüklük ve küçüklüğüne bakmadan kendi lûtf u kereminden ona verir.

10) Allah'ın ona ilham ettiği hayır ne ise onunla duâ edip isteği dile getirmek. Duâyı cümle ve kelime şeklinde bırakmamak. İçinde ve dışında bir mahviyet hissederek yapmaya çalışmak

11) Duâda temennâ yapmamak (elleri kaldırıp baş üstüne koymamak.) Bu tarz hareketlerden kaçınmak.

Duânın âdâbı :

Yukarıda şart olarak sıraladıklarımızın bir kısmı duânın âdâbına girmektedir. Bunlardan başka birtakım daha âdâb ve usûlü vardır :

a) Duâyı iyi amelle birleştirmek.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: «Amelsiz duâ eden, oksuz yay kullanan kimse gibidir» buyurmuştur.

b) Önemli gördüğü hususlarda duâ etmeden önce abdest almak ya da gusletmek.

c) Kıbleye yönelmek.

d) Önce kendi nefsine duâ etmek. (Sonra da ana babasına, sonra da bütün mü'minlere...)

e) Ellerini omuz seviyesine kadar kaldırmak.

Saîd bin Müseyyeb (R.A.) Hazretleri'nin rivâyetine göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Medine'ye şeref verdikleri zaman duâ ettiğinde ellerini koltuklarının beyazlığı görünecek kadar kaldırmıştı.

Ebû Hüreyre (R.A.) diyor ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Medine'nin bir nahiyesine doğru yola çıktı. Ben de beraberinde bulunuyordum. Bir ara kıbleye yönelip koltuklarının beyazı görülecek şekilde ellerini kaldırıp duâ etti. Duâsının bir bölümünde şöyle diyordu :

«Allah'ım! Şüphesiz ki İbrâhim senin peygamberin ve halilindir. O, Mekke ehline duâ etti. Ben de, senin peygamberin ve Resûlünüm. Medine ehli için duâ ediyorum: Allah'ım! Medine'lileri mübarek kıl, onların avuçlarında ve ölçeklerinde bulunan nesneleri bereketlendir; az şeylerini de çok şeylerini de mübarek eyle!. Mekke'lilere verdiğin bereketin kat' katını bunlara ver. Allah'ım! Şuradan şuraya kadar (derken Medine çevresine işaret etti) her tarafı mübârek eyle.. Allah'ım! Kim Medine ehline kötülük yapmak isterse, onu erit, te'sirsiz hale getirme, tuzun suda eridiği gibi onu yok eyle..»[902]

f) Ellerinin içini yüzüne doğru gelecek şekilde tutmak.

g) Diz üzeri oturmak, (namazda olduğu gibi).

h) Dilek ve arzusunu üç defa tekrarlamak.

Yapılan sahîh rivâyetlere göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendiğimiz duâ ettiği zaman üç defa tekrarlardı. Bir dilekte bulun-

---

(902) İbni Zebâle.

duğu zaman yine üç defa ve bazen yedi defa tekrarlardı ve bunu yedi vakit devam ettirirdi.

i) Elleri göğüs (hizasına) doğru birleştirmek.

Bu tıpkı bir miskinin kendini küçültüp dileğini büyütmesi gibi bir harekettir.

j) Cenâb-ı Hakk'a peygamberlerle ve salih kullarla tevessül etmek. (Duâda bunların hürmetine dilekte bulunmak da keza duânın âdâbındandır.)

k) Sesi alçaltmak, edep, terbiye, tevazu ve gönül ürpertisi, kalb huzuru ve temekkünü içinde dilekte bulunmak.

l) Gözleri göğe doğru kaldırmamak.

m) Duâ bitince elleri yüze sürmek.

Nitekim Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz: **«Duâyı bitirdiğinizde ellerinizi yüzünüze sürünüz»** buyurmuştur. Çünkü böyle yapmakta uğur ve bereket vardır. Elleri yüzüne sürerken ellerinin gök bereketleriyle dolu bulunduğuna işâret eder gibi bir anlam gösterir ve organları içinde en hürmete şâyân olan yüzüne bu bereketi akıtıp serptiğini için için düşünür.[903]

n) Duâyı gizli, içten yapmak, münacaat ettiği Cenâb-ı Kibriyâ'dan başkasının duymasına lüzum görmemek.

Çünkü Cenâb-ı Hak Kur'ân'da: **«Rabbinize gönülden ve gizlice (duâ edip) yalvarın. Doğrusu O, aşırı gidenleri sevmez»** buyurmuştur. Yine bu hususta Cenâb-ı Hak, Zekeriya Peygamber'den bahsederken buyuruyor ki: **«Zekeriya, Rabbine içinden yalvarmıştı...»**[904]

Zekeriya Peygamber'in bu içten yapmış olduğu duâ kabul olunmuş, Cenâb-ı Hak ona Yahya Peygamber'i ihsan etmişti.

«İçinden yalvarmıştı» şeklinde tercemesini yaptığımız «Nidâen Hafiyyâ» hakkındaki görüşler farklıdır: Bazı ilim adamlarına göre, duâların en gizlisi, gece ortası yapılandır. Hafiy tabiri buna işârettir. Bazısına göre ise içinden yalvarmaktır.

---

(903) el-Hısnü'l-Hasîn, Seyyid Ali.
(904) Meryem sûresi, âyet: 3.

Yapılan sahih rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

«Cenâb-ı Hak her gece, gecenin üçte biri kalınca dünya semâsına (rahmet ve ihsanıyla) **iner ve şöyle buyurur: Ben yegâne hükümdarım, ben yegâne hükümdarım; kimdir, bana duâ etsin, kabul edeyim. Kimdir, benden bir dilekte bulunsun, vereyim.. Kimdir, benden bağışlanmasını istesin, onu bağışlayayım..»**[905]

Hazret-i Câbir (R.A.), Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu işittiğini naklederek diyor ki :

«Şüphesiz gecede öyle bir saat var ki herhangi müslüman bir kimse o saate rastlar da dünya ya da âhiret işlerinden bir hayır isterse Cenâb-ı Allah mutlaka ona verir.»[906]

Bu saat (ki eşref-i saattir) hemen her gecede vardır. Bu saati bilmek istersen uyuyacağın zaman Kehf sûresinin 107-108-109 ve 110. âyetlerini oku. Mutlaka geceleyin o saatte uyanırsın. Âyetin meâli şöyledir :

«Ama inanıp yararlı iş işleyenlerin konakları Firdevs cennetleridir. Orada temelli kalırlar, başka yere gitmek istemezler. De ki: Rabbimin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa ve bir kadarını da katsak, Rabbimin sözleri tükenmeden denizler tükenirdi. De ki: Ben de ancak sizin gibi bir insanım; ancak bana ilâhınızın tek bir ilâh olduğu vahyolunuyor. Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta hiç ortak koşmasın..»

İbni Melek diyor ki: Rivâyete göre Cibrîl (A.S.) şöyle demiştir: **«Doğrusu ben Arş'ın seher (vaktin)den titrediğini görüyorum.»**

(Cibrîl'in bu sözü, seher vaktinde içinden yalvarıp Cenâb-ı Hakk'a arz-ı niyaz eden salih kulların o vakitteki amellerinin ne kadar çok makbul tutulduğunu gösterir.) (Mütercim)

---

(905) el-Maalim, Zâriyât sûresi tefsiri bölümünde .
(906) Sahih-i Müslim; Câbir'den (R.A.)

Sahîh hadîste buyuruluyor ki :

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz müslümanlardan bir cemaatın yüksek sesle duâ yaptıklarını işittiğinde onlara dedi ki: **«Kendinize karşı şefkatli ve anlayışlı olunuz. Çünkü siz ne sağıra, ne de gâibe münâcât ediyorsunuz! Çağırıp duâ ettiğiniz zat size binitinizin boynundan daha yakındır.»**

Bunun için selef-i sâlihînden bazısı demiştir ki: Gizli, içten duâ etmek, aşikâr, sesli duâdan yetmiş defa daha üstündür.

Duânın şartlarından biri de: Cidden nâçar durumda olmaktır. Âlimler demişler ki: Kabul cihetiyle duâların en yakın olanı, duâ yapanın başına gelen şeyden dolayı nâçar durumda bulunması anındaki duâdır. İbni Ata' (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Nâçar olmanın sıfatı, kulun o durumda suda boğulur gibi olmasıdır; ya da yolu-izi belli olmayan uçsuz bir çöle atılmasıdır ki helâk olmaya yüz tutmuştur. Allah'a olan iltica ve yardım dilemenin hemen kabul olunacağına kulun sadakatle gönül vermesi, ekseriya hemen duâsının kabul olunmasını sağlar. Cenâb-ı Hak bu hususa işâretle Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruyor ki :

«Yoksa, darda kalana, kendisine yakardığı zaman karşılık veren, başındaki sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünün sâhipleri yapan mı? Allah'ın yanında başka bir ilâh mı? Pek kıt düşünüyorsunuz.»[907]

ed-Dürrü'n-Nazîm adlı kitapta da bu husus açıklanmış ve yukarıdaki âyete yer verilmiştir.

KUR'ÂN-I HATMETTİKTEN SONRA DUÂ OKUMAK SÜNNETTİR

Kur'ân-ı Kerîm'i hatmedince hemen arkasından duâ etmek sünnettir. Yapılan sahîh rivâyette Peygamber (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kur'ân'ı hatmeden kimsenin kabul olunan bir duâsı vardır.»**[908]

(907) Neml sûresi, âyet: 62.
(908) Taberânî; Irbad bin Sâriye'den (R.A.)

eş-Şa'b'de Enes bin Mâlik (R.A.) Hazretleri'nin rivâyet ettiği hadîste buyuruluyor ki: **«Her hatimle birlikte kabul olunan bir duâ vardır.»**

Diğer bir hadîste ise şöyle deniliyor :

«Kim Kur'ân okur, Allah'a hamdeder, Peygamber'e (S.A.V.) salâvat getirir ve Rabbine istiğfarda bulunursa, şüphesiz o hayrı tam yerinde arzulamış olur.»[909]

Yine sahîh rivâyete göre, Ebûbekir Sıddîk (R.A.) Hazretleri bir gün Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e diyor ki :

— Bana bir duâ öğret ki onu namazımda okuyayım.

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz ona şu duâyı tavsiye ediyor :

اَللّٰهُمَّ اِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْ لِى مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِى اِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Duânın meâli :

«Allah'ım! Doğrusu ben kendime çok hem çok haksızlık ettim. Günahları ise senden başka bağışlayan yoktur. Kendi katından bir mağfiretle beni bağışla ve bana merhamet et.. Şüphesiz ki sen hem çok bağışlayan ve hem çok merhamet edensin..»[910]

el-Fetevâ kitabında bu hususta şöyle kaydedilmiştir :

«Duâların sonunda şöyle denilir: Sübhâne rabbinâ rabbil izzeti ammâ yesıfûn.. Veya şöyle denilir: Sübhâne rabbike rabbil izzeti ammâ yesıfûn.. Bu ikisinden daha çok beğenilip seçilen birinci metindir. Çünkü maksad övmektir, kırâat değildir. Birinci şekil ise övmeğe daha lâyıktır.»[911]

---

(909) el-İtkan/İmam Süyutî.

(910) Sahih-i Buharî ve Sahih-i Müslim; Abdullah bin Amr bin Âs'dan (R.A.)

(911) Seyyid Ali.

Bu hususta zâhir olan ise, Kur'ân'a muvafakattir ve bunu sağlamak daha fazîletlidir.

Hazret-i Ali (R.A.) Efendimiz'den yapılan rivâyette deniliyor ki: «Kim kıyâmet günü noksansız bir ölçekle mükâfat elde etmek istiyorsa, bulunduğu mecliste, sözünün sonu Sübhâne rabbike rabbil ızzeti ammâ yesıfûn ve selâmün alel mürselîn vel hamdü lillâhi rabbil âlemîn olsun..»[912]

Hazret-i Ömer (R.A.) Efendimiz de diyor ki:

«Duâ durup kalır, yukarı yükselmez; Peygamberimiz Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat getirilmedikçe...»

Büyük velî Ebû Süleyman-i Darânî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Allah'tan bir şey istediğin zaman önce Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salât u selâm getirir; sonra hacetin ne ise onu Cenâb-ı Hak'tan dile ve sonra da duânı yine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e salât u selâm getirmekle bağlayıp bitir. Çünkü Cenâb-ı Allah peygamberinin keremine iki salâvatı da kabul buyurur. İkisi arasındakini kabulsüz bırakmasından çok daha kerimdir.»[913]

Hazret-i Ümmü Seleme'den (R. Anhâ) yapılan rivâyete göre, Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.): **«Kendiniz için ancak hayır ile duâ edin. Çünkü melekler sizin yaptığınız duâlara âmîn diyorlar»** buyurmuştur. Duânız hayır ise hayra, şer ise şerre âmîn denilmiş olur. Hafaza meleklerinden tutun da başlarının üstünde bulunan gök ehline kadar bütün melekler, duâ Mele-i A'lâ'ya ulaşıncaya kadar hazır bulunuyorlar.[914]

ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN TEFSÎRİNDE VÂRİDOLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU HUSUSTA İMAMLARIN SÖZLERİ

Bilmiş ol ki, ilim biri zahirî, diğeri batınî olmak üzere iki kısma ayrılır. Bunlardan her biri bütün dallarıyla birlikte Kur'ân ve Hadîs'ten alınmadır. Böylece Kur'ân ile Hadîs ilim-

(912) *Tefsir-i Rûhu'l-Beyân.*
(913) *ed-Dürrü'n-Nazîm, eş-Şifâ.*
(914) *Ayni, Şerh-i Buharî./Sahîh-i Müslim.*

leri sanki Havz-ı Kevser'den dökülüp gelen iki ırmak gibidir. Bu ırmaklardan birçok kanallar ayrılır. Bir taraftan çalışmakla elde edilen ilimler, bir taraftan da Allah tarafından kalbde doğan vehbî ilimler meydana gelir. Vehbî ilmin cennetteki mezahiri dört nehir ile tabir edilmiştir. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir hadîslerinde buna işâretle buyurdular ki:

«**Şüphesiz Kur'ân'ın zâhiri, bâtını, haddi ve geleceği vardır.**» Diğer bir rivâyette ise şu ilâve yer almıştır: «**Onun içinin de bir içi vardır; yedi içe kadar devam eder.**» Başka bir rivâyette «**Yetmiş içe kadar devam eder**» buyurulmuştur.

Şeyh el-Fükûk da bu hususu kendi eserinde belirtmiştir. Yapılan rivâyete göre, İbni Abbas (R.A.) şöyle demiştir:

Allahü lâ ilâhe illâ hüve :

Bununla Allah ortağı olmadığını, kendisinden başka bütün ma'budların birer yaratık olduklarını, zarar ve yarar vermeyeceklerini, ne rızka, ne hayat vermeye, ne de yeniden kaldırmaya mâlik bulunmadıklarını irâde etmiştir.

El-Hayyü :

Hiç ölmeyen ve ölmeyecek olan..

El-Kayyûm :

Hiç çürümeyen, eskimeyen...

Lâ Te'huzühû sinetün ve lâ nevmün :

Bundan uyuklamayı kasdetmiştir.

Lehû mâ fis semâvâtı vemâ fil ardı :

Bununla gökleri ve yeri, içlerinde bulunan her şeyi ile kendi mülkü altında bulundurduğunu, bütün bunlara sâhip olduğunu irâde etmiştir.

Men zellezî yeşfeu ındehû illâ bi-iznihî :

Bundan meleklerini kasdetmiştir. «Onlar Allah'ın hoşnud olduğu kimseden başkasına şefaat edemezler, O'nun korkusundan titrerler»[915] meâlindeki âyette olduğu gibi.

---

(915) Enbiya sûresi, âyet: 28.

Ya'lemü mâ beyne eydîyhim :

Gökten yere kadar ne varsa...

Vemâ Halfehüm :

Göklerde bulunanları irâde etmiştir.

Velâ yühıytune bi-şey'in min ılmihî illâ bimâ şââe :

Onları kendi ilmine muttali' kılmadığını irâde ediyor.

Vesia kürsiyyühüs semâvâti vemâ fil ardı :

Kürsî'nin yedi kat göklerden ve yerlerden daha büyük olduğunu irâde ediyor.

Velâ yeudühû hıfzuhümâ :

Göklerde ve yerde bulunan hiçbir şeyin muhafaza kaydının dışında kalamayacağını irâde ediyor.

Ve hüvel aliyyül azîm :

O'ndan daha yüce, O'ndan daha güçlü, daha üstün, daha efdal ve daha saygıdeğer hiçbir şey olmadığı belirtiliyor.

Ed-Dürrü'l-Mensûr kitabında da bu husus belirtilmiştir.

BAŞKA BİR YORUM :

Allahü : Bu müptedâdır; haberi ise, Lâ ilâhe'dir. Bunun anlamı, Allah'tan başka (hakikî) hiçbir mâbud yoktur. İllâ hüve zatını isbat içindir. **Lâ ilâhe illâ hüve** sözü, başkasından ulûhiyeti nefyetmek içindir.[916]

Bunun kısaca anlamı şudur: İbâdete ancak Allah hak sâhibidir; başkası değil... Aynı mâna ve yorumu Kaadi Beyzavî de yapmıştır. O halde kim sadece O'nun ibâdete lâyık ve müstehık olduğunu bilirse dostluğunu katıksız sürdürür, taatinde sadakat üzere bulunur, amellerini gösterişten uzak tutup sadeliğine eriştirir, kendi durumunu beğenmekten kaçınır.. Nitekim hakikat ehli şöyle söylemiştir:

«Kim kendini beğenirse, Rabbinden mahcup olur. Yâni ara yere hicab girer.»

---

(916) Tefsir-i Teysir.

El-Hayyü : Ezelî ve ebedî hayat ile vasıflanmıştır. Ebed üzere bâki kalan O'dur. O'nun için zevâl yoktur. el-Uyûn ve el-Lübâb kitaplarında da bu sıfat böyle mânalandırılmıştır.

Cenâb-ı Hakk'ın hayatı kendi zatındandır. Hayat ise ezelî bir sıfattır; zatın ne aynı, ne de gayrıdir. Ölümün ilâhî zata girmesi mümkün değildir. Çünkü ölüm hayatın zıddıdır. Ezelî olana ise zevâl gelmesi gayr-i mümkindir.

el-Hayy sıfatı burada ism-i Celâl'e ikinci haber olabilir. Bununla beraber mahzuf bir mübtedâya da haber olabilir. İsm-i Celâl'e bedel olması da câizdir. Aynı zamanda ona sıfat olması da mümkündür ki bunun bu husustaki vechelerin en belirgini olduğu söylenmiştir.

Aynı tahlili İbni Şeyh de belirtmiştir.

El-Kayyûm : Yaratıklarının işlerini, rızıklarını tedbirde dâimdir ve her zaman zatıyla kaaimdir.

Bu âyet, müşrikler «Putlarımız Allah'ın ortaklarıdır ve bu putlar Allah katında bize şefaatçi olacaklardır» diye iddia ettiklerinde inmişti. Böylece Cenâb-ı Hak birliğini nefy ü isbat ile beyân buyurmuştu. Çünkü böyle bir üslûb Tevhîd'in sübutunda daha belîğ bir seviyededir. el-Uyûn kitabında da aynı husus belirtilmiştir.

Bazısına göre El-Hayyül kayyûm, Allah'ın en büyük ismidir ki buna ıstılahta İsmu'llahi'l-a'zam denilir. Bu görüşü kuvvetlendiren, Ebû Ümâme'den (R.A.) rivâyet edilen şu hadîs-i şerîftir :

«Allah'ın en büyük ismi öyle bir isimdir ki Allah o isimle çağrıldığında kabul cevabı verir. O isimle bir şey istenildiğinde verir. Bu isim üç sûrede yer almıştır. Bakara, Âl-i İmrân ve Tâ-Hâ..»

Ebû Ümâme devamla diyor ki: «Ben bu ismi aradım, onu Bakara sûresinde Âyet-i Kürsî'de buldum: Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm. Âl-i İmrân sûresinde buldum: Elif lâm mîm Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm ve bir de Tâ-Hâ

sûresinde rastladım: Ve aneti'l-vücûhü lil-hayyi'l-kayyûmi..[917]

Cenâb-ı Allah kendinin Hayy ü Kayyûm olduğunu açıkladıktan sonra bunu **Lâ Te'huzühû sinetün ve lâ nevmün** cümlesinde te'kid eyledi. Çünkü kendi zatıyla kaim olan ve bütün mümkinatı belli ölçü ve kanunlarla ayakta tutan zatın gaflet etmemesi ve bir an gevşeklik göstermemesi lâzımdır. İşlerini düzenlerken ve mümkinatı muhafaza ederken kendisine ne uyuklama, ne de uyku gibi beşeri sıfatların ârız olmaması gerekir. Lâzımın isbatı, melzûmun isbatını kuvvetlendirmektedir."[918]

Âyette geçen SİNET hafif uyuklama demektir. NEVM ise aklı ve kuvveti gideren mahiyette uyku demektir. Böylece SİNET uykunun başlangıcı, NEVM tam ve ağır uyku anlamını taşıyor. Öyle ki kalb üzerine vaki olup eşyayı anlama ve bilme yeteneğini durduruyor.

el-Lübab adlı kitapta da bu tariflere yer verilmiştir.

Aşağı derecede bir uyuklamanın nefyedilmesi ve buna öncelik getirilmesi daha yüksek derecede olan uyumayı nefyetmeyi gerektirmek içindir. el-Uyûn kitabında da bu husus belirtilmiştir. Özetleyecek olursak mâna şöyle verilir: Uyuklama O'nu tutmaz, nerede kaldı uyku... Çünkü uyumak, unutmak ve gaflet etmek Allah hakkında muhal olan sıfatlardır. Çünkü bu gibi haller bilgisizlikten ibârettir. Bilgisizlik ise Allah hakkında bir noksanlık olduğu için düşünülemez. Allah hem noksanlıktan, hem âfetten münezzehtir. Hem bu haller bir nev'i değişmedir. Allah ise değişmeden münezzehtir.

el-Lübâb kitabında bu husus açıkça belirtilmiştir..

Yapılan sahîh rivâyetlere göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: «İsrâil oğulları Hazret-i Musâ'ya gelerek şöyle bir soru sordular :

— Ya Musâ! Rabbimiz hiç uyur mu?

---

(917) ed-Dürrü'l-Mensûr. Beyhakî; Ebû Ümâme'den (R.A.)
(918) İbnü Şeyh.

Musâ Peygamber onlara :

— Allah'tan korkun, bu nasıl bir soru?

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak, Musâ Peygamber'e seslendi :

— Ya Musâ! Senden, Rabbin hiç uyur mu? diye sordular. İki şişe al ve onları elinde tutarak geceleyin uyumadan ayakta bekle.

Bu emir üzerine Musâ Peygamber iki şişe eline alıp geceleyin ayakta durup beklemeye koyuldu. Gecenin üçte biri geçince Musâ Peygamber bir ara uyuklar gibi oldu. Derken şişeler elinden düşüp kırıldı. Bunun üzerine Allah ona: «Ya Musâ! Eğer ben uyumuş olsaydım, gökler ve yer düşer, paramparça olurdu; tıpkı senin elinden düşen iki şişe gibi..

Cenâb-ı Hak böylece Kayyûmiyyet sıfatını kuvvetlendirdikten sonra kendi tedbiriyle belli denge ve ölçülerle ayakta duran masnuatının çokluğunu açıkladı: **Lehû mâ fis semâvâti ve mâ fil erdı** buyurdu. Yâni mülkün hepsi, göklerde ve yerde ne varsa, evet hepsi O'nundur. Kendi mülkünde hiç bir ortağı yoktur. Çünkü gökleri de, yeri de ve bu ikisinde bulunan her şey'i de o yaratmıştır. Bunları belli kanunlarla idare etmekten gaflet etmez. Ne uyuklar, ne de uyur. Böyle bir hal olmuş olsaydı düzen bozulur, ortalık karışırdı.

Men zellezî yeşfeu ındehû cümlesindeki Men istifham için olsa da buradaki mânası olumsuz yapmak içindir. Bunun için İllâ bi-iznihî'de illâ konulmuştur. Kısaca mânası şöyle oluyor: Hiçbir kimse hiçbir kimse için O'nun katında şefaat edemez.[919]

İllâ bi-iznihî: Ancak O'nun emriyle ve irâdesiyle...

Müşrikler, putların kendileri için şefaatçi olacağını iddia ettiklerinde Cenâb-ı Hak «kendi katımda bir kimsenin şefaat etme yetkisi yoktur; ancak istisnâ ettiklerime bu yetki verilir» buyurarak bu iddianın yersiz olduğunu açıkladı. Şefaat yetkisi Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e verileceği gibi, diğer peygam-

(919) *İbnü Şeyh. Tefsir-i Medârik.*

berlere, meleklere de verilebilir. Ayrıca mü'minlerin birbirine şefaat etmesi de bu emir ve iradeyle mümkün olabilir.[920]

Bu aynı zamanda Mu'tezile'yi reddetmek içindir de.. Çünkü onlar bu tür şefaati uygun görmüyorlar. Allah ise bunun bazı kimseler için kendi emir ve irâdesiyle mümkün olacağını isbât etmiş oluyor.[921]

Özetleyecek olursak: Kıyâmet günü Allahü Teâlâ izin vermedikçe hiçbir kimse hiçbir kimseye şefaat etmeğe güç getiremez. Allah izin verince peygamberler, melekler, âlimler, şehîdler salihler, müezzinler ve küçük yaşta ölen çocuklar şefaat ederler.

Ama o gün ilk şefaat edecek olan, bizim Peygamberimiz Muhammed'dir (S.A.V.). Nitekim sahîh rivâyette buyuruluyor ki :

«**O gün ben ilk şefaat eden ve ilk şefaati umulan olacağım.**»[922]

«**Şefaatim, ümmetimden büyük günah sâhibi olanlar içindir.**»[923]

«**Ümmetimin sâlihleri şefaatime muhtaç değildirler. Ancak şefaatim onlardan günahkâr olanlar içindir.**»

Biz bu hadîsi elimize geçen birkaç sahifede bulduk.[924]

İbni Abbas (R.A.) diyor ki :

«Hayır hususunda öne geçenler, hesab görmeden cennete girerler. Muktesid (ortaya giden)ler cennete Allah'ın rahmetiyle girerler. Kendine yazık edenler ile A'raf (Cennet ile Cehennem arasındaki mevki) ehli Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in şefaatiyle cennete girerler.»

O halde aklını kullanan kimseye gereken şudur ki Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in şefaatçi olacağını kabul edip itikad etmelidir. Çünkü şefaati inkâr eden kimse Resûlüllah (S.

(920) el-Lübâb.
(921) Tefsir-i Teysir.
(922) Sahîh-i Müslim; Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(923) Taberânî; İbni Abbasdan (R.A.)
(924) Müellif bu hadisin senedini tesbit edemediğini hatırlatmak istiyor. (Mütercim)

A V.) Efendimiz'in şefaatine nâil olamaz. Nitekim yapılan sahîh rivâyette bu hususa temas edilerek buyuruluyor ki :

«Şefaati yalanlayan kimseye (kıyâmet günü) hiç bir nasîb yoktur. Havz-ı Kevser'i yalanlayan kimseye onda hiç bir nasîb yoktur.»[925]

Aynı rivâyetlere el-Buduru's-Safire'de de yer verilmiştir.

Bundan sonra Cenâb-ı Hak hiç bir şeyin kendisine gizli kapalı kalmadığını açıklayarak buyuruyor ki: **Ya'lemü mâbeyne eydîyhim ve mâ halfehüm.** Şöyle ki; Cenâb-ı Allah, dünyada onların önünde bulunan şeyler, âhirette ise geriye bıraktıkları şeylerin hepsini bilir. Bunun aksi bir yorumda bulunan da olmuştur. Çünkü insanlar yaptıklarını âhirete takdim ederler, dünyayı da arkaya bırakırlar. Diğer bir yorumla: Allah onlardan önce olanları da, sonra olanları da gereği gibi bilir. Başka bir tefsir ile şöyle denilmiştir: İnsanların önlerine takdim ettikleri hayır ve şerri ve yapıp geriye bıraktıklarını Allah bilir

Bütün bu yorumlardan maksad; Allah bütün malûmatı bilir, yaratıklarının hal ve durumlarından hiç bir şey O'na gizli ve kapalı kalmaz.[926]

Ve lâ yühıytûne bişey'in min ılmihî: Melekler, peygamberler ve başkaları, O'nun malûmatının hepsini bilemezler; bilgileri bütün bunları kapsayamaz. Ancak **İllâ bi mâ şââe:** Allah'ın onlara kendi meşiet-i ilâhiyesiyle haber verdikleri müstesnâ.. Meselâ, peygamberlere bildirdikleri..[927]

Tâki Allah'ın peygamberleri kendi gayıp ilminden bildirdikleri onların peygamberliğine delil olsun..

Vesia kürsiyyühüs semâvâti vel erda: Kürsî'den maksadın ne olduğu üzerinde görüş farkı doğmuştur. Burada dört görüş tesbit edebildik :

1 — Kürsî'den maksad ARŞ'ın kendisidir.

Bu el-Hasan'a göredir.

---

(925) Said bin Mansur, Beyhaki; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(926) el-Lübâb
(927) el-Uyûn

2 — Kürsî, ARŞ'tan başka bir varlıktır. Kürsi, Arş'ın önündedir ve yedi kat göklerin üstünde, Arş'ın ise altındadır. Bu, müfessir Süddî'ye göredir. el-Lübâb tefsirinde de bu husus belirtilmiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: **«Arş, kırmızı yâkuttandır. Kürsî ise incidendir. Kalem de incidendir. Kalemin uzunluğu yediyüz senelik mesafededir. Kürsî'nin uzunluğu, ilim adamlarının bilemeyeceği ölçüdedir.»**[928]

İmam Menâvî diyor ki: Cumhura göre, KÜRSÎ büyük bir yaratıktır, kendi zatıyla müstakildir.[929]

el-Lübâb tefsirinde deniliyor ki: «Yedi gök Kürsî'nin içindedir. Bu bir kalkana atılan yedi dirheme benzer.»

Bazısına göre, Kürsî'nin her bir ayağının uzunluğu, gökler ve yer kadardır. Kürsî, Arş'ın önündedir; onu dört melek taşır. Her meleğin dört yüzü vardır. Bunlar seneden seneye insanlar için rızık ve yağmur talebinde bulunurlar. Bunlardan biri bunu isterken, diğeri hayvanlar için rızık talebinde bulunur. Biri de diğer vahşi hayvanlar için rızık talebinde bulunur. Biri de kuşlar için rızık talebinde bulunur.

Kürsî'nin İsm-i A'zam olduğunu söyleyenler de var. Çünkü ilim Kürsî'ye dayanır. İbni Abbas (R.A.) diyor ki: «Kürsî, Allah'ın ilmidir.» Diğer bir tefsirde Kürsî mülktür, hükümranlıktır, kudrettir.[930]

Ve lâ yeûdühû : Kendisine (bunları belli kanunlarla belli düzende tutmak) ağır gelmez ve hiçbir meşakkat de O'na getirmez.[931]

Ve hüvel aliyyül azîm : Yücedir ulûhiyetinde, büyüktür mülk ve kudretinde. O'nun hiçbir dengi ve benzeri yoktur. el-Uyûn kitabında da böyle bir tefsir yapılmıştır.

---

(928) Ebû Şeyh: eş-Şa'bî'den mürselen rivâyet etmiştir. el-Hasen: İbn Süfyân'dan, Ebû Nuaym: Muhammed bin Hanefiye'den... Câmiu's-Sağîr de aynı rivâyetleri nakletmiştir.

(929) el-Lübab..

(930) el-Uyûn.

(931) Tefsir-i Medârik.

El-Aliyyül azîm : Zatıyla her türlü benzerlik ve ortaklıktan yücedir. Ondan başka her şey O'nun yanında çok küçük ve önemsiz kalır. Buradaki yücelikten maksad, kadr u kıymet yüceliğidir, mekân yüceliği değildir. Çünkü Cenâb-ı Hak yer kaplamaktan, bir yere tutunmaktan münezzehtir. O'nun azameti de böyledir. Yâni büyüklüğü, heybet, kahır, kibriya iledir... Miyar ve hacim itibariyle değil... O, miktar ve hacim gibi ârızî ve eşyayla ilgili sıfatlardan çok yücedir. Kullardan büyük olanlar: Peygamberler, velîler ve âlimlerdir. Bunlar da Allah'ın kudret ve azametini aklıyla idrak edip anladıkça gönülleri heybetle dolar ve heybetin şevki içinde kalırlar. Öyle ki kalblerinde bu heybetin şevk ve heyecanından başka bir şey kalmaz.[932]

ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN OKUNMASIYLA İLGİLİ KUDSİ ÖZELLİKLER HAKKINDA İMAMLARIN SÖZ VE GÖRÜŞLERİ

Şeyh Muhakkik Celâl Devanî (K.S.) Hazretleri diyor ki :

«Kim Âyet-i Kürsî'yi harfleri sayısınca (107 harf) okursa, ne gibi bir mertebe taleb ederse herhalde onu bulur. Rızık isterse geniş bir nîmete erişir. Borcundan kurtulmak isterse, ödeme imkânı bulur. Zindanda olup da oradan kurtulmak için okursa Allah kurtuluş sebeplerini yaratır. Şiddet ve helâktan uzak kalmak isterse, düşmanın şerrinden yaka kurtarmayı düşünüp okursa arzusuna erişir. Bu sayıyı bilhassa farz namazdan sonra okursa sür'atle talebi yerine gelir. Gece ortası abdestli bir vaziyette kıbleye yönelerek okursa, kabul olunmaya pek yaklaşmış olur. Bir hükümdarın yanında belirtilen sayı kadar okuyacak olur ve bununla şefaat dilerse kabul görür. Âyet-i Kürsî'yi kelimeleri sayısınca (50 kelime) yavaş yavaş okuyacak olursa, mübarek kılınır ve şeytanın nez'inden (çekip çevirmelerinden) korunur.»

---

(932) Rûhu'l-Beyân Tefsiri..

MES'ELE:

Bir âyeti tekrar tekrar okumakta sakınca yoktur. Ebû Zerr-i Gıffarî'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, buyuruluyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz gece kalkıp bir âyeti tekrar tekrar okudu ve buna sabaha kadar devam etti. Resûlüllah'ın tekrar tekrar okuduğu âyet «İn tüazzibhüm feinnehüm ıbâdüke ve in tağfir lehüm feinneke entel aziyzül hakîm» âyetidir. Meâli: «**Onlara azâb edersen, doğrusu onlar senin kullarındır; onları bağışlarsan, Azîb olan, Hakîm olan şüphesiz ancak sensin.**»[933]

Aynı rivâyete el-İtkan kitabında yer verilmiş ve gerekli açıklama yapılmıştır.

Şeyh İmam el-Bunî (Bevnî), Âyet-i Kürsî'nin fazîletleri hakkında diyor ki: Âyet-i Kürsî birtakım harf, kelime ve bölümleri kapsamaktadır. 170 harf bulunmaktadır. Onu bu sayıda okuyan, ömrü boyunca kötü hiçbir şeyden korkmaz ve hiç kimse ona karşı (bir kötülük yapmak için) güç bulamaz. Ne söz ile, ne hareket ile, ne de dininde ve dünyasında nâhoş görülen bir şey ile dokunamaz. Şeytanın çekip çevirmelerinden korunmuş olur. Hükümdarların şiddet ve hiddetinden yaşadığı müddetçe uzakta kalır. Kim de belirtilen sayıca Âyet-i Kürsî'yi okur ve buna devam ederse, varlık âleminde bulunan şeyler ona itaat eder ve hiçbir şey ona zarar vermeye güç getiremez. Kim de onu bu sayıca geceleyin insanlardan uzak, kimselerin bulunmadığı, seslerin duyulmadığı temiz bir yerde okur, sonra da Allah'a duâ ederse, Cenâb-ı Hak onun ihtiyaçlarını sür'atle yerine getirir.

Kim de farz namazların arkasından bu sayıyı muhafaza ederek Âyet-i Kürsî'yi okursa, (revâtib sünnetlerden sonra da olabilir) halk yanında, ruhanî varlıklar katında çok sevimli ve sevgili olur. Bütün işlerinde, durumlarında söz ve fiillerinde tasvip görür.

Kimin de bir ihtiyacı ya da dileği olur da ona ulaşmaya bir sebep bulamazsa, 170 defa Âyet-i Kürsî'yi okuduktan sonra üç

---

(933) Mâide sûresi, âyet: 118.

bin defa Yâ kâfi, yâ ğaniy, yâ fettah, yâ rezzak desin; Allah'ın izniyle müstağnî olur ve arzu ettiği sebep kapıları kendisine açılır

Harfleri sayısınca okuyan kimse arzu ettiğinin sevgisine lâyık olur. Rızık ona doğru gelir. Sevdiği bir kadın varsa (meşru) yoldan onunla evlenir. Bununla düşmanını kahredebilir. İnatçı ve hasedçiyi def'edebilir. Hile yapanın düzenini bozabilir. Borcunu ödeme imkânını elde eder. Bir esirin kurtulmasına kapı açar ve böylece Allah onun bir nice istek ve arzusunu yerine getirir. Bu birçok defalar tecrübe edilmiştir; artık te'sirinde hiç şüphe kalmamıştır.

Âyet-i Kürsî ile zenginlik arzu eder veya sevdiği bir şeye erişmek isterse Cenâb-ı Hak onun bu isteklerini ve ihtiyaçlarını sür'atle yerine getirir.

Şeyh el-Bunî (Bevnî), Âyet-i Kürsî'nin fazîleti hakkında diyor ki: «Kim bu âyeti Peygamber (.S.A.V.) Efendimiz'in isimleri sayısınca (201 defa) okur ve dünya ve âhiret işleriyle ilgili herhangi bir hacetini Allah'tan isterse, onun bu ihtiyacı karşılanır. Kim de bunu (Âyet-i Kürsî'yi) üçyüz onüç defa okursa, kendisine ölçülmeyecek kadar hayır hâsıl olur; Allah onun din ve dünya işlerinde ona yeterli olur, kendisine hayır kapılarını açar. O bunu okumaya devam ettikçe bu kapılar kapanmaz.»

Yine aynı zat diyor ki: «Bu sayıda (313) bir mücahid gurubu savaşacak olursa mağlûb olmaz.»

Tefsîr-i Teysîr sâhibi diyor ki :

«Bilmiş ol ki, bu sayının büyük bir sır ve hikmeti ve garip özellikleri vardır. Bu sayı, peygamberlerden Resûl olanların sayısıdır. (Salât u selâm hepsine olsun.) Tâlût'un yâranlarının sayısı da üçyüz onüç idi ki Kur'ân-ı Kerîm'de onlardan şöyle bahsedilmektedir :

«Tâlût orduyla birlikte ayrıldıktan sonra, «Doğrusu Allah sizi bir ırmakla deneyecektir. Ondan içen benden değildir. Onu tatmayan —eliyle sadece bir avuç avuçlayan müstesnâ— şüphesiz bendendir» dedi.. Onlardan pek azı hâriç, sudan içti-

ler. **Kendisi ve kendisiyle olan insanlar ırmağı geçince,** «Bugün Câlût ve ordusuna karşı koyacak gücümüz yok» **dediler. Kendilerinin Allah'a kavuşacağını bilenler ise** «Nice az topluluk çok topluluğa —Allah'ın izniyle— üstün gelmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir» **dediler...»**[934]

Bedir savaşında Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'le bulunan ashâb-ı kirâmın sayısı da üçyüz onüç idi. (Allah hepsinden razı olsun). Bu Allah yolunda cihâda gelenler kendilerinden kat kat fazla olan kâfirleri mağlûb etmişti.

Yapılan rivâyete göre Hazret-i Katâde diyor ki: Bize kadar gelen haberlerde Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Bedir günü ashabına şöyle seslenmişti: **«Sizler bugün Tâlût'un ashabı sayısında bulunuyorsunuz. O, etrafındaki 313 kişilik inanmış bir orduyla Câlût'a karşı savaşa çıkmıştı.»**[935]

Nitekim Bedir savaşına iştirak eden ashâb-ı kirâm da üçyüz on küsur idi. (Çoğu kitaplar onların 313 olduğunu kayde-der.)[936]

Kim bu kadri yüce âyeti veya bundan başka diğer esmâ ve âyetleri, meselâ Fâtiha-i Şerîfe'yi, İhlâs'ı, diğer âyet ve sûreleri üçyüz onüç defa okursa, kendisine hâsıl olan hayırları, sırları ve yararları hiçbir kimse belirleyip tesbit edemez. Evet bu sayı iksir gibidir, maksad ve matlubun meydana gelmesinde sür'atli te'siri vardır. Nitekim Âyet-i Kürsî'nin tefsirinde de bu husus açıklanmıştır.

ÂYET-İ KÜRSÎ İLE İLGİLİ KUDSÎ ÖZELLİKLER VE BUNLARIN SAYISI, SAATİ VE MÜNASİB OLAN İSİMLER

Bu konuda Âyet-i Kürsî'nin kudsî özellikleri yanında ona münasip olan isimlerden, onunla amel etmenin fazîletlerinden, yararlarından, içine konulan esrarından ve benzeri büyük sır-

---

(934) Bakara sûresi, âyet: 249.
(935) Cerîr; Katâde'den (R.A.)
(936) ed-Dürrü'l-Mensûr.

larından bahsedilecektir. Bu hususta daha çok Şeyh el-Buni (Bevnî) el-Mağribî Hazretleri'nin tesbitine yer verilecektir.

Şeyh el-Buni (K.S.) diyor ki :

«Dost ve kardeşlerim bu âyetin fazîletinden sordular. Daha çok bununla ilgili ism-i şerîflerden, zikir ve duâlardan, vakitli virdlerden ve benzeri hususlardan bilgi almak istiyorlardı. Onlara cevaben dedim ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Âyet-i Kürsî ile ilgili olarak buyurdular ki: **«Kur'ân-ı Azîm'de en üstün âyet, Âyet-i Kürsî'dir.» «Âyet-i Kürsî Allah'ın en büyük ismidir.» «Allah'ın İsm-i A'zam'ı Âyet-i Kürsî'dir.»**

Bu rivâyetler bizim şeyhlerimizden sıhhatli olarak nakledilmiştir. (Allah bizleri onların kudsî nefhalarıyla menfaatlendirsin!)

Ey kardeşim! Bilmiş ol ki Âyet-i Kürsî, kadri yüce, son derece yararlı, sırrı çok açık beş şerefli ismi içinde taşımaktadır. Bu isimlerden her biri büyük bir sırra doğru insanı çekip götürmekte ve o sırrın altında da bir nice sırlar bulunmaktadır ki onların faydalarını devam ettiğin takdirde bulabilirsin.

Cenâb-ı Hak bu âyetin başında Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm buyuruyor. Kim bu üç ismi anıp devam ederse sür'atle menfaatini görür. Arzu ve istekleri yerine gelir. Dünya ile ilgili makam ve dereceler gerçekleşir. Halkın kalbi sevgiyle, rağbet ve yönelmekle kazanılır. Dinî hususlarda ise bu üç ismin fazîleti çok daha büyük ve daha yücedir.

Arzu ve isteklerinden birinin gerçekleşmesini dilediğinde Kelime-i Tevhîd'e senin muradına uygun ilâhî isimlerden birini ekle ve buna kalb huzuruyla devam et. (İnşâallah) arzun yerine gelir. Meselâ rızık taleb ettiğinde şöyle zikret: Lâ ilâhe illâllahür rezzak. İzzet ve şeref arzu ettiğinde Lâ ilâhe ilâllahül muizz söyle ve devam et. İlim taleb ettiğinde Lâ ilâhe illâllahül alîm de.. Sevgi ve muhabbet elde etmek istediğinde, Lâ ilâhe illâllahül vedûd zikrine devam eyle... Bir zalimden intikam almak istediğinde Lâ ilâhe illâllahül müntekım zikrine devam et...

Cenâb-ı Hak bu âyette el-Aliyyül azîm buyurmuştur. Bu iki isim yücelik ve azamete nisbet edilirler. Kim bunlara zikir yollu devam ederse yüce mertebelere, yüksek makamlara nâil olur Allah'ın ism-i a'zamına (en büyük ismine) gelince, o her inatçı zâlim hakkında çok daha müessirdir. Bir hükümdarın ya da başka bir zâlimin şiddet ve şerrinden korkulduğunda veya bir düşmanın şerrinden endişe duyulduğunda İsm-i A'zam'a devam edilir. Ve bütün bu ism-i şerîflere (Yâni Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm, el-Aliyyül azîm)e kıbleye yönelerek mendup olan vakitlerden birinde devam edilirse yapılan duâ kabul olunur. İleride bundan daha da bahsedilecektir.

Bu beş ismi üçyüz onüç defa zikrettiğinde —fazla, noksan yapmadan— bu artık kibrît-i ahmer (kırmızı kükürt) mesabesinde olur. Yüce sırrın tecellisi için bu konuda bu meşhur olan bir sayıdır. Bunda noksansız bir hassa (özellik) vardır. Buna devam eden kendini Cenâb-ı Rabbe vermiş olur, ona RABBANÎ denilir. Bu sıfat onun fazîletine delâlet eder. Sebebine gelince şöyle ifâde edebiliriz:

Cenâb-ı Hak yüz yirmi dört bin peygamber yaratmıştır. Bunlardan üçyüz onüç tanesi Resûl'dür. Her Resûl yeni bir vahye mazhar olmuştur. İşte Resûller sayısına yapılan işâreti akıllar gereği gibi kavrayamaz.

Bilmiş ol ki, Âyet-i Kürsî'nin şanı çok büyüktür, faydası umumîdir. Kim onunla duâ yaparsa Cenâb-ı Hak kabul buyurur. Bunun vufku (ebced hesabına göre çıkan sayısı) her hayır için açık bir kapıdır.

Bu âyetin özelliklerinden biri de; her farz namazdan sonra okunursa, Allah okuyanın (kul hakkı, millet hakkı hâriç) ikinci farz namazı kılıncaya kadar günahlarını ve bütün kusurlarını bağışlar. Uyurken okuyan kimse için kovulan, lânetlenen şeytana karşı koruyucu olur. Kim de onu öfkelendiği zaman okuyup sol tarafına üflerse şeytanını hapsetmiş olur, öfkesi de yatışır.

İlim adamlarından bir kısmı Âyet-i Kürsî'nin fazîleti ve esrarı hakkında Resûlüllah'a isnad etmek suretiyle kırk ha-

dîs rivâyet etmişlerdir. Arzu eden bu hadîsle ilgili kitaplardan öğrenebilir.

Şeyh İmam Ebül Ferec (rahmetullahi aleyh) diyor ki:

«Bilmiş ol ki, Âyet-i Kürsî'nin harf sayısı yüz yetmiştir ki bu, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den rivâyet edilegelmiştir. Harflerden her biri büyük bir sırra, kadri yüce bir hikmete götürmektedir ki bunun yararı çok açık ve belirgindir. Kim bu sayı kadar okusa dünyevî ve uhrevî şeref ve itibara nâil olur. Bütün hal ve durumunda sevimli ve makbul bir kimse sayılır. Herkesin gönlünde sevgi tahtı kurmuş olur. Her türlü günah ve belâdan korunmuş olur. Tabiî bunu MERİH saatinde okumalıdır. Kim de onu (yine belirtilen sayıda) ZUHAL saatinde okursa hükümdarlar yanında büyük bir kıymete ve yüksek bir makama erişir. Herkesin kalbinde onun bir heybet ve ihtişamı yer alır. İnsanlar ona merhamet, şefkat ve nezaketle hareket eder. Onu MÜŞTERİ (Mars) saatinde belirtilen sayı kadar okursa, bu gam ve kederleri dağıtır, zindandan kurtulmaya sebep olur. Allah o kimseyi hem dünyada, hem âhirette her türlü kötülükten korur. Kim de onu Saat-i Şems (güneş saati) vaktinde okursa, hükümdar hizmetinde bulunmayı, yüce mertebeye, yüksek derecelere erişmeyi ve halkın derdini dinlemeye uygun bir mevki'e yükselmeyi gerçekleştirir. Kim de onu ZÜHRE (Venüs) saatinde okursa arkadaşlarının ve aile içindeki kadınların yanında çok sevimli olur, kıymeti çok artar. Bu, büyük bir sırdır ve son derece yararlıdır. Dünya işlerinden birinin tastamam olmasını arzu ediyorsa ona vesiledir. Kim de onu UTARİD (Merkür) saatinde okursa, bu kin ve düşmanlığı, düşman şerrini def'edici olur. Düşmanın helâk olması isteniyorsa ona kapı açabilir. Şüphesiz ki bu büyük bir sırdır. Ama unutulmamalıdır ki onun daha çok faydası belirtilen sayı ve saatte okunmasındadır.»

«Âyet-i Kürsî'yi resûller sayısınca (313) (Salât ü selâm hepsine olsun) bir defa okursa, faydası hemen yakında kendini gösterir, belirgin hale gelir.»

«Kim de onu KAMER (Ay) saatinde okursa, —bu daha

çok dünya işlerinden rızık ve benzeri şeylerle ilgilidir— yerinde olsun olmasın rızık talebi olumlu bir safhaya girer. Ne var ki rızık meçhuldür, Allah onu kendi meşîetine bağlayıp takdir etmiştir.»

Şeyh Ebül Ferec (rahmetullahi aleyh) devamla diyor ki:

«Şeyhlerimiz bu âyet-i kerîmenin yararlarının, okunmasına ve devam edilmesine bağlı bulunduğunu, yukarıda belirtilen saatlerle ilgili olmadığını söylemişlerdir. Bence en doğru olanı da budur.»

«O halde ey sâlih kardeşim! (Allah bizi de, sizi de sâlihlerden eylesin!) Bu dediklerimi yerine getir, sakın Âyet-i Kürsî'yi günah sayılan bir husus için okuma ve beni de her fırsatta duâdan unutma.. Âyet-i Kürsî ile birtakım arzularını yerine getirmek isteyen kimseye onu gezegenler saatine raslatıp okumak gerekmez. Böyle yapmakta isâbet yoktur. Çünkü Âyet-i Kürsî Allah'ın kitabından bir bölümdür. Onda bulunan bütün sırlar, hayret uyandırıcı haller, kitabullahın esrarıdır. Sakın «ben yaptım, ben ettim ama arzum yerine gelmedi» deme. «Okurken benden birtakım kusurlar meydana geldi ve okuma şartlarına dosdoğru riâyet edemedim de bu bakımdan hacetim oluvermedi» diyerek kusuru kendinde ara.. Çünkü her şeyin birtakım şartları ve belli sınırları vardır. Ya da şöyle düşünüp için için de ki: «Benim günahlarım bu isteklerime engel oldu.» Nitekim hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki: **«Doğrusu günahlar rızkı engeller ve iyi ameli hapseder..»**

Şeyh-i Ekber Muhyiddin el-Arabî (K.S.) diyor ki:

«Kim Âyet-i Kürsî'yi harfleri sayısınca (ki bu 10 harftir) okursa halk arasında büyük bir dereceye nâil olur. Hükümdarlar katında, vezirler yanında, kadılar meclisinde sevilen, sayılan şerefli bir kimse olarak tanınır. Cenâb-ı Hak onun üzerine hayırlar, faydalar kapılarını açar, ilim hazinelerinin, gizli bilgilerin pencerelerini aralar. Tedavi etme yollarını ona öğretir. Böylece Cenâb-ı Hak ona hem zahirî, hem bâtınî ilim ve hikmet verir. Âdem oğullarını, Havva kızlarını, cin ve şeytanları ona musahhar eder. Arzu ettiğinin üstünde hükümdarlar,

ileri gelenler gibi tasarrufa sâhip olur. Bir âlim ondan bin mesele sormak üzere gelse, derhal hepsini unutur da hiçbirini soramayacak duruma düşer, şaşkın bir vaziyette onun huzurunda donup kalır.»

«Kim gece ve gündüzde Âyet-i Kürsî'yi bin defa okur ve buna kırk gün devam ederse; vallahi, vallahi, vallahi'l-azîm, Kur'ân-ı Azîm hakkı için, Resûl-i Ekrem hakkı için ruhanî âlemin kapısı ona açılır, melekler onu ziyâret için gelir ve (o kişinin) bütün muradları yerine gelir.»

Kim de her gün Âyet-i Kürsî'yi bin defa okur ve bunu vird haline getirirse maksadına erişir, dünyevî arzusuna kavuşur, uhrevî isteğine erişir. Bunda hiçbir şüphe ve tereddüt yoktur. Bu sayının okunup devam edilmesinden gelen ilmî inkişaflar, gaib sırlarına muttali' olmalar ve hayret uyandıran haller vasfedilemez. Aynı zamanda rü'yada Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i görme şerefine erişmek mümkün olur. Ondan birtakım teveccühât ve ta'limatlar alınır. Peygamberlik sırlarından bazısına kapı açılır.

ÂYET-İ KÜRSÎ'Yİ KELİMELERİ VE BÖLÜMLERİ SAYISINCA OKUMANIN KUDSÎ ÖZELLİKLERİ

Şeyh Ebül Abbas el-Bunî (K.S.) Hazretleri diyor ki :

«Kim Âyet-i Kürsî'yi kelimeleri sayısınca (ki bu elli kelimedir) yağmur suyu üzerine akıl ve anlayışın artması niyetiyle okur ve sonra içerse, Allah onun aklını ve anlayışını artırır. Kim de her gün olmak üzere bunu yine kelimeleri sayısınca okursa, maksadına erişir, arzusuna kavuşur. Bunda hiç şüphe yoktur. Bir nice defalar tecrübe edilmiştir. Ve bunda büyük bir sır vardır ki Allah tarafından konulmuştur. O okumuş olduğu sırrı muhafaza eder ve koymuş olduğu kanunu kusursuz yürütür. Özellikle çok şiddetli anlarda büyük musibetlerde —ki Allah'tan başkası bunları karşılayıp önleyemez— Âyet-i Kürsî'nin içindeki sır kendini gösterir.»

Şeyh Ebül Abbas (K.S.) devamla diyor ki:

«Bu büyük bir sırdır ki hükmü dinî hususlarla da ilgilidir. Kim dinî bir hususa Allah ve Resûlünün razı olacağı ölçüde erişmek istiyorsa, Âyet-i Kürsî'yi belirtilen şekilde okumaya devam etsin.»

Âyet-i Kürsi'deki sırra binaen herhangi bir rahmet âyetini elli defa okuyacak olursa, bu okuyan için diğer yaratıklardan yana bir rahmet olur. Kur'ân'dan rahmet değil bir azâb ve gazab âyetini bu sayı nisbetinde okur ve bununla düşmanın helâkini arzu ederse, bu arzusuna kavuşur. Bu harflere münasip düşürülen meşhur duâ —ki onu fazîleti müsellem olan zatlar hazırlamıştır— okunursa bir nice arzular yerine gelmiş olur. Biz bu duâyı bu bölümden sonraki bölümde belirteceğiz.

LETÂİF-İ FERÎDE kitabının sâhibi aynı eserinde diyor ki:

«Kim Âyet-i Kürsî'yi onsekiz defa okursa, Allah onu TEVHÎD ruhuyla diriltir, kalbini buna açar, göğsünü hikmet letaifiyle süsler, rızkını genişletir, kıymetini yüceltir. Onu gören herkes ondan heybet kapar. Bunu bir şey üzerine yazıp beraberinde taşıyan kimse, Allah'ın izniyle musibet, âfet ve belâlardan korunmuş olur.»

ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN BÖLÜMLERİ

İlim adamları Âyet-i Kürsî'nin fasılları hakkında görüş farkı izhar etmişlerdir:

a) On yedi fasıldır.

b) On beş fasıldır.

c) Beş fasıldır.

Şeyh (rahmetullahi aleyh) diyor ki:

«Fasıllarla ilgili olan sır, dünya ve âhiretle bağlantı yapar. Bu bakımdan kişiye gerekir ki evinden çıkınca Âyet-i Kürsî'yi fasılları sayısınca okusun. Yukarıda da belirtildiği gibi, böyle yapmak onu tekrar evine dönünceye kadar korur. Diyebiliriz ki bu övülmeye lâyık bir sırdır ki bunda beş fayda vardır; bu faydalar dünya ve âhiret işlerinden arzu edilen ve umulan hususlarda kendini gösterir. Bu bakımdan kim Âyet-i Kürsî'yi

fasılları sayısınca (17 fasıl) her farz namazdan sonra okur ve buna devam ederse yukarı ve aşağı âlemlerde sevilen bir şahıs olur, sözü dinlenir, iş ve davranışı uygun kabul edilir; düşmanlarının yanında heybetli, dostlarının yanında sevimli olur. Ve buna devam ettiği müddetçe Allah tarafından bir güven içinde kalır.»

Aynı hususlar, Âyet-i Kürsî'nin Özellikleri adlı kitapta da belirtilmiştir.

Kim farz namazlardan sonra Âyet-i Kürsî'yi okur, sabah akşam, evine girerken, yatağına uzanırken, evinden sokağa çıkarken, yolculuğa başlarken buna devam ederse, Allah onu şeytanların vesvesesinden, hükümdarların şerrinden, insanların kötülüğünden, hayvanların ve haşaratın eziyetinden koruyup güven altına alır. Onu da, çoluk çocuğunu da, mal ve servetini de her türlü hırsızlık, su baskını, yangın ve benzeri âfetlerden korur Bedeninde hastalık ve acılardan bir şey kalmaz, sıhhat ve selâmete kavuşur. Bu, hiç ölmeyen, HAYY sıfatıyla tecelli eden Allah'ın izniyle gerçekleşir.

el-Havassü'l-Kur'ân adlı eserde de buna geniş yer verilmiş, gerekli nakiller yapılmıştır.

Ben hakir kul diyorum ki :

«Yedi sayısında büyük özellikler ,çokca faydalar ve yüksek yararlar vardır. Çünkü Cenâb-ı Hak birçok ibâdetleri yedi sayısı üzerine koymuştur. Böylece O'nun zatına yaklaşabilenler bununla yaklaşmış olurlar: Secdeler, tavâf, cemreleri taşlama, Fâtiha-i Şerîfe'nin âyetleri hep yedi sayısı üzerine kurulmuştur. Fâtiha-i Şerîfe'de yedi harf yoktur. Gökler yedi, yer tabakaları yedi, HÂ-MÎM ile başlayan sûreler yedidir. Buna daha başka örnekler de vermek mümkün.»

Resulüllah (S.A.V.) Efendimiz de: **«Yedi kemik üzerine secde etmekle emrolundum.»**[937] buyurmuştur. Bunlar: Alın, iki el, iki diz, iki ayağın etrafıdır.

Kim her gün Âyet-i Kürsî'yi yedi defa okursa, Allah onu

---

(937) Buhari, Müslim, Ebû Dâvud, Nesâi, İbni Mâce; İbni Abbas'dan (R.A.)

kendi muhafazası altına alır. Hindistan âlimlerinden sâlih bir zat her gün yedi defa Âyet-i Kürsî'yi okumam için bana icâzet verdi. Bu zat belirtilen hususu meşâyih-ı kirâmdan, onlar da Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den nakletmişlerdir. Devamla bana dedi ki: «Bu, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in kalesidir.» Bana bunu anlatıp icâzet verirken Ravza-i Mutahhara'da Ebû Lübâbe'nin üstüvanesi yanında bulunuyorduk.

Başka bir zat ayrı bir yolla Âyet-i Kürsî'yi okumam için bana icâzet verdi ki bu zat da kâmil ilim adamlarından biri idi. O da zamanın mümtaz ve biricik ilim adamlarından Alaşehir'li Hacı İbrahim Efendi'den icâzet almıştır. Cenâb-ı Hak bizi onun kudsî nefeslerinden yararlandırsın, âmîn!. İşte bu büyük zat şöyle anlatmıştır: «Bir yolculukta Hacı İbrahim Efendi'yle beraber bulunuyorduk. Mevsim olarak kıştı. Üzerimize kar ve yağmur durmadan iniyordu. Şiddetli rüzgâr da vardı. Hava son derece sisli ve kapalı bulunuyordu. O durumda ki, yürüyemez hale geldik ve yolumuzu kaybettik. Şeyh Efendi bize, Âyet-i Kürsî'yi okumamızı emretti. Ve lâ yeûdühû hıfzuhümâ ve hüvel aliyyül azîm cümlesine gelince bunu yetmiş defa tekrarladık. Sonra da âyeti baştan sonuna kadar okuduk ve yine Ve lâ yeûdühû hıfzuhümâ ve hüvel aliyyül azîm cümlesini yetmiş defa tekrarladık. Bu böyle devam ederken Şeyhimiz (K.S.): «Allah güneşin yüzünü bize gösterdi» diye seslendi. Halbuki o sırada kar ve yağmur devamlı yağıyordu. Ama bizim üzerimize değil çevremize yağıyordu. Böylece yolumuza devam edip bir beldeye geldiğimizde halk bizim bu durumumuza hayret etti. Çünkü her taraf kar ve yağmur içinde yüzerken bizim üzerimiz ıslak değildi.»

Sonra Şeyhimiz (K.S.) dedi ki:

«Bir şeyi elde edemediğinizde veya bir şer ve kötülüğü def'edemediğinizde Âyet-i Kürsî'yi bu tertip üzere okuyun. O zaman Allah arzunuzun gerçekleşmesini kolaylaştırır, mahzurları giderir. Sair günlerde de hiç olmasa bir defa buna devam edin ve aynı kısmı yetmiş defa tekrarlayın. Ama bundan fazla okunursa o nur üstüne nur olur.»

İbn-i Kuteybe'den yapılan rivâyete göre, bu zat diyor ki: Benî Kâ'b kabilesinden bir adam bana şöyle anlattı: «Basra şehrine girdim; maksadım hurma satmaktı. Hiçbir ev bulamadım. Örümcek ağlarıyla kaplı bir eve rastladım.. Bu eve ne olmuş böyle? diye sorduğumda kullanılır durumda olduğunu söylediler. Sahibini buldum ve evini kiralamak istediğimi söyledim. Adam dik dik yüzüme baktı ve dedi ki: Kendini kurtarmaya bak; çünkü bu evde cinlerden bir ifrit vardır, o bu evi kendine mesken seçmiştir. Bugüne kadar kim bu eve girdiyse ifrit onu helâk etmiştir.» Bunun üzerine adama dedim ki: Canım sen evini bana kirayla ver. Beni o ifritle başbaşa bırak. Elbette ki Allah ona karşı bana yardım eder. Adam, «İşte sen, işte o! Ne yaparsanız yapın..» dedi ve evi bana teslim etti. Eve yerleştim. Gece karanlığı ortalığı kaplayınca ansızın üzerime doğru simsiyah bir şahıs gelmeye başladı. Gözleri yalın ateş gibi parlıyordu. Kendine has bir karaltısı vardı. Devamlı bana yaklaşıyordu. Bunun üzerine hemen Âyet-i Kürsî'yi okumaya başladım. Ne kadar bir kelimesini okudumsa o «benim gibi» diyordu. Ve lâ yeûdühû hıfzuhümâ ve hüvel aliyyül azîm cümlesini okuduğumda hiçbir şey demedi. Ben bu cümleyi tekrar tekrar okudum; derken o karartının gittiğini gördüm. Tamamen ayrılınca evin bir köşesine çekilip uykuya daldım. Sabah olunca o karartının yerine baktım; ne göreyim? Orada sadece yangın eseri ve bir de kül var!.. Bana o sırada bir ses geldi: «Büyük bir ifriti yaktın!..» Sordum: «Onu ne ile yaktım?» Cevap verildi: «Ve lâ yeûdühû hıfzuhümâ ve hüvel aliyyül azîm cümlesiyle.»[938]

Ebû Abdillah bin Yahyâ el-Misabî'den yapılan rivâyette (ki bu zat bizim ashabımızdandır) deniliyor ki: Yemen halkından Sahibü'l-Beyân'ın akranından sâlih bir imam varmış. Bir meseleden dolayı halk onu kılıçla parçalamak istemiş ama hiçbir kılıç ona te'sir etmemiş. Bunun sebebi sorulduğunda imam şu cevabı vermiş: Onlar beni kılıçla öldürmek istediklerinde ben Ve lâ yeûdühû hıfzühümâ ve hüvel aliyyül azîm'i,

(938) Havass-ı Kur'ân/İmam Gazâlî.

fallahü hayrün hafizan ve hüve erhamu'r-râhimîn'i, lehû muakkibatun min beyni yedeyhi ve min halfihî yahfezunehû min emrillâh, innâ nahnü nezzelnez zikra ve innâ lehû lehâfizûn'u, ve hafeznâhâ min külli şeytanin racîm'i, ve hıfzan min külli şeytanin mârid'i, zâlike takdiyrül aziyzil alîm'i, in küllü netsîn Lemmâ aleyhâ hâfiz'ı, inne batşe rabbike leşediyd, innehû yubdiu ve yuîd ve hüvel ğafurul vedûd zül arşil mecîd fa'alün limâ yürîd hel etâke hadîsül cünûdi fir'avne ve semûd belilleziync keferû fî tekzibin vallahü min veraihim muhît bel hüve Kur'ânün mecîd fî levhin mahfûz'u okurdum.[939]

Sonra devamla şunu söyledi:

«Bir toplulukla yola çıkmıştık. Bir kurdun sıska bir koyunla oynadığını gördüm. Fakat nedense kurt hiç de koyuna zarar vermek istemiyordu. Onlara doğru yaklaştığımızda kurt kaçtı. Koyuna dikkat ettiğimiz zaman boynuna asılı bir yazı bulduk. Yukarıda geçen âyetlerin hepsi o kâğıda yazılmıştı.»[940]

Yine Âyet-i Kürsî'nin özellikleri hakkında yapılan rivâyete göre deniliyor ki: Bir zalimin ya da adaletle iş görmeyen bir hâkimin huzuruna girmek isteyen kimse girmeden önce Âyet-i Kürsî'yi okusun ve sonra da Yâ Hayyü yâ Kayyûm! Yâ Bedîas semâvâti vel ardı! Yâ zelcelâli vel ikrâm! Bu âyet-i kerîmenin hakkı ve hürmeti için ve bunda bulunan büyük isimler hakkı için bu zalimin ağzını gemle, dilini konuşamaz hale getir. Tâki hayır ile konuşabilsin ya da hayır için susmuş olsun. Ey filân! Hayrın iki gözün arasında, şerrin iki ayağın altındadır. Sonra o zalimin yanına girsin. Cenâb-ı Hak onun dilini bağlar ve ondan bir zarar gelmez artık. (Allah'ın izniyle.)

---

(939) *Bakara: 255, Yûsuf: 64, Ra'd: 11, Hicr: 9, Hicr: 17, Yâsîn: 38, Tarık: 4, Bürûc: 11-22.*
(940) *Hayâtü'l-Hayavan.*

BALGAMI GİDERMEK HUSUSUNDA ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN ÖZELLİĞİ

Kim bunu yapmak isterse beyaz tuzdan yedi küçük parça alsın ve her parça üzerine şifâ niyetiyle yedi defa Âyet-i Kürsî okusun ve yedi gün buna devam ederek o tuzu ağzında eritmek suretiyle yesin. Şüphesiz ki Cenâb-ı Hak onun duyduğu o sıkıntıyı giderir.

DİŞ AĞRISINI GİDERMEK İÇİN

Elini dişi ağrıyanın yanağı üzerine sür ve şunu oku: Bismillâhirrahmânirrahîm evelem yeral insanü ennâ halâknahü min nutfetin feizâ hüve hasîmün mübîn ve âyeti sonuna kadar okuduktan sonra Âyet-i Kürsî'yi okursun ve Ve lehû mâ sekene fil leyli ven nehâr ve hüves semîul alîm'i, sümme sevvâhü ve nefaha fiyhi min ruhihî ve ceale lekümüs sem'a vel ebsâra vel ef'ıdete kaliylen mâ teşkürûn'u, ve nünezzilü minel-Kur'âni mâ hüve şifâün ve rahmetün lil mü'minîn âyetlerini ilâve edersin.[941]

İmam Gazâlî (rahmetullahi aleyh) anlatıyor :

— Basra'da bir adam vardı. Diş ağrılarını durduruyor, bir nevi efsun yapıyor, fakat bunu hiç kimseye öğretmiyor, bu konuda cimrilikte bulunuyordu. Ölüm gelip çatınca yanında bulunan adama dedi ki: Benim diş ağrılarını efsun yapıp durdurmanıda neler okuduğumu yaz ki onunla faydalanasın ve ben de onu gizlemekten kurtulmuş olayım. Ona şu harfleri yazdırdı: (Elif-Lâm-Mîm-Sâd), (Kâf-Hâ-Yâ-Ayn-Sâd), (Hâ-Mîm-Ayn-Sîn-Kaf), (Lâ ilâhe illâ hüvel rabbül arşil azîm. Üskün eyyül veceu billezî in yeşe' yüskini'r-riyha fe-yezlelne revâkide alâ zahrihî.[942] İnne fî zâlike le-âyâtün li külli sebbârin şekûr. Ve

---

(941) YÂ-SÎN: 77, Bakara: 255, En'âm: 13, Secde: 9, İsrâ: 82.
Not: Bu tarz bir tedavi şüphesiz ki mânevi bir tedavidir. İtikad edenler için yararlı sayılır. Yalnız şunu ilâve edelim ki İslâm maddî ve mânevi tedaviyi beraber yürütür. Bugün mânevi tedavinin ne kadar te'sirli olduğu tesbit edilmiş ve ilim adamlarınca kabul edilmişti. (Mütercim)
(942) Şurâ sûresi, âyet: 33.

lehû mâ sekene filleyli ven nehâr ve hüves semîul alîm.[943]

Duânın anlamı :

«Sakinleş ey ağrı! Şu kudretle ki, eğer O dilerse rüzgârı durdurur; yelkenle giden gemiler o zaman denizin yüzünde durakalır. Bunlarda, sabırlı olan ve çok şükreden kimseler için deliller vardır.»

«Gecenin ve gündüzün içinde barınıp sakinleşen her şey O'nundur. O, gereği gibi işiten ve bilendir.»

HÂTİFLERİN GÖNDERİLMESİNDE ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN ÖZELLİĞİ

İmam Gazâlî'den (rahmetullahi aleyh) yapılan rivâyete ve nakle göre, diyor ki :

— Âyet-i Kürsî'yi ikiyüz defa okur ve bu âyette geçen şu beş ismi: Yâ Allah!. Yâ Hayyü!. Yâ Kayyûm!. Yâ Aliy!. Yâ Azîm. her yüz defanın başında bin üçyüz yetmiş defa okuyup ilâve eder ve sonra da şunu söylersin :

أَسْأَلُكَ بِنُورِ عَرْشِكَ وَرُوحِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُرْسِلَ
خَادِمَ هَذِهِ الْآيَةِ الشَّرِيفَةِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانَةٍ فِي صِفَتِي وَحِلْيَتِي بِشِهَابٍ
مِنْ سَمٍّ وَجِرَابٍ مِنْ نَارٍ ه

«Allah'ım! Arş'ın nuru, Muhammed (S.A.V.) ruhu için senden istiyorum: Bu âyet-i kerîmenin hâdimini filân oğlu falana benim sıfat ve şeklimde zehirden bir kıvılcımla, ateşten bir dağarcıkla gönder.»

Bunu derken ona doğru bir mızrakla veya herhangi bir maksadla işâret eder, namaz kılar ve uyursun. Bütün bu ameliye cuma gecesi yapılır. Murad hâsıl oluncaya kadar buna de-

(943) En'âm sûresi, âyet: 13.

vam edilir. Birinci cumada icâbet hâsıl olursa mesele yok.. Olmazsa ikinci cuma tekrar yapılır. Ve yedinci cumaya kadar devam edilir. O zaman Allah'ın izniyle icâbet hâsıl olur.

Feth-i Meliki'l-Mecîd adlı kitapta da bu husus belirtilmiştir.

ÂYET-İ KÜRSÎ'YLE İLGİLİ RİYÂZAT VE DUÂLAR

Âyet-i Kürsi ile ilgili Riyâzat sahîh ve mücerrebdir. Çünkü bu âyetle yapılan duâ karşılıksız bırakılmamıştır. Ne var ki bu hususta bir fazlalık yapmaya ancak sahîh bir görüşle ulaşılmalıdır. Şeyh el-Bunî (K.S.) Hazretleri diyor ki :

— Belirtilen hususta Âyet-i Kürsî ile amel etmek istediğinde önce Allah'a tevekkül et. Kalbini, bulunduğun yeri ve elbiseni tertemiz yap. Niyetini sadeleştir. Salı günü sabah namazından sonra tenha bir yere çekil. Yanında bolca buhur bulunsun. Böylece her farz namazı müteakip dâveti yetmiş iki defa okursun. Buhur bir konuda bir nevi işi kolaylaştırır.

Oğulcağızım! Bilmiş ol ki: (Allah beni de, seni de başarılı kılsın) bu dâvete başladığının birinci gecesinde bulunduğun tenha yerin ya da odanın köşesinden sana eşek sesine benzer şekilde nâhoş bir ses gelir; sakın bu sesden korkup ürkme, endişelenme. Çünkü onlar sana güç getiremezler. İkinci gece olunca tam gece yarısı bulunduğun yerin üst tarafında nal sesi gibi bir ses duyarsın. Sakın bu sesten de korkma ve endişe etme. Üçüncü gece yine tam gece yarısı kırmızı, beyaz ve siyah olmak üzere üç tane erkek kedi içeri girer. Bunlar kapı tarafından gelirler, odanın baş kısmından çıkıp giderler. Yine korkma ve endişelenme; çünkü sana güç getiremezler. Zira yapmakta olduğun dâvet mânevî bir perdedir, ara yerde bulunuyor Dördüncü gece yine tam gece yarısı buhuru bırakıver ve kıbleye yönelerek dâvetini yap. Duvar bir anda yarılır, nurdan bir hâdim içeri girer, ondan da korkma ve endişelenme. Buhurun tütmesini devam ettir. Sana o gelen hâdim selâm verinceye kadar aynı ameliyeyi sürdür. O şöyle söyler: «Es selâ-

mü aleyke ya veliyallah = Selâm sana ey Allah dostu!» Sen de buna karşılık «Ve aleykes selâm ve rahmetullahi ve berekâtühü = Selâm sana ve Allah'ın rahmet ve bereketi de sana...» söyle O zaman o hâdim şöyle sorar:

— Ey Allah'ın dostu! Benden ne istiyorsun?

Cevapla de ki:

— Kalan ömrümde bana hizmet edecek bir hâdim istiyorum

Üzerinde İsmullahi A'zam = Allah'ın en büyük ismi yazılı bulunan bir altın yüzük uzatarak der ki:

— Bu benimle senin aranda sağlama bağlı bir andlaşmadır. Benim hazır olmamı arzu ettiğinde bu yüzüğü sağ eline tak ve dâveti üç kere oku ve sonra de ki: Yâ Melik Kindiyas! Bana cevap verip gel.. Artık bununla tayy-i mekân, su üstünde yürüme ve benzeri kerâmetlerden ne istiyorsan gerçekleşir. Ancak bu tam bir tevekkül ile mümkündür.

Ben fakir diyorum ki:

— Bu, ancak meşâyih-ı kirâmın ismiyle gerçekleşebilir. Öyle sanıyorum ki ilimde, irfanda gelişmiş meşâyih izin vermedikçe bu kerâmetlere erişmek mümkün değildir. Çünkü birçok esrar ve hasais, meselâ insan sülâlesi, bunların hepsi izin vermeye yetkili meşâyihdan meydana gelir. Biz bu hususu birçok def'alar denedik.

İşte bu, Âyet-i Kürsî'nin dâvetidir, onun azimetidir. Bu dâvet kabul olunan bir dâvettir. Te'siri pek açıktır.

Ebû Hâmid Gazâlî (K.S.) Hazretleri diyor ki:

«Bu çok mübarek bir dâvettir. Varlık âleminde bundan daha çabuk kabul olunan, gam ve kederleri gideren, en şiddetli ve sıkıntılı anları ferahlığa çeviren ikinci bir dâvet yoktur. Yâni bütün dâvetlerden daha çok sür'atli te'siri vardır.

Duâ ya da dâvet şudur:

Âyet-i Kürsî'yi üçyüz onüç defa okursun. Sonra da bu dâveti yedi defa okursun. Bütün bu okumaları son îşadan sonra tertemiz ve insanlardan boş bir yerde uygularsın..»

Şeyh el-Bunî (K.S.) Hazretleri'nden yapılan başka bir rivâyette deniliyor ki :

«Bu dâvet ve azimet kimsenin bulunmadığı bir odada beş vakit namazdan sonra yirmi defa okunur. Cenâb-ı Hak o azimetin huddamını okuyana musahhar eyler.»

Ehl-i havassdan bazısı demiş ki :

«Kim her gün Âyet-i Kürsî'yi harfleri ya da kelimeleri sayısınca okuduktan sonra bir defa bu dâveti okursa, Allah insanoğullarını ona musahhar eyler. Bütün müşküllerini çözüp açar, işlerini kolaylaştırır. Kul eşyaya sebep arayıp tedbir alır, Allah ise onu sebebiyle birlikte takdir eder.»

D Â V E T

(بسم الله الرحمن الرحيم) الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم (اللهم) إني أسألك وأتوسل إليك
يا الله ثلاثا يا رحمن ثلاثا يا رحيم ثلاثا يا آه ثلاثا يا رباه ثلاثا يا سيداه ثلاثا
يا هو ثلاثا يا غياثي عند شدتي يا أنيسي عند وحدتي يا مجيبي عند دعوتي
يا الله ثلاثا (الله لا إله إلا هو الحي القيوم) يا حي يا قيوم يا من تقوم السموات
والأرض بأمره يا جامع المخلوقات تحت لطفه وقهره أسألك اللهم
أن تسخر لي روحانية هذه الآية الشريفة تعينني على قضاء حوائجي
يا من (لا تأخذه سنة ولا نوم) اهدنا إلى الحق وإلى طريق مستقيم
حتى أستريح من اللوم لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين
يا من (له ما في السموات وما في الأرض من ذا الذي يشفع عنده إلا بإذنه)

اللّٰهُمَّ اشْفَعْ لِي وَأَرْشِدْنِي فِيمَا أُرِيدُ مِنْ قَضَاءِ حَوَائِجِي وَإِثْبَاتِ قَوْلِي
وَفِعْلِي وَعَمَلِي وَبَارِكْ لِي فِي أَهْلِي يَا مَنْ (يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ) يَا مَنْ يَعْلَمُ ضَمِيرَ عِبَادِهِ سِرًّا وَجَهْرًا
أَسْأَلُكَ اللّٰهُمَّ أَنْ تُسَخِّرَ لِي خُدَّامَ هٰذِهِ الْآيَةِ الْعَظِيمَةِ وَالدَّعْوَةِ الْمُنِيفَةِ
يَكُونُ لِي عَوْنًا عَلَى قَضَاءِ حَوَائِجِي هَيْلًا ٢ جَوْلًا ٢ مَلِكًا ٢
يَا مَنْ لَا يَتَصَرَّفُ فِي مُلْكِهِ (إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ
وَالْأَرْضَ) سَخِّرْ لِي عَبْدَكَ كَنْدِيَاسَ حَتَّى يُكَلِّمَنِي فِي حَالِ
يَقَظَتِي وَيُعِينَنِي فِي جَمِيعِ حَوَائِجِي يَا مَنْ (وَلَا يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا
وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ) يَا حَمِيدُ يَا مَجِيدُ يَا بَاعِثُ يَا شَهِيدُ يَا حَقُّ
يَا وَكِيلُ يَا قَوِيُّ يَا مَتِينُ كُنْ لِي عَوْنًا عَلَى قَضَاءِ حَوَائِجِي بِأَلْفِ أَلْفِ
لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّيِّدُ
الْكَنْدِيَاسُ أَجِبْنِي أَنْتَ وَخُدَّامُكَ وَأَعِينُونِي فِي جَمِيعِ أُمُورِي
بِحَقِّ مَا تَعْتَقِدُونَهُ مِنَ الْعَظَمَةِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَبِحَقِّ هٰذِهِ الْآيَةِ الْعَظِيمِ
وَسَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

Dâvetin Türkçe tercemesi :

«Bismillâhirrahmânirrahîm. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. Salât ü selâm, Efendimiz Muhammed'e (S.A.V.) ve O'nun hanedan, dost ve yâranlarına olsun... Allah'ım! Şüphesiz ki senden dilekte bulunuyorum ve sana sarılıp sebep tutunuyorum. Ya Allah!. Ya Allah!. Ya Allah!. Ya Rahmân!. Ya Rahmân!. Ya Rahmân!. Ya Rahîm!. Ya Rahîm!. Ya Rahîm!. Ya

Rabbah!. Ya Rabbah!. Ya Rabbah!. Ya Seyyidâ!. Ya Seyyidâ!. Ya Seyyidâ!. Ya Hüve!. Ya Hüve!. Ya Hüve!. Ey şiddet ve sıkıntılı anlarımda imdadıma yetişen. Ey yalnız kaldığımda tek gönül dostum olan!. Ey duâ ettiğimde bana müsbet cevap veren! Allah!. Ya Allah!. Ya Allah!.

Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm: Ey hep diri olan!. Ey kendi zatıyla kaim olup varlık âlemini ayakta ve düzende tutan!. Ey gökleri ve yeryüzünü ilâhî emriyle belli kanunlar ölçüsünde ayakta tutan!. Ey bütün yaratıkları kendi lûtuf ve kahrı altında toplayan!. Allah'ım! Bu âyet-i şerîfenin ruhaniyetini bana musahhar etmeni diliyorum ki o hacetlerimi yerine getirmemde bana yardımcı olsun. Ey kendisini hiç uyuklama ve uyku tutmayan!. Beni hakka eriştir ve dosdoğru yola kavuştur; tâki kınanmak ve ayıplanmaktan kurtulup rahata erişeyim.. Senden başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Seni tenzîh ederim. Doğrusu ben kendine yazık edenlerdenim. Ey göklerde ne varsa, yerde ne varsa kendisine ait olan (Rabbim)!. O'nun izni olmadan kim O'nun katında şefâat edebilir? Allah'ım! Bana şefaat edilmem imkânını sağla; hacetimden yerine getirilmesini dilediğim, sözümün (isâbetini) isbât için, amelimin (doğruluğunu) meydana koyabilmem için beni irşad eyle (doğru yolu bana ilhâmda bulun)! Çoluk çocuğumu bana mübarek kıl!. Ey onların önünde ve arkasında olan şeyleri bilen! Onların işlediklerini ve işleyeceklerini de bilen!. Ey dilediğinden başka ilminden hiçbir şey kavrayamaz (beyânın sâhibi!) Ey kullarının iç âlemini, dış âlemini olduğu gibi bilen!. Allah'ım! Bu büyük âyetin ve ulu duânın huddamını bana musahhar etmeni diliyorum. Hacetimi yerine getirmemde bana yardımcı olmasını arzuluyorum.. (Heylâ!. Heylâ!. Cevlâ!. Cevlâ!. Melikâ!. Melikâ!.) Ey dilediğinden başkasının mülkünde tasarruf edemeyeceğini açıklayan!. Hükümranlığı (Kürsî'si) gökleri ve yeri kaplamıştır, O'nun. Kulun Kindiyas'ı bana musahhar eyle; tâki uyanık halimde benimle konuşsun ve bütün hacetlerimi yerine getirmemde bana yardımcı olsun.. Ey göklerin ve yerin gözetilmesi kendine ağır gelmeyen Allah'ım! Ya

Hamîd!. Ya Mecîd!. Ya Bâis! Ya Şehîd!. Ya Hakk!. Ya Vekîl! Ya Kaviy!. Ya Metîn. Bin kere Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm ile hâcetlerimi yerine getirmemde bana yardımcı ol! Sana yemin veririm ey Kindiyas! Sen ve hizmetçilerin bana müsbet cevap verin. Haklı olan bütün işlerimde bana yardımcı olun. Azamet ve kibriyadan itikad ettiğiniz husus hakkı için ve bu büyük âyetin hakkı için ve Efendimiz Muhammed (S.A.V.) hakkı için...»

Diğer bazı rivâyette şu cümleler yer almıştır:

«Ey Seyyid Kindiyas! Çağrıma cevap ver! Cevabın şimşekten daha sür'atli olsun. Bizim emrimiz birdir; o da göz açıp kapama gibi veya daha yakın!.»

«Allah'ın şüphesiz ki her şeye gücü yeter. Allah'ın salât u selâmı Efendimiz Muhammed'e, O'nun hânedân, dost ve yâranına olsun!. Çokca olsun, ebediyen olsun!.»

Şeyh Muhyiddin bin el-Arabî (K.S.) Hazretleri diyor ki:

«Kim Âyet-i Kürsî'yi kelimeleri ya da harfleri, ya da Resûller sayısınca (313) okursa, şu duâyı da okusun:

اللّهمّ اجعل لي برهاناً يورثني أماناً وأنساً بك عن كلّ مطلوب
واصحبني بعون عنايتك في نيل كلّ مرغوب يا قادر يا جليل يا قاهر
يا عظيم يا ناصر كتب الله لأغلبنّ أنا ورسلي إنّ الله قويّ عزيز

Duânın Türkçe anlamı:

«Allah'ım! Bana öyle bir burhan ver ki bana güven bırakmış olsun ve seninle gönül huzuru bulmamı sağlasın, başka şeyle değil. Rağbet olunan her şeye erişmekte inayetin yardımını bana arkadaş kıl! Ya Kaadir!. Ya Celîl!. Ya Kahir!. Ya Kahir!. Ya Azîm!. Ya Nasır!. Allah, «And olsun ki ben ve peygamberlerim üstün geleceğiz» diye yazmıştır. Doğrusu Allah kuvvetlidir, güçlüdür.»

Bilmiş ol ki, Cuma günü kimselerin bulunmadığı bir yerde

kalbinde hiç daha önce duymadığı bir haleti hissettiğinde ikindi namazını müteakip Âyet-i Kürsî'yi on yedi defa okuyan kimse, o saatte bir duâ yapacak olursa kabul olunur. Yine cuma günü ikindi namazıyla akşam namazı arasında bunu okuyan kimseye hayır ve sırlardan kıyas edilmiyecek kadar hasıl olur. Bunu anla, oku, devam et ki Rabbin keremine nâil olasın.

Ehl-i havass'dan bazısı demiştir ki :

«Tecellilerin, esrar ve hasaisin zuhuru (meydana çıkması) Âyet-i Kürsî'yi kırk bin defa okuduktan sonradır.» Bazısına göre yetmiş binden sonradır. Bazısına göre de harfleri sayısınca okuduktan sonradır. Nitekim havass ehlinden bir kısmı demiştir ki: Âyet-i Kürsî'den bir harf al, bin defa söyle. Yâni virdlerin harflerinden bir tane al, bin defa oku!..»

Mescid-i Haram'da Yemen meşâyihından bazısı bana dediler ki :

«Her gün Âyet-i Kürsî'yi bin defa oku ve devam et. Ayrıca bir riyâzatta bulunmana ihtiyaç kalmaz. Çünkü o, âyetlerin en büyüğüdür, virdlerin de kutbudur. Onun tastamam bir kuvveti vardır ki eşyada hiç bir şey onu perdeleyemez. Ruhanîler sür'atle sana zahir olurlar.»

ÂYET-İ KÜRSÎ'Yİ YAZMAKTAKİ KUDSÎ ÖZELLİKLER

Şeyh el-Bunî (K.S.) Hazretleri diyorlar ki :

«Kim Âyet-i Kürsî'yi harfleri sayısınca (170 harftir) müteferrik bir şekilde herhangi bir hacetinin yerine gelmesi için yazarsa, Cenâb-ı Hak o hacetin sür'atle yerine gelmesini sağlar. Bu, bir çok defalar tecrübe edilmiş, müsbet sonuç alınmıştır

«Kim bu Âyet-i Kürsî'yi kelimeleri sayısınca (50 kelimedir) yazarsa, düşmanına ve kendisine hased edenlere karşı dilediği sonucu elde edebilir. Kim de bunu muhabbet ve ülfet, şefkat ve merhamet için yazarsa, maksadına erişir. Bunda hiç şüphe yoktur.»

«Âyet-i Kürsî'yi kelimeleri sayısınca gülsuyu, misk ve za'-

feran karışımı ile bir cam üzerine yazar da yine kelimeleri sayısınca günlerce o camdan su içersen, oruçlu bulunduğun takdirde ancak onunla iftarını açarsan Allah seni hikmetin bir nice fenleriyle konuşmaya muvaffak eyler. Ancak bu ameliyeye ay başında başlanır. Bu belirtilen karışıma yağmur suyu da ilâve edilirse daha iyi olur. Yukarıda belirttiğimiz şekilde âyet üzerine orucunu açmak istediğinde, Âyet-i Kürsî'yi yedi defa okur ve sonra şu duâyı yaparsın: Allah'ım! Bu âyet-i kerîmenin hakkı için bana ledünnî ilim ilham etmeni diliyorum.» Bu sırada hangi ilmi yâni ilmin hangi dalını dilediğini kafandan geçirirsin.. Bu takdirde Allah dilediğini yerine getirir. Bazı kardeşlerimiz bu hususta şüphe izhar etmişlerdir. Halbuki henüz belirtilen sayıyı tamamlamadan Allah onların kalbine ilimden her şeylerin kapısını açmıştı. Dilediklerinin çok üstünde bir ilhama nâil olmuşlardı. Allah dilediğini doğru yola eriştirir.

Selmân-ı Fârisî (R.A.)'den yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurmuştur ki :

«Kim Âyet-i Kürsî'yi za'feran ile sağ avucuna yedi defa yazar ve her defasında avucunu yalarsa, işittiği hiçbir şeyi artık unutmaz olur. Melekler onun için istiğfarda bulunur.»[944]

ÂYET-İ KÜRSÎ'NİN BİR BAŞKA ÖZELLİĞİ

Âyet-i Kürsî'yi yazıp ölüyle birlikte kabre koyacak olursan, ölüye kabrinde azâb edilmez. Melekler ona şefkatle muamele eder sual anında.[945]

Sonra bilmiş ol ki; Kur'ân'dan herhangi bir âyet ya da sûreyi ölünün alnı veya sarığı ya da kefeni üzerine yazmak ke-

(944) Havass-ı Kur'ân.

(945) Şemsü'l-Maarif kitabından alınan bu özellik üzerinde durmak gerek: Âyet-i kerimeyi kısa zamanda şişip kokacak bir cesedin içine koymak doğru değildir. Ancak kabrin ayrı bir köşesine yerleştirilirse o takdirde belki cevaz verilebilir. (Mütercim)

rahetsiz câizdir. Âlimler ölünün necis olma durumuna itibar etmemişlerdir.[946]

Allah beni de, sizi de kendi tâat ve ibâdetine muvaffak eylesin Kendi isimlerinin esrarını anlamakta bizi başarılı kılsın Şüphesiz ki bu şifâ verici ve yeterli bir inci olan âyette hayret uyandıran mâna ve garip sır vardır. Özellikle mal ve çocuklar korumada, aile efradını muhafaza etmede, hayır ve iyilikler dükkâna celbetmede... Şöyle ki :

Kim Âyet-i Kürsî'yi fırında pişmiş bir çamur parçası üzerine yazıp onu buğday ambarına ya da eşyası arasına yerleştirecek olursa o mal çalınmaz, güvelenmez ve bereketli olur.

Kim de onu kapısının üst kısmına (ister ev, ister dükkân kapısı olsun, isterse bahçe kapısı olsun fark etmez) yazarsa rızkı çoğalır, sıkıntı çekmez, hırsız içeri girmez.

Rivâyete göre bir adam İbni Abbas (R.A.) Hazretleri'ne gelerek dedi ki :

— Ey Resûlüllah'ın amcasının oğlu! Benim bir çocuğum vardır; midesinde sarı su (safra) eksik olmuyor ve bundan dolayı çocuk devamlı rahatsızdır. Bunun şifâsı ne olabilir?

İbni Abbas (R.A.) ona şu cevabı verdi :

— Misk ve za'feran karışımı sıvıyla çocuğun karnı üzerine Âyet-i Kürsî'yi yaz. Sonra da tertemiz bir kap içine yazı içine su okuyarak ona içir. Muhakkak bunda şifâ vardır. Allah'ın izniyle.. Çünkü Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den işittim buyurdu ki: «Muhakkak Âyet-i Kürsî'nin bir dili iki dudağı vardır ki bunlar Allahü Teâlâ'ya tesbihte bulunurlar.»

Âyet-i Kürsî'nin özelliklerinden biri de şudur :

Kalb rahatsızlığı, nefes darlığı, ciğer rahatsızlığı, bağırsak ağrısı için iyi gelir. Âyet temiz bir kab içine üç defa yazılır ve hastaya içirilir. İçerken de şöyle der: «Falan illetten kurtulup şifâ bulmaya niyet ettim.» Allah bu âyet bereketiyle ona şifâ verir.

---

(946) Dürrü'l-Muhtar. (Diğer fıkıh kitaplarında bu konu üzerinde hiç durulmuş, bunu mekruh sayanlar olmuştur. Bu hususta çok dikkatli olmak gerektir. (Mütercim)

Kim de her türlü dert ve hastalıktan, elem ve acıdan kurtulup şifâ bulmak istiyorsa Âyet-i Kürsî'yi misk, za'feran ve gülsuyu karışımı ile bir cam bardağa üç defa yazsın ve bir de şu âyeti yazmayı unutmasın: Lev enzelnâ hâzel Kur'âne... Bunu da sonuna kadar tamamlasın. Sonra da şu âyeti ilâve etsin: Velev enne Kur'ânen süyyiret bihil cibâlü... Bu da sonuna kadar yazılır. Sonra da Âyet-i Kürsî'yi yedi defa okusun. Bu arada buhur ve benzeri güzel kokulu şeyleri yakıp tütsülemeyi ihmal etmesin. Sonra da o cam bardaktaki suyu üç gün üstüste sabah ve akşam içsin. İnşâallah Cenâb-ı Hak onu her hastalıktan kurtarıp şifâ verir.[947]

١٥٦٦١٨	٢١٣٥٧٠	٤٢٧١٤٠	٤٢٧١٤	٩٩٦٦٦
٥٦٩٥٣	١١٣٩٠٤	١٧٠٨٥٦	٢٢٧٨٠٨	٣٧٠١٨٨
٢٤٣٠٤٦	٣٨٤٤٢٦		١٣٨١٤٢	١٨٥٠٩٤
٧١١٩٠	١٩٩٣٣٢	٢٥٦٣٨٤	٣٩٨٦٦٤	١٤٢٣٨
٤١٣٩٠٢	٢٨٤٧٦	٨٥٤٣٨	١٤٢٣٨٠	٢٧٠٥٢٢

Şifâ verici bu şekil, yeterli olan bu vufk ve tastamam olan bu mühürün herkes için birçok yararları vardır. İster yazılıp taşınsın, ister bir kaba işlenip içine su konularak içilsin fark etmez

Ben bu büyük âyetin fazîletlerini ve diğer âyetlere olan

(947) *Havass-ı Kur'ân.*

Not: Bütün bu tarz mânevî tedaviler ve şifâ arama yolları, maddî tedavi yollarına başvurulduktan sonra ancak yararlı olabilir. Bilhassa bu hususu dikkatten uzak bulundurmamak gerekir. Çünkü İslâm bu iki türlü tedaviyi birbirine paralel yürürtür. (Mütercim)

üstünlüğünü birçok hadislerden, imamların sözlerinden anlamış bulunuyorum. Bu âyetle ilgili olan bu tabloda birçok yarar taşımaktadır. O kadar ki bunların sayısını ancak Allah ve ilimde derinleşen kişiler bilir. Âyet-i Kürsî'nin sayısını 330 defa kapsamaktadır. Fâtiha'nın özelliklerinde belirtildiği gibi.

İHLÂS SÛRESİNİN İNMESİNİN SEBEPLERİ HAKKINDA MÜFESSİRLERİN TESBİTLERİ VE BU SÛRENİN İNMESİNDE BİRÇOK VECHELERİN BULUNMASI

1. Bu sûre müşriklerin (Allah'a ortak koşanların, O'nu inkâr edenlerin) bir sorusu sebebiyle inmiştir. Hazret-i Dahhak diyor ki: Müşrikler, Âmir bin Tufayl'i Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e göndererek «bizim asâmızı yardın, ilâhlarımıza dil uzattın, böylece baba ve dedelerinin dinine muhalefette bulundun. Eğer fakir isen seni zengin kılalım. Deli isen seni tedavi edelim Bir kadını seviyorsan seni onunla evlendirelim» dediler

Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz onlara şu cevabı verdi :

«Ben ne deliyim, ne de bir kadını seviyorum. Ben ancak Allah'ın Resûlüyüm. Sizi putlara tapmaktan kurtarıp Allah'a ibâdet etmeğe çağırıyorum.»

Müşrikler ikinci kez adam gönderip dediler ki :

— İnandığın ilâhın cinsini bize açıkla. O altından mıdır, yoksa gümüşten midir?

Bu sebeple Cenâb-ı Hak İhlâs sûresini indirdi. Müşrikler bu kez dediler ki: Bizim ihtiyacımızı karşılayan 360 putumuz vardır. Şu bütün mahlûkatın ihtiyacını nasıl bir ilâh karşılayabilir? Bunun üzerine Cenâb-ı Allah Ve's-saffâti saffen......... İnne ilâheküm levâhid âyetini indirdi. Müşrikler bir kez daha adam gönderip :

— Senin bir dediğin ilâhın fiillerini bize açıkla. Ne yapmıştır ve ne yapar?

Cenâb-ı Allah şu âyeti indirdi: İnne Rabbekümullahü'l-

lezî halâka's-semâvâti ve'l-arza... **«Şüphesiz ki sizin rabbiniz öyle bir Rabdir ki gökleri ve yeri yaratmıştır.»**

2 Bu sûre yahudilerin bir sorusu sebebiyle inmiştir. İkrime'nin İbni Abbas (R.A.)'den yapmış olduğu rivâyete göre, yahudiler Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e geldiler. Beraberinde Kâ'b bin Eşref de bulunuyordu.

— Ya Muhammed! dediler, şu halkı yaradanı kim yaratmıştır? diye bir soru tevcih ettiler. Bu soruya Peygamber (S.A.V.) hem öfkelendi, hem çok üzüldü. Bu sırada Cibrîl indi, Resûlüllah (S.A.V.) sakinleşti. Cibrîl (A.S.), Peyagmber Efendimiz'e hitapla: «Kanatlarını indir, yâni tevazu kaftanına bürün» dedi. Ve sonra Allah İHLÂS sûresini indirdi. Peygamber (S.A.V) bu sûreyi müşriklere karşı okudu. Onlar bu defa dediler ki:

— Rabbini bize anlat. Bilekleri, pazusu nasıldır?

Peygamber (S.A.V.) onların bu ölçüsüz sorularına daha çok üzüldü ve kızdı. Yine Cibrîl (S.A.V.) gelerek şu âyeti ona ilka etti: Vemâ kaderullahe hakka kadrihî.. **«Allah hiçbir insana bir şey indirmemiştir, demekle Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. De ki: Mûsâ'nın insanlara nûr ve yol gösterici olarak getirdiği Kitab'ı kim indirdi?»**[948]

3. Bu âyet, hıristiyanların bir sorusu neticesi nâzil olmuştur. Atâ'ın İbni Abbas (R.A.)'den yapmış olduğu rivâyete göre, Necran kabilesinden bir heyet Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek dediler ki:

— Rabbını bize vasfet. O zümrütten midir yoksa yakuttan mıdır veya altından mıdır? Madeni nedir?

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz onlara şu cevabı verdi:

— **Şüphesiz ki benim Rabbim sizin** ' ı **saydığınız eşyaların hiçbirinden değildir. Çünkü eşyayı ancak O yaratmıştır.** Bunun üzerine İHLÂS sûresi indi.

Bunun üzerine gelen hıristiyanlar:

— Senin Rabbin bir'dir, sen de bir'sin öyle mi?

---

(948) En'âm sûresi. âyet: 91.

Diye bir soru yönelttiklerinde, Resûlüllah (S.A.V.) :

— **O'nun dengi ve benzeri hiçbir şey yoktur,** buyurdu.

— O halde O'nun sıfatlarından biraz daha bize anlatmaz mısın? dediklerinde Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz :

— **Allah SAMED'dir,** buyurdu.

— SAMED nedir?

— **Yaratıkların hepsi de ihtiyaçlarında O'na muhtaçtır. O ise hiçbir şeye ve hiçbir kimseye muhtaç değildir.**

— Biraz daha anlatır mısın?

— **O doğurmamış ve doğmamıştır. Halbuki Meryem doğurmuştur. İsâ (A.S.) doğmuştur. Hiç bir şey O'na denk de olamaz.**[949]

İlim adamları İhlâs sûresinin nerede indiğinde görüş ayrılığına düşmüşlerdir :

a) Mekke'de inmiştir.

Bu, Küreyb ve Nâfi' bin Ebî Nuaym'in görüşüdür. Osman bin Atâ' babasından, o da İbni Abbas (R.A.)'den rivâyet etmiştir.

b) Medine'de inmiştir.

Bu, Mücâhid bin Kâ'b ve Ebû Aliye'nin görüşüdür.

c) Bu sûre Fâtiha gibi iki defa inmiştir. Bir defa Mekke'de, bir defa da Medine'de... Mekke'de müşriklere, Medine'de ise kitab ehline cevab olarak inmiştir.[950]

d) Bazı tefsirciler şöyle demişlerdir: Kureyş müşrikleriyle yahudilerden bazısı Peygamber'e gelerek dediler ki :

— Rabbini, bizi ibâdet etmeye çağırdığın ve bir olduğunu iddia ettiğin Rabbini bize anlat: O kurşundan mıdır, bakırdan mıdır, tunçtan mıdır? Yiyip içer mi? O nasıldır ve nicedir?

Bilindiği gibi Kureyş müşrikleri putlara tapar ve onların şefâatçi olduğunu, kendilerini Allah'a yaklaştırıcı bulunduğunu iddia ederlerdi. Bunun üzerine Allahü Teâlâ İhlâs sûresini indirdi Böylece onların sorusu cevaplandırıldı.

---

(949) Tefsir-i Kebir.
(950) el-İtkan/İmam Suyûti.

e) İbni Abbas (R.A.)'den yapılan rivâyete göre İHLÂS sûresinin Erbed bin Kays ve Âmir bin Tufayl hakkında indiği belirtilmiştir. Adı geçen bu iki kişi bir gün Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e, mescid-i sadette bulunduğu bir sırada birkaç ashâb ı kirâmla otururken gelerek içeri girdiler. Oradaki insanlar onları bekliyorlardı. Çünkü Âmir bin Tufayl son derece yakışıklı bir adamdı. Ancak ne var ki bir gözü kördü. İçeri girdiklerinde Peygamber Efendimiz'i hemen tanıyamadılar ve sordular :

— Muhammed (S.A.V.) nerede?

Ona Peygamber Efendimiz gösterildikten sonra ashâbdan biri içeri girip Peygamber Efendimiz'e, görüşmek isteyen adamın Âmir bin Tufayl olduğunu söyledi.

Peygamber (S.A.V.), ashâbına :

— Ona dokunmayın, gelsin. Eğer Allah onun hakkında hayır irâde ediyorsa mutlaka doğru yolu bulur.

Âmir bin Tufayl yavaş yavaş yaklaşıp Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in başucunda durdu ve :

— Sen Muhammed (S.A.V.) misin?

Diye sordu. Peygamber (S.A.V.) :

— **Evet, ben Muhammed'im**, diye cevap verdi ve aralarında şöyle bir konuşma geçti :

— Bizi ne gibi bir şeye dâvet ediyorsunuz?

— **Benim ve her şeyin Rabbine dâvet ediyorum.**

— O halde Rabbini bize anlat: O altından mıdır, gümüşten midir, demirden midir, ağaçtan mıdır; nedendir?

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak, Âmir'e cevap olmak üzere İhlâs sûresini indirdi. Sûreyi dinleyen Âmir'in kafasında yeni bir ufuk açıldı ve sordu :

— Müslüman olursam benim için ne var?

— **Müslümanların lehine olan senin lehine, senin aleyhine olan müslümanların aleyhine sayılır.**

— Kendinden sonra emirliği (baş olmayı) bana bırakır mısın?

— **Bu ne sana, ne de kavmine bırakılabilir. Bu sadece Allah'ın bir emanetidir, onu dilediğine verir.**

— Görüyorum ki bizi deve kılları ve hayvan tüyleri ile başbaşa bırakıp kendin kerpiç binalar üzerinde kalmak istiyorsun!.

— **Hayır, öyle değildir..**

— Peki ama bana ne vereceksin, nasıl bir itibar sağlayacaksın?

— **Sana üzerinde savaşa çıkacağın at ve onun dizginini vereceğim..**

— Bugün ben bu imkâna sâhip değil miyim?

— **Hayır...**

— O halde ayağa kalkar mısın? Seninle biraz daha konuşmak istiyorum.

Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ayağa kalktı. Âmir bin Tufayl daha önce yanındaki arkadaşı Erbed bin Kays'a düşündüğü ve plânladığı tuzağı söylemişti: Muhammed ayağa kalkıp benimle konuşurken sen arka tarafına geç ve kılıcını kullan.. demişti.

Böylece plânı gerçekleştirmek için Âmir elini Peygamber (S.A V) Efendimiz'in omuzuna attı ve yürümeye başladılar. Bu sırada Âmir konuşmaya başladı ve sordu: (Maksadı oyalamak ve gaflete düşürmekti.)

— Bizi kendisine dâvet ettiğin Rabbini anlatır mısın? O nasıldır ve nicedir? Ne yapar, ne işle meşgul olur?

Ve buna benzer birtakım sorular tevcih etti. Bu arada Erbed bin Kays'a işâret ederek Peygamber'i öldürmesini anlatmak istedi. Bu işâret üzerine Erbed bin Kays kılıcını kınından sıyırmak istedi, ama nâfile, kılıç ançak bir karış kadar çıktı ve kaldı. Allah kılıcı o vaziyette kınında tuttu. Erbed bütün gücünü sarfettiyse de sonuç alamadı. Resûlüllah (S.A.V.) onun neler yaptığını görüyordu. Çünkü Peygamber (S.A.V.) Efendimiz önden gördüğü gibi arkadan da öylece görürdü. Ve şu duâyı yaptı :

— Allah'ım, bu ikisine dilediğini yapmakta sen yeterlisin. Onlara umutsuzluk takdir eyle!

Bu duâ (bedduâ) üzerine ikisi de arkalarını dönüp kaçmaya başladılar. Kaçarlarken açık bir havada Allah, Erbed bin Kays üzerine bir yıldırım indirip yaktı. Âmir bin Tufayl ise meçhul bir kişi tarafından vuruldu, boyun guddesi dışarı çıktı ve o vaziyette Selûliye kabilesinden bir kadının yanına kendisini attı. Deve gibi inliyor ve kendi kendine diyordu ki: «Devenin guddesi çıkar gibi benim de guddem çıktı..» Ölüm belirtileri görülünce atını istedi. Bindikten sonra duyduğu acının te'siriyle olsa gerek atı kamçıladı, üzerinde ölünceye kadar onu sürdü.

Buna işâretle Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de buyuruyor ki :

«O'nu, gök gürlemesi hamd ile, melekler de korkularından tesbih ederler. Onlar pek kuvvetli olan Allah hakkında çekişirken, O, yıldırımları gönderir de onlarla dilediğini çarpar. Gerçekten duâ ve ibâdet ancak O'nadır. O'ndan başka çağırdıkları putlar kendilerine hiçbir cevap vermezler. Durumları suyun ağzına gelmiş avuçlarını ona açmış bekleyen adamın durumu gibidir. Hiçbir zaman suya kavuşamaz. İşte kâfirlerin yalvarışı da böyle boşunadır.»[951]

Bu iki müşrikin ölümleriyle ilgili bâzı rivâyetler daha vardır. Onları buraya nakletmeye lüzum görmedik. Çünkü önemli olan, bu iki azgının helâk olmasının tesbitidir. Bu konu hakkında Tefsîr-i Hanefî ile Tefsîr-i Uyûn'da gerekli nakiller yapılmıştır.

Bir başka tesbitle İHLÂS sûresinin iniş sebebi şöyle anlatılıyor :

— Mekke müşriklerinden Âmir bin Tufayl, Erbed bin Kays ve benzeri kimselerden bir grup toplanarak Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e geldiler ve dediler ki :

— Ya Muhammed! Rabbini bize vasfedip anlat: O neden-

(951) Ra'd sûresi, âyet: 13-14.

dir? Altından mı, gümüşten mi, demirden mi, bakırdan mı? Çünkü bizim ilâhlarımız bu gibi maddelerdendir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz onlara:

— **Rabbim bunlardan hiç bir şeye benzemez. O'nun benzeri yoktur,** buyurdu.

Bunun üzerine İhlâs sûresi indi. Meâlen şöyle ifâde ediliyordu: «**Ya Muhammed! De ki: O Allah birdir. Allah her şeyden müstağnî ve her şey O'na muhtaçtır. O doğurmamış ve doğmamıştır. Hiçbir şey O'na denk değildir ve olamaz.**»[952]

Kırk Hadis kitabında da buna yer verilmiş ve gerekli izah yapılmıştır

Diğer bir rivâyette ise deniliyor ki:

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Mekke'den Medine'ye hicret etti. (Allah o beldeyi kıyâmete kadar nurlandırsın.) Bu arada Mekke müşrikleri Dârü'n-Nedve'de toplandılar. Bu toplantı yeri Ebû Cehl'in kaldığı sokakta bulunuyordu. (Allah'ın lâneti ona olsun.) Toplantıda konu Resûlüllah (S.A.V.)'in hicreti idi. «Onu kim geri çevirebilir? Onu yakalayıp diri ya da ölü olarak getirene yüz tane kızıl tüylü, siyah gözlü, yüz tane de Rumi olmak üzere ikiyüz deve ve yüz tane de Arap atı ödül olarak verilecektir» denildi. Süraka adında bir adam ayağa kalkıp: Onu ben size yakalayıp getireceğim, dedi. Hey'ettekiler de «biz demin dediğimiz ödülü o takdirde sana öderiz» dediler. Bunun üzerine Süraka atına atlayıp Peygamber'i tâkibe koyuldu. Derken yolun bir bölümünde Peygamber Efendimiz'e yetişti Onu öldürmek için kılıcını çekti. Bu sırada Cebrâil (A.S.) indi ve Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e hitapla dedi ki:

«Ey Allah'ın Resûlü! Cenâb-ı Hak yeryüzünü sana musahhar eyledi. (Emrine verdi.)»

Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.):

— **Ey yeryüzü! Süraka'yı yakala..** buyurdu.

Bu emir üzerine Süraka'nın atı dizlerine kadar toprağa gömülüp kaldı. Süraka başka çare bulamayınca, «Bir daha

(952) Ubey bin Kâ'b-Câbir bin Abdullah, Ebû Âliye, Şa'bî, İkrime (R.A.)

yapmayacağım. Bana eman ver» diye yalvardı. Resûlullah (S.A.V.) duâ buyurarak Süraka'yı kurtardı. Fakat o tekrar kötü niyetini icrâ etmek için Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in üzerine kılıcını çekerek yürüdü. Resûlüllah (S.A.V.) bu kez karnına kadar atın gömülmesini diledi ve öyle oldu. Süraka neticenin iyi olmayacağını görünce yine yalvardı: «Bir daha sana karşı hiçbir kötü harekette bulunmayacağım. Bana eman ver» dedi. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz yine duâ buyurdu; Süraka'nın atı batmış olduğu topraktan kurtuldu. Süraka atından indi. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in binmiş olduğu devenin önüne gelip diz çöktü. Yerden toprak alıp yüzüne serpti ve sordu :

— Ya Resûlâllah! Sen kendi ilâhından bana haber ver. Onun bu büyük ve yüksek kudreti nereden? O, altından mı yoksa gümüşten midir?

Resûlüllah (S.A.V.) başını önüne eğip Cibrîl-i Emin'i bekledi Bunun üzerine Cibrîl-i Emîn İhlâs sûresiyle indi. Ayrıca Zümer sûresinin 46., Şûrâ sûresinin 11. âyetleri de indi.

«De ki: Ey göklerin ve yerin yaratanı! Görülmeyeni ve görüleni bilen Allah! Kulların ayrılığa düştükleri şeyler hakkında aralarında sen hükmedeceksin.»

«Göklerin ve yerin yaratanı, size içinizden eşler, çift çift hayvanlar var etmiştir. Bu suretle çoğalmanızı sağlamıştır. O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, işitendir, görendir.»

İlâhî beyânın yüksek anlamı ve gönüllere neşter vurucu ifâdesi karşısında Süraka kendinden geçti ve :

— Ya Resûlâllah! İslâmiyeti bana arzeyle, dedi.

Allah'ın Resûlü İslâmiyeti ona arzetti. Böylece kötü niyet iyiye döndü. Kırk Hadis kitâbında da bu husus belirtilmiştir.

Rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Mekke'den hicret ederken yüksek bir tepenin üstüne çıkıp Mekke'ye yöneldi ve şöyle seslendi: **«Ben biliyorum ki Allah katında en sevimli belde sensin. Yine Allah katında en sevgili toprak da sensin. Senin sâkinlerin beni çıkarmamış olsalardı, elbette ki seni bırakıp gitmezdim.»**

İHLÂS SÛRESİNİN İSİMLERİ

İhlâs sûresinin yirmi kadar ismi olduğu tesbit edilmiştir:

1 — İHLÂS sûresi.

Katâde'nin yapmış olduğu rivâyette deniliyor ki: «Bu sureye İhlâs denilmesi, Cenâb-ı Allah'ın varlığını, birliğini yansıtan özel bir sûre olduğu içindir. Dikkat edilecek olursa bu sûrede dünya ve âhiret işlerinden bir şey yoktur.»

Ebû Saîd el-Hanefî (rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Bu sûreye İhlâs denilmesinin sebebi okuyanını dünya şiddetlerinden, ölüm sekrelerinden, kabir karanlıklarından ve kıyâmet korkularından kurtarmasına mebnîdir.

2 — TEFRÎD sûresi.

Allah'ın birliğini beyân ettiği, ortağı bulunmadığını yansıttığı içindir.

3 — TECRÎD sûresi.

4 — TEVHÎD sûresi.

Çünkü bu sûrede Celâl sıfatları olan Sıfat-ı Selbiyye'den başka sıfatlar anılmamıştır. Hem bu sûreye îtikad eden kimse Allah dininde ihlâs sâhibi olur. Bu îtikad üzre ölürse Cehennem ateşinden kurtulmuş sayılır. Hem bundan bir önceki sûre sırf Ebû Leheb'i yermektedir. Bu sûreyi okuyan kimse bu mânayla Ebû Leheb ile bir araya gelmez (kıyâmet günü o zümreye dâhil olmaz).

5 — NECÂT sûresi.

Kulun iki dünyada da belâlardan kurtulması Kelime-i Tevhîd ile mümkündür. Dünyada kılıçtan ve cizye vermekten, âhirette Cehennem azâbından kurtulur.

6 — VELÂYET sûresi.

Bize kadar gelen haberden anlaşıldığına göre, bir adam sabahın iki rek'atini kılmak istemiş, bu sebeple tekbir alıp Fâtiha-i Şerîfe'yi okumuştu. Hazret-i Peygamber (S.A.V.) ona: **«Onu takiben oku, kendini beri kıl!»** buyurmuştu. O da Kâfirûn sûresini okumuştu. İkinci rek'atte yine Fâtiha-i Şerîfe'yi

okumuştu. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: **«Onu takiben oku!»** buyurmuştu. Bu kez o adam İHLÂS sûresini okumuştu.

Hem bu sûreyi okuyan kimse Allah dostlarından olur. Allah'ı bu anlamda bilen kimse, O'nu kendine yegâne sâhip olarak seçmiş olur.

7 — NİSBET sûresi.

Müşrikler Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e «rabbini bize anlat, O'nun nesebini, neye mensup olduğunu bildir» demişlerdi. Bunun üzerine İHLÂS sûresi inmiştir.

Rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurmuşlar ki: **«Her şeyin bir nisbeti** (mensub olduğu durum) **vardır. Allah'ın nisbeti** Kul hüvallahü ehad Allahü's-samed'**dir.»**

Yine rivâyete göre: Kureyş müşrikleri Resûlüllah Efendimiz'i ayıplamışlar, yakışıksız sözler sarfedip demişlerdi ki: «Muhakkak Ebû Kebşe (koç babası) mevlâsını seviyor da onun nisbetini Kul hüvallahü ehad ile okuyor.»

Başka bir rivâyette ise şöyle deniliyor: İhlâs sûresi inerken beraberinde yetmiş bin melek bulunuyordu. Böylece bu sûreyle birlikte esrar keşfolunuyor, melekler ne kadar bir semaya uğradılarsa, o semanın ehli onlardan beraberlerinde ne olduğunu soruyor, onlar da Rabbimizin nisbeti diyorlardı.

8 — MA'RİFET sûresi.

Abdullah el-Ansarî (R.A.)'den yapılan rivâyete göre, bir adam gelip iki rek'at namaz kıldı; Kul hüvallahü ehad'i okudu. Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) Efendimiz: **«Bu, Rabbini bilen bir kuldur»** buyurdu.

9 — CEMAL sûresi.

Yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki: **«Allah şübhesiz cemîl** (çok güzel) **dir, cemâli** (güzelliği) **sever.»** Bunun üzerine soruldu :

— Yâ Resûlâllah! Cemâlin mânası nedir?

— **O'nun cemâli; O bir'dir, Samed'dir** (**hiçbir şeye muhtaç değildir, her şey ona muhtaçtır.**) **Doğmamıştır, doğurmamıştır. Hiçbir şey O'na denk değildir. Kulun cemâli, Allah'ı bu sıfatlarıyla bilmesidir.**

10 — MUKAŞKIŞA sûresi.

Çünkü bu sûre, okuyanını şirk hastalığından kurtarıp iman sağlığına eriştirir. Kâfirûn sûresine de aynı isim verilmiştir. Çünkü o sûre de insanı şirk (Allah'a ortak koşmak) hastalığından kurtarıp iyileştirir.

11 — MUAVVEZE sûresi.

Rivâyet edildiğine göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz kızı Hz. Fâtıma'yı Ebû Tâlib'in oğlu Hz. Ali'ye verdiğinde ona dedi ki: «**Ya Ali! Kul hüvallahü ehad, kul eûzü birabbil felâkı ve kul eûzü birabbin-nâsi sûreleriyle teavvüzde bulun, bunlarla Allah'a sığın! Çünkü Allah'a sığınanlar bunlardan daha hayırlı bir şeyle sığınmamışlardır.**

ed-Dürrü'n-Nazîm adlı kitapta Hazret-i Osman bin Affân (R.A.)'den yapılan rivâyete göre, Hz. Osman şöyle söylemiştir: «Hastalandım. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz beni sormaya geldi ve şöyle buyurdu :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ أُعِيذُكَ بِاللّٰهِ الْوَاحِدِ الصَّمَدِ الَّذِى لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ مِنْ شَرِّ مَا تَجِدُ مِنْ أَذًى

«**Rahmân ve Rahîm olan Allah adıyla: Seni, bir olan, hiçbir şeye muhtaç olmayan, doğurmayan, doğmayan ve hiçbir şey kendisine denk olmayan Allah'a sığındırırım, hissettiğin eziyet ve elemin şerrinden.**»

Sonra da Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz: «**Ya Osman! İşte bunlarla Allah'a sığın. Çünkü sığınmakta bunların bir benzeri yoktur**» buyurdu.

Yine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir adama buyurdu ki: «**Sabahladığın ve akşamladığında İhlâs ve Muavvezeteyn'i oku. Çünkü bunlar dünya ve âhiret işlerinden her şey için sana yeter.**»

12 — SAMED sûresi.

Çünkü bu sûrede SAMED sıfatı geçmektedir. İbrâhîm sû-

resi, Muhammed sûresi denildiği gibi buna da Samed sûresi denilmiştir.

13 — **ESAS sûresi.**

Katâde'nin Enes bin Mâlik (R.A.)'den yapmış olduğu rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir hadislerinde buyurmuşlar ki: **«Yedi kat gökler ve yerler Kul hüvallahü ehad üzerinde kurulmuştur.»**[953]

Bu hadîsin yorumuna gelince: Çünkü ilâhın iki veya üç olduğunu iddia etmek ya da böyle îtikadda bulunmak dünyanın yıkılmasına sebeb olur. Veya ciddən varlık âlemini yaradanın bir değil iki ya da üç olması yerlerin ve göklerin bu düzen üzere kalmasına imkân vermezdi; her şey altüst olur, nizam-ı âlem bozulurdu. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de buna işaretle buyuruluyor ki :

«Eğer göklerde ve yerde Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, onların ikisi de muhakkak ki yıkılıp giderdi.»[954]

Diğer bir âyetle de bu konuya şöyle temas edilmektedir:

«Rahmân'a **çocuk isnad etmelerinden ötürü, neredeyse** gökler paralanacak, **yer yarılacak, dağlar çökecekti. Oysa Rahmân'a çocuk edinmek yaraşmaz. Çünkü göklerde ve yerde** olan her şey **Rahmân'a baş eğmiş kul olarak gelecektir.»**[955]

Bu bakımdan TEVHÎD'in varlık âleminin bayındır ve belli düzende kalmasına sebeb olduğu ortaya çıkmaktadır.

14 — **MÂNİ'A sûresi.**

Rivâyete göre, Cenâb-ı Allah mi'rac gecesi Resûl-i Ekrem'ine şöyle buyurmuştur: **«Sana İhlâs sûresini verdim ki bu sûre Arş'ımızın hazinelerinin zâhirindendir. Hem kabir azâbına mânia (engel) dır, Cehennemden kurtulmaya vesiledir.»**[956]

15 — **MUHZARA sûresi.**

Okunduğunda melekler bu sûreyi dinlemek için orda hazır bulunurlar. Bu sebeble ona MUHZARA sûresi de denilmiştir.

(953) Katâde; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(954) Enbiyâ sûresi, âyet: 22.
(955) Meryem sûresi, âyet: 90-91.
(956) Dahhak bin Mezahim: İbni Abbas'dan (R.A.)

16 — MÜNFERE sûresi.

Bu sûre okunduğu zaman şeytanlar uzaklaşıp kaçarlar. MÜNFERE, şeytanları kaçırmaya vasıta olan sûre demektir.

17 — BERAET sûresi.

Çünkü bu sûre şirk'ten (Allah'a ortak koşmak)tan insanı kurtarıp bu konuda berat olur. Nitekim Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki: **«Kim namazda veya başka bir konuda Kul hüvallahü ehad sûresini okursa, Allah ona cehennemden kurtulma beratı yazar.»**

18 — MÜZEKKİRE sûresi.

Çünkü insana katıksız bir TEVHÎD'i ve bu anlamda Allah'ın başka varlıklardan ayrıldığını hatırlatır. Hem bu sûre insanın daha çok muhtaç bulunduğu ve fakat çoğu zaman gaflet ettiği Cenâb-ı Zülcelâl'i hatırlatır.

19 — NÛR sûresi.

Buna işâretle Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki :

«Her şeyin bir nûru var. Kur'ân'ın nûru ise Kul hüvallahü ehad'**dır.»**

Buna bir örnek verecek olursak, gözbebeğini gösterebiliriz: İnsanın nûru, en küçük organına yerleştirilmiştir (gözbebeğine) Bu sûre de Kur'ân'ın gözbebeği mesabesindedir.

20 — EMÂN sûresi.

Bu konuda Peygamber (S.A.V.) Efendimiz kudsî hadîslerinde buyuruyorlar ki: **«Lâ ilâhe illâllah benim kalemdir. Kim bu kaleye girerse azâbımdan emîn olur.»**

Kelime-i Tevhîd'in mânası ise bu sûrede toplanmıştır. Tefsîr-i Kebîr'de de bu hususa temas edilmiştir. Tefsîr-i Hanefî'de ise buna yakın bir yorum yapılmıştır.

21 — KUL HÜVALLAHÜ EHAD sûresi.

Bu onun açık ismidir.

Bu sûrenin Mukarribe adını taşıdığını söyleyenler de var. Çünkü okuyucusunu Allah'a yaklaştırır. Nitekim rivâyete göre, bir adam Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek dedi ki :

— Ya Resûlâllah! Ben günahı çok olan bir adamım. Beni Allah'a yaklaştıran bir amele irşad eder misin?

— Kul hüvallahü ehad sûresini çokca okumaya gerekli ol. Çünkü bu sûre seni Allah'a yaklaştırır,[957] diye cevap verdi.

İHLÂS SÛRESİNİN TEFSİRİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU HUSUSTA İMAMLARIN GÖRÜŞLERİ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.. **Kul hüvallahü ehad:** Zamîr burada şe'n içindir. **Hüve zeydün** denildiğinde olduğu gibi. Merfu' olması mübtedâ olduğu içindir. Haber ise ondan sonra gelen cümledir. Cümlede bir aidin bulunmasına lüzum yoktur. Çünkü Hüve'nin kendisi aiddir. Veya Allah hakkında Peygamber'den sorulduğunda ona cevapla Hüvallahü denildi. Hüve, yâni sizin sorduğunuz ilâh, Allah'dır.

Çünkü rivâyete göre, Kureyş müşrikleri Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek sordular:

— Ya Muhammed! Bizi kendisine dâvet ettiğin Rabbini anlat. vasıfları nedir?

Bunun üzerine Allah cevap olarak bu sûreyi indirdi.

KUL : Yâ Muhammed! Kâfirlere de ki: Benim şübhesiz ibâdet ettiğim Rabbim, bir olan, eşi, dengi bulunmayan, benzeri ve ortağı olmayan, yardımcıya ihtiyaç duymayan Allah'dır.

Aynı yoruma Tefsîr-i Kaadî ve Ebû Leys Tefsîri'nde yer verilmiştir.

ALLAHÜS-SAMED : Bütün ihtiyaçlarda kendisine baş vurulan ve fakat kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayan tek büyük.. Samede İleyhi'den alınmadır. **Samede İleyh:** Onu kasdetti, ona yöneldi, demektir. Allah mutlak surette bu sıfatla mevsuftur.. Çünkü O, başkasından müstağnîdir mutlak surette. Ondan başkası ise muhtaç oldukları her şeyde bütün yönleriyle O'na muhtaçtırlar. **Samed** kelimesinin belirli gelmesi yâni **Elif lâm** ile muarref olması, O'nun samediyetini bildikleri içindir. Ama

---

(957) ed-Dürrü'n-Nazîm.

Ehadiyeti böyle değildir. Çünkü müşriklerin çoğu onun ehadiyetini bilmiyordu. **Allah** lâfzının tekrarı, bu sıfatlarla mevsuf olmayan bir varlık ilâh olmaya müstehık değildir. Cümlenin atıftan boş tutulması, birinci cümleye netice mahiyetinde olduğundandır. Ya da birinci cümleye delil sayıldığındandır. Kaadî Beyzavî Tefsîri'nde de bu husus belirtilmiştir.

ALLAHÜ'S-SAMED : Yemez, içmez.. Müfessir Süddî diyor ki: **SAMED:** İçi ,karnı, midesi olmayan varlık demektir. İkrime ve Mücâhid de aynı görüştedirler.

İmam Katâde (R.A.)'den yapılan rivâyete göre: İblis, Âdem'e (A.S.) bakıyor ve ağzından içeri girerek arkasından dışarı çıkıyor. Âdem bu sırada henüz kuru balçık halinde idi. İblis sonra meleklere dönüp dedi ki: Bundan korkmayın; çünkü Rabbiniz Samed'dir; bu ise Ecvef (içi boş) dir.

İbni Abbas (R.A.)'den yapılan rivâyette deniliyor ki :

Samed yaratıkların ihtiyaç ânında kendisini kastedip ihtiyaçlarını gidermek için gözyaşı döktükleri, eğilip yüz sürdükleri zattır.

Ebû Vâil diyor ki: Samed öyle bir baştır ki, büyüklükte ve baş olmakta doruğa yükselmiştir.

Hasan el-Basrî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Samed daim olan. varlığı sürüp gidendir.

Katâde (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Samed bâki olandır. Bâzısına göre kâfi olandır. Muhammed bin Kâ'b el-Kurezî diyor ki: Samed doğurmayan ve doğurulmayan ve hiç bir dengi bulunmayan zâttır.

Resûlüllah Efendimiz'in damadı Hz. Ali (R.A.) diyor ki: Samed üst kademede olandan korkmayan, alt kademede olandan bir şey ummayan ve bütün ihtiyaçların karşılanmasında kendisine yönelilen zattır. Ebû Leys kendi eserinde bu hususu açıklamış ve belirtilen rivâyetlere yer vermiştir.

LEM YELİD : Doğurmamıştır. Çünkü O, cinsiyet mefhumundan çok yücedir. Kendisine yardımcı olacak hiçbir varlı-

ğa muhtaç da değildir. Hiçbir varlık da O'nun yerine halef olamaz. Çünkü hep öyledir ve hep öyle kalacaktır. İhtiyaç ve son bulma O'nun hakkında muhaldir. Fiilin geçmiş zamanla ilgili olarak gelmesi, putperestlerin ve Kitab ehlinin «melekler Allah'ın kızları, İsa da onun oğludur» demelerini reddetme sadedinde geldiği içindir. Veya **Ve lem yûled** cümlesine uygunluk kursun diye getirilmiştir. (Doğurulmamıştır) şeklinde tercüme ettiğimiz **Ve lem yûled** cümlesinin başında geçmiş zamanda fiili olumsuz yapan **Lem** harfi vardır. Hem Allah hiçbir şeye ihtiyaç duymaz, yâni hiçbir şeye muhtaç değildir ve yokluk da O'nun önüne geçemez. O halde O'nun çocuğu yoktur ki O'na vâris olsun, O'nun mülkine O'ndan sonra sâhip çıksın.

Aynı mâna ve yorumu Ebû Leys Hazretleri kendi eserinde belirtmiştir.

VE LEM YEKÜN LEHÛ KÜFÜVEN EHAD: Hiçbir şey O'nun dengi ve benzeri de değildir. Ne eş olarak, ne de başka bir isim altında hiçbir şey O'nun dengi ve benzeri olamaz.

Bu cümlede kaide olarak zarfın sonra getirilmesi gereki yordu Çünkü zarf bu makamda Küfüv kelimesinin sılasıdır. Ama maksad denklik ve benzerliğin O'nun zatından nefyedilmesi olduğu için önemine binâen takdim edilmiştir. Bununla beraber KÜFÜV'de müstekin olana hâl olması ya da haber olup küfüven'in de Ehad'a hal kılınması câizdir. Üç cümlenin atıfla birbirine bağlanmasından murad, denk ve benzerlerin bütün kısımlarını olumsuz yapmak içindir. Böylece üç cümle bir tek cümle gibi olmuş oluyor. Beyzavî tefsîrinde de bu husus açıklanmıştır.

O'nun hiçbir denk ve benzeri yoktur ki O'nun mülkünde O'nun azamet ve kudretine muadil olabılsın.

Hz. Mukatil diyor ki: Arap müşrikleri, melekler Allah'ın kızlarıdır, dediler. Yahudî ve Nasrânîler de Üzeyir ve Mesih'in Allah'ın oğlu olduğunu iddia ettiler. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak onların yalan söylediğini beyân ederken kendi zâtını tenzih etti ve bu gibi beşerî sıfatlardan berî kıldı.

Âsım, Ca'fer'in rivâyetiyle Küfüv kelimesini hemzesiz okumuştur. Hamza ise bu kelimeyi (F) harfinin sükûniyle, Bakuun ise zammesiyle okumuştur. Ama hepsi de aynı mânaya rücu' eder Ebû Leys de aynı hususu belirtmiştir.

İHLÂS SÛRESİNİ OKUMANIN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Sahîh rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu konuda şöyle buyurmuştur :

«Bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okumaktan herhangi biriniz âcizlik getirir mi?»

Bunun üzerine soruldu :

— **Bu nasıl olur? Ey Allah'ın Resûlü!**

— **Kul Hüvallahü Ehad'ı okuyun. Çünkü bu Kur'ân'ın üçte birine denk gelir.**

Diye cevap verdiler.[958]

Yine yapılan rivâyete göre bir adam Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e dedi ki :

— **Yâ Resûlâllah! Ben, Kul Hüvallahü Ehad sûresini seviyorum..**

Peygamber (S.A.V.) ona :

— **Kul Hüvallahü Ehad sûresini sevmen seni cennete sokacaktır!**[959] buyurdu.

el-Meâlim adlı kitapta da bu rivâyetlere yer verilmiştir.

Bu konuda vârid olan diğer hadîsler :

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan kimseye Cenâb-ı Hak mükâfat ve sevab olarak, Allah'a, meleklerine, kitablarına ve peygamberlerine îmân eden kimsenin sevab ve mükâfatını verir; yine buna karşılık olarak yüz şehîd sevabı lûtfeder.»[960]

İmam Zührî'den yapılan rivâyette, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurmuştur :

(958) Sened-i muttasıl ile Ebû Derdâ'dan (R.A.)
(959) Sened-i muttasıl ile Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(960) Tefsir-i Kebîr: Ubey bin Kâ'b'dan (R.A.)

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan kimse Kur'ân'ın üçte birini okumuş gibidir.»[961]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresi Kur'ân'ın üçte birine denk gelir.»[962]

«Kim İhlâs sûresini gösterişten uzak bir şekilde okursa, Allah onun cesedini Cehenneme haram kılar.»[963]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan kimse, Kur'ân'ın üçte birini okumuş gibi olur.»[964]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini üç defa okuyan kimse, Kur'ân'ın tamamını okumuş gibi olur.»[965]

«Ali'yi kalbiyle seven kimseye bu ümmetin üçte birinin sevâbı verilir. Onu hem kalbiyle, hem de lisaniyle seven kimseye bu ümmetin üçte ikisinin sevâbı verilir. Onu kalbiyle, diliyle ve bedeniyle seven kimseye ise bütün bu ümmetin sevâbı verilir. Kim de Kul Hüvallahü Ehad sûresini bir defa okursa, ona Kur'ân'ın üçte biri sevâbı verilir. İki defa okursa, ona Kur'ân'ın üçte iki sevâbı verilir. Üç defa okursa, Kur'ân'ın tamamının sevâbı verilir.»[966]

Hiyet-i Arabî'nin yapmış olduğu rivâyete göre, Hazret-i Ali (R.A.) Efendimiz bir gün minbere çıkarak dedi ki: «Şu anda ben size Kur'ân'ın tamamını okuyacağım!» Cemâat hayret etti. Ve sonra Hazret-i Ali (R.A.) İhlâs sûresini üç defa üstüste okudu. Tefsîr-i Hanefî'de de bu rivâyet nakledilmiştir.

Rivâyete göre :

Bir adam diğer bir adamın Kul Hüvallahü Ehad sûresini sabah oluncaya kadar bütün gece okuyup tekrarladığını duydu. Sabahleyin Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek o adamın bu amelini haber verdi. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

«Canımı kudret elinde bulunduran Zât-ı Ecell-ü A'lâ'ya

(961) İbni Şihab: Zühri'den. Ebû Leys.
(962) Müslim; Ebû Hüreyre'den (R.A.) / el-Lübâb: sahâbeden bir cemaatten. / el-İtkan.
(963) Taberânî.
(964) Ahmed bin Hanbel, Ebû Dâvud; Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(965) Câmi'us-Sağîr; Akil'den (R.A.)
(966) Kaynağı tesbit edilememiştir.

yemîn ederim ki, İhlâs sûresi Kur'ân'ın üçte birine denktir.»[967]

el-Meâlim adlı kitapta da bu rivâyete yer verilmiş ve konu açıklanmıştır.

«Kim Kul Hüvallahü Ehad sûresini on defa okursa, Allah onun için cennette bir ev yapar.»[968]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini on bir defa okuyan kimseye cennette bir saray yapılır. Yirmi defa okuyana iki saray yapılır. Otuz defa okuyana üç saray yapılır.»

Bunun üzerine Hazret-i Ömer (R.A.) dedi ki: «Ya Resûlâllah, o takdirde biz saraylarımızı çoğaltmaya çalışacağız..»

Peygamber (S.A.V.) onun bu sözü üzerine buyurdu ki :

«Allah'ın rahmeti bütün bunlardan çok daha geniştir.»[969]

Bu rivâyete Tefsîr-i Hanefî ve el-Mişkât kitaplarında da yer verilmiştir.

Rivâyete göre :

«Kim sabah namazından sonra Kul Hüvallahü Ehad sûresini on bir defa okursa, o gün kendisine bir günah gelip bulaşmaz. Şeytan gayret de sarfetse yine de korunmuş olur.»[970]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini on iki defa okuyan kimse, Kur'ân'ı dört defa okumuş gibi olur. Aynı zamanda o gün için yeryüzünün en üstün adamı o olur, eğer takvâ üzere bulunursa..»[971]

«Üç şey var ki onların hepsi ya da biri kimde bulunursa, Hûru'l-ıyn'den dilediği kadarıyla evlensin: Kendisine bırakılan emaneti Allah'tan korktuğu için sâhibine teslim eden, kaatilini afveden, her farz namazdan sonra on bir defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan.»[972]

---

(967) Sened-i muttasıl ile; Ebû Said el-Hudrî'den (R.A.)
(968) Sahîh-i Müslim; Muaz bin Cebel'den (R.A.)
(969) Taberânî, Daremî; Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(970) Rûhu'l-Beyân; Hz. Ali'den (R.A.)
(971) Taberânî; Ebû Hüreyre'den (R.A.) / el-İtkan.
(972) İbni Asâkir; İbni Abbas'dan (R.A.)

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini yirmi defa okuyan kimse için Allah cennette bir saray yapar.»[973]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini elli defa okuyan kimsenin Cenâb-ı Allah (kul hakkı, millet hakkı, büyük günahlar müstesnâ) elli senelik günâhını bağışlar.»[974]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini her gün elli defa okuyan kimse kıyâmet günü kabrinden şöyle çağrılır: Ey Allah'ı öven kimse, kalk cennete gir!..»[975]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini yüz defa okuyan kimsenin —kan dökmekten, başkasının malını yağma etmekten, zinâ ve içkiden sakındığı takdirde— elli yıllık günahı bağışlanır.» (Tabiî kul ve millet hakkı müstesnâ..)[976]

Aynı hadîsi Süyutî Câmi'us-Sağîr'de rivâyet etmiştir.

«Kim namazda ya da namaz dışında yüz defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa, Allah ona cehennemden kurtulma beratı yazar.»[977]

«Kim her gün ikiyüz defa kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa Allah ona binbeşyüz sevab yazar, (kul hakkı, millet hakkı müstesnâ) elli yıllık günahlarını bağışlar. Meğer ki üzerinde borç (kul hakkı) bulunsun. (O takdirde bu günah ödenmedikçe afvedilmez.)»

«Döşeğine uzanıp uyumak isteyen kimse sağ yanı üzerine uzansın ve sonra üç defa İhlâs sûresini okusun. Kıyâmet günü olunca Cenâb-ı Rab buyurur ki: Ey kulum! Sağ yandan cennete gir..»[978]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini ikiyüz defa okuyan kimsenin, (kul ve millet hakkı müstesnâ) ikiyüz yıllık günâhı bağışlanır.»[979]

«Kim bir gün içinde Kul Hüvallahü Ehad sûresini ikiyüz defa okursa, Allah onun için bin beş yüz sevab yazar. Meğer ki

(973) İbni Mâce; Halid bin Zeyd'den (R.A.)
(974) İbni Nasr; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(975) Taberânî; Câbir bin Abdullah'dan (R.A.)
(976) Beyhakî, İbni Adiy; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(977) Taberânî, Deylemî.
(978) Tirmizî; Enes bin Mâlik'den (R.A.) / el-İtkan
(979) Beyhakî; Enes bin Mâlik'den (R.A.)

üzerinde borç (kul ve millet hakkı) **bulunmuş ola. O takdirde bu haklar ödenmedikçe afvolunması mümkün değildir.»**[980]

«Kim Kul Hüvallahü Ehad sûresini bin defa okursa, bununla cidden o kendi nefsini Allah'tan satın almış olur.»[981]

Câmiu's-Sağîr'de de İmam Süyutî aynı hadîsi nakletmiştir.

Konumuzla ilgili hadîsleri nakletmeye devam ediyoruz:

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini yüz bin defa okuyan kimse, şübhesiz ki kendini Allah'tan satın almış olur. Allah tarafından bir çağrıcı göklerde ve yeryüzünde şöyle seslenir: Haberiniz olsun ki, falan kimse Allah'ın azâdlısıdır...»[982]

Fethü'l-Mecîd adlı kitapta da bu rivâyete yer verilmiştir.

Ben fakir (Allah beni cehennemin çok yakıcı ateşinden kurtarıp azâd eylesin!) Mescid-i Haram'da bulunuyordum. Aylardan Ramazan-ı Şerîf idi. Hicr takvim 1262'yi gösteriyordu. Şeyhlerden birini gördüm. Geceleyin Davudiye kapısında durup İhlâs sûresini okumaya başladı ve bütün bir Ramazan gece gündüz buna devam etti. Bir ara kendisine yaklaşıp ellerini öptüm ve dedim ki:

— Seni her gün burada İhlâs sûresini okur görüyorum. Bunun faydalarını bana anlatır mısın?

Eliyle boynunu göstererek dedi ki:

— Evlâdım, boynumu cehennem ateşinden azâd ettirdim.

Bunun üzerine kendisinden bu hususta bana icâzet vermesini rica ettim. İcâzet verdi ve bana bereketle duâda bulundu. «Allah beni de, seni de bu sûreyi bin defa okumaya muvaffak eylesin!» diyerek ilâvede bulundu. Aynı icâzet bunu hat ve kitâbet ile okuyan kimse için geçerlidir. Allah bizi de, sizi de mübârek eylesin; bize de, size de fetih kapılarını açsın. İhlâs sûresinin hürmetine bizi de, sizi de ihlâs üzere bulunan kullarından eylesin!.

«Kim cuma namazından sonra yedi defa İhlâs sûresini,

(980) Beyhakî, İbni Adiy; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(981) el-Hârici kendi Fevâid'inde; Huzeyfe'den (R.A.)
(982) Bezzar; Enes bin Mâlik'den (R.A.)

yedi defa da Muavvezeteyn sûrelerini okursa, Allah onu ikinci cumaya kadar kötülükten koruyup himâyesine almış olur.»[983]

«Kim cuma günü imam selâm verdikten sonra henüz ayaklarının bulunduğu vaziyeti bozmadan Fâtiha-i Şerîfe'yi, Kul hüvallahü ehad sûresini ve Muavvezeteyn (kul eûzü birabbil felâk ile kul eûzü birabbin-nâs) sûrelerini yedişer defa okursa, geçmiş ve gelecek günahları (ancak kul ve millet hakkı müstesnâ) **bağışlanır.»**[984]

Câmiu's-Sağîr'de de bu hadîs nakledilmiştir.

«Ben bir ara gece ve gündüz ümmetim üzerine azâb inecek diye endişe edip duruyordum. Tâ ki Cibrîl (A.S.) İhlâs sûresiyle bana geldi ve işte o zaman anladım ki Allahü Teâlâ bu sûrenin inmesinden sonra ümmetime azâb etmeyecektir.»

Çünkü bu sûre Allah'ın nisbetidir. Kim bunu okumaya kendini verip sebat gösterirse gökkubbesinden onun tepesine hayır ve iyilik dökülmeye başlar. Ayrıca üzerine sekînet iner. Rahmet her yandan onu kuşatır. Onun Arş etrafında bir uğultusu olur. Allahü Teâlâ okuyucusuna rahmet ve mağfiret nazariyle bakıncaya kadar bu uğultu devam eder. Allah okuyanını bir kere mağfiret etti mi, bir daha da ona azâb etmez. Sonra da o, kendisinden ne isterse ona verir, onu kendi himâyesine ve güvenliğine alır. Okuduğu günden tâ kıyâmet kopuncaya kadar Allah'ın kendi dostları için hazırladığı bütün hayırlar, dünya ve âhiret iyilikleri ona verilir. Bu çokça bir nasibdir. Allah onun rızkını genişletir, ömrünü uzatır, bütün önemli işlerinde ona yeterli olur.

O kimse ölüm sekeratını tatmaz, kabir azâbından kurtulur. İnsanlar korktuğu zaman o korkmaz. Kıyâmet günü toplantı yerine gideceği zaman beyaz inciden kendisine bir binit getirilir; ona biner de Allah'ın huzurunda yerini alıncaya kadar hiçbir yerde durmayıp geçer. Allah ona rahmet nazariyle

---

(983) İbn-i Sinnî; Âişe (R. Anhâ) Vâlidemiz'den.
(984) Ebû Said el-Kuşeyrî; Enes bin Mâlik'den (R.A.)

bakar, cennet ile ikramda bulunur. Cennette istediği yerde kendine hazırlık yapar.

İhlâs sûresini okuyana müjde olsun!.. Çünkü her kim bu sûreyi bir defa okursa Allah ona meleklerini müvekkel kılar, onu önünden ve arkasından muhafaza ederler. Onun için istiğfarda bulunurlar. Öleceği âna kadar onun için sevab yazarlar. Ona İhlâs sûresinin her harfine karşılık bir hurma ağacı dikerler ki birinin uzunluğu bin fersah kadar olur. Her hurma ağacının üzerinde bin salkım bulunur ve her salkımda Alic çölündeki kumlar kadar hurma koruğu bulunur. Her koruk dağın tepesi gibidir. Onlar salgılarıyla dallara öylesine aydınlık verirler ki yerle gök arasındaki aydınlık gibidir. Hurma, altındandır Koruk, beyaz incidendir ve renk renk aksettirmekte, bambaşka bir süs arzetmektedir.

Kim de Kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa, ona bin melek müvekkel kılınır. O melekler onun için bir nice saraylar yapar ve nice şehirler meydana getirirler. Saray ve şehirlerin çevresinde bir nice meyve ağaçları ve kokulu bitkiler dikerler. O yeryüzünde yürürken yeryüzü onun yürümesinden ferahlık duyar. Günahları bağışlanmış bir halde ölür. Allah'ın huzuruna çıkarılınca Cenâb-ı Hak ona: **«Sana müjdeler olsun, gözlerin aydın olsun. Senin için katımda bir nice kerametler hazırladım!»** buyurur. Melekler onun Allah'a olan yakınlığına hayret ederler. Allah katındaki keramet ve makamına şaşırıp kalırlar Allah LEVH-İ MAHFUZ'a emreder de kulun sevâbını okumasını söyler. Gök ehli buna hayret ederler. «Sübhânallah, Rabbimiz! Cennette bunun gibisi var mıdır?!» derler. Allah onlara cevap verip buyurur ki: **«Ben kuluma bunları hazırladım. Artık sizler de Kul Hüvallah sûresini okumaya rağbet edin. Çünkü bu sûreyi okumak berattır. Ateşten kurtulmaktır.»**

Kim Kul Hüvallahü Ehad sûresini bir defa okursa, onun cennetlik olduğuna yetmiş bin melek şehadette bulunur ve kendisine yetmiş bin melek sevâbı yazılır. Cenâb-ı Hak meleklerine şöyle emreder: **«Meleklerim! Kuluma bakın; ne istiyorsa**

kendisine verin.» Tabiî Allah o kulun ne istediğini çok daha iyi bilir.

Kim de Kul Hüvallahü Ehad **sûresini** okuyup muhafaza ederse, Allah katında kurtuluş yolu bulan, Hakk'a kulluk görevini yerine getiren ve oruç tutan zatlardan yazılır. Kıyâmet günü olunca melekler derler ki: «Yâ Rab! Bu senin sıfatlarını çok severdi.» Bunun üzerine Cenâb-ı Allah onlara şöyle emreder: **«Sizden hiçbir tane kalmasın, mutlaka onu Cennete teşyi' etsin..»** Melekler de, gelinin süslenip damat evine gönderildiği gibi onu süsleyip Cennete götürürler. Cennete girince melekler onun derecelerine ve kendisi için hazırlanmış saraylara bakıp derler ki: «Yâ Rab! Bu kulun ne ile bu kadar yüksek derecelere erişti? Halbuki onunla beraber şenin kitabını okuyanlar bu kadar yükselemediler!.» Cenâb-ı Hak buyurur ki: **«Peygamberlerimi gönderdim. Kitablarımı onlarla beraber indirdim. Bana îman edenlere fazl u keremimden neler vereceğimi onlara açıkladım. Beni yalanlayanlara nasıl bir azâb edeceğimi bildirdim. Herkesi kendi ameline göre mükâfatlandırıp karşılığını veririm. Özellikle İhlâs sûresine sâhip olanlara büyük ecir veririm. Çünkü onlar bu sûreyi gece ve gündüz okumayı çok severlerdi. İşte onların sair Cennet ehli üzerine olan üstünlüğü bundandır.»**

Kim Kul Hüvallahü Ehad sûresini sevdiği halde ölürse, Allahü Teâlâ şöyle buyurur: **«Benden başka kim bu kuluma mükâfat vermeye güç getirebilir? Şübhesiz ki ancak ben onun mükâfatını noksansız vericiyim.»** Ve sonra Allah o kuluna der ki: **«Kulum! Cennetime gir, senden artık râzı oldum..»**

Böylece o kul Cennete girince (ve oradaki ebedî nîmetleri görünce) şöyle der: **«Bize verdiği sözde duran ve bizi bu yere vâris kılan Allah'a hamdolsun. Cennette istediğimiz yerde oturabiliriz. Yararlı iş işleyenlerin ecri ne güzelmiş!.»**[985]

Eh, artık Kul Hüvallahü Ehad sûresini okumayı sevenlere müjdeler olsun!. Şübhesiz ki bu sûreyi günde üç defa okuyan kimseye Allah şöyle buyurur: **«Kulum, arzu ettiğin hususta ba-**

---

(985) Zümer sûresi, âyet: 74.

şarılı oldun. İşte bu benim Cennetimdir. Oraya gir de senin için fazl u keremimden ve nîmetlerimden, Kul Hüvallahü Ehad sûresini okumana karşılık neler hazırladığımı bir gör!.»

O kul Cennete girince binlerce kahramanın binlerce şehirde bulunduğunu ve aralarında bir nice saray ve bahçelerin sergilendiğini görür.

O halde İhlâs sûresini fazlasıyla okumaya rağbet edin. Çünkü herhangi bir mü'min Allah'ın en büyük rızasına mazhar olur. Artık o kimse şu zümreye girme bahtiyarlığına erişir: **«Kim Allah'a ve Peygamber'e itâat ederse, işte onlar Allah'ın nîmetine eriştirdiği peygamberlerle, dosdoğru olanlarla, şehîdlerle ve sâlihlerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar! Bu nîmet Allah'tandır. Bilen olarak Allah yeter.»**[986]

Kim de bu sûreyi yirmi defa okursa, Allah yolunda kanı dökülen yetmiş bin kişinin sevabı ona verilir. Kendisi, çoluk çocuğu ve malı mübarek kılınır. Otuz defa okuyan kimse Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e komşu olur. Elli defa okuyan kimsenin elli yıllık günahları (kul ve millet hakkı hariç olmak üzere) bağışlanır. Yüz defa okuyan kimseye Allah yüz senelik ibadet sevabı yazar. İki yüz defa okuyan kimseye yüz köle âzâd etmiş gibi olur. Dört yüz defa okuyan kimseye dört yüz şehid sevabı verilir. Beş yüz defa okuyan kimseyi ve çoluk çocuğunu Allah mağfiretine eriştirir. Bin defa okuyan kimse ise cidden Allah'a olan borcunu ödemiş ve Cehennemden âzâd edilmiş olur

Bilmiş olun ki dünya ve âhiret hayrı Kul Hüvallahü Ehad sûresini okumaktır. Onu ancak bahtiyar kimseler okur ve okumaya devam eder. Onu okumaktan ancak bedbaht olan kimseler âcizlik getirir.»[987]

---

(986) Nisâ sûresi, âyet: 69-70.

(987) Tefsir-i Hanefi. (İHLÂS sûresini okumanın fazileti anlatılırken büyük rakamlar verilmiştir. Tabii bunca mükâfat, İHLÂS'ı anlayarak ve mefhumunca amel ederek okumağa bağlıdır.) (Mütercim)

İHLÂS SÛRESİYLE İLGİLİ DİĞER BELGELER, HADÎSLER VE RİVÂYETLER

«**Kim sabah namazını kılar ve seccadesi üzerinde oturup yüz defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa, kendisiyle Allah arasındaki günahları** (ki bu günahlardan dolayı ancak Allah hak sahibidir) **bağışlanır.**»[988]

«**İhlâs sûresini bin defa okuyan kimse Cennet ile müjdelenir** »[989]

İlim adamlarından bâzısı demiş ki: «Kim uykusunda İhlâs sûresini okursa, kendisine Tevhîd (sancağı) verilir. Çoluk çocuğu fazla kalabalık olmaz. Çokca zikir yapma hevesi içinde uyanır. Duâları da makbul tutulur.

«**Kim Kul Hüvallahü Ehad sûresini bir defa okursa, mübârek kılınır. İki defa okursa hem kendisi, hem çocuğu mübarek kılınır. Üç defa okursa hem kendisi, hem çoluk çocuğu, hem de komşuları mübarek kılınır. On iki defa okursa Cenâb-ı Allah Cennette onun için on iki saray yapar. Yirmi defa okursa Peygamberlerle beraber gelir.**»

Resûlüllah (S.A.V.) bunu buyururken iki parmağını birleştirdi. Sonra devamla buyurdu ki: «**Yüz defa okuyan kimsenin yirmi beş senelik günahları** (kul ve millet hakkı, kan hakkı müstesnâ olmak üzere) **bağışlanır. İki yüz defa okuyan kimsenin elli yıllık günahları bağışlanır. Dört yüz defa okuyana dört yüz şehid sevabı verilir. O şehidler ki atlarını Allah yolunda ayakları kesilinceye kadar ve kendi kanları dökülünceye kadar savaşmışlardır. Bin defa okuyan kimse, Cennetteki yerini görmedikçe ölmez.**»[990]

«**Kul Hüvallahü Ehad sûresini bir defa okuyan kimse Kur'ân'ın üçte birini okumuş gibi olur. İki defa okuyan kim**

---

(988) Deylemî; Merfuan rivâyet etmiştir.

(989) Ebû Ubeyd rivâyet etmiştir.

(990) Hafız Ebû Muhammed bin Hasan bin Ahmed es-Semerkandî.

se Kur'ân'ın üçte ikisini okumuş gibi olur. Üç defa okuyan kimse Kur'ân'ın tamamını hâfızasından okumuş gibi olur.»[991]

«Kim Kul Hüvallahü Ehad sûresini bin defa okursa onun bu ameli Allah katında yine Allah yolunda gemi ve eğeri üzerinde bulunan bin attan daha sevimlidir.»[992]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan kimsenin cesedini Allah Cehennemden haram kılar.»[993]

«Üç kimse var ki onlar Cennette istedikleri yere inip konaklayabilirler: Şehîd, her gün iki yüz defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan kimse...»[994]

«Kim de Kul Hüvallahü Ehad ve Âyet-i Kürsî'yi okumaya devam ederse (her gün ve gece bunları onar defa okursa) Allah'ın en büyük rızasına hak kazanmış olur. Aynı zamanda peygamberlerle beraber bulunur. Şeytandan da korunmuş olur.»[995]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini bin defa okuyan kimse kendi nefsini Allah'tan satın almış olur. Aynı zamanda o kimse Allah'ın has kulları arasına girer.»[996]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini otuz defa okuyan kimse Cehennemden berat alma mazhariyetine erişir. Azâbdan güven içinde kalır ve en korkunç günde güvene kavuşur.»[997]

«Kim evine gelince Fâtiha-i şerîfeyi ve İhlâs sûresini okursa Allah ondan fakirliği giderir, evinde hayır ve bereketi artırır. O kadar ki komşularına o hayır ve bereketten verip akıtmaya başlar.»[998]

«Çan çalındığı zaman Rahmân'ın gazabı şiddetlenir. Bu sebeble melekler yeryüzünün bucaklarına inip dağılır; Allah'-

(991) Nu'mân bin Beşir'den (R.A.) aynı zat rivâyet etmiştir.
(992) Aynı zat; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(993) Kâ'bü'l-Ahbar'dan (R.A.)
(994) Yine Kâ'bü'l-Ahbar'dan (R.A.)
(995) Yine Kâ'bü'l-Ahbar'dan (R.A.)
(996) Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(997) Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(998) Enes bin Mâlik'den (R.A.)

ın gazabı sâkinleşinceye kadar Kul Hüvallahü Ehad sûresini okurlar.»[999]

Büyük âlim Rabî' bin Haysem diyor ki :

«Allah kitabında bir sûre vardır. Halk onu çok kısa görür. Ama ben onu çok büyük ve çok uzun bir sûre olarak görüyorum. O sadece Allah'a aittir. O'nun içindir. Başka bir şey ona karışmamış, başka bir konu araya girmemiştir. Sizden kim onu okursa onu başka bir şey ile birleştirmesin, müstakil olarak okusun. Çünkü o sûrenin mükâfatı da başlıbaşına bir mükâfattır.»

«Sabah namazından sonra kim Kul Hüvallahü Ehad sûresini yüz defa okursa (ancak bu arada kimseyle konuşmazsa) o gün ona elli sıddîk sevabı verilip defterine doğru yükseltilir.»[1000]

«Kim sabah namazından sonra on iki defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa, Kur'ân-ı Kerîm'i dört defa okumuş gibi olur ve o kimse takvâ üzere bulunuyorsa zamanın en üstün insanı sayılır.»[1001]

«Kul Hüvallahü Ehad sûresini iki yüz defa okuyan kimsenin Cenâb-ı Allah ikiyüz senelik günâhını (kul ve millet hakkı müstesnâ olmak üzere) **bağışlar.»**[1002]

«Kim İhlâs sûresini arefe günü akşamleyin bin defa okursa Allah ona arzu ettiğini verir.»[1003]

Enes bin Mâlik (R.A.)'in rivâyetine göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurmuştur: **«Cebrâil en güzel sûrette bana geldi. Yüzünde beşaret ve neş'e vardı. Ya Muhammed, dedi, Aliyyü'l-A'lâ olan Allah sana selâm ediyor ve buyuruyor ki: Her şeyin bir nisbeti vardır. Benim nisbetim Kul Hüvallahü Ehad sûresidir.. Senin ümmetinden kim ömrü boyunca bin defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyarak bana gelirse, benim (rahmet) sancağıma lâyık olur, arşımda ikamet etmeğe**

---

(999) Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(1000) Deylemî; Berâ' bin Âzib'den (R.A.)
(1001) Taberânî; Beyhakî; Ebû Hüreyre'den (R.A.)
(1002) Bezzâr; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(1003) Ebû Şeyh; İbni Ömer'den (R.A.)

mazhar olur. Azâbıma hak kazanmış yetmiş kişiye şefaat etme imkânını ona veririm. Eğer ben «her can mutlaka ölümü tadıcıdır» kanununu gerekli kılmasaydım o kulumun ruhunu almazdım.»[1004]

«Bir yolculuğa çıkmak isteyen kimse evinin kapısını çekip ayrılınca on bir defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa, o dönünceye kadar Allah onu koruyucu olur.»[1005]

«Kim abdestli bulunduğu halde (namazda abdestli olup Fâtiha'ya başladığı gibi) yüz defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa Allah ona her harf başına on sevab yazar ve onun on kötülük ve günahını siler, on derecesini artırır ve cennette onun için yüz saray yapar. O kimse Kur'ân'ı otuz üç defa okumuş gibi olur. Bu onun için şirkten bir berat olur. Meleklerin hazır olmasını sağlar, şeytanları kaçırır. Onun Arş etrafında kendine has bir uğultusu olur, sahibini anar, Allah ona nazar edinceye kadar bu anmaya devam eder. Allah artık ona bir kez bakınca bir daha ona azâb etmez.»[1006]

«Üç şey var ki kim onları îmanlı olarak yerine getirirse cennete hangi kapısından dilerse girebilir; hûr-i ayn'den de dilediği kadarıyla evlenebilir: Kaatilini afveden, gizli tutulan borcunu ödeyen ve her farz namazı müteâkib on defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan.»

Bunun üzerine Hazret-i Ebûbekir Sıddîk (R.A.) :

— Yâ Resûlâllah; bunlardan birini yerine getirene de aynı mükâfat var mıdır?

— Evet, birini olsun yerine getirene de aynı mükâfat vardır,[1007] diye cevap verdiler.

Hazret-i Enes (R.A.) diyor ki :

Hayber yahudileri Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e geldiler, dediler ki :

— Ey Kasım! Allahü Teâlâ melekleri HİCAB nûrundan,

(1004) İbni Neccâr; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(1005) İbni Neccâr; Ali'den (R.A.)
(1006) İbni Adiy, Beyhakî; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(1007) Ebû Ya'lâ, Ebû Nuaym; Câbir bin Abdullah'dan (R.A.)

Âdem'i de kuru balçıktan, işlenebilen kara topraktan yaratmıştır. Şeytanı ise yalın bir ateşten... Gökleri dumandan, yeryüzünü su köpüğünden yaratmıştır. Şimdi bize rabbinden haber ver. (O neden yaratılmıştır?)

Yahudîlerin Resûlullah ile konuşmalarından bir müddet sonra Cibrîl-i Emîn, İhlâs sûresiyle ona geldi. Allah birdir. Onun kökü yoktur ki şubelere ayrılsın. Samed'dir; ne yer ne içer. Doğurmadı, doğurulmadı. Hiç bir şey de ona denk olamaz. Halkından hiç kimse ona denk olup gökleri ve yeri tutamaz, belli kanunlarla yürütemez. Bu suretle ne cennetten ne de cehennemden söz edilir. Ne dünyadan, ne âhiretten bahsedilir. Ne helâl ne de haram konularına yer verilmiştir. Allah onu sadece kendine nisbet etmiştir. Bu sûre ona hastır. Onu üç defa okuyan levh-i mahfuzu okumuş gibi olur. Onu otuz defa okuyana o gün için yeryüzünde —daha fazla okuyan hariç— üstün gelen hiç kimse bulunmaz. Bu sûreyi iki yüz defa okuyan kimseye, cennet-i firdevste hoşnud olacağı bir mesken verilir. Kim de bunu evine girerken üç defa okursa evinden fakirliği uzaklaştırmış olur. Komşuları bile ondan fayda görür.[1008]

«Kim akşam namazından sonra iki rek'at namaz kılar, (tabiî bu arada hiç kimseyle konuşmaz) **birinci rek'atinde Fâtiha ile Kâfirûn, ikinci rek'atinde Fâtiha ile İhlâs sûrelerini okursa yılan derisinden sıyrılıp çıktığı gibi o da günahlarından öylece sıyrılıp çıkar.»**[1009]

Bu konudaki diğer rivâyetleri sıralıyoruz:

«Kim iki rek'at namaz kılar da bunda otuz defa İhlâs sûresini okursa Cenâb-ı Allah onun için cennette altından bin saray yapar. Bunu namaz dışında okursa cennette onun için yüz saray yapar. Kim de bu sûreyi çoluk çocuğunun yanına girdiğinde okursa çoluk çocuğuna ve komşularına ondan hayır ve iyilik dokunur.»[1010]

(1008) Ebû Şeyh, Ebû Muhammed Semerkandî; Enes'den (R.A.)
(1009) İbni Neccâr; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(1010) Beyhakî; İbni Abbas'dan (R.A.)

«Son yatsıdan sonra kim iki rek'at namaz kılar da her rek'atinde Fâtiha-i şerîfe ile yirmi defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa, Cenâb-ı Hak cennette onun için iki saray yapar ki cennet ehli o iki saraya bakışıp kalırlar.»[1011]

«Kim Kul Hüvallahü Ehad sûresini dört rek'atte iki yüz kere okursa (her rek'atte elli defa olmak üzere) **Allah onun ellisi geçmişte, ellisi de gelecekte olmak üzere yüz senelik günahını** (kul ve millet hakkı hariç) **bağışlar.»**[1012]

Aynı rivâyeti İmam Süyûtî ed-Dürrü'l-Mensûr adlı kitabında nakletmiştir.

«Kimin Allah katında (yerine getirilmesi arzu edilen) bir hâceti varsa kalkıp abdest alsın, sonra hiç kimsenin göremeyeceği bir yerde dört rek'at namaz kılsın. (Bunu bir selâmla yerine getirsin.) Birinci rek'atinde bir defa Fâtiha'yı, yirmi defa İhlâs sûresini; ikinci rek'atinde bir defa Fâtiha'yı, yirmi defa İhlâs sûresini; üçüncü rek'atinde yine bir defa Fâtiha'yı, otuz defa İhlâs sûresini; dördüncü rek'atinde yine bir defa Fâtiha'yı, kırk defa İhlâs sûresini okusun. Namaz bitince henüz konuşmadan, dünya kelâmı sarfetmeden elli defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okusun, elli defa Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e salât ü selâm getirsin, elli defa istiğfarda bulunsun ve elli defa da Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm desin ve sonra Allah'tan hâceti ne ise onu istesin. Eğer üzerinde borç varsa Allah ödeme imkânını lûtfeder. Fakir ise Allah onu zengin kılar. Garip ise Allah onu gurbetten kurtarır. Üzerinde göklere ulaşacak kadar günah varsa (kul ve millet hakkı hariç) Allah onları bağışlar. Çocuğu yoksa bir evlât verilmesini Allah'tan dileyip duâ ettiği takdirde kabul olunur.»[1013]

«Her şeyin bir nûru vardır. Kur'ân'ın nûru ise Kul Hüvallahü Ehad'dır.»[1014]

«Âyet-i Kürsî'yi okuyan kimseye Allah ölüm sekerâtını ko-

(1011) İbni Daris; Enes bin Mâlik'den (R.A.)
(1012) Sa'd bin Mensur; İbni Abbas'dan (R.A.)
(1013) Menâkıb-ı Nesefî / Sa'd bin Mensur; İbni Abbas'dan (R.A.)
(1014) Şeyhzade Alâ'l-Kaadî.

laylaştırır. İçinde Âyet-i Kürsî bulunan hangi eve melekler uğrarsa mutlaka orada saf bağlarlar. İçinde Kul Hüvallahü Ehad bulunan hangi bir eve uğrarlarsa mutlaka orada (Allah'a) secde ederler. Haşir sûresinin son bölümü bulunan hangi bir eve uğrarlarsa mutlaka diz üstüne çökerler.»[1015]

İHLÂS SÛRESİNİN FAZİLETLERİ ÇOK YÖNLÜDÜR

1. Hadîs-i şerîflerde belirgin hale gelmiştir ki bu sûrenin okunması Kur'ân'ın üçte birine denk gelir. Bundan maksad şu olabilir. Bütün şeriat ve ibadetlerde en şerefli nokta Allah'ın zatını ve sıfatını bilmek, ef'alini anlamaktır. İşte bu sûre zatullahı bilmeyi, ona marifet kesbetmeyi kapsamaktadır. Bu sebeble Kur'ân'ın üçte birine denk tutulmuştur. Kul yâ eyyühel kâfirûn sûresi ise Kur'ân'ın dörtte birine denk tutulmuştur. Çünkü Kur'ân'dan maksad ya meşru olan şeyleri işlemektir ya da yasak ve zararlı olan şeyleri terk etmektir. Bunlardan her biri de kalbî fiillerdedir ya da organlarla ilgili fiillerdedir. Böylece konu dört kısım olmuş oluyor. Kul yâ eyyühel kâfirûn sûresi kalbî fiillerde terkedilmesi gerekeni beyan içindir. Bu bakımdan Kur'ân'ın dörtte birine denk tutulmuş ve bazı isimlerde bu sûreyle İhlâs sûresi müşterek olma durumuna getirilmiştir. Böylece bu iki sûre insanı küfürden kurtarıp imân kaftanına sokar ve cehennemden kurtulma beratına eriştirir. Hem lâfzıyla Allah'tan başkasından uzakta kalmayı ve anlamıyla sadece Allah ile meşgul olmayı ifade eder. İhlâs sûresi ise, lâfzıyla Allahü Teâlâ'ya yönelip meşgul olmayı, anlamının gereğiyle Allah'tan başkasından yüz çevirmeyi ifade eder.

2. Veya Kul yâ Eyyühel kâfirûn sûresi kalbin Allah'tan başka mabudlardan berî olduğunu ifade ettiği, Kul Hüvallahü Ehad sûresi ise mabud-i hakikînin kendine lâyık olmayan her şeyden münezzeh bulunduğunu beyân ettiği için biri Kur'ân'ın dörtte birine, diğeri üçte birine denk sayılmıştır.

(1015) Selmân-ı Fârisî'den (R.A.) Şemsü'l-Maarif.

3. Kadir gecesi Kur'ân'a sedef mahiyetinde olduğu için bin aydan hayırlı sayılmıştır. Kur'ân ise tümüyle bir sedeftir. Bunun delili Kul Hüvallahü Ehad'dır. Bu bakımdan da İhlâs sûresinde bu fazîlet hâsıl olmuştur.

4. Aklî deliller kulun en yüce ve en büyük derecesinin, kalbinin Allah'ın celâl ve kibriyâ nuruyla aydınlanması olduğunu gösterir. Bu sûre de kendisinde celâl ve kibriyâ sıfatlarının nuru tezahür ettiği için en büyük sûre sayılmıştır.

Eğer Allah'ın sıfatları başka sûrelerde de anılmıştır diyecek olursan sana cevap olarak deriz ki: Bu sûrenin bambaşka bir özelliği vardır. En kısa bir sûredir. Hafızalarda kalması her zaman mümkündür. Mânası akılda her vakit kalabilir. Böylece celâlullahın zikri her zaman gönüllerde ve hafızalarda hazır bulunur. İşte bu ve benzeri sebeplerle bu sûrenin diğer sûrelere nisbetle bir imtiyazı vardır.[1016]

İHLÂS SÛRESİNİ GECE VE GÜNDÜZ OKUMAYA DEVAM ETMENİN FAZÎLETİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Bir adam Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek dedi ki:
— Ya Resûlâllah! Ben çok günahı olan bir kimseyim. Bana Allah'a yaklaştıran bir amelden haber veriniz ve beni bu hususta irşad buyurunuz..
Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ona:
— **Kul Hüvallahü Ehad sûresini çokca okumaya bak. Çünkü bu sûre seni Allah'a yaklaştırır,** buyurdu.
Hazret-i Âişe vâlidemiz (R. Anhâ) diyor ki:
Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir bölük askeri bir tarafa gönderdi. Gülsüm bin Hind adında bir zatı onlara baş seçti. Gülsüm o bölüğe namaz kıldırırken Fâtiha'dan sonra hep Kul Hüvallahü Ehad sûresini okurdu. Başka bir sûre ya da âyet okumazdı. Bunlar işlerini bitirip geri döndüklerinde durumu

(1016) *Tefsir-i Kebîr / Fahruddin Râzî.*

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e anlattılar. Peygamber Efendimiz :

— **Ona niçin böyle yaptığını sorunuz,** buyurdu.

Sorduklarında o zat şu cevabı verdi: «Çünkü bu sûre Rahmân'ın sıfatıdır. Bu bakımdan hep onu okumayı arzuluyorum!»

Onun bu sözlerini gelip Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e anlattıklarında buyurdular ki: **«Ona haber veriniz ki Allah da onu seviyor.»**[1017]

İşte bunun içindir ki o adam «bu sûre bana çok sevdirilmiştir» diyor. Peygamber (S.A.V.) de ona: **«Sen Kul Hüvallahü Ehad sûresini sevdiğin için Allah da seni seviyor»** buyurmuştur.

Muttasıl bir senedle Hazret-i Enes bin Mâlik'den (R.A.) yapılan rivâyette deniliyor ki: Bir adam, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e :

— Ya Resûlâllah! Ben Kul Hüvallahü Ehad sûresini seviyorum, deyince Resûlüllah (S.A.V.) ona :

— **Onu sevmen seni cennete sokacaktır,**[1018] buyurmuştur.

Yine Hazret-i Enes'den (R.A.) yapılan rivâyette deniliyor ki: Bir adam vardı, bütün namazlarında zamm-ı sûre olarak Kul Hüvallahü Ehad sûresini okurdu. Resûlüllah Efendimiz'e bu husus nakledilince Peygamber (S.A.V.) ona sordu :

— Niçin hep bu sûreyi okuyorsun?

— Onu çok seviyorum, diye cevap verdi.

Bunun üzerine Resûlüllah Efendimiz ona :

— **Onu sevmen seni cennete sokacaktır..** buyurdu.

Yine yapılan rivâyete göre, Hazret-i Enes diyor ki :

— Biz TEBÜK'te bulunuyorduk. Güneş doğduğunda apayrı bir ziyâ ve aydınlık meydana geliverdi. Daha önce hiç de güneşin böyle bir ziyâ ve aydınlık verdiğini görmemiştik. Hepimiz bu duruma hayret ettik. Derken Cibrîl-i Emîn indi ve

---

(1017) Tefsir-i Hanefî.
(1018) el-Maalim; sened-i muttasıl ile Enes'den (R.A.)

şöyle haber verdi: «Yetmiş bin melekle inip Muaviye bin Muaviye'nin cenaze namazını kılmakla emrolundum.[1019] Sen de onun namazını kılmaz mısın?» diyerek Resûlüllah'a hitabda bulundu. Sonra da Cibrîl-i Emîn kanadını yere vurarak dağları yerinden oynattı ve Resûlüllah Efendimiz bir anda Muaviye'nin cenazesine yakın bir yer aldı. Böylece o ve ashabı Muaviye'nin namazını kıldılar. Sonra da Resûlüllah (S.A.V.) Cibrîl'e sordu :

— Muaviye bu dereceye ne ile erişebildi?

— İhlâs sûresini çok severdi de...

Diye cevap verdi.

Sahih rivâyete göre: Cibrîl (A.S.), Resûlüllah'ın (S.A.V.) yanında bulunduğu bir sırada karşı taraftan Ebû Zerr el-Ğıffarî çıkageldi. Cibrîl (A.S.): «Bu Ebû Zer'dir ki geliyor» dedi. Peygamber (S.A.V.): **«Onu tanıyor musunuz?»** diye sorunca Cibrîl (A.S.): **«O bizim yanımızda daha çok meşhurdur!»** diye cevap verdi. Bunun üzerine Efendimiz (S.A.V.) sordu: **«Peki bu dereceye ne ile erişebildi?»** Cibrîl şu cevabı verdi: **«Kendi nefsine karşı ağır gelir ve güçlüdür. Aynı zamanda Kul Hüvallahü Ehad sûresini çok sever.»**

Rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz mescid-i saadete girdiğinde bir adamın duâ ettiğini ve duâsında şöyle dediğini duydu: «Ey bir olan, hiçbir şeye muhtaç olmayan ve her şeyin kendisine daima muhtaç bulunduğu ve ey doğurmayan ve doğurulmayan ve hiçbir şeyin kendisine denk olamayacağı yüce Allah'ım!» Bunun üzerine Efendimiz (S.A.V.) ona üç defa: **«Bağışlandın...»** buyurdu.

Yapılan rivâyette Sehl bin Sa'd (R.A.) şöyle anlatmıştır :

— Bir adam Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e gelerek fakirlikten şikâyetçi oldu. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz ona: **«Evine girdiğinde, içeride biri varsa selâm ver. Kimse yoksa kendine selâm ver ve sonra bir defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini oku...»** buyurdu.

(1019) Bu, Ebû Süfyân'ın oğlu Muaviye değil, başka bir sahâbîdir. (Mütercim)

Adam bu tavsiye üzerine evine girdiğinde aynı şeyleri yapıyor ve her gün biraz daha rızkı artıp çoğalıyor. O kadar ki komşularına kadar bu genişleyip gidiyor.[1020]

İbni Abbas'dan (R.A.) yapılan rivâyette, Resûlüllah Efendimiz'in şöyle buyurduğu tesbit edilmiştir: **«Mi'rac gecesi yolculuğum esnasında göklere çıkarken Arş'ın üçyüz altmış bin temel direk üzerinde bulunduğunu gördüm. Bir temel direkten diğerine üçyüz bin yıllık mesafe bulunuyordu. Her temel direk altında on iki bin sahra vardı. Her sahra doğudan batıya kadar uzanan bir genişlikte idi. Ve her sahrada seksen bin melek Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyor, sûreyi bitirince şöyle diyorlardı: «Ey rabbimiz! Ey büyüğümüz!. Biz bu sûreden hâsıl olan sevabı insanlardan kadın olsun erkek olsun, İhlâs sûresini okuyan kimseye bağışlıyoruz!»**

Ashâb-ı kirâmın çoğu buna hayret edince, Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.): **«Niçin hayret ediyorsunuz? Canımı kudret elinde tutan Allah'a andolsun ki Kul Hüvallahü Ehad cümlesi Cibrîl'in (A.S.) kanadı üzerine, Allahüs samed Mîkâil'in (A.S.) kanadı üzerine, Lem yelid ve lem yûled cümlesi İsrâfil'in (A.S.) kanadı üzerine ve Lem yekün lehû küfüven ehad cümlesi de Azrâil'in (A.S.) kanadı üzerine yazılı bulunuyor. Kim bu sûreyi okursa Cenâb-ı Allah ona Cebrâil, Mikâl, İsrâfil ve Azrâil'in (A.S.) sevabını yazar.»**

Ve sonra yine Resûlüllah (S.A.V.) ashabına sordu :

— **Ey ashabım! Buna hayret mi ediyorsunuz?**

— Evet, ya **Resûlâllah!** dediler.

— **Canımı kudret elinde tutan Zat-ı Ecell-i A'lâ'ya yemin ederim ki Kul Hüvallahü Ehad Tevrat'da da yazılıdır. Allahüs-samed Zebur'da, Lem yelid ve lem yûled İncil'de yazılıdır. Ve lem yekün lehû küfüven ehad ise** (diğer cümlelerle birlikte) **Furkan'da yazılıdır. Kim bu sûreyi okursa Cenâb-ı Hak ona Tevrat'ı, Zebur'u, İncil'i ve Kur'ân'ı okuyan kimsenin sevabını verir.**

Bunun üzerine ashâb-ı kirâm yine hayret ettiler. Resûlül-

(1020) Tefsir-i Kebîr.

lah (S A.V.) onlara sordu :

— **Ashabım! Buna da hayret ettiniz değil mi?**

— **Evet,** dediler.

— **Canımı kudret elinde tutan Zât-ı Kibriyâ'ya yemin ederim ki Kul Hüvallahü Ehad cümlesi Ebûbekir Sıddîk'ın alnında yazılıdır. Allahüs samed Ömerü'l-Faruk'un alnında, Lem yelid velem yûled Osman'ın alnında, Ve lem yekün lehû küfüven ehad Ali Murtaza'nın alnında yazılıdır. Kim bu sûreyi okursa Allah ona bu dört zâtın sevabı (gibi sevap) verir.»**[1021]

«Şüphesiz ki Allahü Teâlâ Kur'ân'ı üç kısma ayırmıştır. Kul Hüvallahü Ehad'ı o üç kısımdan biri kılmıştır.»[1022]

İhlâs sûresinin Kur'ân'ın üç kısmından biri olduğunun anlamı şudur: a) Sevap bakımından böyledir. Yâni bu sûreyi okuyan kimseye Cenâb-ı Hak, Kur'ân'ın üçte birini okumuşcasına sevap bahşeder. b) Kur'ân üç bölümden ibârettir: Kıssa, ahkâm ve sıfatullah... Kul Hüvallahü Ehad bu bölümlerden birini teşkil ediyor. Çünkü sıfatullahı yansıtıyor.[1023]

Yapılan rivâyete göre, Enes bin Mâlik şöyle anlatmıştır :

— Biz Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'le beraber TEBÜK'de bulunuyorduk. Sabahleyin güneş doğduğunda beyaz bir ışık ve apayrı bir aydınlık neşrediyordu ki daha önce onu bu tarzda görmemiştik. Bulunduğum yerle Medine arası hayli uzaktı Yine bir gün güneş değişik bir şekilde doğdu, her günkü gibi değildi. Az sonra Cibrîl-i Emîn indi. Peygamber Efendimiz ona dedi ki :

— Ya Cibrîl! Bugün güneşi değişik bir aydınlıkta görüyorum Acaba nedendir?

— **Ya Resûlâllah! Yeryüzüne inen meleklerin kanatlarının çokluğundan dolayıdır bu. Çünkü Muaviye bin Muaviye el-Leysî Hazretleri Medine'de bugün vefat etti. Cenâb-ı Hak na-**

(1021) Alınlarında yazılı olmasından maksad ve murad, bu zatların TEVHİD akidesiyle şekillendiklerini, kâmil bir imanın onların alınlarına nakşedildiğini ifâde etmek içindir. (Mütercim)

(1022) Sahîh-i Müslim; Ebû Derdâ'dan (R A)

(1023) İbni Melek; Şerh-i Meşârik'de.

mazını kılmak üzere ona yetmiş bin melek gönderdi, diye cevap verdi Cibrîl.

Sonra kendisine tekrar soruldu :

— **Neden Muaviye bin Muaviye'ye bu kadar fazîlet ve derece verilmiştir?**

— **Kul Hüvallahü Ehad sûresini çokca okuduğu için... Çünkü o gece ve gündüz, otururken ve yürürken, gelirken ve giderken her hal ü kârda buna devam ederdi.**

Ve sonra Cibrîl devamla dedi ki :

— **Ya Resûlâllah! Eğer Muaviye bin Muaviye'nin namazını kılmak istiyorsan yeryüzünü katlıyayım..**

Peygamber Efendimiz memnun kalarak :

— **Evet**, dedi.

Bunun üzerine Cibrîl (A.S.) kanadını yere vurdu. Bu arada ne kadar ağaç, dağ ve tepe varsa baş eğdi. Muaviye'nin musalladaki na'şi bir taht üzerine yükseltildi. Peygamber (S.A.V.) onu ve arkasında iki saf halinde duran melekleri gördü. Her safta yetmiş bin melek bulunuyordu. Resûlüllah Efendimiz de onun namazını kılıp bize döndü.[1024]

Aynı konuyu İmam Beyhakî Hazretleri büyük sahabi Ebû Ümâme el-Bahilî'den (R.A.) naklen rivâyet edip şu değişik şekliyle bize kadar ulaştırmıştır :

— Resûlüllah Efendimiz TEBÜK'de bulunduğu bir sırada Cibrîl (A.S.) ona gelerek şu haberi vermiştir: **Ya Resûlâllah! Muaviye bin Muaviye el-Müzenî'nin cenaze namazına hazır ol!**. Bunun üzerine Resûlüllah Efendimiz dışarı çıktı ve Cibrîl (A.S.) da yetmiş bin melekle indi. Bir kanadını (sağ kanadı deniliyor) dağların üstüne, sol kanadını da yeryüzünün o bölümü üzerine koydu. Dağlar eğildi, yeryüzünün o bölümü yükseltildi; o kadar ki Resûlüllah (S.A.V.) Mekke ve Medine'ye bakıp görebildi. Hem Peygamber (S.A.V.), hem Cibrîl, Muaviye'nin namazını kıldılar. Namazdan sonra Resûlüllah Efendimiz sordu :

— **Ya Cibrîl! Muaviye ne ile bu derecelere erişti?**

(1024) Tefsir-i Kebir / Fahruddin Râzi: Enes bin Mâlik'den.

— **Kul Hüvallahü Ehad sûresini okumakla.. O ayakta, otururken, yürürken, binit üzerinde seyrederken hep bu sûreyi okurdu.**

Diye cevap verdi.[1025]

Aynı konuyu Taberâni naklen rivâyet ederek kendi eserinde şöyle diyor:

— Cebrâil (A.S.) TEBÜK'e indi ve Resûlüllah Efendimiz'e dedi ki: **Yâ Resûlâllah! Muaviye bin Muaviye el-Müzenî (R.A.) Medine'de vefat etti. Yeryüzünü katlamamı ve böylece onun namazını kılmanı arzu eder misin?**

Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) ona:

— **Evet, arzu ederim,** dedi.

Cibrîl, Muaviye'nin musalla tahtını yükseltti. Her safta yetmiş bin melek olmak üzere arkasında iki saf melek bulunuyordu. Cibrîl ile birlikte onun namazını kıldılar. Namazdan sonra Efendimiz sordu:

— **Ya Cibrîl! Muaviye ne gibi bir amelle bu dereceye erişti?**

— **Kul Hüvallahü Ehad sûresini çok sevmekle...** buyurdu. **Çünkü o otururken de, yürürken de, gidip gelirken de her hal ü kârda bu sûreyi okurdu.**

Rûhu'l-Beyân tefsirinde de bu rivâyet nakledilmiştir.

Başka bir rivâyette, Resûlüllah'ın (S.A.V.) şöyle buyurduğu tesbit edilmiştir:

«Ölüm hastalığı içinde iken Kul Hüvallahü Ehad sûresini okuyan kimse kabrinde fitneye uğramaz. Kabir dağdağasından kurtulup güven içinde olur. Melekler onu kanatları üzerine alıp SIRAT'ı geçinceye kadar ve cennete girinceye dek taşırlar.»[1026]

el-İtkan'da Süyûtî de aynı rivâyeti nakletmiştir.

Diğer bir rivâyette Resûlüllah Efendimiz buyuruyor ki:

«Ölüm hastalığı için Kul Hüvallahü Ehad sûresini okursa güven içinde kalır. Kıyâmet günü melekler onu Sırat'tan ge-

(1025) Beyhakî Delâil'inde rivâyet etmiştir.
(1026) Taberânî, Ebû Nuaym.

çirip cennete koyuncaya kadar kanatları üzerinde taşırlar.»[1027]

İlim adamları da bu hadîse dayanarak bunları şehîdler arasında saymışlardır. Böylece şehîdler kabirlerinde sorguya çekilmezler. İsterse hastalığı epey uzadıktan sonra ölmüş olsun, değil mi ki o hastalık içinde İhlâs sûresini okumuştur...

Hazret-i Câbir (R.A.)'den yapılan rivâyette, Resûlüllah Efendimiz'in şöyle buyurduğu tesbit edilmiştir :

«Yemeğe başlarken unutup Besmele çekmeyen kimse yemeği bitirince Kul Hüvallahü Ehad sûresini okusun.»

Nitekim Resûlüllah Efendimiz bir adamın böyle yaptığını, yâni yemekten sonra İhlâs sûresinin tamamını okuduğunu işittiğinde, **«Allah bu adamı bağışladı»**[1028] buyurmuştur.

«Kim borcunu ödemeyi ve kendini cehennemden kurtarıp satın almayı arzu ediyorsa on iki bin dirhem (Allah için sadaka) versin.»

Bunun üzerine ashâb-ı kirâmdan bâzısı sordu :

— Ya **Resûlâllah! Dirhemi olmayan kimse ne yapmalıdır?.**

— **Oniki bin defa Kul Hüvallahü Ehad sûresini okusun,**[1029] diye cevap vermiştir.

«Kim de Kul Hüvallahü Ehad sûresini Besmele ile okursa, Allah onun elli yıllık günahını (küçük günahlarını, kul ve millet hakkı dışında olanlarını) **bağışlar.»**[1030]

Başka bir rivâyette, böyle yapanın İHLÂS sûresindeki her âyet karşılığında elli senelik günâhı bağışlanır, denilmektedir.

(1027) Tezkire-i Kurtubî ve el-Fevâid.
(1028) Câbir bin Abdillah'dan (R.A.)
(1029) Tefsir-i Hanefî.
(1030) Tefsir-i Hanefî.

İHLÂS SÛRESİNİN OKUNMASIYLA MEYDANA GELEN TECELLİ VE ESRAR HAKKINDA SEÇKİN KİŞİLERİN SÖZLERİ

Sahîh rivâyetlere göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz yatağına uyumak üzere girdiğinde İhlâs ve Muavvezeteyn sûrelerini okuyup ellerine üfler ve sonra ellerini bedenin (ulaşabildiği kadar) her tarafına sürerdi. Birinin bir ağrı ya da sıkıntısı olunca (başka çare de bulunmayınca) bunları okumasını emrederdi.

Bir tek mecliste olmak üzere bir tek Besmele ile binbir defa İhlâs sûresini okumak ve fakat ara yerde dünya sözü konuşmamakta büyük faydalar, hayret verici özellikler ve çok garip sırlar vardır. Çünkü bu, İsm-i A'zam'dır.

Zamanımızın ilim adamlarından Nusret Efendi de bu hususu bilhassa belirtmiştir.

İlim adamlarımızdan bir kısmı şöyle demiştir: İhlâs sûresini okumaya devam eden kimse her türlü hayra nâil olur ve her türlü şerden de emîn kalır. Dünyada da, âhirette de bu böyledir. Aç olan kimse bu sûreyi okursa doyar, susamış kimse okursa susuzluğu giderilir.

İhlâs sûresini devamlı okuyan kimseye tecelli kapıları açılır. Bunun alâmeti: Bütün mevcudatta hak ona tecellî eder. İcad ibdâ' ve ihtirâ' tecellisiyle tezahür eder. Varlık âleminin dilleri onda tamamlanır. Onun hareketiyle, Allah'ın birliğini dile getirenlerin sayısınca Tevhîd'de bulunurlar. Onun durmasıyla, Allah'ın birliğini dile getirmeyenlerin sayısınca Tevhîd'de bulunurlar. Her ne kadar bütün hakikatler Allah'a aitse de yine her şey O'nu hamdiyle tesbîh etmektedir. Böylece o, Hakk'ı açıktan tevhîd edenle gizliden tevhîd edenlerin tevhîdiyle tevhîd etmektedir. Bu bakımdan bu tevhîd Tevhîd Kutbu, Tefrîd'in bâtını ve Tecrîd'in inceliği olmuş oluyor. Ve varlık âlemi de Hakk'ın her dil ve her lûgat ile Tevhîd'inin izharında tecellî etmesine şâhid oluyorlar.

Bâzısına göre, İhlâs sûresinin anılmasının hakikatı, kurtuluşu bulmak, misilleme ânında sebat etmektir. Cenâb-ı Hak Kur'ân'da buyuruyor ki: **«Allah, melekler ve adaleti yerine getiren ilim sâhipleri O'ndan başka ilâh olmadığına şâhidlik etmişlerdir. O'ndan başka ilâh yoktur. O Azîz'dir.»**[1031] İşte bu İhlâs'ta tecellinin hakikatıdır.

Şeyh Bunî (veya Bevnî) Hazretleri'nin Hidâyetü'l-Vâsılîn adlı eserinde de aynı husus belirtilmiştir. Aynı zât diyor ki: «Bu durumda ruhanîler uyku halinde veya uyanık iken ona gelirler. Ancak uyanık iken kendisine gelen ruhanîler, müridin istidadına göre olur: Bâzısı sırf nur olarak, bâzısı şimşek gibi gelip geçer. Bâzısı aynanın aksettirdiği ışık gibi gelir. Bâzısı da yine bu ölçüler içinde bâzı şekillere girerek gelir: Ay'ın ışığı gibi ve daha başka şekillerde. Meselâ, yeşil bir kuş, ya da beyaz bir kuş olarak gelir; yüzleri insan yüzüne benzer. Bunlar çok çeşitli lûgatlarla hitap ederler. Bâzısı da müride şarap ile (manevî şarap) gelir. Mürid bu şaraptan içince üzerinden hicap kalkar ve tam bir inkişafa mazhar olur, olağanüstü şeyler görür. Ancak ne var ki bu şarap müridi yakar. O takdirde onun hararetini gidermek için Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e çokca salât ü selâm getirmesi gerekir. İhlâs sûresini devamlı okuyan kimseye de bu şarap sunulur. Şöyle ki, en az günde bin defa ya da daha fazla okuması lâzımdır.»[1032]

Buna işâretle Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdular ki :

«Cenâb-ı Allah has kullarına özel bir şarap ayırmıştır. Onlar o şaraptan içince sarhoş olurlar, sarhoş olunca da gönül rahatlığına kavuşurlar, gönül rahatlığına kavuşunca kendilerinden geçerler. Kendilerinden geçince de uçmaya başlarlar. Uçunca da muradlarına erişirler. Muradlarına erişince Hakk'a vâsıl olurlar. Vâsıl olunca da huzura nâil olup Hak ile birleşirler Birleşince de ayrılırlar. Ayrılınca fenâ bulmuş olurlar. Fenâ bulunca da bekaya ermiş olurlar. Bekaya erince mânevî

(1031) *Âl-i İmrân: 18.*
(1032) *Esrar-ı Rıyâzat.*

hükümranlığa nâil olurlar. Onlar artık güçlü hükümdarın katında yüksek bir derecede ferahlık ve aydınlık içindedirler.»[1033]

Diğer bir hadîste ise buyuruluyor ki :

«Cenâb-ı Hakk'ın şüphesiz ki bir şarabı vardır. Onu mârifet ehli için hazırlamıştır. Onlar bu şaraptan içince hafiflerler. Hafifleyince kalkarlar. Ayağa kalkınca kendilerinden geçerler. Kendilerinden geçince yalpalamaya başlarlar. Yalpalamaya başlayınca uçarlar. Uçunca da taleb.ederler veya taleb olunurlar. Taleb edince bulurlar. Bulunca inerler. İnince kurtulurlar. Kurtulunca vâsıl olurlar. Vâsıl olunca da ittisal sağlarlar. İttisal sağlayınca da kaybolurlar. Kaybolunca kendilerini yitirmiş olurlar. Kendilerini yitirince fenâ bulmuş olurlar. Fenâ bulunca bekaya erişmiş olurlar. Bekaya erişince artık onlarla benim aramda bir fark kalmaz.»[1034]

Rivâyete göre Basra valisi bir gece rü'yâsında meşhur velîlerden Sâbit bin el-Benânî Hazretleri'ni gökte meleklerle birlikte uçar vaziyette görmüş. Merak edip sormuş :

— Efendi Hazretleri! Ne ile bu makam ve mertebeye eriştiniz?

Sâbit bin el-Benânî Hazretleri şu cevabı vermiş :

— Sabır, şükür ve bir de Kul Hüvallahü Ehad sûresini okumakla...

İHLÂS SÛRESİNİ YAZMAKTA TECELLİ EDEN HASSALAR

Önemli bir işi olup meydana gelmesinde hayli zorluk çeken veya kendisini rencide eden bir kötülüğü def'etmek isteyen kimse, Besmele ile birlikte bin defa İhlâs sûresini yazarsa Cenâb-ı Allah onun arzu ve ihtiyacının yerine gelmesini çabuklaştırır. Bu birçok defalar denenmiştir.

(1033) Sened ve kaynağını tesbit mümkün olmamıştır. (Mütercim)

(1034) Hadis olarak sened ve kaynağının tesbiti mümkün olmamıştır. Ancak bunu İshak el-Kirmanî VESİLETÜ'L-İCÂBE adlı eserinde nakletmiştir. (Mütercim)

Kim de İhlâs sûresini Besmele ile birlikte Resûller sayısınca (313) yazarsa, maksad ve muradına nâil olur. Düşmanlarından korunmuş, hased edenlerden esirgenmiş olur. Sevdiği meşru bir şey varsa ona kavuşur. Bunda hiç şüphe yoktur. Çünkü denenmiştir.

Besmele ile birlikte İHLÂS sûresini toprak bir kap üzerine yedi defa yazıp o kap ile hastaya su içirirse, ne gibi bir hastalık olursa olsun (tıbbın müdahale edemediği bir tedavisinden âciz kaldığı bir hastalıksa) şifâ bulur. Yeter ki o hastanın eceli gelmemiş olsun.. Bunu yazan kâtip iyi ahlâklı biri ise daha uygun olur. ([1035])

Aşağıdaki beşli cetvelde görüldüğü gibi lâfza-i celâl yoktur. Diyebiliriz ki bu beşli vefk'ın bulunması Kibrît-i Ahmer gibi kıymetlidir. Her kenardan altı sayı meydana gelir. Ve bu İhlâs sûresini 330 defa kapsamaktadır. Kim bunu yazar da beraberinde taşırsa Allah ona bir heybet, kuvvet, nusret ve gayıbdan fetihler verir. Halkın bilmediği bir nice şeylerden ve esrardan bahseder. İhlâs üzere sebat eder. Ve daha nice faydaları vardır. Her zaman güven içinde kalır, fitne ve belâdan kurtulur. Bunu yazıp suyunu yedi defa hastaya içirirse Allah'ın izniyle şifâ bulur. Şayet o hastanın eceli gelmemişse ...

(1035) Havass-ı Kur'ân.

١١٠٢٢	١٥٠٣٠	٣٠٠٦٠	٣٠٠٦	٧٠١٤
٤٠٠٨	١٠١٦	١٢٠٢٤	١٦٠٣٣	٢٦٠٥٣
١١٠٣٤	٢١٠٥٤	[illegible]	٩٠١١	١٣٠٢٦
٥٠١٠	١٤٠٣١	١١٠٣٦	٢١٠٥٦	١٠٠٣
٢٩٠٥١	٢٠٠٤	٦٠١٢	١٠٠٢٠	١٩٠٣٨

YÂ-SÎN SÛRESİNİN FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRID OLAN SAHÎH HADİSLER VE BU SÛRENİN ÖZELLİKLERİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu:

«Allah şüphesiz Tâ-Hâ ile Yâ-Sîn sûrelerini gökleri ve yeri yaratmadan bin yıl önce okumuştur. Melekler Kur'ân'ın bu sûrelerini dinletince şöyle demişlerdi: Üzerine bu sûreler inen ümmete müjdeler olsun!. Bu sûreleri içinde taşıyanlara müjdeler olsun!. Bu sûreleri okuyan dillere de müjdeler olsun!» (1037)

«Yâ-Sîn sûresi Kur'ân'ın kalbidir. Âhiret yurdunu dileyerek bunu okuyan herhangi bir kimse mutlaka bağışlanır. O halde bu sûreyi ölüleriniz üzerine okuyunuz.» (1038)

«Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'ân'ın kalbi ise YÂ-SÎN sûresidir. Kim bu sûreyi okursa, Kur'ân'ı on defa okumuş gibi Allah ona sevap yazar.» (1039)

«Geceleyin sırf Allah rızası için Yâ-Sîn sûresini okuyan

(1037) el-Mesâbîh.
(1038) Ma'kal bin Yesar (R.A.)'den.
(1039) Tirmizi: Enes bin Mâlik (R.A.)'den.

kimsenin günahları bağışlanır. O halde bu sûreyi ölülerinize okuyun!.» (1040)

Aynı hadîs Ma'kal bin Yesar (R.A.)'den de rivâyet yoluyla sabit olmuştur.

«Her gece Yâ-Sîn sûresine devam edip bu hal üzere iken vefat eden kimse şehîd olarak vefât etmiş olur.» (1041)

Süyuti aynı hadîsi el-İtkan adlı eserinde nakletmiştir.

«Geceleyin Yâ-Sîn sûresini okuyan kimse bağışlanmış olarak sabahlar.» (1042)

Süyuti aynı hadîsi Câmiu's-Sağir adlı hadis mecmuasında nakletmiştir.

«Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'ân'ın kalbi ise, Yâ-Sîn'dir. Kim bu sûreyi Allah rızasını gözeterek okursa bağışlanır. ve Kur'ân'ı yirmi iki defa okumuş gibi kendisine sevap verilir. Herhangi bir mü'mine ölüm meleği geldiğinde onun yanında Yâ-Sîn okunursa, her harf başına on melek iner. İnen melekler o hastanın önünde saf bağlayıp, ölünce namazını kılarlar, onun için istiğfarda bulunurlar, gusledilirken bile yanından ayrılmazlar. Cenazesini takip ederler, namazını kılarlar ve defnedilmesine şahid olurlar. Herhangi bir müslüman sekerat verirken Yâ-Sîn sûresini okursa, cennetten Rıdvan bir şerbet getirip ona sunmadıkça ölüm meleği onun ruhunu almaz. Böylece suya kanmış bir vaziyette ruhu alınmış olur. Kabrinde de suya kanmış bir halde (kıyâmeti) bekler. Cennete girinceye kadar hiçbir peygamberin havzuna muhtaç olmadan suya kanmış olarak bulunur.» (1043)

«Kur'ân'da bir sûre vardır, okuyucusuna şefaat eder, dinleyeninin bağışlanmasını sağlar, sahibini dünya ve âhiret hayrına garkeder, âhiret korkularını ondan def'eder. O sûreye ed-Dâfi'a ve el-Kaadiye de denir.»

(1040) Taberânî; Ebû Hüreyre (R.A.)'den.
(1041) Taberânî; Enes bin Mâlik (R.A.)'den.
(1042) Buhari Fi'l-Edeb. İbni Ömer (R.A.)'den.
(1043) Kaynağı tesbit edilmemiştir.

Bunun sebebi sorulunca Peygamber (A.S.) buyurdu ki: «Sahibinden her türlü kötülüğü def'eder ve onun bütün ihtiyaçlarını karşılar.»

«Yâ-Sîn sûresini okuyan kimseye bu yirmi hac sevâbına denk gelir. Onu dinleyene, Allah yolunda bin dinar sadaka vermişcesine sevap vardır. Bu sûreyi yazıp sonra yazılı bulunduğu kap içinden su içenin karnına bin devâ ve bin nur, bin de bereket ve rahmet iner. Kendisinden her türlü hastalık ve hıyanet ve kötülüp çekip alınır.»

«Geceleyin Yâ-Sin sûresini okuyan kimse bağışlanmış olarak sabahlar.»

Büyük velilerden Yahya bin Kesir'in şöyle dediği rivâyet edilmiştir: «Bize kadar gelen haberlere göre, kim sabahleyin Yâ-Sin sûresini okursa akşama kadar gönül huzuru ve ferahlık içinde vakit geçirir. Akşamleyin okursa, sabaha kadar gönül huzuru ve ferahlık içinde bulunur.»

«Yâ-Sîn sûresini okuyunuz; çünkü onda yirmi bereket vardır. Aç olan okuyacak olursa doyar, çıplak olan okursa giyecek bir şey bulur. Bekâr kimse okursa evlenir. Korku içinde bulunan okursa güvene kavuşur. Hapiste olan okursa kurtulma çareleri bulur. Yolcu olan okursa yardım görür. Bir şey yitiren kimse okursa yitirdiği şeyi bulur. Bir ölü üzerine okunursa mutlaka hafifler. Susamış kimse okursa mutlaka suya kanmış olur. Hasta bir kimse okursa şifâ bulur.»

Diğer bir hadiste de: «Yâ-Sîn ne için okunursa o sonucu verir» buyurulmuştur.

«Kabristana girip Yâ-Sîn sûresini kim okursa, mutlaka o gün için o kabirdekiler hafiflemiş olurlar. Okuyana da oradaki ölüler sayısınca sevap ve iyilik verilir.» (1044)

«Yâ-Sîn sûresini İz câehel mürselûn'a kadar okuyup ardından duâ eden kimsenin duâsı kabul olunur.» Bu bir çok defa denenmiştir. (1045)

(1044) Rûhu'l-Beyân Tefsiri.
(1045) Ebûbekir Sıddik ve İbni Abbas (R.A.)'den sahih isnadla.

«Gece ve gündüz Yâ-Sîn sûresini okuyan kimseye o gün için bir günah dokunmaz.» ([1046])

Şüphesiz ki Kur'ân'da bir sûre vardır ki Allah katında o Azîze olarak anılır, sâhibi de (onu okuyup devam eden de) şerefli olarak anılır. İşte o sûre kıyâmet günü okuyucusuna şefaat edecektir; Rabi'a ve Mudar kabilelerinden daha çok (kimselere bu şefaat erişecektir.) O sûre, Yâ-Sîn'dir.» ([1047])

«İlâhî rahmetten kovulmuş şeytanlar Yâ-Sîn sûresinden ve bir de Haşır sûresinin son kısmı ile Muavvazateyn sûrelerinden kaçarlar.»

«Kur'ân'da bir sûre vardır, okuyucusuna şefaat eder. Dinleyicisi de mağfirete mazhar olur. Haberiniz olsun ki o sûre Yâ-Sîn'dir.»

«Kim Yâ-Sîn, Hâ-Mîm, Duhân sûrelerini bir arada okur ve bunun sevâbını gönülden inanarak sadece Allah'tan beklerse, (kul hakkı hariç) geçmiş günahları bağışlanır.

«Yâ-Sîn ile Hâ-Mîm, Duhân sûrelerini bir gece ve gündüzde okuyan kimseye o gün bir günah dokunmaz.»

«Hamd olsun o Allah'a ki bana ve ümmetime Yâ-Sîn sûresi ve Âyet-i Kürsî ile ikramda bulunmuştur.» Diğer bir rivâyette İhlâs sûresi de zikredilmiştir.

Konumuzla ilgili hadisleri nakletmeye devam ediyoruz:

«Kim cuma gecesi iki rek'at namaz kılıp birinci rek'atte Yâ-Sîn sûresini, ikinci rek'atta Mülk sûresini okursa, kendisine her harf başına bir nur verilir ki bu nur (kıyâmet günü) onun önünde yürür. Amel defteri de sağ eline verilir. Ve kendisine cehennemden kurtulduğuna dair bir de berat verilir. Kendi hanedanından yetmiş kişiye şefaat etme müsaadesine de mazhar olur. Kim bu hususta şüphe ederse münafık olur!» ([1048])

İbni Daris Hazretleri'nin yapmış olduğu rivâyete göre, tabiîn-i kirâmdan büyük âlim ve büyük veli Saîd bin Cübeyr

---

(1046) Şemsü'l-Maarif.
(1047) İbni Habib nakletmiştir.
(1048) ed-Dürrü'n-Nazim.

Hazretleri bir delinin üzerine Yâ-Sîn sûresini şifâ niyetiyle okumuş ve deli derhal şifâ bulup kendine gelmiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir hadislerinde ise şöyle buyuruyor:

«Kim Yâ-Sîn sûresini bir ihtiyacının önüne alıp okursa, ihtiyacı yerine getirilmiş olur.» (1049)

Diyebiliriz ki: Yâ-Sîn sûresi yedi defa veya yirmi bir defa ya da kırk bir defa okunursa bunun te'sirinde hiçbir şek ve şüphe kalmaz, mutlaka arzulanan meşru husus gerçekleşir. Allah onun hacetini yerine getirir, kendi lûtf u keremiyle bunu karşılar.

Bazı ilim adamlarına göre:

Yâ-Sîn sûresini okumaya başlarken önce Yâsîn kelimesini yedi defa tekrarlar. Zâlike takdiyrül aziyzil alîm cümlesine gelince bunu da on dört defa tekrarlar. Selâmün Kavlen min rabbir rahîm'i on altı defa, eveleysellezi halâkas semâvâti vel arda bi-kaadirin alâ en yahlüka mislehüm belâ cümlesini on dört defa tekrarlar. Sonra da sûreyi sonuna kadar okuyup tamamlar. Böylece bu tekrarlar kırk bir defa olmuş olur.

İşte Yâ-Sin sûresini bu tertip üzerine yedi defa okuyan kimsenin muradı ve maksadı yerine gelir. Ben bu yolda bu tertip üzere meşayihdan icâzet aldım.

Yapılan rivâyette Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

«Kim Yâ-Sîn sûresini yazıp yazılı kaptan su içerse içine bin türlü devâ, bin kesin inanç, bin şefkat ve bin rahmet girer. İçindeki her türlü hastalık, kin ve benzeri şeyler koparılıp atılır.» (1050)

Yapılan rivâyete göre, Ebû Cafer Muhammed bin Ali (R.A.) şöyle söylemiştir: «Kalbinde bir katılık hisseden kimse

(1049) Mehamili kendı Emalı'sında Abdullah bin Zubeyr (R.A.)'den rivâyet etmiştir. Daremi'nin yanında ise bunun mürsel bir şahidi mevcuttur. el-İtkan'da da bu aynen nakledilmiştir.

(1050) İmam Sa'lebi : Kendi tefsirinde.

Yâ-Sîn sûresini za'feran ile cam bir bardağa yazsın, sonra içine su doldurup içsin.» ([1051])

İmam Süyûtî el-İtkan kitabında diyor ki:

«Kim Yâ-Sîn sûresini gül suyu ve za'feran karışımı bir sıvıyla yedi defa yazıp o kaptan su içerse ve bu içime yedi gün devam ederse duyduğu şeyleri hafızasında tutabilir, kendisiyle tartışan kimseleri alt edebilir ve halkın gözünde büyük ve haşmetlü görünmeye başlar.»

Yâ-Sîn sûresini hafıza için yazmak isteyen kimse onu misk ve za'feran karışımı ile yazsın, bunu suya koyup silik hale gelinceye kadar bekletsin. Ve sonra artık işittiği şeyleri hafızasında tutabilir. Süt emziren bir kadına bu içirilirse, çocuk için mânevî bir gıda ve Allah'ın izniyle güzel bir şifâ olur.

Hastalıkları, illetleri, ağrı ve sızıları def'etmek için yazmak isteyen kimse onunla birlikte Fâtiha sûresiyle Muavvazateyn sûrelerini ve Âyet-i Kürsî'yi de misk ve za'feran karışımı ile cam bir bardağa ya da cam bir kaba yazsın, içine yağmur suyu dökerek yazı silik hale gelinceye kadar bekletsin ve sonra da o suyu hastalıklı olan kimseye içirsin. Ancak bu suyu içen hasta içmeye başlarken şöyle desin: Allah'ın kadri yüce âyetleriyle ve saygıdeğer isimleriyle şifâ bulmak niyetiyle bu suyu içiyorum.. Allahü Teâlâ ona şifâ verip âfiyet bahşeder, kalbin anormal atışlarına karşı yarar sağlar .

Rızkın bereketlenmesi, hayır kapılarının açılması için Yâ-Sîn sûresi yazılıp bereketlenmesi arzu edilen şeyin içine konulur, böylece o şeyde bereket görülür. ([1052])

FETİH SÛRESİNİN FAZİLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU SÛRENİN ÖZELLİKLERİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir: **«Bu gece bana öyle bir sûre indirildi ki, o sûre benim için hem dünyadan hem de dünyada bulunan her**

(1051) el-Müstedrek..

(1052) Şemsü'l-Maarif. (Bütün bu tavsiyeler sağlam bir itikadla birleşirse mânevi yarar sağlar.) (Mütercim)

şeyden daha hayırlıdır.» Diğer bir rivâyette ise: «Üzerine güneş doğan her şeyden benim için daha hayırlıdır» buyuruluyor. Sonra Resûlüllah Efendimiz İnnâ Fetahnâ leke fethan mübiynâ sûresini okudu. (1053)

Konuyla ilgili diğer hadisler:

«Bedir savaşına ya da Hudeybiye musalahasına hazır olan bir adam elbette ki cehenneme girmiyecektir.» (1054)

«Fetih sûresini okuyan kimse, Muhammed Resûlüllah ile birlikte Mekke fethine hazır olan kimse gibidir.» (1055)

«Fetih sûresini okuyan kimseye, Hudeybiye ağacının altında Muhammed (S.A.V.)'e biat eden kimse gibi sevap vardır.» (1056)

İbn Mes'ud (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğu bana kadar ulaştı: **«Ramazan'ın birinci gecesinde kim nafile namaz kılıp namaz içinde Fetih sûresini okursa Allahü Teâlâ o kimseyi bütün sene korur.»** Yardım Allah'tandır. (1057)

Ebû Saîd el-Hudrî (R.A.) ile Ebû Hüreyre (R.A.)'den yapılan rivâyete göre ise Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğu tesbit edilmiştir:

«Ramazan'ın birinci gecesi iki rek'at namaz kılınır. Her rek'atinde Fâtiha ve İnnâ Fetahnâ sûreleri okunur. Selâm verildikten ve İnnâ Enzelnâ sûresi on defa okunduktan sonra da Peygamber (S.A.V.)'e on defa salât ü selâm getirilir.» (1058)

Âriflerden bazısı şöyle demiştir: «Ramazan hilâli görüldüğünde (Ramazanın birinci gecesi kasdediliyor) Fetih sûresini okuyan kimseye Cenâb-ı Allah o sene rızık kapılarını genişletir. Bu sûreyi her gece okumaya devam eden kimse, rü'yasında Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e biat etme mazhariyetine erişir ve böylece Bey'atü'r-Ridvan sevâbına nâil olur. Allah onu

---

(1053) Sahih-i Buhârî.
(1054) Sahih-i Müslim. Ahmed bin Hanbel; Câbir (R.A.)'den.
(1055) Sa'lebî.
(1056) Übey bin Kâ'b. et-Teysir.
(1057) Rûhu'l-Beyân Tefsiri; İbni Mes'ud (R.A.)'den.
(1058) İhyâu Ulûmi'd-Din.

Bey'atü'r Rıdvan ashabıyla haşreder ve kendisine dünya ve âhiret hayırlarından bir nice kapıları açar.»

Zayıf kimse bu sûreyi çokca okursa güçlenir. Zillete düşmüş kimse okursa izzet ve şeref bulur. Mağlûb olmuş kimse okursa yardım görür. Sıkıntıda olan okursa Allah onun işlerino kolaylaştırır. Borçlu olan okursa borcu ödeme imkânına kavuşur. Zindanda olan okursa kurtulur. Gam ve kedere boğulmuş kimse okursa, Allahü Teâlâ lûtuf ve keremiyle onun gam ve kederini kaldırır. ([1059])

Meşayihdan bir kısmının şöyle dediği rivâyet olunmuştur:

— Fetih sûresi, arzulanan herhangi bir şeye kavuşmak için okunur. Korkulan herhangi bir şeyi def'etmek için de okunur. Ancak şu tertibe riayet edilmesi gerekir: Üç gün içinde yirmi bir defa veya kırk bir defa okunur. Bu sayının üç, beş ya da yedi gün içinde tamamlanması da tavsiye edilmiştir.

Fetih sûresinin özelliklerinden biri de şudur:

İmam Fahruddîn Râzi (R.A.) diyor ki: Cuma namazından sonra sünnetler de tamamen kılınıp tamamlanınca Fetih sûresi yedi defa okunur. Sonra da Fettah ism-i şerifi bu sûrenin Ebced hesabiyle harfleri sayısınca (ki bu 483 sayısını göstermektedir) söyler ve bu tertibe sair günlerde öğle namazından sonra ikinci cuma gelinceye kadar devam eder. Bunu yaparken de ara yerde dünya sözü söylemez ve dünya işleriyle meşgul olmaz. Yedi gün böylece tamamlanınca maksad yerine gelmiş olur. O kimse arzusuna erişir. Arzu ettiği şeyler Allah'ın lûtf u keremiyle ona baş eğmiş olur. ([1060])

VÂKIA SÛRESİNİN FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRID OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU SÛRENİN ÖZELLİKLERİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in bu konuda şöyle buyurduğu rivâyet olunmaktadır: **«Vâkıa sûresini her gece okuyan kimseye fakirlik ebediyen dokunmaz.»** ([1061])

(1059) Havass-ı Kur'ân.

(1060) Havass-ı Kur'ân.

(1061) Müfti Sa'di Hazretleri diyor ki, bu hadis sahihtir.

Diğer bir hadiste ise şöyle buyuruluyor:

«Vâkıa sûresini okumaya devam eden kimse ebediyen fakir olmaz.»

«Hadîd, Vâkıa ve Rahmân sûrelerini okuyan kimse melekût âleminde ve yeryüzünde «Firdevs sâkini» diye çağrılır.» (1062)

«Her gece Vâkıa sûresini okuyan kimseye fakirlik dokunmaz. Vâkıa sûresi zenginlik sûresidir. Onu okuyun ve çocuklarınıza öğretin». (1063)

Burada hatıra şu gelebilir:

Dünyalığı âhiret ameliyle elde etmeğe çalışmak doğru değildir. Böyle olmakla beraber aksine bazı tavsiyeler vardır. Bunu nasıl yorumlamak gerekiyor?

Diyebiliriz ki: Bundan maksad, Allah'ın ya bir kanaat vermesi ya da ibâdet etmeye güç bulabilmek için azık lûtfetmesidir. İlim tahsilini yapabilmek içinde buna ihtiyaç vardır. Bütün bunlar dünyayı, dünyalığı değil hayırları dilemekten ibarettir. O halde bu konuda bir gösteriş olmasa gerek.

İmam Şatıbî (R.A.) diyor ki:

«İlim adamı için hem mal hem de makam ve mertebe gereklidir. Tâki kimseye karşı küçük düşmesin ve hiç bir zengine muhtaç olmasın.

Hilâl bin Yesaf'in Mesruk Hazretleri'nden yapmış olduğu rivâyette deniliyor ki:

«Kim gelmiş geçmiş kimselerin ve gelecek olanların haberini, cennet ve cehennem ehlinin durumunu, dünya ve âhiret konularını öğrenmek istiyorsa Vâkıa sûresini okusun!» (1064)

BU SÛRENİN ÖZELLİĞİ :

Her gün kırk defa olmak üzere kim Vâkıa sûresini kırk gün üstüste ara vermeden okursa, muhakkak ki Allah ona ge-

---

(1062) Firdevs; Hz. Fâtıma (R. Anhâ)'dan. / Câmiu's-Sağîr.

(1063) Ebû Ubeyd. el-Hâris. Ebû Ya'lâ. İbni Merdeveyh (Merdeviye). Beyhakî; İbni Mes'ud (R.A.)'den.

(1064) Rûhu'l-Beyân Tefsiri.

niş bir rızık verir de hiç bir meşakkat ve sıkıntı hissetmeden o buna kavuşturulur.

O halde ey faziletli kardeşim! Sen bu hususu öğrendikten sonra onu ancak lâyık olan kimselere öğret. Çünkü bu surede Allah'ın en büyük isimleri yer almaktadır.

Ve yine bu sûreyi ikindi namazından sonra on dört defa okumak birçok defalar denenmiştir, çok müsbet sonuçlar verir.

Bilmiş ol ki: Bu sûrenin büyük bir sırrı ve hayret verecek ölçüde özelliği vardır. Bilhassa zenginlik talebinde... Fakirliği def'etmekte... Bu cümleden olmak üzere üçüncü halife Osman bin Afvan (R.A.) Hazretleri Abdullah bin Mes'ud Hazretleri'ne bir miktar mal arzetti. Hz. Abdullah bin Mes'ud bunu almayı pek hoş karşılamadı ve reddetmek istedi. Hazret-i Osman (R.A.) ona:

— Canım sen al da kendine değil kızlarına harca, dedi.

— Sen onların fakirlik içinde kalmalarından endişe mi ediyorsun? Halbuki ben onlara Vâkıa sûresini okumalarını emrettim, diye cevap verdi. Sonra şunu ilâve etti:

— Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den duydum; buyurdu ki: «Kim Vâkıa sûresini her gün okursa, kendisine ebediyen fakirlik dokunmaz.»

İlim adamlarımızdan bazısı şöyle demiştir:

— Vâkıa sûresini bir tek mecliste kırk bir defa okuyan kimsenin haceti yerine getirilir. Özellikle rızık konusunda... ([1065])

MÜLK SÛRESİNİN FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU SÛRENİN ÖZELLİKLERİ

Allah Resûlü (S.A.V.) bu konuda şöyle buyurmuştur:

«Kur'ân'da bir sûre vardır; o otuz âyettir. Bir adama, bağışlanıncaya kadar şefaat etmiştir. O, Tebareke'llezî bi-yedi-hi'l-mülk'dür.» ([1066])

(1065) Havass-ı Kur'ân.
(1066) Dört sahih hadis kitabı, İbni Hibban, Hâkim; Ebû Hüreyre (R.A.)'-den.

«Mülk sûresi (kötülükleri) engelleyicidir ve o sûre kurtarıcıdır; kabir azabından kurtarır.» [1067]

«Çok arzu ettim ki Tebareke'llezî bi'yedihi'l-mülk sûresi her mü'minin gönlünde bulunsun...» [1068]

«Tebâreke'llezî bi-yedihi'l-mülk sûresini her gece okuyan kimseden Cenâb-ı Allah kabir azabını men'eder.» [1069]

«Her gece Tebareke'llezi bi-yedihi'l-mülk sûresini okuyan kimseye, bu sûre kabrinde gelip azâbı ondan defetmeye çalışır ve bunun mücadelesini yapar.» [1070]

Tezkiretü'l-Kurtubi'de de aynı rivâyetler nakledilmiştir.

«Kur'ân'da bir sûre vardır, o sadece otuz âyettir. Sahibinden yana çetin bir mücadele verir, sahibi cennete girinceye kadar o bu mücadeleye devam eder. O sûre, Mülk sûresidir.» [1071]

«Mülk sûresi kurtarıcıdır ve mücadelecidir; kıyâmet günü okuyucusundan yana Rabbinin katında çetin bir mücadele verir.» [1072]

Yapılan rivâyete göre, İbni Abbas (R.A.) bir adama diyor ki:

— Sana öyle bir hadisten haber vereceğim ki onu duyduğunda sevineceksin..

Adam da memnun kaldığını söyleyince, İbni Abbas dedi ki:

— Tebareke'llezi bi-yedihi'l-mülk sûresini oku, onu ezberle ve onu bütün çoluk-çocuğuna, komşularına da öğret. Çünkü bu sûre kurtarıcıdır, mücadelecidir; kıyâmet günü Rabbinin katında okuyucusundan yana mücadele eder; kabir azabından kurtulmasını sağlamak için de Rabbinden dilekte bulunur. Ölen kimsenin içinde (hafızasında) bu sûre varsa o takdirde onu kabir azabından kurtarır. Bunun için Cenâb-ı Peygamber

---

(1067) Tirmizi; İbni Abbâs (R.A.)'den.
(1068) Hâkim; Ebû Hureyre (R.A.)'den.
(1069) Nesâi; İbni Mes'ud (R.A.)'den.
(1070) Nesâi; Ebû Derdâ (R.A.)'den.
(1071) Taberânî; Enes (R.A.)'den.
(1072) Müsned-i Abd. el-İtkan.

Efendimiz (S.A.V.) buyurdu ki: **«Bu sûrenin ümmetimden her ferdin kalbinde olmasını çok arzu ederim..»** (1073)

Abdullah bin Mes'ud (R.A.)'den yapılan rivayette deniliyor ki: «Kabrinde adamın baş ucundan gelinir, ona denilir ki: Sana bu yönden yol yoktur, çünkü benim üzerime Mülk sûresi okundu.. Ayak tarafından gelinmek istenilir, ona yine denilir ki: Sana bu cihetten de yol yoktur. Çünkü bu adam Mülk sûresiyle kalkardı. İç kısmından gelinmek istenilir. Ona yine: Sana bu cihetten de yol yoktur. Çünkü bu adam Mülk sûresiyle beni doldurup onu muhafaza eyledi.»

«Mülk sûresi, Tebareke'llezî bi-yedihi'l-mülk cümlesiyle başlayan sûredir. Bu sûre kurtarıcıdır, sahibini kabir azabından kurtarır.» (1074)

Yapılan bir rivâyette Câbir bin Abdullah (R.A.) diyor ki:

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Elif-Lâm tenzilü'l-kitab'ı ve tebareke'llezi bi-yedihi'l-mülk sûrelerini okumadıkça uyumazdı. Ebû Leys Hazretleri de bu hususu kendi eserinde belirtmiştir. (1075)

«Allah'ın kitabında bir sûre vardır, o ancak otuz âyettir; bir adama kıyâmet günü şefaat edecek, onu cehennemden çıkarıp cennete sokuncaya kadar bu şefaati devam edecektir. O sûre, Tabareke sûresidir.»

Teysîr kitabının sahibi aynı eserinde diyor ki:

«Mülk sûresi otuz âyet, üçyüz otuzüç kelime bin üçyüz yirmi bir harftir.»

Başka bir hadîste ise şöyle buyuruluyor :

«İsterim ki TEBAREKE'LLEZÎ Bİ-YEDİHİ'L-MÜLK **sûresi her mü'minin kalbinde olsun..»**

Bundan dolayıdır ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz MÜLK sûresiyle ELİF-LÂM TENZİLÜ'L-KİTAB ile başlayan sûreyi okumadıkça uyumazdı.

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki :

«Mülk sûresini okuyan kimse kıyâmet günü meleklerin ka-

(1073) Tezkire-i Kurtubi.
(1074) Zer bin Hubeyş: Abdullah bin Mes'ud (R.A.)'den.
(1075) Ebû Zübeyr: Câbir bin Abdullah (R.A.)'den.

natları üzerinde gelir. Yüzünün güzelliği Hz. Yûsuf Peygamber'in güzelliğine benzer.»

İbni Abbas (R.A.) Hazretleri naklediyor ki :

«Ashab-ı kirâmdan bazı zevat bilmeden çadırlarını bir kabrin üstüne kurmuşlardı. Bir ara kabirde bir adamın MÜLK sûresi okuduğu işitildi. Ürperdiler ve durumu gelip Resûlüllah Efendimiz'e anlattılar. Bunun üzerine Efendimiz (A.S.) şöyle buyurdu: **«Mülk sûresi kabir azabını engelleyicidir, azabdan kurtarıcıdır..»**

Nitekim Resûlüllah Efendimiz devrinde bu sûre MÜNCİYE diye adlandırılırdı. Tevrat'ta ise buna MÂNİA, İncil'de VÂKIA denilirdi.

İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki :

«Kabirde ölen kimsenin baş ucundan gelinmek istenilir. (Melek) buradan size yol yoktur, çünkü bu adamın baş ucunda MÜLK sûresi okunurdu. Ayak tarafından gelinmek istenilir; buradan da size yol yoktur; çünkü bu adam kalkıp MÜLK sûresini okurdu. İç kısmı tarafından gelinmek istenilir; buradan da size yol yoktur, çünkü bu adam MÜLK sûresini ezberleyip içinde taşırdı.»

Evet, gece ve gündüz birer defa bu sûreyi okuyan kimse cidden çok güzel bir amelde bulunmuş olur. Rûhu'l-Beyân Tefsîrinde de bu husus etraflıca açıklanmıştır.

Bilmiş ol ki: YÂ-SÎN sûresinin esrarı sonunda, MÜLK sûresinin esrarı başındadır. Mülk sûresini okumaya devam eden kimseye bu sûrenin sıfatı yüksek bir mertebe ve büyük bir makam ile dönüp gelir. Böylece o kimse bir nice mal ve mülkte tasarruf etme imkânına erişmiş olur. Aynı zamanda hem erkekler, hem kadınlar arasında sevilen ve sayılan bir kimse olur. Hükümdar ve devlet büyükleri yanında gayet heybetli tanınır.

Havass ehlinden bazısı şöyle demiştir:

— Mülk sûresini okumaya devam eden kimse define ve hazinelere rastlar. Bu sûrede bir nice esrar vardır. Cahiller elinde oyuncak olmasın diye bu esrar anlatılmayıp terkedilmiştir.

MÜLK sûresinde ELÂ YA'LEMÜ MEN HALEKA VE HÜ-VE'L-LÂTÎFÜ'L-HABÎR cümlesindeki özellik hastaya yarar sağlar, belâyı def'eder, musibetleri geri çevirir, fakirliği önler. Kişi bununla makam ve mertebelere nâil olur. Gaibden bununla haber alabilir. Define ve hazineleri, çeşitli menfaatleri öğrenme imkânına erişebilir. Ancak bunların gerçekleşebilmesi için belirtilen âyeti iki bin on iki defa okuması tavsiye edilmiştir. İbni Mübârek (R.A.) de bu hususu bilhassa belirtmiştir.

AMME YETESÂELÛN SÛRESİNİN FAZİLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADİSLER

Kurra'ların sultanı Ubey bin Kâ'b (R.A.) rivâyet ediyor ki; Resûlüllah Efendimiz bu konuda şöyle buyurdular :

«AMME YETESÂELÛN sûresini okuyan kimseye Cenâb-ı Allah kıyâmet günü soğuk bir şarapla ikramda bulunur.»

«Amme yetesâelûn sûresini öğrenin. Kaaf ve'l-Kur'âni'l-mecîd, ve'n-necmi izâ hevâ, ve'semâi ve't-tarık sûrelerini de öğrenin. Eğer bu sûrelerde neler bulunduğunu bilmiş olsaydınız meşgul olduğunuz işleri bırakırdınız, sadece bunları öğrenmeye çalışırdınız. Bunlarla Allah'a yaklaşırdınız. Allah da şirk (kendisine ortak koşmak) **hariç diğer günahlarınızı** (kul hakkı müstesna olmak üzere) **bağışlardı.»** (1076)

Yapılan rivâyete göre, Hazret-i Ebubekir Sıddik (R.A.) Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e şöyle demiştir:

— Ya Resûlellah! Yaşlılık pek erken size geldi!.

Resûlüllah ona şu cevabı vermiştir:

— Beni yaşlandıran, saç ve sakalımı ağartan Hûd sûresi olmuştur.

Diğer bir rivâyette ise şöyle buyurmuştur: **«Benim saç ve sakalımı ağartan, Hûd, Vâkıa, Mürselât, Amme yetesâelûn ve İze'ş-Şemsü Kuvviret sûreleri olmuştur.»**

Bunların hepsinde de esrarın keşfi özelliği mevcuttur. Aynı zamanda hadis-i şerifte, bu sûreleri öğrenen kimsenin manalarını da öğrenmesine işaret vardır. **Çünkü maksad ancak**

(1076) Ubey bin Kâ'b (R.A.)'den. Ebû Derdâ (R.A.)'den.

bunların manasını bilmekle elde edilir. Ayrıca bu sûrelerde şu hususların da açıklandığına dikkatler çekiliyor: Kıyamet üzüntüsü yapılan vaidler ve bunları anlayıp gözönünde bulundurmak insanı yaşlandırır. Bu nedenle şişman ilim sahipleri, mülehham kurra'lar yerilmiştir. Çünkü bunların şişmanlaması bu sûrelerdeki zuhüllerindendir. Zuhül etmemiş olsalardı, okuduklarının derin anlamını, esrar ve hikmetini kalblerinde taşımış bulunsalardı, üzüntüden erirlerdi. Çünkü yağlanmak ve şişmanlamak üzüntüyle birlikte bağdaşamaz. İmam Şâfiî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: «Şişman, yağlı kimse felâh bulamaz. Ancak Muhammed bin Hasan müstesna...» Bunun üzerine kendisine soruldu:

— Neden ya İmam!

— Çünkü insan şu dünyada eğer aklını kullanıyorsa şu iki halden biriyle karşı karşıyadır: Ya âhireti için üzülüp duracak, ya da dünyası için.. Şişmanlık ve yağlanmak bu iki üzüntüyle de bağdaşamaz. Bu iki manadan yoksun olan kimse dört ayaklılar seviyesine düşmüş olur..

Diye cevap vermiştir. Aynı rivâyeti Rûhu'l-Beyân sahibi kendi tefsirinde nakletmiştir.

Bu sûrenin özelliklerinden biri de şudur: Geceleyin uykusu gelmiyen kimse Ve cealnâ nevmeküm sübâtâ âyetini okuyup tekrarladığında arzusu yerine gelir. Çünkü bu birçok defalar tecrübe edilmiştir.

BAZI SÛRELERİN FAZİLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHİH HADİSLER VE ONLARIN ÖZELLİKLERİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor:

«Tesbihlerin en üstününü unuttum..»

Bunun üzerine Ubey bin Kâ'b (R.A.) dedi ki:

— Sebbih isme rabbike'l-a'lâ olabilir.

— **Evet, öyledir** buyurdular. (1077)

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz Sebbih isme rabbike'l-a'lâ sûresini çok severdi. (1078)

(1077) Ebû Ubeyd. Ebû Temim (R.A.)'den

(1078) Ahmed bin Hanbel. Mişkâtu'l-Mesâbîh.

Anhâ) diyor ki: Resûlüllah Efendimiz vitirden önce kıldığı iki rek'atte Sebbih isme rabbike'l-a'lâ ile Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûrelerini okurdu. Vitirde ise Kul Hüvallahü Ehad, kul eûzü bi'Rabbi'l-Felâki ve kul eûzü bi'Rabbi'n-Nâsi sûrelerini okurdu.

el-Maalim kitabında da bu rivâyetler nakledilmiştir. İmam Şâfiî ile İmam Mâlik bu rivâyetle amel etmişlerdir. İmam Ebû Hanîfe ile İmam Ahmed bin Hanbel'e göre ise müstehab olan, üçüncü rek'atte İhlâs sûresini okumaktır. Rûhu'l-Beyân Tefsîri'nde de bu husus açıklanmıştır.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyuruyor :

«Allah şüphesiz Lem yeküni'l-leziyne keferû sûresi okununca onu işitir de şöyle buyurur: Okuyan kuluma müjde verin; izzetime andolsun ki seni dünya ve âhiret hallerinden hiçbir hal ve durumda unutmayacağım. (Yâni rahmet ve inâyetimi senden eksik kılmayacağım) ve her hâlde cennette sana bir imkân verip seni oraya yerleştireceğim; öyle ki çok hoşnud olacaksın.»[1079]

«Şüphesiz ki Allahü Teâlâ Lem yeküni'l-leziyne keferû sûresinin okunmasını işitir de şöyle buyurur: Kuluma müjde verin: İzzetime andolsun ki sen hoşnud oluncaya kadar cennette sana bir mekân verip seni oraya yerleştireceğim.»[1080]

«Şüphesiz mukarrib olan melekler Lem yeküni'l-leziyne keferû sûresini Allah gökleri ve yeri yarattığından beri okumakta ve bir an olsun buna ara vermemektedirler.»[1081]

«İzâ zülzilet sûresini okuyan kimseye bu, Kur'ân'ın yarısını okumuşcasına denk gelir.»[1082]

«İzâ zülzilet sûresi Kur'ân'ın yarısına; Ve'l-âdiyât sûresi de diğer yarısına denk gelir.»[1083]

(1079) *Ebû Mûsâ el-Müzenî .*
(1080) *Ebû Nuaym; İsmâil bin Ebû Hakem el-Müzenî'den.*
(1081) *Kastalânî.*
(1082) *Tirmizî; Enes bin Mâlik (R.A.)'den.*
(1083) *Ebû Ubeyd, Mürsel-i Hasan'dan çıkarmıştır.*

İmam Süyutî el-İtkan adlı eserinde bu rivâyetleri nakletmiş ve gerekli açıklamayı yapmıştır.

«İzâ zülzilet sûresi Kur'ân'ın yarısına; Kul hüvallahü ehad üçte birine, Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresi dörtte birine denktir.»[1084]

Mişkâtü'l-Mesâbîh'de de bu hadîsler nakledilmiştir :

«Sizden biriniz her gün bin âyet okumaya güç getiremez mi?» diye sorup da ashâb-ı kirâm: **«Kim güç getirebilir?»** diye cevap verdiklerinde Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki: **«Elhâkümü't-tekâsür sûresini okumaya güç getiremez mi?»**[1085]

«Elhâkümü't-tekâsür sûresini okuyan kimse melekût âleminde şükrünü ödeyen kimse olarak çağrılır.»[1086]

Süyutî aynı hadîsi Câmiu's-Sağîr'de nakletmiştir.

«Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresi Kur'ân'ın dörtte birine denktir.»[1087]

«Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresini okuyan kimseye, Kur'ân'ın dörtte birini okumuşcasına sevâp verilir. İlâhî dergâhtan kovulmuş şeytanlar ondan uzaklaşır. Şirk (Allah'a ortak koşmak)tan kurtulur; en büyük korku (kıyâmet günündeki dehşet)den âfiyet içinde kalır.»[1088]

«Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresini oku ve sonra da bunu okuyup bitirme üzerine uyu. Çünkü bu sûre şirkten kurtulmanın beratıdır.»[1089]

«Sizi Allah'a ortak koşmaktan kurtaran bir kelimeye irşad edeyim mi? Uyuyacağınız zaman Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresini okuyun..»[1090]

«Münâfık, kuşluk (duhâ) namazını kılmaz ve Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresini okumaz.»[1091]

(1084) Tirmizi; İbni Abbas (R.A.)'den.
(1085) Hâkim; İbni Ömer (R.A.)'den.
(1086) Firdevs; Esmâ Binti Amis (R. Anhâ)'dan.
(1087) Ebû Ubeyd; İbni Abbas (R.A.)'den.
(1088) et-Teysir.
(1089) Ahmed bin Hanbel, Hâkim; Nevfel bin Muaviye (R.A.)'den.
(1090) Ebû Ya'lâ; İbni Abbas (R.A.)'den.
(1091) Firdevs; Abdullah bin Cerad (R.A.)'den.

«İzâ câe nasrullah sûresi Kur'ân'ın dörtte birine denktir.»

İmam Süyûtî bu rivâyeti el-İtkan adlı kitabında nakletmiş ve lüzumlu açıklamayı yapmıştır.[1092]

Urve bin Nevfel'in (R.A.) babası, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e dedi ki :

— Yatağıma uyumak üzere girdiğimde o sırada okumam için bana bir şey öğret.

— **Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresini oku. Çünkü bu sûre şirkten kurtulmanın beratıdır,** buyurdu.

el-Mişkât kitabında da bu hadîs nakledilmiştir.

Yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır :

«On şey var ki diğer on şeyi engeller: Fâtiha sûresi Rabbin gazabını; Yâ-Sîn sûresi kıyâmet susuzluğunu: Duhân sûresi kıyâmet korku ve dehşetini; Vâkıa sûresi fakirliği, sıkıntıyı; Mülk sûresi kabir azâbını; Kevser sûresi hasımların kin ve intikamlarını; Kâfirûn sûresi küfrü, ölüm anında imansız gitmeyi; İhlâs sûresi ikiyüzlülük, bozgunculuk ve fitneyi; Felâk sûresi hasedçilerin hasedini ve Nas sûresi vesveseyi engelleyip önler.»[1093]

O halde kim Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresini okursa şirkten berî kalır. Kovulmuş şeytanlar kendisinden uzaklaşır ve o kimse kıyâmetin en büyük korku ve dehşetinden emin olur. Bu sûre Kur'ân'ın dörtte birine denktir.

Nitekim hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki :

«Çocuklarınıza emredin; uyurken Kul yâ Eyyühe'l-kâfirûn sûresini okusunlar. Böylece gece onlara hiçbir şey ârız olmaz.»

Bir yolculuğa çıkan kimse şu beş sûreyi okusun :

1. Kul yâ Eyyühe'l-kâfirûn.
2. İzâ câe nasrullah.
3. Kul hüvallahü ehad.
4. Kul Eûzü bi-rabbi'l-felâk.

(1092) Tirmizî; Enes (R.A.)'den.
(1093) Mişkât-ı Mesâbîh.

5 Kul Eûzü bi-rabbi'n-nâs.

Aynı husus Rûhu'l-Beyân Tefsîri'nde de belirtilmiştir.

DUHÂ VE ELEM NEŞRAH LEKE SÛRELERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN HADÎSLER VE BU SÛRELERİN ÖZELLİĞİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu :

«Kim güneş doğarken ve batarken Duhâ sûresini yedi defa okursa, hiçbir şeyi zay'olmaz, hiçbir şeyi kaçıp gitmez, hiçbir şeyi çalınmaz. Evine fesad girmez. Veba ve kolera gibi bulaşıcı hastalıklar evinden içeri girmez. (Bu gibi mikroplardan sakınma fikri kafasında doğar). Ne kadar bir hırsız ya da kötü niyetle kapıya gelen kimse onun evine geceleyin yaklaşmak isterse, evin çevresinde demirden bir hisar bulunduğunu ve içeriye girilecek bir yol bulunmadığını görür.»[1094]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz konumuzla ilgili olarak şöyle buyuruyor :

«Kim bir yardım ve yardımcı, iane ve imdadına yetişici istiyorsa üç defa şöyle söylesin: Ya ibâdellah eînunî.»

Bu tecrübe edilmiştir.[1095] Aliyü'l-Kaarî'de de aynı husus belirtilmiştir. Aliyü'l-Kaarî bunu el-Hısn şerhinde nakledip gerekli açıklamayı yapmıştır. İmam Gazâlî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: Selef-i salihînden bir cemaatin şöyle yaptığı rivâyet ediliyor: Onlar bir şey kaybettiklerinde Duhâ sûresini okurlar ve böylece o şeyi bulmuş olurlardı.

Kimin bir şeyi kaybolur veya zay'olur, ya da bir köle ve cariyesi kaçıp giderse, cuma günü sekiz rek'at kuşluk namazı kılsın. Namaz bitince yedi defa Duhâ sûresini okuyup şu duâyı yapsın :

(1094) Ubey bin Kâ'b, Havass-ı Kur'ân.
(1095) Taberânî; Utbe bin Gazevan (R.A.)'den.

يَا جَامِعَ الْعَجَائِبِ يَا رَادَّ كُلِّ غَائِبٍ يَا جَامِعَ الشَّتَاتِ يَا مَنْ مَقَالِيدُ الْأُمُورِ بِيَدِهِ اجْمَعْ عَلَيَّ ضَائِعِي أَوْ اجْمَعْ ضَائِعَ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ عَلَيْهِ لَا جَامِعَ لَهُ إِلَّا أَنْتَ *

Duânın Türkçe anlamı :

«Ey acâib şeyleri toplayıp bir araya getiren!. Ey kaybolan her şeyi geri çeviren!. Ey dağınık şeyleri bir araya getiren!. Ey her şeyin anahtarı elinde bulunan!. Kaybettiğim şeyi benimle bir araya getir. (Ya da) falan oğlu filânın kaybettiğini onunla bir araya getir. Bunu bir araya getirip toplayan ancak sensin sen...[1096]»

Zeynüddîn el-Bekrî'den yapılan rivâyette deniliyor ki :

«Kim her gün kırk defa okumak üzere kırk gün Duhâ sûresine devam eder ve her gün bu sûreyi belirtilen sayıda okuduktan sonra şu duâyı okur :

اَللّٰهُمَّ يَا غَنِيُّ يَا مُغْنِي أَغْنِنِي غِنًى لَا أَخَافُ بَعْدَهُ فَقْرًا وَاهْدِنِي فَإِنِّي ضَالٌّ وَعَلِّمْنِي فَإِنِّي جَاهِلٌ *

Türkçe anlamı :

«Allah'ım!. Ya Ğaniy! (Ey zengin olan!) Ey zenginleştiren!. Beni öyle bir zenginlikle zenginleştir ki ondan sonra bir daha fakirlikten korkmayayım.. Beni doğru yola eriştir, çünkü ben sapıtmışım.. Bana öğret, çünkü ben cahilim..»

Bu sebeple Allah onu uykusunda ya da uyanık bulunduğu halde, gayret ve yeteneğine göre kendisine hikmet öğretecek birini gönderir.[1097]

(1096) ed-Dürrü'n-Nazîm.
(1097) Havass-ı Kur'ân, Şemsü'l-Maârif.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki :

«Elem neşrah leke sûresini okuyan kimse, sanki ben kederli bulunduğumda bana gelmiş ve beni o kederden alıkoymuş olur.»[1098]

Kim de farz namazları müteakip Elem neşrah leke sûresine devam ederse Allah onun işini kolaylaştırır, üzüntü ve kederini giderir ve ummadığı yerden onu rızıklandırır. Nitekim ilim adamlarından bazısı, bu sûrenin okunması rızkı kolaylaştırır, demişlerdir. Aynı zamanda kalbi ferahlatır, sıkıntıyı giderir, üzerine tembellik çöken kimseyi harekete geçirip durumunu düzeltir. İbâdetteki gevşekliği, günlük hayatı kazanma çabalarındaki duraklamayı önler. Yeter ki okumasına devam etmiş olsun.

Her farz namazdan sonra bu sûreyi dokuz defa okuyan kimsenin Cenâb-ı Allah sıkıntı bağlarını çözer, rızkını kolaylaştırır

Kırk gün üst üste hiç ara vermeden farz namazları müteakip kırk defa bu sûreyi okuyan kimseyi hiç şüphe yoktur ki zengin kılar.

Elem neşrah leke sûresinin özelliklerinden bazıları :

Dünya ya da âhiret işlerinden bir işi zorlaşan kimse abdest alıp iki rek'at namaz kılar; Fâtiha'dan sonra kendisine kolay gelen sûreyi okur, sonra da kıbleye yönelip bu sûreyi harfleri sayısınca okur ve hacetini dile getirir. Allah'ın izniyle arzu ve ihtiyacı karşılanır.

Kim de bu sûreyi kuşluk vakti ikiyüz defa okursa kendisi buna benzer birtakım özelliklere mazhar olur.

Bu sûreyi arzuladığı her şey için veya korktuğu şeylerden korunmak ve onları def'etmek için her gün 100 kere okuyan ve her başlayışta Besmele çeken kimse, arzusu yerine gelinceye kadar buna devam etsin. Sonra da dikkat etsin, durum ne oluyor?!.

Bu sûreyi cam bir kavanoz içine yazıp onu gül suyu ile

(1098) Rûhu'l-Beyân Tefsiri.

çalkaladıktan sonra içecek olursa kendisinde bulunan üzüntü ve keder, korku ve endişe zâil olur.

Âriflerden bazısı demiş ki: Hafızası zayıflayan kimse bu sûrenin tamamını yazıp su ile yıkadıktan sonra onu ya oruçlu olmadığı bir vakitte ya da iftar vaktinde yedi gün üstüste içecek olursa, hafızası kuvvetlenir ve işittiği meseleleri kafasında tutınak artık zor bir keyfiyet olmaz.[1099]

Bu sûrenin özelliklerinden biri de şudur: Sıtma ve benzeri ateşli hastalıkları gidermek için keten iplik alınır, sûre okunmaya başlanır. Her Kâf telâffuz edilince o ipliğe bir düğüm vurulur ve sıtmalı olan kimse o ipliği sol koluna bağlar. Allah'ın izniyle hastalıktan kurtulur.[1100]

Bu birçok defalar denenmiştir. Havass-ı Kur'ân'da bundan bahsedilmiş ve gerekli açıklama yapılmıştır.

KADİR VE KEVSER SÛRELERİNİN FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU İKİ SÛRENİN ÖZELLİKLERİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

«Kadir sûresini okuyan kimseye Ramazan orucu ve Kadir Gecesini ihyâ etme sevâbı verilir.»[1101]

«Cenâb-ı Hak Kadir sûresini yüz defa okuyan kimsenin kalbine İsm-i A'zam'ını sokar. O kul dilediği kadar duâ eder ve hacetleri karşılanır.»

Kim de cuma günü KADİR sûresini bin defa okursa, ölmeden önce Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yasında görür.

Resûlüllah Efendimiz bir hadîslerinde şöyle buyurdular:

«Sizinle İblis arasında, Ye'cüc-Me'cüc seddi gibi bir sed-

(1099) Havass-ı Kur'ân.

(1100) Bu, ilâç ve doktor bulunmadığı yerlerde mânevi bir tedavi yolu olarak geçerli olabilir. Ama, ilâç ve doktorun bulunduğu yerlerde bu tür yollara baş vurmak İslâm'ın hayat nizamına uymaz. (Mütercim)

(1101) Rûhu'l-Beyân Tefsiri.

din Allah tarafından konulmasını arzu ediyorsanız sabah ve akşam namazlarından sonra üçer defa İnnâ Enzelnâ sûresini yerinizden henüz kalkmadan okuyunuz ve sonra şöyle duâ ediniz: Ya Allah!. Ey Kudret sahibi!. Benim üzüntü ve kederimi gider .»[1102]

Hazret-i Ali'den (R.A.) yapılan rivâyete göre, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz şöyle buyurmuştur :

«Kim İnnâ Enzelnâ sûresini Kadir Gecesi okursa, Allah ona bu sûrenin her âyetine karşılık İncil'i okuyan kimsenin sevabını verir.»

«Kim Kadir Gecesi farzlarından bir farzda İnnâ Enzelnâ sûresini okursa, bir çağrıcı şöyle seslenir: Ey Allah'ın kulu! (Kul hakkı hariç) geçmiş günahların bağışlandı. Sen artık bu amelini yenile..»[1103]

«İnnâ enzelnâhü fî leyletil kadri sûresini okuyan kimsenin sesi okurken kelimelerin çıkmasıyla cereyan ettikçe, sanki kılıcını sıyırmış da Allah yolunda savaşıyormuş gibi (sevap kazanılır). Bu sûreyi gizli okuyan kimse Allah yolunda kana boyanmış gibi olur. Bu sûreyi on defa okuyan kimsenin bin tane (küçük) günahı bağışlanır. Sefere çıktığında okuyan kimse salimen evine dönme imkânını bulmuş olur. Dağa çıkarken okuyan kimseyle şeytanlar arasına bu sûre girmiş olur. Yâni şeytanlar ona zarar veremez. Hayvanına binince bu sûreyi okuyan kimse selâmet içinde ve bağışlanmış olarak hayvanından iner Bu sûreyi yazıp içen kimse hayat suyunu içmiş olur. Bu sûreyi büyük bir kaba yazdıktan sonra elbisesini o kaba daldıran kimse ebediyen zinâ etmez. Bu sûreyi yazıp namazgâhına su ile serpen kimsenin o yerde kıldığı namaz kabul olunur Yine bu sûreyi yazıp suyunu bir hastanın ya da defînin üzerine okursa Allah'ın izniyle iyileşir. Kim de çocuğunun alnından tutup bu sûreyi üzerine okursa, çocuğunda arzu ettiği hu

---

(1102) ed-Dürrü'n-Nazîm.
(1103) Hüseyin bin Ali (R.A.)

susları görmeyi Allah ona nasîb eder.[1104]

Bilmiş ol ki: İNNÂ ENZELNÂHÛ sûresi fakirler için zenginliktir, zayıflar için izzet ve şereftir; belâyı, hastalığı daha çok def'edicidir. Azâbdan kurtarıp güven sağlayıcıdır. Dünya ve âhiret mihnetinden kurtarıcıdır. Okuyucusu sıhhat üzere olur, âfiyet bulur. Üzerine ruhanîler iner, kendisine hemen cevap verirler.

İmam Temimî de aynı hususları belirtmiştir.

KADİR sûresinin özelliklerinden biri de şudur :

Bu sûreyi okumaya devam eden kimseye yüce makamlardaki ruhanîler hazır olurlar. Bunu arzuladığın zaman kalbin bütün himmetiyle bu sûreyi okumaya devam et, niyetini hâlis kıl.

Ârif olan bazı ilim adamları kendi dostlarından birine demişler ki :

— Sana İSM-İ A'ZAM'ı öğretelim mi?

O da :

— Evet, demiş.

— O halde **Elhamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn, Kul hüvallahü Ehad** sûrelerini, **Âyet-i Kürsî**'yi ve bir de **İnnâ enzelnâhü fî leyleti'l-kadri** sûresini oku, sonra kıbleye yönelerek arzu ettiğin şekilde duâ et, Allah şüphesiz senin duânı kabul buyurur, demişler.

Kim de sevdiği kimsenin alnına el koyup **İnnâ enzelnâhü** sûresini okursa, şüphesiz ki Allah ona sevdiği şey'i gösterir. Kim de bu sûreyi abdest aldıktan sonra okursa, ayağa kalkınca günahsız olarak kalkmış olur. Anasından doğduğu gündeki gibi temiz olur. (Yâni küçük günahları bağışlanır.)

ŞEYH EBÛ HASEN ŞAZELÎ (Rahmetullahi aleyh) diyor ki :

«Sözünde doğru olmanı arzu ediyorsan, **İnnâ Enzelnâhü Fî Leyleti'l-Kadri** sûresini okumak suretiyle bu hususta kendine yardımcı ol!...»[1105]

(1104) Tefsir-i Hanefî.
(1105) ed-Dürrü'n-Nazîm.

Meşayihtan bazısı demiştir ki :

«Her kim **Kadir, Kâfirûn** ve **İhlâs** sûrelerini temiz bir su üzerine on defa okuduktan sonra onu yeni elbisesinin üzerine serpecek olursa, o elbise üzerinde bulunduğu müddetçe mübarek bir hayat geçirir.»

Diğer bir rivâyette ise şöyle deniliyor :

Kim bu sûreyi tertemiz bir su üzerine otuzaltı defa okuduktan sonra onu yeni elbisesinin üzerine dökecek olursa, o elbise onun üzerinde durduğu müddetçe Cenâb-ı Hak tarafından o geniş bir rızık içinde bulunur.

Havass-ı Kur'ân'da da aynı rivâyetlere yer verilmiştir.

BU MÜBAREK SÛRENİN DİĞER ÖZELLİKLERİ

Zenginliği celbetmede bu sûre pek meşhurdur. Kimin Cenâb-ı Hakk'a bir hâceti varsa bu sûreyi kırk bir defa okuduktan sonra şu duâyı okusun :

اَللّٰهُمَّ يَا مَنْ يَكْفِي عَنْ خَلْقِهِ جَمِيعًا وَلَا يَكْفِي عَنْهُ اَحَدٌ مِنْ
خَلْقِهِ جَمِيعًا يَا اَحَدُ يَا مَنْ لَا اَحَدَ لَهُ اِنْقَطَعَ الرَّجَاءُ اِلَّا مِنْكَ
وَخَابَتِ الْآمَالُ اِلَّا فِيكَ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ اَغِثْنِي ه

Türkçe anlamı :

«Allah'ım!. Ey bütün yaratıklarına yeterli olan! Ey yaratıklarından hiçbiri O'na yeterli olmayan!. Ey bir olan!. Ey kendisine başka bir olmayan!. Umutlar ancak senden yana kopmaz.. Emeller ancak seninle yok olmaz.. Ey yardım ve imdad isteyenlerin imdadına yetişen!. Bana imdad eyle!.» (Bu son cümleyi yedi defa tekrarlar.) Allah'ın izniyle hâceti yerine getirilir. Bu duâ ve havass denenmiştir..

Kim de bu sûreyi okur da öylece hâcetini yerine getirmek için gayret sarfederse, herhalde sevinçli bir gönül ile döner ve hâceti yerine getirilmiş olur.

Bu sûreyi yazıp suda erittikten sonra içen kimse, bedeninde tiksindirici bir şey görmez.

Bu sûreyi elbiseden bir parça üzerine, o elbise sahibinin ismiyle anasının ismini yazar ve sonra o parçayı katlayıp o adam uyurken onun göğsünün üzerine korsa, böylece o adam ömründe neler yapmışsa onlardan haber vermeye başlar. Ancak bunu o tam derin bir uykuya dalmış iken yapmalı. Havass-ı Kur'ân'da da bu husus belirtilmiştir.[1106]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki:

«**Kim** İnnâ a'taynâke el-kevser **sûresini okursa, Cenâb-ı Hak ona cennet nehirlerinden su içirir.**» ed-Dürrü'n-Nazîm kitabında da bu hadis nakledilmiştir.

İmam el-Temîmî (R.A.) diyor ki:

Bu sûreyi okumaya devam eden kimsenin kalbi incelir, Rabbinden korku üzere olur, tâat u ibâdet üzere sebat gösterir. Yağmur yağarken yüz defa okunacak olur ve okuyan dünya ve âhiret işlerinden neyi sevip istiyorsa onun için duâda bulunursa, duâsı kabul olunur; kısa zamanda isteği yerine gelir. Bu birçok defalar denenmiştir.

Kim de bu sûreyi (tam bir itikad ile) kurumuş bir pınar üzerine yedi defa her gün okursa, suyu akmaya başlar ve artar.

Bu sûreyi gülsuyu üzerine okuduktan sonra her gün o suyu gözlerine sürecek olursa, gözünün feri artar ve ağrısı zâil olur.

Neresine sihir yapılıp konulduğu bilinmeyen bir evde kim bu sûreyi okursa, Cenâb-ı Hak o sihrin nerede bulunduğunu ona ilham eder de sihir kendisine hiçbir zarar vermez.

Hayır işlerinde, sadaka, oruç, yardım ve benzeri konularda harekete geçemeyen, hep duraklayıp kalan kimse hayır yapmaya gücü yetiyorsa bu sûreyi tertemiz bir kap içine ateşte

(1106) Bu sûrenin birtakım özellikleri varsa da yukarıda geçen şekilde bir özelliğini tecrübe dahi etmek doğru olmasa gerek. Çünkü âyet-i kerimeleri ancak Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in sünnetine uygun olan hâl ve durumlarda kullanabiliriz. (Mütercim)

eritilmemiş bal ile yazar ve o balı yediği yemeğin içine karıştırırsa, hayır duygusu kalbinde doğar ve içindeki her türlü kötülük ayrılıp gider. Artık ona gereken iyi işlerde bulunmak, hayır ve hasenat peşinde koşmak, sadaka vermek ve tek kelimeyle Allah'a dönmektir. Bu sûrenin bereketiyle bu hususlarda başarılı olmaya yüz tutar. Cenâb-ı Hak bizi de, sizi de hayır işlemeye sevketsin!.

(Haksız yere) hapishaneye düşmüş bir kimseyi oradan kurtarmak için yetmiş bir defa KEVSER sûresi okunur. Bu birçok defalar denenmiştir. Havass-ı Kur'ân'da da bu hususa yer verilmiştir.

Şeyh Ahmed bin Muhammed el-Mağribî (ki bu zat Hattâb nâmıyla ma'ruftur) diyor ki :

«Kim bu sûreyi yazıp boynuna asarsa onun için koruyucu ve düşmanlardan muhafaza edici olur, onlara karşı kendisine nusret verir. Üzerinde taşıdığı müddetçe böyle devam eder.» Havass-ı Kur'ân'da da bu husus belirtilmiştir.

Kim de bu sûreyi tenha bir yerde düşmana karşı üstün gelme niyetiyle üçyüz defa okursa, Allah ona düşmanlarına karşı nusret verir ve zafer elde eder. Haksız yere hapishanelere düşmüş kimseler için, mahkemelerde haklı dâvaların neticelenebilmesi için bin defa okunursa sür'atle arzulanan durum meydana gelir.[1107]

Ben fakir diyorum ki :

Şeyh Muhammed el-Musilî ve Şeyh Yâkub Efendi Mekke'de bana şunu söylediler: KEVSER sûresi her arzulanan şey'in gerçekleşmesi için bin defa okunursa müsbet netice alınır. Özellikle rızık, mal celbetmek ve yüksek bir makama erişmek hususunda... Hayır kapılarının açılması için de aynı sayıda okumakta büyük yarar vardır. Birtakım tecellilerin meydana gelmesi için de aynı şeyi tavsiye etmişlerdir.

(1107) Bahrü'l-Maârif.

PEYGAMBER EFENDİMİZ'İ (S.A.V.) RÜ'YADA GÖRMENİN FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER. Kİ BU. ÜMMET-İ MUHAMMED İÇİN FAZÎLETLERİN EN ÜSTÜNÜDÜR VE MENFAATLERİN EN BÜYÜĞÜDÜR

Bu konuda rivâyet edilen sahîh hadîsler :

«Mü'minin rü'yası, kulun uykuda Allah ile konuştuğu bir sözdür.»[1108]

«Peygamberlik bitti, artık benden sonra peygamberlik yoktur; ancak mübeşşirat (kişinin gördüğü sâlih rü'ya) vardır veya kişiye gösterilen bu tür rü'ya (devam edecektir).»[1109]

«Peygamberlikten kala kala mübeşşirat kaldı.» Bunun üzerine soruldu :

— **Mübeşşirat nedir? Ya Resûlâllah!**

— **Sâlih rü'yadır,** buyurdu.

Mâlik, Atâ' bin Yesar'ın rivâyetinde şu fazlalığı nakletmiştir: **«Müslüman kişinin gördüğü veya ona gösterilen rü'yadır.»**[1110]

«Sâlih bir kişinin gördüğü sâlih bir rü'ya, peygamberliğin kırk altı bölümünden bir bölümdür.»[1111]

«Beni rü'yasında gören, şüphesiz ki benim misâlimi görmüştür. Çünkü şeytan benim misâlim olamaz.»[1112]

Bu, sadece Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e has olmayıp bütün peygamberler için böyledir. Çünkü bütün peygamberler, uykuda şeytanın onların suretine girmesinden korunmuşlardır. Uyanık olma halinde de öyledir. Tâ ki hak bâtıla benzemiş olmasın.

«Beni rü'yasında gören, cidden o hakk'ı görmüştür, yâni rü'yası doğrudur.»[1113]

(1108) Taberânî, el-Ziyâ; Ubâde bin Sâmit (R.A.)'den.
(1109) Taberânî, Câmiu's-Sağîr; Ebû Huzeyfe bin Esîd (R.A.)'den.
(1110) Buhârî; Ebû Hüreyre (R.A.)'den.
(1111) Sahîh-i Buhârî, Sahîh-i Müslim; Enes (R.A.)'den.
(1112) Ebû Hüreyre (R.A.)'den.
(1113) Ebû Katâde.

«Beni rü'yasında gören, ileride beni uyanık halde de görecektir.»[1114] Bu uyanık halden maksad, âhiretteki uyanıklıktır. Rü'yâdan maksad, peygambere yakınlık ifâde eden bir haldir.

«Sâlih rü'ya Allah tarafındandır. Düş azması şeytandandır.»[1115]

«Kim cuma gecesi iki rek'at namaz kılar, her rek'atinde Fâtiha-i Şerîfe ile Âyet-i Kürsî'yi onbeş defa okur; namazı bitirince de Peygamber'e (S.A.V.) bin defa salâvat-ı şerîfe getirirse, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yasında görür. Onun için hüsn-ü hâtime vardır. Kendisine Peygamber'in (SA.V.) şefaati ve cennet vardır. Allah hem onu, hem ana-babasını bağışlar. Yeter ki ana-babası müslüman bulunsun. Aynı zamanda Kur'ân'ı on iki defa hatmetmiş gibi olur. Ölüm sekeratı ona kolaylaşır Kendisinden kabir azâbı kaldırılır; kıyâmet gününün dehşet ve korkusundan güven içinde kalır. Dünya ve âhirette Allah'ın lûtuf ve keremiyle ihtiyaçları karşılanır.»[1116]

«Her kim cuma gecesi iki rek'at namaz kılıp her rek'atinde bir defa Fâtiha, onbeş defa Kul hüvallahü ehad okur, selâm verdikten sonra Peygamber'e (S.A.V.) bin defa salâvat-ı şerîfe getirirse, şüphesiz ki o beni o gece rü'yasında görür ve ikinci cuma gelmeden herhalde bu görme nîmetine mazhar olur.» (Hadâiku'l-Ahbar)

«Kim cuma gecesi boy abdesti alır ve sonra iki rek'at namaz kılar da her iki rek'atte bin defa **Kul hüvallahü ehad** sûresini okursa, Peygamber'i (S.A.V.) rü'yasında görür.»[1117]

İmam Süyutî bunu HASAİS adlı kitabında belirtmiştir.

«Beni rü'yasında görmek isteyen kimse cuma gecesi dört rek'at namaz kılıp bunu iki selâmla bitirsin ve her rek'atinde Fâtiha-i Şerîfe, **Ve'd-Duhâ, Elem Neşrah, İnnâ Enzelnâhü** ve **İzâ Zülzileti'l-Ardu** sûrelerini okuduktan sonra namazını bitirsin ve sonra da bana yetmiş defa salâvat-ı şerîfe getirsin, yet-

---

(1114) Ebû Hüreyre (R.A.)'den.
(1115) el-Mesâbîh.
(1116) Ezkâr-ı Kutbü'l-Aktab.
(1117) İbnü Asâkir, Muhammed bin Ukkâşe tarîkıyla Zührî'den.

miş defa istiğfarda bulunsun. Sonra uyusun; beni rü'yasında görür.»[1118]

İlim adamlarımızdan bir kısmı demiştir ki :

«Kim KADİR sûresini cuma gecesi bin defa okursa, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yasında görmeden ölmez.»

KEVSER SÛRESİNİN ÖZELLİKLERİNDEN BİRİ DE ŞUDUR

Kim cuma gecesi bu sûreyi bin defa okur, Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e de bin defa salâvat-ı şerîfe getirir ve öylece uyursa, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yasında görür. Havass-ı Kur'ân'da bu husus belirtilmiştir. Ben şu sıfat üzere bunu dedim: **Allahümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammedin biadedi külli ma'lûmin leke.** Bazı kardeşlerimiz de KEVSER sûresini bu sıfat üzere denemiş ve aynı salâvatı getirmişlerdi. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i ben de, onlar da rü'yamızda gördük. Böylece arzulanan her şey bizim için gerçekleşmiş oldu.

Bazı ilim adamları bu hususta büyük bir tecrübe yapılageldiğini ve iyi sonuç elde edildiğini söylemiştir. Allah daha iysini bilir. Nitekim Seyyid Ali adlı kitapta da bu konu aynen belirtilmiştir.

Diğer bazı ilim adamlarına göre, rü'yasında Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'i görmek isteyen kimse nâfile olarak iki rek'at namaz kılar ve sonra yüz defa şunu söyler :

يَا نُورَ النُّورِ يَا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ بَلِّغْ عَنِّي رُوحَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَأَرْوَاحَ آلِ مُحَمَّدٍ تَحِيَّةً وَسَلَامًا

Türkçe anlamı :

«Ey nûrun nûru! Ey işleri düzenleyip yürüten!. Benden

(1118) Mecmau'l-Hadis.

taraf Efendimiz Muhammed'in (S.A.V.) ruhuna, O'nun hanedan ve dostlarının ruhuna saygı ve selâmlarımı teblîğ et..»

Allah'ın izniyle Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yasında görür.

İmam Süheylî RAVZU'L-UNUF adlı kitabında diyor ki :

«Resûlüllah Efendimiz'i rü'yasında nâhoş sayılmayan bir durum içinde gören kimsenin durumu devamlı hafifler. Onu kurak ve verimsiz bir arazide gören genişlik ve ucuzluğa kavuşur. Zulme uğramış bir bölgenin topraklarında görürse nusret görmüş olurlar. Evet, Resûlüllah Efendimiz'i üzüntülü bir kimse rü'yasında görürse üzüntüsü kalkar, borçlu kimse görürse Allah onun borcunu ödeme imkânları bahşeder. Mağlûp olmuş bir kimse görürse yardıma mazhar olur. Hapse düşmüş bir kimse görürse kurtulur. Kölelik kaydı altında bulunan görürse hürriyetine kavuşur ,uzaklara gitmiş bir kimse görürse çoluk-çocuğuna döner, selâmet içinde evine kavuşur. Sıkıntıda olan kimse görürse zengin olur, Allah ona geniş rızık kapısı açar. Hasta olan kimse görürse Cenâb-ı Hak ona şifâ verir.»

Rûhu'l-Beyân tefsirinde de NECİM sûresinin açıklaması bölümünde bu hususa yer verilmiştir.

Bazı dostlarımdan duydum; Resûlüllah Efendimiz'i rü'yalarında görmüşler de şemâili kitaplarda anlatılandan farklı bir durumda imiş. Bu, görenin istikametteki ahvaline râci'dir. Çünkü Resûlüllah Efendimiz ayna gibidir. Tam istikamet üzere olmayan kimseler Resûlüllah'ı görünce kendilerini o aynada görmüş olurlar.

İmam Gazâlî (R.A.) diyor ki :

«Bundan maksad onun cism-i şerîflerini görmek değil, belki O'na izâfetle bir anlam taşıyacak misalini görmektir. Misal O'nun zâtına bir âlet olmuş oluyor. Bu âlet bazen hakikî olur, zâta uygunluk içinde bulunur. Bazen de hayalî olur, zat misalin gayri sayılır. Görülen şekil ne Mustafa'nın (S.A.V.) ruhu, ne de şahsıdır; ancak O'nun misalidir. Buna bir örnek verecek olursak diyebiliriz ki: Allah'ı rü'yada görmek gibi. O'nu rü'yada görenler oluyor. Halbuki Cenâb-ı Allah şekil ve suretten

münezzehtir. Ancak ne var ki görülen bütün belirtileri kula yöneliktir. Bu da duyabilen bir misal vasıtasiyle olabiliyor.. Ya nur olarak ya da başka bir şey olarak... Ve işte o misal tarifte gerçekten vasıta oluyor. Böylece rü'ya sahibi «Allahü Teâlâ'yı rü'yamda gördüm» diyor. Bundan maksad O'nun zâtını gördüm demek değildir, başkası hakkında denildiği gibi.

Bu mâna ve yorumu İmam Zührî'nin tesbit ettiği hadîs-i şerîf kuvvetlendirmektedir. Resûlüllah Efendimiz buyurdu ki :

«Rabbim bana en güzel surette geldi, ya Muhammed! dedi, Mele-i A'lâ'nın ne hakkında söz edip sürtüştüğünü biliyor musun?»[1119]

Ben fakir derim ki: Cenâb-ı Resûlüllah Efendimiz'in hukukunu tarif bölümünü Şifâ-i Şerîf kitabında mütalâa ettim. Gördüm ki musannif Resûlüllah Efendimiz'in vasfını gereği gibi açıklamaktan âciz kalmıştır. Bu yüzden Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yamda görmeyi çok arzu ettim; ama mü'minlerin annelerinin gördüğü vasıf üzere. Ashabının gördüğü şemail üzere. Böylece arzuma erişebilmek için **İhlâs** sûresini bin defa okuyup sevâbını Hazret-i Hatice (R. Anhâ) vâlidemizin ruhuna bağışladım. İkinci kez bin defa okuyup onun sevâbını Hz. Âişe (R. Anhâ) vâlidemizin ruhuna, üçüncü kez okuyup Hz. Fâtıma'nın (R. Anhâ) ruhuna bağışladım ve Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz katında bana şefaatçi olmalarını, tâ ki Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in de Allah katında bana şefaat etmesini diledim. Sonra cuma gecesi bin defa **Estağfirullah ve etûbü ileyh** söyledim ve sonra Cenâb-ı Allah'a yönelerek ruhumu Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in ruhuna ulaştırmasını diledim. Sonra da şöyle dedim: Salât u selâm sana olsun ey efendim ve ey Resûlâllah! Benim elimden tut. Bu konuda düzenim azaldı. Bana bin defa eriş, elimden tut.. Böylece O'nu görebilmem için Allah katında şefaatini umdum. Hayatında görüldüğü sıfat üzere rü'yamda o resûlü görmek istedim. Cenâb-ı Allah o gece habîb i ekremini görmeme beni muvaffak eyledi. Allah'a andolsun

(1119) *Şerh-i Câmiu's-Sağîr.*

ki onu dolunay gibi gördüm. Dil ile onun vasfını anlamak mümkün değildir. Aynı zamanda kalem ile yazmaya sığmaz. Güzelliğinin kemâli, ölçü kabul etmeyen endamı bambaşka idi. Suret yapanların en güzeli olan Allah'ın şânı ne yücedir! Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz bana birtakım sırlardan haber verdi. Hamd Allah'a mahsustur.

Başka bir defa yine rü'yamda Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i gördüm. Kendisini tâkip ettim. Bana lûtuf ile davrandı. Bir ara şunu sordum :

— Ya Resûlâllah! Sana selâm geldiğinde onu nasıl alıyorsun?

— Ve aleykesselâm diyorum, diye cevap verdi.

— Namazda bulunduğun bir halde selâm gelirse nasıl alırsın? diye sordum. Buyurdu ki :

— Sen güçlü bir sorucusun!..

Bir gece de Cenâb-ı Rabbi'l-İzzeti rü'yamda gördüm. O sırada Medine-i Münevvere'de bulunuyordum. Rabbimi rü'yamda görünce şu âyeti okudum: **Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhireti haseneten vekınâ azâbe'n-nâr** ve sonra Rabbime secde ettim. Az sonra da Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i gördüm; bana dedi ki: «Cenâb-ı Hakk'ı gördün..»

Başka bir defa daha Fahr-i Âlem Efendimiz'i gördüm. Mübarek ağzını benim ağzıma dayadı. Ağzından hayli su akıp mideme doldu. O kadar ki zikirlerin te'sirlerini bütün organlarımda müşahede ettim. Bir ara aklî dengemi kaybedeceğimden bile endişe ettim. Sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz göbeğime dokundu ve öylece sükûnet buldum.

Yine bir gece Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yamda gördüm. Kendisine su takdim etmeğe çalıştım, almadı. «Sen iç, ben içmeyeceğim» buyurdu. Bu sırada mübarek ellerine dikkat ettim. Bir de ne göreyim? Parmaklarının arasından su kaynayıp akıyor. Serçe parmağını ağzıma dayadı. Su kaynayıp akmaya başladı. Kanasıya su içtim. Sonra elini alnımın üzerine koyarken serçe parmağını ağzımdan uzaklaştırdı.

Başka bir gece rü'yamda, kendimi Ravza-i Mutahhara'nın

önünde gördüm. Orada çok cemaat bulunuyordu. Hepsi de bana uydu (namazda onlara imam oldum). Aralarında Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz de vardı. Bu sırada Resûlüllah (S.A.V.) alnımı öptü.

Yine bir gece rü'yamda Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i gördüm. Beni kucakladı, boynumun sol tarafını öptü. Başka bir rü'yamda da Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i evimde (odamda) çocuklar gibi gördüm. Kendimi hayretten alamayarak dedim ki :

— Lâ ilâhe illâllah.. Sen habîbullahsın..

— Şefaat sana, ana-babana, dostlarına...

Diye cevap verdi.

Bir başka rü'yamda yine Fahr-i Âlem Efendimiz'i gördüm. İki elini ve iki ayağının altını öptüm. Bunun üzerine buyurdu ki: «Allah senin îmânını sâbit kılsın!.»

Bir gece yine rü'yamda o rahmet peygamberini gördüm. Yanında Âyet-i Kürsî'yi iki defa okudum. Başka bir rü yamda da onun namaz kıldığını, benim de ona yakın bir yerde oturduğumu ve oğlu İbrâhîm'in de benim odamda oynadığını gördüm. Bir gece yine o gönüller sultânını gördüm; BABÜSSELÂM'ın bir tarafına uzanmıştı. Kalkıp yürüyünce kendisini tâkip etmeğe başladım. Beraberce hücre-i saadete girdik. Başındaki sarık bembeyaz idi. İki omuzu arasında çok parlak bir nûr görülüyordu. Benimle hayli konuştu. Başka bir rü'yamda da --ki o sıra ben 1261 tarihinde Mahmudiye medresesinde bulunuyordum— bir arzuhal yazıp hücre-i şerîfin hizmetçisi bulunan zâtın eline verdim. O da bu arzuhalimi alıp Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in elbisesi altına koydu. Bunun neticesi olsa gerek, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i gördüm. Beni tutup denize attı. Deniz hem çok derin, hem çok geniş idi. Denize daldığımda «ya Resûlâllah! Bana su içir» dedim.

Bundan başka bir nice defalar o Resûl-i Rabbi'l-Âlemîn'i rü'yamda gördüm. Allah'a hamdolsun, bu nîmete beni muvaffak eyledi. Nasıl ki bazı âlimleri ve şeyhleri bu nîmete muvaffak kılmıştır.

Başka bir rü'yada ise Hacı Muhammed Efendi (Akhisarlı) —ki bu zat ehl-i keşiften ve esrar erbabından idi. Aynı zamanda en yakın dostlarım arasında yer alıyordu— bana dedi ki :

«Seni Mekke-i Mükerreme'de Makam-ı Hanefiyye'de imam olarak gördüm. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz senin solunda, Ebûbekir Sıddîk (R.A.) senin sağında bulunuyorlardı. Ben ve birçok melekler de sana uymuş vaziyette idik. Namazdan sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bana üç hurma ve içi zemzem suyu dolu bir bardak verdi. «Birini sen ye, diğer iki hurmayı Hacı Muhammed Efendi'ye ver..» buyurdu.

Bu rü'ya Receb ayının yirmi sekizinci günü Ödemiş'li Hazret-i Şeyh Halil Hilmi Efendi'nin yanında kırka girdiğimiz bir zamanda gecenin beşinde vuku' bulmuştu. Takvim 1283 tarihini gösteriyordu.

MUAVVEZETEYN'İN FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BUNLARIN ÖZELLİKLERİ

«Bu gece bana öyle âyetler indi ki onların bir benzeri daha görülmemiştir: Kul Eûzü Birabbi'l-Felâk ve **Kul Eûzü Birabi'n-Nâs..»**[1120]

«Sana, Allah'a sığınanların ne ile sığındıklarının en üstününden haber vereyim mi?»

— Evet, dedim. Buyurdu ki :

— **De ki: Kul Eûzü Birabbi'l-Felâkı** ve **Kul Eûzü Birabbi'n-nâsi..»**[1121]

Hazret-i Âişe vâlidemiz (R. Anhâ) anlatıyor :

— Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz her gece gelip yatağına uzanacağı sırada iki avucunu birleştirip üfler ve **Kul Hüvallahü Ehad, Kul Eûzü Birabbi'l-Felâk** ve **Kul Eûzü Birabbi'n-Nâs** sûrelerini okur ve öylece yetişebildiği kadarıyla ellerini bedeninin her tarafına sürerdi. Ancak önce baş kısmından başlardı, yüzüne ve sonra bedenin diğer kısımlarına... Bunu üç defa tekrarlardı.

(1120) Akabe bin Âmir el-Cüheynî'den.
(1121) Akabe bin Âmir el-Cüheynî'den.

Yine Hazret-i Âişe vâlidemiz (R. Anhâ) anlatıyor :

— Bir ağrısı ya da bir şikâyeti olduğu zaman kendi üzerine MUAVVEZETEYN'i okuyup üflerdi. Ağrısı şiddetlenince ben aynı şey'i onun üzerine okur ve onun elini tutup bedenine sürerdim. Böylece mübarek elinin bereketine erişmeyi umardım.[1122]

Fahr-i Âlem Efendimiz (S.A.V.) bir gün Hazret-i Akabe'ye dedi ki :

— **Ya Akabe! Ne Tevrat'da, ne Zebur'da, ne İncil'de, ne de Kur'ân'da bir benzeri daha indirilmeyen bir sûreyi sana öğreteyim mi?**

O da :

— Evet, yâ Resûlâllah! dedi.

Buyurdular ki :

— **Kul Hüvallahü Ehad, Kul Eûzü Birabbi'l-Felâkı** ve **Kul Eûzü Birabbi'n-Nâsi sûreleridir.**[1123]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir gün İbni Abbas'a (R.A.):

— **Sığınanların sığındığı şeyin en üstününden sana haber vereyim mi?** diye sordu. O da :

— Evet, yâ Resûlâllah! diye cevap verdi. Buyurdu ki :

— **Kul Eûzü Birabbi'l-Felâk** ve **Kul Eûzü Birabbi'n-Nâs.**[1124]

Büyük sahabî Abdullah bin Habib (R.A.) diyor ki :

— Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bana dedi ki: **«Sabahladığın ve akşamladığın zaman üçer defa Kul Hüvallahü Ehad sûresiyle MUAVVEZETEYN sûrelerini oku. Bunlar her şey'e bedel sana yeter.»**[1125]

«Kim cuma namazından sonra yedişer defa Kul Hüvallahü Ehad, Kul Eûzü Birabbi'l-Felâk ve Kul Eûzü Birabbi'n-Nâs sûrelerini okursa, gelecek cumaya kadar Allahü Teâlâ onu kötülükten korur.»[1126]

(1122) Maâlimü't-Tenzil.
(1123) Ahmed bin Hanbel.
(1124) Ahmed bin Hanbel; İbni Abbas (R.A.)'den.
(1125) Ebû Dâvud, Tirmizi, Abdullah bin Habib (R.A.)'den.
(1126) İbn-i Sinni; Hz. Âişe (R. Anhâ)'dan.

Hazret-i Ali (R.A.) diyor ki :

— Bir akrep Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i soktu. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz biraz su, biraz da tuz istedi. Bunları sokulan yere sürerken **Kul Yâ Eyyühe'l-Kâfirûn, Kul Eûzü Birabbi'l-Felâkı** ve **Kul Eûzü Birabbi'n-Nâsi** sûrelerini okuyordu.[1127]

İbni Mes'ud (R.A.) diyor ki :

— Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz üfürükçülüğü, efsun yapmayı sevmezdi. Ancak MUAVVEZETEYN sûrelerini okuyup üfürmeği hoş karşılardı.[1128]

Yine aynı râvi diyor ki: Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz cinlerden ve insanların kötü nazarından sık sık Allah'a sığınırdı. Vaktâ ki MUAVVEZÂT sûreleri indi, artık o sûreleri okumaya başladı ve diğer sığınma şeklini terketti.[1129]

Akabe bin Âmir (R.A.) diyor ki :

— Bir an Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'le birlikte Cuhfe ile Ebvâ' arasında yol alırken ansızın bir rüzgâr ve şiddetli bir karanlık bizi bastı. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz **Kul Eûzü Birabbi'l-Felâk** ile **Kul Eûzü Birabbi'n-Nâsi** sûrelerini okudu ve bana dönerek buyurdu ki: **«Ya Akabe! Bu iki sûreyle Allah'a sığın. Çünkü bunların artık bir benzeri yoktur sığınma konusunda...»**[1130]

Abdullah bin Habib (R.A.) diyor ki :

— Çok şiddetli yağmurlu ve karanlık bir gecede Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i arıyorduk. Kendisine yetiştik. Bana dönerek buyurdu ki :

— **Söyle!.**

— Ne söyleyeyim?

— **Kul Hüvallahü Ehad ve Muavvezeteyn sûrelerini sabahladığın ve akşamladığında üçer defa oku; bunlar her şey'e bedel sana yeter.**[1131]

(1127) Taberânî; Ali (R.A.)'den.
(1128) Ebû Dâvud, Nesâî: Ebû Said (R.A.)'den.
(1129) el-İtkan.
(1130) Ebû Dâvud; Akabe bin Âmir (R.A.)'den.
(1131) Tirmizi, Ebû Dâvud, Nesâî: Abdullah b. Habib (R.A.)'den.

Mişkâtü'l-Mesâbîh kitabında da aynı hadîsler nakledilmiştir.

Hasta olan ya da büyülenmiş bulunan kimse MUAVVEZETEYN sûrelerini kendisi ya da başka biri kırk bir defa okuyup üflerse, Allah şifâ lûtfeder. Ancak buna üç ya da beş veya yedi gün devam edilmelidir.

Bir kimse üzerine nefsânî helecanlar, kara evhamlar ve ruhanî ya da cismanîlerden gelen şeytanî karanlıklar galib gelirse veya zamanın olaylarından birtakım musibetler çökerse ya da devrin hükümdarlarından bir şiddet ve zulüm inerse yüz defa, gerekirse bin defa MUAVVEZETEYN sûrelerini okusun da durumun ne olduğuna dikkat etsin..

Havass-ı Kur'ân'da da bu husus belirtilmiştir.

RESÛLÜLLAH (S.A.V.) EFENDİMİZ'E SALÂT U SELÂM GETİRMENİN FAZÎLETLERİ HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BUNUN YARARLARI

Bir gün Hazret-i Ömer (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e dedi ki :

— Ya Resûlâllah! Duâmın üçte birini sana salât u selâm getirmeye tahsis edeyim mi?

Peygamber (S.A.V.) ona :

— **Bu nisbeti artırırsan daha iyi olur**, buyurdu.

O bu defa :

— Üçte ikisini buna tahsis edeyim.

— **Artırırsan daha iyi olur.**

— O halde anam-babam sana feda olsun. Duâmın tamamını buna tahsis edeyim. Bütün duâm size salât u selâm olsun.

— **O takdirde Allah sana dünya ve âhiret işlerinde kâfi olur**, buyurdu.[1132]

(1132) İmam Ahmed bin Hanbel, Hâkim, Beyhaki; Ömer bin Hattâb (R.A.)'dan. Bahrü'l-Envâr kitâbı da aynı hadîsi nakletmiştir.

KONUMUZLA İLGİLİ DİĞER HADÎSLER

Kim bana salâvat getirirse, melekler de ona salât u selâm getirir. Melekler kime salât u selâm getirirse, Allah onu rahmet ile anar. Allah kimi bu yüzden rahmet ile anarsa varlık âleminde yedi kat göklerden yedi kat yerlere, denizlerden ağaçlara, bitkilerden kuşlara, canavarlardan ehlî olan hayvanlara kadar ne varsa her şey ona salât getirir (onun için istiğfarda bulunur).»[1133]

«Her gün bana yüz, (başka bir rivâyette) bir gün içinde bana yüz salâvat getiren kimsenin Cenâb-ı Allah yetmişi âhirete, otuzu dünyaya ait olmak üzere yüz hacetini yerine getirir.»[1134]

«Kim bana çokca salâvat getirirse, Allah onu bir daha fakir olmamasıya zengin kılar.»[1135]

«Kim her gün bana beşyüz defa salâvat getirirse ebediyyen fakir olmaz.»

«Bana çokca salâvat getirin; çünkü salâvat bir nice düğümleri çözer ve bir nice üzüntü ve kederleri kaldırır.»[1136]

«Ben habîbullah'ım. (Allah'ın yakın dostuyum ve sevgilisiyim). Bana salâvat getiren kimse de benim dost ve sevgilimdir. Artık kim dosta dost, sevgiliye sevgili olmak istiyorsa, sevgili ve dost üzerine salâvatı çokca getirsin.»

«Kimin hâceti güçleşir de gerçekleşmesi zor bir durum alırsa, salâvat-ı şerîfeyi çokca getirsin.»

Diğer bir rivâyette ise şöyle buyuruluyor: «Bana çokca salâvat getirin. Çünkü salâvat gam ve üzüntüleri giderir, sıkıntı ve kederi kaldırır, rızıkları çoğaltır, hacetlerin yerine gelmesini sağlar.»[1137]

İmam Süyutî Hazretleri bu hadîslerin sahîh olduğunu ifâ-

(1133) İbni Mülekkan/el-Hakaik.
(1134) İbni Mende; Câbir (R.A.)'den.
(1135) Hâkim, Ahmed bin Hanbel.
(1136) Nüzhetü'l-Mecâlis.
(1137) İmam Süyutî diyor ki: Bütün bu hadîsler sahîhtir.

de ettikten sonra diyor ki: Çünkü Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salât u selâmı çokca getirmek rızıkları ve bereketleri artırır, hacetlerin yerine gelmesini sağlar, gam-keder, sıkıntı ve elemleri giderir. Bütün bu hususlar denenmiş ve müşahede edilmiştir. Bizden önce gelip geçen sâlih kişilerin bu konuda hem tavsiyeleri, hem de tecrübeleri vardır. Diyebiliriz ki salâvat-ı şerîfe ile Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e tevessülde bulunmak insanlar, cinler ve melekler arasında bütün hal ve durumlarda vaki'dir. Nitekim bu hususa hem âyet, hem de yukarıda geçen hadîsler delâlet etmektedir.

Resûlüllah (S.A.V.) bu hususa işâretle buyuruyor ki:

«Mi'rac gecesi bir meleğin yüzükoyun düştüğünü, kanatlarının koparılmış bulunduğunu, şeklinin değişik olduğunu gördüm. Cibrîl'e (A.S.) sordum:

— Bu melek kimdir? Bu vaziyeti nedir?

— Bu, Mukarrebîn meleklerden biridir. Cenâb-ı Hak onu bir kavmi helâk etmek üzere göndermişti. Onlara şefkat ettiği için bu görevi biraz geciktirmişti. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah dört bin yıldan beridir ona gazab etmiş bulunuyor. Gördüğünüz şekilde bekliyor.

— Peki ama bunun için tevbe etme imkânı yok mudur?

— Allah şu anda bana emir verdi. Bu meleğin tevbesi, Peygamberim Hazret-i Muhammed'e on defa salâvat getirmesidir.

Bunun üzerine o melek, Peygamber Efendimiz'e on defa salâvat getirince eski hâline ve makamına dönmüş oldu. O meleğin yetmiş bin yüzü ve her yüzünde yetmiş bin ağzı, her ağzında da yetmiş bin dili bulunuyordu. Her dili Cenâb-ı Hakk'ı yetmiş bin tesbihle tesbih ediyordu. Allah o meleğin her tesbihinden bir melek yaratıyor ve yaratılan her melek de sana salâvat getiren kimseye istiğfarda bulunuyor.[1138]

(1138) Bahru'l-Envâr adlı kitaptan nakledilen bu hadis hem sahih değildir, hem de Kur'ân-ı Kerim'in sarih beyânına uymamaktadır. Tahrim sûresinde «Melekler Allah'ın onlara emrettiği şeylerde ona asla isyan etmezler» buyurulurken aynı cümleden sonra «melekler emrolundukları şey'i yaparlar» cümlesi ilâve ediliyor. (Mütercim)

Resûlüllah Efendimiz buyuruyor:

— Cebrâil (A.S.) güler yüz ve parlak bir çehreyle bana geldi. Kendisine dedim ki: Sizi şu anda gördüğüm gibi hiçbir zaman görmemiştim. Bana dedi ki: Sana birtakım acaiblerden haber vereyim mi? Evet, dedim. Dedi ki: KAF dağına ulaştığımda dağın arkasından bir inilti ve ağlama sesi işittim. O sese doğru gittiğimde mukarreb bir melek olduğunu, iki kanadının kırık bulunduğunu ve gözyaşlarından yüzünün çamura bulaştığını, gözlerinden artık yaş yerine kan aktığını gördüm. O melek beni, ben de onu tanıdım. Çünkü o yükseklerde mukarreb bir melek olarak bulunuyordu. Çevresinde ve tahtının etrafında yetmiş bin melek saf bağlayıp kendisine hizmet ederlerdi. Aldığı her nefes karşılığında Allah bir melek yaratırdı. Kendisine sordum:

— Suçun ve günahın nedir?

Şu cevabı verdi:

— Muhammed (S.A.V.) Mi'rac gecesi yükseldiğinde gök ehli saygı ve ikram olsun diye onu karşılayıp ayakta beklediler. Ben ise müvekkel kılındığım işle meşgul bulunuyordum. Bu yüzden ona gösterdiğim ikram tam bir ikram olmadı.

Diğer bir rivâyette ise şöyle deniliyor:

— Ben tahtım üzerinde oturuyordum. Muhammed (S.A.V.) benim yanımdan geçerken önünden kalkmadım. Bu yüzden Cenâb-ı Hak beni gördüğünüz ceza ile cezalandırdı ve bu yere attı.

Cebrâil (A.S.). devamla diyor ki: Onun için Cenâb-ı Hakk'a yalvardım ve şefâatçi olmak istedim. Fakat Allahü Teâlâ: O benim habîbime on defa salâvat getirmedikçe senin şefâatini kabul etmem, buyurdu. Melek de bunun üzerine sana on defa salâvat getirdi ve böylece uğradığı belâdan şimdi kurtuldu, kanatları yeniden yerine geldi ve senin bereketinle ilk makamına tekrar erişmiş oldu.[1139]

(1139) Bu rivâyet de gayr-i sahihtir. Mevzuat kitapları bunu mevzu' hadisler arasında saymışlardır. Müellif nedense bâzen böyle uydurma rivâyetlere de yer vermekten kendini alamamıştır. (Mütercim)

Bunun gibi mü'min bir musîbet ya da hastalık, üzüntü ve kederlerle mübtelâ olursa veya bir makam taleb eder ya da fakirlikle yüzyüze gelir, zillet ve hakarete uğrarsa, bunları kendinden def'etmek istiyorsa Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e salât u selâm vermeyi çoğaltsın. Gece gündüz buna devam etsin. İnşâallah bu sayede arzularına kavuşur ve uğradığı dert ve sıkıntıdan kurtulur.

İmam Dinurî bu hususları el-Mücâlese adlı kitabında nakletmiştir. Aynı zamanda Hayatü'l-Kulûb ve el-Mir'ât, Dürretü'l-Vâizîn gibi kitablarda da buna yer verilmiştir.[1140]

Bilmiş ol ki: Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e getirilen salâvat dört bin, başka bir rivâyette on iki bin nev'a ayrılmıştır. Bunlardan her biri ayrı bir cemaatin seçip beğendiği nev'idir. Doğuda ve batıda yaşayan müslümanlar kendileriyle Resûlüllah Efendimiz arasında rabıta olarak buldukları nev'i almışlar ve bundan anlayabildikleri özelliği ve buldukları esrar ve yararları o nev'i salâvatla sağlayıp devam etmişlerdir. Kimi tecrübeyle sabit olmuş, kimi müşahede ile.. Sıkıntı ve üzüntüleri gidermekte, arzulananı elde etmekte birtakım denemeler yapmışlar ve müsbet sonuç aldıklarında o nev'i salâvat-ı şerîfeye gönül vermişlerdir. Salâvat-ı Münciye bunlardan biridir.

Salâvat-ı Münciye :

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً تُنْجِينَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الْأَهْوَالِ وَالْآفَاتِ وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا اَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِهَا اَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ هـ

(1140) Kaynak mahiyetinde vermiş olduğu bu kitapların hiçbiri bizim için ciddi kaynaklar değildir. Adı geçen kitaplarda hayli mevzu' hadislere yer verilmiştir. (Mütercim)

Türkçe anlamı :

«Allah'ım, Efendimiz Muhammed (S.A.V.) üzerine öyle bir salât u selâmın olsun ki o salât ile bizi bütün endişe ve korkulardan, felâket ve âfetlerden koru.. O salât ile bizim bütün hacetlerimizi yerine getir.. Bizi bütün kötülüklerden o salât vasıtasıyla temizle.. En yüksek derecelere bizi o salât ile yükselt Gayelerin doruğuna bizi onunla eriştir. Hayatta da, öldükten sonra da o salât ile bizi bütün hayırlara kavuştur..»

Burada daha iyi olan şekil şudur :

«**Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammed, salâten tüncînâ**.........» sonuna kadar devam edilir.

Çünkü Cenâb-ı Peygamber Efendimiz bu hususta şöyle buyurmuştur: «**Bana salâvat getirmek istediğinizde onu umumîleştirin.**» Âl kelimesini anmak hem salâvatın daha tam olmasını hem de daha umumî ve daha çok sür'atli semere vermesini sağlar.

Nitekim bu hususta bana meşayihtan bir kısmı böyle tavsiyede bulunup icâzet verdi. Şeyhü'l-Ekber Muhyiddin Arabî de ÂL (hanedan ve yâran) kelimesinin anılmasını tavsiye etmiş ve «bu ölçüde olan bir salâvat, ARŞ'ın hazinelerinden bir hazinedir» demiştir. Çünkü bu tarz bir salâvat ile gece kalkıp bin defa duâ eden kimse hangi haceti için yaparsa, ister dünyevî, ister uhrevî olsun, Allah onun bu hacetini yerine getirir. Zira bu salâvatın böyle bir zamanda ve belirtilen sayıdan okunmasının te'siri şimşekten daha hızlıdır. Aynı zamanda büyük bir iksir ve muazzam bir tiryaktir. Bunu ehli olmayan kimselere söylememek ve öğretmemek gerekir. Sırrü'l-Esrar adlı kitapta da aynı husus belirtilmiştir.

Şeyh el-Bunî (Bevnî) ile İmam Cezûlî Hazretleri salât-ı münciyenin özelliklerini, esrar ve hikmetini yeteri kadar anlatmışlardır. Ama biz cahillerin eline düşmesin diye onları buraya almadık. Zannedersem bu kadar işâret sana yeter..

MÜCERREB SALÂVATTAN BİRİ DE SALÂT-I TEFRİCİYEDİR

Buna SALÂT-I TEFRİCİYE-İ KURTUBİYYE denilir. Mağrib ehli buna SALÂT-I NARİYYE derler. Çünkü onlar arzuladıkları bir hususun gerçekleşmesini veya korktukları bir şeyin def'edilmesini diledikleri zaman bir yerde toplanırlar ve salâvatı 4444 defa okurlar ve arzularına ateş gibi sür'atle erişirlerdi.

Ehl-i esrar yanında ise buna MİFTÂHU'L-KÜNÛZ = Hazineler anahtarı denilir. Çünkü bununla kul muradına nâil olur, salâvat o muradın kapısını açan bir anahtar sayılır. Bu hususu biraz sonra gelecek olan babda açıklayacağız, inşâallah..

SALÂT-I TEFRİCİYE şudur:

(Allahümme salli salâten kâmileten ve sellim selâmen tâmmen) tâ sonuna kadar meşhur olan salâvattır.

Bu hususta bana Şeyh Muhammed Tunusî sonra Şeyh Mağribî ve sonra da Şeyh Zeynüddin el-Mekkî, Şeyh Seyyid Muhammed el-Sünûsî'den icâzetle Ebû Kubeys dağında icâzet verdiler. Ancak şu kelimelerin de salâtta yer almasını söylediler: **Fî külli lemhatin ve nefesin biadedi külli ma'lûmin leke.**

Allah hepsinden râzı olsun. Ben de bu mübarek ve uğurlu salâvata devam edenlere yazı ve kalem ile icâzet veriyorum ki bu tam bir icâzet sayılır. Nasıl ki ismi geçen zevât-ı kirâm bana tam icâzet vermişlerdi. Allah hepsinin sırrını takdîs eylesin! Ve bizleri onlardan yararlandırsın!. Âmin!. Cenâb-ı Allah bu salâtın esrar kapısını bize ve size açsın, buna devam etmede Allah bize ve size muvaffakıyet lûtfeylesin!. Çünkü bu salât, gam ve kederleri gidermekte, arzulanan şey'i sağlamakta hem toplayıcı, hem kapsayıcıdır. Salât âdâbının elfâzıyla kâmildir.

Şeyh Muhammed Tunusî dedi ki:

«Kim bu salât-ı nariyyeye her gün on bir defa devam

ederse, onun için sanki rızık gökten yağıyor ve yer onu yeşertip bitiriyor gibi olur.»

İmam Dînurî de dedi ki :

«Kim bu salâvatı her farz namazı müteâkip onbir defa okur da bunu kendine devamlı bir vird hâline getirirse, şüphe yok ki o bir nice yüksek mertebelere ve geniş servetlere nâil olur.»

Evet, bu salâvata sabah namazından sonra her gün kırk bir defa okumak suretiyle devam eden kimse muradına nâil olur. Yine bunu her gün yüz defa okuyan kimsenin arzusu gerçekleşir, maksadına erişmiş olur.

Her gün esrarı keşfetme niyetiyle bu salâvatı resûller sayısınca (313) defa okuyan kimse arzu ettiği birçok şeyleri görmeye başlar. Her gün buna bin defa okumak suretiyle devam eden kimse, ona öyle şeyler lûtfedilir ki onları vasfediciler vasfedemez. Diyebiliriz ki o şeyleri gözler görmemiş, kulaklar işitmemiş ve hicbir beşerin aklına gelmemiştir.

İmam Kurtubî diyor ki :

«Kim çok önemli bir işinin oluvermesini veya devam edip duran bir belânın def'edilmesini arzu ediyorsa, bu salât-ı tefriciyeyi dörtbin dörtyüz kırkdört defa okuyup çok yüksek ahlâkta ve yaradılışta olan Nebiyy-i Zîşân Efendimiz'e bununla tevessül etsin. Şüphe yok ki Allah onun muradının gerçekleşmesi için ona başarılı bir kapı açar ve niyetine göre arzusunu verir.»

Nitekim büyük ilim adamlarımızdan İbni Hacer el-Askalânî Hazretleri de Salât-ı Tefriciye'nin belirtilen sayı kadar okunması üzerinde durmuştur. Çünkü bu, sebebin müessir hale gelmesinde iksir gibidir. Aynı husus Esrâr-ı Salât adlı kitapta da belirtilmiştir.

SALÂVAT LÂFZININ KÂMİL DERECEDE YAPILMASI — MÜ'MİNLERİN BU HUSUSTAKİ MAKAMININ SINIRI VE DENENMİŞ BAZI SALÂVATIN BEYÂNI HAKKINDA VÂRİD OLAN ÂYETLER VE HADÎSLER VE DELÂİL-İ HAYRAT'DA OLMAYAN BAZI SALÂVATLAR

Tefsir ve hadîs ilimleriyle meşgul olan ilim adamlarımız diyorlar ki: Yaratılmışların efendisi Muhammed'e (S.A.V.) salât u selâm getirmek ibâdetlerin en üstünü (farz ve vâcib ibâdetler hâriç), hallerin en güzeli, Allah ve Resûlüne yakın olmanın en yüksek kapısı ve makamların en şereflisidir. Çünkü Cenâb-ı Hak (C.C.) buyuruyor ki :

«Şüphesiz ki Allah ve melekleri, Peygamber Muhammed'e çokca salât ederler. Ey îmân edenler, siz de ona salât u selâm getirin.»

Bilmiş ol ki; Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e salât u selâmı vermenin âdâbı, onda Allah'ın isimlerinden birinin ya hakikaten ya da hükmen anılmasıdır. Allah'a isnad ettirilmeyen bir salât, salât sayılmaz. «Salât u selâm Efendimiz Muhammed'e olsun» demek câizdir; şu mânayla: Allah bu salâtı Muhammed'e (S.A.V.) ulaştırsın. Veya Allah'ın salâtı Muhammed'e olsun

Selâm lâfzına gelince: Bu, Allah'ın isimlerinden bir isimdir Ama Allah'ın en üstün ve en yüce ismi ALLAH'dır' ALLAHÜMME lâfzının aslı «Yâ Allah!»dır. Ünlem harfi hazfedilmiş, sonuna buna karşılık bir mim konulmuştur.

Üçlerden biri ve Kur'ân'ı her gün yetmiş bin defa (kalbiyle) hatmeden EVTAD'in başı Şeyh Ebû Medyen el-Mağribî (K.S) diyor ki :

«ALLAH ismi, bütün isimlerin başı olan İSM-İ A'ZAM'dır. Bütün mânalar bu isme döner. Bu isim her şeyden münezzehtir ve öyle bir metbu'dur ki bütün mahlûkat onunla zuhur etmiştir. Yerler, gökler bu isim üzerine kurulmuş ve bütün isim

ve sıfatlar, varlık âlemindeki vücud bulan şeyler Arş'tan yere kadar her şey bu isimden meydana gelmiştir; her şey kendisini icad edenin Allah olduğuna şehadet etmektedir. Yeryüzünde ne kadar bir zerre varsa, göklerde ne kadar bir parça mevcutsa yaş ve kuru her şeyin beraberinde ALLAH vardır.»

Salât u selâmın âdâbından biri de, MUHAMMED isminin onda anılmasıdır. Çünkü Muhammed, Resûlüllah Efendimiz'in en üstün ismidir. Bununla beraber O'nun sıfatlarından birini anmakla, meselâ NEBİY ve RESÛL sıfatını getirmekle de câiz olur. Ancak ne var ki MUHAMMED ismiyle teabbüd vâki' olmuştur, diğerleriyle değil..

Bu bakımdan salât u selâm anında MUHAMMED isminin anılmasında bir nice faydalar vardır :

a) Melekler, salât u selâm getirene salât u selâm verirler.

Nitekim İbni Ebî Dünya'nın çıkardığı bir hadîste deniliyor ki: Kim **sallâllahü aleyke ya Muhammed!** cümlesini yetmiş defa söylerse, melek ona şöyle seslenir: Ey filân! Allah'ın rahmeti sana olsun. Senin ne gibi bir hacetin varsa herhalde yerine getirilecektir.

b) Bu ismi söylemekte fazlasiyle bir saygı ifâde edilir. Şöyle ki, bu isim O'nun en büyük ismidir ki bu din onun üzerine kurulmuştur. Allah'ın şu buyruğu **«Onun bir adaşı olduğunu bilir misin?»** Muhammed ismiyle yorumlanmıştır.

c) Zât-ı Muhammedîye teberrük, teşerrüf ve tevessül olsun diye bu isim anılır.

Salât u selâmın âdâbından biri de, esna-i salâtda O'nun âl ve ashabının anılmasıdır. Çünkü salât u selâmın umumîleştirilmesi emrolunmuştur. Ebû Saîd'in (R.A.) yapmış olduğu rivâyette Resûlüllah (S.A.V.) buyuruyor ki: **«Bana salât-ı betrâ' ile salâvat getirmeyin!»** Bunun üzerine ashâb-ı kirâmdan bazısı sordu: «Ya Resûlâllah! Salât-ı betrâ' nedir?» Buyurdu ki: **«Siz Allahümme salli alâ Muhammedin deyip susuyorsunuz. Ama siz şöyle söyleyin: Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed.»**

Tâki âl kelimesinin anılmasıyla ümmetin tamamı bu duânın kapsamına girmiş olsun. Çünkü salât u selâm getirmek, Allah'ın bir emridir ki ona uyuluyor; aynı zamanda meleklere bu hususta tâbi' olmaktır. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e de ta'zîm, tekrîmdir. Ümmetine de bir duâdır. Salât u selâm getirenin kendisi de bu duânın kapsamına girmektedir.

Ayrıca âl kelimesinin anılmasında başka bir fayda da, duânın sür'atle kabul olunması, arzulanan hacetin gerçekleşmesidir. Nitekim Peygamber (S.A.V.) Efendimiz bu hususta buyurdular ki: **«Duânın en çabuk kabul olunanı, gâibin gâibe yapmış olduğu duâdır.»**

Âdâbın biri de: Salât u selâm getiren kimse bu esnada arzu ve isteğini dile getirir; Salât-ı Münciye'de ve Salât-ı Tefriciye'de olduğu gibi. Çünkü arzu ve maksadı bu esnada anmak, Allah'a durumu arzetmektir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'den bu hususta yardım beklemektir. O'nun Allah katında bu arzunun gerçekleşmesi için şefâatçi olmasını dilemektir. Aynı zamanda zararlı olan şeyleri def'etmeğe, kendi aczini itirafta bulunmaya mâtufdur. Buna işâretle Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruluyor ki: **«Göktekilerle yerdekiler O'ndan (hâcetlerini) isterler.»** Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz de bu hususta buyuruyor ki: **«Allah'tan dilekte bulunmayan kimseye Allah gazab eder.»**

Bununla beraber bir **salât** ya da bir **selâm** lâfzını alıp bunu tekrar etmek de câizdir. Hattâ bunun efdal olduğunu söyleyenler de var. Yâni müteaddit salâvatları getirip söylemekten ise bir salât'ı tekrar etmek daha iyidir. Nitekim havass ehlinden bazısı demiştir ki: Bir harf al, bin kere söyle. Çünkü esrarın anahtarı, virdi tekrarlayarak zikre devam etmektir. Tâ ki böylece Ruhânî askerlere sâhib olunmuş ola. Onlar da onun hacetlerinin yerine getirilmesinde kendisine yardımcı olalar. Tekrarlanan bu vird, söyleyen kimse hakkında İSM-İ A'ZAM olur. Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) bu mânaya işâretle buyurdu ki: **«Allah şüphesiz dileğinde ısrar edenleri sever.»**

Salâvat getirilirken **Salât** ve **Selâm** lâfızları beraber söylenir. Çünkü Kur'ân'da yapılan emir ve hitab bu yoldadır: **«Ona**

salât u selâm getirin!.» O halde bu emre uymak için ve sevâbına erişmek için bu iki lâfzı beraber getirmek daha uygun olur.

Salât u selâm getirilirken, daha çok sevâba ve ihâtalı ecre erişmek, Allah'ın rahmet hazinesinden O'nun rahmet ve ihsanına nâil olmak için belli bir sayı ismini anmak, keza salâtın âdâbındandır. Meselâ: «Bin defa salât u selâm olsun Efendimiz Muhammed'e» demek gibi.

Bir de salât u selâm getirirken, tevhîd ve tehlîlde, tesbîh ve zikirde bulunurken Allah'ın fazl u keremine, mü'minlere olan ihsanına yeteri kadar erişebilmek için sayıyı belirtmekte musalli cimrilik yapmamalıdır. Nitekim yapılan sahîh rivâyete göre: Bir gün Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz, Ebû Ümâme'nin yanından geçerken onun dudaklarının kıpırdadığını gördü :

— **Yâ Ebâ Ümâme! Neler söylüyorsun?** diye sorduğunda,

— Rabbimi anıyorum, dedi.

— **Ben sana geceyle beraber gündüzde, gündüzle beraber gecede yapacağın daha üstün ve daha çok bir zikirden haber vereyim mi?**

— Evet, yâ Resûlâllah!

سُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ سُبْحَانَ اللّٰهِ مِلْءَ مَا خَلَقَ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا
فِي الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ مِلْءَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ
عَدَدَ مَا أَحْصَى كِتَابُهُ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ كُلِّ شَيْءٍ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ
مِلْءَ كُلِّ شَيْءٍ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ مِثْلَ ذٰلِكَ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مِثْلَ ذٰلِكَ وَلَا حَوْلَ وَلَا
قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ مِثْلَ ذٰلِكَ وَغَيْرَهَا مِثْلَ ذٰلِكَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ
اللّٰهِ فِي كُلِّ لَمْحَةٍ وَنَفَسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُومٍ لِلّٰهِ ـه

Türkçe anlamı :

«Yarattıkları sayısınca Allah'ı tesbîh ederim. Yarattıklarının dolusunca Allah'ı tesbîh ederim. Göklerde ve yerde bulu-

nan varlıklar sayısınca Allah'ı tesbîh ederim. Göklerin ve yeryüzünün dolusunca Allah'ı tesbîh ederim. O'nun kitabının saydığı şeyler sayısınca Allah'ı tesbîh ederim. Her şey'in sayısınca Allah'ı tesbîh ederim. Her şey'in dolusunca Allah'ı tesbîh ederim el-Hamdü lillâh da bunun gibi.. Lâ ilâhe illâllah da bunun gibi.. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh da bunun gibi.. Başka zikir ve duâlar da bunun gibi.. Her an ve nefeste **Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah**.. Allah'a ma'lûm olan her şey'in sayısınca **Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah..»**

Bu tesbîhi günde üçyüz otuzüç defa söyler ve sonra şu duâyı yapar :

«Allah'ın hoş görmediği her şeyden O'na istiğfar ederim, her an ve her nefeste ve Allah'a ma'lûm olan şeyler sayısınca...»

Bu duâya da günde yüz defa devam edilir. Nitekim bu hususta Şeyh Muhammed el-Sünusî Hazretleri bana icâzet verdiler. O sırada Ebû Kubeys dağında bulunuyorduk.

Mü'minlerin annesi Hz. Safiyye'den (R. Anhâ) yapılan rivâyete göre, kendisi tesbîhlerini yaparken sayıda bir yanlışlık yapmamak için dört bin hurma çekirdeği toplayıp hazırlamıştı. Bir gün Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz içeri girip Hz. Safiyye'nin başucunda durdu ve şöyle buyurdu :

— **Ben senin başucunda durduğum andan itibaren kısa zaman içinde bunlardan daha çok tesbîhte bulundum..**

Yâni tayy-i lisan ve best-i zaman olmadan bunu gerçekleştirdim, buyurmak istedi. Bunun üzerine Hazret-i Safiyye (R. Anhâ) :

— Yâ Resûlâllah! O halde az zamanda çok tesbîhte bulunmam için bana ta'limde bulun, dedi.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ona şöyle söylemesini emr etti :

— **Sübhânallahi adede halkıhî** = Yarattıkları sayısınca Allah'a tesbîh ederim..[1141]

(1141) Taberânî, Tirmizî, Bezzar; Hz. Safiyye (R. Anhâ)'dan.

Buna dayanılarak âlimler ve meşâyih-ı kirâm tehlillerde, tesbîhlerde ve salâvatlarda daha çok sevab ve mükâfat elde etmek için sayı durumunu icra etmişlerdir.

Ben fakir diyorum ki :

Salâvatlar arasında bütün bu âdâbı içine alan ve bunlara uygun düşen salâvatı, **Salât-ı Nariyye - Tefriciyye** olarak gördüm. Bu salâvat hem bütün âdâbı kapsamakta, hem de birçok sevâbı içine almaktadır. İleride bundan bahsedeceğiz, inşâallah..

Bilmiş ol ki: Erkek-kadın her mü'min için Efendimiz üzerine salât u selâm getirirken iki makam vardır; tabiî her makamın bir makali ve her nîmetin bir suâli vardır.

BİRİNCİ MAKAM: Salât u selâm getiren kimse bu esnada kendini Cenâb-ı Peygamber'in (S.A.V.) huzurunda düşünüp kabul edecek, böylece salât u selâmını ikinci şahsa hitap şeklinde kullanacaktır. Tabiî bu arada tam bir edep ve saygı üzerinde bulunacak, Resûlüllah'tan şefaat isteyip O'ndan yardım bekleyecek ve karşılıksız veren Cenâb-ı Hakk'a Peygamber Efendimiz'le tevessülde bulunacaktır. Ve işte bu makamda onun için münasib olan şunu söylemektir: «Selâm sana olsun ey peygamber! Allah'ın rahmet ve berekâtı da sana olsun!..» Bunu yüz defa tekrarlar.

Bu salâvatın özellikleri ve esrarı, MİFTÂHU'L-VÜSÛL Bİ SALÂTİ'R-RESÛL adlı kitapta yeteri kadar açıklanmıştır. Arzu edenler bu kitaba müracaat etsinler.

Veya şöyle de diyebilir :

«Salât u selâm sana olsun ey efendim, ey Resûlâllah! Elimden tut. Artık oyun ve düzenim azaldı. Yetiş bana!..»

Bu salâvatı tam bir gönül alçaklığı ve ürpertisi içinde ağlayarak yapar, arzusunu dile getirip Allah katında Resûlüllah'ın (S.A.V.) şefâatini diler ve bu esnada şunu hâtırına getirir: Ey Allah'ın Resûlü! Sen Allah'ın rahmet kapısısın. Senden başka O'nun kapısı yoktur. Birçok günahımla birlikte sana geldim. İsyânımla huzuruna çıktım. Günahlarımdan kaçarak, nefsimin

karanlıklarından endişe duyarak kapına geldim. Bu arada Allah'ın şu buyruğunu okur: **«Biz her peygamberi ancak, Allah'ın izniyle, itâat olunması için gönderdik. Onlar, kendilerine yazık ettiklerinde, sana gelip Allah'tan mağfiret dileseler ve peygamber de onlara mağfiret dileseydi, Allah'ın tevbeleri dâima kabul ve merhamet eden olduğunu görürlerdi.»**[1142]

Bu hal üzere buna devam eder ve gönül huzuru içinde bu salâvata her zaman ve her yerde de devam edebilir.

Şeyh İbn Seyf el-Cibavî (K.S.) diyor ki :

«Kim bu salât u selâmı cuma gecesi bin defa okur ve ikinci bir cumaya kadar her gece bin defa okumak üzere devam ederse muradına nâil olur, arzusuna kavuşur. Şüphesiz ki bu sırlardan bir sırdır ki hacetlerin yerine getirilmesini çabuklaştırır. Aynı zamanda rü'yasında Resûlüllah Efendimiz'i görür.»

Şeyh İsâ el-Beravî (K.S.) diyor ki :

«Kim cuma gecesi **salât u selâm sana olsun ey efendim ve ey Resûlâllah! Elimden tut, artık oyun ve düzenim azaldı, yetiş bana!**. Salâvatını bin defa söylerse, haceti sür'atle yerine getirilir. Arzusu gerçekleşir. Dünya ve âhirete ait olan isteğine erişir. Bu birçok defalar denenmiştir; hiç şüphe yoktur. Dilersen sen de tecrübe et ki kalbin yatışıp bu husustaki inancın tam olsun.»[1143].

İKİNCİ MAKAM :

Salât u selâm getiren kimsenin kemâl-i teveccühle Zatullah'a yönelmesi ve şöyle duâ etmesidir :

(1142) Nisâ sûresi, âyet: 64.
(1143) Sırrü'l-Esrâr.

يَارَبِّ إِنِّي آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ وَعَمِلْنَا بِكِتَابِكَ وَسُنَّةِ حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَرْتَنَا بِالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَيْهِ فَلَمْ نَقْدِرْ عَلَى
الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ كَمَا يَلِيقُ عَلَى ذَاتِهِ الْمُحَمَّدِيَّةِ مَعَ عَجْزِنَا وَقُصُورِنَا
يَارَبِّ فَعَلْ وَسَلِّمْ أَنْتَ وَكَالَةً عَنَّا صَلَاةً كَامِلَةً وَسَلَامًا تَامًّا لَائِقًا
عَلَى حَقِيقَةِ ذَاتِهِ الْمُحَمَّدِيَّةِ ۞

Türkçe anlamı :

«Yâ Rabbî! Doğrusu ben sana inandım ve Resûlüne de inandım. Senin kitabınla amel ettik. Peygamberin sünnetiyle de amel ettik. O peygamber senin habibîn Muhammed'dir (S. A.V.). O'na salât u selâm getirmemizi emrettin; ama onun zât-ı Muhammediyyesine lâyık olacak bir salât u selâm getirmeğe gücümüz yetmiyor. Bununla beraber bu hususta da aczimiz ve kusurumuz vardır. Yâ Rabbî! Sen bizden taraf vekâleten o peygamber Hz. Muhammed'in zâtının hakikatına lâyık olan kâmil bir salât ve tastamam bir selâm ile ona salât u selâm eyle!.»

Bu duâyı yaparken Allah'ın emrine uyduğunu, peygamberinin hakkına saygı duyduğunu ve onun şanını ağırladığını, şefâatini arzuladığını, isteğinin meydana gelmesini, maksadının gerçekleşmesini, dünya ve âhiret işlerinin kolaylaştırılmasını hâtırından geçirecek ve şu âyet-i kerîmeyi okuyacak :

إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ
وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ۞

Meâl-i şerîfi :

«Şüphesiz ki Allah ve melekleri o peygambere salât edip

onu överler. Ey mü'minler! Siz de ona salât u selâm verin.»[1144]

Evet işte böyle bir makamda münâsib olan da bu tarz bir salâvattır.

Yine bu makama münâsib olan salâvattan biri de **Miftâhu'l-Künûzi'l-Muhît** salâtıdır :

اللَّهُمَّ صَلِّ صَلَاةً كَامِلَةً وَسَلِّمْ سَلَامًا تَامًّا عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
تَنْحَلُّ بِهِ الْعُقَدُ وَتَنْفَرِجُ بِهِ الْكُرَبُ وَتُقْضَى بِهِ الْحَوَائِجُ وَتُنَالُ بِهِ
الرَّغَائِبُ وَحُسْنُ الْخَوَاتِمِ وَيُسْتَسْقَى الْغَمَامُ بِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ فِي كُلِّ لَمْحَةٍ وَنَفَسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُومٍ لَكَ

Türkçe anlamı :

«Allah'ım! Kâmil bir salât ve tastamam bir selâm ile Efendimiz Muhammed'e salât eyle. Öyle bir salât ki, düğümler onun ile çözülür, sıkıntı ve kederler onunla giderilir. Hâcetler onunla yerine getirilir. Gönülden arzulanan şeylere onunla erişilir. Güzel bir sonuç onunla elde edilir ve onun vech-i kerîmiyle bulutlardan yağmur beklenir. Aynı salât u selâmı onun âl ve ashâbına da eyle. Her ân ve her nefeste.. Sana malûm olan şeylerin sayısınca...»

Az yukarıda bu salât-ı nariyyenin esrarı ve özelliği hakkında tafsilâtlı bilgi verildi.

İmam Kurtubî diyor ki :

«Kim bu salâvata her gün kırk bir ya da yüz defa veya daha fazla devam ederse, Allah onun gam ve üzüntülerini, sıkıntı ve kederlerini açıp giderir, işini kolaylaştırır, iç âlemini nurlandırır. Tabiî onun durumu nisbetinde ve hal ve tavrının güzelliği ölçüsünde bu kapı açılır. Bununla beraber ona bir nice hayır kapıları açılır. Sözü geçerli olur. Zamanın olaylarına

(1144) *Ahzab sûresi, âyet: 56.*

dan güven içinde tutulur. Açlık ve fakirlik illetinden ve şerrinden kurtulur. Gönüllere onun sevgisi atılır. Allah (meşru olarak) ne isterse mutlaka kendisine verir. Ancak ne var ki bu faydaların gerçekleşmesi, bu salâvata devam etme şartına bağlanmıştır.»[1145]

Bilmiş ol ki: Bu salâvatta, zât-ı Muhammediyye ile Allah'a tevessül vardır. Nitekim Kur'ân'da buyuruluyor ki: «**Ey îmân edenler! Allah'tan korkun, ona** (yaklaşıp rahmetine bolca erişmeye) **vesile arayın.**»[1146]

Görülüyor ki bu salâvatta Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e yedi kez zamîr ircâ' edilmiştir. Muhammed isminin anılmasıyla bu sekize yükselmiştir. Diğer salâvatlar ise böyle değildir. Bu salâvat aynı zamanda Allah'ın hazinelerinden bir hazinedir. Bu bakımdan buna «**Miftâhu Hazâinillâh** = Allah'ın hazinelerinin anahtarı» adı verilmiştir. Allah kullarından buna devam edene bu hazinelerin kapısını açar. Allah onu dilediği derecelere eriştirir.

Yine ikinci makamda şu salâta da devam olunur :

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِى كُلِّ لَمْحَةٍ وَنَفَسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُومٍ لَكَ

Türkçe meâli :

«Allah'ım! Her an ve her nefeste sana ma'lûm olan şeylerin sayısınca Efendimiz Muhammed'e ve O'nun âl ve ashâbına salât u selâm eyle.»

Bu hususta Şeyh Mustafa Hindî bana icâzet verdi ki bu zat aynı zamanda hem şeyhim, hem de birçok konularda başvurduğum bir ârif idi. Onunla birlikte 1261 senesinde Medine-i Münevvere'de Mahmudiyye Medresesi'nde bulunurken hem icâzet almış, hem de kendisinden bazı havass ve zikirleri, ilmin

(1145) *Sırrü'l-Esrâr.*
(1146) *Mâide sûresi, âyet: 35.*

inkişafı ve Allah'a yakınlık elde etmek için öğrenmiştim. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e kavuşmak için de bazı işâretleri olmuştu. Bu arada bana yukarıda belirtilen faydaların gerçekleşmesi için **Âyet-i Kürsî** ile bu salâvatı öğretmişti. «Eğer buna devam edecek olursan bir nice ilim ve esrarı Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'den alırsın, o kadar ki terbiye-i Muhammediyye'ye girmiş olursun. Tabiî bazı ruhanîlerle.. Bu çok defa tecrübe edilmiştir. Falan ve filân zatlar da tecrübe etmişler» sözünü ilâve ettiler ve birçok zatın ismini saydılar.

Ve sonra şeyhim olan zat bana dedi ki :

«Oğulcağızım! Doğuya git, batıya git.. Kubbe-i Hadrâ senin gözünden kaybolacak olursa ben meydanda bulunuyorum.»

Bunun üzerine elini öptüm. O da tekrar bana bereket ile duâ etti.

Şeyhimden ayrıldıktan sonra ilk gece bu salâvatı yüz defa okudum. Aynı gece Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'i rü'yamda gördüm. Bana şöyle iltifatta bulunup dedi ki: **«Şefâat sana, ana-babana ve din kardeşlerine olsun!.»**

Cenâb-ı Hak bizi de, sizi de tekrar Resûlüllah'ın bu beşaretine erişmeye muvaffak eylesin! Sonra da Allah'ın güç ve kuvvetiyle şeyhimin buyurduğu gibi birçok şeyler hissettim ve buldum Bu sebeble bu salâvatı birçok din kardeşlerime anlattım. Gördüm ki buna devam edenler birçok esrara nâil olmuşlar ki ben çoğuna nâil olmamıştım. Evet bunda birçok esrar mevcuttur. Ama sana anlattığım bu işâret herhalde yeter. Böylece Allah beni büyük bir belgesine muvaffak eyledi. Rü'yamda Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bana icâzet verdi. Biz de artık bu salâvata gece gündüz hep devam edip duruyoruz.

Sen de ey kardeşim! Eğer Allah'ın habîbi Resûl'e kavuşmak istiyor ve vuslat yoluna sür'atle girmeyi arzu ediyorsan ona salât getirmeğe devam et.

İMANIN HAKİKATI HAKKINDA ÂYETLER VE VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

İmânın hakikatı, İmam Ebû Hanîfe'ye göre ikili, İmam Şâfiî ve tasavvuf erbabına göre üçlüdür.

Yapılan sahîh rivâyette Hazret-i Ömer (R.A.) diyor ki :

— Bir ara Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in yanında bulunduğum bir sırada ansızın bir adam çıkageldi: Elbisesi son derece beyaz, saçları da oldukça siyah idi. Üzerinde bir yolculuk eseri görülmüyordu. Bizden onu tanıyan da yoktu. Gelip Resûlüllah'ın (S.A.V.) önünde oturdu, dizlerini onun dizine dayadı ve sordu :

— Ya Muhammed! İmândan bana haber ver.

Peygamber (S.A.V.) ona şu cevabı verdi :

— **İmân: Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır ve aynı zamanda, kadere, hayrına ve şerrine inanmandır.**

O adam :

— Doğru söyledin, dedi ve aralarındaki soru-cevap şöyle devam etti :

— İslâm'dan bana haber ver. (İslâm nedir?)

— **İslâm: Allah'tan başka hakikî ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şehadet etmen, namaz kılman, zekât vermen, ramazan orucunu tutman, gitmeğe güç getirdiğinde Beytullah'a haccetmendir.**

— Doğru söyledin.

— İhsandan bana haber ver. (O nedir?)

— **İHSAN: Allah'ı görür gibi O'na ibâdet etmendir. Eğer sen O'nu görmüyorsan, O mutlaka seni görüyordur.**

— Doğru söyledin.

— Kıyâmetin ne zaman kopacağından bana haber ver.

— **Bu hususta sorulan sorandan daha bilgili değildir.**

— O hâlde kıyâmetin alâmetlerinden bana haber ver.

— **Câriyenin kendi efendisini doğurması, baş açık, yalın**

ayak koyun çobanlarının **bina** (apartman) **yapmakta birbiriyle yarışması** (bu cümledendir).

Hazret-i Ömer (R.A.) olayı buraya kadar naklettikten sonra devamla dedi ki :

O adam kalkıp ayrıldı. Uzun bir müddet bekledik. Dönmedi. Peygamber Efendimiz bana sordu :

— **Ya Ömer! Soruları soranın kim olduğunu biliyor musun?**

— Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedim.

Buyurdu ki :

— **O Cibrîl (A.S.) idi; gelip size dininizi öğretti.**[1147]

Sonra bilmiş ol ki: İman ikilidir. Bu Ebû Hanîfe'ye göredir. Kalb ile tasdîk, dil ile ikrar. Bu ikincisi imâna delil olarak büyük bir rükün sayılır. Amel ise îmândan bir parça değildir; ne mutlak îmândan, ne de îmân-ı kâmil olan mukayyed îmândan... İmân bu sebeple fazlalık ve noksanlık kabûl etmez. Ameli terkeden mü'mindir, fakat fâsık (günahkâr) sayılır.

İmam Şâfiî'ye göre: İmân üçlüdür. Aynı görüşe hadîs âlimleriyle tasavvuf ehli de katılmışlardır. Kalbi ile tasdîk, dil ile ikrar, erkân ile ameldir. Nitekim bu hususa işâretle Resûlüllah Efendimiz (S.A.V.) buyurdu ki :

«Allah'a îmân: Dil ile ikrar, kalb ile tasdîk, erkân ile ameldir.»[1148]

Mu'tezile yanında amel îmânın hakikatından bir cüz'dür. Haricîler de aynı görüştedirler. Böylece büyük günah işleyen kimse îmândan çıkmış oluyor, bu iki zümreye göre. Küfre girmiş oluyor, Haricîlere göre. Küfre girmemiş oluyor, Mu'tezile'ye göre. Böylece Mu'tezile îmânla küfür arasında ayrı bir menzil isbat etmiş oluyorlar.

Şâfiî ile hadîs ehli ve tasavvuf erbabına göre: Ameller, kâmil îmândan bir cüz'dür.

(1147) Sahîh-i Müslim, el-Mesâbîh; Ömer (R.A.)'den.
(1148) Şîrâzî: Hazret-i Âişe (R. Anhâ)'dan. Câmiu's-Sağîr.

Nitekim yapılan sahîh rivâyette buyuruluyor ki :

«İmân amelsiz kabul olunmaz, amel de îmânsız kabul olunmaz. (Bunlar birbirinin tamamlayıcısıdır.)»[1149]

Ama amel îmânın hakikatından bir parça değildir. Amelin yerine getirilmemesiyle îmân noksan kalır, kâmil bir îmân olmaz. Böylece Şâfiî'ye göre îmân bu mânayla fazlalık ve noksanlık kabul eder. Yâni amelin artmasıyla ve eksilmesiyle kemâl mertebesinde değişiklik olur.

Desen ki: İmânın fazlalık ve noksanlık kabul etmesi hem naklen, hem de aklen kesinlik kazanmıştır. Naklen diyoruz, çünkü Cenâb-ı Hak buyuruyor ki: **«Allah'ın âyetleri okunduğu zaman bu onların îmânını artırır.»**[1150]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz de bu hususta buyuruyor ki :

«Ebû Bekir'in îmânı bütün insanların îmânıyla teraziye konulup tartılsa, elbette ki ağır gelir.»[1151]

Aklen kesinlik kazanmasına gelince: Eğer îmân fazlalık ve noksanlık kabul etmemiş olsaydı, o zaman Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in îmânıyla ümmetinden herhangi birinin îmânı eşit seviyede olması gerekirdi. Akıl ise bunu kabul etmez, aksini savunur.

Buna cevapla deriz ki :

İmân tasdîkten ibârettir. İnsanlar bu tasdîk konusunda aynı seviyede bulunur. Fazlalık ve noksanlık îmânın semerelerinde kendini gösterir, hakikatinde değil. Çünkü îmânın hakikatı yukarıda da belirttiğimiz gibi kalben tasdîktir.

Burada denilse ki :

Kim şehâdette bulunup amel ve îtikad ederse o muhlistir. Kim de şehadette bulunur, amel eder, fakat îtikad etmezse, o münafıktır. Kim şehâdette bulunur, îtikad eder, fakat amel

---

(1149) İbni Hibban; İbni Ömer (R.A.)'den/Câmiu's-Sağîr.
(1150) Enfâl sûresi, âyet: 2.
(1151) Nûru'l-Ebsâr.

etmezse o fâsıktır. İki şehâdeti ihlâl eden (bozan, yerine getirmeyen) kimse ise kâfirdir.

Sonra da İKRAR, yâni dil ile ikrar, îmândan bir cüz değildir ve aynı zamanda onun şartı da değildir, bazı ilim adamlarımıza göre. Sadece müslümanların ahkâmını icra için şarttır. Çünkü îmân kalbî ameldendir. Bu bakımdan ikrara muhtaç değildir. İlim adamlarımızdan bazısı da demiştir ki: İkrar îmândan bir cüz'dür. Çünkü nüfusun zevâhiri buna delâlet etmektedir. Ancak ne var ki ikrar ondan bir cüz olunca ister istemez onda bir araziyet ve tebaiyyet şaibesi vardır. Bu bakımdan ihtiyarî haller'de cüz'iyet cihetini itibar etmişlerdir. Tâ ki onu terk eden —ondan yana bir temekkünü olmakla beraber— mü'min sayılmasın. Her ne kadar onun tasdîk edici olduğu farzedilse bile. Iztırar halinde ise araziyet ciheti itibar olunmuştur. Böylece ıztırar halinde bu cüz sâkıt olabilir. «İkrar zâid bir rüköndür» diyenlerin kasdettiği mâna işte budur. Çünkü onun ziyadeliğine hiçbir mâna yoktur. Ancak ikrah (zorlama) anında düşme ihtimali başgösterir. Yâni küfre zorlandığı zaman.

Bilmiş ol ki: Bu mes'ele hakkında âlimlerimizden nakledilen iki görüş vardır :

1. İman sadece tasdîktir. İkrar ise ahkâmı icra babında şarttır. Yâni dünyevî hükümleri icrada ikrar şarttır.

2. İman tasdîk ve ikrardan ibarettir. Kim kalbiyle tasdîk edip özürsüz olarak ikrarı terkederse mü'min olmaz. Bu, ihtiyarî halde rükniyet ciheti itibar edilerek söylenmiştir. Ama tasdîk eder de bu ikrar ettiği vakte tesadüf etmezse, mü'min sayılır; ıztırar halinde tebeiyyet ciheti itibar edilerek. Et-Tevhîd kitabında da bu husus böyle belirtilmiştir.

Denilse ki: Hâriçte olan amelî îmandan bir cüz saymakta ne gibi bir hikmet vardır? Lisan ameli bununla belirlenmiş olsaydı da diğer rükünlerin amelleri değil, olmaz mıydı?

Buna cevab olarak deriz ki: İnsan îman ile vasıflanınca tasdîk bâtınî bir amel olmuş oluyor. Böylece zâhirî amel de tahkik yollu ona dahil sayılıyor. Çünkü onunla kemâli ittisaf hâlindedir. Böylece fiil-i lisan ona taayyün etmiş oluyor. Çün-

kü dil beyâna elverişli yaratılmıştır, onun görevi budur. Öyle değil midir? Bir kâfirin cemaatle namaz kılması üzerine onun müslüman olduğuna hükmedilir. Her ne kadar ikrar ettiği müşahede edilmese bile.. İbni Melek'in Meşârik-ı Şerîf'inde de bu hususa yer verilmiş ve gerekli açıklama yapılmıştır. Arzu edenler o esere müracaat edebilirler.

Bilmiş ol ki: İmanla İslâm birdir. Bu Allah'ın şu buyruğu ile istidlâl edilerek denilmiştir: **«Kim İslâmiyetten başka bir dine yönelirse, onunki elbette kabul edilmeyecektir. O, âhirette de kaybedenlerdendir.»**[1152]

Diğer bir âyette ise şöyle buyuruluyor: **«Bunun üzerine suçlu milletin arasında bulunan mü'minleri çıkardık. Zaten orada, kendini Allah'a vermiş sadece bir tek ev halkı bulduk.»**[1153]

Bu âyette geçen mü'min ve müslimlerden maksad Hazret-i Lût ile onun etbaıdır.

Şâfiî'ye göre: İmanla İslâm arasında umum-hususî mutlak vardır; her mü'min aynı zamanda müslimdir. Ama her müslim mü'min olmayabilir. Şâfiî buna hüccet olarak Allah'ın şu buyruğunu getirmiştir: **«Bedevîler inandık, dediler. De ki, inanmadınız; bâri İslâm olduk deyin. Çünkü îman henüz kalblerinize yerleşmedi...»**[1154]

Ve yukarıda geçen Cibrîl hadîsindeki soruya Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'in vermiş olduğu cevabı da hüccet olarak Şâfiî ele alıp göstermiştir. el-Mesâbîh'te de bu husus belirtilmiştir.

Biz kendi tezimizi savunacak olursak deriz ki: «İmanla İslâm aynı şeydir» sözümüzden maksad, şeriatte muteber olan İslâm'dır. O da îmansız mevcud olamaz. Âyette geçen İslâm kelimesi, zâhirî baş eğip kabullenmeyi ifade ediyor. İçten bağlanışı değil. Şöyle ki sadece şehadet kelimesini telâffuz edip tasdîkten uzak kalmak gibi,

---

(1152) Âl-i İmrân sûresi, âyet: 85.
(1153) Zâriyât sûresi, âyet: 36.
(1154) Hucürât sûresi, âyet: 14.

Delîl olarak getirilen hadîs-i şerîfte geçen İSLÂM kelimesinden maksad, İslâm'ın meyveleri ve belirtileridir; yoksa İslâm'ın hakikatı değildir. Ed-Dürr kitabında da aynı yorum yapılmıştır.

Bilmiş ol ki: İMAN beş vecih üzeredir :

1. Metbu' olan îman.
2. Makbûl olan îman.
3. Ma'sûm olan îman.
4. Merdûd olan îman.
5. Mevkuf olan îman.

Metbu' îman: Meleklerin îmanıdır. **Makbûl îman:** Peygamberlerin îmanıdır. **Ma'sûm îman:** Mü'minlerin îmanıdır. **Mevkuf îman:** Bid'atçilerin îmanıdır. **Merdûd îman:** Münafıkların îmanıdır.

Kelâm ehline göre **îman:** Dil ile ikrar, kalb ile îtikaddır. Şöyle ki: Kulun, Allah'ın birliğini, sıfatlarını ve Allah'tan gelen kitapları, peygamberleri, melekleri ve diğer bütün şeyleri kabûl edip ikrar etmesi demektir. Ta'rifât-ı Cücânî'de de aynı anlamda îman izah edilmiştir.

İMANIN TAHKİKÎ, TAKLİDÎ VE İSTİDLÂLÎ OLMAK ÜZERE ÜÇ KISMA AYRILDIĞI HAKKINDAKİ ÂYETLER VE VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER

Tahkikî îman: Kalbin Allah'ın birliğini kabul edip bunun üzerine katlanıp bağlanmasıdır. Allah'ın birliğini tasdîk, şer'an îman edilmesi gerekli olan şeyleri de tasdîk aynı tarifin kapsamına dahildir. Nitekim Cibrîl'in sorusuyla ilgili hadîste bu husus belirlenmişti. Şöyle ki: Kalbin artık Allah'ın varlığı ve birliği üzerinde tam bir bağlantı yaptığında, artık bütün âlem sana bu konuda muhalefet de etse yine de kalbinde bu hususta en küçük bir tereddüt ve sarsıntı veya inandığın şeye zıd bir düşünce eseri meydana gelmez. Bu da ancak rububiyet envârının kullukla ilgili sıfatların safhaları üzerinde zuhur etmesi hâlinde gerçekleşebilir.

Taklîdî îman : Allah'ın varlığına, birliğine ve îman konusunda vâcib olan diğer hususlara baba ve dedelerini taklîd ederek ve kendi çağındaki ilim adamlarının bu mevzuda söyledikleri sözleri aynen alıp kabullenerek inanmak ve başka hiç bir hüccet taşımamaktır. Bu îmana pek güvenilmez. Bir şüphecinin meydana koyacağı şüpheyle sarsılabilir; az bir şüpheyle değişebilir. Şeytanî vesvese rüzgârının esmesiyle yerinden oynayabilir. Ölüm sekeratında aklî dengenin kısmen olsun za'fa uğramasıyla böyle bir îmânın gönülden çıkarılmasından korkulur. Aynı zamanda belirtilen anlarda böyle bir îmanın eseri dil üzerine cereyan etmeyebilir; özellikle o îmanı takvâ hisarı içine almamışsa... Semereleri tamamlanmamış ve belirtilen şubeleri gerçekleşmemişse çok daha endişe edilir. Ömrümüzün sonunun böylesine kötüye gitmesinden Allah'a sığınırız.

İstidlâlî îman : Sanattan sanatkâra, eserden müessire istidlâl etmektir. Çünkü müessirsiz hiçbir eser meydana gelemez. Bunu hem akıl, hem nakil gayr-i mümkün görmüştür. Çünkü fışkı devenin varlığına iz, bir canlının dolaştığına delâlet eder. Şu muazzam gökler ve yeryüzü bir sanatkârın, kudretli bir mimarın bulunduğuna delâlet etmiyor mu? İşte kim bu yoldan hareket edip istidlâl yapacak olursa, kendinde kesin delillerin ve naklî delillerle te'yid edilen kuvvetli hüccetlerin oluşup gerçekleştiğini görür. Böylece onun istidlâl yoluyla elde ettiği kesin sonuçlar şer'î delillerle birleşip Allah'ın birliğini isbat eder. Böylesine bir itikad artık onun hayatında da, ölümünde de hiç ayrılmadan devam edip gider. Meğer ki itikadını kökünden sarsacak bir şey vâki ola ve îmanını bir anda sarsıp götüre... O zaman cidden korkulur.

Diyebiliriz ki, îman lâmbaya, emirlerle nehiyler onun mahfazasına benzer. Şeytanın vesveseleri de rüzgâra benzer. O halde kim îman lâmbasını kalbinde yakar da onu emirler ve nehiylerle süsleyip muhafaza altına alırsa, o takdirde o lâmbanın sönme endişesi çok daha azalmış olur.

Peygamberlerin gönderilmesinde en yüksek maksad, bu çırayı kulların onlardan aldığı bilgiyle gönüllerinin penceresin-

de yakması ve böylece hakkı bâtıldan bu nur ile ayırt etmesidir. Ve ölüm ânına kadar o çırayı büyük günahların şiddetli rüzgârından, küfrün şimşeklerinden korumasını sağlamasıdır. Kur'ân'da buyuruluyor ki: **«Ancak müslüman olarak ruhunuzu teslim edin!»**

Diğer bir âyette de buyuruluyor ki :

«Allah'ın nûrunu ağızlarıyla söndürmek isterler. Kâfirler istemese de Allah nûrunu mutlaka tamamlayacaktır.»[1155]

Bu açıklamadan sonra diyebiliriz ki insanlar îman konusunda dört kısma ayrılmışlardır: Bir kısmı bu çırayı kalbinde yakmış, ona sâhip çıkıp emirler ve nehiyler dizisini muhafaza etmiştir. Bir kısmı bu çırayı kalbinde yakmışsa da onu gerektiği ölçüde koruyamamış ve böylece durumlarını büyük bir tehlikenin eşiğine itmişlerdir. Bir kısmı da bu çırayı kalbinde tutuşturduktan sonra onu hemen söndürüp gerisin geriye dönmüş (dinden çıkmış)tır. Diğer bir kısmı da bu çıraya iltifat etmeyerek ona arka çevirmiş ve böylece küfür karanlığına girip kalmıştır. Gayet tabiî olarak bu durumda şeytan onlara üstün gelmiş, onlar da ister istemez mahrumiyet çölünde şaşırıp kalmıştır. Çünkü onların îmanı kabul edecek bir yetenekleri olmamıştır.

Bilmiş ol ki; îman, Hazret-i Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'in Allah'tan getirdiği şeylerin tümüne inanıp tasdîk etmektir. O halde Peygamber Efendimiz'i, Allah tarafından getirmiş olduğu ve bilinmesi zarurî olan hususların tümüne icmâlen inanıp tasdîk etmek bu anlamdadır. Ve bu tarz îman, îmanın aslıyla ittisaf hususunda kâfidir. Böyle bir îmanın derecesi tafsilî îmanın derecesinden aşağı düşmez. Büyük bir sanatkârın mevcudiyetini tasdîk eden müşrik, o sanatkârın sıfatlarını da tasdîk etse yine de mü'min olmaz, ancak lügat itibariyle mü'min olabilir, şeriat yönünden değil.. Çünkü tevhidi bozmuş, Allah'a eş-ortak koşmuştur. Allah kelâmında buna işâret edilerek buyuruluyor ki :

(1155) *Tevbe sûresi, âyet: 32.*

«Onların çoğu Allah'a eş-ortak koşmadan inanmazlar.»[1156]

Dil ile ikrara gelince.. Bu tasdîk gibi değildir. Çünkü tasdîk bir rükündür ki aslâ düşmeyi ihtimal tutmaz. İkrar ise düşmeyi ihtimal tutar. Nitekim zorlanma zamanında ikrar düşebilir.

Eğer denilse ki, bazen uyku halinde ya da gaflet zamanında tasdîk olduğu gibi kalmaz. Buna ne dersiniz? Biz cevap olarak deriz ki: Tasdîk kalbde bâkîdir, zuhul ancak onun husûlündedir. Sizin dediğiniz gibi kabul edilse bile bir an, şâri' üzerine zıddı gelip vâki olmamış muhakkak bir şey'i bâkî hükmünde tutmuştur. O kadar ki Mü'min sıfatı, Allah ve resûlüne şimdiki zamanda, ya da geçmiş zamanda îman eden kimseye isim olarak verilir. Üzerine bu hususu yalanlayan bir şey gelmedikçe böyle kabul edilir.

Burada «îmân tasdîk ve ikrardır» târifi âlimlerden bir kısmına aittir. İmam Şemsü'l-Eimme Hazretleri de bunu ihtiyar etmiştir. Fahrü'l-İslâm da aynı görüştedir. (Allah her ikisine de rahmet eylesin.)

Cumhur-i Muhakkıkîn ise îman'ı kalb ile tasdîkden ibâret saymıştır. İkrar ise dünyevî ahkâmı icrâ etme bakımından şart kılınmıştır. Çünkü tasdîk derunî bir husustur ki mutlaka bir alâmet ister. O halde kim kalb ile tasdîk eder de diliyle ikrar etmezse o yine mü'mindir, ama Allah katında. Dünyevî ahkâma göre ise mü'min değildir. Kim de diliyle ikrar eder de kalbiyle tasdîk etmezse —münafık gibi— dünyevî ahkâma göre o mü'mindir, fakat Allah katında mü'min değildir.

Bu, Şeyh İmam Ebû Mansûr Hazretleri'nin itibar ettiği bir tariftir.

Kur'ân'da bu husustaki naslar şöyledir:

«Allah'a ve âhiret gününe inanan bir millettir. —Babaları veya oğulları veya kardeşleri ya da akrabaları olsa bile— Allah'a ve peygamberine karşı gelenlere sevgi besledikierini gör-

---

(1156) Yûsuf sûresi, âyet: 106.

mezsin. İşte Allah, îmanı bunların kalblerine yazmış, katından bir nûr ile onları desteklemiştir.»[1157]

«Gönlü îmanla yatışıp dolu olduğu halde, zor altında olan kimse müstesna, inandıktan sonra Allah'ı inkâr edip gönlünü kâfirliğe açanlara Allah katından bir azâb vardır. Büyük azâb da onlar içindir.»[1158]

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu konuda şöyle duâ etmiştir :

«Allah'ım! Kalbimi kendi dinin üzerinde sabit kıl!..»

Şerhü'l-Akaid kitabında da aynı hususlar ele alınıp gerekli açıklama yapılmıştır.

Kasdedilen şudur: İKRAR (ki dilin amelidir) îmana dahil edilmiştir, diğer rükünler ise değil... Çünkü îman ruhtan ve cesedden meydana gelen insanın vasfıdır. TASDİK ruhun amelidir. Cesedin bir ameli de buna dahil edilmiştir. Böylece insanın kemâli îman ile tahakkuk eder. Dilin fiili burada taayyün etmişse de. Çünkü bu beyân (açıklama) için belirlenmiş ve içtekini dışa çıkarıp izhâr etmeye matuf bulunmuştur. Bunun içindir ki dilin fiili olan **Elhamdü lillâh** şükrün başı sayılmıştır. Mir'at üzerine şerh olarak yazılan Azmi adlı eserde de bu husus belirtilmiştir.

İmanın şartı ve vücûbunun sebebine gelince: İyiyi kötüden ayırt edebilen akıldır. Aklı burada tek sebep kabul edince o takdirde bülûğa medhal yoktur. Bu, Şeyh Ebû Mansur Ma'üridî Hazretleri'ne göredir. Eş'arî Hazretleri'ne göre ise iyiyi kötüden ayırt edebilen akıl bülûğla beraber sebeptir.

İmam-ı A'zam Ebû Hanîfe Hazretleri diyor ki: «Allah'ı bilmek akıllı çocuğa da farzdır.» İlim adamları da bu görüşü kabul etmişlerdir. Irak meşâyihının çoğu da bu görüştedir. Çünkü îmanın baliğ olan kimse üzerine vücûbu ancak akıl itibariyledir. Akıl bir çocukta mevcud olunca o halde Allah'ı bilmek de ona vâcib olmuş oluyor. Ferâid kitabında da bu husus açıklanmıştır.

(1157) Mücâdele sûresi, âyet: 22.
(1158) Nahl sûresi, âyet: 106.

KELİME-İ TEVHİD HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU KONUDA İMAMLARIN GÖRÜŞLERİ

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

«Kim Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in de Allah'ın Resûlü olduğuna şehâdet ederse Allah cehennemi ona haram kılar.»[1159]

«İmânın en üstünü, nerede olursan ol, Allah'ın seninle beraber olduğuna inanmandır..»[1160]

«Herhangi bir kul yüz defa Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah demeyegörsün, mutlaka Allah kıyâmet günü onu yüzü ayın ondördü gibi olduğu halde kabrinden kaldırır ve o gün onun amelinden daha üstün bir amel kaldırılmaz. Ancak onun gibi bu kelimeyi söyleyenin ameli olursa o müstesna.»[1161]

«Ben ve benden önceki peygamberlerin söylediği en üstün söz Lâ ilâhe illâllah şehâdetidir.»[1162]

«Allah'tan başka (hakikî hiçbir) ilâh olmadığını bildiği ve buna kesinlikle itikad ettiği halde ölen kimse cennete girer.»[1163]

Yukarıdaki hadîste **«Allah cehennemi ona haram kılar»** buyurulmuştu. Bunun anlamı, ona cehennem ile azâb etmez, demektir. Çünkü ilim adamlarımız bu hadîsin, âsi mü'minlerden bir kısmının azâb göreceğine dair vârid olan hususa muhalif olduğunu tesbit edince bu ikisi arasında bir uyum bulmaya çalışmışlardır: Bazısı, bu tevbe ettikten sonra küfre giren hakkındadır, demiştir. Bazısı da bu hadîs henüz farzlar inmeden önce söylenmiştir, demişlerdir.

(1159) Sahîh-i Müslim: Ubâde bin Sâmit (R.A.)'den.
(1160) Taberânî, Ebû Nuaym; Ubâde bin Sâmit (R.A.)'den.
(1161) Taberânî; Ebû Derdâ (R.A.)'den.
(1162) Sahîh-i Müslim; Muttalib bin Hanteb (R.A.)'den.
(1163) Sahîh-i Müslim; Osman (R.A.)'den.

Hasan el-Basrî (R.A.) diyor ki; bunun mânası şöyledir:

«Kim bu **kelimeyi söyler ve hakkını ödeyip yerine getirir,** farzlarına riayet ederse...»

Ama en yakın ve uygun olan yorum şu olsa gerek: Buradaki «**Cehennemi ona haram kılar.**» Yâni ebediyyen cehennemde kalması haram kılınmıştır. Nitekim İbni Melek'in Şerhü'l-Meşârik adlı eserinde de aynı yorum yapılmıştır.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki:

«**Kıyâmet günü adamı terazinin başına getirirler. Göz alabildiği kadar uzun olan doksan dokuz sicili çıkarılır ki bu sicillerde hatâları ve günahları yazılıdır. Bunlar terazinin bir kefesine konulur. Sonra da üzerinde Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah yazılı bulunan parmak kadar bir kâğıt çıkarılıp diğer kefeye konulur. Bu, o sicillerden ağır gelir.**»[1164]

1163 dipnotlu hadiste belirtilen husus, Mürcie mezhebini reddetmeğe yeterli delildir. Çünkü onlara göre iki şehâdete (Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah) mazhar olan kimse bunlara itikad etmese bile cennete girer. Kaadı Iyaz diyor ki: Bu hadiste, «Allah ve resûlünü mücerred tasdîk edip dili ile bu ikrar edilmese bile fayda vardır» diyenler için delil vardır, diyor. Çünkü ikrar, ahkâmın icrası için şarttır. Muhakkiklerin de görüşü budur. Ebû Hanîfe'den (R.A.) de böyle rivâyet edilmektedir. Şeyh Ebû Mansur el-Matüridî Hazretleri'nin de görüşü budur. Eş'arî Hazretleri'nden yapılan iki rivâyetin sahîhi de bu anlamdadır.

İşte muttarid-i mün'akis olan budur. Bunu şerh eden Şeyh de aynı hususu belirtmiştir. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in peygamberliğini tasdîk ise hükmen anılmış ve bu bilgiye dahildir. Şerh-i Meşârik'de de aynı hususa yer verilmiştir.

«**Ümmetimden herhangi bir kimse zinâ bile etse, hırsızlık dahi yapsa hiçbir şey'i Allah'a ortak koşmadığı halde ölürse cennete girer.**»[1165]

Hadîsteki **ümmetimden** tâbirinden bâzan ümmetin tama-

(1164) Abdullah bin Amr bin Âs (R.A.)'den. Tenbîhü'l-Gâfilîn.
(1165) Sahih-i Buhârî; Ebû Zerr-i Gıfârî (R.A.)'den.

mı yâni ümmet-i dâvet kasdolunur, bazen de ümmet-i icâbet kasdolunur ki bunlar mü'minlerdir. Ama ikinci mâna burada muraddır.

Bu hadîste, büyük günah sâhibinin mü'min sayılacağına dair delil vardır. Ehl-i sünnetin de mezhebi bu yoldadır. Aynı zamanda bu, Mu'tezile aleyhine bir delil olarak gösterilir. Çünkü Mu'tezile büyük günahı, îmanla küfür arasında bir menzil olarak görmektedir. Onlara göre büyük günah sâhibi cennete girmez. Meğer ki o günahtan tevbe etmiş olsun; o takdirde girer. Bu hadîs aynı zamanda Hâricîler aleyhine de bir delil taşımaktadır. Çünkü onlara göre büyük günah sâhibi kâfirdir ve ebediyyen cehennemde kalacaktır.

ASHAB-I KİRAMDAN DIHYETÜ'L-KELBÎ HAZRETLERİ'NİN HİKÂYESİ

Ebûbekir Sıddîk (R.A.) Hazretleri bu konuda şu nefis hikâyeyi anlatıyor :

— Dıhye el-Kelbî, Arap krallarından biri idi. Aynı zamanda küfür üzere bulunuyordu. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bu kralın müslüman olmasını çok arzu ediyordu. Çünkü Dıhye'nin eli altında kendi hanedanından yediyüz kişi bulunuyordu. Bunların hepsi de Dıhye'ye bağlı idi. O müslüman olursa, onlar da derhal daire-i İslâm'a gireceklerdi. Gün geldi, Dıhye müslüman olmak istedi. Cenâb-ı Allah sabah namazından sonra Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e şöyle vahiyde bulundu: **«Ya Muhammed! Dıhye'nin kalbine îmanın nurunu attım. Biraz sonra o sana gelecek.»** Cidden öyle oldu. Resûlüllah (S.A.V.) henüz mescidde iken DIHYE içeri girdi. Resûlüllah (S.A.V.) üzerindeki hırkasını çıkarıp yere serdi ve Dıhye'ye «buyrun üzerinde oturun» dedi. Dıhye, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in bu nezaket ve iltifatını görünce duygulandı ve eğilip hırka-i saâdeti yerden alarak gözlerinin ve başının üstüne koydu. **Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah** diyerek kelime-i şeha-

det getirdi. Sonra gözyaşları dökerek arz-ı hâl eyledi. Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz ona :

— **Bu ne ağlamaktır ya Dıhye?!**

Diye sorunca o şu cevabı verdi :

— Ya Resûlâllah! Ben birçok büyük günahlar işledim. Rabbine sor, bunların keffareti nedir? Eğer kendimi öldürmemi emredersen derhal intihar edeyim. Malımdan bir sadaka çıkarıp vermemi emredersen derhal çıkarıp vereyim..

Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) ona :

— **Senin ne gibi günahların var?**

Diye sordu. O da şöyle cevap verdi :

— Ben bildiğiniz gibi Arap krallarından biri idim. Kız çocuğumun olmasını hiçbir zaman arzu etmedim, bilâkis tiksindim. Onların başkasına zevce olması ağırıma gidiyordu. Böylece doğan kızlarımdan yetmiş tanesini öldürdüm. Evet bütün bu cinayetleri kendi elimle yaptım.

Onun bu açıklamasına Peygamber (S.A.V.) Efendimiz hayret etti ve donakaldı. Az sonra Cibrîl-i Emîn inerek dedi ki: **«Ya Muhammed! Dıhye'ye de ki: Rabbin buyuruyor: İzzet ve celâlime andolsun ki sen Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah dediğin zaman senin altmış senelik günahlarını bağışladım. Nasıl olur da kızlarını öldürmeden mütevellid yüklendiğin günahları bağışlamayayım?..»**

Evet, Cenâb-ı Allah **«Beni anın ki ben de sizi anayım»** buyuruyor. Yâni siz beni tâat u ibâdet ile anın, ben de sizi sevab ile anayım. Allah'ın sizi anması elbette ki sizin onu anmanızdan çok daha büyük ve yücedir.

Âyeti biraz daha açıklayacak olursak .

— Siz tevbe ile beni anarsanız, ben de sizi mağfiretle anarım. Siz beni duâ ile anarsanız, ben de sizi duânızı kabul etmekle anarım. Siz ihlâs ile beni anarsanız, ben de sizi kurtuluş ile anarım. Siz beni evinizde anarsanız, ben sizi kabirlerinizde de anarım. Siz beni tenha yerlerde anarsanız, ben sizi beldelerde anarım. Siz beni halvetlerde anarsanız, ben sizi sahralarda anarım.

Aynı yorumu İmam Gazâlî Hazretleri el-Mişkât adlı eserinde yapmıştır.

Yapılan rivâyete göre Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyurdu ki :

«Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah cennetin pahasıdır.» Diğer bir rivâyette ise: **«Cennetin anahtarı, lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah'dır»**[1166] buyuruluyor.

Deniliyor ki :

Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah kelimesi cennetin anahtarıdır. Ama anahtar için mutlaka dişlere, şifrelere ihtiyaç vardır. Bu anahtarın dişleri şunlardır :

a) Yalandan tertemiz, zikreden bir dil.

b) Hased ve hıyanetten arınmış, korkan bir kalb.

c) Haram ve şüpheden boş, tertemiz bir karın.

d) Günahlardan temizlenmiş, hizmet ile meşgul el-ayak.

Bir hadîste şöyle buyuruluyor :

«Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah'ı hiç bir amel geçemez ve bu kelime hiç bir günah bırakmaz temizler.»[1167]

«Bir kul, gönülden, katıksız ve gösterişsiz olarak Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah demeyegörsün, mutlaka kendisine göklerin kapıları Arş'a uzanıp gidecek şekilde açılır. Tabiî büyük günahlardan uzaklaştığı müddetçe...»[1168]

TEVHÎD-İ HAKİKÎ'NİN AÇIKLANMASI HAKKINDA VÂRİD OLAN SAHÎH HADÎSLER VE BU HUSUSTA İMAMLARIN GÖRÜŞLERİ

Bilmiş ol ki TEVHÎD iki kısma ayrılır: Tevhîd-i hakikî ve tevhîd-i resmî. Tevhîd-i resmî'ye itibar edilmez. Münafıkların ve fâsıkların tevhîdi bu cümledendir. Tevhîd-i hakikî ise, hiçbir şey ne ona denk gelebilir, ne de benzeyebilir. Bu, Allah'ın kendi zâtını tevhîd etmesidir. Meleklerin tevhîdi ve adalet-

---

(1166) Fakîh Ebû Leys; Enes bin Mâlik (R.A.)'den.
(1167) İbni Mâce; Ümmü Hânî (R.A.)'den.
(1168) Tirmizî; Ebû Hüreyre (R.A.)'den. Câmiu's-Sağîr.

le kaaim olan ilim ehlinin tevhîdidir. Böyle olmamış olsaydı, TEVHÎD bir değil, iki ya da daha fazla olması gerekirdi. Bu kelime ile **Tevhîd-i hakikî** kasdedildiğinde o artık teraziye konulmaz. Çünkü onun benzeri ve dengi yoktur. Evet, nasıl teraziye konulabilir ki Cenâb-ı Allah onun denginin olmadığına işaretle kudsî hadîsde buyuruyor ki :

«Eğer yedi gök ve benden başka onları ma'mur edenler ve yedi kat yer ve benden başka onları ma'mur edenler terazinin bir kefesine konulsa, Lâ ilâhe illâllah da diğer kefesine konulsa, Lâ ilâhe illâllah ağır gelir..»

Bu işaretten anlaşılıyor ki: Teraziye konulmasına engel olan şey, onun benzerinin ve denginin bulunmamasıdır. Nitekim Cenâb-ı Allah buyuruyor ki: **«Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir.»**[1169]

Tevhîd'den **Tevhîd-i Resmî** kasdedilecek olunursa, o zaman teraziye girer. Çünkü onun karşıtı ve belki birçok karşıtları bulunur. Nitekim «doksan dokuz sicil...» hadîsinde buna işâret edilmişti.

O halde bu işâretten anlaşıldığına göre tevhidin şeriat mizanına konulmasının sebebi, karşıtının mevcud olmasıdır ki bu sicillere yazılı olan günah ve isyanlardır. Bunların teraziye konulması sadece hesap alanında bekleşen halkın, sicil sahiplerinin fazîlet ve üstünlüğünü görmeleri içindir. Ama bu ancak Tevhîd ehlinden Allah'ın dilediği kadarının cehenneme girmesinden ve hesap alanında ancak cennete gireceklerin kalmasından sonradır. Çünkü cehenneme gireceği hükmedilen ve sonra da şafaat ya da inâyet-i ilâhiyye ile çıkacak olanların tevhîdi mizana konulmaz. Çünkü konulacak olsa, artık onların da cehenneme girmemesi gerekirdi. Bu da ilâhî kaza ve hükmün hilâfına bir durum meydana getirirdi ki bu mümkün değildir. Sicil sahiplerinin tevhîdi'nin teraziye konulması ise, Allah'ın özel bir teveccühüdür ki dilediği kimseleri rahmetine has kılar.

(1169) Şûrâ sûresi, âyet: 11.

Şeyh Ebü'l-Kasım diyor ki:

«Kelime-i tevhîd'in her ne kadar başlangıcı olumsuzsa da maksad isbattır ve neticesi tahkiktir. Çünkü birinin «Senden başka benim hiç bir kardeşim yoktur», «Senden başka bana yardımcı olan hiç bir kimse yoktur» demesi, «Sen benim kardeşimsin ve benim yardımcımsın» demesinden daha kuvvetli ve daha anlamlıdır. Lâ ilâhe illâllah ve Lâ ilâhe illâ hüve cümlelerinden her biri kelime-i tevhîd'dir. Çünkü bunların hepsi de Kur'ân'da geçmektedir. Ama Lâ ilâhe illâ'r-Rahmân bu ölçüde değildir. Çünkü bu tevhîd değildir. Bununla beraber Rahmân ismi'nin Allah'tan başkasına verilmesi câiz değildir. Ama daha uygun olanı, bunun da tevhîd kapsamına girmesidir. Ne var ki bu cümleyle tevhîd pek meşhûr olmamıştır.»

Bilmiş ol ki: Cenâb-ı Allah umum için ancak en üstün şeyi ve en yararlısını koymuştur. Çünkü bıraktığı o şey'in hayli karşıtları vardır. O halde konulan yerin bütün karşıtlara mukabele edecek kuvvette olması gerekir. İşte o şey Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah kelimesidir. Bu bakımdan bu kelime zikirlerin en üstünü olarak kabul edilmiştir. Bu kelimeyle zikretmek, Allah Allah Allah deyip zikretmekten daha üstündür. Bunun gibi Hüve Hüve Hüve demekten de yine üstündür. Tabiî bu âriflere göre böyledir. Çünkü kelime-i tevhîd nefiy ile isbatı kapsayan bir kelimedir. Aynı zamanda fazla ilim ve marifeti de kapsamaktadır. O halde umum için sabit olan bu zikre gerekli ol. Çünkü bu en kuvvetli bir zikirdir ve bunun çok daha parlak bir nûru ve yaklaştırıcı bir mekâneti vardır. Dünya ve âhirette bununla kurtuluş imkânı mevcuttur. Zaten herkes de kurtuluş ister.

Hazret-i Ali (R.A.), Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu naklediyor: «Meleklerin büyüğü Cibrîl dedi ki: **Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah** kelimesinden daha yüce ve daha büyük bir kelimeyle inmedim yeryüzüne. Gökler ve yerler bu kelimeyle ayakta durur. Ağaç, taş, toprak, deniz her şey bu kelimenin tecellisiyle (gerektirdiği ilâhî kanunla) düzenini sürdürür. Haberiniz olsun ki bu **İhlâs** kelimesidir.

Dikkat edin, bu İslâm kelimesidir. Yine haberiniz olsun ki bu yakınlık kelimesidir. Haberiniz olsun, bu en yüce kelimedir. Bu kelime terazinin bir kefesine, gökler ve yerler de diğer kefesine konulsa, muhakkak bu kelime ağır gelir.»

Sonra bilmiş ol ki: **Tevhîd**, Peygamber (S.A.V.) Efendimizin risâletine şehadetsiz olmaz. Çünkü bu iki kelime arasında fazlasıyla bir uyum vardır. İkisi birleştirilip söylenince tam ittihad hâsıl olmuş olur.

Ne zaman ve hangi yerde **Lâ ilâhe illâllah** olan **Tevhîd** yazılır ya da söylenirse, mutlaka onda **Muhammedün Resûlüllah** takdir edilir. Bu iki şehadetin beraberlik göstermesi şöhret derecesinde olduğu için birincisini söylemekle de bu bakımdan yetiniliyor. Aksi halde bizim **Tevhîd** ile yahudî ve hıristiyanların tevhîdi arasında ne fark kalırdı? Bu bakımdan Muhammed Resûlüllah bu farkı bâriz hâle getirmektedir. Nitekim Şerh-i Meşârik'te İbni Melek de aynı hususu belirtmiştir.

Diyebiliriz ki **Lâ ilâhe illâllah** ve de **Muhammedün Resûlüllah**, zikr-i cüz, irade-i kül kaidesine girer. Yâni **Lâ ilâhe illâllah** denilince, bundan iki şehadet birden kasdedilmiş oluyor. Böyle olmamış olsaydı, yahudiler de, hattâ hıristiyanlardan bir kısmı da **Lâ ilâhe illâllah** diyor; ama bundan **Muhammedün Resûlüllah'ı** hiçbiri kasdetmiyor. O halde **Lâ ilâhe illâllah** İslâm dininde iki şehadetin âlemi olmuş oluyor. Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususa işâretle buyuruluyor ki :

«Bütün dinlerden üstün kılmak üzere, peygamberini, doğruluk rehberi Kur'ân ve hak din ile gönderen odur. Şâhid olarak Allah yeter. Muhammed Allah'ın Resûlüdür. Onun beraberinde bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı o nisbette merhametlidirler.»[1170]

Aliyyü'l-Kaarî aynı hususu Şifâ-i Şerîf şerhinde işlemiş ve gerekli açıklamayı yapmıştır.

O halde aklını kullanan herkese gerekir ki bu kelimeyle gece ve gündüz meşgul olsun. Kim **Lâ ilâhe** sözüyle halkın kendisini nefyederse ve bunu sadece hükmen nefyeder, ilmen nefy

---

(1170) Fetih sûresi, âyet: 28-29.

etmezse, şüphesiz ki o Hakk'ın varlığını hem hükmen, hem de ilmen isbat etmiş olur. İllâllah'dan diğer bütün isimleri nefy eder, ancak bir tek isim isbat etmiş olur ki o da elinde varlık âleminin terazisi bulunan Cenâb-ı Allah'dır.

Rûhu'l-Beyân tefsirinde de bu husus böyle açıklanmıştır.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz buyuruyor ki:

«Allah şüphesiz ki Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah diyen kimseyi cehennem ateşine haram kılmıştır.»[1171]

«Kim gönlünden gelen bir doğruluk içinde Allah'tan başka hakikî ilâh bulunmadığına, Muhammed'in de Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şehadet ederse, Allah mutlaka onu cehennem ateşine haram kılar.»[1172]

«Kim yetmiş bin defa Lâ ilâhe illâllah derse, ölmeden önce cennet ile müjdelenir.»

«Lâ ilâhe illâllah kelimesini yetmiş bir bin defa söyleyen kimse kendi nefsini Allah'tan satın almış olur.»[1173]

Aynı sayıda kelime-i tevhîdi başkası adına söylemek de böyledir.

Tahmin ediyorum ki bu hadîs-i şerîf sofilerden ileri gelenlerin kelime-i tevhîdi bu sayı üzerinde anmalarının dayanağını teşkil etmektedir. Nitekim bu konuda Şeyh-i Ekber'den nakledilen bir hikâye de vardır ki Şeyh-i Ekber onu Kutb-i Askalânî İmamı Ebü'l-Abbas'tan, o da Şeyh Ebû Rebî' el-Mâlikî'den nakl ederek, bu hadîsin keşif yoluyla sahih olduğu tesbit edilmiştir. Nitekim bu rivâyeti Ebû Saîd el-Hâdimî Hazretleri Tarikat-ı Muhammediyye'nin şerhinde ve başka güvenilir kişiler de başka eserlerde nakletmişlerdir. Şöyle ki: Amellerin faziletleri konusunda ve bilhassa kıyasa aykırı olmayan mes'elelerde zayıf hadîsle amel olunabilir.

(1171) Sahîh-i Buhârî, Müslim; Utban bin Mâlik (R.A.)'den.
(1172) Sahîh-i Buhârî ve Müslim; Enes bin Mâlik (R.A.)'d'en.
(1173) Bu iki hadîsi Ebû Saîd, Hazret-i Âişe (R. Anhâ)'dan rivâyet etmiştir.

HÂCEGÂNDAN İMAM CA'FER SADIK, EBÛ YEZİD BESTÂMÎ, EBÛ HASAN HARKANÎ VE ŞÂH-İ NAKŞİBEND'E UZANAN DİĞER MEŞAYİH-I KİRAMIN HATİMLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Bilmiş ol ki, tefsir ve hadîs ilimlerinde geniş bir bilgiye sahip olan kadri yüce İmam Câfer Sadık, Ebû Yezîd Bestamî, Ebû Hasen Harkanî ve bunlardan sonra gelen saygıdeğer imamlar tâ Şâh-i Nakşibendî'ye kadar (Allah hepsinin sırrını takdîs eylesin!) bunların hepsi de hacetlerinin yerine gelmesinde, birtakım muradların gerçekleşmesinde, belâların def'edilmesinde, düşmanların kahra uğratılmasında, hasedçilerin perişan olmasında derecelerin yükselmesinde, Allah'a yakınlığın zevkine erişmede ve birtakım tecellilerin zuhur etmesinde şu yüksek anlamda olan faydayı ve garip esrarı kullanmışlardır:

Yüz defa istiğfar,
Yedi defa Fâtiha-i Şerîfe,
Yüz defa Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e salâvat,
Yetmiş dokuz defa Elem Neşrah leke sûresi,
Bin bir defa İhlâs sûresi,

Yedi defa Fâtiha-i Şerîfe okunur. Bunlar tamamlandıktan sonra tekrar Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e yüz defa salâvat getirilir. Ve sonra da hacet ne ise o istenilir ve murad ne ise o edilir. Allah'ın izniyle arzu ve istek yerine getirilir ve de dört günü aşmadan gerçekleşir. Böylece bu faydalı virde yedi gün devam edilir. Birçok kimseler bunu tecrübe edip iyi netice almıştır. Ancak şunu tavsiye etmişlerdir ki, bu vird ile muradına erişen kimse bu sırrı ahlâken düşük kimselere açmamalıdır. Tâ ki bu kudsî zikir ve tesbihler gayr-i meşrû bir konuda kullanılmasın.

Yukarıda da belirttiğimiz tertip, onların devam edegeldikleri bir âdettir ki her gün bununla amel etmişler veya her sabah ve akşam bunu sürdürmüşlerdir.

Özellikle farz namazlardan sonra devam edenler eksik olmamıştır. Böylece bu tertip sâdât-ı kiramın âdeti haline gelmiş ve bu konuda o sâdât-ı kirama katılanlar sâadeti bulmuşlardır. Şüphesiz ki sâadet en büyük rükündür. Nakşibendî tarîkatında en üstün bir virddir. Tabiî ism-i zât olan Allah'dan sonra en üstünü sayılmıştır. Çünkü meşâyih-ı kirâmın ruhları bu virdin bereketiyle yardım isteyenlere ulaşmakta, meded umanlara kapı açmaktadır. Bu vird sayesinde çeşitli belâlardan kurtulmak için o ruhlar yardıma koşmaktadır.

Ebû Saîd-i Hadimî Hazretleri diyor ki :

Zikir müridlere telkin edilirken ve zikre başlanırken Hâcegân Hazretleri'nin belirtilen bu hatminden sonra meşâyih-ı kirâmın silsilesi okunur ve böylece tamamlanan virdle bir nice terakkiler elde edilir ve nice keşif kapıları açılır.

Bu vird ya da tertip sıkıntı ve kederleri atmak için, murad ve maksadın kolay yoldan elde edilmesi için, hacetlerin yerine getirilmesi için ve hastaya şifâ gelmesi için okunur. Aynı zamanda hem okunur, hem de yazılıp beraberinde taşınır. Bilhassa vird sahibi bunu, ruhanîler onun meşrebine uygun bir şekilde ona galebe çaldıklarında okur ve devam eder. Aynı zamanda aşağıdaki silsileyi de her gün sabah ve akşam olmak üzere iki defa ya da bunu çoğaltıp yirmi bir defa okur. Sonra da durumun ne olacağına bakar. Çünkü bu silsile, meşâyih-ı rabbaniyenin himmetlerinin nüfuzu, sıddîkîlerin feyiz pınarının oluğu, Muhammedî denizlerin hikmet mecrası, kudsî meleklerin bekledikleri esrar havası, ilâhî tecellilerin mazharı, müridlerin hazret-i rabbânîye yükselen merdiveni, melekût, ceberût ve lâhut âlemlerine doğru yükselen sâliklerin mi'racıdır. Bu virde devam edene, diri olan şeyhten yana meşâyih-ı kirâmın ervahı cevap verir. Bu cevap da tâ Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e ve ondan da azîz ve celîl olan Allah'a kadar yükselir. Böylece onun üzerine çeşitli esrar, tecelliler ve bereketler akıtırlar. Niyetine göre ona teveccühte bulunurlar, muradına uygun ona yönelirler. Kimin bu konudaki silsilesi Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e ulaşmıyorsa, onunla ittisal etmiyorsa, onun feyzi ke-

silmiş olur ve böylece Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e vâris olmamış sayılır. Bu durumda olandan mübayaa ve icâzet alınmaz Nitekim hadîs-i şerîfte buyurulmuştur: **«Âlimler peygamberlerin vârisleridir.»** Bu hadîs uygun bir isnadla nakledilmiştir. Taberânî'nin yapmış olduğu tesbitte ise Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki: **«Beni görüp de bana îmân edene müjde olsun. Beni göreni görene ve beni göreni gören kimseyi görene ve bana îmân edene de müjde olsun! Evet, müjde onlara ve güzel bir dönülecek yer de onlara!.»**

Şeyh Ebû Abdillâh Sülemî (K.S.) diyor ki :

— **Beni görüp de îmân edene ve beni gören kimseyi görüp de bana îmân eden kimseye müjde olsun** sözünün anlamı şudur: Müjde o kimseye ki benim nazarımın bereketi kendisine te'sir edip iz bırakmıştır ve beni görüp de nazar ve müşahedemin te'sir ettiği ashabımı görene de müjde olsun..

Bu böylece halbehal devam eder, ümmetin hakîmlerine ve Allah dostlarına ulaşıncaya kadar sürüp gider. Artık kimde bir hakîmin nazarının eseri veya bir velînin müşahedesinin izi bulunursa, hiç şübhe yok ki o eser ve iz, Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'in nazarının te'sirindendir ki ondan ashabına intikal etmiştir. Tabiî bu te'sir ashabın ve sonra gelenlerin hal ve durumuna göredir. Böylece te'sirler bir su akıntısı gibi meşayihten müridlerine akmakta ve dünyanın sonuna kadar devam etmektedir. Çünkü halin isnadı, ahkâmın isnadı gibidir.

Şeyh Ebû Ali Dakkak (K.S.) diyor ki :

«Bir adama vahiy bile gelse (bununla ilhamı kasdediyor), eğer onun şeyhi yoksa ondan hiçbir esrar havası gelmez.»

Şeyh Ebû Yezîd Bestâmî (K.S.) Hazretleri diyor ki :

«Kimin şeyhi yoksa, onun şeyhi ancak şeytandır.»

Ebû Saîd Muhammed Hadimî (K.S.) diyor ki :

«Kimin şeyhi yoksa, o kimse şeytanın maskarası olur.»

Bizim şeyhlerimize gelince, onlar hayli çoktur. Bu husustaki silsilem çok çeşitlidir ki hepsinden de icâzet aldım. Aşağıdaki tertibe göre amel etmem hususunda da bana izin verdiler.

Çünkü bu birçok tarîkları içinde toplamaktadır. Meselâ, başta İmam Rabbânî müceddid-i elf-i sânî Ahmed Fârukî Hazretleri olmak üzere Nakşibendiyye, Cestiyye, Kübreviyye, Sühreverdiyye, Kadiriyye'yi sayabiliriz. Allah hepsinin de sırlarını takdîs eylesin. Nakşibendiyye dışında geriye kalan dört silsilesinin ahvâli Ebû Saîd Hazretleri'ne ait **El-Enhârü'l-Erbaa** adlı kitapta zikredilmiş ve bunlar zincirleme götürülerek Ali bin Ebî Tâlib'e (R.A.) ulaştırılmış ve onda son bulmuştur. İmam Rabbânî Hazretleri bu silsilenin dokuzuncu halkası olarak belirtilmiştir. Hızıriyye tarîkı ise bu silsilenin on üçüncü halkası olarak anılmıştır. Sonra bu iki tarîkı Hazret-i Câfer Sadık kendinde toplayıp birleştirmiş ve o da bu silsilenin yirmi sekizinci halkasını teşkil etmiştir. Meşâyih bu silsileye SİLSİLE-İ ZEHEBİYYE (altın silsile) adını vermiştir.

İşte bu silsileyi vird yollu okuyan kimse, okuma anında kendini mânevî oluğun, esrar ve tecellîlerin, füyuzatın altında durmuş sayacak, başının tam ortasına döküldüğünü farzedecek ve bu silsilenin Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e uzanan, ondan da Allah'a yükselen mânevî bir basamak olduğunu hâtırında tutacak. Bu zikre dalarken isimleri bir bir murakabe edecek ve böylece derece derece yükseldiğini düşünecektir. Bu derecelerin Resûlüllah'a, ondan Cibrîl-i Emîn'e, ondan da Cenâb-ı Rabbi'l-âlemîn'e yükselip ulaştığını bilecektir.

İşte mânevî alanda terakki etmenin üçüncü makamı budur Nitekim meşâyih-ı kirâm bu hususu kendi kitaplarında belirtmişlerdir.

Mürid bu isimlerin sonuna varınca bu makamda münasip olan şudur ki secde âyetlerinden birini okur ve Allah'a secde götürür. Secdede iken geriye kalan duâyı okuyup tamamlar. Şu şartla ki kendi nefsinde huzur duyuyor, yer ve zaman da müsait olup kimseler orada bulunmuyorsa... Ben şahsen her sabah ve akşam okurum. Bunda sayılmayacak kadar faydalar ve bir nice menfaatler gördüm. Allah'ın güç ve kuvvetiyle bunlara mazhar oldum. Benim bu kitabım kimin eline ulaşırsa

veya buna devam eden olursa bir işâret kâfi gelir. Allah onu bütün arzu ve isteklerine muvaffak eyler. Dünya ve âhiret işleri en uygun şekilde düzene girer.

Sonra da bu kitap kimin eline geçiyorsa, ona tavsiye ederim ki: Bu zikir ve virdin fazîletlerinden haber verme hususunda hiç kimse hakkında bahillik etmesin. Nitekim Cenâb-ı Peygamber (S.A.V.) rü'yamda bana **«ben âlemlere rahmet olarak gönderildim»** buyurmuştu. Bunu bazı dostlarıma anlatmış, bazısına anlatmamıştım. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz beni kınadı. Benim zikir silsilemin tertibi otuz birinci halkada Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz'e ulaşmaktadır. Bununla beraber ben fakir, aşağıdaki virdi **İnne'l-Hamde Lillâhi**'den tâ **Emmâ Ba'dü**'ye kadar geldikten sonra Dimar el-Sa'lebî hakkında vârid olan olayı tâkip ettim. Gördüm ki ondan birçok esrar zâhir olmuştur. Bu bakımdan onu sırf uğur ve bereket getirsin diye yazıyorum:

(بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ) اِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ مَنْ يَهْدِهِ اللّٰهُ
فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَاَنَا اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ (اَمَّا بَعْدُ) فَنَسْأَلُكَ اللّٰهُمَّ
وَنَتُوبُ اِلَيْكَ وَنَتَمَسَّكُ وَنَتَوَسَّلُ وَنَتَوَجَّهُ وَنَتَضَرَّعُ وَنَتَحَفَّظُ وَنَتَحَصَّنُ
وَنَسْتَشْفِي وَنَتَشَفَّعُ وَنَتَعَلَّمُ وَنَتَفَهَّمُ وَنَتَذَكَّرُ وَنَتَفَكَّرُ وَنَتَرَيَّضُ
وَنَتَرَفَّعُ وَنَتَوَصَّلُ وَنَتَقَرَّبُ بِاَسْرَارِكَ الْمَوْدُوعَاتِ وَاَنْوَارِ تَجَلِّيَاتِكَ
الْمَوْضُوعَاتِ وَالْمَعَارِفِ الْقُرْبَاتِ فِي هٰذِهِ الطُّرُقِ الْعَلِيَّةِ وَبِبَرَكَاتِ
الْمَشَايِخِ الْمُسَلْسِلِينَ بِسَيِّدِنَا وَسَنَدِنَا وَمِيزَابِ فُيُوضَاتِنَا وَمَجْرَى
الْحِكْمَةِ وَاَسْرَارِنَا السَّيِّدِ مُحَمَّدٍ حَقِّيِ النَّازِلِي قُدِّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِ
نَا الْجَلِيلِ الْحِلْمِي اُودَه مِشِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا مُحَمَّدْ جَانْ مَكِّي قَدَّسَ
اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا عَبْدُ اللّٰهِ الدَّهْلَوِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا حَبِيبِ
اللّٰهِ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا نُورِ مُحَمَّدْ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا
سَيْفُ الدِّينِ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا مُحَمَّدْ مَعْصُومْ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ
وَبِسَيِّدِنَا اَحْمَدَ الْفَارُوقِ السَّرْهَنْدِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا مُحَمَّدِ
الْبَاقِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا الْمَوْلَى الْكَرِيمِ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِ
نَا دَرْوِيشْ مُحَمَّدْ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا مُحَمَّدْ الزَّاهِدْ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ
وَبِسَيِّدِنَا عُبَيْدُ اللّٰهِ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا يَعْقُوبَ الْجَرْخِي

قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَسَيِّدِنَا مُحَمَّد بَهَاءُ الدِّينِ الْاُوَيْسِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَ
بِسَيِّدِنَا اَمِيرْ كُلَال قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا مُحَمَّد بَابَا قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ
وَبِسَيِّدِنَا عَلِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا مَحْمُود قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا
خَوَاجَهْ عَارِف قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا عَبْدُ الْخَالِقِ الْغُجْدُوَانِي قَدَّسَ
اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا الْخِضْرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَبِسَيِّدِنَا مُحَمَّد الْمُصْطَفَى صَلَّى
اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبِسَيِّدِنَا يُوسُفُ الْهَمَدَانِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا
اَبِي عَلِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا اَبِي الْحَسَنِ الْخَرَقَانِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَ
بِسَيِّدِنَا اَبِي يَزِيدَ الْبَسْطَامِي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا جَعْفَرِ الصَّادِقِ
قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا مُحَمَّد الْبَاقِرِ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا عَلِي
زَيْنِ الْعَابِدِينَ قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ وَبِسَيِّدِنَا الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وَبِسَيِّدِنَا
عَلِيِّ بْنِ اَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وَبِسَيِّدِنَا رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَبِسَيِّدِنَا الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ اَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَبِسَيِّدِنَا
سَلْمَانَ الْفَارِسِي رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وَبِسَيِّدِنَا اَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللّٰهُ
عَنْهُ وَبِسَيِّدِنَا مَنْبَعِ الْعِلْمِ وَالْاَسْرَارِ وَمَخْزَنِ الْفَيْضِ وَالْاَنْوَارِ وَمَلْجَاِ
الْاُمَّةِ وَالْاَبْرَارِ وَمَهْبَطِ جِبْرِيلَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَحَبِيبِ اللّٰهِ السَّتَّارِ
الَّذِي اُنْزِلَ عَلَيْهِ اَفْضَلُ الْكُتُبِ وَالْاَسْفَارِ سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا وَشَفِيعِنَا
مُحَمَّدٍ الْمُخْتَارِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ الْاَخْيَارِ وَبِسَيِّدِنَا

جبرائيل عليه السلام وسيدنا ميكائيل عليه السلام
وسيدنا اسرافيل عليه السلام الهى انت مقصودى ورضاك
مطلوبى اعطنا محبتك ومعرفتك فنسألك اللهم بعزتك و
جلالك وجمالك وقدرتك وكبريائك وعظمتك وبحق سر سر
سر اسرار اسمائك العظام وانبيائك الكرام واوليائك الفخام
وملائكتك المقربين عليهم السلام وبحق لا اله الا الله محمد
رسول الله وبحق هذا الاسم العظيم الله الله الله بالالف القائم
الذى ليس قبله سابق ولا بعده لاحق وباللامين الذين لمت
بهما الاسرار واخذت بهما العهد الواثق وبالهاء المحيطة المحركة
للسواكن والجوامد والنواطق ان توفقنا للنظر الى وجهك
الكريم وتقضى حوائجنا وتفتح لنا ابواب العلوم والكشوف
وتفيض علينا من بركات العرش والكرسى واللوح المحفوظ
وتجلى فى قلوبنا بانواع التجليات والاسرار كما افضت وتجليت
على قلوب انبيائك واصفيائك اجمعين بلطفك وكرمك يا
ارحم الراحمين لا اله الا انت سبحانك انى كنت من الظالمين
فاستجبنا له ونجيناه من الغم وكذلك ننجى المؤمنين اللهم انى اقمت
نفسى تحت هذا الميزاب المحمدى حقيرا ذليلا مذنبا مستشفعا

فيسر لنا انواع تجليات الالهية واسرار ملائكتك القدسية و
همم اوليائك الربانية و فيوضات حبيبك المحمدية ولو انهم اذ ظلموا
انفسهم جاؤك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا
الله توابا رحيما ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا
عذاب النار ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك
رحمة انك انت الوهاب رب اغفر لي ولوالدي وللمؤمنين
يوم يقوم الحساب ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذين سبقونا بالايمان
ولا تجعل في قلوبنا غلا للذين آمنوا ربنا انك رؤف رحيم سبحان
ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب
العالمين

Türkçe meâli :

«Rahmân ve rahîm olan Allah adıyla. Hamd Allah'a mahsustur. Ona hamdeder ve ondan yardım bekleriz. Allah kimi doğru yola eriştirirse, onu sapıttıran bulunmaz. Kimi de sapıklık içinde bırakırsa onu doğru yola eriştiren olmaz. Ben, Allah'tan başka hakikî ilâh olmadığına, onun bir olduğuna, eşi-ortağı bulunmadığına ve Muhammed'in de onun kulu ve resûlü olduğuna şehâdet ederim.»

«Ve sonra Allah'ım, senden ister ve sana tevbe eder, sana bağlanır, sana tevessül ederiz. Sana yönelir, senin huzurunda baş eğip gözyaşı dökeriz. Senin esrarın ve konulan tecellilerin nurlarıyla, yaklaştırıcı olan maârifin ve bu yüce tarîka bizi sana yaklaştıran feyizlerinle sana yönelir korunur, kendimizi mânevî hisar içine alır, şifâ bekler, şefâat umar, bilgi edinir, anlayışımızın gelişmesini diler, zikre gönül verir, düşünceye

dalar, hakikat nurlarını gözetir, yükselmek ister, sana erişmeye gönül veririz. Bütün bunları efendimiz, senedimiz, feyizlerimizin oluğu, hikmetin mecrası, esrarın kanalı Nazillili Seyyid Muhammed Hakkı (K.S.) Hazretlerine, Ödemişli efendimiz Seyyid Hilmi Hazretlerine, efendimiz Muhammed Can Mekkî (K. S.) Hazretlerine, efendimiz Abdullah Dehlevî (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Habibullah (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Nur Muhammed (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Seyfüddin (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Muhammed Ma'sum (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Ahmed Farukî Serhendî (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Muhammed Bakî (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Muhammed Zâhid (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Ubeydullah (K. S.) Hazretlerine, efendimiz Yakup Çerhî (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Muhammed Bahâüddin el-Üveysî (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Emir Kelâl (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Muhammed Baba (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Ali (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Mahmud (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Hoca Ârif (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Abdülhalik Gecdevanî (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Hızır (A.S.) Hazretlerine, Efendimiz Muhammed Mustafa (S.A.V.) Hazretlerine, efendimiz Yusuf Hemedanî (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Ebû Ali (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Ebû'l-Hasen Harkanî (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Ebû Yezîd (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Câfer Sadık (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Muhammed Bâkır (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Ali Zeyne'l-Âbidîn (K.S.) Hazretlerine, efendimiz Hüseyin (R.A.) Hazretlerine, efendimiz Ali bin Ebî Tâlib (R.A.) Hazretlerine, Efendimiz Resûlüllah (S.A.V.) Hazretlerine ve efendimiz Kaasım bin Muhammed bin Ebûbekir (R.A.) Hazretlerine, efendimiz Selmân-ı Fârisî (R.A.) Hazretlerine, efendimiz Ebûbekir Sıddîk (R.A.) Hazretlerine ve ilim ve sırlar menbaı, feyiz ve nurlar mahzeni, ümmetin ve iyilerin sığınağı, gece gündüz Cibrîl'in iniş merkezi, kusur ve günahları örtücü Allah'ın habîbi —o habîb ki üzerine kitapların en üstünü inmiştir— efendimiz, mevlâmız, şefaatçimiz Muhammed Muhtar'a (S.A.V.), efendimiz Cebrâil'e (A.S.), efendimiz

Mîkâil'e (A.S.) ve efendimiz İsrâfîl'e (A.S.) kadar silsilesi devam eden meşâyihımız bereketiyle istiyoruz.»

«Yâ ilâhî! Sen benim tek maksûdumsun. Hoşnudluğun ise tek arzumdur. Muhabbetini bize lûtfet, marifetinden bize bir kapı aç.. Allah'ım, senden yine senin izzetinle, celâlinle, cemâlinle, kudretinle, kibriyânla, azametinle ve sırların sırrının sırrı olan yüce isimlerinle, saygıdeğer peygamberinle, kadri yüce velî kullarınla, sana çok mukarrib meleklerinle istiyoruz. Ve yine Allah'ım! Senden, **Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlüllah** hakkı için, ism-i a'zam'ın olan ALLAH ALLAH ALLAH hakkı için —ki bunun ELİF'inin ne öncesinde başka bir şey vardı, ne de sonradan ona lâhik olacak bir şey..— kendileriyle esrarını topladığın iki LÂM hakkı için —ki bu ikisiyle ahd-i vâsik aldın— kapsayıcı olan, sâkinleri harekete geçiren, cansızlara ve konuşanlara yön veren (H) harfi hakı için, senin vechi kerîmine nazar etmemiz için, bize tevfîkini refik eyle. Hacetlerimizi yerine getir. İlimlerin ve keşiflerin kapısını bize aç. Arş, Kürsî ve levh-i mahfuz'un bereketlerini üzerimize boşalt. Kalblerimizi tecelli ve sırların çeşitleriyle süsle. Nasıl ki peygamberlerin, velilerin, asfiyanın kalbleri üzerine akıtıp tecelli ettinse... Bütün bunları lûtfunla, kereminle bize bahşeyle, ey merhamet edenlerin en çok merhamet edeni!. Senden başka hakikî ilâh yoktur. Seni tenzîh ederiz. Doğrusu ben kendine yazık edenlerdenim. Yûnus Peygamber'in duâsını kabul buyurup kendisini üzüntü ve kederden kurtardığın gibi, «mü'minleri de öylece kurtarırım» buyurdun. Bizi de kurtar, duâmızı kabul buyur.

Allah'ım! Zelil, hakir ve günahkâr olarak Hazret-i Muhammed'in mânevî savakı altında tutuyorum, ...dan şefaat diliyorum İlâhî tecellilerin envaını, kudsî meleklerin esrarını, rabbanî dostların himmetini, Habîbin Muhammed Mustafa'nın füyuzâtını bana kolaylaştır, nasîb eyle. Çünkü sen Kur'ân'da buyuruyorsun: **«Onlar kendilerine yazık ettiklerinde, sana gelip Allah'tan mağfiret dileseler ve peygamber de onlara mağfiret dileseydi, Allah'ın tevbeleri dâima kabul ve merhamet eden ol-**

duğunu görürlerdi.» Allah'ım! Dünyada da bize iyilik ver, âhirette de bize iyilik ver ve bizi cehennem azâbından koru. Rabbimiz! Bizi doğru yola eriştirdikten sonra kalbimizi o yoldan kaydırıp saptırma. Kendi katından bize bir rahmet bağışla. Doğrusu, sen çok, hem çok bağışlayan ve karşılıksız verensin. Rabbim! Beni, anamı, babamı ve bütün mü'minleri kıyâmet günü bağışla. Hesap görüleceği gün bizi mağfiret eyle. Rabbimiz! Bizi, bizden önce îmân eden kardeşlerimizi bağışla. İmân edenlere karşı içimizde kin ve kötülük bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen hem çok şefkatlisin, hem de çok merhametlisin.»

Sübhâne rabbike rabbi'l-ızzeti ammâ yesıfûn ve selâmün alel mürselîn velhamdü lillâhi rabbi'l-âlemin.

İNSANİ MEMLEKETİ DÜZELTMEKTE İLÂHÎ TEDBİRLER

(Bu kısım Şeyh Muhyıddin Ebû Abdillâh Muhammed bin Ali el-Arabi (K.S.) Hazretleri'ne aittir.)

Rahmân ve rahim olan Allah adıyla

Akıl denen nimeti insana veren ve onu modelsiz yaratan, naklı meydana koyup onu meşru' duruma getiren Allah'a hamdolsun. Minnet, kudret, nimet ve fazilet O'na mahsustur. Kuvvet ve güç ancak O'ndandır. O'ndan başka hakiki hiçbir ilâh yoktur. O, büyük ve yüce ARŞ'ın rabbidir. Hidâyet sancağını ayakta tutan efendimiz Muhammed'e Allah'ın rahmeti olsun. Cenâb-ı Allah onu nûr ile indirdi. Dilediğini onunla saptırır, dilediğini de doğru yola eriştirir. Allah'ın selâmı da ona olsun. Tertemiz olan hanedanına ve onlara iyilikle tâbi olan bahtiyarlara da tâ kıyâmete dek salât u selâm olsun.

Ey saygıdeğer veli! Ve ey kalbi sıcak Safi! Senin soruna cevap veriyorum. Yücelerden yüce olan rabbu'l-izzete sulûk etmenin keyfiyeti, ona vâsıl olmanın ve ondan mufarakat etmeksizin halkına dönmenin niceliği hakkındaki soruna...

Varlıkta Allah'tan, sıfat ve ef'alinden başka bir şey mevcud değildir. Bütün varlık onunla vücut buluyor, ondan geliyor ve ona dönüyor. Eğer o, varlık âleminden göz açıp kapama anı içinde kendisini hicaplayacak olursa bir anda âlem fenâ bulur. O halde âlemin bekası onun korumasıyla ve onun nazar kılmasıyladır. Ne var ki onun zuhuru kendi nûrunda şiddetle tezahür etmiştir. O kadar ki bütün idrakler bunu anlamakta ve duymakta za'fa uğramış, hiçbiri buna güç getirememiştir.

İşte onun bu zuhuruna HICAB denilmiştir. Sana ilk açıklayacağım husus şudur: Allahü Teâlâ'ya nasıl sülûk edilir? (Ona nasıl gidilir?) Sonra da ona ulaşmanın keyfiyeti, onun huzurunda durmanın ve müşahedesine ermenin niceliğini anlatmaktır. Sonra da onun katından ef'alinin huzuruna dönmenin ve onda istihlâk olmanın keyfiyetini açıklamaktır. Bu dönüşsüz bir makamdır.

Bilmiş ol ey kardeşim! Yollar hayli çoktur. Ama hak yol birdir. Bu yolda yürüyenler ise birçok fertlerdir. Evet hak yol bir olmakla beraber onun

vecheleri sâliklerin ahvaline, ruhaniyetinin kuvvet ve zayıflığına göre değişir. Onlardan bir kısmının bu vasıflardan birkaçı vardır. Bu bakımdan ruhanî çok şerîf olur da onunla imtizaç etmek pek müsait olmaz.. Bizim üzerimizde ilk taayyün eden, sana kademeli vatanları açıklamaktır. Bunlar bir hayli fazlaysa da hepsini yedi kademe olarak gösterebiliriz. Çünkü hepsi de bu yediye rücu' eder :

1. ELESTÜ BİRABBİKÜM vatanı.
   Biz bu vatandan kopup ayrıldık.
2. Anne rahimleri.
3. Şu anda içinde bulunduğumuz dünya vatanı.
4. Küçük ve büyük ölümden sonra gideceğimiz BERZAH vatanı.
5. Kıyâmet alanında haşir olduğumuz vatan.
6. Cennet ve cehennem vatanı.
7. Kesîb (ayrı bir kısım tepe biçiminde) vatan.

Bu, cennetin dışındadır. Bu vatanda Hakk'ın rü'yetinden başka hiçbir nîmet yoktur. Nitekim hadîs-i şerîfte bu husus şöyle belirtilmiştir: **«Allah'ın şüphesiz öyle bir cenneti de var ki onda ne nîmet, ne hûr ve ne de saray var. Sadece Allah'ın orada güleryüzle tecellileri var.»**

Bu vatanlardan her birinin bir nice yerleri var ki bunlar vatan içinde vatandır. Kuvay-i beşeriyede bunlara karşı vefâ yoktur. Çünkü bu oldukça çoktur.

Bilmiş ol ki: İnsanları Allahü Teâlâ yarattığından ve onları yokluktan vücuda getirdiğinden beri onlar durmadan yolculuk halinde bulunuyorlar. Evet onlar için binitlerinden inmek, ya da yüklerini indirmek diye bir durum yoktur. Bu cennete girinceye kadar sürüp gider. Ya da cehenneme... Her cennet ve cehennem de kendi ehline göre durum alır. O halde aklı başında olan herkese vâcib olan şudur ki, her yolculuğun bir meşakkat arzettiğini bilmeli, hayat sıkıntısı arzedeceğini, mihnet ve belâlarla yüklü bulunduğunu, tehlikeli geçitlerle, korkunç tehlikelerle karşı karşıya geleceğini anlamalıdır. Mümkün değildir ki bu yolculuklarda sıhhatli bir nîmet, bir güven ve tad bulunsun.. Çünkü sular çok çeşitlidir. Yolcu bütün bu yolculuğu esnasında her âleme konakladığında kendisi için elverişli olan şeylerle ilgilenmeli, gerisini terketmelidir. Durumu böyle olan kimse için artık bir rahatlık ve huzur düşünebilir misin? Nerede rahatlık ve huzur?.. Biz bunu anlatmakla sadece henüz vatanına gelmeden müşahede lezzetini tatma hususunda acele eden kimseyi uyarmak istedik. Sana gereken bu müşahedeyi asıl yerine te'hir etmelisin. Onun vatanına gelmeden istememelisin. Bu vatan da ÂHIRET YURDU'dur. Artık bu yurtta amel yoktur. Çünkü orası senin müşahede zamanına ayrılmıştır. Eğer orada amel sahibi olmuş olsan Allah katında birtakım bilgiler telâkki etmiş olursun ki bu senin için daha uygun olur. Çünkü sen Rabbine talib bulunan ruhaniyetinde iyilik ve güzellik artırmış olursun. Cennete istekli bulunan nefsaniyetinde de bunu fazlalaştırırsın. Çünkü

insanın insanî lâtîfesi (insanî ruhu ve varlığı) amelinin suretinde haşrolunur. Cisimler'de amelinin suretinde haşrolunur. Bu iyi ya da kötü olabilir. Ve böylece son nefese kadar sürüp gider. İnsan yükselme vatanı olan teklîf âleminden ayrıldığında orada diktiği ağaçların meyvesini toplamaya başlar. Bunu, bu inceliği anladıktan sonra bilmiş ol ki :

Hakk'ın hizmetinde bulunmayı ve onunla dostluk ve ünsiyet kurmayı arzu ettiğinde, eğer kalbinde başkasının rabbaniyeti varsa bu senin için hiç de doğru ve sıhhatli olmaz. Çünkü sen, senin üzerine saltanatıyla hükmeden kimseye aitsin. Bunda hiç şüphe yoktur. O halde sana gereken insanlar arasından çekilip uzlete mâil olmak ve halveti tercîh etmektir. Zira sen halktan ne kadar uzak isen Hakk'a o nisbette yakınsın. Zâhirî ve bâtınî durumların ikisinde de böyledir. Bu bakımdan sana vâcib olan ilk husus, tâat ve ibâdetini uygun ölçüde ayakta tutacak kadar ilim elde etmeğe çalışmandır. Takvâ babındaki durumun da böyledir. Senin üzerine özellikle farz kılınan şeyler bundan fazla yâni bu nisbetin üstüne çıkmaz. Sülûkün ilk kapısı, farzlarla amel etmektir. Sonra da haram ve şüpheli şeylerden kaçınıp doğruluk üzere bulunmaktır. Sonra zühd, sonra da tevekküldür. Tevekkülün ilk ahvalinde sana dört keramet hâsıl olur ki bunlar senin tevekkülünün tevekkülün ilk derecesinde gerçekleştiğinin alâmet ve delili sayılır.

1 — Yeryüzünün katlanması, mesafenin kalkması.

2 — Su üzerinde batmadan yürümek.

3 — Fezayı delip geçmek.

4 — Kevniyetten yemek.

İşte bu belirttiğimiz bu babda hakikatın kendisidir. Bundan sonra makamlar ve durumlar, kerametler ve tenezzülâtlar tâ ölünceye kadar peşpeşe gelir. Halvetine girmeden önce makamın ve kutun, vehim sultanından ayrı nerede olduğunu bilirsin. Ama vehmin sana hâkim ise o takdirde halvete çekilmene hiçbir yol yoktur. Ancak hakkı bâtıldan, iyiyi kötüden ayırt edebilen ârif bir şeyhin eliyle girebilirsin. Eğer vehmin senin hükümranlığın altında bulunuyorsa, o zaman halvete çekil, başka şeye aldırış etme. Bu durumda halvetten önce sana riyazat gerekir. Riyazat ise ahlâkı tehzîbden, ezâ ve cefayı yüklenmek ve bunlara katlanmaktan ibarettir. Çünkü insanın fethi tekaddüm eder de riyazattan önce gelirse, artık ondan ebediyen bir adam gelmez. Ancak nadir hükmünde olabilir. O takdirde onlarla ihtilâttan sakın. Çünkü uzletten maksad, insanları terketmektir, onlarla münasebette bulunmamaktır. Yoksa onların şekillerini terketmek değildir. Asıl maksad, onlardan yana kalbinde bir şey bulunmamaktır. Çünkü kim insanlardan çekilip kendini sadece evinde tutar da kalbinde halka açık bulunan kapıyı kapamazsa, aslında o, insanlardan ayrılıp uzlete çekilmemiş sayılır. O halde evin kapısını kapadığında kalbin kapısını da kapa. Ve artık rabbin zikriyle meşgul olmaya koyul. Bu herhangi zikirlerden biri olabilir. Ancak zikirlerin en yücesi

ALLAH ALLAH ALLAH demendir. Bunun üzerine bir şey ilâve etme ve kendini fâsit hayallerin akımından koru. Sonra seni gerçek fikirden meşgul edip uzaklaştırır. Gıdanı tahaffuz et. Bunun hayvanî yağdan başka bir yağ (zeytinyağı) olması için gayret sarfet. Çünkü hayvanî yağdan başkası daha güzeldir. Fazla tokluktan ve aşırı açlıktan da sakın. Mizacın mutedil olduğunda ortalama bir yol tut. Çünkü fazla bir kuruluk birtakım hayallere yol açar. Melekî varidatla, şeytanî varidat arasını farketmeye çalış. Varidatlar kesilince nefsinde ne duyuyorsan ona dikkat et. Eğer gelen varidat melekî ise onun arkasından hemen bir serinlik ve lezzet gelir. Bu durumda hiçbir elem duymazsın. Senin için hiçbir suret değişmez Ve bu sana bir bilgi bırakmış olur. Eğer varidat şeytanî ise, ondan hemen sonra âzanda bir dalaşma ve anormallik meydana gelir, elem ve sıkıntı hissetmeğe başlarsın. Hayret uyandıran birtakım fâsit düşünceler başgösterir. Bu durumda hiç durmadan zikretmeğe yönel. Tâ ki Cenâb-ı Allah kalbini bu gibi şeylerden temizleyip boşalta.. İşte matlub olan da budur. Sakın bu neden, niçin böyle? deme.. Halvete girdiğinde akîden şu olacak· Allah'ın hiçbir benzeri ve dengi yoktur. Halvetinde sana tecellî den her suret sana «BEN ALLAH'IM» der. Sen ona «Allah'ı tenzîh ederim» diye cevap ver ve zikre devam et. İşte bu bir tek akiddir. İkinci akid, halvette Allah'tan başkasını arzu etmemen ve ondan başkasına himmetini yöneltmemendir. Varlık âlemindeki her şey sana arz-ı endam ederse, onu edeple al ve fakat onda duraklayıp kalma.. Talebinde samimî ol; çünkü sana arz-ı endam eden şey seni imtihana ve denemeye mâtuf bulunuyor Gelen bir şeye takılıp kaldığında imtihanı kaçırmış olursun. Ama asıl matlub olanı elde ettiğinde hiçbir şeyi kaçırmış olmazsın.

Anlattığım bu hususları bildikten sonra yine bilmiş ol ki :

Cenâb-ı Allah sana arzettiği şeylerle seni imtihan ediyor. Sana ilk açacağı şey, —onu ben sana haber vereyim— senden gâib olan his âleminin keşfidir. Artık ne duvarlar ve ne de karanlıklar bu hususta sana engel bir perde olamaz. Halkın kendi evlerinde ne yaptıklarını keşfedebilirsin. Ama sana gereken, hiçbir kimsenin sırrını açığa vurmamaktır. Bunu keşfetmede Allah sana kapı açınca son derece dikkatli ve koruyucu ol. Eğer şu adam zinâ ediyor, bu adam şarap içiyor dersen, unutma şeytan senin yanına girmiştir. Bu durumda SETTAR ismini gerçekleştir O şahıs sana gelecek olursa, onu o kötü fiilden men'etmeğe çalış ve ona tavsiyede bulun. Bu tür keşiften kendini alıkoyman için bütün gücünü kullan ve zikirle meşgul ol.

Hissî keşifle hayalî keşif arasında fark ve bu ikisini birbirinden ayırma hususuna gelince, bunu da açıklayalım: Bir şahsın suretini veya halk davranışlarından bir davranış gördüğün zaman gözlerini yum, eğer o keşif devam ederse o senin hayalindedir demektir. Devam etmeyip kaybolursa, onu gördüğün yerde idrakler ondan ve yine onunla bir bağlantı kurar. Sonra da ondan vazgeçip zikir ile meşgul olursan hissî keşiften hayalî

keşfe intikal etmiş olur. Böylece senin üzerine aklî mânalar hissî surette inmeye başlar.

Bilmiş ol 'ki: Bunu ancak bir peygamber veya sıddîklerden Allah'ın dilediği bir kul bilip anlayabilir. O halde bu durumla pek meşgul olma. Ancak sana bir şarap sunulacak olursa, o suyu ya da sütü iç; şaraptan kesinlikle sakın. Ve sonra da zikirle meşgul olmaya koyul. Meşgul ol ki hayal âlemi senden ayrılmış olsun, maddeden tecerrüd etmiş, maânî âlemi sana tecellide bulunsun. Evet zikirle uğraş ki belirtilen husus sana tecelli etmiş olsun. Seni zikirden, yâni onu anmaktan doygun kıldığında, işte bu müşahede ya da uyuklamadır ki ikisi arasındaki ayırıma vesile teşkil eder ve akabinde bir lezzet kalır.

Ve bundan sonra Cenâb-ı Hak sana memleketin (insanî memleket) mertebelerini arzeder. Bu bir imtihandır. Önce madenî taşların esrarı münkeşif olur ve buna benzer bazı şeylerin keşfi yüzgösterir. Böylece her taşın sırrını, özelliğini, zarar ve yararını bilmiş olursun. Eğer buna aşırı bir bağlılık gösterir, bu bağlılığı aşk derecesine çıkarırsan, onu kovmuş ve kendinden uzaklaştırmış olursun. Böylece onu muhafaza senden alınır da zarara uğramış olursun. Eğer ondan doygun kalır, zikirle meşgul olur ve zikrolunana doğru iltica edecek olursan bu yol senden def'edilir; bu kez bitkiler sana keşfolunur. Her bitki ne gibi özellik taşıdığını sana seslenerek bildirir. Yarar ve zararlarını anlatır. Bitkilerle olan durum ve hükmün, taşlarla olan tutum ve hükmün gibi olsun. Birinci durumda gıdan sıcaklığı ve rutubeti fazla olan bir şey olsun. Bitkilerle fazla oyalanmadığın takdirde, bu kez hayvanların durumu sana yükseltilmiş olur. Onlar sana selâm verirler, taşıdıkları yarar ve zararları sana bildirirler ve böylece her âlem seni kendi tesbih ve tahmidiyle tanır.

İşte burada önemli bir nokta vardır:

Zikirlerden ne ile meşgul olduğuna bakacaksın. Belirtilen bu âlemlerin senin meşgul bulunduğun zikirle meşgul olduklarını görecek olursan senin keşfin hayalîdir, hakikî değildir. Bu ancak mevcudat arasında ikame edilen senin hal ve durumunu yansıtır. Ama bu âlemlerin zikirlerinden çok çeşitli olduğuna şahid olursan, bu sahih bir keşiftir.

Bundan sonra dirilerde (canlılarda) hayat sebebi olan ve bir akım halinde canlılara giren bu sebebin her kişide isti'dada göre bir te'sir meydana getirir. İbâdetler bu akıma nasıl girip onunla bir eser meydana getiriyor? Bunun keşif kapısı sana açıktır. Eğer bununla oyalanmayıp zikre geçip devam edecek olursan Levh'le ilgili levhalar senin için kaldırılır. Bazı korkutucu şeylerle hitab olunmaya başlar. Birtakım haller senin üzerinde çeşitlendikçe çeşitlenir ve senin üzerine bir dolap tutulur da onda istihalâtın şekilleri muayene edilir. Saydam olmayan şeylerin nasıl saydamlığa düştüğü, saydam olanların nasıl saydam olmayan şeylere dönüştüğü ve buna benzer birtakım hallerin nasıl cereyan ettiği durumu karşına çıkar. Eğer bunun üzerinde durmayacak olursan, senin için

uçan bir nûr yükselir ve bunun arzulanır ölçüde şeraresi görülür, bir nevi seni örter gibi olur. Asla korkma ve zikre devam et. Zikre devam edince de sana bir âfet dokunmaz. Evet bunun üzerinde de durmayacak olursan bu kez senin için birtakım nurlar doğup arz-ı endam eder ve bazı küllî terkip suretleri sana doğru yükselir. Böylece muhtelif vechelerde zâhir ve bâtınından sürüp giden âdâbı gözlerinle görmüş olursun. Ve kemal mertebesinden —ki bunu hiç biri anlayamaz— birtakım vechelerle görünür hâle gelir. Çünkü zahirî vecihten ne kadar bir şey noksanlaşırsa ona derhal bâtınî veche karışır. Zât ise birdir, onda hiçbir noksanlık yoktur.

Cenâb-ı Allah'tan ilâhî ilimleri telâkki etmenin keyfiyeti; onu telâkki edenin nasıl bir isti'dad üzere bulunmasının gerekliliği, o ilimleri almanın, vermenin, onu kabzetmenin ve yaymanın keyfiyeti; kalbi yakıcı bir helâktan korumanın keyfiyeti keşfolunur. Ve bütün bunların yolları dolaşıktır, günah doğurabilir, hataya sebep olabilir. Daha buna benzer bazı hususları vardır ki bu risâleye sığmaz. Eğer bu makamda durmayıp zikre devam edecek olursan, bu kez nazarî ilimlerden ve selîm fikirlerden ve anlayışları şaşırtan birtakım suretlerden bazı mertebeler sana yükseltilir Vehim ile ilim arasındaki fark, ruhlar âlemiyle cisimler âlemi arasında kevnî olayların doğması ve bunun sebebi, inayet âlemine ilâhî sırrın akımı, mücâhededen tekevvünün terk sebebi ve mücahedesizlikten ve benzeri hususlardan tekevvünün terk sebebleri keşfolunur. Bu mertebede durmayıp zikre devam edecek olursan, bu kez sana tasvîr, tahsîn ve cemâl âlemi yükseltilir. Aynı zamanda üzerinde söz edilmesi uygun olan kudsî suretler, nebatî nüfuslar gösterilir. Bunların şeklinin güzelliği, belli bir düzen içinde oluşması ve bunlarla mevsuf olan şeylerde fütur, yumuşaklık ve rahmetin akımı keşfolunur. Ve bu hazretten şairlere nasıl imdad edildiği ve ondan önce hatiplere nasıl yardım uzatıldığı anlaşılır. Bu makamda durmayıp zikre devam edecek olursan sana bu kez kutbî meratibler ve daha önce müşahede ettiğin şeylerin bolluk âleminden olduğu hususlar keşfolunur. Bu yer kalbin tâ kendisidir. Sana bu âlem tecelli edince yansımaları bilir, devam edegelen şeylerin devamlılığını, ebedîleşen şeylerin ebedîliğini, varlıkların tertip ve düzenini, vücudun bu varlıklara akımını anlarsın. Böylece bunları korumak üzere sana ilâhî hüküm ve kudret ve bunları ehline tebliğ etme güvencesi ve ayrıca sana birtakım rumuz, icmal, sır üzerinde korku ve keşif verilir. Bu mertebede ve makamda durmayıp zikre devam edecek olursan sana hamiyet, gazab, taassub, zâhirin hilâfını müşahede, suretlerin farklı durumları ve benzeri şeyler yükseltilip gösterilir. Bu makam ve mertebede durmayıp zikre devam edecek olursan sana gayret âleminden bazı hususlar, en mükemmel vechede Hakk'ın keşfi, selîm bir edâ, dosdoğru mezhebler, indirilen şeriatler kaldırılıp gösterilir. Cenâb-ı Hakk'ın kudsî maârifle en güzel şekilde süslediği bir âlemi görürsün. Burada sana ne kadar bir makam keşfolunursa mutlaka o makam sana izzet, saygı ve ta'zîm göstererek seni karşılar. Hazret-i ilâhî kendi makam ve mertebesinden

sana fasîh bir Arapçayla seslenir ve kendi zâtıyla sana âşık olur. Bu makamda durmayıp zikre devam edecek olursan, vakar, sekînet, sebat, düzen, kapalı ve muğlâk sırlar ve buna benzer birtakım hususlar âlemi sana gösterilir. Bu makamda durmayıp zikre devam edecek olursan sana hayret, kusur, aciz, ameller hazinesi —ki bu İlliyyûndur— âlemi yükseltilip gösterilir. Bu makam ve âlemde durmayıp zikre devam edecek olursan sana cennetler ve onların dereceleri, bu derecelerin birbirine nasıl girdiği, nîmetlerinin bölümleri yükseltilip gösterilir. Ve bu makamda sen dar bir yol üzerinde bulunursun. Sonra cehennemin kenarına getirilip orası, derekelerinin mertebeleri ve bu derekelerin birbirine nasıl girift şekilde girdiği ve azâbının bölümleri gösterilir. Ve bu arada bu iki yurttan herbirine insanı ulaştıran ameller sana yükseltilip gösterilir. Bu makamda durmayıp zikre devam edecek olursan, kendi müşahedeleri alanında helâk olan ruhlar ve bu alanda onların şaşkın ve sarhoş bir vaziyetteki durumları sana gösterilir. Vecd saltanatı onları mağlûb etmiştir. Onların bu hâli seni dâvet ederse de durma, zikre devam et. Bu kez sana öyle bir nûr gösterilir ki onda kendinden başkasını göremezsin. Bu nur içinde seni büyük ve derin bir vecd yakalar. İşte bu makamda Allah ile olan lezzeti tadarsın. Bu öyle bir lezzettir ki daha önce bunun tarifi yapılamamıştır. Ve böylece gördüğûn her şey senin gözünde küçülür ve sen o şeylere bir çıranın temayülü nisbetinde temayül edersin. Bu makamda durmayıp zikre devam edecek olursan, âdem suretlerinde birtakım suretler, yukarıya kaldırılan birtakım perdeler ve aşağıya sarkıtılan birtakım perdeler gösterilir. Bunların kendine has tesbihleri vardır, duyduğunda tanırsın. Sakın bu hâlet içindeyken dehşete kapılma. Bir ara onlar arasında kendi suretini görür ve tanırsın ve içinde bulunduğun vakti anlarsın. Bu makamda da durmayıp zikre devam edecek olursan sana üzerinde bulunan her şev'i ile rahmanî taht yükseltilip gösterilir. Ona baktığında muttali' bulunduğun bütün şeyleri fazlasıyla görürsün. Orada artık ne bir bilgi, ne de bir göz kalmaz; mutlaka hepsini müşahede edersin. Ve her şeyde kendi gözünü talep et. Sana vâki' olunca hem gayeni hem menzilini ve hem de rü'yetin nihayetini anlamış olursun. Rabbini daha iyi bilir, ma'rifetten nasibinin nerede olduğunu, velâyet dereceni ve özelliğinin sûretini kavrarsın. Bu makamda durmayıp zikre devam edecek olursan, sana her şey'in dayandığı nokta yükseltilir. Artık o zaman eşyanın eserini muayene eder, hayrını anlar ve ne kadar küçük olduğunu müşahede edersin. (NÛN) sahibi Cenâb-ı Hakk'tan bunun mücmelini alır ve fazîlete erişirsin. Bu makamda fazla durmaz da zikre devam edecek olursan, hareket noktasından sana ayrı birşey gösterilir. Burada da durmayıp zikre devam edecek olursan, önce mahvolur, sonra ölür, sonra fenâ bulur, sonra ezilir, sonra da mahve doğru gidersin.

Sonra da çıkış derecelerine çevrilir ve orada çok çeşitli suretler görürsün. Bu hal yeryüzüne bağlı bulunan kendi his âlemine döndürülünceye kadar devam eder. Veya kaybolduğun yerde her sâlikin yolu-

na uygun bir yol tutar ve ona riâyet edersin. Onlardan kimi kendi dilinden başka bir dille münacat eder. Kim herhangi bir lûgat ile münacat ederse, o, dilin peygamberine vâris sayılır. İşte bu tarikatın dilleri üzere işittiğin hususlardır ki falan adam musevîdir, îsevîdir, ibrâhimîdir, idrisîdir... Kimi de iki dille münacat eder. Kimi üç, kimi dört ve daha fazla.. Ama kâmil insan bütün lûgatlerle münacat eder ve özellikle Muhammedî'dir. Ebû Ikal ve başkaları gibi. Ne kadar bir gayede devam ederse, dönmediği müddetçe orada duraklamış sayılır. Çünkü onlardan kimi o makamda helâk olup gider. Çünkü o makam, geriye çevrilenin makamından daha yücedir. O halde onlar iki kişidir: Biri kendi nefsi hakkında geri çevrilir, biri de irşad diliyle halka döndürülür, doğru yol gösterici olur. Bu, vâris olan âlimdir.

Bilmiş ol ki: Peygamberlik ve velîlik üç şeyde tezahür eder. Biri ilimde kesbî yolda elde edilen bilgide.. İkincisi himmet ile gerçekleşen fiilde.. Bu hususta cârî olan âdet onu ancak cisimle yapmasıdır. Ama bunun üzerinde cismin bir kudreti yoktur. Üçüncüsü hisde hayal âlemini görmektir. Bu ikisi mücerred hitapla ayırt edilir. Çünkü velîye yapılan hitap peygambere yapılan hitaptan başkasıdır. Sakın evliyânın mânevî basamaklarının peygamberlerin mânevî basamaklarının üstünde olduğunu vehmetme. Durum hiç de öyle değildir. Çünkü peygamberlerin mânevî basamakları, dereceleri aslî olan nûr iledir. Evliyânın mânevi basamak ve dereceleri o asıl nûrdan akıp gelenidir.

Bilmiş ol ki, Allah'a dost olan her velî almış olduğu mânevî feyizleri ve dereceleri ancak şeriati üzerinde bulunduğu peygamber vasıtasıyla alır. İşte burada çok ince ve hassas sırlar vardır ki bizim bu birkaç yapraklık risâlemiz ona dar gelir. Ancak ne var ki ümmet-i Muhammed'den olan velîlerden biri Musâ'ya (A.S.) vâris olmuştur. Ama Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'in nûrundan iktibas ederek ona vâris olabilmiştir. Musâ'nın (A.S.) nûrundan iktibas ederek değil.. Çünkü Muhammed (S.A.V.) bütün peygamberlerin makamlarını kendinde toplamıştır. O halde o velînin hali Muhammed'den (S.A.V.) vücud bulmuştur; Musâ'nın (A.S.) hali de ondan. Bazen bir velîden ölümü anında Musâ'nın (A.S.) mülâhazası zâhir olur, bazen de İsâ'nın (A.S.)... Halktan herhangi biri onu yahudileşti, ya da nasranîleşti zanneder. Çünkü ölüm anında onları anıyor. Ama bu sadece marifetin kuvvetindendir. Çünkü KUTB Hazret-i Muhammed'in kalbi üzeredir. Biz öyle kişilere rastladık ki onlar İsâ'nın (A.S.) kalbi üzere bulunuyorlardı. Bu da ilk rastladığım bir şeyh idi. Birinin de Musâ'nın (A.S.) kalbi üzere olduğuna rastladım. Daha başkalarının da İbrahîm'in (A.S.) kalbi üzere bulunduklarına rastladım. Benim bu anlattıklarımı ancak bizim yakın arkadaşlarımız anlayabilir.

Bilmiş ol ki: Muhammed (S.A.V.) Efendimiz bütün peygamberlere ve resûllere ruhlar âleminde makamlarını vermiş, cismen gönderilince-

ye kadar bu böyle devam etmiştir. Biz ona tâbi' olduk. Onu müşâhede eden veya ondan sonra nüzûl eden peygamberler hükümde ona iltihak etmişlerdir. Peygamberlerden veli olanlar —ki bunlar gelip geçmişlerdir— nûru kendi peygamberlerinden alırlar. Kendi peygamberleri de Muhammed (S.A.V.) Efendimiz'den alırlar. Böylece velâyet-i Muhammediye'ye kendisinden ahzetme hususunda peygamberler iştirak etmişlerdir. Bu mânayla hadîste vârid olmuştur ki: **«Bu ümmetin âlimleri Beni İsrâîl'in peygamberleri gibidir.»** Cenâb-ı Hak bizim hakkımızda ise şöyle buyurmuştur: **«Tâ ki sizler de diğer insanlara şahid olasınız..»** Resûller hakkında ise şöyle buyurmuştur: «Kıyâmet günü her ümmetten bir şahid getiririz. İnkâr edenlere itiraz için izin de verilmez; onların özürleri de dinlenmez.»

O halde biz de, peygamberler de onların etbâına karşı şahidleriz. O halde himmetini, Muhammed'e (S.A.V.) vâris olan kimse halvette toplasın ve sarfetmeye çalışsın. Ve hiç durmadan her nefs hakkında desin ki: Rabbim, bilgimi artır!.

Evet, amel edenler bunun gibi amel etsin ve nefaset arayanlar böyle bir nefasete doğru yönelsin!

Muhyiddîn Arabi

(Hicri 602'de Konya'da bulunduğu sırada bu risâleyi yazmıştır.)

İÇİNDEKİLER

